

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

OPERE
COMPLETE

EDIȚIA A DOUA

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1962

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

VOL.

12

Octombrie 1905 — aprilie 1906

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1962

REPUBLIC OF MOLDOVA
INSTITUTUL DE STUDII ȘI DOCUMENTAȚIE
ȘTIINȚIFICE ȘI SOCIALE

LENINISM

I. 25748
Biblioteca Cabinetului de Marxism-Leninism Iași
T. II 13790

1980

P R E F A Ț A

Volumul al doisprezecelea al Operelor complete ale lui V. I. Lenin cuprinde lucrările scrise de el în perioada octombrie 1905-aprilie 1906, perioada celui mai mare avânt al primei revoluții burghezo-democratice din Rusia.

Desfășurarea revoluției din 1905 a confirmat justetea și viabilitatea strategiei și tacticii bolșevice, elaborate de Lenin și adoptate de Congresul al III-lea al partidului.

În toamna anului 1905 se desfășoară la orașe o puternică mișcare grevistă ; grevele economice se transformă în greve politice. Se organizează demonstrații, tot mai des au loc ciocniri armate între masele revoluționare și poliție. Valul larg al răscoalelor țărănești cuprinde întreaga țară. O amploare deosebită a căpătat mișcarea țărănească în regiunea Volgăi, în numeroase regiuni din Ucraina, în Ținutul baltic, în Gruzia.

Ca urmare a unirii luptei muncitorilor cu acțiunile țărănești în rindurile armatei și flotei țariste a început să domnească o stare de ezitare. În toamna anului 1905 au avut loc tulburări revoluționare printre soldați la Harkov, Kiev, Minsk, Tașkent, Voronej, Pskov și în alte orașe ; ele au cuprins și unitățile militare din Extremul Orient ; răscoale armate ale marinarilor și soldaților au avut loc la Kronstadt și la Sevastopol.

În septembrie 1905, la Moscova, a început o grevă politică pe care au sprijinit-o muncitorii din Petersburg și din alte centre industriale din Rusia. Despre evenimentele revoluționare din Moscova, Lenin spunea că sînt primul fulger al furtunii care a luminat un nou cîmp de bătălie. Ele au constituit prologul grevei politice generale din Rusia, care a avut loc

în octombrie. Caracterizînd linia ascendentă pe care a urmat-o revoluția din Rusia după 9 ianuarie 1905, Lenin scria : „Mișcarea a început la Petersburg, a făcut ocolul regiunilor periferice ale întregii Rusii, a mobilizat Riga, Polonia, Odesa, Caucazul, iar acum focul s-a întins în însăși «inima» Rusiei” (Opere complete, vol. II, Editura politică, ediția a doua, pag. 350). La 6 (19) octombrie, adunarea reprezentanților organizațiilor bolșevice de la linia ferată Kazan, Iaroslavl și Kursk, în conformitate cu directiva Comitetului de partid din Moscova, a hotărît ca la 7 (20) octombrie să înceapă greva muncitorilor feroviari. La 10 (23) octombrie, Conferința orașenească a organizației Moscova a P.M.S.D.R. a chemat pe muncitori la greva generală și la insurecția armată. Greva s-a întins cu repeziune asupra tuturor centrelor industriale și s-a transformat în grevă generală. Ea a luat forma unei puternice acțiuni politice a proletariatului și s-a desfășurat sub lozincă : „Jos absolutismul ! Trăiască republica democratică !”. Numărul participanților la grevă a fost de peste 2 000 000 de oameni, dintre care circa 1 000 000 de muncitori industriali.

Greva politică generală, care a demonstrat ce forță reprezintă proletariatul ca luptător înaintat și organizator al luptei întregului popor împotriva țarismului, a paralizat guvernul, l-a silit să facă în grabă concesii și să emită, la 17 (30) octombrie, un manifest prin care se făgăduia populației libertăți cetățenești și convocarea unei dume legislative. Publicarea manifestului țarului a constituit prima victorie a revoluției din Rusia, în urma căreia proletariatul a cucerit pentru el și pentru întregul popor, fie și pentru scurt timp, libertăți care n-au existat niciodată în Rusia : libertatea cuvîntului, a presei, libertatea organizațiilor, a sindicatelor și a altor asociații ale clasei muncitoare.

Greva generală din octombrie 1905 a făcut ca clasa muncitoare din Rusia să ajungă în mod nemijlocit la forma cea mai înaltă a luptei de clasă : insurecția armată.

Lenin a primit știrea despre greva politică generală din Rusia în timp ce se afla la Geneva, unde se stabilise din aprilie 1903 pentru a scăpa de persecuțiile guvernului țarist.

În articolul „Greva politică generală din Rusia”, Lenin face o înaltă apreciere acțiunii revoluționare a proletariatului din zilele lui octombrie 1905, numind-o „unul dintre cele mai

mari războaie civile, dintre cele mai mari războaie pentru libertate pe care le-a trăit vreodată omenirea" (volumul de față, pag. 1). El ajunge la foarte importanta concluzie că greva generală din Rusia a confirmat în mod strălucit tactica partidului, a arătat însemnătatea pe care o prezintă greva politică de masă pentru pregătirea și pentru trecerea la insurecția armată. Lenin cheamă proletariatul la o luptă nouă, mai amplă și mai îndrjită, pentru a nu da dușmanului posibilitatea de a se dezmetici.

Greva politică generală din Rusia a făcut să se apropie victoria revoluției, „făcându-l pe dușman să dea din colț în colț cuprins de spaima morții" (pag. 4). Dar revoluția, spunea Lenin, nu era încă în stare să dea absolutismului lovitură decisivă, iar absolutismul nu mai era în stare să acționeze fățiș împotriva revoluției. În articolele scrise în această perioadă, Lenin analizează echilibrul forțelor de clasă care s-a stabilit în oarecare măsură în țară, generând în mod inevitabil dezorientare în rândurile organelor puterii, și cheamă pe muncitorii și pe țăranii din Rusia să nu se încredă în „constituția" pe hirtie, care a luat forma manifestului lansat de țar, și să continue lupta pînă la răsturnarea țarismului.

Făcînd aprecierea situației care s-a creat în țară în urma grevei politice generale din Rusia, Lenin scria : „Țara a încremenit ca înainte de furtună" (pag. 27-28). În fața proletariatului se pune sarcina de a lărgi și a adînci baza revoluției, extinzînd-o asupra satului și obținînd trecerea deplină a armatei de partea poporului. Fără o strînsă alianță între proletariat și țărănime, fără o apropiere între toți democrații revoluționari în vederea luptei comune, revoluția rusă nu poate obține un succes deplin, sublinia Lenin. Aceasta dovedea iscusința strategului politic, care a demonstrat necesitatea unirii forțelor sociale eterogene ale țării într-o singură tabără de luptă împotriva dușmanului comun.

Încă înainte de revoluția din 1905, Lenin a explicat maselor că țarismul nu poate fi răsturnat decît printr-o insurecție armată și a preconizat pregătirea insurecției armate ca o sarcină concretă și practică după 9 ianuarie 1905. Călăuzindu-se după indicațiile lui Lenin, în hotărîrile sale cu privire la insurecția armată, Congresul al III-lea al partidului a trasat ca sarcină tuturor organizațiilor de partid să explice proleta-

riatului nu numai importanța politică, ci și latura practic-organizatorică a apropiatei insurecții armate, rolul grevelor politice de masă, care pot avea o mare importanță la începutul și chiar în cursul insurecției.

În noiembrie 1905, Lenin s-a înapoiat la Petersburg și a luat în mod nemijlocit parte la revoluție, îndrumând activitatea partidului bolșevic de conducere a maselor și de pregătire a insurecției armate. Lenin conducea activitatea Comitetului Central și „Novaia Jizn“, cotidian bolșevic legal, participa la ședințele Comitetului din Petersburg al partidului, lua cuvântul la adunările, conferințele și consfătuirile de partid de la Petersburg și de la Moscova, se întâlnea cu activiști de partid. Sub conducerea lui Lenin, bolșevicii pregăteau insurecția armată perseverent și sistematic. Lenin pune în fața partidului sarcina creării unor organizații de luptă și a unei armate revoluționare.

Conferința bolșevicilor din Moscova, care s-a ținut la 5 (18) decembrie 1905, exprimând voința muncitorilor, a hotărât să proclame greva și să înceapă lupta armată. La chemarea Sovietului din Moscova, la 7 (20) decembrie a început greva generală, care s-a transformat în insurecție armată. Chiar din primele două zile, la Moscova se aflau în grevă peste 150 000 de oameni. Lupte înverșunate s-au încins în raioanele Presnea, Zamoskvorecie, la linia ferată Kazan și în alte raioane. Lupta plină de abnegație a muncitorilor a durat nouă zile. Cu o deosebită îndrjire au luptat apărătorii Presnei.

Insurecția armată din decembrie a muncitorilor din Moscova a stîrnit un ecou înflăcărat în numeroase orașe ale țării și a exercitat o mare influență asupra creșterii conștiinței revoluționare a proletariatului din Rusia și a întregului popor rus. În decembrie 1905 și în ianuarie 1906 au izbucnit insurecții în Ucraina, Ural, Siberia. O mare amploare a luat lupta armată în Polonia, Ținutul baltic, Transcaucazia, Finlanda. Dar, cu tot eroismul și rezistența dîrză a muncitorilor, guvernul țarist a reușit totuși să reprime cu o cruzime nemai-pomenită aceste insurecții.

Lenin a apreciat evenimentele care s-au petrecut în țară în cursul lunii decembrie ca fiind punctul culminant al dezvoltării revoluției. Ele, spunea el, reprezintă cea mai importantă mișcare a proletariatului după Comuna din Paris din

1871 și au avut o uriașă importanță istorică și internațională. V. I. Lenin a reluat în repetate rânduri studiarea experienței lor, străduindu-se să facă din ea un bun al maselor. În 1906 el a scris articolul „Învățămintele insurecției din Moscova”, în care a făcut o minuțioasă analiză a cauzelor înfringerii insurecției și a fundamentat tactica ofensivei. În pofida aprecierii capitularde și lașe făcute insurecției de menșevici, care au declarat prin gura lui Plehanov că „nu trebuia să se pună mâna pe arme”, Lenin, dimpotrivă, a subliniat că trebuia să se pună cu și mai multă hotărîre mâna pe arme pentru a obține victoria. În acest articol, Lenin a dezvoltat învățătura marxistă despre insurecție, trăgînd o seamă de concluzii de cea mai mare importanță, după care s-au călăuzit bolșevicii în lupta ce a urmat pentru victoria revoluției. În 1920, caracterizînd semnificația insurecției din decembrie, Lenin scria : „După decembrie, acest popor n-a mai fost cel dinainte. A renăscut. A primit botezul focului. S-a călit în focul insurecției. A pregătit cohorțele de luptători care au învins în 1917” (Opere, vol. 31, Editura politică, 1956, pag. 519-520). Deși a suferit o înfrîngere în lupta împotriva țarismului, clasa muncitoare nu a fost zdrobită. Ea a reușit să unească în luptă toate forțele revoluționare ale poporului și nu s-a lăsat demoralizată de retragere. Pentru prima oară în istoria Rusiei, proletariatul a arătat maselor că lupta poate și trebuie să fie dusă pînă la capăt.

În zilele grevei politice generale din Rusia și ale insurecției armate din decembrie 1905, s-au conturat limpede două linii : linia revoluționară-marxistă a proletariatului, condus de bolșevici, și linia burgheziei liberale, pe care în fond o susțineau menșevicii.

Lenin avea o profundă încredere în forțele inepuizabile ale proletariatului, capabil să ducă revoluția burghezo-democratică din Rusia pînă la victoria finală, să unească în jurul său masele de multe milioane de țărani. În articolele „Primele rezultate ale grupării politice”, „Prima victorie a revoluției”, „Între două bătălii”, „Situația actuală a Rusiei și tactica partidului muncitoresc”, „Revoluția rusă și sarcinile proletariatului”, în broșura „Victoria cadetilor și sarcinile partidului muncitoresc” și în alte lucrări ale sale, Lenin face o profundă analiză a desfășurării revoluției ruse în zilele grevei

generale și ale insurecției armate, arată care este raportul forțelor de clasă din țară și dezvăluie semnificația istorică a luptelor din octombrie și din decembrie duse de proletariatul din Rusia.

Lenin a arătat că, în comparație cu revoluțiile burgheze din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea din țările Europei occidentale, prima revoluție rusă se caracterizează printr-o imensă varietate a formelor și a mijloacelor de luptă ale muncitorilor și țăranilor. În perioada de avânt impetuos al mișcării revoluționare, clasa muncitoare din Rusia a recurs la noi forme de luptă, care și-au găsit expresia în îmbinarea grevei politice de masă cu insurecția. Pentru prima oară în istorie, a arătat Lenin, greva politică de masă a constituit principalul mijloc de luptă al proletariatului, ceea ce a făcut ca revoluția din Rusia să aibă o mare amploare și un caracter specific.

Revoluția rusă din 1905 a fost o revoluție proletară nu numai în sensul că proletariatul a fost forța conducătoare, avangarda mișcării, „ci și în sensul – scria Lenin – că mijlocul specific proletar de luptă, și anume greva, a constituit principalul mijloc de punere în mișcare a maselor și fenomenul cel mai caracteristic al intensificării prin desfășurarea în valuri a evenimentelor hotărâtoare” (Opere, vol. 23, E.S.P.L.P. 1957, pag. 238).

Prima revoluție rusă a inaugurat o nouă etapă în mișcarea muncitorească internațională și a exercitat o influență uriașă asupra dezvoltării luptei de eliberare națională din țările coloniale și dependente. Lupta eroică a muncitorilor și țăranilor din Rusia a provocat vii simpatii în rândurile proletariatului din țările Europei și ale Americii, de al cărui sprijin s-a bucurat. Revoluția rusă a fost urmată de o serie de revoluții în țările din Orient și din Asia. A început o epocă de profunde zguduri politice și de lupte revoluționare. Revoluția din 1905 a dovedit că centrul mișcării revoluționare mondiale s-a deplasat în Rusia, iar eroicul proletariat rus a devenit avangarda proletariatului revoluționar din întreaga lume. Experiența primei revoluții ruse a confirmat una dintre cele mai importante teze ale marxism-leninismului, că proletariatul este luptătorul cel mai înaintat și mai consecvent pentru democrație, pentru socialism.

În perioada furtunoasă a mișcării revoluționare, cînd revoluția din Rusia înainta cu o repeziciune uluitoare, în marile centre industriale ale țării (Moscova, Petersburg, Ivanovo-Voznesensk, Tver, Kostroma, Lugansk, Ekaterinoslav, Saratov, Rostov pe Don, Kiev, Odesa, Baku, Krasnoiarsk și în alte orașe și așezări muncitorești), au apărut, din inițiativa maselor populare Soviete de deputați ai muncitorilor, care, chiar de la începutul activității lor, s-au bucurat de un mare prestigiu în rîndurile maselor. Alături de Sovietele de deputați ai muncitorilor, au apărut Sovietele de deputați ai soldaților, feroviarilor și țăranilor. Sovietele au fost create de poporul revoluționar și acționau ca organe ale puterii, punînd stăpînire pe tipografiile, arestîndu-i pe polițiștii care împiedicau poporul să-și exercite drepturile, confiscînd banii vechiului guvern și folosindu-i pentru nevoile Sovietelor. Sovietele luau hotărîri, dădeau dispoziții și ordine, introduceau cu de la sine putere ziua de muncă de opt ore și libertățile democratice. Apariția Sovietelor a fost determinată de necesitățile luptei revoluționare a clasei muncitoare; grevele de masă și insurecțiile armate au pus la ordinea zilei problema puterii revoluționare.

„Sovietele de deputați ai muncitorilor – scria Lenin – sînt organe ale luptei directe a maselor. Ele au apărut ca organe ale luptei greviste. Ele au devenit foarte curînd, sub presiunea necesității, organe ale luptei revoluționare generale împotriva guvernului. Ele s-au transformat irezistibil, ca urmare a desfășurării evenimentelor și a trecerii de la greve la insurecție, în organe ale insurecției” (Opere, vol. II, E.S.P.L.P. 1957, pag. 112).

Bazat pe experiența acumulată în activitatea desfășurată de primele Soviete de deputați ai muncitorilor, Lenin a descoperit marele lor viitor istoric, apreciînd cu clarviziune Sovietele ca fiind organe de conducere a luptei revoluționare a proletariatului și a tuturor oamenilor muncii care s-au unit în jurul lui în vederea luptei comune pentru victoria revoluției.

În volumul de față sînt cuprinse articolele „Sarcinile noastre și Sovietul de deputați ai muncitorilor”, „Absolutismul muribund și noile organe ale puterii populare”, broșura „Victoria cadeților și sarcinile partidului muncitoresc” și alte lucrări, în care Lenin elaborează din punct de vedere teore-

tic problema Sovietelor ca organe ale puterii populare, dezvăluind esența și sarcinile acestora. Definiția dată rolului Sovietelor în momentul apariției lor este o dovadă deosebit de vie a geniului lui Lenin, corifeu al științei care a îmbogățit ideea marxistă a dictaturii proletarietului cu experiența primei revoluții ruse.

Înainte de apariția articolului lui Lenin „Sarcinile noastre și Sovietele de deputați ai muncitorilor“, problema importanței și rolului Sovietelor de deputați ai muncitorilor și a atitudinii partidului proletar față de ele nu-și găsisese o justă rezolvare. Menșevicii, substituind lozincii insurecției armate și a creării puterii revoluționare centrale lozinca „autoadministrării revoluționare“, nu considerau Sovietele decât ca organe de autoadministrare locală sau comitete de grevă.

Demascând aceste concepții oportuniste ale menșevicilor în ceea ce privește rolul Sovietelor, în articolul său Lenin consideră Sovietele ca fiind organe ale insurecției, ca o putere revoluționară, cea mai democratică, capabilă să unească forțele revoluționare ale țării și să devină o expresie reală a voinței poporului. În programul de activitate a acestei puteri, a arătat Lenin, „trebuie să figureze pe primul loc înfăptuirea deplină a libertății politice... Abolirea tuturor legilor care îngrădesc libertatea cuvântului, a conștiinței, a întrunirilor, a presei, de asociere, a grevelor, desființarea tuturor instituțiilor care îngrădesc această libertate“ (volumul de față, pag. 65). Totodată Lenin sublinia că Sovietul de deputați ai muncitorilor trebuie considerat ca un embrion al noii puteri; el socotea că Sovietul din Petersburg trebuie să se proclame guvern revoluționar provizoriu al întregii Rusii sau să creeze un astfel de guvern.

Lenin dă rezolvarea limpede și precisă a problemei raporturilor dintre partid și Soviete. Sovietele, spunea Lenin, trebuie să fie conduse de partid. El trebuie să facă parte nemijlocit din Soviete, „pentru a propovădui neobosit, neabătut *singura* concepție cu adevărat proletară, consecventă despre lume: *marxismul*“ (pag. 61).

Pe experiența Sovietelor din 1905 s-a bazat Lenin când a elaborat mai târziu învățătura despre Soviete ca formă de stat a dictaturii proletarietului.

În broșura „Victoria cadeților și sarcinile partidului muncitoresc”, consacrată sintetizării experienței luptei duse de proletariatul din Rusia în octombrie-decembrie 1905 și demascării esenței contrarevoluționare a partidului celui mai important al burgheziei monarhiste-liberale, Lenin prezintă concepția marxistă despre însemnătatea revoluției și critică concepția cadeților despre dezvoltarea societății. Cadeții tindeau să supună pe muncitori și pe țărani influenței lor, să nu îngăduie răsturnarea absolutismului și duceau o politică fățarnică, unind laolaltă „libertatea poporului” și contrarevoluția, adică libertatea asuprii poporului de către absolutism. Lenin a dezvăluit ipocrizia și politicianismul acestui partid burghez, numindu-i pe cadeți „viermii revoluției”, care fac un singur lucru folositor: îngrașă bine terenul. Lenin a arătat rolul creator pe care-l are poporul în revoluție, rol care s-a manifestat în cucerirea libertății politice pe cale revoluționară, cu de la sine putere, în crearea unor noi organe ale puterii – Sovietele de deputați ai muncitorilor, soldaților, feroviarilor și țăranilor –, care n-au fost prevăzute de nici o lege, în folosirea violenței împotriva asupritorilor poporului. În această lucrare, Lenin i-a demască pe cadeți, care denaturau noțiunea de dictatură pentru a diminua importanța luptei revoluționare, a definit într-un mod cu adevărat științific noțiunea de dictatură, a arătat în ce constă deosebirea fundamentală dintre dictatura burgheziei, ca dictatură a unei minorități asupra majorității, și dictatura imensei majorități a poporului asupra unui mănunchi de zbirii, jefuitori și uzurpatori ai puterii poporului. Sovietele reprezintă puterea muncitorilor și țăranilor, dictatura imensei majorități, care a putut să se mențină și s-a menținut numai datorită încrederii masei uriașe, atrasă pe scara cea mai largă să participe la putere. Sovietele de deputați ai muncitorilor erau embrionul dictaturii poporului revoluționar, a covârșitoarei majorități asupra minorității; ele constituiau o putere la care oricine avea acces, o putere care făcea totul în văzul marșelor, și în aceasta consta marele lor rol istoric.

Viața a confirmat în toată profunzimea sa aprecierea făcută de Lenin Sovietelor, care au fost prototipul Puterii sovietice, creată de proletariat sub conducerea partidului bolșevic în 1917.

În articolele „Socialismul mic-burghez și socialismul proletar“, „Proletariatul și țărănimea“, „Situația actuală a Rusiei și tactica partidului muncitoresc“, „Revoluția rusă și sarcinile proletariatului“, în broșura „Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc“, precum și în planul articolului „Etapetele, orientarea și perspectivele revoluției“ și în alte lucrări cuprinse în volumul de față, Lenin dezvăluie căile dezvoltării revoluției în țară, ale transformării revoluției burghezo-democratice în revoluție socialistă. În aceste lucrări, el face o analiză marxistă multilaterală a țărânilor revoluționare ca aliat al clasei muncitoare în revoluție și a mișcării țărănești în diferitele etape ale luptei proletariatului.

Un loc important îl ocupă în volumul de față lucrările lui Lenin consacrate întăririi partidului proletar și desfășurării activității lui în noile condiții generate de avântul revoluționar.

În articolul „Despre reorganizarea partidului“, Lenin a pus sarcina reorganizării cu curaj a muncii de partid pe baza folosirii pe scară largă a posibilităților legale, cucerite în timpul grevei politice generale din octombrie 1905. El a cerut ca în rândurile partidului să fie atrași cu curaj noi membri, în primul rând dintre muncitori, să se introducă eligibilitatea organelor de partid, să se creeze organe de partid legale și semilegale și, pe lângă ele, o rețea de organizații. Această reorganizare a activității partidului descătușa inițiativa membrilor de partid, le dădea posibilitate de a se adresa direct maselor, de a expune platforma partidului și de a lupta pentru ea. Această reorganizare s-a bucurat de sprijinul unanim al membrilor de partid și a atras un mare număr de adepți activi ai tacticii și programului partidului bolșevic. În rândurile partidului au intrat cei mai buni muncitori înaintași și, dintr-o uniune de cercuri ilegale cum era partidul în primăvara anului 1905, spunea Lenin, el „a devenit partidul *milioanelor* de proletari“ (Opere, vol. 15, E.S.P.L.P. 1957, pag. 143). Principiul centralismului democratic a început să fie aplicat.

Articolul lui Lenin „Despre reorganizarea partidului“ a stat la baza rezoluției cu același titlu adoptate de prima Conferință de la Tammerfors a P.M.S.D.R., ținută în decembrie 1905 sub conducerea lui Lenin. Tot la această conferință

a fost adoptată și hotărîrea cu privire la restabilirea unității partidului, care în fapt era scindat în două partide, și C.C. unificat al P.M.S.D.R. a fost însărcinat să convoace un congres de unificare a partidului.

Unirea tuturor muncitorilor social-democrați într-un partid centralizat cu adevărat marxist constituia în acea perioadă o sarcină dintre cele mai actuale și avea o mare importanță în ducerea cu succes a luptei pentru victoria revoluției. Năzuința spre unificare, spre o coordonare a acțiunilor revoluționare se manifesta deosebit de pregnant în păturile de jos, în rîndurile muncitorilor. Existența unor organizații locale bolșevice și menșevice separate stîrnea nemulțumire în rîndurile muncitorilor. Masele de partid se convingeau din proprie experiență de trădarea menșevicilor și își dădeau seama că bolșevicii sînt singurul exponent al intereselor clasei muncitoare.

Lucrările lui Lenin consacrate Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. incluse în volumul de față arată cu cîtă perseverență și principialitate a luptat Lenin pentru întărirea partidului proletar, demascînd activitatea scizionistă a menșevicilor.

Articolele lui Lenin „Revoluția rusă și sarcinile proletariatului“, „Platforma tactică pentru Congresul de unificare al P.M.S.D.R.“, broșura „Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc“, scrise în ajunul Congresului al IV-lea (de unificare), arată poziția pe care se situa partidul bolșevic în problema unificării cu menșevicii. Lenin considera că această unificare nu este posibilă decît pe o bază principială, pe baza marxismului revoluționar, a aprecierii din punct de vedere bolșevic a revoluției, a strategiei și tacticii bolșevice în revoluție. Aceste lucrări ale lui Lenin, și îndeosebi „Platforma tactică pentru Congresul de unificare al P.M.S.D.R.“, care cuprindea proiectele de rezoluție ale bolșevicilor, vedeau linia adoptată de partid în toate problemele fundamentale ale revoluției ruse: perspectivele revoluției, insurecția armată, guvernul revoluționar provizoriu, Sovietele de deputați ai muncitorilor, atitudinea față de partidele burgheze și de Duma de stat, atitudinea față de partidele social-democrate naționale și de syndicate, precum și în problemele organizatorice.

În aceste lucrări sînt definite și sarcinile imediate ale partidului proletar.

Congresul al IV-lea (de unificare) a avut loc la Stockholm în aprilie 1906. Congresul a adoptat formularea dată de Lenin primului paragraf al statutului, respingînd formularea oportunistă a lui Martov. Pentru prima oară a fost inclusă în statut formularea bolșevică cu privire la centralismul democratic. Congresul a adoptat o hotărîre cu privire la unificarea cu partidul social-democrat polonez și cel leton, precum și proiectul condițiilor de unificare a Bundului cu P.M.S.D.R., dar într-o rezoluție specială s-a pronunțat în mod categoric împotriva organizării proletariatului pe naționalități. Fuzionarea partidelor social-democrate naționale din Rusia în cadrul P.M.S.D.R. a fost una dintre marile realizări ale Congresului al IV-lea.

Congresul a dat la iveală profundele divergențe principale dintre menșevici și bolșevici în toate problemele fundamentale ale revoluției ruse și a realizat numai unificarea formală a celor două fracțiuni.

Demascării tacticii oportuniste a menșevicilor și apărării ideii de hegemonie a proletariatului, Lenin le-a consacrat cuvîntările rostite la Congresul al IV-lea, precum și „Apelul către partid al delegaților la Congresul de unificare care au făcut parte din fosta fracțiune a «bolșevicilor»” și „Raportul asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R.”, scrise după congres.

Menșevicii negau rolul conducător al clasei muncitoare în revoluția care se desfășura și urmăreau restrîngerea revoluției și orientarea ei pe calea parlamentară. Ei îndeplineau rolul de promotori ai influenței burgheze în rîndurile clasei muncitoare.

Lenin, bolșevicii au dus o luptă înverșunată împotriva iluziilor constituționaliste, a promisiunilor mincinoase făcute de guvernul absolutist și a încercărilor acestuia de a orienta poporul revoluționar pe calea „constituției” țariste.

V. I. Lenin considera problema atitudinii față de iluziile constituționaliste ca fiind problema în care este cel mai ușor să deosebești pe un oportunist de un partizan al dezvoltării în continuare a revoluției. Necesitatea boicotării active a Dumei I de stat a fost fundamentată de Lenin, în ianuarie-februarie 1906, în articolele : „Trebuie să boicotăm Duma de stat?”,

„Duma de stat și tactica social-democrată“, „Situția actuală a Rusiei și tactica partidului muncitoresc“ și în alte lucrări cuprinse în volumul de față. Și la Congresul al IV-lea al P.M.S.D.R. Lenin a susținut tactica bolșevică.

Lucrările lui Lenin „Proletariatul și țărănimea“, „Revi-
zuirea programului agrar al partidului muncitoresc“, cuvântă-
rile rostite la Congresul al IV-lea în problema agrară și alte
materiale arată ce luptă a dus Lenin pentru un program agrar
revoluționar marxist.

Elaborarea teoretică a problemei agrare de către Lenin a
constituit o parte integrantă a luptei duse de partidul bolșe-
vic pentru cîștigarea țărănimii ca aliat al proletariatului în
revoluție, fiind strins legată de teoria transformării revoluției
burghezo-democratice în revoluție socialistă.

Problema atitudinii social-democrației față de mișcarea ță-
rânească, scria Lenin în articolul „Proletariatul și țărănimea“,
a fost întotdeauna o problemă arzătoare atunci cînd era vorba
de stabilirea programului și a tacticii. Lenin considera că
mersul și deznodămîntul revoluției ruse sînt în funcție de
creșterea conștiinței țărănimii.

Problema agrară a fost una dintre cele mai importante pro-
bleme discutate la Congresul al IV-lea al partidului. Raportul
în această problemă a fost prezentat de Lenin.

Revendicările practice ale proiectului bolșevic de program
agrar, formulate de Lenin, prevedeau crearea de comitete ță-
rânești, confiscarea tuturor pămînturilor moșierești, bisericesti,
mănăstirești, domeniiale, ale statului etc. în folosul țăranilor,
iar pentru mai tîrziu naționalizarea întregului pămînt, măsură
care înlesnea proletariatului, aliat cu sărăcimea satelor, trece-
rea la revoluția socialistă. Programul agrar al bolșevicilor
chema pe țărani la revoluție împotriva moșierilor, la lichidarea
tuturor rămășițelor iobăgiste.

Programul agrar menșevic, care, dimpotrivă, conta pe
faptul că revoluția nu va fi dusă pînă la capăt, era, în esență,
un program împăciuatorist. Potrivit acestui program, pămîn-
turile moșierești urmau să fie puse la dispoziția municipali-
tății, iar țăranilor li se acorda dreptul de a lua în arendă
acest pămînt contra plată.

Lenin a arătat totală inconsistență a programului menșevic
de municipalizare a pămîntului, calificîndu-l drept un pro-

gram dăunător revoluției, drept un „îndemn de a se rezolva problema nu prin insurecție, ci printr-o tranzacție cu moșierii, printr-o tranzacție cu puterea centrală reacționară...” (volumul de față, pag. 257).

Datorită faptului că o seamă de organizații bolșevice au fost distruse în timpul insurecției armate din 1905 și în perioada care i-a urmat și n-au putut trimite delegați la congres, menșevicii au obținut la congres o neînsemnată precumpănire numerică, ceea ce a determinat caracterul menșevic al hotărârilor adoptate de congres într-o serie de probleme.

În „Apelul către partid” precum și în „Raportul asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R.”, care va apare în volumul următor, Lenin atrage atenția bolșevicilor asupra necesității de a depune toate eforturile pentru ca partidul muncitoresc să nu se abată de la calea revoluționară, pentru ca proletariatul să-și înfăptuiască pînă la capăt mărețul rol de luptător de avangardă pentru libertate. „Dacă proletariatul din întreaga Rusie se va uni strîns – scria Lenin –, dacă va ști să ridice și să ducă după sine toate păturile poporului într-adevăr revoluționare, capabile de luptă și nu de tranzacții, dacă se va pregăti bine de luptă și va alege just momentul bătăliei finale pentru libertate, victoria va fi de partea lui” (pag. 386). În „Apelul către partid” și în raportul asupra congresului, Lenin, în numele delegaților bolșevici, a supus unei critici principiale hotărârile menșevice adoptate, în pofida protestelor bolșevicilor, de Congresul al IV-lea și a chemat pe toți social-democrații ca la următorul congres al partidului să lupte pentru abrogarea programului menșevic de municipalizare a pămîntului.

În volumul de față sînt cuprinse lucrările lui Lenin „Organizația de partid și literatura de partid” și „Socialismul și religia”, consacrate problemelor muncii ideologice a partidului. În aceste lucrări se arată locul pe care-l ocupă lupta ideologică în activitatea generală a partidului și rolul uriaș care revine științei, literaturii și artelor în lupta pentru o concepție științifică, materialistă despre lume, pentru victoria socialismului.

În noile condiții create în Rusia în urma grevei politice generale din octombrie 1905, cînd a început să se șteargă deosebirea dintre presa ilegală și cea legală, în fața partidului

lui proletar s-a pus problema partinității literaturii. În aceste condiții, arăta Lenin, proletariatul trebuie „să promoveze principiul *literaturii de partid*, să dezvolte acest principiu și să-l aplice într-o formă cât mai deplină și mai unitară“ (pag. 98). În articolul „Organizația de partid și literatura de partid“, Lenin a dezvăluit esența acestui principiu, arătând că munca publicistică trebuie să devină o parte a muncii generale a partidului. Considerînd această muncă o sarcină grea și nouă pentru partid, Lenin a recomandat redacțiilor ziarelor, revistelor și editurilor să pornească imediat la îndeplinirea ei. Subliniind neabătut necesitatea conducerii de către partid a dezvoltării literaturii, Lenin spunea întotdeauna că este nevoie să se asigure un larg cîmp liber inițiativei personale a scriitorilor, artiștilor, înclinațiilor lor individuale, să se dea cîmp liber gândirii și fanteziei lor. El chema pe bolșevici să demaște frazele fățarnice ale ideologilor burghezi despre independența creației artistice și științifice a oamenilor de cultură. Nu poți trăi într-o societate și să fii liber față de această societate, scria Lenin. El arăta că așa-zisa libertate a scriitorului burghez nu este în realitate decît o dependență camuflată față de burghezie și opunea literaturii fățarnic-libere o literatură cu adevărat liberă, legată fătîș de proletariat. Lenin scria : „Aceasta va fi o literatură liberă pentru că nu lăcomia și carierismul, ci ideea socialismului și simpatia față de oamenii muncii vor recruta noi și noi forțe în rîndurile ei“ (pag. 102).

Acest articol-program al lui Lenin a determinat dezvoltarea literaturii proletare. Principiile fundamentale care se desprind din acest articol sînt deosebit de actuale și astăzi, în perioada construirii unei societăți noi, comuniste, cînd problemele educației comuniste și lupta împotriva rămășițelor capitalismului din conștiința oamenilor sovietici se ridică în toată amploarea lor în fața partidului nostru.

În articolul „Socialismul și religia“, Lenin a dezvăluit rădăcinile de clasă ale religiei și a arătat care trebuie să fie atitudinea partidului proletar față de religie. Partidul marxist, fiind uniunea luptătorilor conștienți, de avangardă pentru eliberarea clasei muncitoare, nu poate și nu trebuie să aibă o atitudine indiferentă față de ignoranța și de obscurantismul credințelor religioase. El este dator să explice pe larg pro-

gramul său, care este bazat pe o concepție științifică, materialistă despre lume. Numai această concepție despre lume dezvăluie adevăratele rădăcini istorice și economice ale religiei. În lupta împotriva prejudecăților religioase, Lenin rezerva un rol uriaș propagării cunoștințelor științifice.

Volumul de față cuprinde 14 documente ale lui Lenin publicate pentru prima oară în Opere. Printre acestea sînt : a doua completare la articolul „Congresul țărănesc“ al lui V. Kalinin (pseudonimul lui V. A. Karpinski), în care este criticată rezoluția cu privire la tactică adoptată de primul congres al Uniunii țărănești (august 1905), 7 mici intervenții ale lui Lenin în cadrul conferințelor orășenești ale organizației Petersburg a P.M.S.D.R. care s-au ținut la 11 (24) februarie și la sfîrșitul lunii februarie - începutul lunii martie 1906 și 6 documente ale Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.

În secțiunea „Materiale pregătitoare“ se publică însemnările lui Lenin în legătură cu articolele „Greva politică generală din Rusia“, „Prima victorie a revoluției“ și planul articolului „Socialismul mic-burghez și socialismul proletar“, din care reiese metoda de lucru folosită de Lenin la elaburarea acestor lucrări.

*Institutul de marxism-leninism
de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.*

GREVA POLITICĂ GENERALĂ DIN RUSIA

Geneva, 26 (13) octombrie

Barometrul arată furtună ! - Așa anunță ziarele de astăzi din străinătate, reproducând știrile telegrafice referitoare la puternica creștere a *grevei politice generale din Rusia*.

Și nu numai că barometrul arată furtună, dar totul a și fost smuls din loc de uriașul vârtej al asaltului solidar al proletariatului. Revoluția înaintează cu o repeziciune uluitoare, etalînd o surprinzătoare bogăție de evenimente, încît, dacă am vrea să expunem cititorilor noștri istoria amănunțită a ultimelor trei-patru zile, ar trebui să scriem o carte întregă. Dar vom lăsa în seama generațiilor viitoare sarcina de a scrie o istorie amănunțită. În fața ochilor noștri se desfășoară scenele captivante ale unuia dintre cele mai mari războaie civile, dintre cele mai mari războaie pentru libertate pe care le-a trăit vreodată omenirea, și trebuie să trăim intens, dăruind acestui război toate forțele noastre.

Furtuna s-a dezlănțuit, și cit de jalnice par acum discursurile, presupunerile, prezicerile și planurile liberale și democratice cu privire la Dumă ! Cit de mult s-au învechit - numai în câteva zile, în câteva ore - toate controverserile noastre în legătură cu Duma ! Unii dintre noi se îndoiau că proletariatul revoluționar va avea destulă forță pentru a zădărnici această mîrșavă comedie a miniștrilor polițiști, unii dintre noi se temeau să vorbească cu curaj de boicotarea alegerilor. Dar jată că nici n-au început alegerile peste tot, și o singură mișcare de mîna a fost de ajuns pentru a face să se clatine castelul din cărți de joc. O singură mișcare de mîna a silit nu numai

pe liberali și pe lașii osvobojeniști, dar chiar și pe d-l Witte, șeful noului guvern țarist „liberal“, să vorbească (e drept, deocamdată numai *să vorbească*) de reforme care subminează toate mașinațiile întregii farse bulghiniste.

Această mină, a cărei mișcare a produs o schimbare radicală în problema Dumei, este mina proletariatului din Rusia. „Toate roțile se opresc – spune un cîntec socialist german – cînd mina ta viguroasă vrea acest lucru“. Acum această mină viguroasă s-a ridicat. Indicațiile și previziunile noastre cu privire la marea însemnătate a grevei politice de masă pentru insurecția armată au fost confirmate în mod strălucit. De data aceasta, *greva politică generală din Rusia* a cuprins într-adevăr întreaga țară, unind, în avîntul eroic al celei mai asuprite și mai înaintate clase, *toate popoarele* blestematului „imperiu“ rus. Proletarii tuturor popoarelor din acest imperiu al asupririi și al violenței se încolonează acum într-o singură mare armată a libertății și a socialismului. Moscova și Petersburgul și-au împărțit între ele cîntea inițiativei proletare revoluționare. Capitalele au declarat grevă. Greva a cuprins Finlanda. Ținutul baltic, în frunte cu Riga, s-a alăturat mișcării. Eroica Polonie a intrat din nou în rîndurile greviștilor, de parcă ar vrea să-și bată joc de furia neputincioasă a dușmanilor, care și-au închipuit că o vor zdrobi cu loviturile lor și care n-au făcut decît să călească și mai mult forțele ei revoluționare. Se ridică Crimeea (Simferopol) și sudul. La Ekaterinoslav se ridică baricade și se varsă sînge. E în grevă regiunea Volgăi (Saratov, Simbirsk, Nijni) ; izbucnește greva și în guberniile agricole centrale (Voronej), și în centrul industrial (Iaroslavl).

Și în fruntea acestei armate de milioane de muncitori, care vorbesc diferite limbi, se afla o modestă delegație a uniunii feroviarilor¹. Pe scena pe care domnii liberali jucau comedii politice, adresînd țarului discursuri grandilocvente și lașe și cochetînd cu Witte, a dat buzna muncitorul și a prezentat un *ultimatum* d-lui Witte, noul șef al noului guvern țarist „liberal“. Delegația muncitorilor feroviarilor n-a vrut să aștepte Duma de stat, această „instituție filistină“. Delegația muncitorilor nici n-a mai stat să piardă timp prețios cu „criticarea“ acestei comedii de marionete. Delegația muncitorilor a pregătit mai întîi o *critică prin fapte*, greva politică, și apoi

a declarat ministrului-clovn că nu există decît o singură soluție : convocarea unei adunări constituante pe baza dreptului de vot universal și direct.

Ministrul-clovn a vorbit, după cum foarte bine au spus chiar muncitorii feroviari, „ca un adevărat conțopist, umblind, ca de obicei, cu fofirlica, fără să spună nimic precis“. El promite decrete cu privire la libertatea presei, respingînd dreptul de vot universal ; adunarea constituantă „nu este cu putință acum“, s-a exprimat el, după cum reiese din telegramele publicate în străinătate.

Și delegația muncitorilor a declarat greva generală. De la ministru, delegația muncitorilor a pornit spre universitate, unde au loc întruniri politice la care participă vreo zece mii de persoane. Proletariatul a știut să folosească tribuna pe care i-a oferit-o studențimea revoluționară. Și în întrunirile politice – care pentru prima oară în Rusia sînt întruniri libere, de masă, sistematice –, în toate orașele, în școli, în uzine, pe străzi, se discută răspunsul ministrului-clovn, se vorbește despre sarcina unei lupte armate hotărîte care va face ca convocarea unei adunări constituante „să fie cu putință“ și *necesară*. Presa burgheză din străinătate, chiar și cea mai liberală, bombăne îngrozită împotriva lozincilor „teroriste și instigatoare“ pe care le proclamă oratorii la întrunirile populare libere, de parcă guvernul țarului n-ar fi provocat el însuși, prin întreaga sa politică de asupraire, necesitatea și inevitabilitatea unei insurecții.

Insurecția se apropie ; ea crește sub ochii noștri din greva politică generală, care a cuprins întreaga Rusie. Numirea unui ministru-clovn, care-i încredințează pe muncitori că o adunare constituantă a întregului popor nu este cu putință „acum“, arată limpede că forțele revoluționare se află în avînt, iar forțele guvernului țarist în declin. Absolutismul nu *mai* este în stare să acționeze fățiș împotriva revoluției. Revoluția nu este *încă* în stare să dea dușmanului lovitura decisivă. Această oscilare a unor forțe care sînt aproape în echilibru generează inevitabil dezorientarea în rîndurile organelor puterii, le face să treacă de la represiuni la concesiuni, la legi cu privire la libertatea presei și la libertatea întrunirilor.

Înainte deci, la o luptă nouă, mai amplă, mai îndârjită, pentru a nu da dușmanului posibilitatea de a se dezmetici ! Proletariatul a și făcut adevărate minuni pentru victoria revoluției. Greva politică generală din Rusia a apropiat foarte mult această victorie, făcându-l pe dușman să dea din colț în colț cuprins de spaima morții. Dar ceea ce am făcut este încă foarte departe de ceea ce putem și trebuie să facem pentru victoria definitivă. Lupta se apropie de deznodământul ei firesc, dar n-a ajuns încă la acesta. Acum clasa muncitoare se ridică, se mobilizează, se înarmează în proporții necunoscute pînă în prezent. Și în cele din urmă ea va dărîma pînă în temelii odiosul absolutism, va alunga pe toți miniștrii-clovni, își va instaura guvernul *său* revoluționar provizoriu și va arăta tuturor popoarelor din Rusia că tocmai „acum“ convocarea unei adunări cu adevărat a întregului popor și cu adevărat constituante este „cu putință“ și necesară.

„Proletarii“ nr. 23
din 31 (18) octombrie 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar,
confruntat cu manuscrisul

ECHILIBRU DE FORȚE ²

1) Bilanțul pînă în momentul de față [luni 30 (17) octombrie] – echilibru de forțe, după cum am arătat încă în nr. 23 al ziarului „Proletarii” ³.

2) Țarismul nu mai este în stare, revoluția încă nu este în stare să învingă.

3) De aici mari oscilări. O accentuare extraordinară, gigantică a manifestărilor revoluționare (greve, mitinguri, baricade, comitete ale securității publice, completa paralizare a guvernului etc.) ;

– pe de altă parte, lipsa unor represiuni hotărîte. *Trupele șovăie.*

4) Curtea șovăie („Times” ⁴ și „Daily Telegraph” ⁵) : dictatură sau constituție ?

Curtea șovăie și *așteaptă*. La drept vorbind, aceasta este o tactică justă din partea ei : echilibrul de forțe o silește să rămână în expectativă, *deoarece puterea se află în mîinile lor.*

Revoluția a ajuns la momentul cînd *contrarevoluției nu-i convine să atace, să pornească ofensivă.*

Pentru noi, pentru proletariat, pentru democrații revoluționari consecvenți, *aceasta nu este de ajuns.* Dacă nu vom urca încă o treaptă, dacă nu vom face față sarcinii de a porni o ofensivă de sine stătătoare, dacă nu vom sfărîma forțele țarismului, dacă nu vom nimici puterea lui efectivă, revoluția va fi făcută numai pe jumătate, iar *burghezia îi va duce de nas pe muncitori.*

5) Cerculă zvonul că s-a luat hotărîrea de a se da o *constituție*. Dacă este adevărat înseamnă că țarul ține seama de învățămintele anului 1848 și ale altor revoluții : *să acorde o constituție fără adunarea constituantă, înainte de adunarea constituantă, independent de adunarea constituantă*. Ce fel de constituție ? În cazul cel mai bun (pentru țar) = cadetă.

Semnificația acestui fapt : realizarea idealului constituționalistilor-democrați, de a sări peste revoluție. Înșelarea poporului, întrucît *tot nu va exista* o libertate deplină și reală a alegerilor.

Nu s-ar putea oare ca revoluția să sară peste această constituție *acordată* ?

Scris la 17 (30) octombrie 1905

Publicat pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V

Se tipărește după manuscris

PRIMELE REZULTATE ALE GRUPĂRII POLITICE

Darea de seamă cu privire la conferința partidelor și organizațiilor social-democrate din Rusia ⁶, publicată în numărul precedent al ziarului nostru, ne dă posibilitatea să tragem unele concluzii, deși destul de sumare, în problema actualei grupări a forțelor politice. Conferința partidelor și organizațiilor social-democrate (P.M.S.D.R. – C.C., Bundul ⁷, P.M.S.D. din Letonia ⁸, Social-democrația poloneză ⁹ și Partidul revoluționar ucrainean ¹⁰) a adoptat în unanimitate tactica boicotării active a Dumei de stat. Necesitatea unei intense agitații împotriva Dumei de stat în sensul direct al cuvântului, necesitatea de a face agitație împotriva tuturor partidelor care acceptă să participe la Duma de stat, în sfârșit necesitatea de a pregăti insurecția armată sînt recunoscute acum, se poate spune fără exagerare, de întreaga social-democrație revoluționară, indiferent de deosebirile naționale. Bazele tacticii care a fost adoptată de C.C. al P.M.S.D.R. și pe care noi am susținut-o în „Proletarii“ începînd cu nr. 12 al acestui ziar, adică timp de două luni și jumătate, au devenit acum bazele tacticii aproape a întregii social-democrații din Rusia, cu o singură regretabilă excepție.

Această excepție, așa cum știe și cititorul, este „Iskra“ ¹¹ și „minoritatea“ care s-a desprins din P.M.S.D.R. „Comisia de organizare“ – centrul ei practic – a fost reprezentată la conferință. Cum a votat delegatul ei, nu știm, dar fapt este că Comisia de organizare a refuzat să semneze rezoluția conferinței. Acest lucru era și de așteptat în urma Conferinței „de constituire“ din sud a neoiscriștilor ¹², la care a fost

adoptată o rezoluție cât se poate de nechibzuită și, în ceea ce privește semnificația ei principială, de oportunistă cu privire la Duma de stat, rezoluție pe care am analizat-o în amănunțime în nr. 21 al ziarului „Proletarii“*.

Așadar, gruparea forțelor politice s-a conturat pe deplin. Problema atitudinii față de Duma de stat a determinat, poate pentru prima oară, partidele de opoziție și cele revoluționare, presa legală și cea ilegală să discute în comun tactica politică. Aceasta a constituit un uriaș pas înainte în comparație cu perioada precedentă a mișcării. Înainte, o adevărată prăpastie separa opoziția de revoluționari, munca legală de cea ilegală. Acum mișcarea a înaintat cu pași atât de gigantici într-o perioadă de cel mult zece luni, încît în mare măsură prăpastia a dispărut: lupta revoluționară a ridicat opoziția „legală“ pe creasta valului pînă aproape de recunoașterea revoluției ca un fapt. Înainte, la drept vorbind, nici nu puteam discuta cu reprezentanții opoziției legale despre tactică, despre atitudinea partidelor politice, deoarece, în afară de partidele ilegale, revoluționare, altele nici nu existau, deoarece „activitatea politică“ coincidea aproape întru totul cu activitatea „criminalilor politici“, dacă lăsăm la o parte „activitatea“ absolutismului și a slugilor lui. Acum Duma de stat a devenit, în mod firesc și inevitabil, obiectul de discuție al întregii mase a poporului, al reprezentanților tuturor nuanțelor, curentelor și partidelor. Lupta revoluționară a deschis drum discuției revoluționare și în presa legală, și la adunările zemstvelor, și la întrunirile studențești, și la mitingurile muncitorești de masă.

Discuția în legătură cu problema atitudinii față de Duma de stat au deschis-o pentru prima oară, pare-se, zemții și intelectualii radicali, care erau cei mai direct interesați în pomana țarului și cei mai bine informați în privința ei încă înainte de apariția manifestului de la 6 august¹³. Apoi această discuție a pătruns în întreaga presă politică din Rusia, atît în cea liberă, adică ilegală, care și-a expus toate argumentele și lozincile pînă la capăt, cât și în cea legală, care scria într-un limbaj esopic pentru boicotare și pe față împotriva boicotării.

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 353—371. — Nota red.

Gruparea forțelor politice, acest prevestitor al delimitării partidelor politice și a claselor tuturor popoarelor din Rusia, a început să se contureze tocmai în legătură cu problema boicotului. Să participe sau să nu participe la Dumă? Să torpilezi Duma sau s-o accepți? Să duci lupta în Dumă, pe terenul Dumei sau în afara Dumei, independent de Dumă, împotriva Dumei? – așa se puna în mod inevitabil problema și în fața mănunchiului privilegiat de alegători, și în fața masei „lipsită de drepturi” a poporului. Și iată că în această problemă – care a fost soluționată, desigur, din o mie de puncte de vedere diferite, cu mii de variante diferite și de „opinii separate” – există acum rezultatele totalizate ale „consultării” opiniei publice, care se oglindesc acum în întreaga presă și în toate declarațiile tuturor organizațiilor politice, adunărilor, întrunirilor politice etc.

Aceste rezultate totalizate ne arată următoarea situație :

Trei tipuri principale de concepții cu privire la Dumă apar în mod foarte pregnant, în deplină concordanță cu cele trei forțe sociale fundamentale, principale ale revoluției actuale : concepția *ultrareacționară* (absolutismul), *liberală* (burghezia) și *revoluționară* (proletariatul). Ultrareacționarii s-au cramponat de Dumă ca de cel mai bun și, poate, singurul mijloc posibil, chiar singurul ce se poate concepe pentru absolutism. Liberalii au criticat Duma și au acceptat-o, fiind atrași cu o forță irezistibilă spre căile legale și spre o înțelegere cu țarul. Poporul revoluționar, în frunte cu proletariatul, a înfierat Duma, a proclamat boicotarea ei activă și a dovedit în practică tendința sa de a transforma această boicotare activă într-o insurecție armată.

Merită să insistăm ceva mai pe larg asupra acestor trei tipuri principale.

În ceea ce-i privește pe ultrareacționarii, te puteai aștepta (și la aceasta se așteptau oamenii înclinați să ia Duma în serios, chiar și iskriștii dacă nu ne înșelăm) ca partizanii absolutismului să simpatizeze, direct sau indirect, cu boicotul sau absenteismul, cum se exprimă adeseori presa noastră slugarnică. N-au decît să boicoteze : tot pentru noi este mai bine, căci în felul acesta componența ultrareacționară a Dumei va fi mai pură și mai unitară. Și întrucît în Rusia există organe de presă conservatoare, care sînt în stare să ia la

rost pe miniștrii țariști pentru liberalismul lor excesiv, organe care sînt în stare să facă frondă împotriva guvernului „prea slab”, această concepție ar putea foarte bine să-și găsească aceeași expresie, ba poate chiar una mai limpede decît multe concepții ale constituționaliștilor. Dar tocmai aici a ieșit la iveală greșeala oamenilor care au luat Duma în serios și au început să vorbească despre lupta pe terenul Dumei, despre sprijinirea luptei în cadrul Dumei etc. etc. Tocmai aici a ieșit dintr-o dată la iveală că absolutismul are mare nevoie de o opoziție legală în cadrul Dumei, că se teme grozav de boicot. De ce? Foarte simplu: pentru că s-a vădit în mod neîndoios că este absolut cu neputință ca țara să fie condusă fără o tranzacție măcar cu o parte a burgheziei ca clasă. Fără o tranzacție cu aripa dreaptă a burgheziei nu se poate conduce țara, nu se pot găsi bani, nu se mai poate trăi. Oricît de primitiv asiatic ar fi absolutismul de la noi, oricît de accentuată ar fi barbaria sa antediluviană, conservată într-o stare neobișnuit de pură de-a lungul veacurilor, totuși guvernul absolutist este guvernul unei țări capitaliste, legată prin mii de fire indestructibile cu Europa, cu piața internațională, cu capitalul internațional. Dependenta absolutismului de burghezia întregii Rusii este o foarte puternică dependență materială, care poate fi camuflată de sutele de rămășițe medievale, care poate fi slăbită de milioanele de acte de corupție – a unor persoane sau grupuri – săvîrșite de camarilă (prin acordarea de ranguri, posturi, concesiuni, pomeni, favoruri etc. etc.), dar care în momentele hotărîtoare ale vieții poporului trebuie să se manifeste în mod inevitabil cu o forță hotărîtoare.

Și dacă vedem acum că d-l Witte face curte liberalilor; că rostește discursuri liberale despre care ne informează presa legală; că duce „tratative neoficiale cu d-l Ghessen”, liderul cadeților (telegrama corespondentului din Petersburg al ziarului „Times”); că presa din străinătate abundă în știri despre planurile liberale ale țarului, toate acestea nu sînt în-țîmplătoare. Aici avem, desigur, de-a face cu un noian întreg de minciuni și de intrigi, dar guvernul țarist, ca în genere orice guvern burghez, nu poate face nici un pas în politica sa fără minciuni și intrigi. Aici avem, desigur, de-a face cu foarte multă escrocherie mărunță, la care se recurge ca ur-

mare a sosirii la Petersburg a împrumuturilor bancherilor francezi și germani în vederea tratatelor pentru un nou împrumut de o jumătate de miliard de ruble, de care guvernul țarist are absolută nevoie. Dar întregul sistem de dependență a guvernelor de burghezie duce inevitabil la es-crocherii cu prilejul tuturor tranzacțiilor și manoperelor prin care se înfăptuiește această dependență.

Absolutismul are nevoie „să se împace” cu burghezia și este silit să tindă la aceasta; totodată, bineînțeles, el vrea* să înșele opinia publică din Europa și din Rusia. Iar Duma de stat este un minunat mijloc pentru înfăptuirea acestui scop. Opoziția legală a burgheziei în cadrul Dumei constituie tocmai o aparență de orînduire de stat recunoscută de burghezie, aparență care, poate, ar mai fi în stare să ajute absolutismul de a ieși din încurcătură.

De aici se înțelege de ce „Moskovskie Vedomosti”¹⁴, acest ziar al opoziției conservatoare față de guvern, vorbește despre boicotarea Dumei nu cu o notă de jubilarie și nu cu ironie, ci făcînd spume la gură, cu furia desperării. De aici se înțelege de ce „Novoe Vreamea”¹⁵, organul de presă al ultrareacționarilor, se năpustește asupra „absenteiștilor” și încearcă să-l atragă chiar pe Bebel („Proletarii” nr. 20**) în lupta împotriva ideii boicotului. *Ultrareacționarii se tem de boicot*, și numai niște orbi sau niște oameni interesați să-i justifice pe liberali pot nega acum că succesul boicotului ar fi, fără îndoială, asigurat dacă s-ar pronunța în favoarea lui congresele reprezentanților zărmstvelor și dumelor orășenești.

Dar tocmai asta este că, prin toate interesele sale fundamentale de clasă, burghezia liberală este atrasă spre monarhie, spre sistemul bicameral, spre ordine, spre moderație, spre lupta împotriva „grozăviilor” „unei revoluții permanente”, împotriva „grozăviilor” unei revoluții de tipul celei franceze... Cotitura burgheziei liberale, a osvobojeniștilor¹⁶ și a constituționaliștilor-democrați¹⁷ de la frazele radicale despre boicot la un război hotărît împotriva boicotului constituie *primul* pas politic important al întregii burghezii din

* În manuscris, după cuvîntul „vrea” urmează: „numai să facă să se creadă că s-a împăcat, el vrea”. — *Nota red.*

** Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 295. — *Nota red.*

Rusia ca clasă, pas care dovedește natura ei trădătoare, „pregătirea“ ei „pentru crimă“, crimă care poartă numele de trădare a revoluției. Și aceasta nu este o simplă pregătire (care nu este pedepsită de nici o lege, cum s-ar găsi, poate, vreun jurist spiritual dintre-osvobojdeniști să ne obiecteze), ci un atentat, și chiar un atentat dus la îndeplinire. Trăim acum într-un ritm rapid. De mult de tot au trecut vremurile (nu prea îndepărtate potrivit cronologiei obișnuite, cronologie care nu se aplică la revoluție) când *trebuia* să trezim conștiința politică a burgheziei în general. Au trecut chiar și vremurile când *trebuia* să ajutăm burghezia să se organizeze într-o opoziție politică. Acum ea s-a trezit, s-a organizat, iar la ordinea zilei s-a pus cu totul altă sarcină, o sarcină măreață, care a devenit posibilă și reală numai datorită pașilor uriași cu care înaintează revoluția : sarcina unei înțelegeri cu țarul (sarcina capitalului) și sarcina neutralizării capitalului trădător (sarcina muncii).

Proletariatul revoluționar, care pășește în fruntea poporului revoluționar, și-a și asumat această sarcină, rămânând credincios datoriei sale de a trezi, de a îmboldi, de a ridica pe „vecinii“ săi de luptă împotriva formelor medievale și iobăgiei, trecând totodată de la vecinii mai puțin revoluționari la vecinii mai revoluționari. Proletariatul revoluționar, condus de social-democrație, „a luat în serios“ nu Duma, ci cuvintele, promisiunile și lozincile în legătură cu boicotarea Dumei pe care trubadurii radicali ai burgheziei, ușuratici cum sînt ei, fiind foarte tineri și înflăcărați, le-au lăsat să le scape la un moment dat. Vorbele goale despre boicot proletariatul le-a transformat în realitate, ridicind fățiș și direct steagul insurecției armate, desfășurînd nu numai o amplă agitație, dar și o adevărată luptă de stradă (la Moscova), înfrățindu-se cu tineretul radical, acest detașament înaintat al masei largi populare, mai ales țărănești, care nu s-a precizat încă pe deplin sub raport de clasă, dar care este extrem de asuprită și de exploatată. Proletariatul socialist s-a unit – pe baza unei sarcini practice, de luptă, fără nici un fel de înțelegere și fără nici un fel de acord – cu păturile democrației burgheze revoluționare care s-au trezit. În zilele mărețe de la Moscova (mărețe ca prevestire și nu ca eveniment luat

în sine), proletariatul și democrații revoluționari luptau, în timp ce liberalii, osvobojenștii și constituționalisții-democrați duceau tratative cu absolutismul.

Gruparea forțelor politice s-a conturat : pentru Dumă, în vederea menținerii absolutismului ; pentru Dumă, în vederea îngădirii absolutismului ; împotriva Dumei, în vederea lichidării absolutismului. Cu alte cuvinte : pentru Dumă, în vederea reprimării revoluției ; pentru Dumă, în vederea opririi revoluției ; împotriva Dumei, în vederea ducerii pînă la capăt a revoluției victorioase.

O excepție – o excepție regretabilă și penibilă – care a știrbit integritatea grupării de clasă precise (și care, ca orice excepție, a confirmat regula generală) a constituit-o aripa oportunistă a social-democrației, reprezentată de noua „Iskra”. Dar și în această excepție, în sfera îngustă a organizațiilor ilegale din străinătate, s-a manifestat o legitate foarte importantă și foarte edificatoare, pe care noi o prevăzusem. Conferința despre care am vorbit mai sus a unit social-democrația revoluționară. „Iskra” a rămas unită cu „Osvobojenie” nu în virtutea unui acord, ci prin forța lucrurilor. În presa ilegală s-au pronunțat pentru boicotul activ social-democrației revoluționari și extrema stîngă a democrației burgheze revoluționare. Împotriva boicotului s-au situat social-democrații oportuniști și extrema dreaptă a democrației burgheze.

Așadar s-a confirmat ceea ce s-a arătat în analiza celei mai importante dintre rezoluțiile cu privire la tactică ale neokriștilor („Două tactici” de Lenin)*, și anume că „Iskra” coboară la nivelul moșierilor liberali, iar „Proletarii” ridică la nivelul său masa țărănească ; „Iskra” coboară la nivelul burgheziei liberale**, iar „Proletarii” ridică mica burghezie revoluționară***.

Cine este familiarizat cu literatura social-democrată cunoaște fraza pusă de mult în circulație de „Iskra” : bolșevicii și „Proletarii” au înclinat spre socialiștii-revoluționari¹⁸,

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 32. — Nota red.

** În manuscris, după cuvîntul „liberale” urmează : „monarhiste”. — Nota red.

*** În manuscris, după cuvîntul „revoluționară” urmează : „și republicană”. — Nota red.

spre democrația burgheză extremistă. În această frază, ca în orice frază curentă, este o parte de adevăr. Ea exprimă nu o simplă ciudă a iskriștilor, ci un fenomen real ; dar îl reflectă așa cum este reflectat un obiect de către o oglindă concavă. Fenomenul real este *faptul* că menșevicii și bolșevicii reprezintă unii aripa oportunistă, iar ceilalți aripa revoluționară a social-democrației din Rusia. Dat fiind că iskriștii au cotit-o spre oportunism, ei au trebuit să ajungă în mod inevitabil la concluzia că bolșevicii sînt „iacobini“¹⁹ (vorbind în limbajul împărțirilor politice din secolul al XVIII-lea). Aceste învinuiri nu fac decît să confirme concepția noastră că în social-democrația contemporană există o aripă dreaptă și una stîngă. Aceste învinuiri pe care ni le aduc oportuniștii sînt *la fel de măgulitoare* pentru noi ca și învinuirile de „narodovolișm“ pe care ni le aducea ziarul „Raboceaia Misl“²⁰ în 1900. Acum gruparea politică reală a tuturor curentelor politice din întreaga Rusie, în importanta problemă a tacticii, a dovedit în practică cît de justă este aprecierea făcută de noi întregii poziții iskriste, începînd cu Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.²¹

Gruparea partidelor ilegale, desăvîrșită de conferința tuturor social-democrațiilor, completează astfel în mod firesc gruparea tuturor partidelor în problema Dumei. Și dacă iskriștii s-au dovedit a fi o regretabilă excepție, faptul că ei sînt o excepție, ne întărește încrederea în valabilitatea regulii, în victoria social-democrației revoluționare, în înfăptuirea de către revoluția rusă a lozincilor ei consecvente. Dacă, în unele momente de descurajare, platitudinea liberalilor și vulgarizarea marxismului de către unii marxiști ne-ar putea apărea ca o prevestire că la noi și revoluția va fi plată, nedesăvîrșită, un avorton în genul revoluției germane din 1848, în schimb caracterul viabil al principiilor social-democrației revoluționare inspiră o încredere plină de optimism, și acțiunile eroice clase muncitoare vin să sprijine această încredere. Revoluția determină o minunată delimitare a curentelor politice, o admirabilă ducere pînă la absurd a părerilor greșite. Revoluția din Rusia evoluează în așa fel, încît pînă în momentul de față îndreptățește speranțele în deplina

ei victorie, speranțe generate de situația internă și externă creată în prezent. Cînd vezi dezorientarea absolutismului, deruta liberalilor, energia revoluționară plină de optimism a proletariatului care atrage după sine țărăimea, îți vine să crezi că „trenul nostru va merge cum n-a mers cel german“²².

„Proletarii“ nr. 23
din 31 (18) octombrie 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar,
contruniat cu manuscrisul

ISTERICALELE CELOR ÎNFRÎNȚI

Articolul nostru „Primele rezultate ale grupării politice“ era scris cînd am primit nr. 112 al „Iskrei“, care conține un articol plin de nevricale, de furie, de lacrimi, de țipete și de fraze întortocheate, intitulat „Roadele spiritului de cerc“. La astea toate nu li se pot spune altfel decît istericale. Cu neputință să desprindem măcar o umbră de *argument* din aceste țipete isterice. Despre ce spirit de cerc poate fi vorba, dragi tovarăși de la „Iskra“, cînd *voi singuri ați participat de bunăvoie* la conferința diferitelor partide și organizații social-democrate din Rusia? Gîndiți-vă un pic, dacă nu v-ați pierdut încă de tot facultatea de a gîndi, gîndiți-vă măcar după ce vă va trece criza de isterie! De vreme ce ați consimțit să participați la conferință, de vreme ce un delegat de-al vostru a luat parte la ea, înseamnă că voi înșivă ați recunoscut că această conferință este o chestiune serioasă, o chestiune de partid, obligatorie pentru proletariat. Nu faceți decît să vă compromiteți definitiv în ochii muncitorilor care gîndesc cît de cît, dacă începeți să proferați injurii *după ce ați suferit o înfrîngere* la o consfătuire pe care chiar voi, prin faptul că ați participat la ea de bunăvoie, ați recunoscut-o ca fiind o chestiune serioasă și necesară!

Sînteți nemulțumiți că, după voi, conferința a condamnat tactica voastră cu prea multă asprime, considerînd participarea la Dumă ca o trădare a cauzei libertății? Dar parcă nu știți, drăguți tovarăși de la „Iskra“, că participați la o conferință cu C.C. al P.M.S.D.R. și că organul acestui C.C. – ziarul „Proletarii“ – de mult de tot, și în broșuri, și în

articole, demonstrează că v-ați transformat în niște acoliți ai partidului liberal monarhist? Știați prea bine acest lucru, dragi tovarăși de la „Iskra“ și, dacă acum vă supărați pînă la pierderea cunoștinței, zău că n-avem ce vă face. Căci este un fapt, un fapt de neînlăturat și de netăgăduit că, dintre toate partidele, organizațiile, curente și organele ilegale ale tuturor popoarelor din Rusia, voi ați rămas singuri în compania grupului „Osvobođenje“. Acest fapt este o acuzație foarte aspră, de o asprime neobișnuită în istorie, împotriva voastră, iar voi v-ați închipuit că asprimea acuzației ar porni de la *cuvintele* : „trădarea cauzei libertății“ !

Pînă într-atît v-ați pierdut capul, încît, după înfrîngerea suferită la conferință, ați început să țipați ca niște sălbatici că federalismul, atît de îndrăgît de Bund și de alte grupuri social-democrate naționale, este dăunător pentru organizare. Cît de puțin rațional este acest lucru din partea voastră, dragi tovarăși de la „Iskra“ : voi nu faceți în felul acesta decît să *subliniați* gravitatea înfrîngerii voastre ! Într-adevăr, gîndiți-vă, dragi tovarăși de la „Iskra“ : cine a apărut timp de doi ani și mai apără și acum dezlînarea și confuzia organizatorică ? principiile înțelegerii și descentralizării ? Tocmai voi, neoiscriștii. Și tocmai federaliștii din Bund, din partidele muncitorești social-democrate leton și polonez au reluat, la timpul lor, în presă toate vorbulețele voastre dezorganizatoare împotriva așa-zisului centralism excesiv etc. etc. Și tot un fapt de neînlăturat și de netăgăduit este că *toți* federaliștii din partidele menționate au scris și au publicat articole în spiritul minorității ! Vedeți, dragi tovarăși de la „Iskra“, cît de inoportun ați amintit voi de federalism : ați subliniat prin aceasta că prietenii voștri de pînă mai ieri, cei din Bund și din partidele social-democrate leton și polonez au fost nevoiți să vă părăsească, întrucît n-au putut suporta tactica voastră plată și lipsită de principialitate față de Dumă ! Nu, dragi tovarăși de la „Iskra“, dacă, după ce vă veți liniști, veți gîndi un pic, veți vedea și voi ceea ce vede toată lumea : nu „majoritatea“ a ajuns la federalism, ci Bundul, social-democrații letoni și polonezi*, sub influența logicii obiective a evenimentelor revoluționare, au

* In manuscris : „...au venit la majoritate, convingîndu-se de justetea bazelor tacticii ei“. — Nota red.

ajuns la punctul de vedere pe care „majoritatea“ l-a susținut întotdeauna.

Înfrîngerea pe care ați suferit-o este grea, dragi tovarăși de la „Iskra“, este adevărat. Dar ea nu se datorește perfidiei răutăcioase a „majorității“ sau a social-democraților polonezi etc., ci confuziei iremediabile care s-a manifestat încă în rezoluțiile cu privire la tactică ale conferinței generale a menșevicilor²³. Atîta timp cît vă veți situa pe pozițiile acestor rezoluții, veți rămîne în mod inevitabil „singuri-singurei“ cu „*Osvobojdenie*“, împotriva tuturor social-democraților și chiar a tuturor democraților revoluționari.

„Proletarii“ nr. 23
din 31 (18) octombrie 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar,
contruntat cu manuscrisul

ULTIMATUMUL RIGII REVOLUȚIONARE

Ziarele germane, care de obicei urmăresc cu o deosebită atenție evenimentele din Ținutul baltic, relatează următorul fapt instructiv. La Institutul politehnic din Riga, lucrurile se desfășoară ca și la celelalte instituții de învățămînt superior : întrunirile studențești s-au transformat în mitinguri politice. Studenții se organizează într-o forță de luptă a revoluției. Șefii liberali strîmbă din nas și mormăie în barbă că guvernul este slab. Dar în Liflanda domnii moșieri au ajuns într-o situație atît de grea, încît s-au apucat cu toată hotărîrea să organizeze paza armată a moșiilor lor, fără a se bizui pe guvern, care nu este în stare să le facă nimic nici țărănilor, nici muncitorilor și nici studenților. Baronii din Ținutul baltic organizează cu toată seriozitatea războiul civil : ei angajează de-a dreptul detașamente întregi, le înarmează cu puști bune și le repartizează pe vastele lor moșii. Și a reieșit că o parte dintre studenții germani, membri ai corporațiilor din Ținutul baltic, s-au înrolat în aceste detașamente ! Bineînțeles că studenții letoni și ruși nu numai că au declarat boicotarea acestor sute negre în uniformă studențească, dar au și desemnat o comisie specială pentru cercetarea cazurilor de înrolare a studenților în sutele negre ale moșierilor. Doi membri ai acestei comisii au fost trimiși la sate pentru a strînge informații de la țărani. Guvernul a arestat pe cei doi delegați și i-a dus la închisoarea din Riga.

Atunci studenții ruși și letoni s-au ridicat. A fost organizată o întrunire uriașă. S-a adoptat o rezoluție foarte hotărîtă. Directorului Institutului politehnic, care fusese invitat

la această întrunire, i s-a cerut să ia imediat măsuri în vederea eliberării celor arestați. Rezoluția se încheia printr-un adevărat ultimatum : dacă în decurs de trei zile, la ora stabilită, cei arestați nu vor fi eliberați, studenții, cu ajutorul muncitorilor din Riga, vor folosi orice mijloace pentru a obține eliberarea lor.

În acel moment guvernatorul nu se afla în Riga ; plecase la Petersburg pentru a căuta să obțină împuterniciri de guvernator general. Guvernatorul ad-interim s-a speriat și „a găsit o soluție“ diplomatică. A chemat la el (așa relatează „Vossische Zeitung“²⁴ din 20 octombrie st. n.) pe director și pe arestați și i-a întrebat pe cei doi studenți dacă știu că acțiunile lor au un caracter ilegal. Aceștia au răspuns, desigur, că nu văd în ele nimic ilegal. Atunci guvernatorul ad-interim, așa se spune că ar fi comunicat un ziar din Riga, le-a recomandat stăruitor să nu mai întreprindă acțiuni atât de ilegale și i-a pus pe amândoi în libertate.

„În ochii studențimii – adaugă cu amărăciune corespondentul îndrăgostit de baronii din Ținutul baltic – și în ochii masei care se află în spatele lor, guvernul a cedat în fața ultimatumului. De altfel, și observatorii imparțiali au avut, așa cum era și firesc, aceeași impresie“.

„Proletarii“ nr. 23
din 31 (18) octombrie 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar,
confruntat cu manuscrisul

PLANURILE MINISTRULUI-CLOVN

Pentru a înțelege mai bine politica de astăzi, nu strică uneori să aruncăm o privire și asupra celei de ieri. Iată ce a telegrafiat din Petersburg, la 10 (23) octombrie, corespondentul ziarului „Times“, care de obicei este bine informat :

„Din sursă sigură am aflat că guvernul a hotărît să acorde cele patru libertăți pe care le cer reformatorii, dar într-o formă îngrădită. Se speră că această concesie îi va face pe moderați să se alăture guvernului. Contele Witte a avut ieri o lungă consfătuire cu țarul în această problemă. D-l Goremîkin întocmește un proiect de lege cu privire la împrumutul țăranilor cu pământurile statului. Proiectul va fi prezentat Dumei atunci când se va întruni. Se speră că în felul acesta vor fi atrase voturile țăranilor.

Acesta este, pe scurt, planul de campanie al guvernului. După cum se vede, el exclude acordarea de bunăvoie a constituției înainte de convocarea Dumei, deși constituționaliștii-democrați nutresc oarecare speranțe în această privință. Una dintre principalele probleme care urmează să fie discutate miercuri la congresul lor este problema atitudinii pe care trebuie s-o adopte partidul lor în cazul când constituția va fi acordată cu prilejul deschiderii Dumei sau înainte de deschiderea ei : trebuie oare partidul, în acest caz, să consimtă să participe la lucrările Dumei sau să insiste asupra convocării unei adunări constituante întrunite pe baza votului universal ?

Adepții absolutismului speră că concesiile pe care le va face guvernul vor opri, în sfârșit, mișcarea pentru constituție fără ca dreptul de vot să fie lărgit și fără ca Dumei să i se acorde drepturi legislative ; dar toate semnele vorbesc împotriva acestei speranțe“.

Da, „planul de campanie“ al guvernului este limpede. Este limpede pentru oricine nu s-a lăsat orbit de „campania“

domnilor constituționaliști-democrați care *se tocmesc* cu guvernul. Un singur lucru e rău: clasa muncitoare se mișcă, și se mișcă în așa fel, încît praful se va alege din toate planurile ingenioase ale domnilor Witte și ale domnilor constituționaliști-democrați.

„Proletarii” nr. 23
din 31 (18) octombrie 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar,
confruntat cu manuscrisul

AGRAVAREA SITUAȚIEI DIN RUSIA

Sub acest titlu, ziarul liberal berlinez „Vossische Zeitung“ publică următoarea știre, care nu este lipsită de interes :

„Evenimentele din imperiul țarilor se desfășoară cu o forță irezistibilă. Pentru orice observator imparțial este limpede că nici guvernul, nici vreun partid de opoziție sau revoluționar nu este stăpîn pe situație. Prințul Trubețkoi, mort înainte de vreme, și alți profesori din instituțiile de învățămînt superior au încercat zadarnic să convingă studențimea rusă să renunțe la calea periculoasă pe care a pășit prin hotărîrea de a face din universități locuri de întruniri populare politice. Studenții au cinstit cu entuziasm amintirea lui Trubețkoi și, adunați în număr mare, au condus la cimitir rămășițele lui pămîntești, transformînd funeraliile lui într-o impunătoare demonstrație politică, dar n-au ascultat povața lui de a nu permite să intre în incinta universității elemente străine de universitate. Și la Universitatea din Petersburg, și la Academia de mine, și la Institutul politehnic au loc uriașe adunări populare, la care adeseori studenții alcătuiesc numai o minoritate și care durează din zori și pînă seara tîrziu. Se rostesc discursuri pătimașe, incendiare și se întonează cîntece revoluționare. În afară de aceasta, la întruniri sînt înjurați cu osîrdie liberalii, îndeosebi pentru „inconsecvența“ lor, care, pretind ei, nu întîmplător este o trăsătură specifică a liberalismului rus, ci este determinată de legi istorice eterne.

Aceste reproșuri au ceva de un tragism profund. Cu toată fundamentarea lor istorică, în realitate ele sînt cu desăvîrșire neistorice, fie și numai pentru că în Rusia liberalii n-au nici măcar posibilitatea de a manifesta vreo inconsecvență care să dăuneze cît de cît cauzei eliberării, atît de importantă pentru toate partidele. Nu acțiunile, ci suferințele liberalilor constituie o frînă în drumul vieții lor. Guvernul este tot atît de *neputincios* (subliniat în original) în

fața acestor evenimente, pe cât de neputincios este și în fața tulburărilor muncitorești și în fața frământărilor generale. E posibil, desigur, ca el să pună din nou la cale o mare vărsare de sânge și nu așteaptă decît momentul cînd mișcarea va fi destul de coaptă pentru a dezlănțui un atac căzăcesc. Dar, chiar dacă lucrurile vor ajunge pînă acolo, nici unul dintre puternicii zilei nu este încredințat că ele nu vor duce la o nouă izbucnire, și mai impetuoasă, a nemulțumirii. Pînă și generalul Trepov și-a pierdut încrederea. El nu ascunde prietenilor săi că se socoate condamnat la moarte și că nu se așteaptă nicidecum ca conducerea lui să dea rezultate pozitive. El spune: «Eu nu-mi fac decît datoria și mi-o voi face pînă la capăt».

Prost mai trebuie să meargă treburile tronului țarist dacă șeful poliției ajunge la asemenea concluzii. Și, într-adevăr, nu se poate să nu recunoaștem că, în pofida tuturor eforturilor lui Trepov, în pofida activității febrile depuse de nesfîrșitele comisii și conferințe, starea de încordare care s-a creat începînd de anul trecut nu numai că n-a slăbit, ci, dimpotrivă, s-a accentuat. Pretutindenii, oriunde și-ai arunca privirea, situația a devenit mai grea și mai primejdioasă, pretutindenii lucrurile s-au agravat în mod simțitor“.

E mult adevăr în această apreciere, dar și multă platitudine liberală. „Liberalii n-au putut manifesta o inconsecvență care să dăuneze cauzei“. Așa va să zică? Dar cum *au putut* acești bieți liberali să se manifeste totuși mai deschis și mai liber decît celelalte partide? Nu! Cînd se delimitează de constituționaliștii-democrați și îi discreditează în ochii poporului, studenții sînt călăuziți de un instinct revoluționar sănătos, întreținut de contactul lor cu proletariatul. Ziua de mîine ne va aduce bătălii mărețe, de importanță istorică mondială, pentru libertate. Poate că luptătorii pentru libertate vor mai avea de suferit destule înfrîngerii. Dar înfrîngerile nu vor face decît să zguduie tot mai profund pe muncitori și pe țărani, să adîncească și mai mult criza, iar inevitabila victorie definitivă a cauzei libertății să fie și mai de temut. Iar noi vom depune toate eforturile pentru ca de această victorie să nu se prindă lipitorile burgheze ale liberalismului moșieresc monarhist, pentru ca de această victorie să nu se folosească în primul rînd domnii mari burgezi, așa cum s-a întîmplat nu o dată în Europa. Vom depune toate eforturile pentru ca această victorie a muncitorilor și a țărănilor să fie dusă pînă la capăt, pînă la zdrobirea deplină

a tuturor odioaselor instituții ale absolutismului, ale monarhiei, ale birocrăției, ale militarismului, ale iobăgiei. Numai o astfel de victorie va oferi proletariatului o adevărată armă, și atunci vom incendia Europa, pentru a face ca revoluția democratică rusă să devină prologul revoluției socialiste europene.

„Proletarii” nr. 23
din 31 (18) octombrie 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar,
confruntat cu manuscrisul

NOTE LA ARTICOLUL
„MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ BRITANICĂ
ȘI CONGRESUL TRADE-UNIONURILOR“²⁵

1

Iată despre ce era vorba. Direcția căii ferate Taff-Vale * a intentat o acțiune împotriva uniunii muncitorilor feroviari, cerind despăgubiri pentru daunele pricinuite companiei de greva muncitorilor feroviari. În ciuda împotrivrării îndârjite a muncitorilor, judecătorii burghezi au acordat capitaliștilor despăgubiri! A condamna uniunile muncitorești să plătească despăgubiri domnilor capitaliști pentru daunele pricinuite de o grevă înseamnă, de fapt, a desființa libertatea grevelor. Când este vorba de lupta dintre muncă și capital, judecătorii care se ploconesc în fața burgheziei se pricep să reducă la zero pină și libertățile garantate prin constituție.

2

Mișcarea muncitorească din Anglia promite, din păcate, să servească încă multă vreme ca o tristă ilustrare a faptului că ruperea mișcării muncitorești de socialism duce în mod inevitabil la degenerarea și îmburghezirea ei.

„Proletarii“ nr. 23
din 31 (18) octombrie 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar,
confruntat cu manuscrisul

* — Valea Taff. — Nota trad.

PRIMA VICTORIE A REVOLUȚIEI

Geneva, 1 noiembrie (19 octombrie)

Luni, seara târziu, telegraful a adus Europei știrea despre manifestul lansat de țar la 17 octombrie. „Poporul a învins. Țarul a capitulat. Absolutismul a încetat să mai existe“, scria corespondentul ziarului „Times“. Altfel s-au exprimat prietenii de departe ai revoluției ruse, care au trimis din Baltimore (America de Nord) următoarea telegramă ziarului „Proletarii“: „Vă felicităm cu prilejul primei mari victorii a revoluției ruse“.

Această apreciere a evenimentelor este, fără îndoială, mult mai justă. Avem tot dreptul să jubilăm. Concesia făcută de țar reprezintă într-adevăr o foarte mare victorie a revoluției, dar această victorie este departe de a hotărî soarta întregii cauze a libertății. Țarul este departe de a fi capitulat. Absolutismul n-a încetat nicidecum să existe. El n-a făcut decît să se retragă, lăsînd cîmpul de luptă dușmanului; s-a retras într-o bătălie extrem de importantă, dar n-a fost nici pe departe înfrînt; el continuă încă să-și strîngă forțele și poporul revoluționar mai are de îndeplint multe sarcini de luptă dintre cele mai serioase pentru a duce revoluția pînă la victoria reală și totală.

Ziua de 17 octombrie va rămîne în istorie ca una dintre zilele mărețe ale revoluției ruse. Greva generală, grevă fără precedent în întreaga lume, a ajuns la apogeu. Mîna puternică a proletariatului, care într-un elan de solidaritate eroică s-a ridicat în toate colțurile Rusiei, a oprit întreaga viață industrială, comercială și de stat. Țara a încremenit ca înainte

de furtună. Când dintr-unul din orașele mari, când dintr-altul soseau știri, una mai îngrijorătoare decît alta. Trupele șovăiau. Guvernul se abținea de la represii, revoluționarii nu porneau atacuri fățișe serioase, dar cu o forță stihinică insurecția își croia drum pretutindeni.

Și, în ultimul moment, guvernul țarist, care și-a dat seama că explozia este inevitabilă, că în nici un caz și în mod precis nu mai este în stare să obțină o victorie deplină, ci este foarte, foarte posibil să sufere o înfrîngere totală, a făcut o concesie. „La început va fi o vărsare de sînge, iar apoi constituția“, a declarat, după cum ni se comunică, Trepov. Că constituția era inevitabilă chiar dacă actuala insurecție va fi înăbușită nu mai încăpea nici o îndoială. Și guvernul a socotit că este mai bine să nu riște o vărsare de sînge serioasă și generală, deoarece, în cazul cînd poporul ar învinge, puterea țaristă ar fi măturată de pe fața pămîntului.

Nu cunoaștem decît o parte infimă din datele care s-au concentrat luni 17 octombrie în mîinile guvernului, silindu-l să evite o luptă înverșunată și să cedeze. Autoritățile locale și cele centrale au depus toate eforturile pentru a opri știrile cu privire la creșterea amenințătoare a insurecției sau pentru a le ciuinti. Dar chiar și din acest material sărăcăcios, întîmplător, ciuntit care a pătruns în presa europeană reiese în mod neîndoios că a fost o adevărată insurecție, în stare să-i înspăimînte de moarte pe țar și pe miniștrii săi.

Forțele țarismului și ale revoluției sînt în echilibru, scriam noi acum o săptămînă, pe baza primelor știri despre greva politică generală din Rusia. Țarismul nu mai este în stare să înăbușe revoluția. Revoluția nu este încă în stare să zdrobească țarismul*. Dar, în condițiile acestui echilibru de forțe, orice întîrziere ar fi constituit o primejdie extrem de mare pentru țarism, întrucît ar fi dus în mod inevitabil la șovăieli în rîndurile armatei.

Insurecția se întetea. În toate colțurile Rusiei sîngele curgea șiroaie. De la Reval pînă la Odesa și din Polonia pînă în Siberia, poporul se bătea pe baricade. Într-o serie de ciocniri mici armata a învins, dar în același timp au început să sosească știri cu privire la un fenomen nou, fără precedent,

* Vezi volumul de față, pag. 3. — *Noțo red.*

care dovedește limpede neputința *militară* a absolutismului. Erau știri despre *tratative* între armata țaristă și poporul răsculat (Harkov), știri despre *scoaterea* trupelor din orașe (Harkov, Reval) ca fiind *singurul* mijloc de a restabili liniștea. *Tratativele* cu poporul răsculat, *scoaterea* trupelor înseamnă începutul sfârșitului. Aceasta arată mai bine decât orice raționamente, că autoritățile militare simțeau că le fuge terenul de sub picioare. Aceasta arată că nemulțumirea din rîndurile armatei a atins într-adevăr proporții înspăimîntătoare. Unele știri și zvonuri au fost înregistrate și de presa din străinătate. La Kiev au fost arestați soldați care au refuzat să tragă. Cazuri asemănătoare au avut loc și în Polonia. La Odesa, infanteria a fost consemnată în cazărmi, deoarece autoritățile se temeau s-o scoată în stradă. La Petersburg a început o vădită frămîntare în rîndurile flotei și s-a comunicat că în gardă nu se mai poate avea nici o încredere. În ceea ce privește flota Mării Negre, pînă acum nu s-a putut afla adevărul adevărat. Încă de la 17 octombrie telegramele au transmis că zvonul despre o nouă revoltă în această flotă stăruie cu perseverență, că toate telegramele sînt interceptate de autorități, care au pus în funcțiune toate mijloacele pentru a nu lăsa să se răspîndească știrile referitoare la evenimente.

Confruntînd toate aceste știri răzlețe, nu se poate să nu ajungi la concluzia că, chiar din punct de vedere pur militar, situația absolutismului era desperată. El a mai înăbușit unele izbucniri izolate, trupele sale au mai cucerit ici-colo baricade, dar aceste ciocniri izolate n-au făcut decât să ațîțe patimile, să sporească indignarea, să apropie o explozie generală și mai puternică, iar guvernul, care nu se mai bizuia pe armată, se temea tocmai de acest lucru.

Inamicul n-a acceptat o bătălie serioasă. El s-a retras, lăsînd cîmpul de luptă poporului revoluționar; s-a retras pe o poziție nouă, care i se pare mai bine întărită și pe care speră să strîngă forțe mai de nădejde, să le unească și să le ridice moralul, să aleagă un moment mai potrivit pentru atac.

O serie întregă de păreri relativ „imparțiale“ ale presei burgheze europene confirmă această apreciere a măreței zile de 17 octombrie.

Pe de o parte, burghezia europeană răsuflă ușurată. Manifestul țarului făgăduiește de-a dreptul constituția : Duma capătă drepturi legislative, nici o lege nu poate intra în vigoare fără aprobarea reprezentanților poporului ; a fost instituită responsabilitatea miniștrilor, au fost acordate libertăți cetățenești, inviolabilitatea individului, libertatea conștiinței, a cuvântului, a întrunirilor și de asociere. Și bursa se grăbește să exprime o mai mare încredere față de finanțele Rusiei. Cursul titlurilor ruse, care în ultimele zile scăzuse, este acum în creștere. Bancherii străini care au fugit din Petersburgul revoluționar spun că se vor întoarce peste două săptămâni. În ochii burgheziei europene, constituția apare ca o chezașie a micilor concesiuni „pașnice” menite să satisfacă pe deplin clasele avute, fără să permită totodată proletariatului revoluționar să capete „prea multă” libertate.

Pe de altă parte însă, nici chiar burgheziile liberali nu pot să nu vadă că manifestul țarului nu conține decît vorbe, promisiuni. Cine se mai încrede acum în niște simple promisiuni ? Nu este, oare, o curată bătaie de joc toată această frazeologie despre inviolabilitatea individului și despre libertatea cuvântului cînd închisorile sînt pline pînă la refuz cu așa-ziii delincvenți politici și cînd cenzura continuă să se mențină ? Ce oameni vor pune în aplicare făgăduielile țarului ? Guvernul lui Witte, în care, după cum se vorbește, vor intra Kuzmin-Karavaev, Kosicî, Koni ? Acesta nu va fi nici măcar un guvern al burgheziei liberale. Nu va fi decît un guvern al *birocrației* liberale, pe care clica reacționară de la curte a învins-o de atîtea ori. Oare poporul și-a vărsat sîngele în lupta pentru libertate ca să se bizuie pe birocrații liberali care nu fac decît să se eschiveze prin vorbe și promisiuni ?

Nu, țarismul este încă departe de a fi capitulat. Absolutismul este încă departe de a se fi prăbușit. Proletariatul revoluționar mai are de dat o serie de bătălii importante, iar prima victorie îl va ajuta să-și strîngă forțele și să recruteze noi aliați în lupta sa.

„Chiar succesul cauzei libertății – scria corespondentul ziarului „Times” în ziua publicării manifestului – nu va face decît să îmboldească elementele reacționare la o nouă activitate, și, atîta timp cît armata va rămîne sub autoritatea

vechilor ei conducători, Rusia nu va avea nici o garanție împotriva eventualității unui *pronunciamento**. „De asemenea, se pune întrebarea dacă concesiile pe care guvernul a fost silit s-o facă în momentul culminant al avântului revoluționar nu va servi drept semnal pentru o nouă creștere a revoluției“. „Nu se știe dacă birocrația a fost alungată din citadela sa sau dacă ea n-a făcut decît să se retragă de pe pozițiile sale înaintate“, spun optimiștii burgezi, deși faptele dovedesc în mod limpede că „citadela“ absolutismului continuă să-și păstreze întreaga sa forță.

Ceea ce-i frămîntă cel mai mult pe burgezii moderați este faptul că această concesiune a avut un caracter silit. Ziarul „Le Temps“²⁶, organul sacului cu bani care domină în Franța, se arăta grozav de indignat din pricina „anarhiei“ și proferă injurii și calomnii la adresa organizatorilor și participanților la greva politică generală din Rusia. Acum, acest ziar, care în fond este satisfăcut de promisiunile făcute de țar în legătură cu constituția, remarcă îngrijorat: „Țarul, în loc să acționeze din proprie inițiativă, a semnat pur și simplu «poruncile» opoziției liberale. Acesta este un prost procedeu, care imprimă unor reforme consecutive un caracter silit, fragmentar, de surpriză. Acest procedeu pune guvernul în contradicție cu el însuși și încurajează violența. Din nefericire, este foarte limpede că lucrurile au mers prea departe, că nu a existat altă ieșire din impasul în care a fost împins guvernul. Să uităm deci cît mai repede caracterul acestei capitulări, care este nu numai o capitulare în fața constituționaliștilor, oameni moderați cărora ar fi trebuit să li se dea ascultare în primul rînd, ci și o capitulare în fața grevei, o capitulare în fața revoluției“.

Nu, domnilor burgezi, muncitorii nu vor uita niciodată caracterul silit al capitulării țarului. Muncitorii nu vor uita niciodată că numai prin forță, prin forța organizării lor, a solidarității lor, a eroismului maselor au smuls țarismului recunoașterea libertății într-un manifest care nu-i decît un petec de hîrtie, că numai prin forță vor smulge libertatea și în fapt.

* — Iovitură de stat militară. — Nota trad.

Am spus mai sus că inamicul s-a retras, lăsînd cîmpul de luptă proletariatului revoluționar. Acum trebuie să adăugăm : se continuă urmărirea energică a inamicului care se retrage. Luni 17 octombrie a apărut manifestul țarului. Marți 18 a apărut, după cum comunică agenția Wolf, manifestul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia²⁷, tipărit la Petersburg într-un număr uriaș de exemplare. Manifestul declară că lupta proletariatului nu încetează nicicum în urma publicării manifestului lansat de țar. Tactica proletariatului trebuie să conștie în folosirea drepturilor care i-au fost acordate sub presiunea loviturilor date de el, în organizarea de adunări ale muncitorilor pentru a lua o hotărîre în problema continuării grevei, în organizarea unei miliții pentru apărarea drepturilor revoluționare*, în revendicarea unei amnistii generale. La adunările populare, oratorii social-democrați insistă asupra convocării unei adunări constituante. După cum comunică telegramele, comitetul de grevă²⁸ cere amnistie și convocarea imediată a unei adunări constituante pe baza dreptului de vot universal și direct.

Din primul moment, instinctul revoluționar a dictat muncitorilor din Petersburg o lozincă justă : continuarea energică a luptei, folosirea noilor poziții cucerite în vederea continuării asaltului, în vederea lichidării efective a absolutismului. Și lupta continuă. Adunările devin tot mai frecvente, avînd un număr tot mai mare de participanți. Bucuria și mîndria legitimă în legătură cu prima victorie nu împiedică o nouă organizare a forțelor în vederea ducerii revoluției pînă la capăt. Succesul ei depinde de atragerea de partea libertății a unor părți și mai largi ale poporului, de lămurirea și de organizarea lor. Clasa muncitoare a dovedit de ce forțe uriașe dispune prin greva politică generală din Rusia, dar în rîndurile păturilor înapoiate ale proletariatului orășenesc mai avem mult de făcut. Creînd miliția muncitorească - acest singur reazem de nădejde al revoluției -, pregătindu-ne pentru o luptă nouă, și mai hotărîtă, susținînd vechile noastre lozinci, trebuie totodată să acordăm o deosebită atenție armatei. Era firesc ca în rîndurile ei concesia silită a țarului să dea naștere la cea mai mare șovăială, iar acum, atrăgîndu-i pe soldați la

* În manuscris, în locul cuvîntului „revoluționare” este „cucerite”. — Nota red.

adunările muncitorești, intensificînd agitația în cazărmi, extinzînd legăturile cu ofițerii, trebuie, paralel cu armata revoluționară a muncitorilor, să creăm cadre de revoluționari conștienți și în rîndurile armatei, care pînă mai ieri era încă o armată exclusiv țaristă și care astăzi este pe cale de a se transforma într-o armată populară.

În mărețele zile ale grevei generale, proletariatul revoluționar a obținut neutralizarea armatei, paralizînd-o. Acum el trebuie să obțină trecerea completă a trupelor de partea poporului.

Proletariatul revoluționar a dus revoluția de la oraș la o primă mare victorie. Acum el trebuie să lărgească și să adîncească baza revoluției, extinzînd-o asupra satului. A ridica țărănimia pînă la apărarea conștientă a cauzei libertății, a revendica măsuri de cea mai mare importanță în favoarea țărănimii, a pregăti o mișcare la sate care, în alianță cu proletariatul înaintat de la orașe, să răpună absolutismul, să cucerească o libertate deplină și reală, aceasta este sarcina imediată a social-democrației din Rusia.

Succesul revoluției depinde de următorul factor: cît de numeroase sînt masele de proletari și țărani care se vor ridica pentru a o apăra și pentru a o duce pînă la capăt. Războiul revoluționar se deosebește de celelalte războaie prin aceea că își soarbe principala rezervă din tabăra aliaților de ieri ai dușmanului, din tabăra adepților de ieri ai țarismului sau a oamenilor care urmau orbește țarismul. Și succesul grevei politice generale din Rusia va spune minții și inimii țaranului mai mult decît cuvintele confuze ale oricăror manifeste și legi.

Revoluția rusă abia începea să se dezvolte cînd întreaga avanscenă politică era ocupată de burgheziul liberali, așa cum a fost acum un an.

Revoluția s-a pus pe picioare atunci cînd, la 9 ianuarie, a pășit pe scenă clasa muncitoare de la orașe.

Revoluția a repurtat prima ei victorie atunci cînd proletariatul tuturor popoarelor din Rusia s-a ridicat, ca un singur om, și a zguduit tronul țarist, care a pricinuit suferințe fără număr tuturor popoarelor, și mai ales claselor de oameni ai muncii ale tuturor popoarelor.

Revoluția îl va răpune pe dușman și va șterge tronul sîngerosului țar de pe fața pămîntului atunci cînd muncitorii se vor ridica încă o dată și vor duce după ei și țărănimia.

Și apoi... apoi revoluția rusă mai are o rezervă. S-a dus timpul cînd popoarele și statele puteau trăi izolate unele de altele. Priviți : Europa a și început să se agite. Burghezia ei este tulburată și gata să dea milioane și miliarde numai să stăvilească incendiul din Rusia. Conducătorii puterilor militare europene se gîndesc să dea ajutor militar țarului. Wilhelm a și trimis cîteva crucișătoare și două divizii de torpiloare pentru a stabili legături directe între soldății germani și Peterhof. Contrarevoluția europeană întinde mîna contrarevoluției ruse.

N-ai decît să încerci, cetățene Hohenzollern ! Avem și noi o rezervă a revoluției ruse în Europa. Această rezervă este proletariatul socialist mondial, social-democrația revoluționară mondială. Muncitorii din întreaga lume salută cu entuziasm victoria muncitorilor ruși și, conștienți de strînsa legătură dintre detașamentele armatei internaționale a socialismului, se pregătesc și ei pentru lupta cea mare, hotărîtoare.

Nu sînteți singuri, muncitori și țărani din întreaga Rusie ! Și dacă veți reuși să-i doborîți, să-i răpuneți, să-i nimicîți pe tiranii Rusiei iobăgiste, polițiste, moșierești și țariste, victoria voastră va constitui semnalul luptei mondiale împotriva tiraniei capitalului, al luptei pentru eliberarea deplină nu numai politică, ci și economică a oamenilor muncii, al luptei pentru izbăvirea omenirii de mizerie și pentru înfăptuirea socialismului.

„Proletarii” nr. 24 din 7 noiembrie
(25 octombrie) 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar,
confruntat cu manuscrisul

NIKOLAI ERNESTOVICI BAUMAN

Astăzi, 3 noiembrie st. n., telegraful ne-a adus știrea că medicul veterinar N. E. Bauman, membru al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, a fost ucis la Moscova de către trupele țariste. Cu prilejul înmormintării lui a avut loc o demonstrație în cadrul căreia văduva celui ucis, membră și ea a partidului nostru, s-a adresat poporului, chemându-l la insurecție armată. În prezent nu avem posibilitatea să prezentăm date biografice amănunțite despre tovarășul căzut. Vom menționa deocamdată numai datele cele mai importante. Și-a început activitatea în cadrul unei organizații social-democrate, la Petersburg, în ultimul deceniu al secolului trecut. A fost arestat și deținut 22 de luni în fortăreața Petropavlov-skaia, apoi a fost deportat în gubernia Veatka. Din deportare a fugit în străinătate și în 1900 a luat parte, chiar de la început, la organizarea „Iskrei”²⁹, fiind unul dintre principalii conducători practicieni ai acestei acțiuni. În repetate rânduri a venit în mod ilegal în Rusia. În februarie 1902 a fost arestat la Voronej (fiind denunțat de un medic), în legătură cu procesul organizației „Iskra”, și a stat la închisoarea din Kiev. De acolo, în august 1902, a evadat împreună cu 10 tovarăși social-democrați. A fost delegat, din partea Comitetului organizației Moscova al P.M.S.D.R., la Congresul al II-lea al partidului (pseudonim : Sorokin). A participat la congresul al II-lea al Ligii³⁰ (pseudonim : Sarafski). Apoi a fost membru al aceluiași Comitet al organizației de partid Moscova. A fost arestat la 19 iunie 1904 și închis la Taganka. Din închisoare a fost eliberat, probabil, abia în urmă cu câteva zile.

Vom păstra o veșnică amintire acestui luptător din rîndurile proletariatului social-democrat din Rusia! O veșnică amintire revoluționarului căzut în primele zile ale revoluției victorioase! Fie ca onorurile pe care poporul răscolat le-a dat rămășițelor lui pămîntești să constituie o chezășie a deplinei victorii a insurecției, a lichidării totale a blestematului țarism!

Asasinarea lui N. E. Bauman arată limpede cît de multă dreptate aveau vorbitorii social-democrați din Petersburg cînd spuneau despre manifestul din 17 octombrie că este o cursă, iar despre comportarea pe care a avut-o guvernul după lansarea manifestului că este o provocare. Ce valoare au toate aceste libertăți făgăduite atîta timp cît puterea de stat și forța armată rămîn în miinile guvernului? Nu este oare într-adevăr o cursă această „amnistie” dacă cei ieșiți din închisori sînt împușcați în plină stradă de către cazaci?

„Proletarii” nr. 24
din 7 noiembrie (25 octombrie) 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar,
confruntat cu manuscrisul

ULTIMELE ȘTIRI

Geneva, 4 noiembrie (22 octombrie)

După manifestul „constituțional” al lui Nicolaie Singerosul a urmat un nou șir nesfârșit de asasinat, puse la cale de Trepov și de banda lui. Nelegiuirile cazacilor, pogromurile împotriva evreilor, împruscarea pe străzi a deținuților politici abia „amnistiați”, jafurile organizate de sutele negre cu sprijinul poliției, totul a fost pus în mișcare pentru a înăbuși lupta revoluționară.

Țarul i-a ajutat cum nu se poate mai bine pe revoluționari, confirmând aprecierea făcută de ei concesiilor mincinoase, mîrșavei comedii a manifestului „liberal”. Țarul însuși vrea să provoace o nouă luptă, hotărîtoare. Cu atît mai bine ! Întreaga activitate a social-democrației, întreaga energie a proletariatului vor fi îndreptate acum spre pregătirea asaltului următor, spre nimicirea monstruosului țarism, care, trăgînd să moară, încearcă pentru ultima oară să dezlănțuie instinctele josnice ale mulțimii înapoiate. Cu cît dă Trepov acum dovadă de mai mult zel, cu atît mai sigur va fi falimentul total al întregului trepovism și al tuturor Romanovilor.

Publicat pentru prima oară în 1925,
în Suplimentul la ediția a VI-a
a ziarelor „Vpered” și „Proletarii”,
ed. Institutului de istorie
a partidului de pe lângă C.C. al
P.C. (b) al U.R.S.S.

Se tipărește după manuscris

SOCIALISMUL MIC-BURGHEZ ȘI SOCIALISMUL PROLETAR ³¹

În prezent, marxismul și-a câștigat o situație pe deplin dominantă printre diferitele doctrine socialiste din Europa, iar lupta pentru înfăptuirea orînduirii socialiste este dusă aproape exclusiv ca o luptă a clasei muncitoare, condusă de partidele social-democrate. Dar această situație pe deplin dominantă a socialismului proletar, bazat pe învățătura marxistă, nu s-a statornicit dintr-o dată, ci numai în urma unei lupte îndelungate împotriva a tot felul de doctrine înapoiate, împotriva socialismului mic-burghez, a anarhismului etc. Cu vreo 30 de ani în urmă, marxismul nu era încă o doctrină dominantă nici măcar în Germania, unde, de fapt, predominau concepții de tranziție, hibride, eclecticice, care se situau între socialismul mic-burghez și socialismul proletar. Iar în țările romanice, în Franța, în Spania, în Belgia, doctrinele cele mai răspândite printre muncitorii înaintați erau proudhonismul ³², blanquismul ³³, anarhismul, care exprimau în mod vădit punctul de vedere al micului burghez și nu pe cel al proletarului.

Cărei cauze se datorește această victorie rapidă și completă reputată de marxism tocmai în ultimele decenii? Întreaga dezvoltare, atât economică cât și politică, a societății contemporane, întreaga experiență a mișcării revoluționare și a luptei claselor asuprite au confirmat tot mai mult justetea concepțiilor marxiste. Decăderea micii burghezii, mai curînd sau mai tîrziu, trebuia să ducă în mod inevitabil la dispariția prejudecăților mic-burgheze de tot felul, iar dezvoltarea capitalismului și ascuțirea luptei de clasă în cadrul societății capitaliste au

servit drept cea mai bună agitație pentru ideile socialismului proletar.

Starea de înapoiere a Rusiei constituie o explicație firească a marii viabilități pe care o au în țara noastră diferitele doctrine socialiste înapoiate. Întreaga istorie a gândirii revoluționare ruse din ultimul pătrar de veac este istoria luptei marxismului împotriva socialismului narodnicist mic-burghez. Și dacă, datorită dezvoltării rapide și succeselor uluitoare ale mișcării muncitorești ruse, marxismul a repercutat o victorie și în Rusia, apoi, pe de altă parte, dezvoltarea — mai ales în urma vestitelor răscoale țărănești care au avut loc în 1902 în Malorusia³⁴ — mișcării țărănești, o mișcare indiscutabil revoluționară, a provocat o oarecare înviorare a narodnicismului decrepit și senil. Întregul bagaj original de idei al așa-numiților socialiști-revoluționari se reduce la vechiul narodnicism, împrăștiat de oportunismul european la modă (revizionismul, bernsteinismul³⁵, criticarea lui Marx). De aceea problema țărănească ocupă locul central în controversele marxștilor atât cu narodnicii puri cât și cu socialiștii-revoluționari.

Narodnicismul a fost, pînă la un anumit punct, o doctrină unitară și consecventă. El nega dominația capitalismului în Rusia; nega rolul muncitorilor din fabrici și uzine ca luptători de avangardă ai întregului proletariat; nega însemnătatea revoluției politice, precum și a libertății politice burgheze; propovăduia trecerea imediată la o revoluție socialistă care să aibă ca punct de plecare obștea țărănească, cu mica ei gospodărie agricolă. Din această doctrină unitară n-au mai rămas acum decît niște fărîme, dar pentru a ne putea orienta în cunoștință de cauză în controversele de astăzi, pentru a nu permite ca aceste controverse să degereze în certuri, trebuie să avem întotdeauna în vedere *bazele* narodniciste generale și fundamentale ale greșelilor socialiștilor-revoluționari de la noi.

În Rusia, omul viitorului este țăranul, gîndeau narodnicii, și acest punct de vedere decurgea inevitabil din convingerea că obștea are un caracter socialist, din neîncrederea în destinele capitalismului. În Rusia, omul viitorului este muncitorul, gîndeau marxștii, și dezvoltarea capitalismului în Rusia, atât în agricultură cit și în industrie, confirmă tot mai

mult justețea concepțiilor lor. Mișcarea muncitorească din Rusia a impus acum ea singură recunoașterea existenței ei ; în ceea ce privește însă mișcarea țărănească, prăpastia dintre narodnicism și marxism se face simțită, în toată adâncimea ei, în *înțelegerea* diferită a acestei mișcări. Pentru un narodnic, mișcarea țărănească constituie tocmai o infirmare a marxismului ; întrucît este o mișcare în favoarea unei revoluții socialiste nemijlocite ; întrucît nu recunoaște nici un fel de libertate politică burgheză ; întrucît nu are ca punct de plecare marea gospodărie, ci mica gospodărie. Într-un cuvînt, pentru narodnic mișcarea țărănească este o adevărată mișcare autentic socialistă și nemijlocit socialistă. Credința narodnicilor în obștea țărănească și anarhismul narodnic explică pe deplin caracterul inevitabil al unor asemenea concluzii.

Pentru marxist, mișcarea țărănească nu este o mișcare socialistă, ci o mișcare democratică. Ea este și în Rusia, așa cum a fost și în alte țări, un fenomen care însoțește în mod necesar revoluția democratică, care prin conținutul ei social-economic este o revoluție burgheză. Ea nu este nicidecum îndreptată împotriva bazelor orînduirii burgheze, împotriva economiei de mărfuri, împotriva capitalului. Dimpotrivă, ea este îndreptată împotriva vechilor relații, împotriva proprietății funciare moșierești, principalul sprijin al tuturor rămășițelor iobăgiei. De aceea victoria deplină a acestei mișcări țărănești nu va înlătura capitalismul, ci, dimpotrivă, va crea o bază mai largă pentru dezvoltarea lui, va accelera și va intensifica dezvoltarea pur capitalistă. Victoria deplină a răscoalei țărănești nu poate decît să creeze un sprijin pentru republica democrată burgheză, în care pentru prima oară se va desfășura într-o formă pură lupta proletariatului împotriva burgheziei.

Așadar, acestea sînt cele două puncte de vedere opuse pe care trebuie să le înțeleagă limpede oricine dorește să se orienteze în ceea ce privește prăpastia principială dintre socialiștii-revoluționari și social-democrați. După una dintre aceste concepții, mișcarea țărănească este o mișcare socialistă ; după cealaltă este o mișcare burghezo-democratică. De aici se poate vedea cită ignoranță vădesc socialiștii-revoluționari de la noi atunci cînd repetă pentru a suta oară (comp., de pildă, nr. 75 al revistei „Revoluționnaia Rossiia”³⁶) că a fost un timp cînd marxiștii ortodocși „au ignorat” (n-au vrut să

știe de) problema țărănească. Împotriva acestei ignoranțe crase nu există decît o singură metodă de luptă : repetarea adevărurilor elementare, expunerea vechilor concepții consecvent-narodniciste, sublinierea pentru a suta și a mia oară că adevărata deosebire constă nu în dorința sau în nedorința de a ține seama de problema țărănească, nu în recunoașterea sau în ignorarea ei, ci în *aprecierea diferită* făcută mișcării țărănești contemporane și problemei țărănești contemporane din Rusia. Cel care spune că marxistii „ignorează” problema țărănească în Rusia este, în primul rînd, un ignorant patent, deoarece toate operele principale ale marxistilor ruși, începînd cu „Divergențele noastre” de Plehanov (apărută în urmă cu mai bine de 20 de ani), au fost consacrate în special explicării caracterului greșit al concepțiilor narodniciste cu privire la problema țărănească în Rusia. În al doilea rînd, cel care spune că marxistii „ignorează” problema țărănească dovedește prin aceasta că vrea să se eschiveze de la o apreciere completă a adevăratei divergențe principiale : mișcarea țărănească contemporană este o mișcare burghezo-democratică sau nu ? prin semnificația ei obiectivă este îndreptată împotriva rămășițelor iobăgiei sau nu ?

Socialiștii-revoluționari n-au dat și nu vor putea da nici odată un răspuns limpede și precis la această problemă, deoarece s-au încurcat iremediabil între vechile concepții narodniciste și actualele concepții marxiste cu privire la problema țărănească în Rusia. Tocmai de aceea marxistii spun despre socialiștii-revoluționari că se situează pe punctul de vedere al micii burghezii (că sînt ideologi ai micii burghezii), pentru că socialiștii-revoluționari nu se pot dezbăra de iluziile mic-burgheze, de fanteziile narodniciste în aprecierea mișcării țărănești.

Iată de ce trebuie să repetăm din nou : o-u, ou. La ce năzuiește mișcarea țărănească contemporană din Rusia ? La pămînt și la libertate. — Ce însemnătate va avea victoria deplină a acestei mișcări ? După ce va obține libertatea, ea va înlătura dominația moșierilor și a funcționarilor în conducerea statului. După ce va obține pămînt, ea va trece pămînturile moșierești în mîinile țăranilor. — Oare libertatea cea mai deplină și exproprierea cea mai deplină a moșierilor (luarea pămîntului de la moșieri) vor înlătura economia bazată pe

producția de mărfuri? Nu, nu o vor înlătura. — Oare libertatea cea mai deplină și exproprierea cea mai deplină a moșierilor vor înlătura gospodăria individuală a țăranilor pe pământul obștii sau pe pământul „socializat”? Nu, nu o vor înlătura. — Oare libertatea cea mai deplină și exproprierea cea mai deplină a moșierilor vor înlătura adinca prăpastie dintre țăranul bogat, cu mulți cai, cu multe vaci, și muncitorul agricol, zilerul, adică prăpastia dintre burghezia sătească și proletariatul sătesc? Nu, nu o vor înlătura. Dimpotrivă, cu cât mai deplină va fi zdrobirea și lichidarea stării de sus (moșierimea), cu atât mai adânci vor fi contradicțiile de clasă dintre burghezie și proletariat. — Ce însemnătate va avea, prin semnificația ei obiectivă, victoria deplină a răscoalei țărănești? Această victorie va desființa complet toate rămășițele iobăgiei, dar nu va desființa nicidecum stăpînirea burgheziei, nu va desființa capitalismul, nu va desființa împărțirea societății în clase, în bogați și săraci, în burghezie și proletariat. — De ce este mișcarea țărănească contemporană o mișcare burghezo-democratică? Pentru că, desființînd puterea funcționarilor și a moșierilor, ea creează o orînduire democratică a societății, fără să schimbe baza burgheză a acestei societăți democratice, fără să desființeze dominația capitalului. — Ce atitudine trebuie să aibă un muncitor conștient, un socialist față de mișcarea țărănească contemporană? El trebuie să sprijine această mișcare, să-i ajute pe țărani în modul cel mai energic, să-i ajute pînă la capăt, să răstoarne cu totul și puterea funcționarilor, și puterea moșierilor. Dar în același timp el trebuie * să explice țăranilor că nu este destul să răsturnînd puterea funcționarilor și a moșierilor. Răsturnînd această putere, trebuie totodată să te pregătești să lichidezi puterea capitalului, puterea burgheziei, iar pentru aceasta trebuie să propovăduiești neîntîrziat o învățătură pe deplin socialistă, adică învățătura marxistă, și să unești, să stringi laolaltă, să organizezi pe proletarii agricoli în vederea luptei împotriva burgheziei sătești și împotriva întregii burghezii din Rusia. — Oare un muncitor conștient poate da uitării lupta democratică de dragul celei socialiste sau pe cea socialistă de dragul celei democratice? Nu, muncitorul conștient își spune social-democrat tocmai pentru că a înțeles raportul dintre o

* În manuscris, după cuvîntul „trebuie” urmează : „neincetă”. — Nota red.

luptă și cealaltă. El știe că nu se poate ajunge la socialism decît trecînd prin democratism, prin libertate politică. De aceea el năzuiește la înfăptuirea deplină și consecventă a democratismului în vederea atingerii scopului final, socialismul. — De ce condițiile luptei democratice nu sînt identice cu cele ale luptei socialiste? Pentru că, fără îndoială, alții vor fi aliații muncitorilor într-o luptă și alții în cealaltă. Lupta democratică muncitorii o duc împreună cu o parte a burgheziei, îndeosebi cu cea mică. Lupta socialistă muncitorii o duc împotriva întregii burghezii. Lupta împotriva funcționarilor și a moșierilor poate și trebuie să fie dusă împreună cu toți țăranii, chiar și cu cei înstăriți și mijlocași. Pe cînd lupta împotriva burgheziei, deci și împotriva țăranilor înstăriți, poate fi dusă în mod temeinic numai împreună cu proletariatul de la sate.

Reamintindu-ne toate aceste adevăruri elementare ale marxismului, de la a căror analiză socialiștii-revoluționari preferă întotdeauna să se eschiveze, ne va fi ușor să apreciem următoarele obiecții „noi” pe care le ridică ei împotriva marxismului.

„De ce — exclamă „Revoluționnaia Rossiia” (nr. 75) — mai întîi trebuie sprijinit țăranul în general împotriva moșierului, iar apoi (adică în același timp) să fie sprijinit proletariatul împotriva țăranului în general, în loc să fie sprijinit dintr-o dată proletariatul împotriva moșierului, și ce legătură are asta cu marxismul, numai Allah știe”.

Acesta este un punct de vedere demn de anarhismul cel mai primitiv și de o naivitate copilărească. De mult, de multe veacuri, ba chiar de multe milenii visează omenirea la desființarea „dintr-o dată” a oricărei exploatare. Dar acest vis a rămas un simplu vis atîta timp cît milioanele de exploatați n-au pornit să se unească în lumea întreagă în vederea unei lupte consecvente, ferme și multilaterale pentru a schimba societatea capitalistă în direcția propriei dezvoltări a acestei societăți. Visurile socialiste s-au transformat în lupta socialistă a milioane de oameni numai atunci cînd socialismul științific al lui Marx a legat tendințele de transformare de lupta unei anumite clase. Fără lupta de clasă, socialismul nu este decît o vorbă goală sau un vis naiv. Iar la noi, în Rusia, în fața ochilor noștri se desfășoară două lupte diferite a două forțe

sociale diferite. Proletariatul luptă împotriva burgheziei pretutindeni unde există relații de producție capitaliste (or, acestea există – să ia notă socialiștii-revoluționari de la noi – chiar în cadrul obștii țărănești, adică tocmai pe pământul cel mai „socializat“ din punctul lor de vedere). Țărănimea, ca pătură de mici proprietari de pământ, de mici burghezi, luptă împotriva tuturor rămășițelor iobăgiei, împotriva funcționarilor și moșierilor. Numai oamenii care nu cunosc de fel economia politică și istoria revoluției din întreaga lume pot să nu vadă aceste două războaie sociale diferite, eterogene. A închide ochii în fața caracterului diferit al acestor războaie, punându-te la adăpostul cuvântului „dintr-o dată“, înseamnă a-ți ascunde capul în nisip și a refuza să analizezi realitatea.

Socialiștii-revoluționari, care nu mai au nici un sistem unitar de concepții cum era vechiul narodnicism, au dat uitării chiar și multe lucruri din doctrina narodnicilor. „Ajutînd țărănimea să exproprieze pe moșieri – se spune în același articol din „Revoluționnaia Rossiia“ –, d-l Lenin contribuie, în mod inconștient, la statornicirea gospodăriei mic-burgheze pe ruinele formelor mai mult sau mai puțin dezvoltate ale gospodăriei agricole capitaliste. Oare din punct de vedere al marxismului ortodox aceasta nu înseamnă un pas înapoi?“

Ar trebui să vă fie rușine, domnilor ! L-ați uitat pe d-l V. V. al vostru ! Consultați cartea lui „Destinele capitalismului“, consultați „Studiile“ d-lui Nikolai-on și celelalte izvoare ale înțelepciunii voastre. Vă veți aminti atunci că, în gospodăria moșierească din Rusia, trăsăturile capitaliste se îmbină cu cele iobăgiste. Veți afla atunci că există sistemul de gospodărie bazat pe dijmă, această rămășiță directă a clăcii. Dacă, pe deasupra, veți arunca o privire într-o carte marxistă-ortodoxă, cum este volumul al III-lea al „Capitalului“ lui Marx, veți afla acolo că nicăieri dezvoltarea gospodăriei bazate pe clacă și transformarea ei în gospodărie capitalistă³⁷ n-a avut și n-a putut să aibă loc decît trecînd prin faza gospodăriei țărănești mic-burgheze. Pentru a face marxismul una cu pământul, voi recurgeți la un procedeu prea din cale-afară de simplist, care a fost demascat prea de multă vreme : atribuiți marxismului ideea, simplificată caricatural, de înlocuire directă a marii gospodării bazate pe clacă cu marea gospodărie capitalistă ! Voi raționați astfel : pămînturile moșierești dau recolte mai

bune decât cele țărănești, deci exproprierea moșierilor constituie un pas înapoi. Acest raționament este demn de un elev de clasa a patra de liceu. Gîndiți-vă, domnilor, n-a constituit oare „un pas înapoi“ separarea, efectuată cu prilejul desființării iobăgiei, a pămînturilor țărănești, care dau recolte slabe, de pămînturile moșierești, care dau recolte bogate ?

În gospodăria moșierească contemporană din Rusia, trăsăturile capitaliste se îmbină cu cele iobăgiste. Lupta pe care o duc astăzi țărani împotriva moșierilor este, prin semnificația ei obiectivă, o luptă împotriva rămășițelor iobăgiei. Dar a încerca să enumeri toate cazurile particulare și să cîntărești fiecare caz particular, să stabilești cu precizia unui cîntar de farmacie unde anume se termină iobăgia și unde începe capitalismul pur, înseamnă să atribuim marxismului propriul tău pedantism. Nu putem calcula a cîta parte din prețul alimentelor cumpărate de la un mic negustoraș reprezintă valoarea bazată pe muncă și a cîta parte înșelăciunea etc. Înseamnă oare aceasta, domnilor, că trebuie să renunțăm la teoria valorii bazate pe muncă ?

În gospodăria moșierească contemporană, trăsăturile capitaliste se îmbină cu cele iobăgiste. De aici numai niște pedanți pot trage concluzia că obligația noastră este de a cîntări, de a calcula și de a înregistra fiecare mică trăsătură, în fiecare caz în parte, după cum, potrivit caracterului ei social, se încadrează într-o categorie sau alta. De aici numai niște utopiști pot trage concluzia că „nu este nevoie“ să facem distincție între două războaie sociale de natură diferită. De aici decurge, în realitate, concluzia, și numai o singură concluzie, că în programul și în tactica noastră trebuie să îmbinăm lupta pur proletară împotriva capitalismului cu lupta general-democratică (și general-țărănească) împotriva iobăgiei.

Cu cît trăsăturile capitaliste ale gospodăriei moșierești semi-iobăgiste contemporane sînt mai dezvoltate, cu atît mai imperioasă este necesitatea de a organiza imediat proletariatul sătesc în mod de sine stătător, deoarece cu atît mai repede va intra în scenă, în condițiile oricărei confiscări, antagonismul pur capitalist sau pur proletar. Cu cît trăsăturile capitaliste ale gospodăriei moșierești vor fi mai pronunțate, cu atît confiscarea democratică va împinge mai repede spre adevărata luptă pentru socialism și deci cu atît mai periculoasă este falsa

idealizare, cu ajutorul cuvîntului „socializare“, a revoluției democratice. Iată concluzia care rezultă din împletirea capitalismului cu iobăgia în gospodăria moșierească.

Așadar, să îmbinăm lupta pur proletară cu lupta general-țăărănească, dar să nu le confundăm. Să sprijinim lupta general-democratică și general-țăărănească, dar să nu ne contopim nici-decum cu această luptă, care nu are un caracter de clasă, sau s-o idealizăm prin cuvinte false ca socializarea, să nu uităm nici un moment de organizarea proletariatului, atît a celui de la orașe *cît și a celui de la sate*, într-un partid social-democrat de clasă, absolut de sine stătător. Sprijinind pînă la capăt democratismul cel mai hotărît, acest partid nu va permite ca, prin visuri reacționare și încercări de realizare a „egalitarismului“ în condițiile economiei de mărfuri, să fie abătut de la calea revoluționară. Lupta țăranilor împotriva moșierilor are acum un caracter revoluționar ; confiscarea pămînturilor moșierești în momentul de față al evoluției economice și politice are, din toate punctele de vedere, un caracter revoluționar, și noi sprijinim această măsură democrat-revoluționară. Dar a numi această măsură „socializare“, a te înșela pe tine și a înșela poporul în ceea ce privește posibilitatea folosirii „egalitare“ a pămîntului în condițiile economiei bazate pe producția de mărfuri, aceasta este o utopie mic-burgheză, reacționară, pe care o lăsăm pe seama socialiștilor reacționari.

„Proletarii“ nr. 24
din 7 noiembrie (25 octombrie) 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar,
confruntat cu manuscrisul

ÎNTRE DOUĂ BĂTĂLII

Geneva, 15 noiembrie st. n.

Marea bătălie pe care a dat-o proletariatul împotriva țarismului a luat sfârșit. Greva politică generală, după cît se pare, a încetat aproape pretutindeni. Inamicul s-a retras cel mai mult la unul din flancuri (Finlanda), în schimb s-a întărit la celălalt flanc (stare de asediu în Polonia). În centru, inamicul s-a retras foarte puțin și a ocupat o nouă poziție puternică, pregătindu-se pentru o luptă tot mai sîngeroasă și mai hotărîtă. Ciocniri armate au loc continuu pe toată linia. Cele două părți se grăbesc să-și recupereze pierderile și să-și strîngă cît mai mult rîndurile, să se organizeze și să se înarmeze cît mai bine în vederea viitoarei bătălii.

Aceasta este, aproximativ, situația în momentul de față pe teatrul de luptă pentru libertate. Războiul civil se deosebește în mod firesc de celelalte războaie prin aceea că formele de luptă sînt mult mai variate, numărul și componența celor aflați în luptă de ambele părți se pretează anevoie unei evaluări și oscilează extrem de mult, încercările de a încheia pace sau chiar un armistițiu nu pornesc de la cei ce luptă, ele împletindu-se în modul cel mai ciudat cu acțiunile militare.

Sistarea temporară a acțiunilor militare stimulează în mod deosebit spiritul de inițiativă al „împăciuitorilor“. Witte face pe dracu-n patru pentru a se da, atît direct cît și prin intermediul presei slugarnice, drept un asemenea „împăciuitor“, încercînd să ascundă prin toate mijloacele rolul său de slugă diplomatică a țarismului. Comunicatul guvernamental recunoaște, spre satisfacția liberalilor naivi, că poliția este părtașă

la isprăvile sutelor negre. Presa servilă în fața guvernului (de pildă „Novoe Vreamea“) vrea să lase impresia că condamnă atât excesele reacționarilor cât și, bineînțeles, „excesele“ revoluționarilor. Reprezentanții extremiști ai reacțiunii (Pobedonosșev, Vladimir, Trepov) se retrag nemulțumiți de jocul prea meschin. În parte, fiindcă nu înțeleg, din cauza obtuzității lor, cât de avantajos este acest joc pentru a face ca țarismul să păstreze maximum de putere ; în parte, fiindcă socotesc – și socotesc foarte bine – că e mai convenabil pentru ei să aibă mâinile complet libere și să ia parte chiar la acest joc, dar în alt rol : în rolul unor luptători „independenți“ pentru puterea monarhului, în rolul unor răzbunători „liberi“ ai „sentimentelor naționale ale poporului rus care au fost batjocorite“ (de către revoluționari), adică, vorbind pe șleau, în rolul de conducători ai sutelor negre.

Witte își freacă mâinile de bucurie când vede „marile“ succese ale jocului său de o viclenie uimitoare. El își păstrează inocența liberalismului, oferă stăruitor portofolii ministeriale conducătorilor partidului cadet (chiar și lui Miliukov, după cum reiese dintr-o telegramă a corespondentului ziarului „Le Temps“), adresînd o scrisoare personală d-lui Struve, pe care-l invită să se întoarcă în patrie, și căutînd să se înfățișeze drept un „alb“, deopotrivă de departe atât de „roșii“ cât și de „negri“. În același timp însă, pe lângă inocență, el își acumulează și un mic capital, căci rămîne șeful guvernului țarist, care păstrează în mâinile lui întreaga putere și nu așteaptă decît momentul potrivit pentru a trece la un atac hotărît împotriva revoluției.

Caracterizarea pe care i-am făcut-o lui Witte în „Proletarii“* este în întregime confirmată. El este un ministru-clovn prin procedeele pe care le folosește, prin „talentele“ și prin menirea lui. Este un ministru al birocrației liberale dacă judecăm după forțele reale de care dispune pînă în prezent, deoarece cu burghezia liberală n-a reușit încă să cadă la învoială. E drept că, încetul cu încetul, tîrgul dintre ei face totuși progrese. Părțile care încheie tîrgul își spun ultimul preț, bat palma și amină tranzația pînă ce congresul zemstvelor, care urma să aibă loc zilele acestea, va fi luat hotărîri. Witte caută să-i corupă pe intelectualii burghezi, extinzînd dreptul de vot în

* Vezi volumul de față, pag. 21—22. — Nota red.

alegerile pentru Dumă, acordind censul de studii, aruncind chiar o jalnică bucată muncitorilor (care trebuie să se mulțumească, în condițiile sistemului de alegeri indirecte, cu 21 de mandate „din partea muncitorilor“ !), jurind că este de ajuns să se întrunească Duma, este de ajuns să se pronunțe ea – sau fie și numai o minoritate din cadrul ei – pentru votul universal, și această revendicare are pe deplin asigurat sprijinul lui, al lui Witte.

Totuși, deocamdată tirgul acesta nu duce la nici un rezultat. Părțile care încheie tirgul duc tratative peste capul celor ce luptă efectiv, și aceasta nu poate să nu paralizeze eforturile „cinstiților“ noștri „misiți“. Burghezia liberală, ca atare, ar accepta bucuroasă Duma de stat ; doar a acceptat-o și în „formă consultativă“ și încă din septembrie a respins boicotul activ. Dar în cursul celor două luni care au trecut de atunci revoluția a făcut un uriaș pas înainte, proletariatul a dat o luptă serioasă și, pentru prima oară, a repurtat de la început o mare victorie. Duma de stat, această comedie mirșavă și demnă de dispreț a reprezentanței populare, a fost înmormintată : prima lovitură a puternicului asalt al proletariatului a făcut-o țândări. În câteva săptămîni, revoluția a demascat miopia celor care se pregăteau să participe la Duma lui Bulighin sau să sprijine pe cei care participă la această Dumă. Tactica boicotului activ a primit cea mai strălucită confirmare, o confirmare pe care tactica partidelor politice poate s-o primească numai în momentele de luptă : confirmarea prin fapte, verificarea chiar de mersul evenimentelor, recunoașterea ca fapt indiscutabil și de netăgăduit a ceea ce deunăzi oamenilor lipsiți de perspicacitate și negustorașilor lași le părea un „salt în necunoscut“ prea îndrăzneț.

Clasa muncitoare i-a speriat zdravăn pe comedianții „dumiști“, pînă-ntr-atît i-a speriat că acum se tem să pună piciorul pe această punte șubredă, ruptă ; se tem chiar să se încredă în trăinicia „cele mai recente“ reparații făcute în grabă de „meseriașii“ statului. Rolurile s-au cam schimbat. Ieri, tovarășii Parvus, Cerevanin și Martov cereau celor care păseau pe această punte să-și ia angajamentul revoluționar de a cere în Dumă convocarea unei adunări constituante. Astăzi, locul acestor social-democrați l-a luat președintele Consiliului de Miniștri, contele Serghei Iulievici Witte, care

își ia angajamentul „revoluționar“ că, chiar dacă un singur deputat ar cere în Dumă convocarea adunării constituante, el îl va sprijini.

Dar burgheziile liberali, cadeții, s-au făcut în așa hal de ris prima oară, încît n-ar vrea să se mai repete această tristă experiență. Ei, bunii noștri parlamentari de la „Osvobojdenie“ și de la „Russkie Vedomosti“³⁸, au și pus complet la punct „campania electorală“; au și ales un comitet central pentru conducerea acestei campanii; au organizat chiar un birou juridic pentru a da populației consultații dacă un zemski nacealnik are dreptul să alunge din proprie inițiativă pe delegații țăranilor sau trebuie, în prealabil, să-l întrebe pe guvernator. Într-un cuvînt, ei s-au și pregătit să se culce pe divanul oferit tuturor Oblomovilor din Rusia, cînd deodată..., printr-o nedelicată mișcare a umărului, proletariatul a dat peste cap Duma și întreaga campanie „pentru Dumă“. Nu este de mirare că burgheziile liberali nu sînt înclinați acum să se încreadă în „angajamentele revoluționare“ pe care și le-a asumat amabilul conte. Nu este de mirare că ei sînt mai puțin înclinați acum să strîngă mîna pe care le-o întinde contele, că își întorc mai des privirile spre stînga, deși le lasă gura apă cînd văd plăcinta Dumei, înfioată și împodobită cu noi zorzoane de zahăr.

Tratativile lui Witte cu conducătorii burgheziei liberale au, fără îndoială, o foarte mare însemnătate politică, dar numai în sensul că ele confirmă o dată mai mult strînsa înrudire dintre birocrăția care face pe liberala și apărătorii intereselor capitalului, numai în sensul că ele arată o dată mai mult cine și cum anume se pregătește să *înmormînteze* revoluția rusă. Dar dacă aceste tratative și tranzacții nu reușesc, aceasta este tocmai pentru că revoluția este încă vie. Și nu numai că este vie, dar este mai puternică decît oricînd; ea este departe de a-și fi spus ultimul cuvînt; abia a început să se desfășoare în toată amploarea forțelor proletariatului și ale țărănimii revoluționare. Iată de ce tratativele și tranzacțiile ministrului-clovn cu burghezia sînt atît de infructuoase; ele nu pot să capete o însemnătate serioasă în toiul luptei, cînd forțele dușmane stau față în față între două bătălii hotărîtoare.

Într-o asemenea perioadă, politica proletariatului revoluționar – care este conștient de țelurile lui de însemnătate

istorică mondială, care tinde nu numai la eliberarea politică; ci și la eliberarea economică a oamenilor muncii, care nu uită nici un moment sarcinile lui socialiste – trebuie să fie deosebit de fermă, de clară și de precisă. Minciuni josnice a ministrului-clown, obtuzelor iluzii constituționaliste ale liberalilor și democraților burghezi el trebuie să le opună, mai hotărât decît oricînd, lozinca lui de răsturnare a puterii țariste pe calea insurecției armate a întregului popor. Proletariatului revoluționar îi repugnă orice fățarnicie; el luptă necruțător împotriva tuturor încercărilor de a camufla adevărata stare de lucruri. Or, în actualele cuvîntări cu privire la regimul constituțional din Rusia, fiecare cuvînt este o ipocrizie, fiecare frază este o minciună veche, banală, care urmărește salvarea unora sau altora dintre rămășițele Rusiei absolutist-iobăgiste.

Se flectă despre libertate, se vorbește despre o reprezentanță populară, se țin discursuri despre adunarea constituantă și, în permanență, în fiecare ceas și în fiecare minut, se uită că toate aceste lucruri frumoase nu sînt altceva decît o vorbărie lipsită de conținut dacă nu există garanții serioase. Iar garanție serioasă poate fi *numai* insurecția populară victorioasă, *numai* dominația deplină a proletariatului înarmat și a țărănimii înarmate asupra tuturor reprezentanților puterii țariste, care s-au retras cu un pas în fața poporului, dar care sînt încă departe de a fi subordonați poporului, care sînt departe de a fi răsturnați de popor. Și atîta timp cît *acest* scop n-a fost încă atins, *nu poate* exista o adevărată libertate, o adevărată reprezentanță a poporului, o adevărată adunare *constituantă* care să aibă puterea de a institui noi rînduiri în Rusia.

Ce este o constituție? O bucată de hîrtie pe care sînt înscrise drepturile poporului. În ce constă garanția recunoașterii efective a acestor drepturi? În *forța* acelor clase ale poporului care au fost conștiente de ele și au știut să le obțină. Așadar, să nu ne lăsăm amăgiți de cuvinte – asta le stă bine numai palavragiilor democrației burgheze –, să nu uităm nici o clipă că *forța* se dovedește *numai* prin victoria în luptă și că noi sîntem încă departe de a fi reputați victoria deplină. Să nu ne încredem deci în vorbe frumoase; trecem printr-o perioadă cînd se duce o luptă deschisă, cînd

toate vorbele și toate făgăduielile se verifică imediat prin fapte, cînd – prin vorbe, manifeste, promisiuni de constituție – se urmărește *prostirea* poporului, slăbirea forțelor lui, dezbinarea rindurilor lui, se urmărește ca proletariatul să fie împins să dezarmeze. Nu există minciună mai mare decît aceste făgăduieli și vorbe goale, și putem spune cu mîndrie că proletariatul din Rusia este copt atît pentru lupta împotriva violenței brutale cît și împotriva minciunii liberal-constituționaliste. Dovadă : apelul muncitorilor feroviari, despre care au relatat recent ziarul din străinătate (din păcate, nu avem originalul). Strîngeți arme, tovarăși – se spune în acest apel –, organizați-vă neconținut pentru luptă, cu o energie înzecită. Numai dacă ne vom înarma și ne vom strînge rindurile vom putea să apărăm ceea ce am cucerit și vom putea obține satisfacerea deplină a revendicărilor noastre. Va sosi momentul cînd din nou ne vom ridica cu toții, ca un singur om, pentru o nouă luptă, și mai îndîrjită, pentru libertatea deplină.

Iată care este singura noastră garanție ! Iată care este singura *constituție* neiluzorie a Rusiei libere ! Într-adevăr, priviți manifestul din 17 octombrie și realitatea rusă ; ce poate fi mai edificator decît această discrepanță dintre *recunoașterea* constituției de către țar pe hîrtie și „constituția“ reală, exercitarea reală a *puterii țariste* ? Manifestul țarului cuprinde promisiuni cu caracter, fără doar și poate, constituțional. Dar cît prețuiesc aceste promisiuni se știe. Persoana este declarată inviolabilă. Dar cei care nu sînt pe placul absolutismului rămîn mai departe în închisori, în deportare, în exil. Întrunirile au fost declarate libere. Dar universitățile, care au realizat pentru prima oară în Rusia libertatea efectivă a întrunirilor, sînt închise, iar la intrarea lor stau de pază poliția și armata. Presa este liberă, și de aceea organul care este purtătorul de cuvînt al intereselor muncitorilor, ziarul „Novaia Jizn“³⁹, este confiscat pentru că a publicat programul social-democrat. Locul miniștrilor ultrareacționari a fost luat de miniștrii care au proclamat o ordine de drept. Dar ultrareacționarii „lucrează“ și mai vîrtos în stradă, unde, cu ajutorul poliției și al armatei, împușcă, maltratează și schilodesc în mod liber și nepedepsit pe cetățenii Rusiei libere care nu sînt pe placul țarismului.

Trebuie să fii orb sau orbit de interese egoiste de clasă ca, în fața unor lecții atât de instructive oferite de viață, să acorzi în momentul de față o importanță într-adevăr serioasă problemei dacă Witte făgăduiește sau nu votul universal, dacă țarul va semna sau nu manifestul cu privire la convocarea unei adunări „constituante”. Chiar dacă aceste „acte” ar avea loc, ele tot n-ar hotări deznodământul luptei, ele tot n-ar crea o libertate efectivă pentru agitația electorală, tot n-ar asigura adunării reprezentanților întregului popor un caracter de adunare cu adevărat constituantă. Adunarea constituantă trebuie să consfințească din punct de vedere juridic rînduiele de viață în noua Rusie, să creeze formele parlamentare ; dar, înainte de a consfinți victoria noului asupra vechiului și pentru a statornici această victorie, trebuie să învingi cu adevărat, trebuie să sfărîmi puterea vechilor instituțiilor, să le măture din cale, să faci una cu pămîntul vechiul edificiu, să înlături eventualitatea unei împotriviri cît de cît serioase din partea poliției și a bandelor ei.

Numai victoria deplină a insurecției, răsturnarea puterii țariste și înlocuirea ei cu un guvern revoluționar provizoriu pot să asigure deplina libertate a alegerilor, puterea deplină a adunării constituante. Spre acest scop trebuie îndreptate toate eforturile noastre ; organizarea și pregătirea insurecției trebuie să stea, indiscutabil, pe primul plan. Numai în măsura în care insurecția va fi victorioasă și victoria ei va însemna nimicirea totală a dușmanului, numai în această măsură adunarea reprezentanților poporului va fi a întregului popor nu numai pe hîrtie și constituțională nu numai în vorbe.

În lături deci orice fățarnicie, orice minciună și orice rețicențe ! Războiul a fost declarat, războiul este în toi, ne aflăm într-un mic răgaz dintre două bătălii. Cale de mijloc nu poate fi. Partidul „albilor” nu este decît o înșelătorie. Cine nu este de partea revoluției este un adept al sutelor negre. Și acest lucru nu-l afirmăm numai noi. Nu noi am născocit această formulare. Acest lucru îl spun tuturor pietrele caldarîmurilor inundate de sînge la Moscova și la Odesa, la Kronstadt și în Caucaz, în Polonia și la Tomsk.

Cine nu este de partea revoluției este un adept al sutelor negre. Cine nu vrea să rabde că în Rusia libertatea să fie o

libertate a dezmațului polițienesc, a corupției, a încurajării beției, a atacului de după colț împotriva unor oameni neînarmați, acela trebuie să se înarmeze și să se pregătească de luptă fără întârziere. Trebuie să cucerim nu promisiuni de libertate, nu o libertate pe hirtie, ci o libertate reală. Trebuie să obținem nu înjosirea puterii țariste, nu recunoașterea de către ea a drepturilor poporului, ci lichidarea acestei puteri, deoarece puterea țaristă înseamnă puterea exercitată de sutele negre asupra Rusiei. Nici această concluzie nu este concluzia noastră. Este concluzia vieții. Este învățămîntul care se trage din evenimente. Este glasul celor care pînă acum au fost străini de orice teorie revoluționară și care nu îndrăznesc să facă un singur pas liber, să rostească un singur cuvînt liber pe stradă, la întruniri, la ei acasă fără a se expune imediat primejdiei celei mai amenințătoare de a fi striviți, sfirtecați, rupti în bucăți de haita adepților țarului.

Revoluția a făcut să iasă, în sfîrșit, la suprafață această „forță populară“, forța adepților țarului. Ea i-a făcut pe toți să vadă cu propriii lor ochi pe cine se sprijină în realitate puterea țarului, cine sprijină în realitate această putere. Iată-i, o armată de polițiști sălbăticiți, de militari abrutizați pînă la nebunie, de popi îndobitociți, de prăvăliași cruzi, de lepădături alcoolizate ale societății capitaliste. Iată cine *domnește* acum în Rusia, cu sprijinul direct și indirect a nouă zecimi din instituțiile noastre guvernamentale. Iată cum arată Vendéea⁴⁰ rusă, care seamănă tot atît de mult cu Vendéea franceză cum seamănă monarhul „legitim“ Nicolaie Romanov cu aventurierul Napoleon. Nici Vendéea noastră nu și-a spus încă ultimul cuvînt; în această privință nu trebuie să vă înșelați, cetățeni. Și ea de-abia începe să se desfășoare cum trebuie. Și ea are încă „rezerve de combustibil“, acumulate de-a lungul veacurilor de ignoranță, de lipsă de drepturi, de iobăgie și de atotputernicia polițienească. În ea se îmbină întreaga sălbăcie a moravurilor asiatice cu toate aspectele dezgustătoare ale metodelor rafinate de exploatare și de prostire a tuturor aceluia care sînt cei mai oprimați, cei mai striviți de civilizația capitalistă a orașelor, a aceluia care au fost aduși într-o stare mai rea decît a animalelor. Nici un fel de manifeste ale țarului, nici un fel de pasturale

ale sinodului, nici un fel de schimbări în birocracia superioară și inferioară nu vor face să dispară această Vendée. Numai forța proletariatului organizat și luminat va putea să zdrobească, deoarece numai proletariatul, fiind el însuși exploatat, este în stare să ridice pe toți cei care se află mai jos decât el, să facă să se trezească în fiecare din ei omul și cetățeanul, să le arate calea spre izbăvirea de orice exploatare. Numai el poate crea nucleul unei puternice armate revoluționare, puternică atât prin idealurile cît și prin disciplina, organizarea și eroismul ei în luptă, în fața căreia nici o Vendée nu poate rezista.

Și proletariatul, condus de social-democrație, a pornit pretutindeni la formarea acestei armate revoluționare. În rîndurile ei trebuie să intre oricine nu vrea să se afle în armata sutelor negre. În războiul civil nu există neutri. Cine stă deoparte de această armată prin pasivitatea lui sprijină sutele negre, care jubilează. Și trupele se scindează într-o armată roșie și o armată neagră. Nu sînt decît două săptămîni de cînd am arătat cît de repede este atrasă armata la lupta pentru libertate*. Exemplul Kronstadtului a arătat în mod pregnant acest lucru. A izbutit guvernul ticălosului Witte să înfrîngă insurecția de la Kronstadt⁴¹, împușcă el acum sute de marinari care au ridicat încă o dată steagul roșu, dar acest steag se va înălța și mai sus, căci este steagul tuturor oamenilor muncii din lumea întregă, al tuturor celor exploatați. Vociferează presa slugarnică, de felul ziarului „Novoe Vremea“, că armata este neutră, dar această minciună mirșavă și sfruntată se risipește ca un fum în fața fiecărei noi isprăvi a sutelor negre. Armata nu poate fi, n-a fost niciodată și nu va fi niciodată neutră. Acum ea se scindează, cu o repeziciune extraordinară, într-o armată a libertății și o armată a sutelor negre. Noi vom accelera această scindare. Vom țîntui la stîlpul infamiei pe toți nehotărîții și șovăielnicii, pe toți cei pe care îi sperie ideea formării imediate a miliției populare (potrivit ultimelor știri apărute în ziarele din străinătate, Duma din Moscova a respins proiectul formării unei

* Vezi volumul de față, pag. 29. — Nota red.

miliții populare). Vom înzeci agitația noastră în rîndurile maselor, activitatea noastră organizatorică pentru formarea unor detașamente revoluționare. Armata proletariatului conștient se va contopi atunci cu detașamentele roșii ale armatei ruse și vom vedea dacă sutele negre polițiste vor fi în stare să biruie întreaga Rusie nouă, întreaga Rusie tînără, întreaga Rusie liberă !

„Proletarii” nr. 26
din 25 (12) noiembrie 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SARCINILE NOASTRE
ȘI SOVIETUL DE DEPUTAȚI AI MUNCITORILOR

(SCRISOARE CATRE REDACȚIE) *

Scris între 2 și 4 (15 și 17)
noiembrie 1905

Publicat pentru prima oară
la 5 noiembrie 1940
în ziarul „Pravda” nr. 309

Se tipărește după manuscris

W. H. H. H.

1875

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

В редакцию
Коллегии
от 21.12.1905

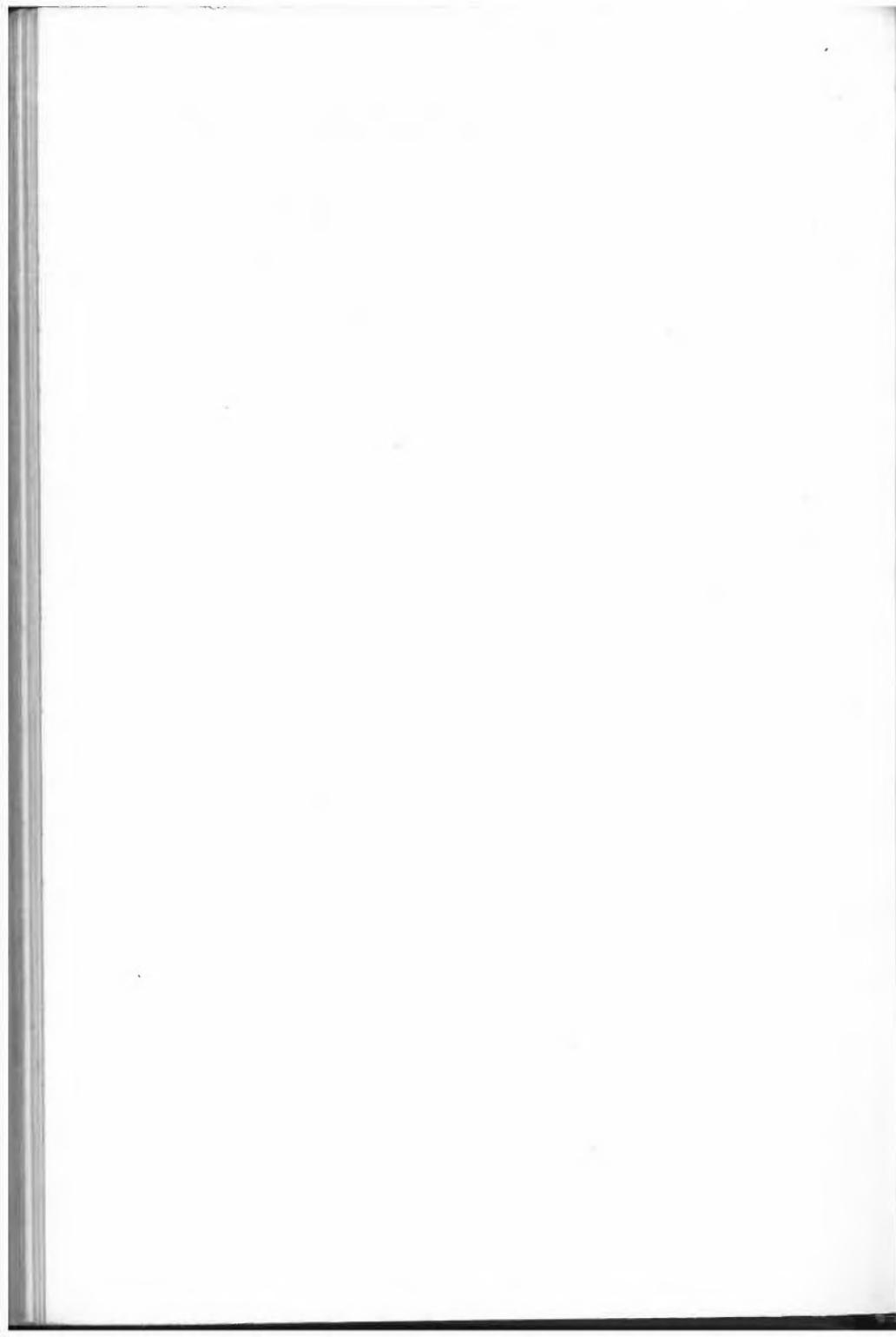
Коллегии в Коллегии Петербурга.

Делегация

(Министерство Внутренних Дел)

Министры! Уверен в справедливости
и пользе Коллегии Петербурга делегация
нашего не имеет сомнения. Мы считаем
важным и необходимым к делу отнесению
представителей. Я думаю, что мы, ^{как опытные}
~~делегаты~~ ^{представители} ~~делегация~~ ^{делегация}
мы представляем делегацию, но не представляем
делегацию, а представляем делегацию ^{делегация}
делегация. Я думаю, что, как пока
пока. Этого не представляем ^{делегация}
делегация. Мы представляем делегацию, ^{делегация}
~~делегация~~ ^{делегация} ~~делегация~~ ^{делегация}
делегация. А вот так же ^{делегация}
делегация.

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin
„Sarcinile noastre și Sovietul de deputați ai muncitorilor”. — Noiembrie 1905
Micșorat

Tovarăși ! Pentru social-democrația din Petersburg și pentru întregul proletariat al capitalei, problema importanței și a rolului Sovietului de deputați ai muncitorilor este astăzi o problemă la ordinea zilei. Pun mîna pe condei ca să-mi expun unele idei în legătură cu această problemă arzătoare, dar înainte de a face acest lucru socotesc că este neapărat necesar să fac o rezervă foarte importantă. Eu mă pronunț ca unul *care se află departe*. Sînt nevoit să scriu tot din blestemata depărtare, din odioasa „străinătate“ a emigrației. Or, să-ți formezi o părere justă într-o problemă practică concretă cum este aceasta fără să fii la Petersburg, fără să fi văzut măcar o dată Sovietul de deputați ai muncitorilor, fără să ai un schimb de păreri cu tovarășii de muncă, este aproape cu neputință. De aceea las redacția să aprecieze dacă trebuie să publice sau nu această scrisoare din partea unui om neinformați. Îmi rezerv dreptul să-mi schimb părerea atunci cînd voi izbuti să cunosc, în sfîrșit, problema nu numai „din hîrtii“.

Iar acum, voi trece la problemă. Cred că tovarășul Radin n-are dreptate atunci cînd, în nr. 5 al ziarului „Novaia Jizn“ (am văzut numai cinci numere ale acestui ziar, care este de fapt Organul nostru Central al P.M.S.D.R.), pune problema : Sovietul de deputați ai muncitorilor sau partidul ? Eu cred că problema nu se poate pune în felul acesta și că soluția trebuie să fie *neapărat* : și Sovietul de deputați ai muncitorilor, și partidul. Problema – și o problemă extrem de importantă – este numai cum trebuie împărțite și cum trebuie îmbinate

sarcinile Sovietului și sarcinile Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.

Cred că n-ar fi indicat ca Sovietul să adere în întregime la un singur partid. Această părere va mira, probabil, pe cititori, și eu (reamintind încă o dată, cât se poate de insistent, că aceasta este părerea unuia care se află departe) voi trece direct la explicarea punctului meu de vedere.

Sovietul de deputați ai muncitorilor a luat naștere din greva generală, cu prilejul grevei, pentru înfăptuirea scopurilor grevei. Cine a făcut greva și a dus-o la capăt în mod victorios? *Întregul* proletariat, în rindurile căruia se află — din fericire în minoritate — și nesocial-democrați. Ce scopuri a urmărit greva? Și scopuri economice, și politice. Scopurile economice priveau *întregul* proletariat, pe toți muncitorii și, în parte, chiar pe toți oamenii muncii, nu numai pe muncitorii salariați. Scopurile politice priveau *întregul* popor, mai exact toate popoarele din Rusia. Scopurile politice constau în eliberarea tuturor popoarelor din Rusia de sub jugul absolutismului, de iobăgie, de lipsa de drepturi, de samavolnicia polițienească.

Să mergem mai departe. Trebuie oare proletariatul să continue lupta economică? Fără îndoială că da; în această privință nu există și nici nu pot exista două păreri în rindurile social-democraților. Această luptă trebuie să fie dusă numai de social-democrați sau numai sub steagul social-democrat? Cred că nu; eu continuu să-mi mențin părerea pe care am formulat-o (ce-i drept, cu totul în alte condiții, astăzi învechite) în „Ce-i de făcut?“, și anume că nu este indicat ca componența sindicatelor, deci și a participanților la lupta profesională, economică, să fie limitată la membrii partidului social-democrat*. Cred că, în calitate de organizație profesională, Sovietul de deputați ai muncitorilor trebuie să tindă să cuprindă în rindurile sale deputați din partea *tuturor* muncitorilor, funcționarilor, oamenilor de serviciu, muncitorilor agricoli etc., din partea *tuturor* celor care vor și pot să lupte în comun pentru îmbunătățirea traiului *întregului* popor muncitor, din partea *tuturor* celor care au măcar o cînstă politică elementară, din partea *tuturor*, în afară de

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 6, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 108—124. — Nota red.

huliganii din sutele negre. Iar noi, social-democrații, vom căuta, la rîndul nostru, în primul rînd să intrăm (pe cît e posibil) cu întregul efectiv al tuturor organizațiilor noastre de partid în toate sindicatele, iar în al doilea rînd să folosim lupta în comun cu tovarășii-proletari, indiferent de concepțiile lor, pentru a propovădui neobosit, neabătut *singura* concepție cu adevărat proletară, consecventă despre lume: *marxismul*. În vederea acestei propovăduiri, în vederea acestei munci de propagandă și agitație, noi vom păstra, vom întări și vom dezvolta neapărat partidul nostru cu desăvîrșire independent, partidul de clasă principal-consecvent al proletariatului conștient, adică Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia. Fiecare pas al luptei proletare, indisolubil contopit cu activitatea noastră social-democrată, sistematică și organizată, va face ca *masele* clasei muncitoare din Rusia să se apropie din ce în ce mai mult de social-democrație.

Dar această parte a problemei, privitoare la lupta economică, este relativ simplă și nu cred să dea loc la divergențe speciale. Altfel stau lucrurile cu cealaltă parte a problemei, cea privitoare la conducerea politică, la lupta politică. Cu riscul de a provoca și mai mult mirarea cititorilor, trebuie totuși să spun din capul locului că nici în această privință nu mi se pare că este bine să se ceară Sovietului de deputați ai muncitorilor să adopte programul social-democrat și să intre în Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia. Eu cred că, în prezent, pentru îndrumarea luptei politice sînt în aceeași măsură absolut necesare și Sovietul (*transformat* în direcția despre care voi vorbi imediat), și partidul.

Poate că greșesc, dar (pe baza datelor incomplete de care dispun, date luate „din hîrtii”) cred că, sub raport politic, Sovietul de deputați ai muncitorilor trebuie să fie considerat ca un embrion al *guvernului revoluționar provizoriu*. Cred că Sovietul trebuie să se proclame cît mai repede guvern revoluționar provizoriu al întregii Rusii sau (ceea ce este același lucru, numai sub altă formă) trebuie să creeze un guvern revoluționar provizoriu.

Lupta politică a atins acum tocmai acea treaptă de dezvoltare cînd forțele revoluției și forțele contrarevoluției sînt aproximativ în echilibru, cînd guvernul țarist nu *mai* este în stare să înăbușe revoluția, iar revoluția nu este *încă* destul

de puternică pentru a mătura cu totul guvernul sutelor negre. Descompunerea guvernului țarist este completă. Dar, descompunându-se de viu, el otrăvește Rusia cu miasele sale de cadavru. Descompunerii forțelor țariste, contrarevoluționare trebuie neapărat să-i opunem chiar acum, imediat, fără cea mai mică amânare, *organizarea* forțelor revoluționare. Și, în ultimul timp, această organizare progresează cu o rapiditate remarcabilă. Acest lucru îl dovedește și formarea detașamentelor armatei revoluționare (drujinele de apărare etc.), și dezvoltarea rapidă a organizațiilor social-democrate de masă ale proletariatului, și crearea comitetelor țărănești de către țărănimia revoluționară, și primele întruniri libere ale fraților noștri proletari în uniforme de marinari și soldați, care toate își croiesc un drum spinos și greu, dar sigur și luminos, spre libertate și spre socialism.

Ceea ce lipsește acum este tocmai unirea tuturor forțelor cu adevărat revoluționare, a tuturor forțelor care de pe acum acționează în spirit revoluționar. Lipsește un centru politic pe întreaga Rusie viu, proaspăt, puternic prin rădăcinile sale adânc înfipte în popor, care să se bucure de încrederea absolută a maselor, să clocotească de energie revoluționară, să fie strâns legat de partidele revoluționare și socialiste organizate. Un astfel de centru poate fi creat numai de proletariatul revoluționar, care a dus în mod strălucit la capăt greva politică, care organizează acum insurecția armată a întregului popor, care a cucerit pentru Rusia o libertate parțială și va cuceri libertatea deplină.

Se pune întrebarea : de ce n-ar fi Sovietul de deputați ai muncitorilor embrionul unui asemenea centru ? Pentru că din Soviet nu fac parte numai social-democrați ? Aceasta nu este un minus, ci un plus. Noi am spus întotdeauna că trebuie să existe o unire de luptă între social-democrați și democrații burghezi revoluționari. Noi am spus-o, iar muncitorii au făcut-o. Și e foarte bine că au făcut-o. Cînd am citit în „*Novvaia Jizn*“ scrisoarea unor *tovarăși-muncitori*⁴³ care fac parte din partidul socialist-revoluționar și protestează împotriva înglobării Sovietului într-unul din partide, nu m-am putut opri să gîndesc că, în multe privințe, din punct de vedere practic acești tovarăși-muncitori au dreptate. Desigur, între noi și ei există divergențe de concepții ; desigur, nici vorbă

nu poate fi de o fuziune între social-democrați și socialiști-revoluționari, dar nici nu este vorba despre asta. Convingerea noastră profundă este că muncitorii care împărtășesc concepțiile socialiștilor-revoluționari și luptă în rândurile proletariatului sînt inconsecvenți, deoarece, ducînd o activitate cu adevărat proletară, ei își mențin concepțiile neproletare. Împotriva acestei inconsecvențe sîntem datori să ducem o luptă ideologică cît se poate de hotărîtă, dar să ducem lupta noastră în așa fel încît activitatea revoluționară de importanță vitală, actuală, vie, care este recunoscută de toată lumea, care i-a unit pe toți oamenii cinstiți să nu aibă de suferit. Considerăm și acum, ca și înainte, că concepțiile socialiștilor-revoluționari nu sînt concepții socialiste, ci concepții democrat-revoluționare. Dar pentru scopurile luptei sîntem datori să mergem împreună, păstrînd o completă independență a partidului, iar Sovietul nu este altceva decît o organizație de luptă și trebuie să fie o astfel de organizație. Ar fi o absurditate și o nebunie ca într-un asemenea moment, cînd facem tocmai revoluția democratică, să-i alungăm pe democrații-revoluționari devotați și cinstiți. Cu inconsecvența lor o s-o scoatem ușor la capăt, deoarece pentru concepțiile noastre pledează însăși istoria, pledează la fiecare pas realitatea. Dacă n-au învățat din cartea noastră ce este social-democratismul, vor învăța din revoluția noastră. Inconsecvenți sînt, desigur, și muncitorii care continuă să fie creștini și cred în Dumnezeu, și intelectualii care sînt (vai ce oroare !) mistici ; dar noi nu-i vom alunga nici din Soviet, nici chiar din partid, deoarece nu avem nici cea mai mică îndoielă că adevărata luptă, munca în aceleași rînduri, va convinge de adevărul marxismului toate elementele viabile și va da la o parte toate elementele neviabile. Cît despre forța noastră, forța covârșitoare a marxistilor în rîndurile Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, nu ne îndoim nici o clipă.

După părerea mea, ca centru revoluționar de conducere politică, Sovietul de deputați ai muncitorilor nu este o organizație prea largă, ci, dimpotrivă, o organizație prea îngustă. Sovietul trebuie să se proclame guvern revoluționar provizoriu sau să formeze un asemenea guvern, atrăgînd neapărat în acest scop noi deputați nu numai din partea muncitorilor, ci în primul rînd din partea marinarilor și a soldaților, care

pretutindeni se avintă spre libertate, în al doilea rînd din partea țărănimii revoluționare, iar în al treilea rînd din partea intelectualității burgheze revoluționare. Sovietul trebuie să aleagă un puternic nucleu al guvernului revoluționar provizoriu și să-l completeze cu reprezentanți ai tuturor partidelor revoluționare și ai tuturor democrațiilor revoluționari (dar, desigur, numai ai democrațiilor revoluționari și nu ai democrațiilor liberali). Noi nu ne temem de o asemenea componentă cu un caracter larg și eterogen, ci o dorim, deoarece, fără unirea proletariatului și a țărănimii, fără o apropiere între social-democrați și democrații revoluționari în vederea luptei, succesul deplin al marii revoluții ruse nu este cu putință. Aceasta va fi o alianță temporară în vederea îndeplinirii unor sarcini practice imediate, bine precizate, iar de strajă intereselor fundamentale, și mai importante, ale proletariatului socialist, de strajă scopurilor lui finale va sta neabătut Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia, independent și consecvent din punct de vedere principial.

Unii îmi vor obiecta : va fi oare cu putință, dată fiind compoziția largă și eterogenă a acestui guvern, să se creeze un centru îndeajuns de încheșat și de unitar pentru conducerea practică ? Voi răspunde printr-o întrebare : ce ne învață revoluția din octombrie ?⁴⁴ Oare *în fapt* comitetul de grevă n-a fost, la un moment dat, un centru recunoscut de toată lumea, un adevărat guvern ? și oare acest comitet n-ar fi primit bucuros în rîndurile lui pe reprezentanții acelei părți a „asociațiilor“ și a „Uniunii asociațiilor“⁴⁵ care este cu adevărat revoluționară și sprijină efectiv proletariatul în lupta lui intransigentă pentru libertate ? Trebuie numai ca nucleul de bază pur proletar din guvernul revoluționar provizoriu să fie puternic, pentru ca, să zicem, la sute de muncitori, marinari, soldați și țărani să revină zeci de deputați ai asociațiilor revoluționare de intelectuali. Și eu cred că, în fapt, proletarii vor ști să stabilească repede o proporție justă.

Unii vor obiecta : oare pentru un asemenea guvern se poate formula un program care să fie suficient de complet pentru a asigura victoria revoluției și suficient de larg pentru a crea posibilitatea unei uniri în vederea luptei străine de orice reticențe, de teze neclare, de orice treceri sub tăcere, de orice ipocrizie ? Voi răspunde : un astfel de program a și

fost în întregime trasat de viață. Un astfel de program a și fost admis în principiu de către toate elementele conștiente din absolut toate clasele și păturile populației, inclusiv preoții ortodocși. În acest program trebuie să figureze pe primul loc îmfăptuirea deplină a libertății politice pe care țarul a promis-o cu atita fățărnicie. Abolirea tuturor legilor care îngădesc libertatea cuvîntului, a conștiinței, a întrunirilor, a presei, de asociere, a grevelor, desființarea tuturor instituțiilor care îngădesc această libertate trebuie să fie imediate, reale, garantate și aplicate. În acest program trebuie să figureze convocarea unei adunări constituante cu adevărat a întregului popor, care să se sprijine pe poporul liber și înarmat, care să aibă toată autoritatea și toată forța pentru a institui în Rusia noi rînduiele. În acest program trebuie să figureze înarmarea poporului. De necesitatea acestei înarmări își dă seama toată lumea. Rămîne să fie dusă pînă la capăt și coordonată acțiunea care a și început să se desfășoare pretutindeni. În programul guvernului revoluționar provizoriu trebuie să figureze apoi acordarea imediată a unei libertăți reale și depline popoarelor asuprite de monstrul țarist. Rusia liberă s-a născut. Proletariatul se află la postul său. El nu va permite ca eroica Polonie să fie încă o dată sugrumată. El însuși se va avînta în luptă, de data aceasta nu numai printr-o grevă pașnică, ci cu arma în mînă se va ridica la luptă pentru libertatea atît a Rusiei cît și a Poloniei. În acest program trebuie să figureze consfințirea zilei de muncă de 8 ore, pe care muncitorii o și „cuceresc”, și alte măsuri urgente de înfrînare a exploatării capitaliste. În sfîrșit, în acest program trebuie să fie neapărat inclusă trecerea întregului pămînt în mîinile țăranilor, sprijinirea tuturor măsurilor revoluționare folosite de țăranime în vederea confiscării întregului pămînt (fără a sprijini, bineînțeles, iluziile „egalitariste” în ceea ce privește mica gospodărie) și înființarea peste tot a comitetelor țăranesti revoluționare, care au început încă de pe acum să se formeze de la sine.

Cine, în afară de huliganii din sutele negre și de guvernul sutelor negre, nu recunoaște astăzi urgența și actualitatea practică a acestui program? Chiar și liberalii burghezi, în vorbe, sînt gata să-l recunoască! Iar noi trebuie să-l aplicăm cu ajutorul forțelor poporului revoluționar, pe care, în acest

scop, trebuie să le unim cât mai repede prin proclamarea de către proletariat a unui guvern revoluționar provizoriu. Desigur, baza reală a unui astfel de guvern n-o poate constitui decât insurecția armată. Dar guvernul proiectat nici nu va fi altceva decât *organul* acestei insurecții, care crește și se coace. Nu se poate trece practic la formarea unui guvern revoluționar atîta timp cît insurecția nu a ajuns la asemenea proporții încît să fie vizibile pentru toți, se poate spune palpabile pentru toți. Dar ceea ce trebuie să facem acum este tocmai să unificăm pe plan politic această insurecție, s-o organizăm, să-i dăm un program limpede, să transformăm toate detașamentele armatei revoluționare – care de pe acum sînt numeroase și al căror număr crește rapid – într-o bază și într-un instrument al acestui guvern nou, cu adevărat liber și cu adevărat popular. Lupta este iminentă, insurecția este inevitabilă, bătălia hotărîtoare este acum foarte aproape. E timpul să aruncăm o provocare directă : țarismului intrat în descompunere să-i opunem puterea organizată a proletariatului, să adresăm întregului popor un manifest în numele unui guvern revoluționar provizoriu, instituit de muncitorii înaintați.

Acum vedem limpede că în adîncurile poporului revoluționar se vor găsi oameni capabili să săvîrșească această operă măreață, oameni de un devotament neprecupețit față de revoluție și, ceea ce este principalul, oameni înzestrați cu o energie clocotitoare, inepuizabilă. Acum pentru noi este limpede că există deja elementele unei armate revoluționare care va sprijini această cauză, că tot ce este cinstit, tot ce este viu, tot ce este conștient în toate clasele populației va întoarce definitiv spatele țarismului atunci cînd noul guvern va declara război hotărît Rusiei iobăgiste, polițiste, pe cale de dispariție.

Cetățeni ! – ar trebui să se spună în această declarație de război, în acest manifest al guvernului revoluționar –, cetățeni, alegeți ! Acolo este întreaga Rusie veche, toate forțele negre ale exploatării, asupririi, batjocoririi omului. Aici – o alianță între cetățeni liberi, cu drepturi egale în ceea ce privește toate treburile de stat. Acolo este alianța exploataților, bogătașilor și polițiștilor. Aici – alianța tuturor oamenilor muncii, a tuturor forțelor vii ale poporului, a

tuturor intelectualilor cinstiți. Acolo sînt sutele negre ; aici - muncitorii organizați, care luptă pentru libertate, pentru cultură, pentru socialism.

Cetățeni, alegeți ! Iată programul nostru, pe care de mult îl revendică întregul popor. Iată țelurile noastre în numele cărora declarăm război guvernului sutelor negre. Nu impunem poporului nici un fel de inovații născocite de noi ; nu facem decît să ne asumăm inițiativa înfăptuirii în practică a acelor lucruri fără care nu se mai poate trăi în Rusia, după cum recunoaște în mod unanim toată lumea. Noi nu ne izolăm de poporul revoluționar, ci supunem judecății lui fiecare pas al nostru, fiecare hotărîre a noastră ; ne sprijinim în întregime și exclusiv pe inițiativa liberă, pornită de la masele muncitoare înseși. Noi tindem să unim toate partidele revoluționare de orice fel, chemăm în rîndurile noastre pe deputații din partea oricărui grup al populației gata să lupte pentru libertate, pentru programul nostru, care asigură drepturile elementare și satisfacerea necesităților elementare ale poporului. Întindem mîna îndeosebi tovarășilor muncitori îmbrăcați în uniformă de soldați, precum și fraților noștri țărani, pentru a duce în comun pînă la capăt lupta împotriva jugului moșierilor și al birocratilor, pentru a lupta pentru pămînt și libertate.

Cetățeni ! pregătiți-vă pentru lupta hotărîtoare. Nu vom îngădui guvernului sutelor negre să batjocorească Rusia. Nu vom îngădui să ni se ungă ochii cu înlocuirea cîtorva funcționari, cu concedierea cîtorva polițiști, atîta timp cît întreaga masă a poliției huliganice își păstrează puterea pentru asasinat, jafuri și fărădelegi săvîrșite împotriva poporului. Burghezii liberali n-au decît să se umilească cerșind bunăvoința acestui guvern al sutelor negre. Huliganii din sutele negre rîd cînd sînt amenințați cu justiția țaristă, mereu aceeași, a acelorași funcționari țariști. Noi vom da ordin detașamentelor armatei noastre să aresteze pe eroii sutelor negre, care îmbată și corup elementele înapoiate ale poporului ; pe toți acești monștri de teapa șefului de poliție din Kronstadt îi vom trimite în fața justiției revoluționare, publice, a întregului popor.

Cetățeni ! toți, în afară de sutele negre, au întors spatele guvernului țarist. Uniți-vă deci în jurul guvernului revolu-

ționar, încetați plata oricăror taxe și impozite, îndreptați-vă toate eforturile spre organizarea și înarmarea unei miliții populare, libere. Adevărata libertate va fi asigurată Rusiei numai în măsura în care poporul revoluționar va birui forțele guvernului sutelor negre. Într-un război civil nu există și nu pot exista neutri. Partidul albilor nu este decît o ipocrizie lașă. Cine stă deoparte în această luptă sprijină dominația samavolnică a sutelor negre. Cine nu este cu revoluția este împotriva ei. Cine nu este revoluționar este ultra-reacționar.

Luăm asupra noastră sarcina unirii și pregătirii forțelor insurecției populare. Pînă la aniversarea marelui zile de 9 ianuarie să nu rămînă în Rusia nici urmă de instituție a puterii țariste. Sărbătoarea de primăvară a proletariatului mondial să găsească o Rusie liberă, cu o adunare constituantă a întregului popor liber convocată !

Iată cum văd eu transformarea Sovietului de deputați ai muncitorilor într-un guvern revoluționar provizoriu. Iată sarcinile pe care le-aș trasa în primul rînd tuturor organizațiilor partidului nostru, tuturor muncitorilor conștienți, și Sovietului însuși, și congresului muncitoresc care urmează să aibă loc la Moscova, și congresului Uniunii țărănești⁴⁶.

N. Lenin

DE PROBLEME

Процедура отъезда стран
социалистическая?

№ 23

Центральный Орган Российской Социалдемократической Рабочей Партии.

Проблемы развития

Ваша программа... (introductory text)

Следует помнить... (introductory text)

В отношении тех... (introductory text)

Важнейшим вопросом... (introductory text)

ваши вопросы... (main text column 1)

ваши вопросы... (main text column 2)

Парламент и его значение

Делегаты... (text under sub-header)

APROPIEREA DEZNODĂMÎNTULUI

Forțele sînt în echilibru, scriam noi acum două săptămîni *, cînd am primit primele știri despre greva politică generală din Rusia și începea să se vadă că guvernul nu are curaj să pună dintr-o dată în mișcare mijloacele sale militare.

Forțele sînt în echilibru, repetam noi acum o săptămîină **, cînd manifestul din 17 octombrie constituia „ultimul cuvînt” în materie de noutăți politice, arătînd întregului popor și întregii lumi că țarismul șovăie și bate în retragere.

Dar echilibrul de forțe nu exclude nicidecum lupta, ci, dimpotrivă, o face deosebit de ascuțită. Retragera guvernului nu este, după cum am mai spus, decît o dovadă că el a ales o nouă poziție, mai avantajoasă – din punctul lui de vedere – pentru încăierare. Proclamarea „libertăților” înșirate pe peticul de hîrtie numit manifestul din 17 octombrie nu este decît o încercare de a pregăti condițiile morale în vederea luptei împotriva revoluției, în timp ce Trepov, în fruntea sutelor negre din întreaga Rusie, pregătește condițiile materiale în vederea acestei lupte.

Deznodămîntul se apropie. Noua situație politică se conturează cu o repeziciune uimitoare, proprie numai epocilor revoluționare. Guvernul a început să cedeze în vorbe și a trecut imediat la pregătirea ofensivei în fapt. După promisiunile de acordare a unei constituții au urmat cele mai barbare și mai monstruoase acte de violență, dezlănțuite parcă într-adins pentru a arăta și mai concret poporului toată sem-

* Vezi volumul de față, pag. 3. — *Nota red.*

** Vezi volumul de față, pag. 28. — *Nota red.*

nificația reală a puterii reale a absolutismului. Contradicția dintre promisiuni, vorbe, petice de hîrtie și realitate a devenit infinit mai palpabilă. Evenimentele au început să constituie o confirmare strălucită a adevărului pe care de mult l-am spus și întotdeauna îl vom spune cititorilor noștri: atîta timp cît puterea efectivă a țarismului nu va fi răsturnată, toate concesiile făcute de el, chiar și adunarea „constituantă”, nu vor fi decît o amăgire, un miraj, o diversiune.

Muncitorii revoluționari din Petersburg au exprimat într-un mod cît se poate de pregnant acest lucru într-unul din acele buletine zilnice⁴⁷ care n-au ajuns încă la noi, dar despre care ziarurile din străinătate au început să vorbească tot mai des, uimite și înspăimîntate de forța proletariatului. „Ne-a fost acordată libertatea întrunirilor – scria comitetul de grevă (famea retroversiunea textului englez în limba rusă, așa că unele inexactități sînt, bineînțeles, inevitabile) –, dar locurile noastre de întrunire sînt înconjurate de trupe. Ne-a fost acordată libertatea presei, dar cenzura continuă să existe. Ne-a fost promisă libertatea științei, dar universitatea este ocupată de soldați. Ne-a fost acordată inviolabilitatea persoanei, dar închisorile gem de arestați. Ne-a fost acordat Witte, dar Trepov continuă să existe. Ne-a fost acordată constituția, dar absolutismul continuă să existe. Ni s-a dat totul, dar n-avem nimic”.

„Manifestul” a fost suspendat de Trepov. Aplicarea constituției a fost împiedicată de Trepov. Adevărata semnificație a libertăților a fost lămurită de același Trepov. Amnistia a fost mutilată de Trepov.

Dar ce este acest Trepov? Este oare o personalitate excepțională, a cărei înlăturare ar fi deosebit de importantă? Nicidecum. Este un polițist cît se poate de obișnuit, care îndeplinește o muncă cît se poate de prozaică a absolutismului, avînd posibilitatea de a dispune de armată și de poliție.

Cum se explică atunci că acest polițist de rînd și „munca” lui atît de prozaică au căpătat dintr-o dată o importanță de proporții atît de neobișnuite? Pentru că revoluția a făcut un extraordinar pas înainte, a apropiat adevăratul deznodămînt. Conducătorii de proletariat, poporul se maturizează din punct de vedere politic nu zi de zi, ci ceas de ceas, sau, dacă vreți, nu an de an, ci săptămîină de săptămîină. Și dacă, pentru

poporul care nu se trezise încă din punct de vedere politic, Trepov era un polițist cît se poate de obișnuit, pentru poporul conștient că reprezintă o forță politică Trepov a devenit de nesuportat, fiindcă întruchipează întreaga cruzime, bestialitate și absurditate a țarismului.

Revoluția este un izvor de învățăminte. Ea oferă tuturor claselor poporului și tuturor popoarelor din Rusia minunate lecții concrete pe tema *esenței constituției*. Revoluția ne învață punînd în modul cel mai concret, mai palpabil și mai limpede sarcinile politice imediate care urmează să fie îndeplinite, făcînd masele poporului să se pătrundă de aceste sarcini, făcînd ca însăși existența poporului să devină cu neputință fără îndeplinirea acestor sarcini, arătînd prin fapte cît de zadarnice sînt toate subterfugiile, pretextele, promisiunile și declarațiile. „Ni s-a dat totul, dar n-avem nimic”. Aceasta deoarece ni s-au „dat” numai promisiuni, deoarece nu avem o putere reală. Ne-am apropiat foarte mult de libertate, am silit pe toți, chiar și pe țar, să recunoască necesitatea libertății. Dar noi avem nevoie nu de recunoașterea necesității libertății, ci de libertate reală. Avem nevoie nu de un petic de hîrtie care promite drepturi legislative reprezentanților poporului. Avem nevoie de o adevărată suveranitate a poporului. Cu cît ne-am apropiat mai mult de ea, cu atît mai greu de suportat a devenit lipsa ei. Cu cît manifestele țariste sînt mai ademenitoare, cu atît mai greu este să te împaci cu puterea țaristă.

Lupta se apropie de deznodămînt, de rezolvarea problemei: va rămîne puterea reală în mîinile guvernului țarist sau nu? În ceea ce privește recunoașterea revoluției, ea este recunoscută acum de toată lumea. D-l Struve și osvobojeniștii au recunoscut-o de mult; și d-l Witte a recunoscut-o acum, a recunoscut-o și Nicolaie Romanov. Vă făgăduiesc tot ce doriți, spune țarul, numai să-mi lăsați puterea, să-mi dați posibilitatea de a-mi îndeplini eu însumi făgăduielile. La asta se rezumă manifestul țarist, și se înțelege că el nu putea să nu împingă lucrurile la o luptă hotărîtoare. Vă acord totul în afară de putere, declară țarismul. În afară de putere totul este o amăgire, răspunde poporul revoluționar.

Semnificația reală a acestei absurdități aparente la care a ajuns starea de lucruri din Rusia constă în tendința țarismului

de a înșela, de a ocoli revoluția printr-o tranzacție cu burghezia. Țarul promite burgheziei din ce în ce mai mult, încercînd ca în felul acesta să determine, în sfîrșit, o cotitură generală a claselor avute spre „ordine”. Dar, atîta timp cît această „ordine” este întruchipată de nelegiuirile lui Trepov și ale sutelor lui negre, chemarea țarului riscă să rămînă un glas care strigă în pustiu. Țarul are nevoie deopotrivă și de Witte, și de Trepov : de Witte pentru a-i ademeni pe unii, de Trepov pentru a-i ține în frîu pe alții ; de Witte pentru promisiuni, de Trepov pentru acțiuni ; de Witte pentru burghezie, de Trepov pentru proletariat. Și în fața noastră se desfășoară din nou, dar pe o treaptă de dezvoltare incomparabil mai înaltă, același tablou pe care l-am văzut la începutul grevelor la Moscova : liberalii duc tratative, muncitorii luptă.

Trepov și-a înțeles foarte bine rolul și adevărata lui menire. Poate că s-a pripit prea mult din punctul de vedere al unui diplomat ca Witte, dar s-a temut să nu întîrzie cînd a văzut cît de rapid înaintează revoluția. Trepov a fost chiar nevoit să se grăbească, deoarece și-a dat seama că forțele de care poate dispune se împuținează.

O dată cu manifestul absolutismului în legătură cu constituția au pornit și acțiunile absolutismului de preîntîmpinare a constituției. Sutele negre au început să opereze pe o scară încă necunoscută în Rusia. Din toate colțurile Rusiei sosesc neîncetat știri despre măceluri și pogromuri, despre bestialități fără precedent. Domnește teroarea albă. Oriunde are posibilitatea, poliția adună și organizează drojdia societății capitaliste ca să se dedea la jaf și la acte de violență, îmbătînd lepădăturile populației de la orașe, punînd la cale pogromuri împotriva evreilor, instigîndu-le să-i snopească în bătai pe „studenți” și pe răzvrățiți, ajutîndu-i să dea o „lecție” zemților. Contrarevoluția acționează din plin, Trepov „îndreptățește nădejdiile ce s-au pus în el”. Se trage cu mitralierele (la Odesa), se scot ochii (Kiev), oamenii sînt aruncați în stradă de la etajul al cincilea, case întregi sînt luate cu asalt și lăsate pradă jafului și devastării, se pune foc și nu se dă voie să se stingă incendiile, sînt împușcați cei ce îndrăznesc să se împotrivescă sutelor negre. Din Polonia și

pînă în Siberia, de la țărmul golfului Finic și pînă la Marea Neagră tabloul este unul și același.

Dar, alături de acest dezmăț al sutelor negre, de această orgie a puterii absolutiste, de aceste ultime zvîrcoliri ale monstrului țarist, își croiește în mod vădit drum un nou asalt al proletariatului, care, ca întotdeauna, numai în aparență se domolește după fiecare avînt al mișcării, dar în realitate își strînge forțele și se pregătește pentru lovitura hotărîtoare. Nelegiuirile poliției au căpătat acum în Rusia cu totul alt caracter decît cel de pînă acum, din motivele arătate de noi mai sus. Alături de izbucnirile de răz bunare ale cazacilor și de „revanșa“ lui Trepov, descompunerea puterii țariste progresează neîncetat. Acest lucru se observă și în provincie, și în Finlanda, și la Petersburg ; acest lucru se face simțit și în regiunile în care poporul este mai oprimat, iar dezvoltarea politică mai slabă, și în regiunile periferice cu populație nerusă, și în capitală, unde este de așteptat că se va desfășura cea mai teribilă dramă a revoluției.

Într-adevăr, comparați aceste două telegrame, pe care le reproducem dintr-un ziar burghez-liberal din Viena ⁴⁸ pe care-l avem în fața noastră : „Tver. În prezența guvernatorului Sleptov, gloata a atacat clădirea în care se află instituțiile zemstvei. Casa asediată de gloată a fost apoi incendiată. Pompierii au refuzat să stingă focul. Armata era de față, dar n-a luat nici o măsură împotriva devastatorilor“ (bineînțeles că nu garantăm perfectă autenticitate a acestei știri, dar că lucruri de acest fel sau de o sută de ori mai grave se petrec pretutindeni este un fapt absolut incontestabil). „Kazan. Poporul a dezarmat poliția. Populația și-a împărțit armele luate de la poliție. A fost organizată o miliție populară. Domnește o ordine deplină“.

Nu-i așa că este foarte instructiv să compari cele două tablouri? Răz bunare, fărădelegi, pogrom. Răsturnarea puterii țariste și organizarea insurecției victorioase.

Aceleași fenomene se observă și în Finlanda, dar pe o scară incomparabil mai mare. Rezidentul țarului este alungat. Senatorii lachei sînt îndepărtați de către popor. Jandarmii ruși sînt luați la goană. Ei încearcă să se răzbune (telegrama din Gaparanda din 4 noiembrie st. n.) deteriorînd căile ferate. Atunci, pentru a-i aresta pe jandarmii care se dedau

la excese, sînt trimise detașamente înarmate ale miliției populare. La o întrunire a cetățenilor din Torneo s-a hotărît să se organizeze aducerea de arme și de publicații ilegale. Mii și zeci de mii de oameni de la orașe și sate se înscriu în miliția finlandeză. Se comunică știrea că garnizoana rusă dintr-o puternică fortăreață (Sveaborg) și-a exprimat simpatia față de poporul răsculat și a predat miliției populare fortăreața. Finlanda jubilează. Țarul face concesii, se declară dispus să convoace seimul, anulează manifestul ilegal din 15 februarie 1899⁴⁹, acceptă „demisia” senatorilor alungați de popor. Iar paralel cu aceasta, „Novoe Vreamea” stăruie să fie blocate toate porturile Finlandei și insurecția să fie înăbușită cu forța armată. Potrivit telegramelor apărute în ziarele din străinătate, la Helsingfors au fost cantonate numeroase trupe rusești (nu se știe în ce măsură aceste trupe sînt indicate pentru a fi folosite la înăbușirea insurecției). Se spune că vase de război rusești ar fi intrat în rada portului de la Helsingfors.

Petersburg. Trepov se răzbună pentru jubilara poporului revoluționar (în legătură cu concesiile smulsă țarului). Cazacii se dedau la nelegiuiri. Măcelurile se întesc. Poliția organizează în mod fățiș sutele negre. Muncitorii intenționau să organizeze o uriașă demonstrație duminică 5 noiembrie (23 octombrie). Ei au vrut să cinstească în mod public memoria tovarășilor lor eroi căzuți în lupta pentru libertate. La rîndul său, guvernul pregătea o adevărată baie de sînge. El rezerva Petersburgului ceea ce a avut loc la Moscova în proporții reduse (măcelul pus la cale cu prilejul înmormintării lui Bauman, un conducător al muncitorilor). Trepov voia să profite de momentul cînd trupele nu-i erau încă fărîmîțate ca urmare a trimiterii unei părți din ele în Finlanda, de momentul cînd muncitorii intenționau să manifesteze, iar nu să se bată.

Muncitorii din Petersburg au ghicit ce urzește dușmanul. Demonstrația a fost contramandată. Comitetul muncitoresc a hotărît să organizeze ultima bătălie în alt moment decît cel pe care a binevoit să-l aleagă Trepov. Comitetul muncitoresc a apreciat just că o serie întregă de cauze (printre care și insurecția din Finlanda) fac ca amînarea luptei să fie în dezavantajul lui Trepov și în avantajul nostru. Iar deocam-

dată se pregătește intens înarmarea. Propaganda desfășurată în rândurile armatei obține succese remarcabile. Se anunță că au fost arestați 150 de marinari din echipajele 14 și 18 ale flotei și că în ultima săptămână și jumătate au fost înaintate 92 de reclamații împotriva ofițerilor care simpatizează cu revoluționarii. Chiar și patrulelor care „păzesc” Petersburgul li se împart proclamații prin care armata este chemată să treacă de partea poporului. Brațul vînjos al proletariatului revoluționar lărgeste limitele în care Trepov a promis acordarea libertății presei. Sîmbătă 22 octombrie (4 noiembrie) au apărut la Petersburg, după cum relatează ziarele străine, numai ziarele care au acceptat să satisfacă cererea muncitorilor de a nu ține seama de cenzură. Două ziare germane din Petersburg care au vrut să rămînă „loiale” (slugarnice) n-au putut apărea. Din momentul în care limitele a ceea ce este legal au început să fie stabilite nu de Trepov, ci de uniunea greviștilor din Petersburg, tonul ziarelor „legale” a devenit neobișnuit de îndrăzneț. „Greva a încetat numai pentru un timp — se spune în telegrama trimisă la 23 octombrie (5 noiembrie) ziarului „Neue Freie Presse” —, se afirmă că greva va fi reluată cînd va sosi momentul de a se da ultima lovitură vechiului regim. Concesiile nu mai produc absolut nici o impresie asupra proletariatului. Situația este extrem de primejdioasă. Ideile revoluționare cuprind mase din ce în ce mai largi. Clasa muncitoare se simte stăpînă pe situație. Cei pe care îi sperie catastrofa ce se apropie au și început să plece de pe aici (din Petersburg)”.

Deznodămîntul se apropie. Nu mai este mult pînă la victoria insurecției populare. Lozincile social-democrației revoluționare sînt transpuse în viață cu o repeziciune neașteptată. Trepov n-are decît să continue să se zbată între Finlanda revoluționară și Petersburgul revoluționar, între regiunile periferice revoluționare și provincia revoluționară. N-are decît să încerce să-și găsească măcar un singur locșor sigur unde să poată desfășura nestinjenit operații militare. Manifestul țarului n-are decît să fie răspîndit pe scară mai largă, să se răspîndească cît mai mult știrile despre evenimentele care se petrec în centrele revoluționare; aceasta ne va aduce noi partizani, va face ca și mai multă șovăială și

descompunere să pătrundă în rîndurile rărîte ale partizanilor țarului.

Greva politică generală din Rusia și-a îndeplinit minunat misiunea, împingînd înainte insurecția, pricinuind răni grave țarismului, zădărnîcînd mîrșava comedie a mîrșavei Dume de stat. Repetiția generală s-a terminat. După toate aparențele, ne aflăm chiar în ajunul dramei. Witte se îneacă într-un noian de vorbe. Trepov se îneacă în șiroaie de sînge. Țarului i-au rămas prea puține promisiuni pe care le-ar mai putea face. Lui Trepov i-au rămas prea puține trupe reacționare pe care le-ar mai putea arunca în lupta finală. Iar rîndurile armatei revoluționare cresc mereu, forțele se călesc în diferite încăierări, steagul roșu se înalță din ce în ce mai sus deasupra noii Rusii.

„Proletarii” nr. 25
din 16 (3) noiembrie 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar

COMPLETARE LA ARTICOLUL LUI V. KALININ : „CONGRESUL ȚĂRĂNESC“⁵⁰

1

Vedem deci că socialiștii conștienți trebuie fără doar și poate să sprijine lupta revoluționară a oricărui țăran, chiar și a celui înstărit, împotriva funcționarilor și moșierilor ; dar socialiștii conștienți trebuie să arate deschis și limpede că „împărțirea pământurilor“ („cernii peredel“) ⁵¹ pe care o doresc țăranii este foarte departe de a fi socialism. Socialismul cere desființarea puterii banilor, a puterii capitalului, desființarea întregii proprietăți private asupra mijloacelor de producție, desființarea economiei bazate pe producția de mărfuri. Socialismul cere ca și pământurile și fabricile să treacă în mâinile tuturor oamenilor muncii, care să organizeze pe baza unui plan general marea producție (și nu o producție mică, fărâmițată).

Lupta țăranilor pentru pământ și libertate înseamnă un mare pas spre socialism, dar este departe, foarte departe de a fi socialism.

2

„Rezoluția cu privire la tactică, adoptată de congres, uimește pur și simplu prin caracterul său mizer. Sîntem înclinați să credem că aici s-a găsit cineva dintre cei animați de simțăminte frumoase față de țărani (dintre liberali) care din nou a „lămurit“ ceva.

Rezoluția sună așa :

„Activitatea Uniunii țărănești poate fi, în funcție de condițiile locale, deschisă sau secretă (conspirativă). Toți membrii uniunii trebuie să facă cunoscute punctele lor de vedere și să lupte pentru înfăptuirea revendicărilor lor prin toate mijloacele, fără să se lase singheriți de acțiunile zemski nacealnicilor, ale poliției și ale altor

autorități. Printre altele se recomandă stăruitor țăranilor să folosească dreptul lor de a lua hotărâri în comun, la adunările satești și de plasă și la adunările parțiale, cu privire la îmbunătățirea organizării statului și la îmbunătățirea situației poporului“.

Această rezoluție este cît se poate de nesatisfăcătoare. În locul unei chemări revoluționare la insurrecție, ea nu oferă decît sfaturi liberale cu caracter general. În loc de organizare a unui partid revoluționar, rezoluția nu organizează decît o anexă a partidului revoluționar. Însuși mersul mișcării îi va despărți în mod iminent și inevitabil pe moșierii liberali de țăranii revoluționari, iar noi, social-democrații, ne vom strădui să grăbim această despărțire.

„Proletarii“ nr. 25
din 16 (3) noiembrie 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar,
confruntat cu manuscrisul

DESPRE REORGANIZAREA PARTIDULUI ⁵²

I

Condițiile de activitate a partidului nostru se schimbă radical. A fost cucerită libertatea întrunirilor, libertatea de asociere, libertatea presei. Desigur că aceste drepturi sînt extrem de nestabile, și ar fi o nebulie, dacă nu o crimă, să contezi pe actualele libertăți. Lupta decisivă nu s-a dat încă și pregătirea în vederea acestei lupte trebuie să stea pe primul plan. Aparatul conspirativ al partidului trebuie păstrat. Totodată însă este neapărat necesar să se folosească pe scară cît mai largă posibilitățile de astăzi, relativ mai mari. Este neapărat necesar ca, pe lângă aparatul conspirativ, să se creeze mereu alte organizații noi de partid (și organizații care să se alătore partidului), legale și semilegale. Fără aceasta, adaptarea activității noastre la noile condiții, posibilitatea de a rezolva noile sarcini este de neconceput...

Pentru a pune organizarea pe baze noi, este nevoie de un nou congres al partidului. Potrivit statutului, congresul partidului se întrunește o dată pe an ; el a fost fixat pentru mai 1906, însă acum trebuie să grăbim convocarea lui. Dacă nu vom profita de acest moment, îl vom scăpa, în sensul că nevoia de organizare, pe care muncitorii o simt foarte acut, va lua forme schiloade, periculoase, va duce la întărirea nu știu căror „independenți”⁵³ etc. Trebuie să ne grăbim să ne organizăm într-un chip nou, trebuie să punem în discuția generală metode noi, să definim cu curaj și hotărît „noul curs”.

Convingerea mea profundă este că apelul către partid, publicat în numărul de față și semnat de Comitetul Central al partidului nostru ⁵⁴, definește cît se poate de just acest

nou curs. Noi, reprezentanții social-democrației revoluționare, adepții „majorității“, am spus în repetate rânduri că democratizarea partidului nu poate fi dusă pînă la capăt în condițiile muncii conspirative, că în aceste condiții „principiul electiv“ este o vorbă goală. Și viața a confirmat spusele noastre. Chiar și foștii adepți ai minorității au relevat în repetate rânduri în publicistică (vezi broșura scrisă de Un muncitor, cu o prefață de Akselrod, și scrisoarea scrisă de „Un muncitor dintre mulți alții“ și publicată în „Iskra“ și în broșura „Muncitorii despre sciziunea din partid“) că în fapt nu s-a reușit să se realizeze nici o democratizare serioasă, nici o electivitate reală. Dar noi, bolșevicii, am recunoscut întotdeauna necesitatea de a se trece la principiul electiv în noile condiții, în condițiile trecerii la libertatea politică: procesele-verbale ale Congresului al III-lea al P.M.S.D.R.⁵⁵ dovedesc deosebit de convingător acest lucru, dacă mai e nevoie de dovezi.

Așadar, sarcina este clară: să păstrăm deocamdată aparatul conspirativ și să dezvoltăm un aparat nou, legal. Aplicată la congres, această sarcină (a cărei îndeplinire concretă necesită, desigur, pricepere în munca practică și cunoașterea tuturor condițiilor de loc și de timp) sună astfel: să convocăm Congresul al IV-lea pe baza statutului și, în același timp, să începem chiar de pe acum, imediat, să aplicăm principiul electiv. C.C. a rezolvat această sarcină în felul următor: delegații comitetelor, ca reprezentanți ai organizațiilor cu drepturi depline, în mod formal, și ca reprezentanți ai continuității partidului, în mod real, vin la congres cu drept de vot deliberativ. Pe delegații aleși din partea tuturor membrilor de partid, deci și din partea masei muncitorilor care fac parte din partid, Comitetul Central *i-a invitat*, în virtutea dreptului său, să participe cu drept de vot consultativ. C.C. a declarat apoi că va propune de la început congresului să transforme acest vot consultativ în vot deliberativ. Vor consimți la aceasta delegații cu drepturi depline ai comitetelor?

C.C. afirmă că, după părerea sa, vor consimți negreșit. Eu personal sînt profund convins de acest lucru. Nu se poate să refuzi să consimți la așa ceva. Nu putem să ne închipuim că majoritatea conducătorilor proletariatului social-democrat

ar refuza să consimtă la aceasta. Sîntem convinși că părerile activiștilor de partid, înregistrate cu toată minuțiozitatea de ziarul „Novaia Jizn“, vor dovedi foarte curînd justetea punctului nostru de vedere : chiar dacă va trebui să dăm o luptă pentru acest pas (transformarea votului consultativ în vot deliberativ), rezultatul este în afară de orice îndoială.

Să luăm această problemă sub alt aspect, nu din punct de vedere formal, ci în fond. Oare pentru social-democrație înfăptuirea planului propus de noi prezintă vreo primejdie ?

S-ar putea considera o primejdie faptul că în partid vor intra dintr-o dată mase de nesocial-democrați, s-ar putea crede că atunci partidul se va dizolva în mase, că partidul va înceta să fie detașamentul de avangardă conștient al clasei, că partidul va ajunge în coada maselor. Ar fi, desigur, o perioadă deplorabilă. Și această primejdie ar putea, fără îndoială, să capete o foarte mare însemnătate dacă am avea o înclinație spre demagogie, dacă bazele partinității (programul, regulile tactice, experiența organizatorică) ar lipsi cu totul sau ar fi slabe și șubrede. Dar în realitate acest „dacă“ nu există. Printre noi, bolșevicii, nu numai că n-a existat o înclinație spre demagogie, dar, dimpotrivă, noi am luptat întotdeauna în mod hotărît, fățiș și direct împotriva celor mai slabe încercări de demagogie, am cerut ca cei care intră în partid să aibă o atitudine conștientă, am insistat asupra uriașei importanțe a continuității în dezvoltarea partidului, am propovăduit disciplina și educarea tuturor membrilor partidului în una sau alta din organizațiile de partid. Noi avem un program propriu, care are o bază solidă, care este recunoscut în mod oficial de toți social-democrații și care nu a dat loc la nici un fel de critică în ceea ce privește fondul tezelor lui fundamentale (criticarea a diferite puncte și formulări este un lucru cît se poate de firesc și de necesar în orice partid viu). Avem rezoluții cu privire la tactică, elaborate în mod consecvent și sistematic atît la Congresul al II-lea și la Congresul al III-lea, cît și prin activitatea de ani de zile a presei social-democrate. Avem și o oarecare experiență organizatorică și o organizare reală, care a jucat un rol educativ și care a dat, fără îndoială, roade ce nu se văd imediat, dar pe care numai niște oameni orbi sau orbiți le-ar putea nega.

Nu, tovarăși, să nu exagerăm această primejdie. Social-democrația și-a făcut un nume, și-a statornicit o orientare, a creat cadre de muncitori social-democrați. Și în momentul de față, cînd proletariatul eroic a dovedit în fapt că e gata de luptă și că știe să lupte în mod solidar, tenace pentru scopurile care-i sînt limpezi, că știe să lupte în spirit pur social-democrat, în acest moment ar fi pur și simplu ridicol să ne îndoim că în 99 de cazuri din 100 muncitorii care intră în partidul nostru și care vor intra în el miine, la invitația Comitetului Central, vor fi social-democrați. Clasa muncitoare este social-democrată în mod instinctiv, spontan, și munca de mai bine de zece ani a social-democrației a făcut foarte mult pentru a transforma această spontaneitate în conștiință. Nu vă băgați în cap grozăvii imaginare, tovarăși ! Nu uitați că în orice partid viu și în plină dezvoltare vor exista întotdeauna elemente de nestabilitate, de șovăială, de oscilare. Dar aceste elemente cedează și vor ceda în fața influenței nucleului consecvent și încheșat al social-democraților.

Partidul nostru lîncezea în ilegalitate. În ultimii ani el se sufoca în această stare, cum bine a spus unul dintre delegații la Congresul al III-lea. Dispar condițiile în care munca trebuie să fie dusă în ilegalitate. Să pășim deci înainte cu mai mult curaj ; puneți mîna pe arme noi, înmînați-le unor oameni noi, lărgiți-vă bazele de sprijin, chemați-i la voi pe toți muncitorii social-democrați, încadrați-i cu sutele și cu miile în rîndurile organizațiilor de partid. Delegații lor să învioreze rîndurile centrelor noastre, să aducă cu ei suflul proaspăt al tinerei Rusii revoluționare. Pînă acum revoluția a luptat pentru a confirma și a confirma justetea tuturor tezelor teoretice fundamentale ale marxismului, a tuturor lozincilor esențiale ale social-democrației. Și revoluția a confirmat și justetea activității *noastre*, social-democrate, a confirmat speranța și credința noastră în revoluționarismul real al proletariatului. Să lăsăm deci la o parte orice lucruri mărunte atunci cînd este vorba de reorganizarea necesară a partidului : să pășim imediat pe o cale nouă. Asta nu va face să fim lipsiți de vechiul aparat conspirativ (faptul că muncitorii social-democrați îl vor recunoaște și-l vor confirma este în afară de orice îndoială : viața și mersul revoluției o

dovedesc de o sută de ori mai convingător decât ar putea s-o dovedească hotărârile și rezoluțiile). Asta ne va aduce și forțe noi, tinere, ieșite din adâncurile singurei clase cu adevărat revoluționare și revoluționare pînă la capăt, datorită căreia Rusia a cucerit jumătate din libertate, datorită căreia va cuceri libertatea deplină și care, prin libertate, o va duce la socialism !

II

Hotărîrea C.C. al partidului nostru cu privire la convocarea Congresului al IV-lea al P.M.S.D.R., publicată în „Novaia Jizn” nr. 9, face un pas hotărîtor spre înfăptuirea deplină a principiului democratic în organizarea partidului. Alegerile de delegați la congres (care la început vin cu drept de vot consultativ, dar care apoi vor căpăta, fără îndoială, drept de vot deliberativ) trebuie efectuate într-o lună. Toate organizațiile de partid trebuie deci să înceapă cît mai curînd să discute problema persoanelor care urmează să fie desemnate drept candidați și a sarcinilor congresului. Trebuie neapărat să se țină seama de posibilitatea ca absolutismul muribund să facă noi încercări de a se eschiva de la acordarea libertăților promise, de a-i ataca pe muncitorii revoluționari, mai ales pe conducătorii lor. De aceea cred că nu este indicat (în afară doar de cazuri speciale) să se dea publicității adevăratele nume ale delegaților. Atîta timp cît sutele negre rămîn la putere, nu putem încă să renunțăm la pseudonime, cu care ne-a deprins epoca robiei politice. Și n-ar strica dacă și alegerea delegaților s-ar face tot ca pînă acum, „avîndu-se în vedere eventualitatea unei căderi”. Dar nu vom insista asupra tuturor acestor precauții de conspirativitate, deoarece tovarășii care cunosc condițiile locale de muncă o vor scoate lesne la capăt cu toate greutățile care se pot ivi în această privință. Tovarășii cu o bogată experiență în domeniul muncii revoluționare în condițiile absolutismului trebuie să ajute cu sfaturile lor pe toți cei care încep munca social-democrată în condițiile noi, „libere” (deocamdată libere între ghilimele). Se înțelege de la sine că membrii comitetelor noastre trebuie să dea cu acest prilej dovadă de mult tact : în mod inevitabil, vechile prerogative formale își pierd acum însemnătatea

și de cele mai multe ori trebuie s-o luăm iarăși „de la început“, să arătăm păturilor largi de noi tovarăși de partid întreaga importanță a unui program, a unei tactici, a unei organizări social-democrate consecvente. Nu trebuie să uităm că pînă acum am avut prea des de-a face numai cu revoluționari ieșiți dintr-o anumită pătură socială, pe cînd acum vom avea de-a face cu reprezentanți tipici ai masei : această schimbare impune nu numai o schimbare a metodelor de propagandă și agitație (necesitatea de a expune lucrurile într-o formă mai populară, priceperea de a trata o problemă, priceperea de a lămuri cît mai simplu, mai concret și în mod cu adevărat convingător adevărurile fundamentale ale socialismului), ci și o schimbare a formelor de organizare.

În articolul de față aș vrea să mă opresc asupra unui aspect al noilor sarcini organizatorice. Prin hotărîrea sa, C.C. invită la congres delegați din partea tuturor organizațiilor de partid și cheamă pe toți muncitorii social-democrați să intre în aceste organizații. Pentru ca acest deziderat frumos să devină realitate, nu este de ajuns o simplă „invitare“ a muncitorilor, nu este de ajuns simpla sporire a numărului organizațiilor de tip vechi. Nu, pentru aceasta e necesar ca toți tovarășii să elaboreze în comun, în mod de sine stătător, creator, noi forme de organizare. În această privință nu se pot indica nici un fel de norme dinainte stabilite, deoarece este o problemă cu totul nouă ; aici trebuie folosită cunoașterea condițiilor locale și, lucrul cel mai important, inițiativa tuturor membrilor de partid. Noua formă de organizare sau, mai exact, noua formă a celei organizatorice de bază a partidului muncitoresc trebuie să fie, desigur, mai largă în comparație cu vechile cercuri. În afară de aceasta, probabil că noua celulă va trebui să fie o organizație mai puțin riguroasă, mai „liberă“, mai „lose“. În condițiile unei depline libertăți de asociere și ale deplinei garantări a drepturilor cetățenești ale populației, ar trebui, desigur, să înființăm pretutindeni uniuni social-democrate (nu numai profesionale, ci politice, de partid). În actualele condiții, trebuie să tindem să ne apropiem de acest scop pe toate căile și prin toate mijloacele pe care le vom avea la îndemînă.

Trebuie să trezim imediat inițiativa tuturor activiștilor de partid și a tuturor muncitorilor care simpatizează cu social-

democrația. Trebuie să organizăm imediat și pretutindeni referate, discuții, mitinguri, întruniri în cadrul cărora oamenii să fie informați despre Congresul al IV-lea al P.M.S.D.R., să fie expuse sarcinile acestui congres într-o formă cât mai populară și mai accesibilă, să se arate care este noua formă de organizare a congresului, să fie chemați toți social-democrații să participe la crearea pe baze noi a unui partid social-democrat cu adevărat proletar. Această activitate ne va îmbogăți foarte mult experiența, va promova în două-trei săptămâni (dacă se va acționa în mod energetic) noi forțe social-democrate din rândurile muncitorilor, va face să crească în păături mult mai largi interesul pentru partidul social-democrat, pe care am hotărât acum să-l reorganizăm împreună cu toți tovarășii muncitori. La toate adunările va fi pusă imediat problema creării de uniuni, organizații și grupe de partid. Fiecare uniune, organizație și grupă își va alege fără întârziere un birou sau o conducere ori o comisie executivă, într-un cuvânt o instituție centrală și permanentă care să conducă treburile organizației, să țină legătura cu instituțiile locale ale partidului, să primească și să difuzeze literatura de partid, să colecteze contribuțiile pentru munca de partid, să organizeze adunări, conferințe, referate și, în sfârșit, să pregătească alegerile delegaților la congresul partidului. Comitetele de partid vor avea grijă, desigur, să ajute pe fiecare dintre aceste organizații, să-i furnizeze materiale din care să se documenteze ce este Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia, care este istoria lui și mărețele lui sarcini actuale.

Apoi este timpul să ne îngrijim și de crearea unor puncte de sprijin economic ca să zicem așa locale, ale muncitorilor din organizațiile social-democrate, sub formă de cantine, ceainării, berării, bibliotecii, săli de lectură, săli de tir * etc. etc.,

* Nu cunosc corespondentul rusesc al acestui termen și numesc „sală de tir” un local unde se trage la țintă; acolo se găsesc tot felul de arme și, plăcând o mică taxă, oricine dorește poate să vină și să tragă la țintă cu revolverul și cu pușca. În Rusia a fost proclamată libertatea întrunirilor și de asociere. Cetățenii au dreptul să se întrunească și ca să învețe să tragă cu arma, întrucât acest lucru nu prezintă un pericol pentru nimeni. În orice mare oraș european veți găsi săli de tir, unde poate veni oricine, situate în subsoluri, uneori afară din oraș etc. Și muncitorilor nu le-ar strica de loc să învețe să tragă, să învețe să minuiască armele. Bineînțeles că nu ne vom putea apuca serios și pe scară largă de acest lucru decît atunci cînd va fi asigurată libertatea de asociere și cînd polițiștii nemernici care ar îndrăzni să închidă aceste săli vor putea fi deferiți justiției.

ținute de membrii de partid. Nu trebuie să uităm că muncitorii social-democrați vor fi prizoniți nu numai de poliția „absolutistă“, ci și de patronii „absolutiști“, care-î vor concedia pe agitatori, și de aceea este extrem de important să se organizeze o bază cât mai independentă de arbitrarul fabricanților.

În general vorbind, noi, social-democrații, trebuie să profităm la maximum de actuala lărgire a libertății de acțiune, și, cu cât această libertate va fi mai mult asigurată, cu atât mai energic vom lansa lozincă: „să mergem în popor!“.

Acum inițiativa muncitorilor înșiși se va manifesta în proporții la care noi, conspiratorii de ieri și „membrii cercurilor“ de ieri, nu îndrăzneam nici să visăm. Acum influența ideilor socialismului asupra masei proletariatului se exercită și se va exercita pe căi pe care adeseori vom fi cu totul incapabili să le urmărim. În conformitate cu aceste condiții va trebui să ne preocupăm de o mai justă repartizare a intelectualilor * social-democrați, ca ei să nu se înghesuie degeaba acolo unde mișcarea este pusă pe picioare și se descurcă, dacă ne putem exprima astfel, cu forțele ei, ci să meargă „în păturile de jos“, unde munca este mai grea, condițiile mai grele, nevoia de oameni cu experiență și cunoștințe mai puternică, izvoarele de lumină mai puține, iar viața politică pulsează mai slab. Trebuie să mergem acum „în popor“ și pentru eventualitatea unor alegeri la care va participa întreaga populație, chiar și din colțurile cele mai îndepărtate, și (ceea ce este și mai important) pentru eventualitatea unei lupte deschise, ca să paralizăm reacționarismul Vendeei provinciale, ca să asigurăm în întreaga țară și în toate masele proletariatului răspândirea lozincilor care vor porni din centrele mari.

Desigur, orice exagerare este dăunătoare; pentru a organiza munca foarte temeinic și „în mod exemplar“, în măsura posibilului, vom mai fi adeseori nevoiți să concentrăm cele mai bune forțe într-unul sau altul dintre centrele importante.

* La Congresul al III-lea al partidului mi-am exprimat dorința ca în comitetele de partid să revină, aproximativ, 8 muncitori la 2 intelectuali. (Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 10, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 162). Cît de învechită este acum această dorință!

Acum este de dorit ca în noile organizații de partid la un membru de partid din rândurile intelectualilor social-democrați să revină cîteva sute de muncitori social-democrați.

Experiența ne va arăta ce proporție trebuie să păstrăm în această privință. În momentul de față, sarcina noastră nu constă atît în a găsi norme de organizare pe baze noi, cît în a desfășura o activitate amplă și foarte îndrăzneată, în vederea totalizării datelor experienței partidului și a consemnării lor la Congresul al IV-lea.

III

În primele două capitole ne-am oprit asupra însemnătății generale a principiului eligibilității în partid și asupra necesității creării unor noi celule organizatorice și a unor noi forme organizatorice. Acum vom examina încă o problemă extrem de actuală, și anume problema unificării partidului.

Nu e pentru nimeni un secret că uriașa majoritate a muncitorilor social-democrați sînt extrem de nemulțumiți de sciziunea din partid și cer unificarea. Nu e pentru nimeni un secret că în rîndurile muncitorilor social-democrați (sau gata să devină social-democrați) sciziunea a provocat o oarecare răceală față de partidul social-democrat.

Muncitorii aproape că au pierdut speranța că „virfurile“ partidului se vor uni ele singure. Necesitatea unificării a fost recunoscută în mod oficial atît de Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. cît și de conferința menșevicilor, care a avut loc în mai anul acesta. De atunci a trecut o jumătate de an, dar în direcția unificării nu s-a înregistrat aproape nici un progres. Nu e de mirare că muncitorii au început să dea semne de nerăbdare. Nu e de mirare că „Un muncitor dintre mulți alții“, care a scris despre unificare în „Iskra“ și în broșura editată de „majoritate“ („Muncitorii despre sciziunea din partid“, ed. C.C., Geneva, 1905), a amenințat în cele din urmă pe intelectualii social-democrați cu „un pumn din partea celor de jos“. Unora dintre social-democrați (menșevicilor) nu le-a plăcut atunci această amenințare, alții (bolșevicii) au găsit-o legitimă și în fond pe deplin întemeiată.

Impresia mea este că acum a sosit momentul cînd muncitorii social-democrați *conștienți* pot și trebuie să-și pună în aplicare intenția (nu spun „amenințarea“, deoarece acest cuvînt aduce a învinuire, a demagogie, iar noi din răsputeri

trebuie să evităm și una și alta). Într-adevăr, acum a sosit sau, în orice caz, sosește momentul cînd principiul electiv poate fi aplicat în organizarea partidului nu în vorbe, ci în fapt ; nu ca o vorbă frumoasă, dar goală, ci ca un principiu cu adevărat nou, care într-adevăr înnoiește, lărgeste și întărește legăturile de partid. „Majoritatea“, prin C.C., a cerut direct introducerea și aplicarea imediată a principiului electiv. Minoritatea urmează aceeași cale. Iar în toate organizațiile, instituțiile, adunările, mitingurile etc. social-democrate, muncitorii social-democrați formează uriașă, covârșitoarea majoritate.

Așadar, acum avem posibilitatea nu numai *de a convinge* pe alții de necesitatea unificării, nu numai de a căuta să obținem *promisiuni* de unificare, ci și de a *unifica* în fapt printr-o simplă hotărîre a majorității muncitorilor organizați și dintr-o fracțiune, și din cealaltă. Aici nu poate fi vorba de nimic „impus“, deoarece în principiu necesitatea unificării este recunoscută de toată lumea și urmează numai ca muncitorii să rezolve practic o problemă care principal este rezolvată.

Raportul dintre funcțiunea intelectualilor și cea a prolețarilor (a muncitorilor) în cadrul mișcării muncitorești social-democrate poate fi exprimat, cred, destul de precis prin următoarea formulă generală : intelectualii rezolvă bine problemele „din punct de vedere principal“, întocmesc bine schema, raționează bine despre necesitatea de a face un lucru sau altul..., pe cînd muncitorii îl fac, transformă teoria cenușie într-o realitate vie.

Și nu voi cădea nicidecum în demagogie, nu voi diminua cîtusi de puțin importantul rol al factorului conștiință în mișcarea muncitorească, nu voi reduce cu nimic uriașa însemnătate a teoriei marxiste, a principiilor marxiste dacă voi spune acum : atît la congres cît și la conferință noi am creat „teoria cenușie“ a unificării partidului ; tovarăși muncitori ! ajutați-ne să transformăm această teorie cenușie într-o realitate vie ! Intrați în număr cît mai mare în organizațiile de partid. Faceți din cel de-al IV-lea Congres al nostru și din cea de-a doua conferință a menșevicilor un congres impunător și măreț al muncitorilor social-democrați. Ocupați-vă în mod prac-

tic, împreună cu noi, de problema fuzionării; cu titlu de excepție (aceasta este o excepție care confirmă regula inversă!), în această problemă o zecime să fie teorie și nouă zecimi practică. La drept vorbind, aceasta este o dorință legitimă, necesară din punct de vedere istoric și explicabilă din punct de vedere psihologic. „Am teoretizat“ un timp atât de îndelungat (uneori în vînt, de ce n-am spune-o?) în atmosfera emigrației, încît zău că acum nu strică dacă „o să cădem“, puțin, oleacă, olecuță, „în cealaltă extremă“ și o să împingem olecuță practica pe primul plan. În problema unificării, în legătură cu care, în ceea ce privește cauzele sciziunii, am consumat tone de cerneală și munți de hîrtie, în această problemă un asemenea procedeu este, fără îndoială, indicat. În special nouă, emigranților, ne este dor de practică. Și apoi noi am întocmit un program foarte bun și complet al întregii revoluții democratice. Să ne unim deci și pentru a înfăptui această revoluție!

„*Novaia Jizn*“ nr. 9, 13 și 14
din 10, 15 și 16 noiembrie 1905
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

PROLETARIATUL ȘI ȚĂRÂNIMEA ⁵⁶

Congresul Uniunii țărănești, care are loc în momentul de față la Moscova, pune din nou la ordinea zilei problema arzătoare a atitudinii social-democrației față de mișcarea țărănească. Marxiștii ruși au considerat-o întotdeauna ca o problemă arzătoare atunci când a fost vorba de stabilirea programului și a tacticii lor. Încă în primul proiect de program al social-democraților ruși, publicat în 1884 în străinătate de grupul „Eliberarea muncii”⁵⁷, s-a acordat o deosebită atenție problemei țărănești.

De atunci n-a existat nici o lucrare mai importantă a marxiștilor consacrată problemelor generale, nici un organ de presă social-democrat care să nu fi repetat, să nu fi dezvoltat și să nu fi aplicat la diferitele cazuri concepțiile și lozincile marxiste.

Acum problema mișcării țărănești a devenit o problemă arzătoare nu numai în sens teoretic, ci și în sensul practic cel mai direct. Acum trebuie să transformăm lozincile noastre generale în îndemnuri directe adresate de proletariatul revoluționar țărănimii revoluționare. Acum a sosit momentul când țărănimia apare ca un făuritor conștient al unor noi rînduiri de viață în Rusia. Și de creșterea nivelului de conștiință al țărănimii depinde în foarte mare măsură dezvoltarea și dezvoltămîntul mării revoluții ruse.

Ce așteaptă țărănimia de la revoluție? Ce poate da țărănimii revoluția? – iată două întrebări la care este dator să dea răspuns orice om politic și, în special, orice muncitor

conștient care este un om politic în sensul cel mai-bun, năvulgarizat de politicianismul burghez, al acestui cuvint.

Țărănimea vrea pământ și libertate. În această privință nu pot exista două păreri. Toți muncitorii conștienți sprijină cu toată energia țărănimea revoluționară. Toți muncitorii conștienți vor și luptă ca țărănimea să primească întregul pământ și libertate deplină. Întregul pământ înseamnă să nu te mulțumești cu nici un fel de pomeni și de concesiile parțiale, înseamnă să contezi nu pe o înțelegere între țărani și moșieri, ci pe desființarea proprietății moșierești asupra pământului. Și social-democrația, partidul proletariatuului conștient, s-a pronunțat cât se poate de hotărît în acest sens : la Congresul al III-lea al său, care a avut loc în mai anul acesta, P.M.S.D.R. a adoptat o rezoluție în care se spune răsPICat că revendicările revoluționare ale țărănilor, *inclusiv confiscarea tuturor pământurilor proprietate privată*⁵⁸, vor fi sprijinite. Această rezoluție arată limpede că partidul muncitorilor conștienți sprijină revendicarea țărănilor de a li se da întregul pământ. Și în această privință rezoluția adoptată la conferința celeilalte părți a partidului nostru în ceea ce privește conținutul coincide întru totul cu rezoluția Congresului al III-lea al P.M.S.D.R.

„Libertate deplină” înseamnă eligibilitatea funcționarilor și a demnitarilor care conduc treburile publice și treburile statului. „Libertate deplină” înseamnă desființarea definitivă a acelei puteri de stat care nu ar depinde în întregime și exclusiv de popor, care nu ar fi aleasă de popor, care nu ar da socoteală poporului, care nu ar putea fi înlocuită de popor. „Libertate deplină” înseamnă că nu poporul trebuie să se supună funcționarilor, ci funcționarii trebuie să se supună poporului.

Desigur, nu toți țărăni care luptă pentru pământ și libertate au o atitudine pe deplin conștientă față de această luptă și nu toți ajung pînă la revendicarea republicii. Dar orientarea democratică a revendicărilor țărănești este în afară de orice îndoială. De aceea țărănimii îi este asigurată sprijinirea acestor revendicări de către proletariat. Țărăni trebuie să știe că steagul roșu înălțat la orașe este steagul luptei pentru revendicările imediate și vitale nu numai ale muncitorilor industriali și ale muncitorilor de la sate, ci și pentru

revendicările milioaneilor și zecilor de milioane de mici agricultori.

Rămășițele iobăgiei, sub cele mai diferite forme și aspecte, constituie pînă în ziua de azi un jug care apasă fără cruțare asupra întregii mase țărănești, și proletarii, ridicînd steagul roșu, au declarat război acestui jug.

Dar steagul roșu nu înseamnă numai sprijinirea revendicărilor țărănești de către proletariat. El mai înseamnă și revendicări de sine stătătoare ale proletariatului. El nu înseamnă numai lupta pentru pămînt și libertate, ci și lupta împotriva oricărei exploatare a omului de către om, lupta împotriva mizeriei maselor populare, lupta împotriva dominației capitalului. Și, în legătură cu aceasta, în fața noastră se pune a doua întrebare: ce poate da țărănimii revoluția? Mulți prieteni sinceri ai țăranilor (inclusiv, de pildă, socialiștii-revoluționari) nu țin seama de această problemă, nu sesizează importanța ei. Ei cred că e suficient să pui și să rezolvi problema: ce vor țăranii? că e suficient să primești răspunsul: pămînt și libertate. Aceasta este o mare greșeală. Libertatea deplină, eligibilitatea deplină a tuturor funcționarilor, inclusiv capul statului, nu vor înlătura dominația capitalului, nu vor lichida bogăția unui mic număr de oameni și mizeria maselor. Nici desființarea completă a proprietății private asupra pămîntului nu va lichida nici dominația capitalului, nici mizeria maselor. Și pe pămîntul aparținînd întregului popor va putea gospodări independent numai cine are capital, numai cine are unelte, vite, mașini, rezerve de semințe, bani în general etc. Pe cînd cine nu are nimic în afară de brațele sale de muncă va rămîne același rob al capitalului, chiar și într-o republică democratică, chiar și atunci cînd pămîntul va aparține întregului popor. Ideea de „socializare“ a pămîntului fără socializarea capitalului, ideea că este posibilă folosirea egalitară a pămîntului în condițiile existenței capitalului și a economiei bazate pe producția de mărfuri este o eroare. A fost o vreme cînd aproape în toate țările Europei această eroare sau una asemănătoare era împărțită de majoritatea socialiștilor. Experiența de luptă a clasei muncitoare din toate țările a arătat în fapt cît de primejdioasă este această greșeală, și proletarii socialiști din Europa și din America s-au debarasat acum complet de ea.

Așadar, steagul roșu al muncitorilor conștienți înseamnă, în primul rînd, că noi sprijinim din toate puterile lupta țărănilor pentru libertate deplină și pentru întregul pămînt; în al doilea rînd, înseamnă că noi nu ne limităm la acestea, ci mergem mai departe. Pe lîngă lupta pentru libertate și pămînt, noi ducem lupta pentru socialism. Lupta pentru socialism este lupta împotriva dominației capitalului. Cei care duc această luptă sînt în primul rînd muncitorii salariați, care depind direct și întru totul de capital. Micii gospodari însă, în parte, au ei înșiși capital, ei înșiși exploatează adesea muncitori. De aceea nu toți țărăanii cu gospodărie mică se situează în rîndurile luptătorilor pentru socialism, ci numai cei care trec în mod hotărît și conștient de partea muncitorilor împotriva capitalului, de partea proprietății obștești împotriva proprietății private.

Iată de ce spun social-democrații că ei luptă împreună cu întreaga țărănime împotriva moșierilor și a funcționarilor și că, în afară de aceasta, ei, proletarii de la orașe împreună cu proletarii de la sate, luptă împotriva capitalului. Lupta pentru pămînt și libertate este o luptă democratică. Lupta pentru lichidarea dominației capitalului este o luptă socialistă.

Să transmitem deci un salut fierbinte Uniunii țărănești, care a luat hotărîrea de a lupta solidar și tenace, cu abnegație și fără șovăire pentru libertate deplină și pentru întregul pămînt. Acești țărani sînt adevărați democrați. Noi trebuie să le explicăm cu răbdare, cu perseverență, ca unor aliați cu care sîntem uniți într-o mare luptă comună, greșelile lor în înțelegerea sarcinilor democratismului și ale socialismului. Acești țărani sînt adevărați democrați revoluționari, cu care trebuie să mergem și cu care vom merge împreună la lupta pentru victoria deplină a actualei revoluții. Față de planul unei greve generale, față de hotărîrea ca data viitoare să se ridice la luptă toți ca unul, în comun, și muncitorii de la orașe, și întreaga țărănime săracă, față de acest plan și față de această hotărîre noi avem o foarte mare, o deplină simpatie. Toți muncitorii conștienți vor depune toate eforturile pentru a ajuta la îndeplinirea acestui plan. Dar nici o alianță, fie chiar cu cei mai cinști și mai hotărîți democrați revolu-

ționari, nu-i va face pe proletari să dea uitării scopul lor, mai mare și mai important, lupta pentru socialism, pentru lichidarea totală a dominației capitalului, pentru eliberarea tuturor oamenilor muncii de orice exploatare. Înainte, muncitori și țărani, la lupta comună pentru pământ și libertate! Înainte, proletari uniți de social-democrația internațională, la lupta pentru socialism!

„*Novaia Jizn*” nr. 11
din 12 noiembrie 1905
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ORGANIZAȚIA DE PARTID ȘI LITERATURA DE PARTID

Noile condiții care s-au creat în Rusia după revoluția din octombrie activității social-democrate au pus la ordinea zilei problema literaturii de partid. Deosebirea dintre presa legală și cea ilegală, această tristă moștenire din epoca Rusiei iobăgiste, absolutiste, începe să dispară. Ea n-a dispărut încă complet, departe de așa ceva. Samavolnicia făpărnicească a guvernului nostru este încă atât de mare, încât „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor” trebuie să fie tipărită „illegal”; dar, prin aceste încercări protestiste de „a interzice” ceea ce nu poate fi împiedicat, guvernul nu poate decît să se acopere de rușine, decît să primească noi lovituri morale.

Atîta timp cît a existat o deosebire între presa legală și cea ilegală, problema presei de partid și a celei fără partid era rezolvată într-un mod extrem de simplu, dar și extrem de fals și de deformat. Întreaga presă ilegală era presă de partid, era editată de către diferite organizații, apărea sub îngrijirea unor grupe legate, într-un fel sau altul, de grupele de activiști practicieni ai partidului. Presa legală, în întregimea ei, nu aparținea partidului, pentru că apartenența la partid era interzisă, dar „gravita” în jurul unui partid sau al altuia. Colaborările monstruoase, „conviețuirile” anormale, camuflările false erau inevitabile; reticențele silite ale oamenilor care doreau să exprime concepții de partid se amestecau cu ineptiile sau cu lașitatea de gândire ale celor care nu se ridicaseră încă pînă la aceste concepții și care, în fond, nici nu erau oameni de partid.

Blestemată epocă a exprimării într-o limbă esopică, a slugărnicii literare, a limbajului de sclav, a iobăgiei ideologice ! Proletariatul a pus capăt acestei mîrșăvii, din cauza căreia se sufoca tot ce era viu și proaspăt în Rusia. Dar deocamdată proletariatul n-a cucerit pentru Rusia decît jumătate din libertate.

Revoluția încă nu s-a terminat. Dacă țarismul *nu mai este* în stare să înfrîngă revoluția, revoluția *nu este încă* în stare să înfrîngă țarismul. Și noi trăim într-o epocă în care peste tot și în toate se manifestă această îmbinare nefirească a apartenenței deschise, cinstite, sincere și consecvente la partid cu „legalitatea” clandestină camuflată, „diplomatică”, dibace. Această îmbinare nefirească se răsfrînge și asupra ziarului nostru : oricîte spirite ar face d-l Gucikov pe seama tiraniei social-democrate, care interzice tipărirea ziarelor burgheze-liberale, moderate, faptul rămîne fapt : „Proletarii”, organul central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, continuă totuși să se afle dincolo de porțile Rusiei *absolutiste*-polițiste.

Oricum ar fi, faptul că jumătate de revoluție a fost împlinită ne obligă pe toți să trecem de îndată la organizarea muncii într-un mod nou. Astăzi, chiar „legal”, literatura poate fi în proporție de $\frac{9}{10}$ literatură de partid. Literatura trebuie să devină o literatură de partid. În opoziție cu moravurile burgheze, în opoziție cu presa burgheză afaceristă, urmărind scopuri lucrative, în opoziție cu individualismul și carierismul publicistic burghez, cu „anarhismul boieresc” și cu goana după profit, proletariatul socialist trebuie să promoveze principiul *literaturii de partid*, să dezvolte acest principiu și să-l aplice într-o formă cît mai deplină și mai unitară.

Dar în ce constă acest principiu al literaturii de partid ? Nu numai în faptul că pentru proletariatul socialist literatura nu poate fi un instrument de îmbogățire a unor persoane sau a unor grupuri, dar în general nu poate fi o chestiune individuală, independentă de cauza generală a proletariatului. Jos cu publicistii fără partid ! Jos cu publicistii supraoameni ! Literatura trebuie să devină *o parte* a cauzei generale a proletariatului, „o rotiță și un șurub” al unui mecanism social-democrat unic și mare, pus în mișcare de întreaga avangardă conștientă a întregii clase muncitoare. Literatura trebuie să

devină o parte integrantă a muncii organizate, planificate și unitare a partidului social-democrat.

„Orice comparație șchioapătă“, spune un proverb german. Și comparația mea, între literatură și un șurub, între o mișcare vie și un mecanism, șchioapătă. Se vor găsi, probabil, unii intelectuali isterici care să înceapă să urle în legătură cu această comparație, de natură să minimalizeze, săucidă, „să birocratizeze“ lupta ideologică liberă, libertatea criticii, libertatea creației literare etc. etc. În fond, aceste urlete n-ar fi decît o expresie a individualismului intelectualist-burghez. Fără discuție că munca literară se pretează mai puțin decît oricare alta unei egalizări mecanice, nivelării, dominației majorității asupra minorității. Fără discuție că în acest domeniu este neapărat necesar să se asigure un cîmp mai larg inițiativei personale, înclinațiilor individuale, să se asigure un cîmp larg gîndirii și fanteziei, forme și conținutului. Toate acestea sînt indiscutabile, dar toate acestea nu dovedesc decît că partea literară a muncii de partid a proletariatului nu poate fi identificată în mod stereotip cu celelalte părți ale muncii de partid a proletariatului. Toate acestea nu infirmă nicidecum principiul – străin și ciudat pentru burghezie și democrația burgheză – că neapărat și în mod obligatoriu munca literară trebuie să fie indisolubil legată de celelalte părți ale muncii social-democrate de partid. Ziarele trebuie să devină organe ale diferitelor organizații de partid. Publiciștii trebuie să facă neapărat parte din organizațiile de partid. Editurile și depozitele, librăriile și sălile de lectură, bibliotecile și diferitele întreprinderi pentru vînzarea cărții, toate acestea trebuie să devină întreprinderi de partid, care să dea socoteală de activitatea lor în fața partidului. Proletariatul socialist organizat trebuie să urmărească toată această muncă, s-o controleze în întregime, să introducă în toată această muncă, fără excepție, suflul viu al cauzei proletare vii, făcînd astfel ca vechiul principiu rus, semioblomovist, semiafacerist : scriitorul scrie, cititorul citește, să fie lipsit de orice bază...

Nu spunem, bineînțeles, că această transformare a activității literare, mînjită de cenzura asiatică și de burghezia europeană, se poate face dintr-o dată. Departe de noi gîndul

de a propovădui vreun sistem uniform sau o rezolvare prin câteva hotărâri a problemei. Nu, în acest domeniu mai puțin decît oriunde poate fi vorba de schematism. Important este ca întregul nostru partid, întregul proletariat social-democrat conștient din toată Rusia să înțeleagă această nouă sarcină, s-o formuleze limpede și să treacă pretutindeni la înfăptuirea ei. După ce am ieșit din captivitatea cenzurii iobăgiste, nu vrem să intrăm și nu vom intra în captivitatea relațiilor burghezo-afaceriste în domeniul literaturii. Noi vrem să creăm și vom crea o presă liberă nu numai în sensul polițienesc, dar și liberă de capital și de carierism; mai mult: liberă și de individualismul anarhic-burhez.

Aceste ultime cuvinte vor părea un paradox sau o batjocură la adresa cititorilor. Cum! va țipa, probabil, vreun intelectual, adept înflăcărat al libertății. Cum! Vreți să subordonați principiului muncii în colectiv o muncă atît de individuală, atît de subtilă cum este creația literară! Voi vreți ca muncitorii, prin majoritate de voturi, să hotărască în probleme de știință, filozofie, estetică! Voi negați libertatea absolută a creației ideologice absolut-individuale!

Liniștiți-vă, domnilor! În primul rînd, este vorba despre literatura de partid și de subordonarea ei față de controlul partidului. Fiecare este liber să scrie și să vorbească tot ce pofteste, fără cea mai mică îngrădire. Dar fiecare uniune liberă (inclusiv partidul) este liberă și să izgonească pe membrii săi care se folosesc de firma partidului pentru a propovădui concepții antipartinice. Libertatea cuvîntului și a presei trebuie să fie deplină. Dar vezi că și libertatea de asociere trebuie să fie deplină. În numele libertății cuvîntului, eu sînt obligat să-ți acord deplina libertate de a țipa, de a minți și de a scrie ce poftesti. Dar și tu ești obligat, în numele libertății de asociere, să-mi acorzi dreptul de a încheia sau de a desface uniunea cu oamenii care spun cutare sau cutare lucru. Partidul este o uniune liber consimțită, care în mod inevitabil s-ar descompune mai întîi din punct de vedere ideologic, iar apoi și material dacă nu și-ar curăța rîndurile de membrii care propovăduiesc concepții antipartinice. La stabilirea hotarului între ceea ce este partinic și ceea ce este antipartinic ne ajută programul partidului, ne ajută rezoluțiile cu privire la tactică ale partidului și statutului lui, ne ajută, în sfîrșit,

întreaga experiență a social-democrației internaționale, a uniunilor internaționale liber consimțite ale proletariatului, care întotdeauna a înglobat în partidele sale diferite elemente sau curente nu într-un tot consecvent, nu într-un tot pur marxiste, nu într-un tot juste, dar care a procedat și ea în permanență la „curățiri” periodice ale rîndurilor partidului. Așa va fi și la noi, domnilor adepți ai „libertății” burgheze a „criticii” în cadrul partidului : la noi partidul devine acum dintr-o dată un partid de masă, trăim acum o perioadă de trecere bruscă la o organizație deschisă, în mod inevitabil vor intra acum în rîndurile noastre mulți oameni inconsecvenți (din punct de vedere marxist), poate chiar unii care profesază creștinismul, poate chiar unii mistici. Noi avem un stomac tare, noi sîntem marxiști tari ca piatra. Îi vom mistui pe acești oameni inconsecvenți. Libertatea ideilor și libertatea criticii în cadrul partidului nu ne vor face niciodată să dăm uitării libertatea oamenilor de a se asocia în uniuni libere, denumite partide.

În al doilea rînd, domnilor individualiști burghezi, trebuie să vă spunem că vorbăria voastră despre libertatea absolută nu este altceva decît fățarnicie pură. Într-o societate bazată pe puterea banului, într-o societate în care masele muncitoare duc o viață de mizerie în timp ce cîțiva bogătași huzuresc, nu poate exista o „libertate” reală și adevărată. Dumneata ești oare liber față de editorul dumitale burghez, domnule scriitor? față de publicul dumitale burghez, care cere pornografii în rame* și tablouri, care cere prostituția ca o „completare” la „sfînta” artă scenică? Doar această libertate absolută nu este decît o vorbărie burgheză sau anarhistă (căci anarhismul, ca concepție despre lume, este burghezism de-a-ndoaselea). Nu poți să trăiești într-o societate și să fii liber față de această societate. Libertatea scriitorului, a pictorului, a actriței burgheze este doar o dependență camuflată (sau fățarnic camuflată) față de sacul cu bani, față de corupție, față de cei care îi întrețin.

Iar noi, socialiștii, demascăm această fățarnicie, smulgem firmele false nu pentru a obține o literatură și o artă care să nu fie de clasă (acest lucru va fi posibil doar în societatea

* În ziar se pare că s-a strecurat o greșeală de tipar ; după sens ar fi trebuit să fie „în romane”. — Nota red.

socialistă fără clase), ci pentru a opune literaturii fățarnic-libere, care în realitate este legată de burghezie, o literatură real-liberă, legată *fățiș* de proletariat.

Aceasta va fi o literatură liberă pentru că nu lăcomia și carierismul, ci ideea socialismului și simpatia față de oamenii muncii vor recruta noi și noi forțe în rindurile ei. Aceasta va fi o literatură liberă pentru că ea va servi nu unei eroine blazate, nu „celor zece mii de sus“, care se plictisesc și suferă de obezitate, ci milioanele și zecile de milioane de oameni ai muncii, care reprezintă floarea țării, forța ei, viitorul ei. Aceasta va fi o literatură liberă, care prin experiența și munca vie a proletariatului socialist face să rodească ultimul cuvânt al gândirii revoluționare a omenirii, care creează o permanentă interacțiune între experiența trecutului (socialismul științific, ce a încununat dezvoltarea socialismului de la formele sale primitive, utopice) și experiența prezentului (actuala luptă a tovarășilor muncitori).

La muncă deci, tovarăși! În fața noastră se pune o sarcină nouă și grea, dar mare și generoasă, sarcina de a organiza o vastă, multilaterală și variată activitate literară într-o legătură strinsă și indisolubilă cu mișcarea muncitorească social-democrată. Întreaga literatură social-democrată trebuie să devină o literatură de partid. Toate ziarele, revistele, editurile etc. trebuie să se apuce imediat de munca de reorganizare, de pregătire a activității lor, în așa fel încît, pe o bază sau alta, să facă întru totul parte dintr-o organizație de partid. Numai atunci literatura „social-democrată“ va deveni efectiv o asemenea literatură, numai atunci își va putea îndeplini menirea, numai atunci se va putea smulge, chiar și în cadrul societății burgheze, din robia față de burghezie și se va putea contopi cu mișcarea clasei cu adevărat înaintate și revoluționare pînă la capăt.

„*Novaia Jizn*“ nr. 12
din 13 noiembrie 1905
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

HOTĂRÎREA DIN 14 (27) NOIEMBRIE 1905
A COMITETULUI EXECUTIV AL SOVIETULUI DE
DEPUTAȚI AI MUNCITORILOR DIN PETERSBURG
CU PRIVIRE LA MĂSURILE DE LUPTĂ ÎMPOTRIVA
LOCK-OUTULUI ⁵⁹

Cetățeni! La Petersburg și în alte orașe, mai bine de 100 000 de muncitori au fost aruncați în stradă.

Guvernul absolutist a declarat război proletariatului revoluționar. Burghezia reacționară se unește cu absolutismul, pentru ca prin foame să-i constrângă pe muncitori să se resemneze și pentru a dezorganiza lupta pentru libertate.

Sovietul de deputați ai muncitorilor declară că această concediere fără precedent a unei mase de muncitori este o provocare din partea guvernului. Guvernul vrea să provoace proletariatul din Petersburg la izbucniri izolate; guvernul vrea să profite de faptul că muncitorii din celelalte orașe nu s-au unit încă destul de strâns cu cei din Petersburg și, unul câte unul, să-i zdrobească și pe unii și pe ceilalți.

Sovietul de deputați ai muncitorilor declară că libertatea este în primejdie. Dar muncitorii nu se vor lăsa prinși în plasa acestei provocări din partea guvernului. Muncitorii nu vor primi lupta în condițiile dezavantajoase în care guvernul vrea să le-o impună. Trebuie să depunem și vom depune toate eforturile pentru a uni întreaga luptă și a proletariatului din întreaga Rusie, și a țărănimii revoluționare, și a armatei, și a flotei, care de pe acum se ridică cu eroism la lupta pentru libertate.

Având în vedere acest lucru, Sovietul de deputați ai muncitorilor hotărăște :

1. Toate uzinele închise trebuie să fie imediat deschise și toți tovarășii concediați să fie primiți înapoi la locurile lor. Toate păturile poporului care nu în vorbe, ci în fapt prețuiesc libertatea sînt chemate să sprijine această revendicare.

2. Sovietul de deputați ai muncitorilor consideră necesar ca pentru sprijinirea acestei revendicări să apeleze la solidaritatea întregului proletariat din Rusia, iar în cazul când această revendicare nu va fi satisfăcută să-l cheme la o grevă politică generală și la alte forme de luptă hotărâtă.

3. În scopul pregătirii acestei acțiuni, Sovietul de deputați ai muncitorilor a însărcinat Comitetul executiv să ia imediat legătură, trimițând delegați și folosind orice mijloace, cu muncitorii din alte orașe, cu sindicatele feroviarilor, ale funcționarilor de la poștă și telegraf, cu uniunile țăranilor și cu alte uniuni, precum și cu armata și cu flota.

4. După îndeplinirea acestei munci preliminare, Comitetul executiv convoacă o ședință extraordinară a Sovietului de deputați ai muncitorilor pentru a lua o hotărâre definitivă cu privire la grevă.

5. Proletariatul din Petersburg a recomandat tuturor muncitorilor și tuturor păturilor societății și ale poporului să sprijine prin toate mijloacele, materiale, morale și politice, pe muncitorii concediați.

„*Novala Jizn*” nr. 13
din 15 noiembrie 1905

Se tipărește după textul
apărut în ziar

O PROVOCARE NEIZBUTITĂ

Hotărîrea Sovietului de deputați ai muncitorilor * pe care o publicăm în numărul de față marchează o etapă extrem de importantă în dezvoltarea revoluției.

Coaliția guvernului și burgheziei încearcă să zdrobească proletariatul, profitînd de istovirea lui. La declarația cu privire la introducerea pe cale revoluționară a zilei de muncă de opt ore în fabricile și uzinele din Petersburg, burghezia răspunde printr-un „lock-out“.

S-a pus la cale un complot. Au hotărît să lupte împotriva grevei prin concedierea în masă a muncitorilor. Uzinele de stat sînt închise împreună cu o serie întreagă de uzine particulare. Zeci de mii de muncitori sînt aruncați în stradă. Se urmărește provocarea proletariatului din Petersburg, istovit de lupta dusă pînă acum, la o nouă bătălie, în condițiile cele mai dezavantajoase pentru el.

Sovietul de deputați ai muncitorilor, urmînd indicațiile reprezentanților social-democrației, a hotărît să demaște în fața muncitorilor complotul contrarevoluției și să pună în gardă proletariatul din Petersburg să nu se lase prins în capcană. Fiind provocat la o luptă de unul singur, el a răspuns printr-o chemare la luptă unită în întreaga Rusie, a răspuns prin măsuri imediate în vederea întăririi alianței muncitorilor revoluționari cu țărănimea revoluționară, cu unitățile din armată și flotă care încep insurecția în toate colțurile Rusiei.

În acest moment este mai important ca oricînd să ne concentrăm toate eforturile în direcția unirii armatei revoluției pe întreaga Rusie, este important să ne cruțăm forțele,

* Vezi volumul de față, pag. 103—104. — *Nota red.*

să folosim libertățile cucerite pentru a desfășura o muncă de agitație și de organizare în proporție de o sută de ori mai intensă, să ne pregătim în vederea unor noi bătălii decisive. Absolutismul n-are decît să se alieze cu burghezia reacționară ! Burghezia liberală (reprezentată de congresul zemstvelor și al dumelor orășenești care a avut loc la Moscova ⁶⁰) n-are decît să dea vot de încredere guvernului, care în mod fățarnic vorbește de libertate și cu ajutorul forței armate strivește Polonia pentru că cere cele mai elementare garanții de libertate !

Coaliției absolutismului și burgheziei trebuie să-i opunem alianța dintre social-democrație și întreaga democrație burgheză revoluționară. Proletariatul socialist întinde mîna țărănimii care luptă pentru libertate și o cheamă la un asalt general, coordonat în întreaga țară.

Iată în ce constă uriașa însemnătate a hotărîrii Sovietului de deputați ai muncitorilor. Noi, social-democrații, trebuie să avem grijă ca întregul partid să vină în ajutorul Sovietului de deputați ai muncitorilor. Noi nu tindem numai la revoluție democratică. Noi luptăm pentru socialism, adică pentru eliberarea deplină a oamenilor muncii de orice asuprire, nu numai politică, ci și economică. Noi unim în partidul nostru numai pe cei care recunosc acest țel măreț și nici un moment nu uită de pregătirea forțelor în vederea atingerii acestuia.

Dar, tocmai în vederea atingerii țelului nostru socialist, noi, socialiștii, tindem la înfăptuirea în modul cel mai hotărît a revoluției democratice, la cucerirea deplinei libertăți în vederea unei lupte victorioase pentru socialism. De aceea, cu democrații revoluționari care vor nu să se tocmească cu guvernul, ci să lupte, care vor nu să ciuntească revoluția, ci s-o ducă pînă la capăt, cu acești oameni trebuie să mergem mîna în mîna, fără însă să ne contopim cu ei. Așadar, trăiască alianța dintre proletariatul socialist și întregul popor revoluționar ! În fața asaltului lor comun, toate forțele reacțiunii, toate atentatele contrarevoluției vor rămîne fără efect.

„*Novaja Jizn*” nr. 13
din 15 noiembrie 1905
Semnat : N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ARMATA ȘI REVOLUȚIA

Insurecția de la Sevastopol ia o tot mai mare amploare⁶¹. Deznodămîntul se apropie. Marinarii și soldații care luptă pentru libertate îi alungă pe comandanți. Domnește o ordine deplină. Guvernul nu reușește să repete manevra mirșavă de la Kronstadt, nu reușește să provoace nici un fel de pogromuri. Escadra a refuzat să iasă în larg și amenință orașul în cazul cînd se vor face încercări de a-i reprima pe răsculați. Locotenentul în retragere Șmidt, scos din cadrele armatei pentru cuvîntarea „impertinentă” în care a cerut apărarea cu arma în mină a libertăților promise în manifestul de la 17 octombrie, a luat comanda vasului „Oceakov”. Astăzi, 15, trebuia să expire, potrivit relatării gazetei „Rusi”⁶², termenul fixat marinarilor pentru a se preda.

Ne aflăm deci în ajunul unui moment hotărîtor. Zilele – poate ceasurile – care urmează vor arăta dacă răsculații vor repurta o victorie deplină, dacă vor fi înfrinți sau dacă se va încheia vreo tranzacție. În orice caz, evenimentele de la Sevastopol vădesc falimentul total al vechilor rînduiei sclavagiste din armată, al rînduieiilor care transformau pe soldați în mașini înarmate, care făceau din ei un instrument de înăbușire a celor mai mici năzuințe spre libertate.

Au apus pentru totdeauna vremurile cînd armata rusă mergea, așa cum s-a întîmplat în 1849, să înăbușe revoluția dincolo de granițele Rusiei⁶³. Acum armata s-a desprins definitiv de absolutism. Ea n-a devenit încă în întregime revoluționară. Conștiința politică a soldaților și a marinarilor este încă foarte redusă. Important este însă că li s-a trezit con-

știința, că în rîndurile soldaților a început o mișcare *proprie*, că spiritul de libertate a pătruns pretutindeni în cazărmi. În Rusia, cazarma era, de obicei, mai rea decît orice închisoare; nicăieri individul nu era atît de strivit și de asuprit ca în cazarmă; nicăieri nu erau în asemenea măsură în floare torturile, bătăile, batjocorirea omului. Și această cazarmă devine un focar al revoluției.

Evenimentele de la Sevastopol nu sînt izolate și nici înțimplătoare. Nu vom vorbi despre încercările anterioare de insurecție fățișă din flotă și din armată. Vom compara scînteile din Petersburg cu incendiul de la Sevastopol. Să ne amintim de revendicările formulate acum de soldați din diferite unități militare din Petersburg (ele au fost publicate în numărul de ieri al ziarului nostru). Ce document minunat este această listă de revendicări! Cît de limpede reiese din citirea ei că armata de sclavi se transformă într-o armată revoluționară. Și ce forță va mai putea stăvili acum răspîndirea revendicărilor de acest fel în întreaga flotă și în întreaga armată?

Soldații din Petersburg vor să obțină o îmbunătățire a hranei, a îmbrăcăminteii, a condițiilor de cazare, sporirea soldei, reducerea termenului de serviciu și a programului zilnic. Dar, printre revendicările lor, un loc și mai important îl ocupă alte revendicări, pe care le poate prezenta numai un soldat-cetățean. Dreptul de a frecventa în uniformă orice adunare, „la fel cu toți cetățenii”, dreptul de a citi și de a ține în cazarmă *orice* ziare, libertatea conștiinței, egalitatea în drepturi a tuturor națiunilor, desființarea completă a oricăror semne de respect față de superior în afara cazărmii, desființarea dreptului ofițerilor de a avea ordonanțe, desființarea tribunalelor militare și trecerea tuturor proceselor militare în competența tribunalelor civile, dreptul de a înainta plîngerii colective, dreptul de a se apăra la cea mai mică tentativă de lovire din partea superiorului, — acestea sînt principalele revendicări ale soldaților din Petersburg.

Aceste revendicări arată că, în imensa ei majoritate, armata este solidară cu cei din Sevastopol, care s-au ridicat la lupta pentru libertate.

Aceste revendicări arată că vorbele fățarnice ale slugilor absolutismului cu privire la neutralitatea armatei, la nece-

sitatea de a ține armata departe de politică etc. nu pot conta să trezească nici cel mai mic ecou în rîndurile soldaților.

Armata nu poate și nu trebuie să fie neutră. Armata să nu fie atrasă în politică, aceasta este lozincă slugilor fățarnice ale burgheziei și ale țarismului, care în realitate au atras întodeauna armata în politica reacționară, făcînd din soldații ruși niște lachei ai sutelor negre, complici ai poliției. Nimeni nu poate sta departe de lupta pentru libertate a întregului popor. Cine manifestă indiferență față de această luptă sprijină nelegiuirile guvernului polițist, care a promis libertatea pentru a-și bate joc de libertate.

Revendicările soldaților-cetățeni sînt revendicările social-democrației, revendicările tuturor partidelor revoluționare, revendicările muncitorilor conștienți. Înrolarea în rîndurile partizanilor libertății, trecerea de partea poporului vor asigura victoria libertății și satisfacerea revendicărilor soldaților.

Dar, pentru ca aceste revendicări să fie satisfăcute într-adevăr pe deplin și temeinic, mai trebuie să se facă un mic pas înainte. Trebuie adunate la un loc, într-un singur tot, dezideratele disparate ale soldaților chinuți de blestemata cazarmă-puşcărie. Iar aceste revendicări adunate la un loc vor însemna desființarea armatei permanente, înlocuirea ei prin înarmarea întregului popor.

Armata permanentă este pretutindeni și în toate țările folosită nu atît împotriva dușmanului din afară, cît împotriva dușmanului dinăuntru. Armata permanentă a devenit pretutindeni un instrument al reacțiunii, o slugă a capitalului în lupta împotriva muncii, un călău al libertății poporului. Deci, în marea noastră revoluție eliberatoare, să nu ne oprim numai la revendicări parțiale. Să smulgem răul din rădăcină. Să desființăm cu desăvîrșire armata permanentă. Armata să se contopească cu poporul înarmat, soldații să facă să pătrundă în popor cunoștințele lor militare, să dispară cazarma și să fie înlocuită cu școala militară liberă. Nici o forță din lume nu se va încumeta să se atingă de Rusia liberă dacă pavăza acestei libertăți va fi poporul înarmat, care va fi desființat casta militară și va fi făcut cetățeni pe toți soldații și soldați pe toți cetățenii capabili să poarte arme.

Experiența Europei occidentale ne-a arătat ce caracter reacționar are armata permanentă. Știința militară a arătat că

miliția populară este pe deplin realizabilă și că ea poate fi la înălțimea sarcinilor militare și în războiul de apărare, și în războiul ofensiv. Burghezia ipocrită sau sentimentală n-are decît să viseze la dezarmare ! Atîta timp cît există pe lume asupriți și exploatați, trebuie să luptăm nu pentru dezarmare, ci pentru înarmarea întregului popor. Numai ea va asigura pe deplin libertatea. Numai ea va doborî pe deplin reacțiunea. Numai dacă va avea loc această transformare, de libertate se vor bucura efectiv milioanele de oameni ai muncii și nu numai un pumn de exploataatori.

Scris la 15 (28) noiembrie 1905

Publicat la 16 noiembrie 1905
în ziarul „Novaja Jizn” nr. 14
Semnat : N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

BALANȚA OSCILEAZĂ

Adeseori situația prin care trece Rusia este definită prin cuvîntul anarhie. Această caracterizare, inexactă și falsă, vrea de fapt să indice că în țară nu există nici o ordine stabilă. Pe toată linia se duce războiul Rusiei noi, libere, împotriva Rusiei vechi, iobăgiste-absolutiste. Absolutismul nu mai este în stare să înfrîngă revoluția, revoluția nu este încă în stare să înfrîngă țarismul. Vechile rînduiri au fost zdrobite, dar nu încă nimicite, iar regimul nou, liber există fără să fie recunoscut, ascunzîndu-se pe jumătate și fiind pretutindeni urmărit de opricinicii regimului absolutist.

Această stare de lucruri mai poate dura mult timp; ea va fi însoțită inevitabil de manifestări de instabilitate și de oscilări în toate domeniile vieții sociale și politice; în mod inevitabil în această apă tulbure vor încerca să pescuiască dușmanii libertății, care acum, ca o stratagemă de luptă, se dau drept prieteni ai libertății. Dar cu cît această stare de tranziție se va prelungi mai mult, cu atît va duce mai sigur la victoria deplină și hotărîtoare a proletariatului revoluționar și a țărănimii. Căci nimic nu luminează mai mult masele cele mai înapoiate de la orașe și sate, nimic nu-i trezește mai mult pe cei mai indiferenți și mai adormiți decît această descompunere prelungită a absolutismului, pe care totul îl condamnă și care a recunoscut că este condamnat.

Ce dovedesc ultimele evenimente politice – această nouă și mare grevă a funcționarilor de la poștă și telegraf ⁶⁴, această intensificare a frămîntărilor și a organizării revoluționare în rîndurile armatei și chiar în rîndurile poliției, această victorie repurtată la Sevastopol de o armată incon-

știentă și încătușată de disciplină asupra armatei libertății, această scădere fără precedent a cursului titlurilor de stat? Ele dovedesc că absolutismul trage ultimele focuri, își cheltuiește ultimele rezerve. Nici chiar bursa, această supusă loială, această instituție burgheză, lașă care jinduiește, ca și burghezia, să vadă sfârșitul revoluției, nici chiar ea nu are încredere în „învingătorii“ de la Sevastopol. Aceste evenimente dovedesc că poporul revoluționar își extinde neîncetat cuceririle, ridicând noi luptători, își exersează forțele, îmbunătățește organizarea și merge înainte spre victorie, merge nestăvilit înainte, ca o avalanșă.

Arma grevei politice se desăvârșește; în prezent, noi detașamente de lucrători, fără care societatea contemporană civilizată n-ar putea exista o singură zi, învață să minuiască această armă. Conștiința că în armată și în poliție trebuie să existe libertate continuă să crească, pregătind noi focare de insurecție, noi Kronstadturi și Sevastopoluri.

Învingătorii de la Sevastopol nu prea au motiv să jubileze. Insurecția din Crimeea a fost învinsă. Insurecția din Rusia este de neînvinc.

Muncitorii social-democrați trebuie să fie pregătiți pentru evenimente și mai mărețe, care vor pune pe umerii lor o răspundere uriașă!

Ei nu trebuie să uite că numai un partid social-democrat bine încheșat poate duce la victoria proletariatului din Rusia, mână în mână cu proletariatul social-democrat din întreaga lume!

„Novala Jizn“ nr. 16
din 18 noiembrie 1905
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

INVĂȚAȚI DE LA DUȘMANI

Democrații burghezi de la „Nașa Jizn“⁶⁵ au pornit o campanie împotriva „amestecului de marxism și de barbarism“. Sfătuim stăruitor pe toți muncitorii conștiinți să examineze cu atenție raționamentul democrațiilor radicali.

Nimic nu ajută mai mult la înțelegerea esenței politice a fenomenelor decât aprecierea făcută de adversari (bineînțeleș dacă acești adversari nu sînt niște proști iremediabili) acestor fenomene.

Ziarului „Nașa Jizn“ nu-i place „lupta pe care o parte a P.M.S.D.R. o duce împotriva Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg“, sau, mai exact, lupta social-democrațiilor împotriva organizațiilor de clasă „fără partid“, după cum se exprimă ziarul însuși. Proletarii trebuie să se unească, spun radicalii noștri. Va să zică... va să zică au dreptate membrii Sovietului care „caută să unească *întregul* proletariat, fără deosebire de credință politică“. Și cu un aer triumfător ne demască radicalii că sîntem în contradicție cu însuși principiul nostru al „*luptei de clasă*“.

Învățați de la dușmani, tovarăși muncitori care simpatizați cu ideea formării unei organizații muncitorești fără partid sau care aveți fie și numai o atitudine indiferentă față de această dorință ! Amintiți-vă de „Manifestul Comunist“ al lui Marx și Engels, care vorbește de *transformarea* proletariatului *în clasă* pe măsură ce crește nu numai gradul lui de unire, ci și *conștiința* lui⁶⁶. Amintiți-vă de exemplul unor țări ca Anglia, unde pretutindeni se duce și întotdeauna s-a dus lupta de clasă a proletariatului împotriva burgheziei și

totuși proletariatul a rămas răzlețit, aleșii lui au fost corupți de burghezie, conștiința lui pervertită de ideologii capitalului, forța lui fărâmițată prin desprinderea aristocrației muncitorilor de masa muncitorească. Amintiți-vă de toate acestea, tovarăși muncitori, și veți ajunge la convingerea că numai proletarii social-democrați și-au înțeles sarcinile lor *de clasă*. Jos cu nepartinitatea! Întotdeauna și pretutindeni nepartinitatea a fost un instrument și o lozincă a burgheziei. În anumite condiții, noi putem și trebuie să mergem împreună cu proletarii inconstienți, împreună cu proletarii care adoptă doctrine neproletare (programul „socialiștilor-revoluționari“), dar în nici un caz și niciodată nu trebuie să slăbim partinitatea noastră riguroasă, în nici un caz și niciodată nu trebuie să uităm și nu trebuie să-i lăsăm pe oameni să uite că ostilitatea din rîndurile proletariatului față de social-democrație este o rămășiță a concepțiilor burgheze din rîndurile proletariatului.

„Novaia Jizn” nr. 16
din 18 noiembrie 1905
Semnat : N . L e n i n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

BIROCRATISMUL REVOLUȚIONAR ȘI MUNCA REVOLUȚIONARĂ

Era firesc și inevitabil ca problema adunării constituante să fie pusă pe primul plan în mișcarea noastră revoluționară. Pentru a înlătura definitiv rămășițele instituțiilor vechi, iobăgiste ale Rusiei absolutiste, pentru a stabili rânduielele Rusiei noi, libere, nu ne putem închipui altă cale unitară și consecventă decât convocarea unei adunări constituante a întregului popor. Este adevărat că viața rareori realizează pe deplin lozincile unitare și consecvente; ea rezervă întotdeauna mult neprevăzut, care complică, încurcă deznodământul și amestecă vechiul cu noul. Dar cine dorește sincer să pună capăt vechiului și știe să lupte pentru a atinge acest scop trebuie să definească limpede însemnătatea unei adunări constituante și să lupte din răspuțeri pentru realizarea ei într-o formă deplină și pură.

Partidul proletariatului conștient, social-democrația, încă în programul adoptat la Congresul al II-lea în 1903, a formulat revendicarea convocării unei adunări constituante. „Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia – se spune în ultima secțiune a programului nostru – este ferm convins că înfăptuirea deplină, consecventă și temeinică a transformărilor politice și economice arătate“ (crearea unei orînduiri de stat democratice, protecția muncii etc.) „poate fi obținută numai prin răsturnarea absolutismului și convocarea unei adunări constituante alese în mod liber de întregul popor“⁶⁷.

Din aceste cuvinte reiese limpede că partidul nostru acordă atenție nu numai condițiilor formale, ci și condițiilor materiale ale convocării unei adunări constituante, adică condi-

țiilor în care adunarea ar fi într-adevăr o adunare constituantă și a întregului popor. Căci nu este destul să dai adunării denumirea de „constituantă”, nu este destul să convoci pe reprezentanții poporului, fie ei chiar aleși pe baza votului universal, egal, direct și secret, fie chiar în condițiile când libertatea alegerilor este efectiv asigurată. În afară de toate aceste condiții, mai este nevoie ca adunarea constituantă să aibă autoritatea și forța de a institui rînduiri noi. Istoria revoluției cunoaște exemple cînd o adunare era considerată constituantă, dar forța și autoritatea reală nu se aflau de fapt în mîinile ei, ci în mîinile vechii puteri absolutiste. Așa a fost în timpul revoluției din 1848 din Germania, și de aceea adunarea „constituantă” din acea epocă, faimosul parlament de la Frankfurt ⁶⁸, a căpătat rușinoasa reputație de „loc de vorbărie”, demn de tot disprețul : această adunare a pălăvrăgit despre libertate, a decretat libertatea, dar nu a luat măsuri reale pentru a înlătura organele puterii care desființează libertatea. Nu este de loc de mirare că această jalnică adunare a unor jalnici palavragii ai burgheziei liberale a părăsit fără glorie scena.

În Rusia, problema convocării unei adunări constituante ocupă acum primul loc printre problemele politice la ordinea zilei. Și acum o importanță vitală capătă tocmai latura reală a acestei probleme. Important nu este atît dacă va fi convocată o adunare constituantă (poate mîine va consimți la aceasta chiar ministrul misit, cetățeanul Witte), cît dacă ea va fi cu adevărat o adunare a întregului popor și cu adevărat o adunare constituantă.

Într-adevăr, chiar experiența revoluției noastre, cu toate că aceasta de-abia începe, a arătat în mod pregnant la cîte tertipuri se poate recurge în ceea ce privește vorbele și promisiunile, în general, și lozinca unei adunări constituante, în special. Amintiți-vă de congresul reprezentanților zemstvelor și ai dumelor orășenești, și de cel al „cadeților”, care a avut loc de curînd la Moscova. Amintiți-vă de faimoasa lor formulă : Dumă de stat cu funcții constituante pentru elaborarea unei constituții care să fie sancționată de suveran... Pînă și presa burgheză democratică a relevat contradicția lăuntrică și absurditatea acestei formule. „Să institui” o nouă ordine de stat „care să fie sancționată” de capul vechiului guvern

înseamnă să consfințești prin lege două puteri, două puteri supreme egale (pe hîrtie) : puterea poporului răscolat și puterea vechiului absolutism. Se înțelege că egalitatea dintre ele este pur aparentă, că în realitate „înțelegerea“ dintre ele este determinată de superioritatea de *forțe* existentă de o parte sau de alta. În planul lor „ideal“ de trecere de la vechea Rusie la o Rusie nouă, liberalii burghezi au căutat deci să consfințească prin lege coexistența a două forțe ostile, egale, care luptă una împotriva celeilalte, adică au căutat să consfințească prin lege lupta veșnică, fără sfîrșit.

Această contradicție este inexplicabilă din punctul de vedere al simplei logici formale. Dar ea e foarte bine explicată de logi.a intereselor de clasă ale burgheziei. Burgheziei îi este teamă de libertatea deplină, de democratismul deplin, deoarece știe că proletariatul conștient, adică socialist, se va folosi de libertate pentru a lupta împotriva dominației capitalului. De aceea burghezia, în fond, vrea nu libertatea deplină, nu suveranitatea deplină a poporului, ci o tranzacție cu reacțiunea, o tranzacție cu absolutismul. Burghezia vrea parlamentarism, pentru a asigura dominația capitalului, în loc de cea a birocrăției, și în același timp vrea monarhie, armată regulată, păstrarea anumitor privilegii ale birocrăției, pentru a nu îngădui ca revoluția să meargă pînă la capăt, pentru a nu înarma proletariatul, prin înarmare înțelegînd și înarmarea directă cu arme, și înarmarea cu libertatea deplină. Poziția de clasă a burgheziei, poziție plină de contradicții, între absolutism și proletariat generează în mod inevitabil, independent chiar de voința și de conștiința unor persoane sau a altora, formule absurde și stupide de „înțelegere“. Lozinca unei adunări constituante este transformată într-o vorbă goală, mărirea revendicare a proletariatului, care s-a răscolat pentru libertate, este redusă la o comedie ; așa pîngărește burghezia totul pe lume, înlocuind lupta prin tocmeală.

Burghezii radicali de la „Nașa Jizn“, zugrăvind în culori trandafirii și cu un aer de seriozitate elaborarea, de către domnii Falbork și Cearnoluski, apoi și de către Biroul central al Uniunii asociațiilor, a unui „proiect“ de convocare a adunării constituante, dovedesc că nu înțeleg că liberalii pun problema în mod inevitabil fals și înșelător. E ridicol să scrii asemenea „proiecte“, domnilor ! Voi pașiți pe urmele „cade-

ților", care au trădat revoluția. Voi uitați că proiectele pe hîrtie, ca oricare iluzii constituționaliste, pervertesc conștiința revoluționară a poporului și îi slăbesc energia de luptă, deoarece centrul de greutate al problemei este estompat, întregul mod de a pune această problemă este denaturat. Voi doar nu faceți propagandă pentru noțiunile elementare de politică; voi puneți problema *practic*, aceasta reiese din însuși caracterul discuției proiectului „de către reprezentanții partidelor extremiste și ai celor moderate“, discutare inițiată de voi. Ceea ce faceți voi, stimați democrați din rîndurile burgheziei, atunci cînd, pe de o parte, recunoașteți că este de dorit ca adunarea constituantă să aibă puteri „depline“ iar, pe de altă parte, încercați să uniți partidele extremiste cu cele „moderate“, adică pe cei care doresc aceste puteri depline cu cei care nu le doresc, nu este decît manilovism⁶⁹.

Jos cu podoabele false! Ne-am săturat de mincinoasa frazeologie liberală! Este timpul să ne delimităm. La dreapta – absolutismul și burghezia liberală, pe care faptul că nu vor ca adunarea constituantă să fie investită cu întreaga putere, unică, deplină și indivizibilă i-a unit efectiv. La stînga – proletariatul socialist și țărănimea revoluționară, sau, mai larg, întreaga democrație burgheză revoluționară. Proletariatul socialist și țărănimea revoluționară vor ca întreaga putere să fie în mîinile adunării constituante, și în acest scop ei pot și trebuie să încheie o alianță de luptă, fără ca, bineînțeles, să se contopească unul cu altul. Ei au nevoie nu de proiecte pe hîrtie, ci de măsuri de luptă, nu de organizarea unei munci birocratice, ci de organizarea unei lupte victorioase pentru libertate.

„*Novaja Jizn*“ nr. 18
din 20 noiembrie 1905
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ABSOLUTISMUL MURIBUND ȘI NOILE ORGANE ALE PUTERII POPULARE ⁷⁰

Crește insurecția. Crește neputința, dezorientarea și descompunerea guvernului absolutist al lui Witte. Crește în lărgime și în adâncime organizarea celor mai diferite grupuri, pături și clase ale poporului, organizarea forțelor revoluționare și a celor contrarevoluționare.

Aceasta este situația actuală. Ea poate fi exprimată prin cuvintele: organizarea și mobilizarea revoluției. După bătălia pe mare de la Sevastopol urmează, fără nici o întrerupere, bătăliile pe uscat de la Voronej și Kiev. În acesta din urmă, insurecția armată face, se pare, încă un pas înainte, un pas spre contopirea armatei revoluționare cu proletariatul revoluționar și cu studențimea revoluționară. Cel puțin așa rezultă din comunicarea apărută în ziarul „Rusi” în legătură cu mitingul care a avut loc la Institutul politehnic din Kiev și la care au participat 16 000 de oameni, sub paza unui batalion de pionieri răsculați.

Este foarte firesc că în asemenea condiții până și burghezia liberală, care dorește din adîncul sufletului o tranzacție cu absolutismul, să înceapă să-și piardă răbdarea, să-și piardă încrederea în „marele” acrobat Witte, să-și îndrepte privirile spre stînga în căutarea unei forțe capabile să înfăptuiască revoluția, devenită o necesitate absolută.

Extrem de instructivă este în această privință poziția ziarului „Rusi”. El vede clar că „evenimentele încep să se acumuleze, tinzînd să devină o avalanșă ca și cea dinainte de 17 octombrie”. Și iată că, pe de o parte, el se adresează acelorăși zemți care au dat dovadă de tot atîta dezorientare,

slăbiciune și neputință ca și guvernul absolutist. „Rusi“ în-deamnă pe zemți „să nu târăgăneze“ și să ia „parte la evenimintele care se apropie“, pentru „a da deznodământului acestor evenimente forme blinde, cît mai puțin dăunătoare, cît mai favorabile pentru țară“. Pe de altă parte, același „Rusi“ polemizează cu „Slovo“⁷¹, declarînd că „nimeni nu crede că, în actualele condiții, actualul guvern ar putea convoca o Dumă de stat“. „Acum – spune „Rusi“ – trebuie să ne gîndim la crearea unui guvern care ar putea convoca o Dumă“.

Așadar, sub presiunea proletariatului revoluționar, burghezia liberală face încă un pas spre stînga. Ieri și-a exprimat intenția de a se tîrgui cu Witte, căruia i-a dat (la congresul zemstvelor) vot de încredere condiționată. Astăzi încrederea în Witte dispare și capitalul cere un nou guvern. „Rusi“ propune tuturor partidelor care luptă pentru libertate să creeze un consiliu național special al deputaților, consiliu care să devină „un puternic mijloc de presiune asupra guvernului, dacă acesta se va mai dovedi (!!!) capabil să lucreze, și un organ gata pregătit al puterii poporului, care să-și asume provizoriu îndatoririle guvernului în cazul cînd acesta s-ar dovedi complet incapabil și ar da faliment“.

În bună și curată limbă rusă un organ al puterii poporului menit să-și asume provizoriu îndatoririle guvernului care a dat faliment se numește guvern revoluționar provizoriu. Acest guvern trebuie să fie provizoriu, deoarece împuternicirile lui încetează o dată cu convocarea unei adunări constituante a întregului popor. Acest guvern trebuie să fie revoluționar, deoarece el înlocuiește guvernul care a dat faliment, îl înlocuiește sprijinindu-se pe revoluție. Înlocuirea însăși nu poate avea loc altfel decît pe cale revoluționară. Acest guvern trebuie să devină „organul puterii poporului“, înfăptuind pretutindeni revendicările formulate de popor și înlocuind pretutindeni, pe loc, fără întîrziere, toate vechile „organe ale puterii“ absolutiste și ale sutelor negre cu organe ale puterii populare, adică fie cu organe împuternicite ale guvernului revoluționar provizoriu, fie cu organe alese în toate cazurile cînd alegerile sînt cu putință, bineînțeles pe baza votului universal, egal, direct și secret.

Sîntem foarte bucuroși că burghezia liberală monarhistă a ajuns la ideea necesității unui guvern revoluționar provizoriu. Sîntem bucuroși nu pentru că am considera că liberalii au trecut de partea revoluției, nu pentru că dintr-o dată am fi început să credem în sinceritatea, fermitatea și consecvența lor. Nu, sîntem bucuroși pentru că socotim aceasta un semn evident și neîndoielnic al forței revoluției. Înseamnă că revoluția a devenit o forță dacă pînă și burghezia liberală monarhistă a recunoscut acum necesitatea creării unui guvern revoluționar provizoriu.

Noi nu uităm, desigur, că liberalii nu doresc atît instituirea unui asemenea guvern, cît îl folosesc pentru a amenința absolutismul, așa cum amenință cumpărătorul pe vînzător, că se va duce la altă prăvălie. Fă-ne concesii, domnule Witte, că, de nu, vom intra într-un guvern revoluționar provizoriu, căruia îi dăm denumirea „blîndă“ de „consiliu general al deputaților“ sau „consiliu național al deputaților“ ! Numai prin această dorință de a se tîrgui la nesfîrșit poate fi explicat faptul în aparență absurd și stupid că ziarul „Rusi“ declară că guvernul Witte este incapabil să convoace pe reprezentanții poporului și totodată, fără să stea pe gînduri, admite că acest guvern ar putea „să se *mai* dovedească capabil să lucreze“.

Nu, domnilor liberali, nu sînt acum vremuri în care să vă meargă cu vicleniile, în care fățarnicia să poată rămîne nedemascată ! Poporul luptă împotriva absolutismului, care a promis (la 17 octombrie) libertatea pentru a-și bate joc de libertate, pentru a terfeli libertatea. Guvernul revoluționar provizoriu este organul poporului care luptă pentru libertate. Lupta pentru libertate împotriva unui guvern care calcă în picioare libertatea ia forma (pe o anumită treaptă de dezvoltare a acestei lupte) insurecției armate, care se și desfășoară acum în Rusia pe toată linia. Guvernul revoluționar provizoriu este organul insurecției, organul care unește pe toți răsculații și care conduce din punct de vedere politic insurecția. De aceea să vorbești despre posibilitatea și necesitatea unui guvern revoluționar provizoriu și, în același timp, să admiți o tranzacție cu vechiul guvern care urmează să fie înlocuit înseamnă fie să încurci lucrurile, fie să trădezi.

Într-adevăr, gândiți-vă, domnilor publiciști de la „Rusi“ : s-ar putea oare ca printre partizanii revoluției să se găsească asemenea prostănaci care să accepte de bunăvoie într-un guvern revoluționar provizoriu oameni sau reprezentanți ai unui partid care admit „capacitatea de lucru“ a vechiului guvern și care continuă să alerge la el pe ușa din dos ca să se târguiască cu el ? Gândiți-vă : dacă armata rusă ar fi inclus în rîndurile ei tineretul patriot din Manciuria, ar fi avut de cîștigat sau de pierdut ? Probabil că ar fi avut de pierdut, deoarece patrioții manciurieni i-ar fi trădat pe ruși dîndu-i pe mîna japonezilor. Așa și poporul revoluționar din Rusia ar avea de pierdut dacă „patrioții“, cu simpatii monarhiste, patrioții sacului cu bani (adică burghezii liberali), l-ar trăda absolutismului lăsîndu-l la cheremul lui Witte.

Pentru burghezia liberală, guvernul revoluționar provizoriu poate să nu însemne decît o simplă amenințare la adresa absolutismului. Pentru proletariatul socialist, pentru țărăniimea revoluționară și pentru toți cei care trec în mod hotărît și irevocabil de partea lor în lupta pentru libertate, aceasta este o sarcină mareașă și foarte serioasă, care pe zi ce trece devine tot mai arzătoare. Revoluția din octombrie, precum și insurecțiile din armată care au urmat, au slăbit atît de mult absolutismul, încît organele noii puteri populare au început să crească de la sine pe terenul afinat de greva politică și îngrășat cu sîngele luptătorilor pentru libertate. Aceste organe sînt partidele revoluționare și organizațiile de luptă ale muncitorilor, țărănilor și ale celorlalte elemente populare care duc o luptă cu adevărat revoluționară. Aceste organe înfăptuiesc efectiv alianța dintre proletariatul socialist și mica burghezie revoluționară. Acum trebuie să lărgim și să întărim această alianță de luptă, s-o consfințim și s-o cimentăm, pentru ca organele noii puteri să fie gata pentru o viitoare repetare a lui 17 octombrie, pentru ca toți luptătorii pentru libertate din întreaga Rusie, organizați, fermi, avînd conștiința clară a scopului urmărit și separîndu-se de toți trădătorii, de toți șovăielnicii, de toți palavragiții, să prezinte atunci un program comun de prefaceri politice imediate. Pentru noi, reprezentanții proletariatului socialist, viitoarea revoluție democratică nu este decît un pas pe calea spre mareașul țel

al revoluției socialiste. Avînd în minte acest lucru, noi nu ne vom contopi niciodată cu partidele sau grupurile mic-burgheze, oricît de sincere, de revoluționare și de puternice ar fi ele ; noi știm bine că, pe calea care duce la socialism, nu o dată între muncitor și micul proprietar se vor ivi în mod inevitabil divergențe. Dar tocmai în interesul socialismului depunem acum toate eforturile pentru ca revoluția democratică să se înfăptuiască mai repede, mai complet și mai hotărît. Pentru aceasta vom încheia și încheiem de pe acum cu întreaga democrație revoluționară o alianță vremelnică de luptă în vederea atingerii țelului nostru politic comun imediat. În vederea acestui scop intrăm, păstrînd în mod riguros caracterul de sine stătător și independența partidului nostru, atît în Sovietele de deputați ai muncitorilor cît și în celelalte uniuni revoluționare. Trăiască noile organe ale puterii populului ! Trăiască organul unic, suprem și victorios al puterii populare !

Iar burghezilor radicali la despărțire le vom spune : voi, domnilor, flecăriți despre organele puterii populului. Putere poate fi numai forța. În societatea contemporană, numai poporul înarmat în frunte cu proletariatul înarmat poate fi o forță. Dacă vorbele ar fi suficiente pentru a dovedi simpatia pentru libertate, ar trebui, probabil, să-i considerăm partizani ai libertății chiar pe autorii manifestului de la 17 octombrie. Dacă însă pentru a dovedi această simpatie e nevoie de fapte, singura faptă de natură s-o dovedească este acum sprijinirea înarmării muncitorilor, sprijinirea formării și a întăririi unei armate cu adevărat revoluționare. Alegeți deci, domnilor : în anticamera d-lui Witte, pentru a cerși fărîme de libertate, pentru a vă tîrgui în legătură cu ciuntirea libertății, ori în „organele puterii populului“, în guvernul revoluționar provizoriu, în vederea luptei pline de abnegație pentru libertatea deplină. Alegeți !

„*Novaia Jizn*“ nr. 19
din 23 noiembrie 1905
Semnat : N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SOCIALISM ȘI ANARHISM

Comitetul executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor a hotărât ieri, 23 noiembrie, să respingă cererea anarhiștilor de admitere a reprezentanților lor în Comitetul executiv și în Sovietul de deputați ai muncitorilor. Motivul care a stat la baza acestei hotărâri a fost expus chiar de Comitetul executiv în felul următor : „1) congresele și conferințele socialiste, în întreaga practică internațională, nu au în componența lor reprezentanți ai anarhiștilor, întrucât aceștia nu recunosc lupta politică ca mijloc pentru realizarea idealurilor lor ; 2) reprezentat poate fi un partid, iar anarhiștii nu sînt un partid“.

Noi socotim că hotărîrea Comitetului executiv este o măsură foarte justă, care are o uriașă însemnătate atît principială cît și din punct de vedere al politicii practice. Desigur că, dacă am considera Sovietul de deputați ai muncitorilor ca un parlament al muncitorilor sau ca un organ de auto-administrare al proletariatului, atunci refuzul admiterii anarhiștilor ar fi o greșeală. Oricît de neînsemnată este (din fericire) influența anarhiștilor în mediul nostru muncitoresc, totuși un număr oarecare de muncitori sînt, fără îndoială, de partea lor. Dacă anarhiștii constituie un partid sau o organizație, un grup, ori o uniune liberă a unor tovarăși de idei, aceasta este o chestiune formală, care nu are însemnătate principială serioasă. În sfîrșit, dacă anarhiștii, care neagă lupta politică, cer ei înșiși să fie primiți într-o instituție care duce această luptă, această inconsecvență flagrantă arată, desigur, o dată în plus cît de șubrede sînt concepția despre

lume și tactica anarhiștilor. Dar bineînțeles că pentru acest motiv nu se poate să excluși pe cineva dintr-un „parlament” sau dintr-un „organ de autoadministrare”.

Noi credem că hotărîrea Comitetului executiv este absolut justă și nu vine nicidecum în contradicție cu sarcinile acestei instituții, cu caracterul și competența ei. Sovietul de deputați ai muncitorilor nu este un parlament al muncitorilor și nu este un organ de autoadministrare proletară, în general nu este un organ de autoadministrare, ci o organizație de luptă pentru atingerea anumitor țeluri.

Din această organizație de luptă fac parte, în baza unei înțelegeri de luptă vremelnice, neformale, reprezentanții Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (partidul socialismului proletar), ai partidului „socialiștilor-revoluționari” (reprezentanții socialismului mic-burghez, sau extrema stîngă a democrației burgheze revoluționare), în sfîrșit mulți muncitori „fără partid”. Aceștia din urmă nu sînt însă în general, fără partid, ci doar revoluționari fără partid, deoarece ei simpatizează întru totul cu revoluția, pentru a cărei victorie ei luptă cu un entuziasm, cu o energie și cu o abnegație neprecupețite. De aceea va fi foarte firesc ca în Comitetul executiv să fie incluși și reprezentanți ai țărănimii revoluționare.

În esența sa, Sovietul de deputați ai muncitorilor este o alianță de luptă largă, fără bază formală, a socialiștilor și democraților revoluționari, „revoluționarismul fără partid” prezentînd, desigur, o serie întregă de trepte intermediare între unii și ceilalți. Necesitatea unei asemenea alianțe în vederea conducerii grevelor politice și a organizării altor forme, mai active de luptă pentru revendicările democratice imediate, recunoscute și aprobate de uniașa majoritate a populației, este evidentă. În această alianță, anarhiștii vor fi nu un plus, ci un minus; ei nu vor aduce decît dezorganizarea; ei vor slăbi în felul acesta forța asaltului general; ei mai „pot pune în discuție” caracterul imperios și importanța transformărilor politice. Excluderea anarhiștilor din alianța de luptă, care înfăptuiește, ca să spunem așa, revoluția noastră democratică, este absolut necesară din punctul de vedere al revoluției și în interesul ei. Într-o alianță de luptă

este loc numai pentru cei care luptă pentru atingerea scopului acestei alianțe. Și dacă, de pildă, „cadeții” sau „partidul ordinii”⁷² ar recruta chiar câteva sute de muncitori în organizațiile lor din Petersburg, e puțin probabil că Comitetul executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor și-ar deschide porțile reprezentanților unor organizații de acest fel.

În explicarea hotărârii sale, Comitetul executiv invocă practica congreselor socialiste internaționale. Salutăm cu toată căldura această declarație, prin care se vedește că organul Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg recunoaște conducerea ideologică a social-democrației internaționale. Revoluția din Rusia a și dobândit o însemnătate internațională. Adversarii revoluției din Rusia au și început să urzească comploturi cu Wilhelm al II-lea, cu tot felul de obscuranțiști, satrapi, soldăței și exploatare din Europa împotriva Rusiei libere. Nici noi nu trebuie să uităm că pentru victoria deplină a revoluției noastre este necesară alianța dintre proletariatul revoluționar din Rusia și muncitorii socialiști din toate țările.

Nu degeaba au luat congresele socialiste internaționale hotărârea de a nu-i admite pe anarhiști. Între socialism și anarhism există o întreagă prăpastie, pe care zadarnic încearcă s-o nege agenții provocatori ai poliției secrete și gazetarii lachei ai guvernelor reacționare. Concepția despre lume a anarhiștilor este concepția burgheză despre lume pe de-a-ndoașea. Teoriile lor individualiste, idealul lor individualist sînt diametral opuse socialismului. Concepțiile lor nu reflectă viitorul societății burgheze, care se îndreaptă cu o forță de nestăvilit spre socializarea muncii, ci prezentul și chiar trecutul acestei orînduiri, dominația întîmplării oarbe asupra micului producător răzlețit și izolat. Tactica lor, care se reduce la negarea luptei politice, îi dezbină pe proletari și îi transformă, de fapt, în participanți pasivi la o politică burgheză sau alta, deoarece o îndepărtare reală de politică pentru muncitori este cu neputință și irealizabilă.

În actuala revoluție din Rusia, sarcina unirii forțelor proletariatului, a organizării lui, a instruirii și educării politice a clasei muncitoare se pune în mod deosebit de imperios pe prim plan. Cu cît mai multe nelegiuiri săvîrșește guvernul

ultrareacționar, cu cît agenții săi provocatori depun mai mult zel pentru a ațîța instinctele rele ale masei ignorante, cu cît apărătorii absolutismului care putrezește de viu se agăț mai desperat de încercarea de a discredita revoluția prin jafurile, pogromurile și asasinatele de după colț organizate de ei, îmbătînd golănimea, cu atît mai importantă este această sarcină a organizării, care revine în primul rînd partidului proletariatului socialist. Și de aceea vom face uz de toate mijloacele de luptă ideologică pentru ca influența exercitată de anarhiști asupra muncitorilor ruși să rămînă tot atît de neînsemnată cum a fost și pînă acum.

Scris la 24 noiembrie (7 decembrie) 1905

Publicat la 25 noiembrie 1905
în ziarul „Novaia Jizn” nr. 21
Semnat : N. L e n i n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

PARTIDUL SOCIALIST ȘI REVOLUȚIONARISMUL FĂRĂ PARTID

I

Mișcarea revoluționară din Rusia, cuprinzând cu repeziune mereu alte pături ale populației, creează un șir întreg de organizații fără partid. Nevoia de unificare se afirmă cu o vigoare cu atât mai mare, cu cât vreme îndelungată a fost înăbușită și persecutată. Într-o formă sau alta iau mereu naștere organizații, adeseori neînchegate, al căror caracter este extrem de original. Aici nu există un cadru bine precizat, cum este cadrul organizațiilor europene. Sindicatele capătă un caracter politic. Lupta politică se contopește cu cea economică, de pildă sub forma grevei, creînd forme de organizații contopite fie provizorii fie mai mult sau mai puțin permanente.

Care este semnificația acestui fenomen? Ce atitudine trebuie să aibă social-democrația față de el?

Partinitatea riguroasă este un atribut și un rezultat al luptei de clasă foarte dezvoltate. Și, invers, în interesul luptei de clasă fâțișe și largi este necesară dezvoltarea unei partinități riguroase. De aceea partidul proletariatului conștient, social-democrația, duce întotdeauna o luptă absolut legitimă împotriva nepartinității și desfășoară o muncă neîncetată în vederea făuririi unui partid muncitoresc socialist principial consecvent, strîns unit și închegat. Această muncă are succes în mase pe măsură ce dezvoltarea capitalismului adîncește tot mai mult scindarea întregului popor în clase, ascuțind contradicțiile dintre ele.

Este întru totul explicabil de ce actuala revoluție din Rusia a generat și generează un număr atât de mare de organizații

fără partid. Revoluția aceasta este o revoluție democratică, adică burgheză prin conținutul ei social-economic. Revoluția aceasta răstoarnă orînduirea absolutist-iobăgistă, eliberînd de sub apăsarea ei orînduirea burgheză, înfăptuind astfel revendicările tuturor claselor societății burgheze și fiind, în acest sens, o revoluție națională. Aceasta nu înseamnă, desigur, că revoluția noastră nu are un caracter de clasă ; desigur că nu. Dar ea este îndreptată împotriva claselor și castelor care și-au trăit traiul și sînt pe cale de dispariție din punct de vedere al societății burgheze, care sînt străine de această societate și împiedică dezvoltarea ei. Și, întrucît întreaga viață economică a țării a și devenit burgheză în toate trăsăturile ei principale, întrucît imensa majoritate a populației în fapt are de pe acum condiții burgheze de existență, elementele contrarevoluționare, al căror număr este în mod firesc cu totul neînsemnat, reprezintă într-adevăr un „mănunchi“ în comparație cu „poporul“. De aceea caracterul de clasă al revoluției burgheze se manifestă în mod inevitabil în caracterul „național“, la prima vedere nelegat de clasă, al luptei tuturor claselor societății burgheze împotriva absolutismului și iobăgiei.

Și în Rusia, ca și în celelalte țări, epoca revoluției burgheze se deosebește printr-o dezvoltare relativ slabă a contradicțiilor de clasă ale societății capitaliste. E adevărat că în Rusia capitalismul este acum mult mai dezvoltat decît era în Germania anului 1848, ca să nu mai vorbim de Franța anului 1789, dar nu încapă îndoială că la noi contradicțiile pur capitaliste sînt încă într-o foarte, foarte mare măsură puse în umbră de contradicțiile dintre „cultură“ și asiaticism, dintre europenism și tătarism, dintre capitalism și iobăgie, adică pe primul plan apar revendicările a căror satisfacere va contribui la dezvoltarea capitalismului, îl va curăța de zgura feudalismului, va îmbunătăți condițiile de viață și de luptă atît ale proletariatului cît și ale burgheziei.

Într-adevăr, dacă analizăm revendicările, cerințele și doléances* care sînt formulate acum în număr foarte mare în Rusia în fiecare uzină, în fiecare cancelarie, în fiecare regiment, în fiecare corp de gardieni publici, în fiecare eparhie, în fiecare instituție de învățămînt etc. etc., va fi lesne să

* — doléances. — Nota trad.

vedem că, în imensa lor majoritate, acestea sînt revendicări pur „de civilizație“, dacă ne putem exprima astfel. Vreau să spun că, de fapt, acestea nu sînt revendicări specific de clasă, ci revendicări juridice elementare, revendicări care nu distrug capitalismul, ci, dimpotrivă, îl introduc în cadrul europeanismului, care izbăvesc capitalismul de barbarie, sălbăticie, corupție și alte rămășițe „rusești“ ale iobăgiei. Și revendicările proletare se limitează în esență, în majoritatea cazurilor, la transformări pe deplin realizabile în cadrul capitalismului. Proletariatul din Rusia cere acum și imediat nu ceea ce subminează capitalismul, ci ceea ce îl purifică, accelerează și intensifică dezvoltarea lui.

Bineînțeles că situația specială a proletariatului în societatea capitalistă face ca năzuința muncitorilor spre socialism, alianța lor cu partidul socialist să răzbată cu o forță spontană pe primele trepte de dezvoltare ale mișcării. Dar revendicările socialiste propriu-zise sînt încă de domeniul viitorului, la ordinea zilei fiind revendicările democratice ale muncitorilor în domeniul politicii și revendicările economice în limitele capitalismului în domeniul economiei. Chiar proletariatul face revoluția, ca să spunem așa, în limitele programului-minimum, iar nu ale programului-maximum. Despre țărăniime, această masă uriașă, covârșitoare prin numărul ei, nici nu mai este cazul să vorbim. „Programul-maximum“ al țărănimii, țelurile ei finale nu depășesc cadrul capitalismului, care s-ar dezvolta și mai larg, și mai fastuos dacă tot pămîntul ar fi trecut în mîinile întregii țărăniime și ale întregului popor. Revoluția țărănească este în prezent o revoluție burgheză, oricît „ar jigni“ aceste cuvînte urechea sentimentală a sentimentalilor cavaleri ai socialismului nostru mic-burghez.

Caracterul schișat al revoluției ce se desfășoară acum da naștere, în mod cu totul firesc, la organizații fără partid. În aceste împrejurări, mișcarea în întregul ei capătă inevitabil o amprență de nepartinitate exterioară, o aparență de nepartinitate, dar, desigur, numai o aparență. Nevoia de a duce o viață „omenească“, civilizată, nevoia de organizare, de apărare a demnității personale și a drepturilor de om și de cetățean cuprinde toată lumea fără excepție, unește toate clasele, depășește în ritm gigantic orice apartenență de partid,

pune în mişcare oameni care sînt încă foarte, foarte departe de a se putea ridica pînă la partinitate. Necesitatea imperioasă de a obţine imediat drepturi şi reforme elementare îndepărtează, ca să spunem aşa, intenţiile şi considerentele legate de perspective mai îndepărtate. Entuziasmul stîrnit de lupta care se desfăşoară acum, entuziasm necesar şi legitim, fără care succesul luptei nu este cu putinţă, îi face pe oameni să idealizeze aceste scopuri imediate, elementare, să le vadă în culori trandafirii, uneori chiar să le îmbrace într-un veşmînt fantastic ; simplul democratism, democratismul burghez de duzină, este luat drept socialism şi este trecut „la rubrica“ socialismului. Totul, absolut totul, este parcă „fără partid“ ; totul, absolut totul, se contopeşte parcă într-o singură mişcare „de eliberare“ (în realitate, care eliberează întreaga societate burgheză) ; totul, absolut totul, capătă o uşoară, foarte uşoară spoyală de „socialism“, datorită îndeosebi rolului de avangardă al proletariatului socialist în lupta democratică.

În asemenea condiţii este firesc ca ideea nepartinităţii să repurteze anumite izbînzi vremelnice. Este firesc ca nepartinitatea să devină o lozincă la modă, deoarece moda se tirăşte neputincioasă în coada vieţii, iar un fenomen dintre cele mai „obişnuite“ care are loc la suprafaţa vieţii politice pare tocmai organizaţia fără partid, democratismul fără partid, greivismul fără partid, revoluţionarismul fără partid.

Se pune acum întrebarea : ce atitudine *trebuie* să adopte faţă de această nepartinitate, care este un fapt, şi faţă de această idee a nepartinităţii reprezentanţii diferitelor clase ? — trebuie nu în sens subiectiv, ci în sens obiectiv, adică nu în sensul atitudinii care trebuie adoptată faţă de acest fapt, ci în sensul atitudinii faţă de acest fapt care ia naştere în mod inevitabil în funcţie de interesele şi de punctele de vedere ale diferitelor clase.

II

După cum am mai arătat, nepartinitatea este produsul — sau, dacă vreţi, expresia — caracterului burghez al revoluţiei noastre. Burghezia nu poate să nu tindă spre nepartinitate, deoarece, dacă nu există partide în rîndurile celor care luptă

pentru libertatea societății burgheze, înseamnă că nu există o nouă luptă împotriva societății burgheze însăși. Cine duce o luptă „fără partid“ pentru libertate, acela sau nu-și dă seama de caracterul burghez al libertății, sau consfințește această orînduire burgheză, sau amină lupta împotriva ei, „perfecționarea“ ei pînă la calendele grecești⁷³. Și, invers, cine se situează în mod conștient sau inconștient de partea orînduirii burgheze, acela nu se poate să nu se simtă atras de ideea nepartinătăii.

Într-o societate bazată pe împărțirea în clase, pe o anumită treaptă de dezvoltare a ei lupta între clasele ostile devine în mod inevitabil o luptă politică. Expresia cea mai desăvîrșită, mai completă și mai încheagată a luptei politice dintre clase este lupta dintre partide. Nepartinitatea este indiferență față de lupta dintre partide. Dar această indiferență nu este echivalentă cu neutralitatea, cu abținerea de la luptă, deoarece în lupta de clasă nu pot să existe neutri, deoarece în societatea capitalistă nu te poți „abține“ de la schimbul produselor sau al forței de muncă. Iar schimbul dă în mod inevitabil naștere luptei economice și, ca urmare, luptei politice. De aceea, în realitate, indiferența față de luptă nu înseamnă nicidecum o renunțare la luptă, abținere de la luptă sau neutralitate. Indiferența înseamnă sprijinirea tacită a celui puternic, a celui care domină. Cine a fost indiferent în Rusia față de absolutism înainte de căderea lui în timpul revoluției din octombrie, acela a sprijinit în mod tacit absolutismul. Cine este indiferent în Europa contemporană față de dominația burgheziei, acela sprijină în mod tacit burghezia. Cine are o atitudine indiferentă față de ideea caracterului burghez al luptei pentru libertate, acela sprijină în mod tacit dominația burgheziei în această luptă, dominația burgheziei în Rusia liberă care se naște. Indiferența politică înseamnă săturare politică. „Nepăsător“, „indiferent“ față de o bucată de piine este cel sătul; flămîndul însă va fi întotdeauna „partinic“ cînd este vorba de o bucată de piine. Cînd omul vedește „nepăsare și indiferență“ față de bucata de piine nu înseamnă că omul n-a avut nevoie de piine, ci că a avut întotdeauna piinea asigurată, că n-a dus niciodată lipsă de piine, că s-a aciuat temeinic în „partidul“

celor sătui. Nepartinitatea în societatea burgheză nu este decît expresia ipocrită, camuflată, pasivă a apartenenței la partidul celor sătui, la partidul celor care domină, la partidul exploataților.

Nepartinitatea este o idee burgheză. Partinitatea este o idee socialistă. Această teză luată în ansamblu poate fi aplicată la întreaga societate burgheză. Firește, trebuie să știi să aplici acest adevăr general la diferite probleme particulare și la cazuri particulare. Dar a da uitării acest adevăr într-o vreme cînd întreaga societate burgheză se ridică împotriva iobăgiei și a absolutismului înseamnă în fapt a renunța cu desăvîrșire la critica socialistă a societății burgheze.

Revoluția rusă, deși se află încă la începutul dezvoltării ei, oferă de pe acum suficient material pentru confirmarea considerațiilor generale expuse mai sus. Numai social-democrația, partidul proletariatului conștient, a susținut întotdeauna și susține și acum partinitatea riguroasă. Liberalii noștri, reprezentanții concepțiilor burgheziei, nu pot suferi partinitatea socialistă și nu vor să audă de lupta de clasă: amintiți-vă numai de recente cuvinte rostite de d-l Rodicev, care a repetat pentru a suta oară ceea ce a spus și a rumegat atît revista „Osvobođenje“ din străinătate cît și numeroasele organe vasale ale liberalismului rus. În sfîrșit, ideologia clasei intermediare, a micii burghezii, și-a găsit o expresie vie în concepțiile „radicalilor“ ruși de diferite nuanțe, începînd cu „Nașa Jizn“, r.-d. („radicalii-democrați“) ⁷⁴ și terminînd cu „socialiștii-revoluționari“. Aceștia din urmă și-au pus cît se poate de limpede amprenta amestecului lor de socialism și democratism în problema agrară, și anume în lozinca „socializării“ (pămîntului fără socializarea capitalului). Se știe de asemenea că ei, fiind îngăduitori față de radicalismul burghez, sînt totodată neîngăduitori față de ideea partinității social-democrate.

În tema noastră nu intră analiza modului în care se reflectă interesele diferitelor clase în programul și în tactica liberalilor și radicalilor ruși de toate felurile. Numai în treacăt am atins aici această problemă interesantă, iar acum trebuie să tragem concluziile politice-practice cu privire la atitudinea partidului nostru față de organizațiile fără partid,

Este oare admisibil ca socialiștii să facă parte din organizații fără partid? Dacă da, în ce condiții este admisibil? ce tactică trebuie să adopte ei în aceste organizații?

La prima întrebare nu se poate răspunde printr-un nu categoric, principial. Ar fi greșit să spunem că în nici un caz și în nici un fel de condiții nu este admisibil ca socialiștii să facă parte din organizații fără partid (adică organizații mai mult sau mai puțin conștient sau inconștient burgheze). În epoca revoluției democratice, în anumite cazuri, refuzul de a face parte din organizații fără partid ar echivala cu refuzul de a participa la revoluția democratică. Dar este neîndoielnic că socialiștii trebuie să limiteze la un cadru îngust aceste „anumite cazuri“, că ei pot admite o asemenea participare numai în anumite condiții strict determinate, limitate. Căci dacă organizațiile fără partid sînt generate, după cum am mai spus, de dezvoltarea relativ slabă a luptei de clasă, pe de altă parte partinitatea riguroasă este una dintre condițiile care fac ca lupta de clasă să fie conștientă, limpede, precisă, principială.

Apărarea independenței ideologice și politice a partidului proletariatului este o datorie permanentă, imuabilă și absolută a socialiștilor. Cine nu-și îndeplinește această datorie, acela *de fapt* încetează să fie socialist, oricît de sincere ar fi convingerile lui „socialiste“ (socialiste în vorbe). A face parte din organizații fără partid este admisibil pentru un socialist numai ca o excepție. Și înseși țelurile acestei participări, precum și caracterul, condițiile ei etc., trebuie să fie subordonate în întregime sarcinii fundamentale: pregătirea și organizarea proletariatului socialist în vederea conducerii conștiente a revoluției socialiste.

Împrejurările ne pot determina să facem parte din organizații fără partid, mai ales în epoca revoluției democratice, și în special într-o revoluție democratică în care proletariatul joacă un rol de seamă. Această participare poate fi necesară, de pildă, în interesul propagării socialismului în fața unui auditoriu vag democrat sau în interesul luptei comune a socialiștilor și a democraților-revoluționari împotriva contra-revoluției. În primul caz, această participare va fi un mijloc de promovare a concepțiilor noastre; în al doilea caz va fi o

înțelegere în vederea luptei pentru atingerea unor anumite scopuri revoluționare. În ambele cazuri, participarea poate fi numai vremelnică. În ambele cazuri, ea este admisibilă numai în condițiile în care independența partidului muncitoresc este întru totul la adăpost și în condițiile în care se exercită neapărat controlul și conducerea întregului partid asupra membrilor și grupelor de partid „delegate” în asociațiile fără partid sau în Soviete.

Cînd activitatea partidului nostru era clandestină, exercitarea unui control și a unei conduceri de acest fel prezenta greutatea uriașă, uneori aproape de nebiruit. Acum, cînd activitatea partidului devine în măsură tot mai mare fățișă, controlul și conducerea pot și trebuie să fie exercitate pe scara cea mai largă și neapărat nu numai față de „vîrfuri”, ci și față de „verigile de jos” ale partidului, față de toți muncitorii organizați, care fac parte din partid. Dărilor de seamă cu privire la acțiunile social-democraților în cadrul asociațiilor fără partid sau în Soviete, referatele cu privire la condițiile și sarcinile acestor acțiuni, rezoluțiile organizațiilor de partid de orice tip asupra acestor acțiuni trebuie să intre neapărat în practica partidului muncitoresc. Numai o asemenea participare *reală* a partidului în întregul lui, o participare la opera de *orientare* a tuturor acestor acțiuni ale social-democraților în cadrul organizațiilor fără partid poate opune, în fapt, activitatea cu adevărat socialistă activității general-democratice.

Ce tactică trebuie să adoptăm în asociațiile fără partid? În primul rînd, să folosim orice posibilitate pentru a stabili legături de sine stătătoare și pentru a propaga întregul nostru program socialist. În al doilea rînd, să stabilim sarcinile politice imediate ale momentului din punctul de vedere al celei mai depline și mai hotărîte îndepliniri a revoluției democratice, să formulăm lozinci politice în revoluția democratică, să prezentăm „programul” transformărilor pe care trebuie să le îndeplinească democrația revoluționară care luptă, spre deosebire de democrația liberală care se tîrguiește.

Numai dacă se pune astfel problema, participarea membrilor partidului nostru la organizațiile revoluționare fără

partid, care sînt create astăzi de muncitori, mîine de țărani, poimîine de soldați etc., poate fi admisibilă și poate da roade. Numai dacă se pune astfel problema vom fi în stare să îndeplinim dubla sarcină a partidului muncitoresc în revoluția burgheză : să ducem pînă la capăt revoluția democratică, să lărgim și să întărim rîndurile proletariatului socialist, care are nevoie de libertate ca să poată desfășura lupta necruțătoare pentru răsturnarea dominației capitalului.

„*Novala Jizn*” nr. 22 și 27
din 26 noiembrie și 2 decembrie 1905
Semnat : N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SOCIALISMUL ȘI RELIGIA

Societatea contemporană este în întregime bazată pe exploatarea maselor uriașe ale clasei muncitoare de către o minoritate infimă a populației, aparținând clasei proprietarilor funciari și clasei capitaliștilor. Această societate este o societate sclavagistă, întrucât muncitorii „liberi”, care muncesc toată viața pentru capital, „au dreptul” numai la mijloacele de existență necesare pentru întreținerea unor sclavi care produc profit, în vederea asigurării și permanentizării robiei capitaliste.

În mod inevitabil, asuprirea economică a muncitorilor provoacă și generează tot felul de forme de asuprire politică, de înjosire socială, de abrutizare și degradare a vieții spirituale și morale a maselor. Muncitorii pot obține o libertate politică mai mare sau mai mică în vederea luptei pentru eliberarea lor economică, dar nici o libertate nu-i va scăpa de mizerie, de șomaj și de asuprire atâta timp cât nu va fi răsturnată puterea capitalului. Religia este una dintre formele asupririi spirituale care apăsă pretutindeni asupra maselor populare strivite de munca pe care trebuie s-o presteze pentru alții, de nevoi și de izolare. Neputința claselor exploatare în lupta împotriva exploatatorilor generează tot atit de inevitabil credința într-o viață mai bună pe lumea cealaltă, cum generează neputința sălbaticului în lupta cu natura credința în zei, în diavoli, în minuni etc. Pe cel ce toată viața muncește și îndură lipsuri, religia îl învață să fie smerit și răbdător în viața pămîntească, mîngîindu-l cu speranța într-o răsplată cerească. Iar pe cei ce trăiesc din munca

altora, religia îi învață să săvârșească binefaceri în timpul vieții pămîntești, oferindu-le astfel o foarte ieftină răscum-părare pentru întreaga lor existență de exploatare și vin-zindu-le la un preț convenabil bilete pentru fericirea cerească. Religia este opiu pentru popor. Ea este un fel de basamac spiritual în care sclavii capitalismului își înecă chipul lor omenesc, pretențiile lor la o viață cît de cît demnă de un om.

Dar sclavul care a devenit conștient de situația sa de sclav și s-a ridicat la luptă pentru eliberarea sa a și înce-tat pe jumătate de a mai fi sclav. Muncitorul modern con-știent, educat de marea industrie de fabrică, luminat de viața de oraș, se leapădă cu dispreț de prejudecățile religioase, lasă cerul în seama popilor și a burghezilor bigoți și își cucerește o viață mai bună aici, pe pămînt. Proletariatul modern se situează de partea socialismului, care atrage știința în lupta împotriva negurii religioase și îi eliberează pe muncitori de credința în viața de dincolo, unindu-i în vederea unei ade-vărate lupte pentru o viață mai bună pe pămînt.

Religia trebuie declarată o chestiune particulară, prin aceste cuvinte se obișnuiește să se exprime atitudinea socia-liștilor față de religie. Dar semnificația acestor cuvinte tre-buie stabilită cu precizie, pentru ca ele să nu poată da loc la nici un fel de confuzii. Noi cerem ca religia să fie o chestiune particulară față de stat, dar în nici un caz nu putem considera religia drept o chestiune particulară față de propriul nostru partid. Statul nu trebuie să aibă nimic de-a face cu religia, asociațiile religioase nu trebuie să fie legate de puterea de stat. Oricine trebuie să aibă deplina libertate de a profesa orice religie sau de a nu recunoaște nici o re-ligie, adică să fie ateu, așa cum și este, în mod obișnuit, orice socialist. Este absolut inadmisibil să se facă vreo deosebire între cetățeni, în ceea ce privește drepturile lor, în funcție de credințele lor religioase. În actele oficiale trebuie categoric suprimată chiar și orice menționare cu privire la confesiunea religioasă a cetățenilor. Bisericii nu trebuie să i se acorde nici o subvenție de stat, nici o subvenție de stat asociațiilor bise-ricesti și religioase, care trebuie să devină asociații absolut libere, independente de puterea de stat, ale unor cetățeni avînd aceleași concepții. Numai înfăptuirea pînă la capăt

a acestor cerințe poate să sfârșească cu trecutul rușinos și blestemat când biserica era într-o stare de dependență feudală față de stat, iar cetățenii ruși erau într-o stare de dependență feudală față de biserica de stat, când existau și se aplicau legi medievale, inchizitoriale (care au rămas pînă în ziua de astăzi în legiuirile și în codurile noastre penale), legi care prigoneau pentru o credință sau pentru lipsă de credință, care violau conștiința omului și care puneau posturile de stat și veniturile de stat în dependență de desfacerea cutărui sau cutărui basamac al bisericii de stat. Separarea deplină a bisericii de stat, iată revendicarea pe care o prezintă proletariatul socialist statului contemporan și bisericii contemporane.

—Revoluția rusă trebuie să ducă la satisfacerea acestei revendicări, care este o parte integrantă necesară a libertății politice. În această privință, revoluția rusă se află în condiții deosebit de favorabile, deoarece odiosul birocratism al absolutismului polițist-iobăgist a stîrnit nemulțumire, frămîntări și indignare chiar și în rîndurile clerului. Oricît de abrutizat, oricît de înapoiat ar fi clerul ortodox rus, totuși și el a fost trezit acum de bubuitul prăbușirii vechilor rînduiri medievale din Rusia. Chiar și el aderă la revendicarea libertății, protestează împotriva birocratismului și arbitrarului funcționarilor, împotriva rolului de iscoadă polițienească impus „slujitorilor domnului“. Noi, socialiștii, trebuie să sprijinim această mișcare, ducînd pînă la capăt revendicările oamenilor cinștiți și sinceri din rîndurile clerului, punîndu-i în fața propriilor lor cuvinte despre libertate și cerîndu-le să rupă cu hotărîre orice legătură între religie și poliție. Ori sînteți sinceri, și atunci trebuie să vă pronunțați pentru deplină separare a bisericii de stat și a școlii de biserică, pentru declararea totală și fără rezervă a religiei drept o chestiune particulară. Ori nu acceptați aceste revendicări consecvente de libertate și deci continuați să fiți prizonieri ai tradițiilor inchiziției, deci continuați să alergați după posturi de stat și venituri de stat, deci nu credeți în forța spirituală a armii voastre, continuați să luați mită de la puterea de stat, și în cazul acesta muncitorii conștienți din întreaga Rusie vă declară un război necruțător.

Pentru partidul proletariatului socialist, religia nu este o chestiune particulară. Partidul nostru este o uniune a luptătorilor conștienți, a luptătorilor de avangardă pentru eliberarea clasei muncitoare. Această uniune nu poate și nu trebuie să aibă o atitudine indiferentă față de inconștiența, ignoranța sau obscurantismul care se manifestă sub forma credințelor religioase. „Noi cerem completa separare a bisericii de stat pentru a lupta împotriva obscurantismului religios cu ajutorul armii pur ideologice și numai ideologice, prin presa noastră, prin cuvântul nostru. Dar noi am întemeiat uniunea noastră, P.M.S.D.R., între altele, tocmai în vederea acestei lupte împotriva oricărei prostiri a muncitorilor cu ajutorul religiei. Pentru noi însă lupta ideologică nu este o chestiune particulară, ci o chestiune a întregului partid, a întregului proletariat.”

Așa stînd lucrurile, de ce nu declarăm în programul nostru că sîntem ateii ? de ce nu interzicem creștinilor și celorlalți care cred în Dumnezeu accesul în partidul nostru ?

Răspunsul la această întrebare trebuie să lămurească deosebirea, foarte importantă, dintre modul burghez-democrat și cel social-democrat de a pune problema religiei.

Întregul nostru program se bazează pe o concepție științifică despre lume, și anume pe concepția materialistă. De aceea explicarea programului nostru include în mod necesar și explicarea adevărațelor rădăcini istorice și economice ale obscurantismului religios. Propaganda noastră include în mod necesar și propagarea ateismului ; editarea literaturii științifice corespunzătoare, care pînă acum a fost strict interzisă și prigonită de puterea de stat absolutist-iobăgistă, trebuie să constituie acum unul dintre sectoarele muncii noastre de partid. Acum va trebui, probabil, să urmăm sfatul pe care Engels l-a dat odinioară socialiștilor germani : de a traduce și a difuza masiv literatura franceză iluministă și ateistă din secolul al XVIII-lea ⁷⁵.

În nici un caz însă nu trebuie să alunecăm pe panta trăirii abstracte, idealiste a problemei religiei, abordînd-o „pe plan rațional“, în afara luptei de clasă, așa cum fac adeseori democrații radicali din rîndurile burgheziei. Ar fi absurd să

creдем că, într-o societate bazată pe asuprirea și abrutizarea nemăpomenită a maselor muncitoare, prejudecățile religioase pot fi spulberate prin metode pur propagandistice. Ar fi o dovadă de mărginire burgheză dacă am uita că apăsarea omenirii de către religie nu este altceva decât produsul și reflec-tarea asupriii economice în cadrul societății. Proletariatul nu va putea fi luminat prin nici un fel de cărți și prin nici un fel de propagandă dacă nu-l va lumina propria sa luptă împotriva forțelor tenebroase ale capitalismului. Unitatea în această luptă cu adevărat revoluționară a clasei asuprite pentru crearea raiului pe acest pământ este pentru noi mai importantă decât unitatea de păreri a proletarilor în ceea ce privește raiul din cer.

Iată de ce nu declarăm și nu trebuie să declarăm în programul nostru că sîntem atei ; iată de ce nu interzicem și nu trebuie să interzicem proletarilor în conștiința cărora mai persistă diferite rămășițe ale vechilor prejudecăți să vină în rîndurile partidului nostru. Vom propovădui întotdeauna concepția științifică despre lume, trebuie să luptăm împotriva inconsecvenței unor „creștini“, dar aceasta nu înseamnă nicidecum că trebuie să rezervăm problemei religioase primul loc, care nu i se cuvine nicidecum, că trebuie să admitem fărîmîțarea forțelor luptei cu adevărat revoluționare, pe plan economic și politic, de dragul unor păreri de importanță secundară sau aiureli, care își pierd repede orice însemnătate politică și pe care însuși mersul dezvoltării economice le aruncă repede la lada de gunoi.

Burghezia reacționară a avut grijă pretutindeni – și acum începe să aibă grijă și la noi – să așeze ura religioasă, să îndrepte atenția maselor în această direcție, sustrăgînd-o de la problemele economice și politice fundamentale, cu adevărat importante, pe care le rezolvă acum în mod practic proletariatul din Rusia, unindu-și rîndurile în lupta sa revoluționară. Această politică reacționară de fărîmîțare a forțelor proletare, care astăzi se manifestă în special în pogromurile puse la cale de sutele negre, mîine va născoci, poate, forme mai rafinate. Noi, în orice caz, îi vom opune o propovăduire calmă, consecventă și plină de răbdare a solidarității proletare și a concepției științifice despre lume,

propovăduire străină de orice ațitare a unor divergențe de ordin secundar.

Proletariatul revoluționar va obține ca religia să devină într-adevăr o chestiune particulară pentru stat. Și în acest regim politic, curățat de mucegaiul medieval, proletariatul va duce o luptă amplă, fățișă pentru înlăturarea sclaviei economice, adevăratul izvor din care pornește prostirea omnirii cu ajutorul religiei.

„*Novaia Jizn'* nr. 28
din 3 decembrie 1905
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

**REZOLUȚIA ÎN PROBLEMA AGRARĂ
A CONFERINȚEI DE LA TAMMERFORS
A „MAJORITĂȚII” 76**

1. Conferința consideră că dezvoltarea mișcării țărănești confirmă pe deplin concepțiile principiale fundamentale ale marxismului revoluționar atît în ceea ce privește caracterul revoluționar cit și în ceea ce privește esența social-economică reală a acestei mișcări, care nimicește rămășițele iobăgiei și creează relații burgheze libere la sate ; conferința socotește că este de dorit ca programul agrar al partidului nostru să fie modificat în felul următor : punctul cu privire la pămînturile rășluite să fie scos ; în loc de aceasta să se specifice că partidul sprijină măsurile revoluționare ale țărănimii, mergînd pînă la confiscarea tuturor pămînturilor statului, bisericești, mănăstirești, domeniiale, ale coroanei și ale proprietarilor privați, propunîndu-și ca sarcină principală și permanentă să organizeze în mod de sine stătător proletariatul de la sate, să-i explice contradicția de neîmpăcat dintre interesele lui și interesele burgheziei de la sate, să-i arate care este scopul final al socialismului, singurul în stare să lichideze împărțirea societății în clase și orice exploatare a omului de către om.

2. Conferința își exprimă dorința de a fi scoasă din programul agrar revendicarea cu privire la restituirea plăților de răsкупărare și la formarea, din sumele obținute pe această cale, a unui fond special. Iar revendicarea cu privire la confiscarea pămînturilor aparținînd statului, mănăstirilor etc. să fie încadrată în alt punct.

*Scris nu mai tîrziu
de 17 (30) decembrie 1905*

Publicat în decembrie 1905, în foaia
volantă hectografată, împreună cu
celelalte rezoluții ale conferinței
Ed. de C.C. al P.M.S.D.R.

*Se tipărește după
textul foil volante*

PARTIDUL MUNCITORESC ȘI SARCINILE LUI ÎN ACTUALA SITUAȚIE ⁷⁷

Sarcinile generale ale studențimii în mișcarea de eliberare din Rusia au fost explicate în repetate rânduri în presa social-democrată, și de aceea în acest articol nu vom insista asupra lor. Studenților social-democrați nu este nevoie să li se demonstreze nici rolul principal al mișcării muncitorești și uriașa însemnătate a mișcării țărănimii, nici importanța pe care o prezintă sprijinirea și a unei mișcări și a celeilalte de către intelectualii care au aprofundat concepția marxistă despre lume, care au trecut de partea proletariatului și sînt gata să devină adevărați membri ai partidului muncitoresc.

Intenționăm să ne oprim, măcar pe scurt, asupra unei alte probleme, care prezintă în momentul de față o foarte mare însemnătate practică.

În ce constă particularitatea situației actuale a marii revoluții din Rusia?

În aceea că evenimentele au demascat pe deplin întregul caracter iluzoriu al manifestului de la 17 octombrie. Iluziile constituționaliste au fost spulberate. E reacțiunea pe toată linia. Absolutismul a fost complet restabilit și chiar „agravat” prin drepturile dictatoriale acordate satrapilor locali, începînd cu Dubasov și terminînd cu organele polițienești inferioare.

Războiul civil e în toi. Greva politică, ca atare, începe să se perimeze, să fie ceva de domeniul trecutului, dovedindu-se a fi o formă depășită a mișcării. La Petersburg, de pildă, muncitorii epuizați și istoviți nu au fost în stare să înfăptuiască greva din decembrie. Pe de altă parte, mișcarea în

ansamblul ei, care în momentul de față este strivită de reacțiune, s-a ridicat, fără îndoială, pe o treaptă mult mai înaltă.

Proletariatul eroic din Moscova a arătat că lupta activă este posibilă și a antrenat la această luptă numeroase pătri ale populației orășenești socotite pînă în prezent indiferente din punct de vedere politic, dacă nu chiar reacționare. Iar evenimentele de la Moscova⁷⁸ au fost numai una dintre expresiile cele mai pregnante ale „curentului” care și-a croit drum în toate colțurile Rusiei. Noua formă de acțiune se afla în fața unor sarcini uriașe, care, firește, nu puteau fi rezolvate dintr-o dată. Dar aceste sarcini au fost puse acum clar și precis în fața întregului popor, mișcarea s-a ridicat pe o treaptă superioară, a devenit mai compactă, s-a călit. Această cucerire nu poate fi prin nimic smulsă revoluției.

Tunurile lui Dubasov au contribuit în proporții nemăvăzute la revoluționarea a noi mase ale poporului. Noua caricatură de Dumă a fost încă dinainte întimpinată cu mult mai multă ostilitate în rîndurile luptătorilor de avangardă și cu incomparabil mai mult scepticism în rîndurile burgheziei decît vechea Dumă a lui Bulghin.

Ce-i de făcut acum ?

Să privim realitatea drept în față. Acum urmează să ducem o nouă muncă de însușire și de prelucrare a experienței ultimelor forme de luptă, o muncă de pregătire și de organizare a forțelor în principalele centre ale mișcării.

Pentru guvern ar fi extrem de convenabil să înăbușe, ca și pînă acum, acțiunile răzlețe ale proletariilor. Guvernul ar vrea să provoace pe muncitori la luptă imediat și în Petersburg, în condițiile cele mai dezavantajoase pentru ei. Dar muncitorii nu vor răspunde acestei provocări și vor ști să se mențină pe calea lor, pe calea pregătirii de sine stătătoare a următoarei acțiuni pe scara întregii Rusii.

Pentru această acțiune, forțe există ; ele cresc mai repede ca oricînd. Numai o mică parte dintre ele au fost angajate în vîrtejul evenimentelor din decembrie. Mișcarea e departe de a se fi desfășurat în toată lărgimea și în toată adîncimea ei.

Priviți fie chiar și presa burgheză moderată și cea ultra-reacționară. Nimeni, nici chiar „Novoe Vreemea“, nu dă crezare lăudăroșeniei guvernului că va înăbuși imediat, în germene, orice nouă acțiune energică. Nimeni nu se îndoiește că imensul material inflamabil, țărănimea, se va aprinde de-a binelea abia spre primăvară. Nimeni nu crede că guvernul ar dori în mod sincer să convoace Duma și că ar putea s-o convoace în condițiile vechiului sistem de repressiuni, de târăgănări, de birocrațism, de nedreptate și de ignoranță.

Nu înflăcărearea exagerată a revoluționarilor, care e de o sută de ori mai primejdioasă într-o problemă ca aceea a unei acțiuni hotărâte, ci fapte evidente, recunoscute chiar și de adversarii revoluției, sînt o dovadă că guvernul a re-purtat la Moscova o „victorie“ în urma căreia situația sa a devenit și mai desăvârșită decît era înainte de octombrie.

Răscoala țărănească crește. Crahul financiar se apropie. Valuta-aur dispare. Deficitul de o jumătate de miliard de ruble nu poate fi înlăturat, oricît de dispusă ar fi burghezia reacționară din Europa să vină în ajutorul absolutismului. Toate trupele care pot fi folosite în lupta împotriva revoluției au fost puse în mișcare, iar „potolirea“ Caucazului și a Siberiei se prelungeste într-una. Frămîntările din armată și din flotă, care s-au manifestat în mod pregnant după 17 octombrie, nu vor putea fi, desigur, potolite prin folosirea violenței împotriva luptătorilor pentru libertate din întreaga Rusie. Întoarcerea prizonierilor și a armatei din Manchuria înseamnă o accentuare a acestor frămîntări. Mobilizarea unor noi unități militare împotriva dușmanului intern generează noi pericole pentru absolutism. Criza nu numai că nu a fost rezolvată, ci, dîmpotrivă, a fost lărgită și agravată de „victoria“ de la Moscova.

Partidul muncitoresc trebuie să vadă lîmpede ce sarcini îi stau în față. Jos cu iluziile constituționaliste! trebuie să fie recrutate forțe noi, care să se alătore proletariatului. Trebuie „adunată experiența“ celor două mărițe luni de revoluție (noiembrie și decembrie). Trebuie să ne adaptăm din nou absolutismului restabil, trebuie să știm să intrăm din nou în ilegalitate oriunde este nevoie. Trebuie să ne punem mai precis și în mod practic uriașele sarcini ale unei noi acțiuni

energice și, în acest scop, să ne pregătim mai susținut, mai sistematic, mai perseverent, cruțînd pe cît posibil forțele proletariatului epuizat de lupta grevistă.

Trece val după val. După capitală, provincia. După regiunile periferice, însăși inima Rusiei. După proletariat, mica burghezie de la orașe. După oraș, satul. Eșecul guvernului reacționar în îndeplinirea sarcinilor sale extrem de vaste este inevitabil. De felul cum ne vom pregăti pentru primăvara anului 1906 depinde în mare măsură deznodămîntul primei faze a marii revoluții din Rusia.

Scris la sfîrșitul lunii decembrie
1905

Publicat la 4 ianuarie 1906
în ziarul „*Molodaia Rossiia*” nr. 1.
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ETAPELE, ORIENTAREA ȘI PERSPECTIVELE REVOLUȚIEI

1. Mișcarea muncitorească ridică proletariatul dintr-o dată sub conducerea P.M.S.D.R. și trezește burghezia liberală : 1895-1901/2.

2. Mișcarea muncitorească trece la luptă politică pe față și își alătură păturile burgheziei liberale și radicale și ale micii burghezii care s-au deșteptat din punct de vedere politic : 1901/2-1905.

3. Mișcarea muncitorească ia amploare, transformându-se într-o revoluție fătășă ; burghezia liberală s-a și constituit într-un partid constituțional-democrat și intenționează să stăvilească revoluția printr-o înțelegere cu țarismul, dar elementele radicale ale burgheziei și ale micii burghezii înclină spre o alianță cu proletariatul pentru *continuarea revoluției* : 1905 (îndeosebi sfârșitul).

4. Mișcarea muncitorească învinge în revoluția democratică, în condițiile expectativei pasive a liberalilor și ale sprijinului activ din partea țărănimii. Plus intelectualitatea radicală, republicană și păturile respective ale micii burghezii de la orașe. Răscoala țăranilor este învingătoare, iar puterea moșierilor sfărîmată.

(„Dictatura revoluționar-democratică a proletariatului și a țărănimii“.)

5. Burghezia liberală, în expectativă în perioada a 3-a, pasivă în a 4-a, devine de-a dreptul contrarevoluționară și se organizează pentru a răpi proletariatului cuceririle revoluției. În rîndurile țărănimii, întreaga parte înstărită a ei și o parte considerabilă a țărănimii mijlocașe, de asemenea, „se cumințește“, se liniștește, se dă de partea contrarevoluției, pentru

1875

1876

1877

1878

1879

1880

a smulge puterea din mâinile proletariatului și ale țărănimii sărace, care simpatizează cu proletariatul.

6. Pe baza relațiilor care s-au format în perioada a 5-a cresc și iau amploare o nouă criză și o nouă luptă, proletariatul luptând de data aceasta pentru menținerea cuceririlor democratice în vederea revoluției socialiste. Dacă proletariatul din Rusia ar fi singur, această luptă ar fi aproape lipsită de orice perspective și înfrângerea lui ar fi tot atât de inevitabilă ca și înfrângerea partidului revoluționar german în 1849-1850 sau ca înfrângerea proletariatului francez în 1871, *dacă* în ajutorul proletariatului din Rusia n-ar veni *proletariatul socialist european*.

Așadar, în acest stadiu, burghezia liberală și țărăimea înstărită (+ o parte din cea mijlocașă) organizează contrarevoluția. Proletariatul din Rusia *plus* proletariatul european organizează revoluția.

În aceste condiții, proletariatul din Rusia poate repurta a doua victorie. Cauza nu mai este lipsită de perspectivă. A doua victorie va fi *revoluția socialistă în Europa*.

Muncitorii din Europa ne vor arăta „cum se face acest lucru“, și atunci, împreună cu ei, vom face revoluția socialistă.

Scris la sfârșitul anului 1905
sau la începutul anului 1906

Publicat pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin“, vol. V

Se tipărește după manuscris

TREBUIE SĂ BOICOTĂM DUMA DE STAT?

PLATFORMA „MAJORITĂȚII”

Partidul clasei muncitoare, Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia, se unifică. Cele două părți ale lui fuzionează și pregătesc Congresul de unificare al partidului, care a și fost anunțat.

Dar între cele două părți ale partidului a mai rămas o divergență în legătură cu Duma de stat. Tuturor membrilor de partid, această problemă trebuie să le fie foarte limpede, pentru a alege în mod conștient pe delegații la congresul comun, pentru a rezolva controversa așa cum vor toți membrii de partid și nu numai actualele instituții centrale și locale ale partidului.

Bolșevicii și menșevicii sînt de acord că actuala Dumă este o lamentabilă falsificare de reprezentanță populară, că împotriva acestei înșelăciuni trebuie să se ducă lupta, să se facă pregătiri în vederea insurecției armate, pentru convocarea unei adunări constituante liber alese de întregul popor.

Controversă există numai în ceea ce privește tactica față de Dumă. Menșevicii spun: partidul nostru trebuie să ia parte la alegerea imputerniciților și a delegaților. Bolșevicii spun: boicotarea activă a Dumei. În această foaie volantă vom expune punctul de vedere al bolșevicilor, care, la recenta conferință a reprezentanților a 26 de organizații ale P.M.S.D.R. *, au adoptat o rezoluție împotriva participării la alegeri.

Ce înseamnă boicotarea activă a Dumei? Boicotarea înseamnă refuzul de a participa la alegeri. Nu vrem să alegem

* Vezi volumul de față, pag. 159—160. — *Nota red.*

nici deputați în Dumă, nici delegați, nici împuterniciți. Boicotarea activă nu înseamnă o simplă abținere de la alegeri, ci folosirea pe scară largă a adunărilor electorale pentru a duce muncă de agitație și de organizare social-democrată. A folosi adunările înseamnă a pătrunde în ele și legal (înscrindu-te în listele de alegători), și ilegal, expunând în cadrul lor întregul program și toate punctele de vedere ale socialiștilor, a arăta întreaga înșelăciune a Dumei și caracterul ei fals, a chema la lupta pentru o adunare constituantă.

De ce refuzăm noi să participăm la alegeri ?

Pentru că, dacă am participa la alegeri, fără voia noastră am întreține în popor încrederea în Dumă, am slăbi prin aceasta forța luptei noastre împotriva falsificării reprezentanței populare. Duma nu este un parlament, ci o manevră a absolutismului. Trebuie să zădărniciim această manevră, refuzând orice participare la alegeri.

Pentru că, dacă am considera că participarea la alegeri este admisibilă, atunci ar trebui să mergem pînă la capăt, pînă la alegerea de deputați pentru Dumă. Democrații burghezi, de pildă Hodski în „Narodnoe Hozeaistvo“, ne și sfătuiesc ca, în acest scop, să încheiem tranzacții electorale cu cadeții. Dar acum toți social-democrații, atît bolșevicii cît și menșevicii, resping aceste tranzacții, întrucît își dau seama că Duma nu este un parlament, ci o nouă înșelătorie polițienească.

Pentru că acum partidul nu poate trage nici un folos din alegeri. Nu există libertate de agitație. Partidul clasei muncitoare se află în dizgrație. Reprezentantii lui sînt arestați fără judecată, ziarele lui sînt suspendate, adunările interzise. Partidul nu-și poate desfășura legal steagul în alegeri, nu-și poate propune delegații în mod public fără ca prin aceasta să-i dea pe mîna poliției. Dată fiind această stare de lucruri, muncii noastre de agitație și de organizare îi servește mult mai bine folosirea revoluționară a adunărilor fără alegeri decît participarea la adunări în vederea alegerilor legale.

Menșevicii resping alegerile de deputați pentru Dumă, dar vor să aleagă împuterniciți și delegați. Pentru ce ? Pentru a crea cu ajutorul lor o Dumă populară sau o reprezentanță liberă, nelegală, ceva în genul Sovietului de deputați ai muncitorilor (și în plus ai țăranilor) din Rusia ?

Obiecția noastră la aceasta este : dacă e nevoie de reprezentanți liberi, atunci ce rost are ca la alegerea lor să se țină seama de vreo Dumă oarecare ? Ce rost are să se dea poliției listele împuterniciților noștri ? Și ce rost are ca, folosind o nouă cale, să creăm noi Soviete de deputați ai muncitorilor atunci cînd există (de pildă la Petersburg) vechile Soviete de deputați ai muncitorilor ? E inutil și chiar dăunător, deoarece în felul acesta s-ar crea iluzia, lipsită de bază reală, că Sovietele, care decad și se destramă, ar putea fi înviorate prin noi alegeri și nu printr-o nouă pregătire și extindere a insurecției. Cît privește țelurile insurecției, este pur și simplu ridicol să se fixeze alegeri legale în termen legal.

Menșevicii invocă participarea social-democraților din toate țările la parlamente, chiar la parlamentele rele. Această invocare nu este justă. Și noi vom participa pînă la capăt la un parlament. Dar menșevicii își dau ei înșiși seama că Duma nu este un parlament, ei înșiși refuză să intre în ea. Se spune că masa muncitorească a obosit și vrea să se odihnească făcînd alegeri legale. Dar partidul nu poate și nu trebuie să-și clădească tactica pe oboseala vremelnică a unor centre. Aceasta ar însemna să ducem partidul la pieire, deoarece muncitorii oboșiți ar alege delegați nemembri de partid, în stare numai să compromită partidul. Trebuie să ne ducem munca cu perseverență și cu răbdare, crușînd forțele proletariatului, dar cu credința că demoralizarea este vremelnică, că muncitorii se vor ridica cu și mai multă forță, cu și mai mult curaj decît la Moscova, că vor mătura din cale Duma țaristă. Oamenii înapoiți, ignoranți n-au decît să intre în Dumă ; partidul nu-și va lega soarta de a lor. Partidul le va spune : previziunile noastre politice vor fi confirmate de propria voastră experiență de viață. Veți simți pe propria voastră piele ce înșelătorie este această Dumă și atunci vă veți întoarce fața spre partid, dîndu-vă seama cît de juste sînt sfaturile lui.

Tactica menșevicilor este plină de contradicții și inconsecvență (să se participe la alegeri, dar să nu se aleagă reprezentanți în Dumă). Ea nu este indicată pentru un partid de masă, deoarece în locul unei soluții simple și limpezi oferă una confuză și echivocă. Ea nu este practică, deoarece, dacă

listele imputerniciților vor cădea în mâinile poliției, partidul va avea de suferit pierderi grele. În sfârșit, această tactică este irealizabilă în practică, deoarece, dacă la adunări menșevicii vor prezenta programul nostru, în loc de alegeri legale se va ajunge în mod inevitabil la folosirea ilegală a adunărilor, fără să aibă loc alegeri. Datorită condițiilor polițienești, participarea menșevicilor la adunări se va transforma dintr-o participare menșevică la alegeri în folosirea revoluționară bolșevică a adunărilor.

Jos Duma! Jos noua înșelătorie polițienească! Cetățeni! Cinstiți printr-o nouă pregătire a insurecției armate memoria eroilor căzuți la Moscova! Trăiască adunarea constituantă liber aleasă a întregului popor!

Aceasta este lozincă noastră de luptă. Și numai tactica boicotului activ se împacă cu această lozincă.

Scris în ianuarie 1906

*Publicat în ianuarie 1906
în foile volante ale C.C. și ale
C.C. unificat al P.M.S.D.R.*

*Se tipărește după textul foi
volante a C.C. al P.M.S.D.R.*

1871

1. The first part of the report is devoted to a general description of the country, its position, extent, and population. It is followed by a detailed account of the various tribes and nations which inhabit it, their customs, manners, and languages. The author then proceeds to describe the natural resources of the country, its minerals, and its agriculture. The last part of the report is a summary of the progress of the various departments of the government, and a statement of the state of the public treasury.

2. The second part of the report is a detailed account of the various tribes and nations which inhabit the country. It is divided into several sections, each devoted to a different tribe or nation. The author describes their customs, manners, and languages, and gives a list of their names and the names of their chiefs. This part of the report is of great value to the reader, as it gives a clear and concise account of the various tribes and nations which inhabit the country.

3. The third part of the report is a detailed account of the natural resources of the country. It describes the various minerals which are found in the country, and gives a list of the names of the various mines. It also describes the agriculture of the country, and gives a list of the various crops which are raised. This part of the report is of great value to the reader, as it gives a clear and concise account of the natural resources of the country.

4. The fourth part of the report is a summary of the progress of the various departments of the government, and a statement of the state of the public treasury. It gives a list of the various departments of the government, and describes the progress of each. It also gives a statement of the state of the public treasury, and describes the various sources of revenue. This part of the report is of great value to the reader, as it gives a clear and concise account of the progress of the various departments of the government, and the state of the public treasury.

DUMA DE STAT
ȘI TACTICA SOCIAL-DEMOCRATĂ ⁷⁹

Scris în ianuarie 1906

Publicat în februarie 1906
în broșura : „Duma de stat
și social-democrația”
Ed. „Proletarskoe Delo”
Semnat : N. Lenin

Se tipărește după textul broșurii

Legea din 11 decembrie ⁸⁰ a pus din nou la ordinea zilei problema tacticii noastre față de Dumă. Să participăm sau să nu participăm la alegerile pentru Dumă? – această problemă este discutată cu multă însuflețire pe toate fețele de către presa noastră burghezo-democratică. Asupra acestei probleme s-a pronunțat recent conferința organizațiilor „majorității” P.M.S.D.R. Această conferință, la care au participat reprezentanții a 26 de organizații, inclusiv 14 muncitori aleși de un număr de peste 4 000 de membri de partid organizați, a înlocuit Congresul al IV-lea al partidului, care fusese proiectat și anunțat de Comitetul Central. Congresul nu a putut avea loc, din cauza grevei de la căile ferate, a insurecției din Moscova și a diferitelor evenimente petrecute în cele mai diferite colțuri ale Rusiei. Dar delegații care s-au întrunit au organizat o conferință a „majorității”, unde, printre altele, s-a discutat și problema alegerilor pentru Dumă, căreia i s-a dat o soluție negativă, în sensul neparticipării la alegeri. Dăm mai jos partea respectivă din rezoluția adoptată de conferință :

„După 17 octombrie, guvernul absolutist a călcat mereu în picioare toate libertățile cetățenești fundamentale cucerite de proletariat. Guvernul a înecat în sânge întreaga țară, trăgând cu tunurile și mitralierele în muncitorii, țărani, soldații și marinarii care luptă pentru libertate! Guvernul își bate joc de revendicarea întregului popor cu privire la convocarea unei adunări constituante și, prin legea din 11 decembrie, încearcă din nou să înșele proletariatul și țărănimea și să facă să întârzie pieirea sa definitivă.

Legea din 11 decembrie exclude de fapt proletariatul și masa țărânilor de la participarea la Duma de stat, căutând să asigure anti-

cipat, prin tot felul de tertipuri și restricții polițienești, predominarea în Dumă a elementelor ultrareacționare din rîndul claselor exploataatoare.

Conferința își exprimă convingerea că răspunsul pe care-l va da întregul proletariat conștient din Rusia noii legi a țarului va fi o luptă hotărîită împotriva acestei falsificări a reprezentanței poporului, ca și a oricărei alte falsificări a acesteia.

Conferința consideră că social-democrația trebuie să caute să zădărnicească această Dumă polițienească, respingînd orice participare la ea⁸¹.

Mai departe rezoluția recomandă tuturor organizațiilor de partid să folosească pe scară largă adunările electorale, dar nu pentru ca, supunîndu-se restricțiilor polițienești, să efectueze alegeri, ci pentru a lărgi organizarea revoluționară a proletariatului și a desfășura în toate părțile poporului agitație în favoarea unei lupte hotărîte împotriva absolutismului, deoarece convocarea unor reprezentanți ai poporului aleși în mod cu adevărat liber va fi posibilă numai după victoria deplină asupra acestuia.

Este oare justă această rezolvare a problemei? Pentru a răspunde la această întrebare, să examinăm mai întii eventualele obiecții care s-ar putea aduce. În favoarea participării la Dumă ar putea pleda acum faptul că muncitorii au căpătat unele drepturi în ceea ce privește alegerile pentru Dumă, precum și că libertatea de agitație este ceva mai largă decît în perioada „primei“ Dume, a lui Bulîghin, promisă prin legea din 6 august. Aceste considerente în legătură cu înăbușirea insurecției de la Moscova și a celorlalte insurecții, care a creat necesitatea unei anumite perioade de acalmie, de strîngere și pregătire de noi forțe, au determinat și determină în mod firesc „minoritatea“ P.M.S.D.R. să se pronunțe pentru participarea la alegeri, cel puțin la alegerile de împuterniciți și de delegați. Acești social-democrați socot că nu trebuie să tindem să pătrundem în Duma de stat, că nu trebuie să mergem mai departe de alegerea de delegați, dar că pentru agitație, pentru organizarea proletariatului și pentru educarea lui politică trebuie să folosim posibilitatea ce ni se oferă de a participa la alegerile pentru curia muncitorească.

În legătură cu aceste argumente remarcăm în primul rînd că ele rezultă în mod cu totul firesc din principiile generale ale concepției social-democrate și ale tacticii social-democrate.

Noi, reprezentanții „majorității”, trebuie să recunoaștem acest lucru, pentru a nu ajunge la o exagerare fracționistă care ar putea să prejudicieze unității aboslute necesare a partidului. Trebuie neapărat să discutăm din nou, în mod concret problema tacticii. Dacă evenimentele au confirmat justetea tacticii adoptate de noi față de Duma de la 6 august, care a fost într-adevăr zădărnicită, boicotată, măturată din cale de proletariat, de aici nu rezultă nicidecum că și noua Dumă va putea fi zădărnicită în același fel. Alta este situația acum, așa că trebuie să cîntărim cu grijă argumentele în favoarea și împotriva participării.

Am expus pe scurt argumentele principale, după părerea noastră, în favoarea participării. Să trecem la argumentele împotriva participării.

Noua Dumă este, fără îndoială, o caricatură de reprezentanță a poporului. Participarea noastră la alegeri ar crea maselor populare o idee denaturată despre felul cum apreciem noi Duma.

Libertate de agitație nu există. Adunările sînt dizolvate. Delegații sînt arestați.

Dacă ne-am lăsa prinși în mrejele „constituționalismului” de tip dubasovist, n-am putea desfășura în fața maselor steagul partidului nostru și am slăbi, aducînd prea puțin folos cauzei, forțele partidului nostru, deoarece acțiunea „legală” a candidaților noștri n-ar face decît să furnizeze poliției listele gata întocmite ale celor care urmează să fie arestați.

În majoritatea regiunilor din Rusia, războiul civil este în toi. Acalmia nu poate fi decît vremelnică. Reiese că din nou este necesar să ne pregătim. Pentru partidul nostru este contraindicat și, din punct de vedere practic, irealizabil să îmbine aceasta cu alegeri care urmează să se efectueze pe baza legii din 11 decembrie. Nu vom avea alegeri „pe baza legii”, chiar dacă am vrea, deoarece condițiile luptei nu vor permite acest lucru. Desigur, unele excepții sînt cu putință, dar nu este rațional ca, de dragul lor, să introducem confuzie, dezorganizare și lipsă de unitate în tactica proletariatului privind întreaga Rusie.

Alegerile pentru Dumă pe baza legii din 11 decembrie, în condițiile dominației unor alde Dubasov și Durnovo, în-

seamnă pur și simplu un joc de-a parlamentarismul. Pentru proletariat este nedemn să participe la acest joc.

Tactica partidului de masă al proletariatului trebuie să fie simplă, limpede, categorică. Or, alegerea de împuterniciți și delegați fără alegerea de deputați în Dumă ar însemna o rezolvare confuză și ambiguă a problemei. Pe de o parte, s-ar recunoaște forma legală a alegerilor pe baza legii. Pe de altă parte, legea „ar fi subminată“, deoarece alegerile s-ar face nu în scopul respectării legii, nu în scopul trimerii de deputați în Dumă. Pe de o parte, ar începe campania electorală ; pe de altă parte, ea ar fi întreruptă în momentul cel mai important (din punctul de vedere al tuturor alegerilor), momentul stabilirii directe a componenței Dumei. Pe de altă parte, muncitorii și-ar limita alegerile (de împuterniciți și delegați) la cadrul absurd și reacționar al legii din 11 decembrie. Pe de altă parte, aceste alegeri muncitorești, care ar reflecta în mod vădit incomplet și inexact tendințele înaintate ale proletariatului, ar avea sarcina să înfăptuiască aceste tendințe în afara Dumei (sub forma unei reprezentanțe ilegale sau a unei Dume ilegale, ori a unei Dume populare etc.). S-ar ajunge la o absurditate : alegeri pe baza unui drept electoral inexistent, pentru un parlament inexistent. Sovietele de deputați ai muncitorilor din Petersburg și din Moscova au fost alese de muncitorii înșiși nu pe baza „formelor legale“ polițienești. Iar din arestările operate în rândurile acestor Soviete, muncitorii au tras o învățătură foarte importantă. Aceste arestări au arătat cât de periculos este să te încrezi în pseudoconstituționalism, cât de șubredă este „autoadministrarea revoluționară“ fără o victorie a forțelor revoluționare, cât de insuficientă este o organizație fără partid vremelnică, care poate uneori să completeze, dar în nici un caz să înlocuiască organizația de luptă a partidului, trainică și de lungă durată. Sovietele de deputați ai muncitorilor din capitale au căzut pentru că n-au avut un sprijin temeinic în organizația de luptă a proletariatului. Dacă am înlocui aceste Soviete cu adunări ale delegaților sau ale împuterniciților ar însemna să înlocuim sprijinul în luptă cu un sprijin în vorbe, sprijinul revoluționar cu un sprijin cvasiparlamentar. Ar fi ca și cum am înlocui un tun care ne lipsește cu un tun desenat pe carton.

Apoi, prin participarea la alegeri am pune proletariatul într-o situație falsă față de democrația burgheză. Aceasta din urmă se scindează din nou. Liberalii moderați (cadeții) sînt cu trup și suflet pentru participare. Radicalii înclină spre boicotare. Substratul de clasă al acestei sciziuni este limpede : aripa dreaptă a burgheziei înclină spre o tranzacție cu reacțiunea prin intermediul Dumei. Aripa stîngă a burgheziei înclină spre o alianță cu revoluția sau, cel puțin, spre sprijinirea ei (amintiți-vă de aderarea Uniunii asociațiilor la manifestul Comitetului executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg cu privire la crahul financiar al guvernului ⁸²). Tactica boicotării are drept rezultat o atitudine clară și justă a proletariatului față de burghezia revoluționară și față de cea oportunistă. Tactica participării ar provoca un haos de neînchipuit, împiedicînd proletariatul să-și dea seama cine sînt aliații lui cei mai apropiați și cine sînt dușmanii lui.

În sfîrșit, scopurile practice ale participării pot fi tot atît de bine realizate, dacã nu chiar mai bine, și prin boicotare. Trecerea în revistă a forțelor proletariatului, agitația și organizarea, asigurarea predominării social-democrației în curia muncitorească, toate acestea sînt cu totul posibile și în cazul cînd adunările electorale sînt folosite în mod revoluționar în loc de a participa la ele ; pentru toate acestea nu este de loc nevoie să se aleagă tocmai „împuternicții” și tocmai „delegații”. Toate acestea ar fi mai greu de obținut dacã ne-am irosi forțele în aceste ridicole alegeri legale, căci noi nu recunoaștem scopurile acestor alegeri și nu este de loc convenabil pentru noi să informăm poliția asupra lor. În practică se va ajunge aproape întotdeauna, probabil, la folosirea revoluționară a adunărilor electorale, iar nu la participarea la aceste adunări, deoarece muncitorii nu se vor supune restricțiilor polițienești, nu vor înlătura „persoanele străine” (citește : pe social-democrați), nu vor respecta regulamentul alegerilor. Prin forța lucrurilor, prin forța situației revoluționare se va ajunge ca din adunările „pentru alegeri” să nu rezulte alegeri, ci să rezulte o agitație de partid în afara alegerilor și în pofida alegerilor, adică să rezulte așa-zisa „boicotare activă”. Oricum am privi lucrurile, oricum am interpreta punctul nostru de vedere, oricîte

rezerve am face, în orice caz participarea la alegeri are inevitabil tendința de a genera ideea înlocuirii adunării constituante prin Dumă, ideea convocării unei adunări constituante prin Dumă etc. Să arăți caracterul fals și fictiv al reprezentanței în Dumă, să ceri convocarea pe cale revoluționară a unei adunări constituante și, în același timp, să participi la Dumă, aceasta este o tactică care într-un moment revoluționar nu poate decît să deruteze proletariatul, să sprijine elementele cele mai puțin conștiente din rîndurile masei muncitorești și elementele cele mai puțin scrupuloase, cele mai puțin principiale din rîndurile conducătorilor acestei mase. Oricît am declara că candidaturile noastre social-democrate sînt pe deplin și absolut independente, că participarea noastră are un caracter pur și exclusiv de partid, situația politică este mai puternică decît toate declarațiile. În fapt, rezultatul nu va corespunde, nu va putea corespunde acestor declarații. În fapt, dacă am participa acum la actuala Dumă, ceea ce ar rezulta în mod inevitabil, în pofida voinței noastre, n-ar fi o politică social-democrată și nici o politică muncitorească de partid.

Tactica recomandată de conferința „majorității” este singura tactică justă.

Poziția „cadeților” constituie o interesantă confirmare (indirectă) a acestei concluzii. În numărul său „de adio” (din 20 decembrie), „Narodnaia Svoboda”⁸³ face următoarele considerații în legătură cu problema, care se pune din nou, a participării la Dumă. Sarcina imediată : convocarea unei adunări constituante a întregului popor. Ziarul consideră această teză ca fiind demonstrată. Cine și cum să convoace această adunare constituantă ? La această întrebare, după părerea ziarului „Narodnaia Svoboda”, sînt posibile trei răspunsuri : 1) guvernul legal (sau de facto absolutist) ; 2) guvernul revoluționar provizoriu ; 3) Duma de stat ca „o putere care concurează cu puterea”. Se înțelege de la sine că „cadeții” adoptă cea de-a treia „soluție”, și tocmai în vederea acestei soluții insistă ei asupra necesității participării la Dumă. Prima soluție o resping, abandonînd orice speranțe în guvern. În ce privește a doua soluție, ei ne oferă această mostră de raționament extrem de caracteristică :

„Se poate conta oare pe posibilitatea realizării *practice* a unui guvern provizoriu, la care și acum, în atmosfera reprimării sîngeroase a insurecției, continuă să viseze partidele revoluționare? O spunem deschis: nu, nu se poate, și nu se poate nu pentru că insurecția armată nu ar fi posibilă: Moscova a dovedit contrarul; și nici chiar pentru că această insurecție ar fi în mod fatal înăbușită prin forța armată: cine poate prevedea viitorul?

Nu se poate conta pe un guvern provizoriu, pentru că în *nici un fel de condiții* — nici chiar în cazul unei insurecții victorioase — el nu va fi suficient de viguros și nu va avea suficient prestigiu pentru «a face la loc templul ruinat» al pămîntului rusesc. El va fi măturat de valul contrarevoluționar care se ridică din adîncurile societății.

Revoluția rusă durează nu de cîteva luni, ci de ani de zile; în acest timp ea a reușit să-și traseze clar și precis calea; și trebuie să spunem deschis că această cale nu duce nici la insurecție armată și nici la guvern provizoriu. Să nu închidem ochii în fața realității. Și intelectualitatea liberală, și țărănimea, și proletariatul sînt revoluționare, dar cooperarea revoluționară a acestor trei elemente sub steagul insurecției armate *nu este posibilă*. Nu ne vom apuca să analizăm cine are dreptate și cine nu; faptul rămîne fapt. Dar, în cazul acesta, din ce elemente ar putea fi alcătuit faimosul guvern provizoriu al partidelor revoluționare? Ce ar putea să fie el? O dictatură a proletariatului? Dar în Rusia de astăzi nu poate fi vorba de o dictatură a proletariatului...”

Intenționat am transcris acest raționament în întregime, deoarece el exprimă perfect și cu o claritate rară pentru „cadeți” esența punctului de vedere burghezo-liberal. Greșelile acestui raționament sînt atît de evidente, încît va fi suficient să le arătăm pe scurt. Dacă acum este un lucru dovedit că insurecția armată este posibilă și nu se poate dovedi dinainte că ea nu are sorti de izbîndă, ce fel de obiecție este aceasta: „va fi măturat de contrarevoluție”? Este un subterfugiu atît de slab, încît devine ridicol. Revoluție fără contrarevoluție nu există și nici nu poate exista. Acum și 17 octombrie a fost măturat de valul contrarevoluționar, dar oare aceasta este o dovadă că revendicările constituționale nu sînt realizabile? Ceea ce interesează nu este dacă va fi contrarevoluție; interesează cine, după lupte inevitabil îndelungate și pline de tot felul de vicisitudini, va ieși în cele din urmă biruitor.

„Narodnaia Svoboda” își dă seama că pentru rezolvarea acestei probleme trebuie să se ia în considerație forțele sociale. Și ea le ia în considerație, recunoaște că și proletariatul, și țărănimea, și intelectualitatea liberală sînt revoluționare.

Dar „decretează“ : „cooperarea lor sub steagul insurecției armate nu este posibilă“. De ce ? Aici este tot miezul chestiunii, și în cazul de față nu poți să scapi printr-o declarație neîntemeiată. Este un fapt care rămîne fapt : proletariatul se răscoală, se răscoală și țărănimea, cu participarea cel puțin a unei anumite părți a intelectualității burgheze. Recunoscînd faptul (care nu necesită acum nici o recunoaștere) că insurecția armată este posibilă, recunoscînd că nu se poate prezice insuccesul absolut al tuturor exploziilor viitoare, ziarul a lipsit raționamentele sale de orice temeii. Ziarul se salvează numai printr-o denaturare, negînd posibilitatea dictaturii proletariatului, adică a dictaturii socialiste, în timp ce trebuie să fie vorba despre dictatura democratică a proletariatului și a țărănimii. Simpatia și concursul unei anumite părți a micii burghezii, în general, și a intelectualității burgheze, în special, sînt asigurate acestor clase ; rămîne problema gradului de organizare și a capacității de luptă. Aceasta este o problemă foarte importantă și serioasă, desigur, căreia numai niște oameni care doresc în mod vădit să se eschiveze de la rezolvarea ei îi pot da, fără să chibzuiască, o soluție negativă.

Poziția moșierilor liberali este limpede. Ei vor să participe la Dumă tocmai pentru că nu vor să participe la lupta revoluționară. Ei doresc convocarea Dumei tocmai pentru că nu doresc convocarea pe cale revoluționară a unei adunări constituante. Ei vor Duma tocmai pentru că vor să ajungă la o tranzacție. Atitudinea diferită pe care o au liberalii și social-democrații față de Dumă reflectă deci cît se poate de limpede deosebirea dintre poziția de clasă a burgheziei și cea a proletariatului. Și în ce măsură, într-o epocă de război civil acut, suspinele după o tranzacție și după Dumă sînt lipsite de orice speranță se poate vedea, printre altele, din suspendarea ziarelor „cadete“ și din jalnica existență a întregii presă liberale în general. Întreagă această presă citează zilnic o sumedenie de fapte care vădesc că reprezentanța în Dumă este falsificată de la un cap la altul, că o agitație cît de cît liberă, alegeri cît de cît juste sînt absolut cu neputință. Realitatea situației revoluționare și a celei contrarevoluționare infirmă mai bine decît orice argumente visurile despre par-

ticiparea la Dumă în scopul luptei, confirmă mai bine decât orice argumente justetea tacticii boicotării active.

Încă câteva cuvinte, în încheiere, despre felul cum trebuie să organizăm acum agitația noastră internă de partid pentru boicotarea activă a Dumei în urma fuzionării fracțiunilor și a deplinei unificări a P.M.S.D.R. care au loc.

Fuzionarea este necesară. Fuzionarea trebuie sprijinită. În interesul fuzionării trebuie să ducem împotriva menșevicilor în limitele tovarășiei lupta pentru tactică, căutînd să convingem pe toți membrii de partid, reducînd polemica la o expunere concretă a argumentelor pro și contra, la lămurirea poziției proletariatului și a sarcinilor sale de clasă. Dar fuzionarea nu ne obligă cituși de puțin să estompăm divergențele tactice sau să expunem tactica noastră în mod inconsecvent sau într-o formă neclară. Nici vorbă de așa ceva. Lupta ideologică pentru tactica pe care o considerăm justă trebuie s-o ducem pe față, direct și hotărît pînă la capăt, adică pînă la congresul de unificare a partidului. Într-un partid unit, tactica, care stabilește acțiunile directe pe care urmează să le desfășoare partidul, trebuie să fie una singură. O asemenea tactică unică trebuie să devină tactica majorității membrilor de partid : atunci cînd majoritatea a fost pe deplin stabilită, minoritatea este obligată să i se supună în comportarea ei politică, păstrînd dreptul de critică și de agitație pentru rezolvarea problemei la un nou congres.

În actuala situație a partidului nostru, amîndouă fracțiunile au căzut de acord asupra convocării congresului de unificare, amîndouă au consimțit să se supună hotărîrilor lui. Congresul de unificare este acela care va stabili tactica unică a partidului. Sarcina noastră este de a grăbi prin toate mijloacele convocarea acestui congres și de a lupta cu toată energia pentru ca toți membrii de partid să-și formeze o noțiune și o idee clară despre deosebirea dintre cele două tactici în ceea ce privește participarea la Dumă, ca toți membrii de partid, cîntărind bine, în deplină cunoștință de cauză, argumentele unei părți și ale celeilalte, să aleagă în mod conștient și nu întîmplător pe delegații la congresul general, care va unifica întregul partid și va unifica tactica noastră.

SITUAȚIA ACTUALĂ A RUSIEI ȘI TACTICA PARTIDULUI MUNCITORESC ⁸⁴

Partidul social-democrat din Rusia trece printr-un moment foarte greu. Starea de asediu, execuțiile și represiunile, închisorile pline pînă la refuz, proletariatul chinuit de foame, haosul organizatoric agravat prin distrugerea unui mare număr de puncte de sprijin ilegale și prin lipsa unor puncte de sprijin legale, în sfîrșit disputele în legătură cu tactica, care au coincis cu anevoioasa acțiune de restabilire a unității partidului, toate acestea provoacă în mod inevitabil o oarecare dezbinare între forțele partidului.

Mijlocul formal de a ieși din această stare este convocarea congresului de unificare a partidului și — aceasta este profunda noastră convingere — toți activiștii de partid trebuie să grăbească din răspuțeri convocarea lui. Dar în cursul desfășurării muncii pentru convocarea congresului trebuie să punem în fața tuturor și să discutăm cu toată seriozitatea problema extrem de importantă a cauzelor mai adînci ale acestei dezbinări. Problema boicotării Dumei de stat nu este, în fond, decît o mică pîrticică din marea problemă a revizuirii întregii tactici a partidului. Iar această ultimă problemă, la rîndul ei, nu este decît o mică pîrticică din marea problemă a situației actuale a Rusiei și a importanței momentului actual în istoria revoluției ruse.

Se conturează două linii tactice, legate de două feluri de a aprecia acest moment. Unii (vezi, de pildă, articolul lui Lenin din „Molodaia Rossiia“ *) consideră înăbușirea insurecției de la Moscova și a celorlalte insurecții numai o

* Vezi volumul de față, pag. 144—147. — Nota red.

pregătire a terenului și a condițiilor în vederea unei noi lupte armate, mai hotărâte. Ei socot că importanța acestui moment constă în spulberarea iluziilor constituționaliste. Cele două mărșe luni de revoluție (noiembrie și decembrie) le consideră o perioadă de transformare a grevei generale pașnice în insurecție armată a întregului popor. Faptul că această insurecție este posibilă a fost dovedit, mișcarea s-a ridicat pe o treaptă superioară, masele largi au acumulat experiența practică necesară pentru asigurarea succesului viitoare insurecții, timpul grevelor pașnice a trecut. Trebuie să sintetizăm această experiență cu mai multă grijă, să dăm proletariatului răgazul de a-și aduna puterile, să abandonăm în mod hotărât orice iluzii constituționaliste și orice gând de a participa la Dumă, să pregătim mai perseverent și cu mai multă răbdare noua insurecție, să întărim legăturile cu organizațiile țărănimii, care spre primăvară se va ridica, probabil, cu și mai multă vigoare.

Alții apreciază altfel acest moment. În nr. 3 și, mai ales, în nr. 4 al publicației sale „Dnevnik”⁸⁵, tovarășul Plehanov a schițat în mod foarte consecvent o altă apreciere, deși, din păcate, nu și-a exprimat peste tot gândurile pînă la capăt.

„Grewa politică, care a fost începută într-un moment inoportun – spune tovarășul Plehanov, – a dus la insurecție armată la Moscova, Rostov etc. Proletariatul nu era destul de puternic pentru a repurta victoria. Acest lucru nu era greu de prevăzut. Și de aceea nu trebuia să se pună mîna pe armă”. Sarcina practică a elementelor conștiente din rîndurile mișcării muncitorești „este de a arăta proletariatului care este greșeala lui, de a-i explica cît de riscant este jocul care se numește insurecție armată”. Plehanov nu contestă că vrea să frîneze mișcarea. El amintește că, cu șase luni înainte de Comună, Marx a pus în gardă proletariatul din Paris împotriva unor izbucniri inoportune⁸⁶. „Viața a arătat – spune Plehanov – că tactica pe care a urmat-o în ultimele luni partidul nostru este inconsistentă. Pentru a nu ne expune la noi înfrîngerii, sîntem datori să adoptăm noi procedee tactice”... „Principalul lucru pe care trebuie să-l facem este de a acorda imediat mai multă atenție mișcării sindicale a muncitorilor”. – „O foarte mare parte dintre tovarășii noștri s-au lăsat prea mult antrenați de ideea in-

surecției armate pentru a se mai putea ocupa cît de cît serios de sprijinirea mișcării sindicale“... „Trebuie să prețuim sprijinul partidelor de opoziție neproletare și nu să le îndepărtăm de noi prin ieșiri lipsite de tact“. Este foarte firesc ca Plehanov să se pronunțe și împotriva boicotării Dumei (fără să spună lămurit dacă este pentru participarea la Dumă sau pentru crearea de către delegați „a unor organe de auto-administrare revoluționară“, atît de îndrăgite de „menșevici“). „Agitația electorală la sate ar pune răspicat problema pămîntului“. Confiscarea pămîntului a fost aprobată de amîndouă părțile partidului nostru și „a sosit momentul să fie transpuse în viață“ rezoluțiile lor.

Acestea sînt punctele de vedere ale lui Plehanov, pe care le-am expus aproape în întregime așa cum le-a formulat chiar el în „Dnevnik“.

Din această expunere cititorul s-a convins, sperăm, că problema tacticii față de Dumă nu este decît o parte a problemei tacticii generale, care, la rîndul ei, este subordonată problemei aprecierii în ansamblu a momentului revoluționar actual. Rădăcinile divergenței în legătură cu tactica rezidă în următoarele. Unii spun că nu trebuia să se pună mîna pe arme și cer să se explice oamenilor caracterul riscant al insurecției, iar centrul de greutate să fie mutat asupra mișcării sindicale. Și a doua grevă, și a treia și insurecția au fost greșeli. Ceilalți însă găsesc că trebuia să se pună mîna pe arme, deoarece altfel mișcarea nu putea să se ridice pe o treaptă superioară, nu putea să cîștige experiența practică necesară în problemele insurecției, nu putea să se elibereze de cadrul îngust al unei simple greve pașnice, care începe să fie depășită ca mijloc de luptă. Prin urmare, pentru unii problema insurecției, practic, nu se mai pune la ordinea zilei, cel puțin pînă la o nouă situație care ne-ar determina să ne revizuim din nou tactica. De aici decurge în mod inevitabil adaptarea la „constituție“ (participarea la Dumă și o muncă intensă în rîndurile mișcării sindicale legale). Pentru ceilalți, dimpotrivă, tocmai acum problema insurecției se pune la ordinea zilei pe baza experienței dobîndite în practică, care a dovedit că lupta împotriva armatei este posibilă și care a trasat sarcina directă de a pregăti mai perseverent și cu mai multă răbdare acțiunea următoare. De

aici lozinca : Jos cu iluziile constituționaliste ! și rezervarea unui loc modest, în orice caz nu locul „principal“, mișcării sindicale legale.

Se înțelege de la sine că în examinarea acestei probleme controversate trebuie să pornim nu de la punctul de vedere dacă o cale de acțiune sau alta este de dorit, ci de la punctul de vedere al condițiilor obiective ale momentului și luând în considerație forțele sociale. Noi socotim că părerea lui Plehanov este greșită. Aprecierea în legătură cu insurecția de la Moscova în sensul că „nu trebuia să se pună mâna pe arme“ este extrem de unilaterală. A considera că problema insurecției nu mai este la ordinea zilei înseamnă, în fond, a aprecia că s-a încheiat perioada revoluționară și a început perioada „constituțională“ a revoluției democratice, adică să asemuiești, să zicem, înăbușirea insurecțiilor din decembrie din Rusia cu înăbușirea insurecțiilor din 1849 din Germania. Desigur, nu este imposibil ca revoluția noastră să aibă un asemenea deznodământ și, judecând din punctul de vedere al momentului de față, când reacțiunea se desfășoară din plin, nu este greu să consideri că acest deznodământ a și survenit. De asemenea, nu începe îndoială că este mai indicat să se renunțe în mod hotărât la ideea insurecției, dacă din pricina condițiilor obiective a devenit imposibilă, decît să se irosească forțele în încercări noi, sterile.

Dar aceasta înseamnă să generalizezi pripit și să ridici la rangul de lege pentru o întreagă perioadă o stare de lucruri care s-a creat în momentul actual. N-am văzut noi oare cum se dezlănțuie turbată reacțiunea aproape după fiecare pas important înainte făcut de revoluție ? Și, în pofida acestei reacțiuni, nu s-a ridicat oare din nou mișcarea, și mai puternică, după un oarecare interval de timp ? Absolutismul nu a cedat în fața cerințelor imperioase ale întregii dezvoltări sociale ; dimpotrivă, absolutismul merge înapoi, stîrnind de data aceasta proteste chiar și în rîndurile burgheziei care salutase înăbușirea insurecției. Forțele claselor revoluționare, ale proletariatului și ale țărănimii, sînt departe de a fi epuizate. Criza economică, haosul financiar mai curînd se lărgesc și se adîncesc decît se atenuează. Posibilitatea izbucnirii unei noi explozii o admit de pe acum, cînd încă nici nu s-a terminat reprimarea primei insurecții,

pină și organele burgheziei adepte a „ordinii de drept“, care este fără doar și poate ostilă insurecției *. Caracterul de farsă al Dumei se conturează tot mai clar și lipsa de perspectivă a unei încercări a partidului de a participa la alegeri devine tot mai neîndoieinică.

Ar fi o miopie, o ploconire în fața situației din momentul de față dacă în aceste condiții am considera că problema insurecției nu mai este la ordinea zilei. Priviți în ce contradicție cade Plehanov atunci când recomandă cu ardore transpunerea în viață a rezoluției cu privire la agitația în rîndurile țărănimii în favoarea luării în stăpînire a pămîntului și, în același timp, își propune să nu îndepărteze de noi, prin ieșiri lipsite de tact, partidele opoziționiste, și visează ca, cu prilejul agitației electorale la sate, problema pămîntului să fie pusă „răspicat“. Vă putem spune cu toată certitudinea că moșierii liberali vă vor ierta milioane de „lipse de tact“, dar nu vă vor ierta îndemnurile la luarea în stăpînire a pămînturilor. Nu degeaba chiar și cadeții spun că ei sînt pentru înăbușirea răscoalelor țărănești prin forța armată, cu singura condiție ca de armată să dispună ei și nu burocrația (vezi articolul din „Pravo“ al prințului Dolgorukov⁸⁷). Putem spune cu toată certitudinea că tocmai în agitația electorală problema pămîntului nu se va pune niciodată „răspicat“, așa cum s-a pus, cum se pune și cum se va pune ea independent de Dumă și de alegerile efectuate cu participarea poliției.

Noi ne-am pronunțat întru totul pentru lozinca luării în stăpînire a pămîntului. Dar luarea în stăpînire a pămîntului nu este decît o vorbă goală dacă prin ea nu se înțelege victoria insurecției armate, deoarece acum țărani ai împotriva lor nu numai armata, ci și detașamentele de voluntari aflate în solda moșierilor. Propovăduind luarea în stăpînire a pămîntului, noi chemăm pe țărani la insurecție. Și am avea noi oare dreptul, dacă nu vrem să cădem într-o simplă frazeologie revoluționară, să facem acest lucru dacă nu am

* Iată, de exemplu, ce scrie ziarul burghez conservator „Slovo“ (nr. 364 din 25 ianuarie): „In rîndurile adeptilor celor mai convinși ai centrului se aud tot mai des voci, ce-i drept încă timide și nesigure, care susțin că, fără o nouă explozie pregătită de partidele revoluționare, reforma nu va fi înfăptuită în amploarea și deplinătatea necesară... Acum aproape că nu mai există nici o speranță că reforma ar putea fi înfăptuită de sus, pe cale pașnică“.

conta pe insurecția muncitorilor la orașe, pe sprijinirea țăranilor de către muncitori? Ar fi o cruntă bătaie de joc dacă muncitorii, în lipsa unor organizații de luptă, ar propune țăranilor, care se vor ridica ca un val și vor începe să conștițe pământul, sprijinul unor sindicate aflate sub tutela poliției.

Nu, n-avem nici un temei să considerăm că problema insurecției nu mai este la ordinea zilei. Nu trebuie să revizuiți tactica partidului din punctul de vedere al condițiilor actualului moment de reacțiune. Nu putem și nu trebuie să ne pierdem speranța că, în cele din urmă, vom reuși să unim cele trei torente răzlețe de insurecție – insurecțiile muncitorești, cele țărănești și cele din armată – într-o singură insurecție victorioasă. Trebuie să ne pregătim pentru aceasta fără să renunțăm, firește, la folosirea absolut a tuturor mijloacelor „legale” pentru extinderea propagandei, a agitației și a organizării, dar fără să ne facem nicidecum iluzii în ceea ce privește trăinicia acestor mijloace și importanța lor. Trebuie să sintetizăm experiența insurecțiilor de la Moscova, din bazinul Donețului, de la Rostov, precum și a altor insurecții, să le popularizăm, să pregătim cu perseverență și cu răbdare noi forțe de luptă, să le instruiți și să le călim într-o serie de acțiuni de luptă de partizani. S-ar putea ca în primăvara aceasta să nu se producă încă o nouă explozie, dar, după toate probabilitățile, ea se apropie, nu e prea departe. Trebuie să ne găsească înarmați, organizați din punct de vedere militar și capabili de acțiuni ofensive hotărâte.

Ne vom permite să facem aici o mică digresiune în legătură cu acțiunile de partizani ale drujinelor de luptă. După părerea noastră, este greșit să comparăm aceste acțiuni cu teroarea de tip vechi. Teroarea era o răzbunare împotriva unor persoane izolate. Actele de teroare erau comploturi ale unor grupuri de intelectuali. Teroarea nu era nicidecum legată de vreo stare de spirit a maselor. Teroarea nu pregătea nici un fel de conducători ai luptei maselor. Teroarea era rezultatul – precum și simptomul și însoțitorul – neîncrederii în insurecție, ca și al faptului că nu existau condiții pentru insurecție.

Acțiunile de partizani nu sînt o răzbunare, ci acțiuni militare. Ele seamănă tot atît de puțin cu o aventură pe cît de puțin seamănă incursiunile făcute de detașamentele de vînători în spatele frontului armatei inamice, în timp ce pe cîmpul de luptă principal e acalmie, cu asasinatele dueliștilor sau ale complotiștilor. Acțiunile de partizani ale drujinelor de luptă, care încă de mult au fost formate de social-democrații din ambele fracțiuni în toate centrele importante ale mișcării și care sînt alcătuite în cea mai mare parte din muncitori, sînt indiscutabil legate în modul cel mai vădit, cel mai nemijlocit de starea de spirit a maselor. Acțiunile de partizani ale drujinelor de luptă formează în mod nemijlocit conducători ai luptei maselor. Acțiunile de partizani ale drujinelor de luptă nu numai că nu sînt rezultatul neîncrederii în insurecție sau al imposibilității insurecției, ci, dimpotrivă, constituie o parte componentă necesară a insurecției care are loc. Desigur, oricînd și oriunde se pot face greșeli, se pot face încercări deplasate de a întreprinde acțiuni premature, oamenii pot să se înflăcăreze și să ajungă la exagerări, lucru care, fără îndoială, este întotdeauna dăunător și poate să prejudicieze tactica cea mai justă. Fapt este însă că în majoritatea centrelor pur rusești mai suferim și acum din cauza antipodului acestui neajuns, din cauză că drujinele noastre de luptă nu dau dovadă de suficientă inițiativă, din cauză că nu au destulă experiență de luptă și nu sînt destul de hotărîte în acțiunile lor. În această privință ne-au luat-o înaintea și Caucazul, și Polonia, și Ținutul baltic, adică tocmai centrele în care mișcarea s-a îndepărtat cel mai mult de vechea teroare, în care insurecția a fost pregătită cel mai bine, în care caracterul de masă al luptei proletare este cel mai vădit și mai pronunțat.

Trebuie să ajungem din urmă aceste centre. Nu trebuie să frînăm, ci să încurajăm acțiunile de partizani ale drujinelor de luptă, dacă vrem să pregătim insurecția nu numai în vorbe și dacă considerăm că proletariatul este într-adevăr gata de insurecție.

Revoluția rusă a început de la faptul că țarului i s-a cerut să acorde libertatea. Execuțiile, reacțiunea, trepovismul nu au înăbușit, ci au întezit mișcarea. Revoluția a făcut un al doilea pas. Ea a smuls țarului cu forța recunoașterea liber-

tății. Ea a apărut cu arma în mână această libertate. Nu a reușit s-o salvgardeze dintr-o dată. Execuțiile, reacțiunea, dubasovismul nu vor înăbuși, ci vor întezi mișcarea. În fața noastră se conturează un al treilea pas, care va determina deznodământul revoluției : lupta poporului revoluționar pentru o putere capabilă să înfăptuiască efectiv libertatea. În această luptă trebuie să contăm nu pe sprijinul partidelor opoziționiste, ci pe sprijinul partidelor democrate revoluționare. Țărănimea democrat-revoluționară va merge alături de proletariatul socialist. Aceasta este o luptă măreață, o luptă grea, o luptă pentru ducerea pînă la capăt a revoluției democratice, pentru victoria ei deplină. Dar în prezent există toate indiciile că această luptă se apropie. Să ne îngrijim deci ca noul val să găsească proletariatul rus pregătit din nou de luptă.

„Partiina Izvestiia” nr. 1
din 7 februarie 1906
Semnat : Bolșevic

Se tipărește după textul
apărut în ziar

1. The first part of the book is devoted to a general introduction to the subject of the history of the United States. It covers the period from the discovery of the continent to the beginning of the American Revolution. The author discusses the early explorations, the settlement of the eastern coast, and the growth of the colonies. He also touches upon the political and social conditions of the time, and the leading events of the revolutionary struggle.

2. The second part of the book deals with the period from the American Revolution to the beginning of the Civil War. It covers the years from 1783 to 1861. The author discusses the formation of the new government, the expansion of the territory, and the development of the nation. He also touches upon the political and social conditions of the time, and the leading events of the period, including the War of 1812 and the Missouri Compromise.

3. The third part of the book deals with the period from the beginning of the Civil War to the present. It covers the years from 1861 to 1900. The author discusses the Civil War, Reconstruction, and the development of the nation. He also touches upon the political and social conditions of the time, and the leading events of the period, including the Reconstruction era and the Gilded Age.

CONFERINȚA ORĂȘENEASCĂ
A ORGANIZAȚIEI PETERSBURG A P.M.S.D.R.⁸⁸

11 (24) FEBRUARIE 1906

Publicat pentru prima oară în 1930,
în revista
„Proletarskaja Revolușia” nr. 12

Se tipărește după notele de
secretariat, păstrate în Arhiva
centrală de partid a Institutului de
marxism-leninism
de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is too light to transcribe accurately.]

[Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through or a footer. The text is too light to transcribe accurately.]

1

INTERVENȚII ÎN PROBLEMA DREPTULUI ORGANIZAȚIEI DISTRICTULUI PETERSBURG ȘI AL ORGANIZAȚIEI RAIONALE VİBORG DE A FI REPREZENTATE LA CONFERINȚĂ

I

Prin hotărîrea adoptată cu privire la organizația districtului Petersburg a fost formal anulată prima hotărîre a conferinței cu privire la validarea generală a mandatelor. În organizația districtului Petersburg au existat 56 de voturi sub semnul întrebării și numai despre ele putea fi vorba. Comitetul și conferința raională au procedat la o verificare a alegerii; dacă nu avem încredere în hotărîrea Comitetului din Petersburg cu privire la organizația districtului Petersburg, atunci trebuie să fim consecvenți și să procedăm la verificarea tuturor raioanelor.

2

Tovarășul Dan nu cunoaște tactica parlamentară. În nici o țară din Europa occidentală membrii biroului nu sînt lipșiți de dreptul de a prezenta propuneri.

3

Problema propusă de tovarășul Martov se referă la latura formală; dacă ați hoărît să examinați aici un raion pe baza protestelor prezentate, atunci aceeași hotărîre trebuie să fie adoptată și cu privire la celelalte raioane în legătură cu care există un protest. Tovarășul Akim găsește o neregulă în raionul Viborg, și conferința, care a adoptat o hotărîre cu privire la organizația districtului Petersburg, trebuie să extindă această hotărîre și asupra raionului Viborg.

4

În aceeași ordine de idei. De vreme ce Comitetul din Petersburg a recunoscut că organizația districtuală se bucură de drepturi depline, mă miră propunerea tovarășului Martov de a o exclude de la conferință.

5

Există două propuneri : să se rezolve problema celor 56 de voturi și să fie exclusă din conferință întreaga organizație a districtului. Rog să se pună la vot.

6

Rog să se pună la vot problema : se poate oare ca o parte a organizației Petersburg să fie lipsită aici de dreptul de a fi reprezentată ?

7

Propunerea tovarășului Martov nu poate fi pusă la vot ; problema atinsă de el poate fi rezolvată numai de Comitetul din Petersburg.

8

Gândiți-vă, tovarăși, la lucrul ciudat care vi se propune. S-a discutat o problemă importantă, la a cărei rezolvare trebuia să ia parte întreaga organizație Petersburg, și deodată vi se propune să fie exclusă o parte foarte mare din această organizație, districtul Petersburg. Gândiți-vă la acest lucru. Consider că această votare nu poate fi admisă în fond. Rog să se pună la vot : dacă adunarea dorește să voteze propunerea tovarășului Martov.

9

Rog să fie mai întâi pusă la vot propunerea mea : dacă adunarea este de acord să voteze propunerea tov. Martov.

10

Trebuie să privim lucrurile cu sînge rece. Problema este dacă putem lipsi organizația districtului Petersburg de dreptul de vot la conferință ; din moment ce este legal reprezentată, este cea mai mare ilegalitate ca ea să nu participe la votarea care are loc acum ; dumneavoastră ați recunoscut că este legal reprezentată. Ea nu a votat atunci cînd s-a pus la vot problema caracterului legal al reprezentării ei ; în toate problemele care urmează trebuie să voteze.

11

Tovarășul Nikolai a prezentat o propunere pe care, pe bună dreptate, a numit-o radicală⁸⁹ ; dacă însă este prezentată o propunere care înlătură pe toate celelalte, ea trebuie votată de la început.

12

Adunarea consideră că problema ridicată de tovarășul Martov nu urmează a fi discutată și că nu trebuie pusă la vot.

2

INTERVENȚIE ÎN PROBLEMA RAPORTULUI
COMITETULUI ORGANIZAȚIEI PETERSBURG

1

INTERVENȚIE ÎMPOTRIVA PROPUNERII LUI MARTOV
DE A SE SCOATE DE PE ORDINEA DE ZI
RAPORTUL COMITETULUI ORGANIZAȚIEI PETERSBURG

Tovarășul Martov nu are dreptate ; el spune că observații de felul „se ridică din nou“ nu se admit ; aceasta nu este just. Pretutindeni la adunări se admit orice fel de observații. În ceea ce privește raportul, el trebuie să fie ascultat. Raportul nu va dura decît vreo 15-20 de minute ; dacă nu l-am asculta, ni s-ar putea spune că la conferință, în afară de incorectitudini morale, au mai existat și incorectitudini juridice (în afară de lacune morale au mai existat și lacune juridice). Raportul trebuie neapărat ascultat. Dacă veți găsi de cuviință să-l aprobați, îl veți aproba ; dacă nu veți găsi de cuviință, nu-l veți aproba.

2

PROPUNERE LA RAPORTUL
COMITETULUI ORGANIZAȚIEI PETERSBURG

Vreau să fac o propunere. Chestiunea atinsă de tovarășul Akim cu privire la aprobarea raportului poate fi scoasă de pe ordinea de zi : propun următoarea hotărîre : „După ce a ascultat raportul Comitetului organizației Petersburg, adunarea a considerat reprezentanța conferinței ca fiind legală, conferința constituită și hotărîrea ei obligatorie pentru organizația social-democrată Petersburg“.

INTERVENȚIE ÎN SPRIJINUL PROPUNERII

Sînt de acord că trebuie să se voteze în ordinea importanței, dar consider că propunerea mea este cea mai radicală, iar celelalte sînt conciliatoare. Dacă veți respinge propunerea radicală, atunci veți trece la votarea celor conciliatoare.

3

OBSERVAȚIE ÎN LEGĂTURĂ CU REZOLUȚIA
CU PRIVIRE LA TACTICA BOICOTULUI

Regret dacă am obosit adunarea cu o rezoluție prea lungă, dar, dacă vrem să discutăm în fond, trebuie să ne fie limpede ce criticăm. În rezoluția mea au fost rezumate toate problemele dezbătute înainte în cadrul discuțiilor și care, din lipsă de timp, nu s-au mai discutat aici ; adunarea nu mai poate fi amînată. Dacă nu e timp să se discute rezoluția, se poate alege o comisie.

CONFERINȚA ORĂȘENEASCĂ
A ORGANIZAȚIEI PETERSBURG A P.M.S.D.R. (II)

SFÎRȘITUL LUNII FEBRUARIE — INCEPUTUL LUNII MARTIE 1906

Publicat pentru prima oară în 1931,
în revista
„Proletarskaia Revoluția” nr. 1

Se tipărește după notele de
secretariat, păstrate în Arhiva
centrală de partid a Institutului
de marxism-leninism de pe lângă
C.C. al P.C.U.S.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
5408 S. UNIVERSITY AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60637

RECEIVED
JAN 15 1964
LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1

INTERVENȚII ÎN SPRIJINUL REZOLUȚIEI CU PRIVIRE LA TACTICA BOICOTULUI

1

Rezoluția este lungă - o „litanie“, cum spune tovarășul Dan -, este adevărat, dar această lipsă e compensată printr-o calitate : în rezoluție sînt examinate toate argumentele, lucru fără de care explicarea tacticii nu este bine chibzuită, nu este justă. Pentru mase e nevoie de concizie, dar această rezoluție este pentru organizații, iar nu pentru mase. Nu au fost discuții la toate punctele, dar toate au fost atinse. Trebuia dezvoltată totalitatea punctelor de vedere care sînt promovate în agitația politică. Nici vorbă nu poate fi de vreo înăbușire a minorității de către majoritate, deși, ce-i drept, situația părții înfrînte nu este dintre cele mai bune. Ca soluție putem propune diviziunea muncii : dv. criticați Duma și noi vom dezvolta tactica. Nimeni nu vrea să impună tovarășului Dan să sprijine punctele cu care nu este de acord. Acuzația de fracționism și de polemică este lipsită de orice temei.

2

Și în rezoluția scurtă (a lui Martov) există polemică, dar de ce vreți să ne faceți ridicoli propunîndu-ne s-o adoptăm ? În proiectul de rezoluție lungă s-ar părea că există chestiuni care n-au fost discutate de proletariat. Dar momia rasteareviștilor a ridiculizat însăși ideea de reprezentanță⁹⁰ și cu siguranță că, atunci cînd au făcut acest lucru, s-au gîndit și la țărănime.

2

OBIECȚII ÎMPOTRIVA AMENDAMENTELOR
LA PUNCTELE 2, 3 și 6 ALE PROIECTULUI
DE REZOLUȚIE

1

Guvernul asigură de pe acum, dar revoluția va distruge această asigurare. Asigură, dar nu a asigurat.

2

Dv. atenuați rezoluția ; guvernul nu numai că împiedică alegerile, dar pune chiar delegați pe zemski nacealnici.

3

Amendamentul tovarășului Dan nu este exact. „Uniunea 17 octombrie“⁹¹ este opoziție, dar ea nu este persecutată. Trebuie să luăm apărarea cadeților dacă sînt persecutați, chiar dacă n-ar avea de ce să fie persecutați.

4

„Zubatovismul“⁹² nu este numai o formă polițienească de depistare a celor suspecți ; el ține seama de mișcarea muncitorească, este o organizație a clasei muncitoare. „Zubatovismul“ este o invenție-cu adevărat rusească. Și se aplică și acum. Duma este un joc polițienesc, dar nu găsim în ea nici urmă de constituție. În general, aici cuvîntul „zubatovism“

este folosit ca un termen de comparație, și de aceea el nu este complet ca definiție. În sfârșit, noi doar spunem că aceasta este o „nouă” formă de „zubatovism” *de stat, pe scara întregii Rusii*. Și tactica noastră este și aici aceeași care a fost întotdeauna față de „zubatovism”. Noi ne-am dus și pe la întruniri zubatoviste, dar membri ai acestora n-am fost niciodată.

3

INTERVENȚII CU PRILEJUL DISCUTĂRII
PUNCTELOR 7 ȘI 8
DIN PROIECTUL DE REZOLUȚIE

1

Declarația tovarășului Dan cu privire la o inexactitate de fapt este pentru mine o mare noutate. Până acum nu s-a declarat nicăieri în mod oficial că „participarea la Dumă”⁹³ este admisibilă. Nici Parvus, nici chiar Plehanov n-au spus acest lucru pînă acum. Apoi ar fi o dovadă de mărginire din partea noastră dacă nu am ține seama de faptul că partea conștientă a proletariatului privește lucrurile într-un fel și nu în altul, așa că noi ținem seama de el ; acesta nu este un fapt întîmplător. Sînt gata să aduc un amendament : „majoritatea covîrșitoare” în loc de „toți”.

2

Declarația oficială a tovarășului Dan este deosebit de prețioasă pentru mine, pentru că, în general, aud o asemenea declarație pentru prima oară. Rămîne numai de dorit ca ea să apară în presă, deoarece pînă acum în presă n-a apărut nimic asemănător. Menșevicii au protestat întotdeauna dacă li se atribuia o asemenea părere. În manifestul C.C. unificat se spune că cele două părți ale partidului sînt de acord că nu trebuie să se participe la Dumă⁹⁴. Acesta este un document, și la acest punct al rezoluției noastre nu există nimic care să fie în contradicție cu el. În privința lui Plehanov, observația lui Dan nu este justă. El a spus pur și simplu : „sînt împotriva boicotării”, și acolo unde era cel mai interesant a pus punct. Sîntem destul de bine informați, și refe-

rirea la Poltava nu ne-a făcut să ne schimbăm părerea asupra punctului de vedere al majorității proletariatului în problema participării la Dumă. Solidaritatea trebuie să fie subliniată.

3

Dan crede că, dacă Duma se va întruni, aceasta va însemna anul 1849. Nu este adevărat. Duma este un landtag unit din 1847⁹⁵, și într-un asemenea landtag unit nu vom intra. Consider necesar să luăm act de indicațiile lui Lunacearski. Consider că trebuie să se răspundă la trei întrebări : 1) dacă este adevărat că majoritatea are dreptate ? - este adevărat ; nimeni nu ne-a dezmințit, tot ceea ce s-a spus este vorbărie fără teme și nu poate constitui un argument suficient pentru a fi înlăturate indicațiile cu privire la acest fapt ; 2) dacă trebuie să se țină seama de acest fapt ? - trebuie ; 3) ce atitudine are redacția Organului Central față de problema atinsă de acest punct al expunerii de motive ? - Eu afirm că ea a considerat că participarea la Dumă *nu este posibilă*. Nu m-am gândit că acest lucru va afecta atât de mult pe tovarășii menșevici ; pînă acum nimeni, niciodată și nicăieri, n-a afirmat ceva asemănător celor spuse de tovarășul Dan. Tovarășul Dan șovăie, și acest lucru nu mă bucură de loc.

4

Se spune că tot ceea ce urmează este pătruns de polemică. Nu este adevărat, nu ne-am propus asemenea scopuri. De ce nu se poate să intrăm în Dumă ? Pentru că poporul poate să creadă că merită să se țină alegeri indiferent de ceea ce cred tovarășii menșevici despre popor. Noi nu ne certăm, analizăm un argument. Considerăm că nu trebuie să se trimită în Dumă decît momii.

4

**INTERVENȚIE ÎN LEGĂTURĂ CU VOTAREA
PUNCTULUI 8 AL PROIECTULUI DE REZOLUȚIE**

Despre punctul de vedere principal cu privire la această votare prezint o rezoluție (Lenin citește rezoluția).

Conferința consideră necesar să motiveze în mod amănunțit hotărârea organizației social-democrate Petersburg că participarea la alegeri nu este indicată; aceasta nu pentru a polemiza cu tovarășii foști menșevici și nu pentru a arunca o umbră asupra lor ca social-democrați, ci în scopul unei expuneri exacte și oficiale a părerii majorității organizației despre caracterul și însemnătatea boicotării totale.

5

DECLARAȚIE ÎN SCRIS
ADRESATĂ BIROULUI CONFERINȚEI

Declarație de stabilire a faptelor. Declar că afirmațiile tovarășului Dan nu sînt adevărate și că el nu infirmă nici una dintre declarațiile mele în sensul că în presă nu există afirmații asemănătoare declarației făcute de tovarășul Dan.

CĂTRE TOȚI MUNCITORII
ȘI TOATE MUNCITOARELE
DIN ORAȘUL PETERSBURG ȘI DIN ÎMPREJURIMI ⁹⁶

Tovarăși muncitori ! Muncitorii social-democrați organizați din întreaga organizație a orașului și districtului Petersburg la P.M.S.D.R. au adoptat o hotărâre definitivă și obligatorie pentru comitetul de partid și pentru toate organizațiile lui locale în problema alegerilor pentru Duma de stat. Cu toate piedicile și capcanele puse de poliție, muncitorii au reușit să organizeze 120 de *adunări de cerc*, la care această problemă a fost discutată în amănunt ; la discuții au participat reprezentanții ambelor tactici conturate în partidul nostru. *Peste 2 000 de muncitori* și de intelectuali care fac parte din partidul nostru și-au dat votul în această problemă și s-au pronunțat cu o majoritate de 1168 de voturi contra 926 (numărul votanților fiind 2 094) *pentru boicotarea completă* nu numai a Dumei, ci și a *oricărui alegeri* pentru ea. Conferința reprezentanților aleși în toate raioanele (cite un delegat din partea a 30 de membri de partid care au votat) a discutat încă o dată această problemă și a adoptat cu 36 de voturi contra 29 (numărul participanților cu vot deliberativ fiind 65) o hotărâre *definitivă* pentru tactica *boicotării active*.

Așadar, proletariatul social-democrat din Petersburg și-a spus cuvântul. Acum toate forțele organizației de partid, toate eforturile muncitorilor înaintați care simpatizează cu social-democrația și doresc să țină seamă de hotărârea ei trebuie să fie îndreptate spre a aduce această hotărâre a social-democrației la cunoștința păturilor celor mai largi ale clasei muncitoare și a întregii populații, spre a face masele să înțeleagă

just scopurile pe care și le propune proletariatul conștient, precum și mijloacele pe care le alege pentru atingerea scopurilor sale.

De ce au declarat social-democrații din Petersburg boicotarea completă a Dumei, refuzul lor categoric de a participa la orice alegeri ?

Pentru că Duma de stat este o Dumă falsă. Este o falsificare a reprezentanței populare. Nu este o Dumă populară, ci o Dumă polițienească și moșierească. În alegeri nu toată lumea se bucură de aceleași drepturi, ci sînt organizate în așa fel încît moșierii și marii capitaliști să aibă o deplină precumpănire asupra muncitorilor și țăranilor. Trei pătrimi din întreaga clasă muncitoare este complet lipsită de dreptul de a alege, iar cealaltă pătrime este chemată să aleagă cernîndu-i pe deputați prin trei site : întii muncitorii să aleagă împuterniciți, împuterniciții - delegați, iar delegații (în total 24 la număr) trebuie să aleagă, împreună cu moșierii și capitaliștii (peste 100), pe membrii Dumei.

Intr-un mod și mai brutal își bate joc guvernul de țărani. Deputații din partea țăranilor sînt cernuți prin patru site : întii se alege cite un reprezentant la zece gospodării în plăși (iar țăranii săraci, care nu au case și pămînt, sînt excluși de la aceste alegeri) ; apoi acești reprezentanți a zece gospodării aleg împuterniciți ; împuterniciții aleg delegați ; delegații aleg pe membrii Dumei, și alegerile sînt făcute în așa fel încît, din totalul delegaților pe gubernii, țăranii în cea mai mare parte rămîn în minoritate.

De ce s-a pus la cale această cernere prin trei sau patru site ? Pentru ca muncitorii și țăranii să nu poată trimite în Dumă pe adevărații lor aleși. Ca să nu poată intra în Dumă oamenii care sînt de partea muncitorilor și a țăranilor. Ca să-și poată spune reprezentanți ai poporului un mănunchi de moșieri și de capitaliști ultrareacionari care jefuiesc întregul popor muncitor cu ajutorul poliției.

Muncitori și țărani ! Nu vă încredeți în Duma polițienească și moșierească. Nu reprezentanții poporului sînt chemați acolo, ci dușmanii poporului, pentru a complota mai bine împotriva muncitorilor și împotriva țăranilor. Priviți în jurul vostru : oare pot muncitorii și țăranii să-și aleagă în mod liber pe adevărații lor reprezentanți ca deputați în Dumă ? Oare

guvernul polițienesc nu înhață fără nici un fel de cercetări și fără judecată pe cei mai buni dintre muncitori și pe cei mai buni dintre țărani? În întreaga Rusie au loc masacrări și execuții ale țăranilor care luptă pentru cauza poporului. Întreaga Rusie este lăsată la cheremul unei bande de boiernași scâpătați, îmbrăcați în uniforme militare, care o jefuiesc nestinjeniți. Toate promisiunile de libertate pe care le-am auzit din partea guvernului sînt călcate în picioare de satrapi. Toate închisorile sînt ticsite cu luptători pentru libertatea poporului.

Guvernul vrea să înșele poporul convocînd o Dumă falsă. Guvernul vrea să se servească de Duma moșierească ca să împrumute bani pentru asuprirea poporului, pentru un război împotriva propriului lui popor, împotriva țăranilor și muncitorilor. Guvernul vrea să ne atragă într-o capcană polițienească, pentru a ne face să consimțim să luăm parte la această înșelăciune care poartă numele de alegeri pentru Dumă.

Muncitorii conștienți nu se vor lăsa prinși în această capcană polițienească. Fără nici un fel de alegeri trebuie să declarăm pe față guvernului și întregului popor că nu vom participa la această comedie. Nu vom îngădui ca poporul să fie înșelat. Vom demasca în fața tuturor această minciună polițienească. Punem în gardă pe muncitorii și pe țăranii care nu sînt încă conștienți de această înșelătorie și care se așteaptă ca Duma să facă ceva pentru popor : dacă vor încerca totuși să participe la alegeri, vor vedea că în Dumă vor intra nu deputații muncitorilor și țăranilor, ci capitaliștii și moșierii, care sînt pe placul poliției. Chemăm pe toți muncitorii și pe toți țăranii, pe toți oamenii cinstiți la lupta împotriva înșelătoriei polițienești.

Noi luptăm, ca și pînă acum, pentru o adevărată adunare a adevăraților reprezentanți ai poporului. Această adunare trebuie să fie aleasă liber ; la alegeri toată lumea trebuie să participe cu drepturi egale, fără ca moșierii și bogătașii să se bucure de vreun privilegiu, fără ca moșierii și bogătașii să se bucure de vreun privilegiu, fără nici o piedică din partea autorităților și a poliției. Numai o adunare constituantă a întregului popor aleasă în mod liber poate fi o Dumă adevărată și nu una falsă. Numai o asemenea adunare poate introduce cele mai bune rînduiri în Rusia, poate ușura viața muncitorilor, poate da pămînt țăranilor, poate da libertate întregului popor.

La 17 octombrie, muncitorii, prin lupta dusă, au smuls guvernului promisiunea că va acorda libertate. Guvernul și-a călcat toate promisiunile. Muncitorii vor lupta acum și mai strâns uniți, și mai perseverent pentru libertatea poporului. Pe muncitori înfringerile vremelnice nu-i descurajează. Muncitorii știu că lupta pentru libertate este grea și plină de obstacole, dar cauza libertății este cauza întregului popor. Causa libertății va învinge, lupta va lua o și mai mare amploare. Muncitorii își vor reveni de pe urma înfringerilor pe care le-au suferit. Ei vor fi și mai solidari, și mai strâns uniți în lupta împotriva guvernului. Ei vor acumula noi forțe. Ei vor lămuri mase tot mai largi de țărani, făcându-i să înțeleagă toate înșelătoriile guvernului și necesitatea luptei împotriva lui. Muncitorii se vor ridica împreună cu țăranii și vor răsturna guvernul de satnapi polițienești care își bat joc de popor.

Jos Duma falsă, polițienească și moșierească !

Trăiască adunarea constituantă a întregului popor, aleasă în mod liber !

Scris după 11 (24) februarie 1906

*Publicat în februarie 1906, într-un
manifest al Comitetului unificat
al organizației Petersburg a
P.M.S.D.R.*

*Se tipărește după manuscris
confruntat cu textul
manifestului*

REZOLUȚIA ORGANIZAȚIEI PETERSBURG
A P.M.S.D.R. CU PRIVIRE LA TACTICA BOICOTULUI ⁹⁷

Luînd în considerație că :

1) Duma de stat convocată în baza legilor din 6 august-11 decembrie este cea mai grosolană falsificare a reprezentanței populare, deoarece imensa majoritate a proletariatului și țărănimii este în fapt înlăturată de la participarea la Dumă, votul nefiind universal, iar delegații din partea muncitorilor și țăranilor fiind cernuți prin trei și patru site ;

2) printr-o selecționare artificială a delegaților și prin crearea unei serii de privilegii în favoarea moșierilor bogați și a marilor capitaliști, guvernul caută să asigure nu numai precumpănirea deplină în Dumă a reprezentanților claselor exploatoare, dar precumpănirea elementelor ultrareacționare ale acestor clase ;

3) chiar și aceste alegeri cu un caracter îngust de stare socială sînt măsluite în modul cel mai nerușinat de către guvern, care nu permite nici un fel de libertate de agitație, introduce pretutindeni starea de asediu și arbitrarul deplin al poliției, prigonește în pofida oricăror legi și fără nici un fel de judecată nu numai pe reprezentanții partidelor revoluționare și socialiste, dar chiar și pe reprezentanții partidului liberal monarhist al burgheziei (constituționaliștii-democrați etc.) ;

4) guvernul abrogă acum propria sa lege potrivit căreia alegerile trebuie să aibă loc în același timp în toată țara, fixînd în mod artificial în diferitele localități momentele cele mai convenabile pentru el și ținînd alegerile cu o grabă care face cu neputință orice contact al candidaților cu populația ;

5) guvernul absolutist speră ca prin convocarea Dumei să exercite o influență asupra opiniei publice ruse și, mai ales, asupra celei din străinătate, cu scopul de a amâna pieirea sa inevitabilă și de a obține alte împrumuturi de milioane pentru a înăbuși revoluția și a asupra în continuare poporul ;

6) ⁹⁸ legea din 20 februarie ⁹⁹, care transformă Consiliul de stat în cameră superioară, înrăutățește și mai mult regulamentul cu privire la Dumă, tinzând s-o reducă definitiv la rolul unui neputincios apendice consultativ al birocrăției absolutiste ;

7) ¹⁰⁰ majoritatea covârșitoare a partidelor social-democrate și a organizațiilor tuturor națiunilor din țară consideră că participarea la o asemenea Dumă în asemenea condiții politice este cu neputință ;

8) participarea social-democraților la alegerile pentru Duma de stat într-un stadiu sau altul ar putea să încurajeze în rândurile poporului ideea greșită că pentru partidele care apără interesele maselor largi ale poporului ar fi posibile alegeri cât de cât juste ;

9) participarea la alegeri ar putea face ca centrul de greutate al atenției proletariatului să se mute de la mișcările revoluționare ale muncitorilor, țăranilor, soldaților etc., care se desfășoară independent de Dumă, la o părticică din campania electorală pseudolegală, pseudoconstituțională, ar putea face să scadă și mai mult moralul vremelnic scăzut al clasei muncitoare, creind impresia că perioada revoluționară de luptă s-a încheiat, că problema insurecției nu mai este la ordinea zilei, că partidul pășește pe calea constituțională ;

10) alegerile pentru Duma de stat presupun condiții care necesită din partea partidului menținerea legalității și liniștei, astfel că participarea noastră la aceste alegeri ar avea efecte dăunătoare asupra sarcinii revoluționare imediate : acțiuni energice intensificate împotriva guvernului tocmai în timpul alegerilor și al convocării Dumei ;

11) în scopul educării practice a maselor celor mai înapoiate, partidul social-democraților nu poate să meargă cu ele la alegeri, deoarece aceste mase înapoiate vor să meargă chiar pînă la participarea în Dumă, și să meargă pe cale legală, iar un partid care nu se supune legilor n-ar face decît să trezească neîncrederea firească a acestor mase și le-ar împie-

dica să-și însușească sincer și consecvent învățămintele campaniei de alegeri pentru Dumă ;

12) împuternicirii și delegații muncitorilor, dată fiind selecționarea în mod artificial, pe cale. polițienească, a alegătorilor lor, dată fiind durata scurtă și caracterul îngust al mandatului lor, date fiind împrejurările arătate mai sus în care se desfășoară alegerile, nu pot contribui cu nimic la o organizare cu adevărat revoluționară a păturilor largi ale clasei muncitoare ;

13) Duma nu poate fi zădărnicită prin faptul că o parte din delegații pe care social-democrația i-ar putea atrage, în cel mai bun caz, după sine părăsesc întrunirile electorale gubernale ;

14) reprezentanții conștiinței ai proletariatului naționalităților celor mai asuprite din Rusia (social-democrația poloneză, evreiască, letonă, lituaniană) resping în mod hotărît orice participare la comedia alegerilor și luptă cu toată energia împotriva organizatorilor ei ;

15) opinia publică a tuturor elementelor combative ale democrației burgheze și ale țărănimii (Uniunea țărănească, Asociația corpului didactic¹⁰¹, Uniunea asociațiilor, partidul socialiștilor-revoluționari, partidul socialist polonez¹⁰², partidul progresist polonez etc.) respinge și Duma și alegerile pentru ea.

Luînd în considerație toate acestea, noi, adunarea reprezentanților muncitorilor din Petersburg, care facem parte din P.M.S.D.R., socotim necesar :

1) să se renunțe neapărat la orice participare la Duma de stat ;

2) să se renunțe neapărat la orice alegeri pentru Duma de stat în orice stadiu al lor ;

3) să se desfășoare o cît mai largă agitație în rîndurile poporului, lămurind adevăratul caracter al Dumei, făcînd ca opinia publică din Rusia și din Europa să nu mai fie indusă în eroare și arătînd că țărani care se așteaptă la ceva bun din partea Dumei vor fi în mod inevitabil dezamăgiți ;

4) să se folosească la maximum, în mod legal și ilegal, toate adunările în legătură cu alegerile pentru a expune concepțiile social-democraților, în general, pentru a critica Duma, în special, și îndeosebi pentru a chema la luptă în vederea

convocării pe cale revoluționară a unei adunări constituante a întregului popor ;

5) opunînd luptei prin intermediul Dumei metodele revoluționare de luptă pentru libertate, să se acorde cea mai mare atenție în această agitație aducerii la cunoștința muncitorilor și a întregului popor a experienței insurecției din decembrie, care marchează începutul unui stadiu superior de luptă revoluționară pentru adevărata libertate a poporului ;

6) cu prilejul desfășurării agitației în legătură cu Duma, să se acorde o atenție sporită profundei crize economice și financiare, extremei agravări a exploatării muncitorilor de către capitaliștii reacționari, creșterii șomajului la orașe și a foametei la sate, mișcării țărănești ce se prevede pentru primăvară, frământărilor din rîndurile armatei, fapte care fac ca în viitorul apropiat să fie foarte posibilă o nouă explozie populară, care va mătura Duma de stat fie înainte de convocarea ei, fie după convocare, cînd populația va fi definitiv decepționată de ea ;

7) să se folosească această agitație, între altele, și pentru a înfiera pe reprezentanții lași ai burgheziei liberale monarhiste (de teapa cadeților) care pervertesc conștiința civică a populației, semănînd iluzii constituționaliste într-un moment de război civil acut, recomandînd Duma și participarea la ea, negînd necesitatea folosirii violenței în scopul apărării libertății și a drepturilor imensei majorități a populației într-un moment cînd bandele înarmate care își spun guvern nu se mențin decît printr-o violență sălbatică.

Scris la sfîrșitul lunii februarie—
începutul lunii martie 1906

Publicat în martie 1906, într-un
manifest al Comitetului unificat
al organizației Petersburg
a P.M.S.D.R.

Se tipărește după textul
manifestului

REVOLUȚIA RUSĂ ȘI SARCINILE PROLETARIATULUI

I

Care este situația revoluției democratice din Rusia : a fost ea oare înfrântă sau trecem numai printr-o perioadă de acalmie vremelnică ? Oare insurecția din decembrie a fost punctul culminant al revoluției și acum ne rostogolim în mod irezistibil spre un regim „constituțional-șipovist“ ?¹⁰³ Sau mișcarea revoluționară în ansamblul ei nu este în declin, ci continuă să crească, pregătind o nouă explozie, adunînd în timpul acalmiei noi forțe și promițînd, după prima insurecție nereușită, o a doua, care are incomparabil mai multe șanse de succes ?

Iată problemele fundamentale care stau acum în fața social-democraților din Rusia. Dacă vrem să rămînem credincioși marxismului, nu putem și nu trebuie să ne eschivăm prin fraze generale de la analiza condițiilor obiective, a căror apreciere, în ultimă instanță, rezolvă definitiv aceste probleme. Or, de rezolvarea lor depinde întreaga tactică a social-democrației, iar discuțiile noastre, de pildă, asupra boicotării Dumei (discuții care, de altfel, se apropie de sfîrșit, deoarece majoritatea organizațiilor P.M.S.D.R. s-au pronunțat pentru boicot) nu sînt decît o mică pîrticică din aceste probleme mari.

Am spus mai sus că nu se cuvine ca un marxist să ocolească prin fraze generale aceste probleme. Fraze generale sînt, de pildă, afirmațiile că noi n-am înțeles niciodată revoluția doar în sensul de „furci și topoare“, că am fost revoluționari și atunci cînd n-am lansat o chemare directă la insurecție, că vom rămîne revoluționari și în perioada parlamentară atunci

cînd ea va veni etc. Asemenea cuvinte n-ar fi decît niște subterfugii lamentabile, n-ar însemna decît să substitui unei probleme istorice concrete considerații abstracte care nu lămuresc absolut nimic și sîrvesc numai pentru a-ți ascunde sărăcia de idei sau dezorientarea politică. Pentru a confirma ideea noastră printr-un exemplu, ne vom referi la atitudinea lui Marx față de revoluția germană din 1848. Această referire poate fi cu atît mai folositoare, cu cît există o serie de indicii care arată că la noi există aceeași împărțire, ba chiar și mai categorică a burgheziei în burghezie reacționară și burghezie revoluționară, împărțire care în marea revoluție franceză, de pildă, n-a existat. La drept vorbind, și problemele fundamentale puse de noi mai sus, referitoare la situația revoluției ruse, pot fi formulate pe baza analogiei cu Germania (bineînțeles numai în sensul convențional și limitat în care, în general, sînt admisibile analogiile istorice) prin aceste cuvinte : 1847 sau 1849 ? Ne aflăm noi oare (ca Germania în 1847, cînd se ducea lupta pentru convocarea și cînd a fost convocată Duma de stat germană, așa-numitul landtag unit) la sfîrșitul perioadei de avînt maxim al revoluției sau ne aflăm (ca Germania în 1849) la sfîrșitul sleirii definitive a revoluției și la începutul unei perioade de viață cenușie a unei constituții ciuntite ?

Marx a pus această problemă în cursul anului 1850, cău-tînd s-o rezolve și rezolvînd-o în cele din urmă nu printr-un subterfugiu, ci printr-un răspuns răspicat, dedus din analiza condițiilor obiective. În 1849 revoluția a fost înăbușită, o serie de insurecții s-au soldat printr-un eșec, poporului i-a fost răpită libertatea pe care și-o cucerise în fapt, reacțiunea a dezlănțuit represiuni împotriva „revoluționarilor”. O acțiune politică fățișă a „Ligii comuniștilor”¹⁰⁴ (organizația social-democrată din acea vreme, condusă de fapt de Marx) devenise imposibilă. „Pretutindeni – spune adresa din iunie 1850 a Organului Central al Ligii către membrii ei – se simte nevoia unei puternice organizații *secrete* (subliniat peste tot de noi), pe întreaga Germanie, a partidului revoluționar”. Organul Central trimite din străinătate în Germania un emisar care concentrează „în mîinile ligii toate forțele utilizabile”. Marx vorbește (în „Adresa” din martie 1850) de probabili-

tatea unui nou avînt, a unei noi revoluții, îi sfătuiește pe muncitori să se organizeze în mod de sine stătător, insistă în special asupra necesității înarmării întregului proletariat, a formării unei gărzi proletare, asupra faptului „că orice încercare de dezarmare trebuie zădărnicită”, la nevoie, „prin forță”. Marx cere formarea unor „cîrmuiri muncitorești revoluționare” și arată cum trebuie să se comporte proletariatul „în timpul și după viitoarea insurecție”. Marx dă ca exemplu democrației germane Franța iacobină din 1793 (vezi „Procesul comuniștilor de la Colonia”, trad. rusă, pag. 115 ș. a.)¹⁰⁵.

Trece o jumătate de an. Avîntul așteptat nu vine. Eforturile Ligii nu sînt încununete de succes. „Un avînt al revoluției – scria Engels în 1885 – în cursul anului 1850 devenea tot mai puțin probabil, ba chiar imposibil”¹⁰⁶. Criza industrială din 1847 trecuse. Începuse o perioadă de prosperitate a industriei. Și iată că Marx, ținînd seama de condițiile obiective, pune problema net și precis. În toamna anului 1850, el afirmă categoric că în momentul de față, în condițiile unei dezvoltări atît de puternice a forțelor de producție ale societății burgheze, „nici nu poate fi vorba de o adevărată revoluție”¹⁰⁷.

După cum vede cititorul, Marx nu caută să ocolească această problemă grea. El nu se joacă cu cuvîntul revoluție, nu substituie niște abstracții goale unei probleme politice arzătoare. El nu uită că, în general, revoluția merge în orice caz înainte, deoarece dezvoltarea societății burgheze își urmează cursul, și vorbește pe față despre imposibilitatea unei revoluții democratice în sensul direct și strict al cuvîntului. Marx rezolvă această problemă dificilă fără a se referi la „starea de spirit” de descurajare și la oboseala unor pături sau ale altora ale proletariatului (cum fac adeseori social-democrații care alunecă pe calea codismului). Nu, atîta timp cît nu existau alte date decît faptul că moralul era scăzut (în martie 1850), el a continuat să cheme la înarmare și la insurecție, a continuat să pregătească insurecția și nu a contribuit prin scepticismul și dezorientarea sa la demoralizarea muncitorilor. Numai după ce a arătat că sleirea „adevăratei revoluții” „este inevitabilă”, numai atunci și-a schimbat Marx părerea. Și, cînd și-a schimbat părerea, Marx a cerut direct și deschis

schimbarea radicală a tacticii, încetarea totală a „pregătirii” insurecției, deoarece în acel moment pregătirea insurecției nu putea fi decît un joc. Lozinca insurecției a fost declarată pe față ca nemaifiind la ordinea zilei. S-a recunoscut deschis și limpede că „forma mișcării s-a schimbat”.

În momentul greu prin care trecem, trebuie să avem mereu în fața ochilor acest exemplu al lui Marx. Trebuie să privim cu cea mai mare seriozitate problema posibilității unei „adevărata revoluții” în viitorul apropiat, problema principalei „forme a mișcării”, a insurecției și a pregătirii ei ; dar un partid politic care luptă este dator să rezolve această problemă limpede și precis, fără ocolișuri, fără subterfugii, fără reticențe. Un partid care nu ar fi în stare să dea un răspuns limpede la această problemă nu ar merita denumirea de partid.

II

Așadar, ce date obiective avem pentru rezolvarea acestei probleme ? În favoarea părerii că „forma” direct revoluționară a „mișcării” s-a epuizat complet, că o nouă insurecție nu este posibilă, că Rusia a intrat în era unui jalnic cvasi-constituționalism burghez, în favoarea acestei păreri pledează o serie întreagă de fapte, care se găsesc, ca să zicem așa, la suprafață și sar în ochii oricui. Că burghezia a făcut o cotitură este incontestabil. Moșierul s-a îndepărtat de cadeți și a intrat în Uniunea 17 octombrie. Guvernul a și acordat o „constituție”, care prevede sistemul bicameral. Cu ajutorul stării de asediu, al represiunilor și al arestărilor se creează posibilitatea convocării unei Dume falsificate. Insurecția de la orașe a fost înăbușită și s-ar putea ca mișcările țărănești, care au loc în primăvară, să fie izolate. Vânzarea pămînturilor țărănești continuă și, prin urmare, se întărește pătura țărănimii burgheze, „potolite”. După înăbușirea insurecției domnește un spirit de demoralizare. În sfîrșit, nu putem ignora nici faptul că este mai ușor și mai puțin costisitor, ca să zicem așa, să prezici înfrîngerea revoluției în general decît să prezici avîntul ei, deoarece în prezent puterea aparține reacțiunii, iar pînă acum „de cele mai multe ori” revoluțiile s-au săvîrșit... fără a fi desăvîrșite.

Ce date pledează în favoarea părerii contrare ? În această problemă să dăm cuvîntul lui K. Kautsky ; toți marxistii cunosc luciditatea vederilor lui și felul cum știe să examineze, cu mult calm, concret și minuțios, problemele politice acute și de actualitate. Curînd după înăbușirea insurecției de la Moscova, Kautsky și-a spus părerea în articolul „Șansele revoluției ruse”. Acest articol a apărut în traducere rusă, desigur nu fără denaturări datorate cenzurii (de felul celor de care a avut de suferit și traducerea rusă a unei alte excelente lucrări a lui Kautsky : „Problema agrară în Rusia”).

Kautsky nu caută să ocolească această problemă dificilă. El nu încearcă să se eschiveze prin vorbe goale despre invincibilitatea revoluției în general, despre revoluționarismul permanent și veșnic al clasei proletarilor etc. Nu, el pune deschis problema istorică concretă a șanselor revoluției democratice actuale, din ziua de azi din Rusia. El își începe articolul fără ocolișuri, pornind de la faptul că de la începutul anului 1906 vin din Rusia aproape numai vești triste, care „ar putea da naștere părerii că această revoluție a fost definitiv înăbușită și că își dă ultima suflare”. Aceasta îi face să jubileze nu numai pe reacționari, ci și pe liberalii ruși, spune Kautsky, folosind, în legătură cu acești eroi ai „cuponului”¹⁰⁸, expresii pline de un dispreț bine meritat (după cît se vede, pe Kautsky nu l-a convins încă teoria lui Plehanov potrivit căreia social-democrații ruși ar trebui „să prețuiască sprijinul partidelor de opoziție neproletare”).

Kautsky analizează amănunțit această părere care se impune în mod firesc. Există, fără îndoială, o asemănare aparentă între înfrîngerea din decembrie a muncitorilor din Moscova și înfrîngerea din iunie (1848) a muncitorilor din Paris. Și acolo, și aici, insurecția armată a muncitorilor a fost „provocată” de guvern într-un moment cînd clasa muncitoare nu era suficient de organizată. Și acolo, și aici, cu toată împotrivirea eroică a muncitorilor, reacțiunea a învins. Ce concluzie trage Kautsky de aici ? Nu trage el oare, după exemplul poezelor pedante ale lui Plehanov, concluzia că nu trebuia să se pună mîna pe arme ? Nu, Kautsky nu se grăbește să ne facă, post factum, o morală ieftină și mioapă. El

cercetează datele obiective cu ajutorul cărora se poate rezolva problema dacă revoluția rusă a fost sau nu definitiv înăbușită.

Kautsky consideră că există patru deosebiri esențiale între înfrângerea suferită de proletariat la Paris (1848) și cea suferită la Moscova (1905). În primul rînd, înfrângerea Parisului a fost o înfrîngere a întregii Franțe. Despre Moscova nu se poate spune acest lucru. Muncitorii din Petersburg, Kiev, Odesa, Varșovia, Lodz nu au fost înfrinți. Ei sînt sleiți de puteri în urma luptei îngrozitor de grele care durează de un an de zile, dar curajul lor n-a fost înfrînt. Ei își adună forțele ca să pornească din nou lupta pentru libertate.

În al doilea rînd, o deosebire și mai esențială este aceea că în Franța, în 1848, țărani erau de partea reacțiunii, pe cînd în Rusia, în 1905, ei sînt de partea revoluției. Au loc răscoale țărănești. Armate întregi sînt folosite pentru înăbușirea lor. Aceste armate pustiesc țara așa cum numai Germania a fost pustiită în războiul de 30 de ani¹⁰⁹. Represiunile militare îi intimidează pentru un timp pe țărani, dar ele nu fac decît să le sporească sărăcia, să le agraveze situația disperată în care se găsesc. În mod inevitabil, aceste represiuni, ca și pustiirile din timpul războiului de 30 de ani, vor trezi noi și noi mase de oameni care vor fi nevoite să declare război rînduieților existente, care vor împiedica instaurarea liniștii în țară și se vor alătura oricărei insurecții.

A treia deosebire, extrem de importantă, este următoarea. Revoluția din 1848 a fost pregătită de criza și de foamea din 1847. Reacțiunea burgheză se baza pe terminarea crizei și pe înflorirea industriei. „Dimpotrivă, actualul regim de teroare din Rusia trebuie să ducă în mod inevitabil la agravarea crizei economice în care se zbate de ani de zile întreaga țară”. Și în lunile care vin, foamea din 1905 se va face simțită cu toate urmările ei. Înăbușirea revoluției înseamnă dezlănțuirea unui mare război civil, a unui război împotriva întregului popor. Acest război nu costă mai puțin decît unul extern și nu ruinează o țară străină, ci țara proprie. Se apropie un crah financiar. În afară de aceasta, noile acorduri comerciale amenință să provoace în Rusia o zguduire deosebit de puternică și pot provoca chiar o criză economică mondială. Așadar, cu cît teroarea reacționară se va menține

mai mult, cu atât va fi mai disperată situația economică a țării, cu atât revolta împotriva odiosului regim va fi mai puternică. „Această situație – spune Kautsky – face ca orice mișcare puternică împotriva țarismului să fie invincibilă și asemenea mișcări nu vor lipsi. De aceasta va avea grijă proletariatul rus, care a și dat numeroase dovezi mărețe de eroism și de abnegație“.

A patra deosebire pe care o relevă Kautsky prezintă un deosebit interes pentru marxiștii ruși. Din păcate, la noi este acum foarte răspândită o anumită chicoteală neputincioasă, în fond pur cadetă, în legătură cu „browningurile“ și cu „drujinele de luptă“. Nimeni nu are francheța și curajul, de care a dat exemplu Marx, să spună că insurecția nu este posibilă și că nu mai are rost s-o pregătim. Dar ne place foarte mult să chicotim pe seama acțiunilor militare ale revoluționarilor. Ne intitulăm marxiști, dar preferăm să ne eschivăm de la analiza laturii *militare* a insurecției (căreia Marx și Engels i-au acordat întotdeauna o mare însemnătate¹¹⁰), declarând pe un ton de inimitabilă maiestrate de doctinar : „nu trebuia să se pună mâna pe arme...“. Kautsky procedează altfel. Oricât de puține date cu privire la insurecție a avut, el caută totuși să aprofundeze și latura militară a problemei. El caută să aprecieze mișcarea ca o nouă formă de luptă, creată de mase, și nu așa cum apreciază bătațiile Kuropatkinii noștri revoluționari : dacă cineva îți dă ceva, ia ; dacă te bate, fugi ; dacă te-a bătut înseamnă că nu trebuia să pui mâna pe arme !

„Și bătălia din iunie de la Paris — spune Kautsky —, și cea din decembrie de la Moscova au fost lupte de baricadă. Dar prima a fost o catastrofă, a însemnat sfârșitul vechii tactici a luptei de baricadă. A doua a fost începutul unei noi tactici a luptei de baricadă. Și de aceea trebuie să revizuiim părerea expusă de Engels în prefața sa la «Lupta de clasă» a lui Marx, și anume că epoca luptei de baricadă a apus pentru totdeauna¹¹¹. În realitate, n-a apus decât epoca vechii tactici a luptei de baricadă. Iată ce a dovedit bătălia de la Moscova, unde o mină de insurgenți au reușit să reziste timp de două săptămâni unor forțe militare superioare, înzestrate cu artilerie modernă“.

Așa vorbește Kautsky. El nu cîntă prohodul insurecției pe motiv că prima încercare a eșuat. Pe el insuccesul nu-l face să bombăne, ci *cercetează* fenomenul nașterii și dezvoltării unei forme noi, superioare de luptă, studiază însemnătatea

dezorganizării și a nemulțumirii care domnește în armată, însemnătatea ajutorului acordat muncitorilor de populația de la orașe, a îmbinării grevei de masă cu insurecția. El cercețează cum *învață* proletariatul să facă insurecția. El revizuieste teoriile militare învechite, îndemnând astfel întregul partid să prelucreze și să-și însușească experiența Moscovei. El privește întreaga mișcare ca o trecere de la grevă la insurecție, căutând să înțeleagă în ce fel trebuie să îmbine muncitorii pe una cu cealaltă pentru a obține succesul.

Kautsky își încheie articolul cu cuvintele : „Acestea sînt învățămintele Moscovei. De aici (adică din Germania) nu se poate prevedea, în momentul de față, în ce măsură vor exercita ele o influență asupra formelor viitoare ale luptei. Într-adevăr, pînă acum în toate manifestările anterioare ale revoluției ruse am văzut niște explozii spontane ale unor mase neorganizate ; nici una dintre aceste manifestări n-a fost stabilită după un plan și pregătită dinainte. Probabil că și de acum înainte o bucată de timp va fi tot așa.

Dar dacă în momentul de față viitoarele forme ale luptei nu pot fi încă prevăzute cu precizie, există toate indiciile că trebuie să ne așteptăm în mod necesar la alte bătălii, că actuala liniște apăsătoare (unheimliche) nu este decît acalmia dinainte de furtună. Mișcarea din octombrie a arătat maselor de la orașe și sate ce forță sînt ele în stare să desfășoare. Reacțiunea din ianuarie le-a împins apoi într-o prăpastie a chinurilor. În această prăpastie totul le ațîță, le împinge la revoltă, și nu există preț care să li se pară prea scump pentru a se salva din această prăpastie. Curînd masele se vor ridica din nou, curînd ele vor fi și mai puternice ! Contra-revoluția n-are decît să-și sărbătorească triumful pe trupurile eroilor căzuți în lupta pentru libertate ; se apropie sfîrșitul acestui triumf, răsar zorile roșii, se apropie *revoluția proletară*“.

III

Problema schițată de noi este problema fundamentală a întregii tactici social-democrate. Viitorul congres al partidului trebuie, în primul rînd, să rezolve această problemă în modul cel mai clar și mai lipsit de echivoc, și toți membrii de

partid, toți muncitorii conștienți trebuie să depună imediat toate eforturile ca să strângă un material multilateral pentru rezolvarea acestei probleme, s-o discute și să trimită la congres delegați bine pregătiți pentru sarcina serioasă și de răspundere care le revine.

Alegerile pentru congres trebuie să aibă loc pe baza lămuririi depline a platformelor tactice. Și, în fond, un răspuns într-un sens sau altul, consecvent și complet la problema aceasta va fi totodată și un răspuns la toate problemele de amănunt ale platformei tactice social-democrate.

Ori - ori.

Ori recunoaștem că în prezent „nici nu poate fi vorba de o adevărată revoluție“. În acest caz trebuie s-o afirmăm cu glas tare, direct și în modul cel mai hotărât, pentru a nu ne induce în eroare nici pe noi înșine, nici proletariatul, nici poporul. În acest caz trebuie să respingem categoric ideea de a duce revoluția democratică pînă la capăt ca o sarcină *imediată* a proletariatului. În acest caz sîntem datori să considerăm că problema insurecției nu mai este nicidecum la ordinea zilei, să încetăm orice muncă în direcția organizării de drujine de luptă și a înarmării lor, deoarece nu este demn de un partid muncitoresc să se joace de-a insurecția. În acest caz trebuie să recunoaștem că forțele democrației revoluționare sînt epuizate și să ne punem ca sarcină imediată sprijinirea unor pături sau ale altora ale democrației liberale ca forță opoziționistă reală într-un regim constituțional. În acest caz trebuie să considerăm Duma de stat ca fiind un parlament, chiar dacă e un prost parlament, trebuie să participăm nu numai la alegeri, ci și să luăm parte la activitatea Dumei. În acest caz trebuie să punem pe primul plan trecerea partidului în legalitate, să modificăm în mod corespunzător programul partidului, să ne adaptăm întreaga muncă la cadrul „legal“ sau, cel puțin, să rezervăm muncii ilegale un rol minim și subordonat. În acest caz putem considera că sarcina organizării sindicatelor este pentru partid o sarcină primordială, așa cum a fost în perioada istorică precedentă insurecția armată. În acest caz trebuie să considerăm că nici lozincile revoluționare ale mișcării țărănești (cum este confiscarea pămînturilor moșierești) nu mai sînt la ordinea zilei,

deoarece practic aceste lozinci sînt lozinci ale insurecției, iar a chema la insurecție fără să te pregătești serios din punct de vedere militar pentru ea, fără să crezi în ea, ar fi un joc nedemn de-a insurecția. În acest caz trebuie să aruncăm peste bord orice fel de discuții nu numai despre un guvern revoluționar provizoriu, ci și despre așa-numita „autoadministrare revoluționară“, deoarece experiența a arătat că în fapt instituțiile desemnate, în mod just sau nejust, prin acest termen se transformă, prin forța lucrurilor, în organe ale insurecției, în germe ai unui guvern revoluționar.

Ori recunoaștem că în prezent poate și trebuie să fie vorba de o adevărată revoluție și că aceste forme noi și superioare de luptă nemijlocit revoluționară sînt inevitabile sau, cel puțin, foarte probabile. În acest caz, sarcina politică principală a proletariatului, nervul întregii sale munci, sufletul întregii sale activități organizatorice *de clasă* trebuie să fie *ducerea pînă la capăt a revoluției democratice*. În acest caz, orice eschivare de la această sarcină n-ar însemna decît o coborîre a noțiunii de luptă de clasă pînă la interpretarea ei în spirit brentanist¹¹², n-ar însemna decît transformarea proletariatului într-un apendice al burgheziei liberale monarhiste. În acest caz, sarcina politică centrală și cea mai arzătoare a partidului este pregătirea forțelor și organizarea proletariatului în vederea insurecției armate, cea mai înaltă formă de luptă la care a ajuns mișcarea. În acest caz sîntem dator să studiem în mod critic, în scopuri practice cît se poate de directe, întreaga experiență a insurecției din decembrie. În acest caz trebuie să ne înzecim eforturile în vederea organizării unor drujine de luptă și a înarmării lor. În acest caz trebuie să ne pregătim de insurecție și prin acțiuni de luptă de partizani, deoarece ar fi ridicol „să ne pregătim“ numai prin înscrieri și înregistrări. În acest caz trebuie să considerăm că războiul civil este declarat și continuă, *întreaga* activitate a partidului trebuind să fie subordonată principiului: „la război ca la război“. În acest caz, este absolut necesară educarea cadrelor proletariatului în vederea unor acțiuni militare *ofensive*. În acest caz, lansarea lozincilor revoluționare în rîndurile masei țărănești este o acțiune logică

și consecventă. Sarcina încheierii unor acorduri de luptă cu democrația revoluționară, și numai cu cea revoluționară, se pune pe primul plan ; drept criteriu al împărțirii democrației burgheze se ia tocmai atitudinea în problema insurecției. Cu cei care sînt pentru insurecție proletariatul „lovește împreună“, deși „nu merge pe același drum“ cu ei ; împotriva acelor care sînt contra insurecției ducem o luptă necruțătoare sau îi îndepărtăm de noi ca pe niște fățarnici și iezuiți demni de dispreț (cadeții). În acest caz, în întreaga muncă de agitație punem pe primul plan criticarea și demascarea iluziilor constituționaliste din punctul de vedere al unui război civil deschis, punem pe primul plan împrejurările și condițiile care pregătesc în mod inevitabil explozii revoluționare spontane. În acest caz, considerăm că Duma nu este un parlament, ci o cancelarie polițienească, și respingem orice participare la un simulacru de alegeri, care ar perverti și ar dezorganiza proletariatul. La baza organizării partidului clasei muncitoare punem în acest caz (așa cum a pus Marx în 1849) „o puternică organizație secretă“, care să aibă un aparat special pentru „acțiuni legale“, trebuind să aibă antene speciale în toate asociațiile și instituțiile legale, începînd cu sindicatele muncitorești și terminînd cu presa legală.

Pe scurt : ori trebuie să considerăm că revoluția democratică s-a încheiat, că problema insurecției nu mai este la ordinea zilei și să pornim pe calea „constituționalistă“. Ori considerăm că revoluția democratică continuă, pe primul plan punem sarcina desăvîrșirii ei, dezvoltăm și aplicăm în fapt lozinca insurecției, proclamăm războiul civil și înfierăm fără cruțare orice iluzii constituționaliste.

Credem că nu e nevoie să mai spunem cititorilor că noi ne pronunțăm hotărît pentru *ultima* soluție a problemei care se pune în fața partidului nostru. Platforma tactică pe care o anexăm trebuie să rezume și să expună sistematic punctul nostru de vedere, pe care îl vom susține la congres și în cursul întregii munci de pregătire a congresului. Această platformă trebuie să fie considerată nu ca ceva definitiv, ci

ca un conspect care lămurește problemele tactice și ca un prim concept al rezoluțiilor și hotărârilor pe care le vom susține la congresul partidului. Această platformă a fost discutată în adunările neoficiale ale tovarășilor de idei din rîndurile foștilor „bolșevici” (printre care redactorii și colaboratorii ziarului „Proletarii”) și este rodul unei munci colective.

„Partinle Izvestia” nr. 2
din 20 martie 1906
Semnat: Bolșevic

Se tipărește după textul
apărut în ziar

**PLATFORMA TACTICĂ
PENTRU CONGRESUL DE UNIFICARE AL P.M.S.D.R.**

**PROIECTE DE REZOLUȚII
PENTRU CONGRESUL DE UNIFICARE AL P.M.S.D.R. III**

Publicat la 20 martie 1966
în ziarul „Partinile Izvestia” nr. 2

Se tipărește după textul
apărut în ziar

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Cele 11 rezoluții pe care le prezentăm cititorului au fost întocmite de un grup de tovarăși de idei dintre foștii redactori și colaboratori ai ziarului „Proletarii” și de câțiva practicieni. Acesta nu este un proiect definitiv, ci o schiță de proiect, care trebuie să dea, pe cât posibil, o imagine unitară despre totalitatea concepțiilor tactice ale unei anumite părți din partid și să înlesnească discuția sistematică ce se deschide în prezent, la propunerea Comitetului Central Unificat, în toate cercurile și organizațiile partidului nostru.

Rezoluțiile cu privire la tactică sînt adaptate la ordinea de zi a congresului, propusă în cunoscutul manifest al C.C.U.¹¹⁴. Dar membrii de partid nu sînt nicidecum obligați să se limiteze la această ordine de zi. În vederea expunerii complete a tuturor concepțiilor tactice, am considerat că este absolut necesar să fie adăugate două probleme care n-au figurat pe ordinea de zi a C.C.U., și anume „Momentul actual al revoluției democratice” și „Sarcinile de clasă ale proletariatului în momentul actual al revoluției democratice”. Fără lămurirea acestor probleme nu pot fi discutate problemele mai speciale de tactică. De aceea propunem congresului să includă în ordinea sa de zi problema generală: „Momentul actual al revoluției democratice și sarcinile de clasă ale proletariatului”.

În ceea ce privește programul agrar și atitudinea față de mișcarea țărănească, pentru această problemă este necesară o broșură aparte*. În afară de aceasta, C.C.U. a numit o

* Vezi volumul de față, pag. 233—262. — Nota red.

comisie specială care pregătește pentru a prezenta la congres un raport asupra acestei probleme¹¹⁵.

Publicînd proiectele noastre de rezoluții, invităm pe toți membrii de partid să ia parte la discutarea, îndreptarea și completarea lor. Rapoartele și proiectele în scris pot fi trimise prin organizațiile partidului nostru Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., pentru a fi predate grupului care a elaborat proiectele de rezoluții.

MOMENTUL ACTUAL AL REVOLUȚIEI DEMOCRATICE

Luînd în considerație :

1) că în condițiile distrugerii masive a forțelor de producție și a nemaipomenitei ruinări a poporului, criza economică și financiară prin care trece Rusia nu numai că nu slăbește, ci, dimpotrivă, se extinde și se agravează, dînd naștere unui șomaj îngrozitor la orașe și foametei la sate ;

2) că deși în rîndurile clasei marilor capitaliști și ale moșierilor, speriată de activitatea revoluționară a poporului care amenință privilegiile și interesele ei tilhărești, se produce o cotitură bruscă de la atitudinea opoziționistă la o tranzacție cu absolutismul în scopul înăbușirii revoluției, în schimb, în rîndurile unei noi păтури ale micii burghezii și ale țărănimii, revendicările cu privire la înfăptuirea efectivă a libertăților politice și a transformărilor social-economice se extind și devin tot mai puternice ;

3) că actualul guvern reacționar, care în realitate tinde la menținerea vechiului absolutism, călcînd în picioare toate libertățile proclamate de el, acordînd numai dreptul de vot consultativ unor vîrfuri ale claselor avute, falsificînd în mod grosolan reprezentanța populară, introducînd un regim de represiuni militare, de schingiuri bestiale și de execuții în masă în întreaga țară, făcînd ca samavolnicia polițienească și administrativă să ajungă la proporții fără precedent, provoacă prin aceasta frămîntări și nemulțumiri în rîndurile păturilor largi ale burgheziei, furie și indignare în masele proletariatului și ale țărănimii și pregătește terenul pentru o nouă criză politică, mai largă și mai ascuțită ;

4) că desfășurarea evenimentelor de la sfârșitul anului 1905 - greve de masă la orașe, nemulțumiri la sate și insurrecția armată din decembrie, determinată de năzuința de a apăra libertățile dobândite de popor și care le-au fost răpite de guvern, iar apoi înăbușirea necruțătoare, cu ajutorul armelor, a mișcării de eliberare - au arătat cât de zadarnice sînt iluziile constituționaliste și au deschis ochii maselor largi populare, făcîndu-le să-și dea seama ce mare rău prezintă aceste iluzii într-o epocă în care lupta pentru libertate a ajuns la încordarea unui război civil fățiș ;

Considerăm și recomandăm congresului să admită :

1) că revoluția democratică din Rusia nu numai că nu este în declin, ci, dimpotrivă, merge spre un nou avînt, iar perioada actuală de relativă acalmie trebuie privită nu ca o înfrîngere a forțelor revoluției, ci ca o perioadă de acumulare a energiei revoluționare, de însușire a experienței politice cîștigate în stadiile parcurse, de atragere în mișcare a unor noi pături ale poporului și deci de pregătire a unui nou asalt revoluționar, și mai puternic ;

2) că în momentul de față principala formă a mișcării de eliberare nu este lupta legală pe bază cvasiconstituțională, ci mișcarea direct revoluționară a maselor populare largi, care sfărîmă legile polițienești iobăgiste, creează dreptul revoluționar și distrug prin violență organele de asuprire a poporului ;

3) că interesele proletariatului, ca clasă înaintată a societății contemporane, cer o luptă necruțătoare împotriva iluziilor constituționaliste pe care le răspîndește burghezia monarhistă-liberală (inclusiv partidul constituționaliștilor-democrați) pentru a camufla în felul acesta interesele ei înguste de clasă și care în perioada războiului civil pervertesc în cel mai înalt grad conștiința politică a poporului.

INSURRECȚIA ARMATA

Luînd în considerație :

1) că întreaga istorie a actualei revoluții democratice din Rusia vădește în general avîntul continuu al mișcării, care ia forme de luptă cu un caracter tot mai de masă, cuprinzînd

întreaga țară, forme tot mai ofensive și mai hotărâte împotriva absolutismului ;

2) că greva politică din octombrie, zădărnîcînd Duma lui Bulîghin, silînd guvernul absolutist să proclame principiul libertății politice, a arătat ce uriașă forță reprezintă proletariatul și că există posibilitatea unei acțiuni unite, pe întreaga Rusie, a acestuia, cu toate lipsurile organizațiilor de clasă ;

3) că, în condițiile creșterii mișcării, greva generală pașnică s-a dovedit a fi insuficientă și că folosirea ei parțială nu-și atinge scopul și dezorganizează forțele proletariatului ;

4) că întreaga mișcare revoluționară a dus apoi cu o forță stihnică la insurecția armată din decembrie, cînd nu numai proletariatul, ci și noi forțe ale sărăcimii de la orașe și ale țărănimii au pus mîna pe arme pentru a apăra libertățile cucerite de popor de atentatele guvernului reacționar ;

5) că insurecția din decembrie a generat o nouă tactică de baricade și a dovedit, în general, posibilitatea unei lupte armate deschise a poporului chiar împotriva unei armate moderne ;

6) că din cauza introducerii dictaturii militare-polițienești, în pofida promisiunilor constituționaliste, în masele populare se coace conștiința necesității de a lupta pentru o putere reală, pe care poporul revoluționar o poate cuceri numai într-o luptă deschisă împotriva forțelor absolutismului ;

7) că absolutismul slăbește și demoralizează forțele sale armate prin faptul că le folosește pentru a supune pe calea armelor populația din rîndurile căreia fac parte aceste forțe armate, prin faptul că nu înfăptuiește în armată reformele care au devenit actuale și care sînt cerute de toate elementele cinstite din cadrul armatei, prin faptul că nu ia măsuri în vederea ușurării situației desperate a rezerviștilor și nu răspunde la revendicările soldaților și ale matrozilor decît prin înăsprirea rigorilor polițienești și cazone ;

Considerăm și recomandăm congresului să admită :

1) că în prezent insurecția armată este nu numai un mijloc necesar în lupta pentru libertate, ci și o treaptă efectiv atinsă a mișcării, care, datorită dezvoltării și ascuțirii unei noi crize politice, marchează începutul trecerii de la formele defensive la cele ofensive ale luptei armate ;

2) că greva politică generală trebuie privită, în -actuăul moment al mișcării, nu atît ca un mijloc de luptă independent, cît ca un mijloc auxiliar în raport cu insurecția, că deci alegerea momentului pentru o astfel de grevă și alegerea regiunii și a domeniilor de muncă pe care trebuie să le cuprindă această grevă este de dorit să fie subordonate momentului și condițiilor principalei forme de luptă, insurecția armată ;

3) că în munca de propagandă și agitație a partidului trebuie să se acorde o atenție deosebită studierii experienței practice a insurecției din decembrie, criticării acesteia din punct de vedere militar, trăgîndu-se învățăminte directe pentru viitor ;

4) că trebuie să se desfășoare o activitate și mai energică pentru a spori numărul drujinelor de luptă, pentru a îmbunătăți organizarea acestora și pentru a le înzestra cu tot felul de arme ; totodată, pe baza datelor experienței, trebuie să se organizeze detașamente de luptă formate nu numai din membri de partid, ci și din membri ai organizațiilor apropiate de partid sau din oameni complet fără partid ;

5) că este necesar să se intensifice munca în rîndurile armatei, avîndu-se în același timp în vedere că pentru succesul mișcării nu sînt suficiente numai frămîntările din rîndurile armatei, ci este nevoie de o înțelegere directă cu elementele organizate, democrat-revoluționare din armată, în scopul unor acțiuni ofensive cît mai hotărîte împotriva guvernului ;

6) că avînd în vedere creșterea mișcării țărănești, care în viitorul cel mai apropiat poate să se transforme într-o adevărată insurecție, este de dorit ca eforturile să fie îndreptate spre coordonarea acțiunilor muncitorilor și ale țaranilor în vederea organizării unor acțiuni de luptă, în măsura posibilității, comune și simultane.

ACȚIUNILE DE LUPTĂ DE PARTIZANI

Luînd în considerație :

1) că de la insurecția din decembrie aproape nicăieri în Rusia nu a survenit încetarea totală a acțiunilor militare, care, în ceea ce privește poporul revoluționar, se manifestă

în prezent prin atacuri de partizani izolate împotriva inamicului ;

2) că aceste acțiuni de partizani, inevitabile în condițiile existenței a două forțe armate vrăjmașe și în condițiile unor represiuni militare deșănțate, vremelnic triumfătoare, contribuie în același timp la dezorganizarea inamicului și pregătesc viitoarele acțiuni armate deschise și masive ;

3) că aceste acțiuni sînt de asemenea necesare pentru educarea în spirit combativ și pentru instrucția militară a drujinelor noastre de luptă, care, în timpul insurecției din decembrie, s-au dovedit în multe locuri nepregătite din punct de vedere practic pentru această activitate nouă pentru ele ;

Considerăm și recomandăm congresului să admită :

1) că partidul trebuie să privească acțiunile de luptă de partizani ale drujinelor care fac parte din partid sau se alătură lui ca fiind în principiu admisibile și utile în perioada actuală ;

2) că acțiunile de luptă de partizani trebuie să fie coordonate, în ceea ce privește caracterul lor, cu sarcina de a pregăti în timpul insurecției cadre de conducători ai maselor muncitorești și de a cîștiga o experiență de acțiuni militare ofensive efectuate prin surprindere ;

3) că principala sarcină directă a acestor acțiuni trebuie considerată distrugerea aparatului guvernamental, polițienesc și militar, precum și lupta necruțătoare împotriva organizațiilor ultrareacționare active care recurg la acte de violență împotriva populației și la intimidarea ei ;

4) că sînt admisibile și acțiunile de luptă în vederea confiscării fondurilor bănești aparținînd inamicului, adică guvernului absolutist, și în vederea folosirii acestor fonduri pentru nevoile insurecției, fiind totodată necesar să se urmărească cu cea mai mare atenție ca interesele populației să fie cît mai puțin lezate ;

5) că acțiunile de luptă de partizani trebuie să fie efectuate sub controlul partidului și în așa fel încît forțele proletariatului să nu fie irosite în zadar, ținîndu-se totodată seama de condițiile mișcării muncitorești din regiunea respectivă și de starea de spirit a maselor largi.

GUVERNUL REVOLUȚIONAR PROVIZORIU ȘI ORGANELE LOCALE ALE PUTERII REVOLUȚIONARE

Luînd în considerație :

1) că pînă în prezent mișcarea revoluționară împotriva guvernului absolutist, trecînd la lupta armată, a luat forma unor insurecții locale răslețite ;

2) că în această luptă deschisă elementele populației locale capabile să se ridice cu hotărîre împotriva vechii puteri (aproape exclusiv proletariatul și păturile înaintate ale micii burghezii) au fost puse în fața necesității de a crea organizații, care de fapt erau germeii unei puteri noi, revoluționare, Sovietele de deputați ai muncitorilor din Petersburg, din Moscova și din alte orașe, Sovietele de deputați ai soldaților din Vladivostok, din Krasnoiarsk etc., comitetele feroviarilor din Siberia și din sud, comitetele țărănești din gubernia Saratov, comitetele revoluționare orașenești din Novorossiisk și din alte orașe și, în sfîrșit, organele sătești alese din Caucaz și din Ținutul baltic ;

3) că, corespunzător formei inițiale, embrionare a insurecției, aceste organe ale insurecției erau la fel de răslețite, de întîmplătoare, de nehotărîte în acțiunile lor și de lipsite de sprijinul unei forțe armate organizate a revoluției, și de aceea erau inevitabil sortite pieirii chiar de la primele acțiuni ofensive ale armatelor contrarevoluționare ;

4) că numai un guvern revoluționar provizoriu, ca organ al insurecției victorioase, este în stare să înfrîngă orice împotrivire a reacțiunii, să asigure libertatea deplină a agitației electorale, să convoace – pe baza votului universal, egal, direct și secret – o adunare constituantă capabilă să înfăptuiască efectiv suveranitatea poporului și revendicările social-economice minimale ale proletariatului ;

Considerăm și recomandăm congresului să admită :

1) că, pentru a duce pînă la capăt revoluția, în fața proletariatului se ridică în prezent sarcina imperioasă de a contribui, împreună cu democrația revoluționară, la unificarea insurecției și la crearea unui organ de unificare a acestei insurecții sub forma unui guvern revoluționar provizoriu ;

2) că una dintre condițiile îndeplinirii cu succes a sarcinii guvernului revoluționar este crearea – pe baza votului uni-

versal, egal, direct și secret – unor organe de autoadministrare revoluționară locală în toate orașele și comunele care se alătură insurecției ;

3) că participarea unor îputerniciți ai partidului nostru la guvernul revoluționar provizoriu împreună cu democrația burgheză revoluționară este admisibilă în funcție de raportul de forțe și trebuie să fie condiționată formal de controlul partidului asupra îputerniciților lui, adică în fond de apărarea intereselor de sine stătătoare ale clasei muncitoare și de menținerea fermă a independenței social-democrației, care tinde spre o revoluție socialistă deplină și de aceea este ireductibil ostilă tuturor partidelor burheze ;

4) că, indiferent dacă participarea social-democrației la guvernul revoluționar provizoriu va fi posibilă sau nu, trebuie să propagăm în cele mai largi părți ale proletariatului ideea necesității ca proletariatul înarmat și condus de social-democrație să exercite o presiune permanentă asupra guvernului provizoriu în scopul apărării, întăririi și lărgirii cuceririlor revoluției.

SOVIETELE DE DEPUTAȚI AI MUNCITORILOR

Luînd în considerație :

1) că Sovietele de deputați ai muncitorilor apar în mod spontan pe terenul grevelor politice de masă, ca organizații fără partid ale maselor largi muncitorești ;

2) că în cursul luptei aceste Soviete se transformă inevitabil atît în ceea ce privește compoziția lor, cuprinzînd elementele cele mai revoluționare ale micii burghezii, cît și în ceea ce privește conținutul activității lor, prefăcîndu-se din organizații pur greviste în organe ale luptei revoluționare generale ;

3) că, întrucît aceste soviete sînt germeii puterii revoluționare, forța și importanța lor depind întru totul de forța și de succesul insurecției ;

Considerăm și recomandăm congresului să admită :

1) că Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia trebuie să participe la Sovietele de deputați ai muncitorilor,

care sînt organizații fără partid, formînd neapărat grupuri cît mai puternice de membri de partid în cadrul fiecărui Soviet și îndrumînd activitatea acestor grupuri în strictă legătură cu activitatea generală desfășurată de partid ;

2) că crearea unor astfel de organizații, în scopul extinderii și adîncirii influenței social-democrației asupra proletariatului și a influenței proletariatului asupra mersului și deznodămîntului revoluției democratice, poate deveni în anumite condiții o sarcină a organizațiilor locale ale partidului nostru ;

3) că la participarea în Sovietele de deputați ai muncitorilor, care sînt organizații fără partid, trebuie să fie atrase pături cît mai largi de muncitori, precum și reprezentanți ai democrației revoluționare, îndeosebi din rîndurile țărănilor, soldaților și matrozilor ;

4) că, în condițiile lărgirii activității și a sferei de influență a Sovietelor de deputați ai muncitorilor, trebuie să se arate că aceste organe, dacă nu se sprijină pe o armată revoluționară și dacă nu răstoarnă autoritățile guvernamentale (adică dacă nu se transformă în guverne revoluționare provizorii), sînt în mod inevitabil sortite să se prăbușească ; de aceea înarmarea poporului și întărirea organizației militare a proletariatului trebuie să fie privită ca una dintre principalele sarcini ale acestor organe în orice moment revoluționar.

ATTITUDINEA FAȚĂ DE PARTIDELE BURGHEZE

Luînd în considerație :

1) că social-democrația a socotit întotdeauna necesar să sprijine orice mișcare opoziționistă și revoluționară îndreptată împotriva oriînduirii sociale și politice existente în Rusia ;

2) că în prezent, cînd revoluția determină acțiuni fățișe ale diferitelor clase și cînd pe acest teren încep să se formeze diverse partide politice, sarcina imperioasă a social-democrației este să precizeze conținutul de clasă al acestora, să țină seama de relațiile dintre clase în momentul de față și, în concordanță cu aceasta, să-și precizeze atitudinea față de diferitele partide ;

3) că în momentul prin care trece revoluția democratică principala sarcină a clasei muncitoare este de a duce pînă la

capăt această revoluție, și de aceea, precizându-și atitudinea față de celelalte partide, social-democrația trebuie să țină îndeosebi seama în ce măsură un partid sau altul este capabil să contribuie activ la realizarea acestui scop ;

4) că din acest punct de vedere toate partidele nesocial-democrate existente în Rusia (exceptate fiind cele reacționare) se împart în două grupuri principale : partide monarhiste-liberale și partide democrat-revoluționare ;

Considerăm și recomandăm congresului să admită :

1) că aripa de dreapta a partidelor monarhiste-liberale (Uniunea 17 octombrie, partidul ordinii, partidul comercianților și industriașilor ¹¹⁶ etc.) reprezintă organizații de clasă ale moșierilor și ale marii burghezii industriale și comerciale, organizații vădit contrarevoluționare, dar care n-au ajuns încă la încheierea unei tranzacții definitive cu privire la împărțirea puterii cu birocrăția absolutistă ; că partidul proletariatului, folosind în scopurile sale acest conflict încă nesoluționat, trebuie totodată să ducă o luptă necruțătoare împotriva acestor partide ;

2) că partidele monarhiste-liberale ale aripii de stînga (partidul reformelor democratice ¹¹⁷, constituționalistii-democrați etc.), nefiind organizații de clasă cu caracter bine precizat, oscilează într-una între mica burghezie democrată și elementele contrarevoluționare ale marii burghezii, între tendința de a se sprijini pe popor și teama în fața activității lui revoluționare, și nu depășesc în aspirațiile lor limitele unei societăți burgheze ordonate, apărută de monarhie și de sistemul bicameral împotriva oricăror atentate din partea proletariatului ; în scopul educării politice a poporului, social-democrația trebuie să folosească activitatea acestor partide, opunînd ipocritei lor frazeologii democratice democratismul consecvent al proletariatului și demascînd fără cruțare iluziile constituționaliste pe care le răspîndesc ele ;

3) că partidele și organizațiile democrat-revoluționare (partidul socialiștilor-revoluționari, Uniunea țărănească, o parte din asociațiile semiprofesionale și din uniunile semipolitice etc.) exprimă cel mai fidel interesele și punctul de vedere al maselor largi ale țărănimii și ale micii burghezii, ridicîndu-se cu hotărîre împotriva proprietății funciare moșie-

rești și împotriva statului iobăgist, tinzând să aplice consecvent democratismul și îmbrăcînd sarcinile lor, în fond burghezo-democratice, într-o ideologie socialistă mai mult sau mai puțin nebuloasă ; social-democrația consideră că este posibil și necesar să încheie cu aceste partide acorduri de luptă, demascînd totodată cu fermitate caracterul lor pseudo-socialist și luptînd împotriva tendinței lor de a estompa opoziția de clasă dintre proletar și micul gospodar ;

4) că scopul politic imediat al acestor acorduri provizorii de luptă încheiate între social-democrație și democrația revoluționară este convocarea pe cale revoluționară - pe bază de vot universal, direct, egal și secret - a unei adunări constituante a întregului popor, avînd puteri depline ;

5) că în momentul de față acorduri provizorii de luptă sînt utile și posibile numai cu elementele care admit insurecția armată ca mijloc de luptă și care o sprijină activ.

ATITUDINEA FAȚĂ DE PARTIDELE SOCIAL-DEMOCRATE NAȚIONALE

Luînd în considerație :

1) că în cursul revoluției proletariatul tuturor naționalităților din Rusia se unește tot mai strîns prin lupta comună ;

2) că această luptă comună duce la o tot mai mare apropiere între diferitele partide social-democrate naționale din Rusia ;

3) că în multe orașe, în locul vechilor comitete federative, se formează chiar de pe acum comitete fuzionate ale tuturor organizațiilor social-democrate naționale din localitatea respectivă ;

4) că majoritatea partidelor social-democrate naționale nu mai insistă în prezent asupra principiului federalizării, respins pe bună dreptate de Congresul al II-lea al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia ;

Considerăm și recomandăm congresului să admită :

1) că este necesar să se ia cele mai energice măsuri pentru fuzionarea cît mai grabnică a tuturor partidelor social-democrate naționale din Rusia într-un singur partid muncitoresc social-democrat din Rusia ;

2) că baza unificării trebuie s-o constituie fuzionarea completă a tuturor organizațiilor social-democrate din toate localitățile ;

3) că partidul trebuie să asigure efectiv satisfacerea tuturor intereselor și nevoilor de partid ale proletariatului social-democrat aparținând fiecărei naționalități date, ținând seama și de particularitățile lui de viață și de cultură ; metodele pentru o asigurare de acest fel pot fi : organizarea unor conferințe speciale ale social-democrațiilor aparținând naționalității respective, reprezentarea minorității naționale în instituțiile locale, regionale și centrale ale partidului, crearea unor grupuri speciale de publiciști, lucrători în edituri, agitatori etc.

Notă. Reprezentarea unei minorități naționale în C.C. al partidului ar putea fi organizată, de pildă, în felul următor : congresul general al partidului să introducă în C.C. un anumit număr de membri dintre candidații desemnați de congresele regionale ale acelor regiuni din Rusia unde în timpul de față există organizații social-democrate separate.

SINDICATELE

Luînd în considerație :

1) că social-democrația a considerat întotdeauna lupta economică ca pe o parte componentă a luptei de clasă a proletariatului ;

2) că organizația cea mai indicată a clasei muncitoare în scopul luptei economice este, după cum arată experiența tuturor țărilor capitaliste, sindicatele largi ;

3) că în prezent se observă în masele muncitorești din Rusia o puternică tendință de a se uni în sindicate ;

4) că lupta economică poate duce la îmbunătățirea temeinică a situației maselor muncitorești și la întărirea organizației lor cu adevărat de clasă numai cu condiția îmbinării juste a acestei lupte cu lupta politică a proletariatului ;

Considerăm și recomandăm congresului să admită :

1) că toate organizațiile partidului trebuie să contribuie la formarea de sindicate fără partid și să îndemne să intre în sindicate pe toți reprezentanții profesiei respective care fac parte din partid ;

2) că partidul trebuie să caute prin toate mijloacele să educe pe muncitorii din sindicate în spiritul unei înțelegeri largi a luptei de clasă și a sarcinilor socialiste ale proletariatului, pentru a-și putea cuceri prin activitatea sa un rol cu adevărat conducător în aceste sindicate și, în sfârșit, pentru ca în anumite condiții aceste sindicate să poată adera direct la partid, fără însă să excludă din rîndurile lor pe nemembrii de partid.

ATTITUDINEA FAȚĂ DE DUMA DE STAT

Luînd în considerație :

1) că Duma de stat este o falsificare grosolană a reprezentanței populare, întrucît :

a) votul nefiînd universal, egal și direct, masele de muncitori și de țărani sînt de fapt excluse de la participarea la alegerile pentru Duma de stat, iar raportul dintre numărul delegaților aleși de diferitele grupuri ale populației este stabilit în funcție de aprecierile poliției ;

b) din punctul de vedere al întinderii drepturilor sale și în comparație cu Consiliul de stat, Duma este o anexă nepuțincoasă a birocrăției absolutiste ;

c) condițiile în care au loc alegerile exclud cu desăvîrșire posibilitatea unei reale exprimări a voinței din partea poporului, din cauză că nu există libertate de agitație, din cauza represiunilor militare, a execuțiilor în masă, a arestărilor, a samavolniciei polițienești și administrative ;

d) singurul scop pe care îl urmărește guvernul prin convocarea acestei Dume de stat este să înșeleze poporul, să consolideze absolutismul, să-și înlesnească punerea la cale a unor noi escrocherii financiare și să încheie o tranzacție cu elementele reacționare ale claselor exploatoare, cărora li se asigură precumpănirea în Duma de stat ;

2) că participarea la alegerile pentru Duma de stat, care nu oferă nimic pentru ridicarea nivelului conștiinței de clasă a proletariatului, pentru întărirea și lărgirea organizației lui de clasă și a capacității lui de luptă, poate mai curînd să dezorganizeze și să pervertească proletariatul, întrucît :

a) participarea social-democrației la alegeri în mod inevitabil ar întretine în rîndurile poporului iluziile constitu-

ționaliste, credința că alegerile pot exprima cât de cât just voința poporului și ideea că partidul a pășit pe o cale pseudo-constituțională ;

b) colegiile de împuterniciți ai muncitorilor și de delegați, dat fiind numărul lor mic și dat fiind caracterul special și scurta durată ale funcțiilor lor, nu pot contribui cu nimic la o organizare cu adevărat revoluționară a proletariatului ;

c) participarea la alegeri deplasează centrul de greutate al atenției proletariatului de la mișcarea revoluționară, care se desfășoară independent de Dumă, asupra comediei guvernamentale, deplasează centrul de greutate al agitației largi în rîndurile maselor asupra unor mici cercuri de delegați ;

d) participarea noastră la alegeri nu poate contribui la educarea social-democrată a păturilor celor mai înapoiate ale masei, care năzuiesc la o Dumă, și încă numai pe cale legală, cale pe care nu poate pași acum P.M.S.D.R. ;

e) părăsirea adunărilor electorale guverniale de către o parte din delegați n-ar putea nici să zădărnicească Duma, nici să dea naștere unei largi mișcări populare ;

3) că, în actuala situație politică, participarea la alegeri va determina pe social-democrați ori să se dea la o parte, neaducînd nici un folos mișcării, ori să coboare la rolul de complici lipsiți de cuvînt ai cașetilor ;

Considerăm și propunem congresului să admită :

1) că P.M.S.D.R. trebuie să refuze categoric de a participa la alegerile pentru Duma de stat ;

2) că P.M.S.D.R. trebuie să refuze categoric de a participa la alegerile pentru Duma de stat în orice stadiu al lor ;

3) că P.M.S.D.R. trebuie să folosească în modul cel mai energic toate adunările de orice fel în legătură cu alegerile pentru a expune concepțiile social-democraților, în general, pentru a critica în mod necrușător Duma de stat, în special, și îndeosebi pentru a chema la luptă în vederea convocării pe cale revoluționară a unei adunări constituante a întregului popor ;

4) că P.M.S.D.R. trebuie să folosească de asemenea agitația în legătură cu Duma pentru a face cunoscute unor mase cât mai largi ale poporului toate concepțiile tactice ale partidului cu privire la întregul moment revoluționar prin care trecem și cu privire la toate sarcinile care decurg din acesta.

BAZELE DE ORGANIZARE A PARTIDULUI.

Luînd în considerație :

1) că astăzi principiul centralismului democratic în partid este îndeobște recunoscut ;

2) că, deși în condițiile politice existente aplicarea acestui principiu întâmpină greutăți, în anumite limite este totuși posibilă ;

3) că amestecarea aparatului conspirativ cu aparatul legal al organizației de partid s-a dovedit a fi extrem de nefastă pentru partid, întrucît în felul acesta se ajunge la scopul urmărit de guvern prin provocările sale ;

Considerăm și propunem congresului să admită :

1) că principiul electiv în organizațiile de partid trebuie aplicat de jos pînă sus ;

2) că derogările de la acest principiu, de pildă alegeri indirecte sau cooptarea în instituțiile alese etc., sînt admisiibile numai în cazul unor piedici polițienești de neînviș și în cazuri excepționale, prevăzute în mod expres ;

3) că păstrarea și întărirea nucleului conspirativ al organizației de partid sînt imperios necesare ;

4) că pentru diversele acțiuni legale (în presă, la adunări, în uniuni, în special în syndicate etc.) trebuie create secții speciale ale organizațiilor, secții care în nici un caz să nu poată știrbi integritatea celulelor conspirative ;

5) că instituția centrală a partidului trebuie să fie unică, adică congresul general al partidului trebuie să aleagă un C.C. unic care să numească redacția Organului Central al partidului etc.

TABLE OF CONTENTS

Introduction	1
Chapter I	10
Chapter II	25
Chapter III	45
Chapter IV	65
Chapter V	85
Chapter VI	105
Chapter VII	125
Chapter VIII	145
Chapter IX	165
Chapter X	185
Chapter XI	205
Chapter XII	225
Chapter XIII	245
Chapter XIV	265
Chapter XV	285
Chapter XVI	305
Chapter XVII	325
Chapter XVIII	345
Chapter XIX	365
Chapter XX	385
Chapter XXI	405
Chapter XXII	425
Chapter XXIII	445
Chapter XXIV	465
Chapter XXV	485
Chapter XXVI	505
Chapter XXVII	525
Chapter XXVIII	545
Chapter XXIX	565
Chapter XXX	585
Chapter XXXI	605
Chapter XXXII	625
Chapter XXXIII	645
Chapter XXXIV	665
Chapter XXXV	685
Chapter XXXVI	705
Chapter XXXVII	725
Chapter XXXVIII	745
Chapter XXXIX	765
Chapter XL	785
Chapter XLI	805
Chapter XLII	825
Chapter XLIII	845
Chapter XLIV	865
Chapter XLV	885
Chapter XLVI	905
Chapter XLVII	925
Chapter XLVIII	945
Chapter XLIX	965
Chapter L	985

REVIZUIREA PROGRAMULUI AGRAR
AL PARTIDULUI MUNCITORESC ¹¹⁸

*Scris în a doua jumătate a
lunii martie 1906*

*Publicat la începutul lunii
aprilie 1906, la Petersburg,
în broșură editată de „Nașa Mîsl”*

Se tipărește după textul broșurii

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON

By SAMUEL JOHNSON

Published by
S. JOHNSON, 1795
and by
S. JOHNSON, 1804
and by
S. JOHNSON, 1810

КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „НАША МЫСЛЬ“

Петербургъ, Литейный, 60, кв. 9.

Н. ЛЕНИНЪ.

Пересмотръ аграрной программы
РАБОЧЕЙ ПАРТИИ.

№ 1.

Цѣна 10 коп.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

1906.

Coperta broşurii lui V. I. Lenin
„Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc”. --- 1906

Micşorât

Necesitatea revizuirii programului agrar al partidului muncitoresc este recunoscută în prezent de toată lumea. Ultima conferință a „majorității“ (decembrie 1905) a pus în mod formal această problemă, devenită actuală, care a și fost inclusă pe ordinea de zi a congresului de unificare.

Ne propunem ca mai întâi să facem o foarte succintă expunere a modului în care a fost pusă problema agrară de-a lungul istoriei social-democrației ruse, apoi să trecem în revistă diferitele proiecte de program propuse în prezent de social-democrați și, în sfârșit, să schițăm proiectul susținut de noi.

I. SCURTĂ EXPUNERE A DEZVOLTĂRII ISTORICE A CONCEPȚIILOR SOCIAL-DEMOCRAȚIEI RUSE ÎN PROBLEMA AGRARĂ

Chiar de la primele ei începuturi, social-democrația rusă a recunoscut uriașa însemnătate a problemei agrare și a problemei țărănești, care în Rusia se pune într-un mod deosebit, analizând această problemă în mod special în toate documentele ei programatice.

Păreră contrară, pusă deseori în circulație de către narodní și socialiști-revoluționari, se bazează pe o ignoranță crasă sau pe denaturarea intenționată a stării de lucruri.

Încă în primul proiect de program al social-democraților ruși, publicat în 1884 de grupul „Eliberarea muncii“, se cerea o „revizuire radicală a relațiilor agrare“ și lichidarea tuturor relațiilor iobăgiste la sate (întrucât nu avem la îndemână

vechea literatură social-democrată, publicată în străinătate, sîntem nevoiți să cităm din memorie, putînd garanta pentru sens în general, dar nu pentru textul citatelor).

Apoi, atît în revista „Soțial-Demokrat”¹¹⁹ (sfîrșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut) cît și în broșurile „Rusia în ruină” și „Sarcinile socialiștilor în lupta împotriva foamei din Rusia” (1891-1892), Plehanov a subliniat în repetate rînduri și în *termenii cei mai categorici* uriașa însemnătate a problemei țărănești în Rusia, arătînd chiar că în cursul viitoarei revoluții democratice este posibilă și „împărțirea pămînturilor”, și că social-democrația nu se teme cîtuși de puțin și nu fuge de această perspectivă. Deși nu este nicidecum o măsură socialistă, „împărțirea pămînturilor” ar da un uriaș impuls dezvoltării capitalismului, extinderii pieței interne, ridicării bunăstării țărănimii, destrămării obștii, dezvoltării contradicțiilor de clasă la sate, lichidării tuturor rămășițelor vechii orînduirii iobăgiste înrobitoare din Rusia.

Această referire a lui Plehanov la „împărțirea pămînturilor” are pentru noi o importanță istorică deosebită. Ea arată în mod concret că, în problema agrară din Rusia, social-democrații s-au situat de la bun început pe punctul de vedere teoretic pe care se situează în mod ferm și astăzi.

De la apariția partidului și pînă în momentul de față, social-democrații ruși au susținut cele trei teze care urmează. *Prima.* Revoluția agrară va fi în mod inevitabil o parte a revoluției democratice din Rusia. Conținutul acestei revoluții îl va constitui izbăvirea satului de relațiile iobăgiste înrobitoare. *A doua.* Prin semnificația ei social-economică, viitoarea revoluție agrară va fi o revoluție burghezo-democratică; ea nu va slăbi, ci va intensifica dezvoltarea capitalismului și a contradicțiilor de clasă capitaliste. *A treia.* Social-democrații au toate motivele să sprijine în modul cel mai hotărît această revoluție, trasînd totodată unele sau altele dintre sarcinile imediate, fără să-și lege însă miinile și fără să renunțe cîtuși de puțin să sprijine chiar și „împărțirea pămînturilor”.

Cine nu cunoaște aceste trei teze, cine nu le-a dedus din *întreaga* literatură social-democrată referitoare la problema agrară din Rusia, acela sau nu cunoaște problema, sau oco-

lește fondul chestiunii (așa cum fac întotdeauna socialiștii-revoluționari).

Revenind la istoria dezvoltării concepțiilor social-democrației în problema țărănească, mai relevăm din literatura de la sfârșitul ultimului deceniu al secolului trecut articolul „Sarcinile social-democrațiilor ruși” (1897) *, în care este respinsă cu hotărâre părerea că social-democrații ar avea o atitudine „de indiferență” față de țărănime și sînt repetate concepțiile generale ale social-democrației, apoi ziarul „Iskra”. În numărul 3, apărut în *primăvara* (martie-aprilie) anului 1901, adică cu un an înainte de prima mare răscoală țărănească din Rusia, a fost publicat articolul redacțional „Partidul muncitoresc și țărănimea” **, care sublinia încă o dată importanța problemei țărănești și, printre alte revendicări, formula și revendicarea restituirii pămînturilor rășluite (otrezki).

Acest articol poate fi considerat ca prima schiță a programului agrar al P.M.S.D.R., care a fost publicat în vara anului 1902 în numele redacției ziarului „Iskra” și al revistei „Zarea” ¹²⁰ și care, la Congresul al II-lea al partidului nostru (august 1903), a devenit programul oficial al partidului.

În acest program, *întreaga* luptă împotriva absolutismului este privită ca lupta orînduirii burgheze împotriva iobăgiei, iar punctul de vedere principial al marxismului este exprimat în modul cel mai clar în teza fundamentală a secțiunii agrare a programului: „În scopul înlăturării rămășițelor rînduieiilor iobăgiste, acest jug greu care apasă nemijlocit asupra țărănilor, precum și în interesul liberei dezvoltări a luptei de clasă la sate, partidul cere...”

Aproape toți criticii programului social-democrat *trec* sub tăcere această teză fundamentală: le scapă din vedere esențialul.

Diferite puncte ale programului agrar adoptat la Congresul al II-lea conțineau, în afară de unele revendicări necontroverse (desființarea dărilor bazate pe împărțirea în stări sociale, reducerea arenzii, libertatea de a dispune de pămînt), revendicarea de a se restitui ratele de răscumpărare și de a

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 2, Editura politică, 1960, ediția a doua, pag. 427—463. — Nota red.

** Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 421—429. — Nota red.

se înființa comitete țărănești pentru restituirea pământurilor rășluite și pentru înlăturarea rămășițelor de relații iobăgiste.

Ultimul punct, referitor la pământurile rășluite, a stîrnit cele mai multe critici în rindurile social-democraților. Acest punct a fost criticat și de grupul social-democrat „Borba”, care propunea (dacă nu mă înșeală memoria) exproprierea întregului pămînt moșieresc¹²¹, a fost criticat și de tovarășul X (critica lui împreună cu răspunsul meu * au apărut într-o broșură la Geneva în vara anului 1903, în ajunul Congresului al II-lea, iar delegații la congres au avut această broșură în fața lor). În locul restituirii pământurilor rășluite și a ratelor de răscumpărare, tovarășul X propunea: 1) confiscarea pământurilor bisericesti, mănăstirești și domeniiale, care să fie trecute „în proprietatea statului democratic”, 2) „înstituirea unui impozit progresiv pe renta funciară a marilor proprietari funciari, pentru ca această formă de venit să treacă în mîinile statului democratic în vederea satisfacerii nevoilor poporului”, și 3) „trecerea unei părți a pămînturilor proprietate privată (a mării proprietăți funciare) și, dacă este posibil, a tuturor pămînturilor, în proprietatea unor mari organizații obștești de autoadministrare (zemstvele)”.

Eu am criticat acest program, numindu-l „o formulare mai proastă și contradictorie a revendicării naționalizării pămîntului”, și am subliniat că comitetele țărănești au importanță ca lozincă de luptă care ridică o stare socială asuprită; că social-democrația nu trebuie să-și lege mîinile, nu trebuie să se declare categoric nici chiar împotriva „vînzării” pămînturilor confiscate; că restituirea pămînturilor rășluite nu constituie *nicidecum o limită a năzuințelor* social-democrației, ci limitează doar cadrul în care proletariatul sătesc și burghezia sătească pot să-și propună sarcini comune. Am subliniat că, „dacă revendicarea tuturor pămînturilor va consta într-o revendicare a naționalizării sau a trecerii pămînturilor în mîinile țărănimii înstărite de azi, noi o vom aprecia din punctul de vedere al intereselor proletariatului, *luînd în considerație toate împrejurările* (subliniat de noi); de pildă, nu putem spune dinainte dacă țărănimea înstărită

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 7, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 213—228. — Nota red.

de la noi, atunci cînd revoluția o va trezi la viața politică, se va manifesta ca partid democrat-revoluționar sau ca partid al ordinii" (pag. 35-36 din broșura menționată) *.

Aceeași idee, potrivit căreia revendicarea restituirii pămînturilor rășluite nu limitează nici amploarea mișcării țărănești, nici sprijinul pe care i-l vom acorda dacă va merge mai departe, am dezvoltat-o și în broșura „Către sărăcimea satelor" (apărută în 1903, în preajma Congresului al II-lea), unde restituirea pămînturilor rășluite nu este considerată o „barieră", ci o „poartă" **, iar ideea trecerii *întregului pămînt* în mîinile țărănilor nu este nicidecum respinsă, ba chiar, în anumite împrejurări politice, este salutăată.

Relativ la împărțirea pămînturilor, susținînd proiectul programului agrar, am scris în august 1902 („Zarea" nr. 4, pag. 176) următoarele :

„În revendicarea împărțirii pămînturilor, reacționară este utopia de a generaliza și a eterniza mica producție țărănească, dar ea are (în afară de ideea utopică că „țărănimea" ar putea fi purtătorul revoluției *socialiste*) și o latură revoluționară, și anume dorința de a mătura prin răscoală țărănească toate rămășițele iobăgiei" ***.

Așadar, consultarea literaturii din perioada 1902-1903 dovedește, fără putință de tăgadă, că revendicarea de restituire a pămînturilor rășluite nu a fost înțeleasă niciodată de autorii acestui punct al programului în sensul de limitare a amplitudinii mișcării țărănești și a sprijinului acordat de noi acesteia. Totuși, mersul evenimentelor a arătat că acest punct al programului este nesatisfăcător, deoarece mișcarea țărănească crește în lărgime și adîncime cu o repeziciune uimitoare, iar programul nostru stîrnește nedumeriri în masele largi ; or, partidul clasei muncitoare trebuie să țină seama de masele largi și nu poate invoca numai niște comentarii care explică prin argumente, neobligatorii pentru partid, un program obligatoriu pentru întregul partid.

Revizuirea programului agrar a devenit necesară. La începutul anului 1905, într-unul din numerele ziarului social-

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 7, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 221-222. — Nota red.

** Op. cit., pag. 187.

*** Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 6, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 329. — Nota red.

democrat „bolșevic“ „Vpered“¹²² (care din ianuarie pînă în mai 1905 apărea zilnic la Geneva) a fost expus un proiect de modificare a programului agrar în care punctul referitor la pămînturile rășluite era înlăturat, fiind înlocuit cu „sprijinirea revendicărilor țărănești, fără a se da în lături, în vederea acestui scop, de la exproprierea pămîntului moșieresc“*.

Dar, la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. (mai 1905) și la „conferința“ „minorității“, care a avut loc în același timp, nu s-a pus problema revizuirii programului. Totul s-a mărginit la elaborarea unei rezoluții cu privire la *tactică*. Cele două părți ale partidului au căzut de acord asupra sprijinirii mișcării țărănești, *mergînd pînă la confiscarea întregului pămînt moșieresc*.

De fapt, aceste rezoluții anticipau revizuirea programului agrar al P.M.S.D.R. La ultima conferință a „majorității“ (decembrie 1905) a fost adoptată propunerea mea de a se exprima dorința ca să fie înlăturate punctele referitoare la pămînturile rășluite și la restituirea ratelor de răscumpărare și în locul lor să se pună indicația cu privire la sprijinirea mișcării țărănești, *mergînd pînă la confiscarea întregului pămînt moșieresc***.

Cu aceasta terminăm succinta expunere a dezvoltării istorice a concepțiilor P.M.S.D.R. în problema agrară.

II. CELE PATRU CURENTE DIN CADRUL SOCIAL-DEMOCRAȚIEI ÎN PROBLEMA PROGRAMULUI AGRAR

În legătură cu această problemă, în afară de rezoluția menționată a conferinței „bolșevice“, avem în prezent două proiecte finite de program agrar, al tovarășului Maslov și al tovarășului Rojkov, precum și observațiile și considerațiile incomplete, adică care nu reprezintă un proiect de program finit, ale tovarășilor Finn, Plehanov și Kautsky.

Vom expune pe scurt părerile acestor autori.

Tovarășul Maslov propune proiectul tovarășului X, întrucitva modificat. Și anume el înlătură din proiectul tovarășului X instituirea impozitului progresiv pe renta funciară și

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 354—355. — *Nota red.*

** Rezoluția a fost publicată în „Rusi“, în „Nașa Jizn“ și în „Pravda“¹²³. (Vezi volumul de față, pag. 143. — *Nota red.*)

rectifică revendicarea de a se trece pământurile proprietate moșierească în mâinile zemstvelor. Rectificarea lui Maslov constă, în primul rând, în aceea că el înlătură cuvintele lui X „și, dacă este posibil, a tuturor pământurilor“ (adică trecerea tuturor pământurilor în proprietatea zemstvelor); în al doilea rând, Maslov înlătură complet „zemstvele“ menționate de X, spunând în loc de „unor mari organizații obștești, zemstvele“ „unor mari organizații regionale“. Întreg acest punct sună la Maslov astfel :

„Trecerea pământurilor proprietate moșierească (marea proprietate funciară) în proprietatea unor mari organizații regionale care să se autoadministreze. Suprafața minimă a terenurilor care pot fi expropriate va fi stabilită de o reprezentanță populară regională“. Prin urmare, Maslov respinge categoric naționalizarea deplină, admisă în mod condiționat de X, și cere „municipalizarea“ sau, mai exact, „provincionalizarea“. Împotriva naționalizării, Maslov prezintă trei argumente : 1) naționalizarea ar însemna un atentat la dreptul de autodeterminare al naționalităților ; 2) țăranii, în special țăranii cu gospodărie, nu vor consimți la naționalizarea pământurilor lor ; 3) naționalizarea va întări birocrăția, inevitabilă într-un stat burghezo-democratic împărțit în clase.

Maslov critică împărțirea („împărțeala“) pământurilor moșierești numai ca pe o utopie pseudosocialistă a socialiștilor-revoluționari, dar nu face o apreciere a acestei măsuri în raport cu „naționalizarea“.

În ceea ce-l privește pe Rojkov, acesta nu vrea nici împărțire, nici naționalizare și cere numai înlocuirea punctului referitor la pământurile rășluite printr-un punct cam în felul acesta : „Trecerea fără răscumpărare în mâinile țăranilor a tuturor pământurilor care servesc ca instrument pentru înrobirea lor economică“ (vezi culegerea „Momentul actual“¹²⁴, pag. 6 din articolul tovarășului N. Rojkov). Tovarășul Rojkov cere confiscarea pământurilor bisericesti și a celorlalte pământuri fără să menționeze „trecerea lor în proprietatea statului democratic“ (cum vrea tovarășul Maslov).

Apoi tovarășul Finn, într-un articol neterminat („Mir Bojiu“¹²⁵, 1906), respinge naționalizarea și înclină, după cum se vede, spre împărțirea pământurilor moșierești și trecerea lor în proprietatea privată a țăranilor.

Tovarășul Plehanov, în nr. 5 al publicației „Dnevnik“, nu spune nici el vreun cuvînt despre unele modificări precise ale programului nostru agrar. Criticîndu-l pe Maslov, el susține doar o „tactică elastică“ în general, respinge „naționalizarea“ (invocînd vechile argumente ale revistei „Zarea“) și înclină, pare-se, spre împărțirea pămînturilor moșierești între țărani.

În sfîrșit, K. Kautsky, în excelenta sa lucrare „Problema agrară în Rusia“, expune bazele generale ale concepțiilor social-democrate în această problemă, declarîndu-se întru totul de acord cu împărțirea pămînturilor moșierești și, în anumite condiții, admite, se pare, și naționalizarea, fără să pome-nească însă vreun cuvînt nici despre vechiul program agrar al P.M.S.D.R., nici despre proiectele de modificare a acestuia.

Grupînd părerile care s-au conturat în partidul nostru în legătură cu problema programului agrar al P.M.S.D.R., ajungem la următoarele *patru* tipuri principale de păreri :

1) programul agrar al P.M.S.D.R. nu trebuie să ceară nici naționalizarea, nici confiscarea pămînturilor moșierești (punct de vedere împărțit de cei care sînt pentru actualul program sau pentru mici modificări ale lui de felul celor propuse de tovarășul N. Rojkov) ;

2) programul agrar al P.M.S.D.R. trebuie să ceară confiscarea pămînturilor moșierești și să nu ceară în nici o formă naționalizarea pămîntului (punct de vedere împărțit, după cît se vede, de tovarășul Finn și, poate, de tovarășul Plehanov, deși părerea lui nu este limpede) ;

3) exproprierea pămînturilor moșierești paralel cu o naționalizare limitată și de un fel deosebit („zemstvizarea“ și „provincializarea“, preconizate de X, Maslov, Groman și alții) ;

4) confiscarea pămînturilor moșierești și, în anumite condiții politice, naționalizarea pămîntului (program propus de majoritatea comisiei numite de Comitetul Central Unificat al partidului nostru ; acest program, pe care îl susține autorul acestor rînduri, este publicat mai departe, la sfîrșitul broșurii) *.

* Vezi volumul de față, pag. 261—262. — Nota red.

Să examinăm toate aceste păreri.

Partizanii actualului program sau al unui program de felul celui propus de tovarășul Rojkov pornesc fie de la părerea că confiscarea marilor proprietăți funciare, care duce la împărțirea lor în proprietăți mici, în general nu poate fi susținută din punctul de vedere social-democrat, fie de la părerea că confiscarea nu-și poate avea în nici un caz locul în program, ci numai într-o rezoluție cu privire la tactică.

Vom începe cu prima părere. Ni se spune că marile domenii sînt gospodării de tip avansat, capitalist. Confiscarea lor, împărțirea lor este o măsură reacționară, un pas înapoi spre mica gospodărie. Social-democrații nu pot susține o asemenea măsură.

Credem că această părere nu este justă.

Noi trebuie să ținem seama de rezultatul general și final al mișcării țărănești contemporane, și nu să-l înecăm în cazuri și amănunte particulare. În general, gospodăria moșierească contemporană din Rusia ține mai mult de sistemul de gospodărie iobăgist-înrobitor decît de cel capitalist. Cel care neagă acest lucru nu va putea explica ampla și profunda mișcare țărănească revoluționară care se desfășoară astăzi în Rusia. Greșeala noastră atunci cînd am formulat revendicarea restituirii pămînturilor rășluite a fost că nu am apreciat îndeajuns amploarea și profunzimea mișcării democratice, și anume burghezo-democratice, a țărănimii. N-are nici un sens să persistăm în această greșeală acum cînd am tras atît de multe învățăminte din revoluție. Confiscarea întregului pămînt moșieresc va aduce în dezvoltarea capitalismului un plus incomparabil mai mare decît minusul care ar rezulta de pe urma împărțirii marii gospodării capitaliste. Împărțirea nu va desființa capitalismul și nu-l va trage înapoi, ci, într-o măsură uriașă, va curăța, va generaliza, va lărgi și va consolida terenul pentru o nouă dezvoltare a acestuia (a capitalismului). Noi întotdeauna am spus că nu este nicidecum treaba social-democraților să limiteze amploarea mișcării țărănești, iar în momentul de față a renunța la revendicarea confiscării tuturor pămînturilor moșierești ar însemna o limitare vădită a amplitudinii unei mișcări sociale care s-a precizat.

De aceea tovarășii care luptă în prezent împotriva revendicării de a se confisca toate pământurile moșierești greșesc tot așa cum greșesc și minerii englezi, care fiind lipsiți de drepturi și mai elementare decît ziua de lucru de 8 ore, luptă împotriva introducerii prin lege a zilei de lucru de 8 ore în întreaga țară.

Alți tovarăși fac o concesie „spiritului vremii“. În program, spun ei, să se vorbească de pământurile rășluite sau de exproprierea pământurilor care servesc ca instrument de înrobire. În rezoluția cu privire la tactică să se vorbească de confiscare. Nu trebuie, pretind ei, să se confunde programul cu tactica.

La aceasta răspundem că încercarea de a face o distincție absolută între program și tactică nu duce decît la scolastică și la pedantism. Programul stabilește relațiile generale, fundamentale dintre clasa muncitoare și celelalte clase; tactica – relațiile particulare și vremelnice. Acest lucru este, desigur, just. Dar nu trebuie să uităm că toată lupta noastră împotriva rămășițelor iobăgiei la sate constituie o sarcină particulară și vremelnică în comparație cu sarcinile socialiste generale ale proletariatului. Dacă „regimul constituțional“ stil Șipov se va menține în Rusia 10–15 ani, aceste rămășițe vor dispărea, după ce vor fi pricinuit suferințe fără număr populației, dar vor dispărea totuși, vor pieri de la sine. Atunci o mișcare țărănească democratică cît de cît puternică nu va mai fi cu putință; nu va mai putea fi susținut nici un fel de program agrar „în scopul înlăturării rămășițelor iobăgiei“. Așadar, deosebirea dintre program și tactică este numai relativă. Iar pentru un partid de masă care tocmai acum acționează mai fățiș decît înainte ar fi o foarte mare neajuns dacă în program ar figura o revendicare parțială, limitată și îngustă, iar în rezoluția cu privire la tactică, una generală, largă și atotcuprinzătoare. Oricum, programul agrar al partidului nostru va trebui din nou revizuit foarte curînd: și în cazul cînd se va statornici „constituția“ dubasovist-șipovistă, și în cazul cînd va învinge insurecția țăranilor și muncitorilor. Prin urmare, nu are rost să ne propunem cu tot dinadinsul să construim o casă pe vecie.

Să trecem la al doilea tip de păreri. Ni se spune: confiscarea pământurilor moșierești, împărțirea lor – da, dar în nici

un caz naționalizarea. În sprijinul împărțirii este invocat Kautsky, sînt repetate vechile argumente ale tuturor social-democraților (vezi „Zarea“ nr. 4) împotriva naționalizării. Noi sîntem întru totul și perfect de acord că în momentul de față împărțirea pămînturilor moșierești ar fi în general o măsură categoric progresistă, atît din punct de vedere economic cît și politic. De asemenea împărtășim părerea că în societatea burheză, *în anumite condiții*, clasa micilor proprietari este „un sprijin mult mai solid pentru democrație decît clasa arendașilor, care depind de statul polițist, bazat pe împărțirea în clase, fie el chiar și constituțional“ (*Lenin*. „Răspuns lui X“, pag. 27) *.

Oredem însă că *a te limita* la aceste considerații în acest moment al revoluției democratice din Rusia, *a te limita* la susținerea vechii poziții din 1902, ar însemna, fără îndoială, a nu ține seama de schimbarea radicală a conjuncturii sociale de clasă și politice. În august 1902, „Zarea“ (nr. 4, articolul lui Plehanov, pag. 36) arăta că la noi naționalizarea este susținută de „Moskovskie Vedomosti“ și emitea ideea, incontestabil justă, că revendicarea naționalizării pămîntului este departe de a fi peste tot și întotdeauna revoluționară. Această afirmație este, desigur, justă, dar în același articol al lui Plehanov (pag. 37) se arată că „*într-o epocă revoluționară*“ (subliniat de Plehanov) exproprierea marilor proprietari funciari poate deveni la noi o necesitate și că, în anumite împrejurări, această problemă va trebui să fie pusă.

Fără îndoială că, în comparație cu anul 1902, astăzi situația s-a schimbat radical. În 1905 revoluția a cunoscut un puternic avînt și acum își pregătește forțele pentru un nou avînt. De susținerea naționalizării pămîntului (într-un sens cît de cît serios) de către „Moskovskie Vedomosti“ nici vorbă nu mai poate fi. Dimpotrivă, susținerea caracterului inviolabil al proprietății private asupra pămîntului a devenit leit-motivul discursurilor lui Nicolaie al II-lea, ca și al urletelor lui Gringmüt & Co. Răscoala țărănească a zguduit Rusia iobăgistă și absolutismul muribund își pune acum toată speranța numai într-o tranzacție cu clasa moșierilor, pe care

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 7, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 214. — Nota red.

mişcarea țărănească a speriat-o de moarte. Nu numai „Moskovskie Vedomosti“, ci și „Slovo“, organul șipoviștilor, îl atacă pe Witte și proiectul „socialist“ al lui Kutler, care propunea nu naționalizarea, ci numai *răscumpărarea* obligatorie a unei părți din pământuri. Persecuțiile turbate dezlănțuite de guvern împotriva „Uniunii țărănești“ și „dragonadele“ turbate împotriva țăranilor în rîndurile cărora au loc frămîntări arată cît se poate de limpede că în momentul de față caracterul democrat-revoluționar al mișcării țărănești s-a conturat pe deplin.

Această mișcare, ca orice mișcare populară profundă, a trezit și continuă să trezească un uriaș entuziasm revoluționar și o uriașă energie revoluționară în rîndurile țărănimii. În lupta lor împotriva proprietății moșierești asupra pământului, împotriva proprietății funciare moșierești, țăranii ajung în mod necesar și, prin reprezentanții lor înaintați, au și ajuns la revendicarea desființării întregii proprietăți private asupra pământului în general*.

Este în afară de orice îndoială că ideea proprietății întregului popor asupra pământului este acum extrem de răspîdită în rîndurile țărănimii. De asemenea este neîndoielnic că, cu toată înapoierea țărănimii, cu toate elementele reacționar-utopice ale doleanțelor ei, această idee are, în linii generale, un caracter democrat-revoluționar**.

* Vezi „Hotărîrile congreselor Uniunii țărănești din 1 august și 6 noiembrie 1905“, Petersburg, 1905, pag. 6, și „Procesele-verbale ale congresului de constituire a Uniunii țărănești din Rusia“, (Petersburg, 1906) passim.

** În nr. 5 al publicației „Dnevnik“, tovarășul Plehanov pune în gardă Rusia împotriva repetării experiențelor lui Van Gan-ce (reformator chinez din secolul al XI-lea, care a încercat fără succes să introducă naționalizarea pământului) și caută să dovedească că, prin originea ei, ideea țăranilor cu privire la naționalizarea pământului este reacționară. Caracterul forțat al acestei argumentări sare în ochi. Intr-adevăr, qui prouve trop, ne prouve rien (cine demonstrează prea mult nu dovedește nimic). Dacă Rusia din secolul al XX-lea ar putea fi asemuită cu China din secolul al XI-lea, atunci desigur că și noi, și Plehanov n-am vorbi nici despre caracterul democrat-revoluționar al mișcării țărănești, nici despre capitalism în Rusia. În ceea ce privește originea (sau caracterul) reacționar al ideii țăranilor cu privire la naționalizarea pământului, nu trebuie să uităm că și ideea împărțirii pământurilor conține trăsături indiscutabile nu numai ale originii ei reacționare, ci și ale caracterului ei reacționar în momentul de față. Elemente reacționare există în întreaga mișcare țărănească și în întreaga ideologie țărănească, dar acest lucru nu infirmă nicidecum caracterul democrat-revoluționar general al acestei mișcări în ansamblul ei. De aceea Plehanov nu numai că nu a dovedit justetea tezei sale (că nu este posibil ca, în anumite condiții politice, social-democrații să revendice naționalizarea pământului), dar a șubrezit-o chiar foarte mult prin argumentarea sa din cale-afară de forțată.

Social-democrații trebuie să curețe această idee de denaturările ei reacționare și filistin-socialiste, aceasta este indiscutabil. Dar social-democrații ar proceda profund greșit dacă ar arunca peste bord întreaga această revendicare și nu ar ști să desprindă latura ei democrat-revoluționară. Trebuie să spunem țaranului cât se poate de deschis și de categoric că naționalizarea pământului este o măsură burgheză, că ea este folositoare *numai* în anumite condiții politice ; dar ca noi, socialiștii, să venim în fața masei țărănești cu o *simplă* negare a acestei măsuri în general, asta ar fi o politică mioapă. Și nu numai o politică mioapă, dar și o denaturare teoretică a marxismului, care a stabilit cât se poate de limpede că naționalizarea pământului este posibilă, că ea este de conceput și în societatea burgheză, că ea nu va împiedica, ci va intensifica dezvoltarea capitalismului, că reprezintă *maximum* în ceea ce privește reformele burghezo-democratice în domeniul relațiilor agrare.

Și poate oare nega cineva că *în prezent* trebuie să venim în fața țărănimii tocmai cu *maximum* în domeniul reformelor burghezo-democratice ? Se poate oare ca cineva să nu vadă nici acum legătura dintre radicalismul revendicărilor agrare ale țaranului (desființarea proprietății private asupra pământului) și radicalismul revendicărilor lui politice (republica etc.) ?

Nu, în momentul de față, când este vorba de a duce revoluția democratică pînă la capăt, poziția social-democrațiilor în problema agrară nu poate fi decît aceasta : împotriva proprietății moșierești și pentru proprietatea țărănească în condițiile existenței proprietății private asupra pământului în general. Împotriva proprietății private asupra pământului și pentru naționalizarea pământului *în anumite condiții politice*.

Cu acestea ajungem la cel de-al treilea tip de păneri : la „zemstvizare“ sau „provincializare“, preconizate de X, Maslov și alții. Împotriva lui Maslov trebuie, în parte, să repet aici ceea am spus în 1903 împotriva lui X, și anume că el oferă „o formulare mai proastă și contradictorie a revendicării de naționalizare a pământului“ (*Lenin*. „Răspuns lui X“, pag. 42) *. „Pământul (în general vorbind) – scriam tot acolo

* Vezi V. I. *Lenin*, Opere complete, vol. 7, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 227. — *Nota red.*

— este de dorit să fie predat statului democratic și nu unor *mici* organizații obștești (în genul zemstvelor de astăzi sau celor viitoare)“.

Ce propune Maslov? El propune un amestec de naționalizare *plus* zemstvizare, *plus* proprietate privată asupra pământului, *fără să indice în nici un fel* care sînt diferitele condiții politice în care proletariatul i-ar conveni (relativ) un sistem sau altul de orînduire agrară. Într-adevăr, la punctul 3 din proiectul său, Maslov cere „confiscarea“ pămînturilor bisericesti și a altor pămînturi și „trecerea lor în proprietatea statului democratic“. Aceasta este o formă pură de naționalizare. Se pune întrebarea, de ce nu sînt menționate condițiile politice care fac inofensivă naționalizarea în societatea burgheză? De ce *aici*, în locul naționalizării, nu se propune zemstvizarea? De ce a fost aleasă o formulare care *exclude* vînzarea pămînturilor confiscate? La toate aceste întrebări, Maslov nu dă nici un răspuns.

Propunînd naționalizarea pămînturilor bisericesti, mănăstirești și domeniile și obiectînd în același timp împotriva naționalizării în general, Maslov își dă singur la cap. Unele argumente ale sale împotriva naționalizării sînt incomplete și inexacte, altele extrem de slabe. Primul argument: naționalizarea ar însemna un atentat împotriva dreptului naționalităților la autodeterminare. Nu se poate să se dispună din Petersburg de teritoriile din Transcaucazia. Acesta nu este un argument, ci pur și simplu o absurditate. În primul rînd, programul nostru recunoaște dreptul naționalităților la autodeterminare și, prin urmare, Transcaucazia „are dreptul“ să se autodetermine, despărțindu-se de Petersburg. Doar n-o să obiecteze Maslov împotriva celor patru revendicări¹²⁶ pe motiv că „Transcaucazia“ ar putea să nu fie de acord! În al doilea rînd, programul nostru admite *în general* o largă autonomie atît locală cit și regională, și, prin urmare, să spui că „birocrația din Petersburg ar dispune de pămînturile muncitorilor din Caucaz“ (Maslov, pag. 22) este pur și simplu ridicol! În al treilea rînd, legea cu privire la „zemstvizarea“

* Vezi Lenin. „Răspuns lui X“, pag. 27: „N-ar fi just să se spună că în orice condiții și întotdeauna social-democrația va fi împotriva vînzării“ (vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 7, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 214. — Nota red.). A presupune menținerea proprietății private asupra pămîntului și a renunța la vînzare este și nelogic, și nerațional.

terenurilor *din Transcaucazia* va trebui în orice caz să fie promulgată de adunarea constituantă *din Petersburg*, căci doar nu este de presupus că Maslov ar vrea să acorde oricărei regiuni periferice libertatea de a menține proprietatea funciară moșierească! Așadar, argumentul lui Maslov cade cu totul.

Al doilea argument: „Naționalizarea pământului presupune trecerea *tuturor* pământurilor în mâinile statului. Dar vor consimți, oare, țărani, și îndeosebi țărani cu gospodării, să dea cuiva de bunăvoie pământurile lor?” (Maslov, pag. 20).

În primul rând, Maslov jonglează cu cuvintele sau confundă noțiunile. Naționalizarea înseamnă transmiterea dreptului de proprietate asupra pământului, a dreptului de a primi renta și nicidecum a pământului însuși. Naționalizarea nu înseamnă de loc că toți țărani ar urma să dea cuiva pământurile împotriva voinței lor. Să dăm un exemplu pentru a explica lui Maslov acest lucru. Revoluția socialistă înseamnă trecerea în mâinile întregii societăți nu numai a proprietății asupra pământului, ci și a pământului însuși ca obiect de exploatare. Înseamnă oare aceasta că socialiștii vor să le ia micilor țărani pământul împotriva voinței lor? Nu, nici un socialist cu scaun la cap n-a propus vreodată o asemenea absurditate.

Socoate oare cineva că e nevoie să se menționeze în mod special acest lucru în programul socialist, în care se vorbește despre înlocuirea proprietății private asupra pământului cu proprietatea socială? Nu, nici un partid social-democrat nu face o asemenea mențiune. Cu atât mai puține motive avem să scornim grozăvii imaginare pe seama naționalizării. Naționalizarea înseamnă trecerea în mâinile statului a dreptului de a primi renta. În majoritatea cazurilor, țărani nu primesc nici un fel de rentă de la pământ. Prin urmare, în caz că se va face naționalizarea, ei nu vor avea nimic de plătit, iar statul țărănesc-democratic (pe care Maslov, cu zemstvizarea sa, îl presupune în mod tacit, fără să-l definască precis) va mai introduce și un impozit progresiv pe venit și va reduce plățile micilor gospodari. Naționalizarea va înlesni circulația

terenurilor agricole, dar nu înseamnă nicidecum că ar urma să fie luat pământul de la micii țărani împotriva voinței lor.

În al doilea rând, dacă e să aducem împotriva naționalizării argumente legate de „liberul consimțămînt“ al țărănilor cu gospodării, atunci îl întrebăm pe Maslov : oare țărăniiproprietari își vor da „liberul lor consimțămînt“ ca pământurile cele mai bune, adică pământurile moșierești, bisericrești și domeniiale, să le fie date *numai în arendă* de „statul democrat“ în care țărăniile vor fi o forță ? Căci asta înseamnă cam așa : pământurile proaste, loturile de improprietărire, și le dau în proprietate, iar pe cele bune, pe cele moșierești, ia-le în arendă. Piinea neagră ia-o pe gratis, iar pe cea albă ia-o pe bani. Țărăniile nu vor fi niciodată de acord cu aceasta. Una din două, tovarășe Maslov : ori relațiile economice fac necesară proprietatea privată și aceasta este avantajoasă, și în cazul acesta trebuie să vorbim de împărțirea pământurilor moșierești sau de confiscare în general. Ori este posibilă și avantajoasă naționalizarea întregului pământ, și, dacă este așa, nu e nevoie să facem neapărat o excepție specială pentru țărani. Îmbinarea naționalizării cu provincializarea și a provincializării cu proprietatea privată este o curată harababură. Putem fi siguri că, *în condițiile unei victorii oricît de depline a revoluției democratice*, această măsură n-ar putea fi realizată niciodată.

III. PRINCIPALA GREȘEALA A TOVARĂȘULUI MASLOV

Aici trebuie să insistăm și asupra unui alt considerent care decurge din cel precedent, dar care necesită o analiză mai amănunțită. Așa cum am spus mai sus, putem fi siguri că programul lui Maslov ar fi irealizabil chiar și în condițiile unei victorii oricît de depline a revoluției democratice. În general vorbind, caracterul „irealizabil“ al anumitor revendicări din program, în sensul că în situația dată sau într-un viitor apropiat realizarea lor este mai puțin probabilă, nu mai poate fi considerată ca un argument împotriva acestor revendicări. K. Kautsky a relevat în mod deosebit de sugestiv acest lucru în articolul său împotriva Roșei Luxemburg în legătură cu

problema independenței Poloniei *. Rosa Luxemburg vorbea despre „caracterul irealizabil“ al acestei independențe, iar K. Kautsky i-a obiectat că ceea ce importă nu este ca o anumită revendicare să fie „realizabilă“ în sensul arătat, ci ca ea să corespundă orientării generale a dezvoltării societății sau situației economice și politice generale din întreaga lume civilizată. Să luăm, de pildă, revendicarea cu privire la alegerea tuturor funcționarilor de către popor, formulată în programul social-democrației germane, spunea Kautsky. Desigur că această revendicare este „irealizabilă“ din punctul de vedere al actualei stări de lucruri din Germania. Totuși, această revendicare este întru totul justă și necesară, deoarece ea este o parte componentă inseparabilă a revoluției consecvent democratice spre care se îndreaptă întreaga dezvoltare socială și pentru înfăptuirea căreia luptă social-democrația, deoarece constituie o condiție a socialismului și un element component necesar al suprastructurii politice a socialismului.

De aceea, când vorbim despre caracterul irealizabil al programului lui Maslov, noi subliniem cuvintele: în condițiile celei mai depline victorii a revoluției democratice. Noi nu spunem nicidecum că programul lui Maslov este irealizabil din punctul de vedere al relațiilor și al condițiilor politice actuale. Nu. Noi afirmăm că tocmai în condițiile unei revoluții democratice depline și consecvente pînă la capăt, adică tocmai în condiții politice care vor fi foarte diferite de cele de astăzi și care vor fi cele mai favorabile pentru reforme agrare radicale, tocmai în aceste condiții programul lui Maslov este irealizabil, și aceasta nu pentru că ar fi, ca să zicem așa, prea mare, ci pentru că este prea mic din punctul de vedere al acestor condiții. Cu alte cuvinte, dacă nu se va ajunge la o victorie deplină a revoluției democratice, nu se va putea vorbi în mod serios despre nici un fel de desființare a proprietății funciare moșierești, despre nici un fel de confiscare a pămînturilor domeniiale etc., despre nici un fel de municipalizare etc. Iar dacă se va ajunge la o victorie deplină a revoluției democratice, revoluția *nu se poate* limita numai la

* Un extras din acest articol a fost publicat în nr. 4 al revistei „Zarea“, în articolul meu despre proiectul de program agrar. (Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 6, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 312—313. — Nota red.)

municipalizarea unei părți din pământuri. O revoluție care să măture întreaga proprietate funciară moșierească (și tocmai o astfel de revoluție presupun și Maslov și toți cei care sînt pentru împărțirea sau confiscarea moșilor), o astfel de revoluție necesită o energie revoluționară și un avînt revoluționar care să ajungă pe o treaptă nemaicunoscută de istorie. Să presupui că o astfel de revoluție este posibilă fără confiscarea proprietății funciare moșierești (în proiectul său de program Maslov vorbește numai de „expropriere” nu și de confiscare), fără ca ideea naționalizării întregului pământ să fie foarte larg răspîndită în „popor”, fără crearea unor forme de democratism foarte înaintate din punct de vedere politic, înseamnă să presupui o absurditate. Toate laturile vieții sociale sînt strîns legate între ele și, în ultimă instanță, subordonate în întregime relațiilor de producție. Măsura radicală a desființării proprietății funciare moșierești nu poate fi concepută fără o schimbare radicală a formelor de stat (iar această schimbare, în condițiile acestei reforme economice, este posibilă numai în direcția democratismului), nu poate fi concepută fără ca gîndirea „populară” și țărănească, care cere desființarea celei mai importante varietăți de proprietate privată asupra pămîntului, să nu se ridice împotriva proprietății private asupra pămîntului în genere. Cu alte cuvinte, o revoluție atît de hotărîtă cum este desființarea proprietății funciare moșierești va da ea însăși în mod inevitabil un foarte puternic impuls întregii dezvoltări sociale, economice și politice. Un socialist care pune la ordinea zilei problema unei asemenea revoluții trebuie neapărat să reflecteze și asupra problemelor noi care decurg din ea, trebuie să privească această revoluție nu numai din punctul de vedere al trecutului ei, ci și din punctul de vedere al viitorului.

Tocmai sub acest aspect proiectul tovarășului Maslov este deosebit de nesatisfăcător. În primul rînd, acest proiect nu formulează just lozincile, care chiar acum, imediat, fără întîrziere, trebuie să aștze, să intensifice, să răspîndească și „să organizeze” revoluția agrară : asemenea lozinci nu pot fi decît *confiscarea* tuturor pămînturilor moșierești și constituirea în acest scop, în mod obligatoriu, a unor *comitete țărănești* ca singura formă adecvată de organe ale unei puteri revolu-

ționare locale, apropiate de popor și puternice. În al doilea rând, acest proiect nu este just pentru că nu indică precis condițiile politice fără care „municipalizarea” nu numai că nu este neapărat folositoare, dar este chiar o măsură, cu siguranță, dăunătoare pentru proletariat și țărănime, și anume proiectul nu dă nici o definiție precisă și lipsită de echivoc a noțiunii de „stat democrat”. În al treilea rând — și aceasta este una dintre lipsurile sale cele mai esențiale și mai rar remarcate —, proiectul nu privește actuala revoluție agrară din punctul de vedere al viitorului ei, nu indică sarcinile care decurg în mod nemijlocit din această revoluție; el păcătuiește printr-o neconcordanță între premisele economice și premisele politice pe care este clădit.

Într-adevăr, examinați cu mai multă atenție argumentul cel mai puternic (al treilea) care poate fi adus în sprijinul proiectului lui Maslov. Acest argument sună astfel: naționalizarea va duce la întărirea puterii statului burghez, pe câtă vreme organele municipale și, în general, organele locale ale acestui stat sînt mai democratice, nu sînt împovărate de cheltuieli pentru întreținerea armatei, nu îndeplinesc în mod nemijlocit funcția de asuprire polițienească a proletariatului etc. etc. Nu este greu de văzut că acest argument presupune un stat care *nu este pe deplin democratic*, și anume un stat în care tocmai punctul cel mai important, puterea centrală, rămîne foarte aproape de vechile rînduiri militare-birocratice, în care instituțiile locale, fiind secundare și subordonate, sînt mai bune, mai democratice decît instituțiile centrale, adică acest argument presupune *o revoluție democratică care n-a fost dusă pînă la capăt*. Acest argument presupune în mod tacit ceva intermediar între Rusia din perioada lui Alexandru al III-lea, cînd zemstvele erau mai bune decît instituțiile centrale, și Franța din perioada „republicii fără republicani”, cînd burghezia *reacționară*, speriată de întărirea proletariatului, a creat o „republică monarhistă” antidemocratică, cu instituții centrale care erau mult mai rele decît cele locale, mai puțin democratice, mai îmbibate de militarism, de burocratism și de spirit polițienesc. În fond, proiectul lui Maslov presupune în mod tacit că revendicările formulate în programul nostru politic minimum nu vor fi realizate în întregime,

că nu va fi asigurată suveranitatea poporului, că armata permanentă nu va fi desființată, eligibilitatea funcționarilor nu va fi introdusă etc., cu alte cuvinte că nici revoluția noastră democratică nu va fi desăvârșită, așa cum n-au fost desăvârșite nici cea mai mare parte dintre revoluțiile democratice din Europa, că și ea va fi ciuntită, denaturată, „împinsă înapoi” ca și toate acestea. Proiectul lui Maslov este special adaptat la o revoluție democratică nehotărâtă, inconsecventă, incompletă sau pe care reacțiunea a ciuntit-o și a „făcut-o inofensivă” *.

Tocmai această împrejurare face ca proiectul lui Maslov să fie cu desăvârșire artificial, mecanic, irealizabil, în sensul arătat mai sus al acestui cuvânt, să aibă contradicții lăuntrice, să fie șubred și, în sfârșit, unilateral (deoarece nu concepe decât trecerea de la revoluția democratică la o reacțiune burgheză antidemocratică și nu la ascuțirea luptei proletariului pentru socialism).

Este absolut inadmisibil să presupui *in mod tacit* că revoluția democratică nu va fi dusă pînă la capăt, că nu vor fi realizate revendicările fundamentale ale programului nostru politic minimum. Acest lucru nu trebuie în nici un caz să fie trecut sub tăcere, ci trebuie indicat în modul cel mai precis. Dacă Maslov ar fi vrut să fie credincios sie însuși, dacă ar fi vrut să înlătore orice element de reticență, de falsitate lăuntrică a proiectului său, el ar fi trebuit să spună: întrucît statul care va rezulta la noi din actuala revoluție va fi „probabil” un stat foarte puțin democratic, ar fi mai bine să nu-i întărim puterea prin naționalizare, ci să ne limităm la zemstvizare, deoarece „*e de presupus*” că zemstvele vor fi mai bune și mai democratice decît instituțiile centrale ale statului. Aceasta și numai aceasta este premisa tacită a proiectului lui Maslov. De aceea, folosind în proiectul său expresia „stat democratic” (punctul 3) și încă fără nici un fel de rezerve, el spune un foarte mare neadevăr, se induce în eroare pe sine și induce în eroare și proletariatul, și întregul popor, deoarece în realitate el își „potrivește” proiectul după calapodul unui stat nedemocratic, al unui stat reacționar, născut din-

* În cartea sa „Agrarfrage” (Problema agrară. — *Nota trad.*), Kautsky, la care se referă Maslov, menționează în mod special că naționalizarea, care ar fi absurdă în condițiile Meklenburgului, ar avea altă semnificație în Anglia democratică sau în Australia.

tr-un democratism care n-a fost dus pînă la capăt sau care a fost „anulat“ de reacțiune.

Dacă este așa, și nu încapе îndoială că este așa, întregul caracter artificial și „ticluit“ al proiectului lui Maslov devine lîmpede. Într-adevăr, dacă presupui un stat în care puterea centrală este mai reacționară decît organele locale ale puterii, un stat în genul celei de-a treia republici franceze, republică fără republicani, atunci e pur și simplu ridicol să admîți ideea că într-un astfel de stat ar putea fi desființată proprietatea funciară moșierească sau măcar că ar putea fi menținută desființarea proprietății funciare moșierești, înfăptuită în urma asaltului revoluționar. Orice stat *de acest fel* din acea parte a lumii care se numește Europa, în secolul care se numește al XX-lea, ar trebui în mod inevitabil, în virtutea logicii obiective a luptei de clasă, să înceapă prin a apăra proprietatea funciară moșierească sau prin a o restabili dacă ar fi fost în parte desființată. Căci întreaga rațiune obiectivă a unui astfel de stat semidemocratic și în realitate reacționar este de a apăra bazele *fundamentale* ale puterii burgezomoșierești și birocratice, sacrificînd numai prerogativele cele mai puțin însemnate. Căci coexistența în aceste state a unei puteri centrale reacționare și a unor instituții locale, zemstve, consilii municipale etc. relativ „democratice“ se explică numai și exclusiv prin faptul că aceste instituții locale desfășoară o activitate *inofensivă pentru statul burgez* – „spoiitul lavoarelor“, aprovizionarea cu apă, tramvaiele electrice etc. – care nu poate să submineze *bazele* a ceea ce se numește „ordinea socială existentă“. Ar fi o naivitate puerilă ca din observațiile în legătură cu activitatea zemstvelor în domeniul aprovizionării cu apă și al iluminatului să tragi concluzia că ele ar putea desfășura o „activitate“ în direcția desființării proprietății funciare moșierești. Asta ar fi ca și cum un consiliu comunal dintr-o Poșehonie¹²⁷ oarecare din Franța, format în întregime din social-democrați, și-ar pune în gînd „să municipalizeze“ în toată Franța proprietatea privată asupra terenurilor pe care sînt construite clădiri particulare. Tocmai asta este, că, prin caracterul ei, o măsură care desființează proprietatea funciară moșierească se deosebește un pic de măsurile pentru îmbunătățirea aprovizionării cu apă, a ilumi-

natului, a salubrității etc. Tocmai asta e, că prima „măsură” „atinge” în modul cel mai îndrăzneț bazele fundamentale ale întregii „ordini sociale existente”, zdruncină și subminează cu o uriașă forță aceste baze, înlesnește asaltul proletariatului împotriva întregii orînduiri burgheze în proporții fără precedent în istorie. Da, în această privință, orice stat burghez va trebui să se îngrijească, în primul rînd și mai ales, de menținerea bazelor dominației burgheze : de îndată ce vor fi atinse interesele fundamentale ale statului burghezo-moșieresc, toate drepturile și privilegiile în legătură cu spoirea autonomă a lavoarelor vor fi desființate cît ai clipi din ochi, întreaga municipalizare se va duce numaimdecît dracului și orice umbră de democratism în instituțiile locale va fi lichidată prin „expediții de pedepsire”. Să presupui cu un aer de inocență că, în condițiile existenței unei puteri centrale reacționare, o autonomie municipală democratică este posibilă și să extinzi această „autonomie” asupra desființării proprietății funciare moșierești înseamnă să dai o mostră neasemuită de absurditate evidentă sau de nemaipomenită naivitate politică.

IV. SARCINILE PROGRAMULUI NOSTRU AGRAR

Problema programului agrar al P.M.S.D.R. s-ar clarifica în mare măsură dacă am încerca să expunem acest program sub forma unor sfaturi simple și limpezi pe care social-democrația trebuie să le dea proletariatului și țărănimii în epoca revoluției democratice.

Primul sfat ar fi neapărat următorul : să-și îndrepte toate eforturile spre obținerea unei victorii depline a răscoalei țărănești. Fără această victorie nu se poate vorbi în mod serios nici de „luarea pămînturilor” de la moșieri, nici de crearea unui stat cu adevărat democratic. Iar lozinca prin care țărani sînt chemați la insurecție nu poate fi decît una singură : confiscarea tuturor pămînturilor moșierești (nicidecum înstrăinarea în general sau exproprierea în general, care lasă în umbră problema răscumpărării), și, pînă la întrunirea adunării constituante, această confiscare să fie neapărat făcută de către comitetele țărănești.

Orice alt sfat (inclusiv lozinca „înstrăinării“, formulată de Maslov, și întreaga lui municipalizare) este un îndemn de a se rezolva problema nu prin insurecție, ci printr-o tranzacție cu moșierii, printr-o tranzacție cu puterea centrală reacționară, este un îndemn de a se rezolva problema nu pe cale revoluționară, ci pe cale birocratică, deoarece chiar și cele mai democratice organizații regionale și ale zemstvelor nu pot să nu fie birocratice în comparație cu comitetele țărănești revoluționare, care trebuie să se răfuiască imediat, la fața locului, cu moșierii și să cucerească drepturi care urmează să fie sancționate de adunarea constituantă a întregului popor.

Al doilea sfat ar fi neapărat acesta : fără democratizarea completă a orînduirii politice, fără republică și fără asigurarea efectivă a suveranității poporului nu poate fi vorba nici de a păstra cuceririle insurecției țărănești, nici de a face măcar un singur pas mai departe. Acest sfat pe care îl dăm muncitorilor și țăranilor trebuie să-l formulăm deosebit de clar și de precis, pentru a înlătura orice îndoială, orice echivocuri, orice răstălmăcirii, orice admitere în mod tacit a absurdității că, în condițiile existenței unei puteri centrale reacționare, ar fi cu putință desființarea proprietății funciare-moșierești. Și de aceea, anticipînd mult cu sfaturile noastre politice, trebuie să spunem țăranului : după ce ai luat pămîntul, trebuie să mergi înainte, altfel vei fi în mod inevitabil zdrobit și aruncat înapoi de moșieri și de marea burghezie. Nu poți să iei pămîntul și să-l păstrezi fără noi cuceriri politice, fără a da o nouă lovitură, și mai hotărîtă, întregii proprietăți private asupra pămîntului în general. În politică, ca și în întreaga viață socială, să nu mergi mai departe înseamnă să fii aruncat înapoi. Ori burghezia, care după revoluția democratică se întărește (și este firesc ca burghezia să se întărească), va răpi toate cuceririle atît ale muncitorilor cît și ale masei țărănești, ori proletariatul și masa țărănească își vor croi drum înainte. Iar aceasta înseamnă republică și deplină suveranitate a poporului. Aceasta înseamnă : în condițiile cuceririi republicii, naționalizarea tuturor pămînturilor ca maximum posibil în cadrul revoluției burghezo-democratice, ca un pas înainte firesc și necesar de la victoria democratismului burghez spre începutul adevăratei lupte pentru socialism.

Al treilea și ultimul sfat : organizați-vă separat, proletari și semiproletari de la orașe și sate. Nu vă încredeți în nici un fel de proprietari, fie ei chiar mici, fie ei chiar „oameni ai muncii“. Nu vă faceți iluzii în privința micii gospodării în condițiile menținerii producției de mărfuri. Cu cât lucrurile se apropie de victoria insurecției țărănești, cu atât se apropie mai mult momentul când țăranii-proprietari se vor întoarce împotriva proletariatului, cu atât este mai necesară organizarea de sine stătătoare a proletariatului, cu atât îndemnul nostru la revoluția socialistă deplină trebuie să fie mai energic, mai insistent, mai hotărât, mai puternic. Noi sprijinim mișcarea țărănească pînă la capăt, dar nu trebuie să uităm că aceasta este mișcarea unei alte clase, *nu a aceleia* care poate să înfăptuiască și care va înfăptui revoluția socialistă. De aceea lăsăm la o parte problema : ce se va face cu pămîntul în ceea ce privește repartizarea lui ca obiect de exploatare ; în societatea burgheză, această problemă pot s-o rezolve și o vor rezolva numai proprietarii mari și mici. Pe noi ne interesează în gradul cel mai înalt (iar după victoria insurecției țărănești aproape exclusiv) problema : ce trebuie să facă proletariatul de la sate ? Noi ne ocupăm și ne vom ocupa mai ales de această problemă, lăsînd în seama ideologilor micii burghezii să născocască lucruri ca folosirea egalitară a pămîntului și altele de soiul ăsta. La această problemă, problema fundamentală a Rusiei noi, burghezo-democratice, vom răspunde : proletariatul de la sate trebuie să se organizeze în mod de sine stătător laolaltă cu cel de la orașe în vederea luptei pentru revoluția socialistă deplină.

Prin urmare, programul nostru agrar trebuie să fie alcătuit din trei părți principale : în primul rînd, din formularea unei chemări care să îndemne țărănimia în modul cel mai hotărât de a porni la asaltul revoluționar împotriva proprietății funciare moșierești ; în al doilea rînd, din indicarea precisă a pasului următor pe care mișcarea poate și trebuie să-l facă în vederea statornicirii cuceririlor țărănimii și în vederea trecerii de la victoria democrației la lupta proletară directă pentru socialism ; în al treilea rînd, din indicarea sarcinilor proletare de clasă ale partidului, sarcini care ni se pun tot mai imperios și care cer tot mai imperios să fie limpede

formulate pe măsură ce se apropie victoria insurecției țărănești.

Programul lui Maslov nu rezolvă nici una dintre sarcinile fundamentale pe care trebuie să le rezolve acum Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia : acest program nu propune o lozincă care să îndrumeze chiar acum, imediat, în epoca existenței celui mai antidemocratic stat, mișcarea țărănească spre victorie ; acest program nu stabilește cu precizie transformările politice necesare pentru desăvârșirea și statornicirea transformărilor în domeniul agrar ; el nu arată ce măsuri sînt necesare în domeniul reformei agrare în condițiile celui mai deplin și mai consecvent democratism ; el nu face o caracterizare a poziției proletare a partidului nostru față de toate transformările burghezo-democratice. Acest program nu stabilește nici care sînt condițiile pentru „primul pas“, nici sarcinile legate de „al doilea pas“, ci amestecă totul în aceeași oală, începînd cu trecerea pămînturilor domeniiale în mîinile unui „stat democratic“ inexistent și continuînd cu trecerea pămînturilor moșierești în mîinile municipalităților democratice, de teama caracterului nedemocratic al puterii centrale ! Acest program nerevoluționar prin semnificația sa practică în momentul de față și construit pe ipoteza unei tranzații absolut artificiale și absolut neverosimile cu o putere centrală semireacționară, nu poate constitui o călăuză pentru partidul muncitoresc pe nici una dintre căile posibile și imaginabile de dezvoltare a revoluției democratice din Rusia.

Să rezumăm : singurul program just în condițiile revoluției democratice este acesta : trebuie să cerem imediat confiscarea pămînturilor moșierești și instituirea unor comitete țărănești *

* Ca și X. Maslov „vede o contradicție în faptul că noi cerem, pe de o parte, desființarea stărilor sociale și, pe de altă parte, instituirea unor comitete țărănești, adică a unor comitete ale unei stări sociale. În realitate, aceasta este numai în aparență o contradicție : pentru desființarea stărilor sociale este nevoie de «dictatura» stării de jos, asuprite, tot așa cum pentru desființarea claselor în general, inclusiv a clasei proletarilor, e nevoie de dictatura proletariatului. Întregul nostru program agrar urmărește lichidarea tradițiilor lăbăgiste, care exprimă interesele unei anumite stări în domeniul relațiilor agrare, și numai la starea de jos, la cei apăsați de aceste rămășițe ale lăbăgiei, se poate apela în vederea acestei lichidări“. Lenin. „Răspuns lui X“, pag. 29. (Opere complete, vol. 7, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 215—216. — Nota red.)

fără să îngrădim această revendicare prin nici un fel de rezerve limitative. Această revendicare este revoluționară și avantajoasă atit din punctul de vedere al proletariatului, cit și al țărănimii, în orice condiții, chiar și în cele mai proaste. Această revendicare va atrage în mod inevitabil după sine prăbușirea statului polițienesc și întărirea democratismului.

Dar nu ne este îngăduit să ne limităm la confiscare. În epoca revoluției democratice și a răscoalei țărănești, nu putem în nici un caz să respingem în mod absolut naționalizarea pământului. Trebuie numai ca această revendicare să fie condiționată de indicarea absolut precisă a unor anumite rînduieli politice fără care naționalizarea ar putea dăuna proletariatului și țărănimii.

Acest program va fi complet și unitar. El va da maximum absolut din ceea ce în general se poate concepe în condițiile oricărei revoluții burghezo-democratice. El nu va lega mîinile social-democrației, întrucît, în conjuncturi politice diferite, admite și împărțirea, și naționalizarea. În nici un caz el nu va aduce dezbinarea între țărănime și proletariet ca luptători pentru democratism *. El va formula acum, pe dată, în condițiile rînduielilor politice polițienești-absolutiste, lozinci categoric revoluționare și care să revoluționeze aceste rînduieli, formulînd și revendicări pentru viitor, pentru eventualitatea unei victorii depline a revoluției democratice, adică pentru eventualitatea că s-ar crea o situație în care desăvîrșirea revoluției democratice ar deschide noi perspective și ar pune noi sarcini.

Este neapărat necesar să se indice precis în program care este poziția noastră proletară deosebită în întreaga revoluție agrară democratică. Nu trebuie să ne reținem considerențul că această indicație ar trebui să figureze în rezoluția cu privire la tactică sau că ea ar fi o repetare a celor spuse în partea generală a programului.

* Pentru a înlătura orice gînd că partidul muncitoresc ar vrea să impună țărănimii vreun proiect de reformă fără a ține seama de voința țărănimii, fără a ține seama de mișcarea de sine stătătoare din rîndurile țărănimii, la proiectul de program a fost adăugată *varianta A*, în care, în locul revendicării directe a naționalizării, se vorbește mai întii de sprijinirea de către partid a năzuinței țărănimii revoluționare spre desființarea proprietății private asupra pământului.

Pentru ca poziția noastră să fie limpede și pentru a o lămurii în fața maselor, merită să sacrificăm caracterul armonios al schemei de împărțire a temelor în programatice și tactice.

Propunem un proiect corespunzător de program agrar, elaborat de majoritatea „comisiei agrare” („comisia agrară” a fost numită de Comitetul Central Unificat al P.M.S.D.R. în vederea întocmirii proiectului noului program agrar).

V. PROIECT DE PROGRAM AGRAR

Pentru a înlătura rămășițele iobăgiei, acest jug greu care apasă nemijlocit asupra țăranilor, și în interesul liberei dezvoltări a luptei de clasă la sate, partidul cere :

- 1) confiscarea tuturor pământurilor bisericești, mănăstirești, domeniiale, ale statului, ale coroanei și ale moșierilor ;
- 2) instituirea unor comitete țărănești pentru a desființa imediat toate urmele puterii moșierești și ale privilegiilor moșierești și pentru a dispune în fapt de pământurile confiscate pînă cînd adunarea constituantă a întregului popor va stabili o nouă orînduire agrară ;
- 3) abrogarea tuturor dărilor și servituțiilor care cad în momentul de față în sarcina țăranimii ca stare socială birnică ;
- 4) desființarea tuturor legilor care îngrădesc dreptul țăranului de a dispune de pămîntul său ;
- 5) investirea judecătoriiilor populare electivă cu dreptul de a reduce arenzile exagerat de mari și de a declara nule tranzațiile cu caracter înrobitor.

Dacă însă victoria hotărîtoare a actualei revoluții din Rusia va asigura pe deplin suveranitatea poporului, adică va crea o republică și o orînduire de stat pe deplin democratică, partidul va lupta * pentru desființarea proprietății private asupra pămîntului și pentru trecerea tuturor pămînturilor în proprietatea comună a întregului popor.

Totodată, Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia își propune sarcina ca, în toate cazurile și în orice condiții ale

* Varianta A.

... partidul va sprijini năzuința țăranimii revoluționare spre desființarea proprietății private asupra pămîntului și va lupta pentru trecerea tuturor pămînturilor în proprietatea statului.

transformărilor agrare democratice, să tindă în mod ferm spre organizarea de clasă de sine stătătoare a proletariatului de la sate, căruia să-i explice opoziția de neîmpăcat dintre interesele lui și interesele burgheziei sătești și să-l pună în gardă împotriva iluziilor legate de sistemul micii gospodării, care, în condițiile existenței producției de mărfuri, nu va fi niciodată în stare să lichideze mizeria maselor, și, în sfârșit, să arate necesitatea unei revoluții socialiste depline ca singurul mijloc de a lichida orice mizerie și orice exploatare.

VICTORIA CADEȚILOR
ȘI SARCINILE PARTIDULUI MUNCITORESC

Scris la 24—28 martie
(6—10 aprilie) 1906

Publicat în aprilie 1906,
într-o broșură editată de
„Nașa Misi”

Se tipărește după textul broșurii

1912

RECEIVED

NOV 15 1912

U.S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE

WASHINGTON, D.C.

Received from the Secretary of the

U.S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE
WASHINGTON, D.C.

I

CE SEMNIFICAȚIE OBIECTIVĂ A AVUT
PARTICIPAREA NOASTRĂ LA ALEGERILE PENTRU DUMA ?

Victoriile cadeților au provocat o stare de ameteală presei noastre liberale. În campania electorală, cadeții au unit în jurul lor pe toți sau aproape pe toți liberalii. Ziare care pînă atunci nu aparținuseră partidului cadet au devenit efectiv organe ale acestui partid. Presa liberală jubilează. Din toate părțile se aud strigăte de victorie și amenințări la adresa guvernului. Aceste strigăte sînt întotdeauna însoțite – fapt extrem de sugestiv – de ieșiri cînd răutăcioase, cînd pline de condescendență la adresa social-democraților.

– Ia priviți ce greșală ați făcut că ați refuzat să participați la alegeri ! Acum vă dați seama ? Vă recunoașteți greșeala ? Apreciați acum sfaturile înțeleptului și clarvăzătorului Plehanov ? – Aceste cuvinte și altele asemănătoare se pot citi în prezent în coloanele presei liberale, care, de bucurie, nu-și mai găsesc locul. Foarte bine a spus tov. Stepanov (culegerea „Momentul actual“, articolul „Din depărtare“) că s-a întîmplat cu Plehanov cam același lucru care s-a întîmplat cu Bernstein. Și așa cum la timpul său Bernstein a fost purtat pe brațe de liberalii germani și a fost ridicat în slăvi de toate ziarele burgheze „progresiste“, tot așa nu există în momentul de față în Rusia un ziar liberal și nici chiar un articol într-un ziar liberal (excepție nu face nici „Slovo“, da, da, nici chiar ziarul octombrișt „Slovo“ !) care să nu-l îmbrățișeze, să nu-l sărute, să nu-l dezmierde pe înțeleptul și clarvăzătorul, pe chibzuitul și lucidul Plehanov, care a avut curajul să se ridice împotriva boicotării.

Să vedem, aşadar, ce-au dovedit victoriile cadeţilor. A cui greşeală au scos-o la iveală? Sterilitatea cărei tactici au arătat-o?

Plehanov, Struve & Co. ne spun că boicotarea a fost o greşeală. De ce cred cadeţii acest lucru este cât se poate de limpede. Propunerea lor de a alege în Dumă un muncitor din partea Moscovei (vezi „Naşa Jizn“ din 23 martie) arată că cadeţii ştiu să preţuiască ajutorul muncitorilor, că ei urmăresc o tranzacţie cu social-democraţia în scopul desăvîrşirii şi consolidării victoriilor lor, că ei sînt gata să încheie o asemenea tranzacţie cu muncitorii fără partid aşa cum ar încheia-o şi cu partidul social-democrat. Faptul că ei, cadeţii, urăsc boicotul, pe care îl consideră un refuz de a-i sprijini pe ei, pe cadeţi, un refuz al „celor de stînga“ de a încheia o tranzacţie cu ei, cu cadeţii, este cât se poate de firesc.

Dar ce vrea Plehanov şi ce vor menşevicii sau social-democraţii noştri ruşi antiboicotişti care înclină spre punctul lui de vedere (parte în mod conştient, parte în mod inconştient)? Vai şi iar vai! Plehanov este cel mai curajos, cel mai consecvent dintre ei, el îşi expune concepţiile mai liber şi mai limpede decît oricare dintre ei; totuşi, în nr. 5 al publicaţiei sale „Dnevnik“*, el arată pentru a nu ştiu cîta oară că *nici el nu ştie ce vrea*. Trebuie să participăm la alegeri, strigă el. De ce? Pentru a realiza autoadministrarea revoluţionară propovăduită de menşevici? sau pentru a participa la Dumă?

Plehanov se suceşte, dă din colţ în colţ, jonglează, se eschivează prin sofisme de la răspunsul la aceste întrebări simple, directe şi fireşti. Plehanov, care a păstrat tăcerea luni de zile atunci cînd menşevicii propovăduiau încă în coloanele „Iskrei“ autoadministrarea revoluţionară (şi cînd el îşi exprima fără ezitare simpatia pentru tactica menşevică), aruncă acum deodată o frază extrem de dispreţuitoare la adresa acestei „faimoase autoadministrări revoluţionare“ a menşevicilor. De ce şi prin ce faimoasă, tovarăşe Plehanov? Oare la „faima“ ei n-au contribuit aceiaşi bolşevici împotriva cărora Plehanov vrea să pornească acum războiul şi care de mult au arătat cât de insuficientă, de vagă şi de echivocă este această lozincă?

* „Dnevnik Soţial-Democrata“ nr. 5.

Nici un răspuns. Plehanov nu explică nimic. El aruncă doar o sentință de oracol și trece mai departe. Deosebirea dintre un oracol și Plehanov este că oracolul prezice evenimentele, pe când Plehanov își rostește verdictele după ce evenimentele au avut loc, servește muștarul după masă. Atunci când, înainte de Revoluția din Octombrie, înainte de insurecția din decembrie, menșevicii vorbeau despre „autoadministrarea revoluționară”, atunci când, înainte de începerea avântului revoluționar, vorbeau despre acest lucru, Plehanov tăcea, aprobând însă tactica menșevică în general, tăcea parcă așteptând, parcă ar fi avut o nedumerire, și nu se putea hotărî să-și facă o părere cât de cit precisă. După descreșterea valului revoluționar, după trecerea „zilelor de libertate” și a zilelor de insurecție, după părăsirea scenei de către diversele Soviete de deputați ai muncitorilor, soldaților, feroviarilor etc. (Soviete care menșevicilor li se păreau a fi organe de autoadministrare revoluționară și pe care bolșevicii le considerau organe embrionare, răzlețe, ivite în mod spontan și de aceea neputincioase ale puterii revoluționare), într-un cuvânt după ce problema și-a pierdut acuitatea, după terminarea mesei, Plehanov apare cu muștarul, își etalează înțelepciunea și clarviziunea, atât de dragi d-lor Struve & Co., ... în ceea ce privește ziua de ieri.

De ce nu este mulțumit tov. Plehanov de autoadministrarea revoluționară, asta rămâne un mister. Acum Plehanov este de acord cu bolșevicii că autoadministrarea revoluționară îi „derutează” („Dnevnik” nr. 5) pe mulți; din toate se vede însă că Plehanov găsește această lozincă prea largă, pe când bolșevicii o găsesc prea îngustă. Lui Plehanov i se pare că această lozincă merge prea departe, pe când nouă ni se pare că nu merge destul de departe. Plehanov înclină să-i îndemne pe menșevici să se întoarcă înapoi, de la „autoadministrarea revoluționară” la o muncă lucidă și practică în Dumă. Noi înclinăm — și nu numai că înclinăm, dar și cerem în mod conștient și categoric — să facem un pas înainte, de la autoadministrarea revoluționară la recunoașterea necesității unor organe ale insurecției, ale puterii revoluționare, care să fie unitare, să acționeze potrivit unui plan, în mod combativ. De fapt, Plehanov scoate de la ordinea zilei lo-

zinca insurecției (deși nu se hotărăște să spună clar și răspicat acest lucru) ; este cât se poate de firesc ca el să respingă și lozinca autoadministrării revoluționare, care fără insurecție și în afara stării de insurecție ar fi un joc ridicol și dăunător. Plehanov este ceva mai consecvent decât tovarășii lui de idei, menșevicii.

Așadar, pentru ce să participăm la alegeri și în ce fel, tovarășe Plehanov ? Nu pentru a realiza autoadministrarea revoluționară, care nu face decât „să deruteze“. Deci pentru a participa la Dumă ? - Când ajunge la acest punct, Plehanov e cuprins de o teribilă timiditate. Nu vrea să răspundă ; și întrucât n + 1 tovarăși din Rusia, care nu vor numai „să citească câte ceva“ în jurnalul scriitorului „care scrie câte ceva“, ci și să acționeze într-un mod oarecum concret în rindurile masei muncitorești, întrucât acești n + 1 corespondenți sficii-torii îi cer un răspuns precis, Plehanov începe să se enfurie. Cu greu ți-ai putea închipui ceva mai naiv și mai ciudat decât declarația lui minioasă că ar fi pedantism, schematism etc. să pretinzi celor care aleg să știe pentru care instituție aleg și pentru ce aleg. Vai, tovarășe Plehanov ! O să te ia în ris și prietenii dumitale cadetii, și muncitorii noștri dacă te vei apuca să susții în mod serios în fața maselor acest program minuat : participați la alegeri, alegeți, dar nu întrebați pentru care instituție alegeți și pentru ce alegeți. Alegeți în baza legii cu privire la alegerile pentru Dumă, dar să nu îndrăzniți să credeți (aceasta ar fi pedantism și schematism) că alegeți pentru Dumă.

De ce s-a încurcat atât de vizibil tov. Plehanov, care odinioară știa să scrie clar și să dea răspunsuri precise ? Pentru că, neapreciind just insurecția din decembrie, el și-a făcut o idee fundamental greșită despre momentul politic actual. El s-a trezit într-o situație în care se teme să-și ducă gândurile până la capăt, se teme să privească realitatea drept în față.

Acum însă adevăratul caracter al „campaniei pentru Dumă“ s-a conturat cât se poate de limpede. Acum faptele au dat un răspuns la întrebarea : ce semnificație obiectivă au alegerile și participarea la alegeri, independent de voința, conștiința, afirmațiile și promisiunile participanților înșiși. Tov. Pleha-

nov, cel mai hotărât dintre menșevici, se teme să se pronunțe deschis în favoarea participării la Dumă tocmai pentru că această participare și-a precizat deja caracterul. *A participa la alegeri înseamnă sau să-i sprijini pe cadeți și să încheie o înțelegere cu ei, sau să te joci de-a alegerile.* Viața însăși a dovedit acum justetea acestei teze. În nr. 5 al publicației „Dnevnik”, Plehanov a fost nevoit să recunoască justetea celei de-a doua părți a acestei teze, să recunoască că lozincă „autoadministrare revoluționară” este lipsită de orice sens. În nr. 6 al publicației „Dnevnik”, Plehanov, dacă nu se va eschiva de la o analiză în fond a problemei, va fi nevoit să recunoască și prima parte.

Realitatea politică a infirmat definitiv tactica menșevicilor, tactica pe care ei au susținut-o în „platforma” lor (foaia volantă hectografiată în care se menționează numele lui Martov și al lui Dan și care a fost publicată la Petersburg la sfârșitul anului 1905 sau la începutul anului 1906) și în declarațiile făcute de ei în presă (foaia volantă a Comitetului Central unificat, în care sînt expuse ambele tactici, și articolul lui Dan din broșura cunoscută). Aceasta era o tactică de participare la alegeri, nu pentru a alege în Dumă. Despre participarea în Dumă, repet, nici unul dintre menșevicii mai de seamă n-a avut curajul măcar să pomenească în presă. Și iată că această tactică menșevică „pură” a fost definitiv infirmată de viață. Nu cred că despre o participare la alegeri în vederea realizării „autoadministrării revoluționare”, în vederea părăsirii adunărilor electorale guberniale etc. se mai poate vorbi acum în mod serios. Evenimentele au arătat în modul cel mai evident că, din acest joc de-a alegerile, de-a parlamentarismul, social-democrația nu se poate alege decît cu rușine și scandal, nu poate decît să iasă compromisă.

Dacă mai este nevoie de o confirmare a celor spuse, Comitetul districtual din Moscova al partidului nostru ne oferă o confirmare dintre cele mai convingătoare. Acest comitet este o organizație fuzionată, care reunește fracțiunea majorității și fracțiunea minorității. Tactica adoptată de acest comitet este și ea „fuzionată”, adică cel puțin pe jumătate menșevică : să participăm la alegerile de împuterniciți pentru a întări influența social-democrației în curia muncitorească, iar

apoi să zădărnicișim alegerile, refuzînd să participăm la alegerea delegaților. A fost o încercare de repetare a tacticii adoptate față de comisia Șidlovski¹²⁸. A fost „primul pas“ făcut tocmai în spiritul tacticii recomandate de tov. Plehanov : să participăm, iar apoi, la momentul potrivit, o să analizăm mai în amănunțime ce avem de făcut.

Așa cum era și de așteptat, tactica menșevică-plehanovistă a Comitetului districtual din Moscova a eșuat cu brio. Au fost aleși împuterniciții. Au fost aleși social-democrați și chiar și unii membri ai organizației. Între timp a venit legea împotriva boicotării¹²⁹. Împuterniciții s-au trezit ca prinși într-un clește : sau să intre la închisoare pentru agitație în favoarea boicotării, sau să aleagă delegați. Agitația Comitetului districtual, agitație ilegală, ca și agitația tuturor organizațiilor partidului nostru, s-a dovedit neputincioasă în fața forțelor pe care le dezlănțuise. *Împuterniciții și-au călcat promisiunea, și-au rupt mandatele lor imperative și... au ales delegați.* Printre delegați au fost de asemenea aleși unii social-democrați și chiar unii membri ai organizației.

Autorul acestor rînduri a asistat la scena extrem de penibilă care a avut loc la ședința Comitetului districtual din Moscova, cînd organizația social-democrată conducătoare a examinat problema : ce-i de făcut și cum trebuie privită acum această tactică (plehanovistă) care a eșuat. Eșecul tacticii era atît de evident, încît printre menșevicii membri ai comitetului nu s-a găsit *nici unul* care să se pronunțe pentru participarea delegaților la adunările electorale guberniale sau pentru autoadministrarea revoluționară, ori pentru ceva de felul acesta. Pe de altă parte, era greu și să se aplice sancțiuni împuterniciților-muncitori care își călcaseră mandatele imperative. Comitetul a trebuit să se spele pe miini, să-și recunoască tacit greșeala.

Acesta a fost rezultatul tacticii plehanoviste, tactica de a participa la alegeri fără să te gîndești bine (fără să vrei măcar să te gîndești bine, fără să vrei de loc să te gîndești : vezi „Dnevnik“ nr. 5) de ce și pentru ce să participi la alegeri. La primul contact cu realitatea, praf și pulbere s-a ales din „tactica“ menșevică ; și nici nu-i de mirare, deoarece această „tactică“ (să participi la alegeri, dar nu pentru a

alege) se reducea numai la vorbe frumoase și la intenții frumoase. Intențiile au rămas intenții, vorbele au rămas vorbe, iar în realitate rezultatul a fost cel dictat de logica implacabilă a situației politice obiective : ori participi la alegeri pentru a-i sprijini pe cadeți, ori te joci de-a alegerile. Prin urmare, evenimentele au confirmat întocmai ceea ce am scris eu în micul articol „Duma de stat și tactica social-democrată“ : „Oricât am declara că candidaturile noastre social-democrate sînt pe deplin și absolut independente, că participarea noastră are un caracter pur și exclusiv de partid, *situația politică este mai puternică decît toate declarațiile*. În fapt, rezultatul nu va corespunde, nu va putea corespunde acestor declarații. În fapt, dacă am participa acum la actuala Dumă, ceea ce ar rezulta în mod inevitabil, în pofida voinței noastre, n-ar fi o politică social-democrată și nici o politică muncitorească de partid“ (pag. 5) *.

Să încerce menșevicii sau plehanoviștii să răstoarne această concluzie, dar nu prin vorbe, ci prin acțiuni, prin fapte. Căci acum, în partidul nostru, fiecare organizație locală este autonomă în ceea ce privește tactica ei. De ce atunci nicăieri în Rusia nu s-a ajuns la o tactică menșevică chibzuită și înțeleaptă ? De ce grupul menșevic din Moscova al P.M.S.D.R., grup care n-a fuzionat cu comitetul bolșevic, n-a pregătit o campanie electorală „plehanovistă“ sau o campanie electorală proprie în vederea alegerilor care vor avea loc la Moscova poimîine, duminică 26 martie ? Desigur nu pentru că n-a vrut și sînt convins că nici pentru că nu s-a priceput. N-a făcut-o din cauză că situația politică obiectivă dicta sau boicotarea, sau sprijinirea cadeților. Acum printre delegații din gubernia Moscova sînt și social-democrați. Alegerile s-au conturat pe deplin. Adunarea electorală gubernială nu va avea loc atît de curînd. Mai este timp, tovarășe Plehanov. Mai este timp, tovarășii menșevici ! Sfătuiți-i deci pe acești delegați ce trebuie să facă ** . Măcar o dată să arătați nu

* Vezi volumul de față, pag. 164. — *Nota red.*

** Aceste rînduri erau scrise cînd am citit, în nr. 30 din 24 martie al ziarului „Revi“¹³⁰, o corespondență din Moscova în care se spune : „După cît se poate vedea acum, în lupta care se va da la alegerile guberniale între cadeți și partidele de dreapta șansele sînt aproximativ egale : octombriștii (11), împreună cu partidul comercianților și industriașilor (26) și cu reprezentanții partidelor de extremă dreaptă (13), au în total 50 de voturi destul de sigure, iar cadeții (22) dacă-l adăugăm pe progresiștii fără partid

post factum acestor delegați că aveți o tactică. Oare acești delegați trebuie să părăsească pur și simplu adunarea electorală gubernială? Sau s-o părăsească și să formeze auto-administrarea revoluționară? Sau să dea buletinele albe? Sau, în sfârșit, să aleagă pentru Dumă și, dacă da, pe cine să voteze? pe candidatul lor social-democrat de dragul unei demonstrații de culise inutile și fără nici o șansă? În sfârșit, principala întrebare la care trebuie să răspundeți, tovarăși menșevici, și d-ta, tovarășe Plehanov: ce trebuie să facă acești delegați dacă voturile lor ar fi cele care ar decide alegerea cadeților sau a octombriștilor? dacă, de pildă, cadeții ar fi A - 1, octombriștii A, iar delegații social-democrați ar fi doi? dacă s-ar abține * ar însemna că-i ajută pe octombriști să-i învingă pe cadeți! nu le-ar rămîne decît să voteze pentru cadeți și să le ceară pentru acest serviciu un locșor în Dumă?

Aceasta nu e nicidecum o concluzie născocită de noi, nu e nicidecum o ieșire polemică împotriva menșevicilor. Această concluzie este realitatea însăși. Participarea muncitorilor la alegeri, participarea social-democrației la alegeri duce în fapt la acest rezultat, numai la acest rezultat. Cadeții au ținut în mod just seama de experiența de la Petersburg, unde muncitorii fără partid chiriași au votat pentru ei ca să nu învingă octombriștii. Ținînd seama de această experiență, cadeții au făcut muncitorilor din Moscova o propunere directă: sprijiniți-ne, și noi vom asigura alegerea în Dumă a unuia

(11) și pe muncitorii fără partid (17), ajung și ei tot la 50 de voturi. Așadar, succesul va depinde de următorul lucru: la care partid se vor alătura cei 9 delegați a căror orientare nu se cunoaște".

Să presupunem că acești 9 sînt liberali, iar cei 17 sînt imputerniciți ai partidului social-democrat (așa cum ar fi vrut să-i scoată Plehanov și menșevicii). Situația ar fi atunci aceasta: cadeții 42, cei de dreapta 50, iar social-democrații 17. Ce altceva le-ar rămîne de făcut social-democraților decît să încheie cu cadeții un acord electoral cu privire la împărțirea locurilor în Dumă?

* Cred că nu mai e nevoie să adaug că, dacă ar vota pentru candidatul lor social-democrat, acești doi ar ajuta în realitate pe ultrareacționari. A vota pentru candidatul social-democrat ar echivala cu o abținere, adică ar echivala cu o sustragere pasivă de la lupta în care ultrareacționarii îi bat pe cadeți.

P. S. În text s-a spus greșit că adunarea electorală gubernială nu va avea loc atît de curînd. Ea a și avut loc. Ultrareacționarii au învins din cauză că țărani n-au căzut la învoială cu cadeții. În treacăt fie zis, în același număr din „Nașa Jizn” din care luăm această știre (nr. 405 din 28 martie) citim: „Ziarul «Puti» relatează că a aflat din sursă sigură că numeroși social-democrați menșevici au participat ieri activ la alegeri (la Moscova), votînd listele «libertății poporului». Să fie adevărat?

dintre candidații voștri. Cadeții au înțeles adevărata semnificație a tacticii plehanoviste mai bine decât Plehanov însuși. Prin propunerea lor, ei au anticipat rezultatul politic inevitabil al alegerilor. Dacă în loc de delegați-muncitori fără partid ar fi fost muncitori social-democrați membri de partid, aceștia s-ar fi aflat în fața aceleiași dileme: ori să stea deoparte, ajutându-i prin aceasta pe ultrareacționari, ori să încheie cu cadeții o tranzacție directă sau indirectă, tacită sau consfințită printr-un acord.

Da, da, nu degeaba, de loc *nu degeaba* îl sărută acum cadeții pe Plehanov! Prețul acestui sărut este evident. Do ut des, cum spune dictonul latin: *îți dau ca să-mi dai*. Îți dau un sărut pentru că tu, prin sfaturile tale, *îmi dai* un număr de voturi în plus. E drept că tu n-ai dorit, poate, de loc acest lucru; ți-e rușine chiar să recunoști în public că ai primit sărutul nostru. Te-ai eschivat prin toate mijloacele permise și nepermise (îndeosebi nepermise!) să dai un răspuns la întrebările care prea fără menajamente, prea îndeaproape vizau însuși fondul tranzacției noastre cordiale. Dar ceea ce importă nu sînt cîtuși de puțin dorințele tale, gîndurile tale, bunele tale intenții (bune din punct de vedere social-democrat). Ceea ce importă sînt *rezultatele*, și acestea sînt în avantajul nostru.

Felul în care înțeleg cadeții tactica plehanovistă corespunde realității. De aceea ei ajung și la rezultatul dorit: să obțină voturi din partea muncitorilor, să încheie o tranzacție cu muncitorii, *să pună pe muncitori în situația de a răspunde solidar* (cu cadeții) *pentru o Dumă cadetă*, pentru politica cadetă.

Felul în care înțelege Plehanov tactica pe care o propune nu corespunde realității. De aceea bunele intenții ale lui Plehanov nu servesc decât la pavarea infernului. Agitația social-democrată în fața *maselor* în legătură cu alegerile, organizarea *maselor*, mobilizarea *maselor* în jurul social-democrației etc. etc. (vezi declarația lui Dan, tovarășul de idei al lui Plehanov, în broșura sa), toate acestea rămîn pe hîrtie. Oricît ar dori vreunul dintre noi acest lucru, condițiile obiective împiedică realizarea acestei dorințe. Steagul social-democrației nu poate fi desfășurat în fața *maselor* (amintiți-vă de cazul Comitetului districtual din Moscova), organizația ilegală

nu poate deveni legală, vîntrelele sînt smulse din mîinile cîr-maciului neputincios, care s-a aruncat în torentul pseudo-parlamentar fără a avea un echipament serios. *În fapt, rezultatul este nu o politică social-democrată și nu o politică muncitorească de partid, ci o politică muncitorească cadetă.*

Dar boicotarea voastră s-a dovedit a fi un lucru cu totul inutil și ineficace ! ne strigă din toate părțile cadeții. Este cît se poate de evident că muncitorii care au vrut să batjocorească Duma și să ne batjocorească și pe noi, cadeții, prin exemplul boicotării dat de ei, muncitorii care au ales în Dumă o momîie, s-au înșelat ! Duma nu va fi o Dumă-momîie, ci o Dumă cadetă !

Vedeți-vă de treabă, domnilor ! Sau sînteți naivi, sau faceți pe naivii. Dacă Duma va fi o Dumă cadetă, situația va fi alta, totuși Duma va fi o momîie. Muncitorii au fost călăuziți de un instinct de clasă foarte fin atunci cînd au ales o momîie, și prin această demonstrație admirabilă au simbolizat viitoarea Dumă și au pus în gardă poporul credul, declinîndu-și răspunderea pentru jocul de-a momîia.

Nu înțelegeți acest lucru ? Dați-ne voie să vi-l lămurim noi.

II

ÎNSEMNĂTATEA SOCIAL-POLITICĂ A PRIMELOR ALEGERI

Primele alegeri politice din Rusia au o foarte mare însemnătate politică și socială. Dar cadeții, amețiți de victoria lor și împotmoliți pînă-n gît în iluzii constituționaliste, sînt absolut incapabili să înțeleagă adevărata însemnătate a acestor alegeri.

În primul rînd, să vedem ce elemente de clasă se grupează în jurul cadeților. În această problemă, alegerile oferă un material extrem de instructiv și de prețios, care este încă departe, foarte departe de a fi complet. Dar cîte ceva se poate vedea chiar de pe acum și merită o deosebită atenție. Iată bilanțul datelor referitoare la delegați pînă la 18 martie (adică pînă la alegerile de la Petersburg), pe care-l reproducem după „Russkie Vedomosti“ :

Curențe politice*	Numărul delegațiilor aleși de adunări		
	alegători de la orașe	proprietari funciari	Total
De stînga	268	128	396
De dreapta	118	172	290
Fără partid	101	178	279
<i>Total</i>	487	478	965

Oricît de sumare sînt încă aceste date, din ele rezultă totuși (și alegerile de la Petersburg nu fac decît să întărească această concluzie) că în mișcarea de eliberare din Rusia, în general, și în partidul cadeților, în special, are loc o schimbare fundamentală de ordin social. Centrul de greutate al acestei mișcări se deplasează mai mult spre orașe. Mișcarea se democratizează. Începe să iasă la suprafață locuitorul de la oraș din rîndul „celor mărunți“.

Printre proprietarii funciari precumpănesc cei de dreapta (presupunînd că cei fără partid se împart pe din două între cei de stînga și cei de dreapta, ipoteză care, mai curînd, probabil păcătuiește prin prea mult pesimism decît prin prea mult optimism). Printre alegătorii de la orașe, cei de stînga precumpănesc incomparabil mai mult.

Moșierii i-au părăsit pe cadeți și au intrat în Uniunea 17 octombrie și în alte partide. În schimb, mica burghezie, cel puțin de la orașe (despre cea de la sate nu avem încă date și, de altfel, va fi mai greu să se obțină aceste date înainte de întrunirea Dumei), pășește vădit în arena politică, cotește vădit spre democratism. Dacă în mișcarea burgheză de eliberare ** (și „osvobođenistă“) a congreselor zemstvelor precumpăneau moșierii, acum, în urma răscoalelor țărănești și a Revoluției din Octombrie, o mare parte dintre ei au trecut hotărît de partea contrarevoluției. Partidul cadeților continuă să aibă un dublu caracter: în rîndurile lui vedem și mică burghezie de la orașe, și moșieri liberali, dar aceștia din

* În categoria celor de stînga i-am inclus pe social-democrați (2), pe cadeți (304), partidul reformelor democratice (4), curentul progresist (59), pe liberalii moderați (17), uniunea pentru egalitatea în drepturi a evreilor (3) și pe naționalistii polonezi (7). În categoria celor de dreapta i-am inclus pe octombriști (124), partidul comercial și industrial (51), pe monarhiștii-constituționali (7), partidul ordinii de dreapta (5), pe cei de dreapta (49) și pe monarhiști (54).

** În original, joc de cuvinte: „eliberare“ în limba rusă = „osvobođenje“.

— Nota trad.

urmă, după cum se vede, nu mai constituie decît o minoritate în partid. Precumpănește democrația mic-burgheză.

Cu o mare probabilitate, aproape cu certitudine, putem deci trage următoarele două concluzii : prima, că mica burghezie se formează politicește și se ridică net împotriva guvernului ; a doua, că partidul cadet devine partidul „parlamentar” al democrației mic-burgheze.

Aceste concluzii nu sînt identice, cum ar putea să pară la prima vedere. A doua concluzie este mult mai îngustă decît prima, deoarece cadeții nu cuprind toate elementele mic-burgheze democratice și, în afară de aceasta, ei sînt numai un partid „parlamentar” (adică, *bineînțeles, un partid pseudo-parlamentar, un simulacru de partid parlamentar*). În ceea ce privește însemnătatea alegerilor de la Petersburg, de pildă, există o coincidență uimitoare între toate mărturiile – începînd cu bravul și radicalizantul „Rusi”, continuînd cu d-l Nabokov, membru în C.C. al cadeților și candidat în Dumă, și terminînd cu „Novoe Vremea” –, care sînt toate de acord în a recunoaște că, la drept vorbind, în aceste alegeri nu s-a votat atît pentru cadeți, cît *împotriva guvernului*. În mare măsură, victoria cadeților se datorește numai *faptului că* (datorită lui Durnovo & Co.) *ei au fost partidul cel mai de stînga*. Partidele cu adevărat de stînga au fost înlăturate prin violență, arestări, masacre, prin legea electorală etc. Toate elementele nemulțumite, înfuriate, întăritate, vag revoluționare au fost silite prin forța lucrurilor, au fost silite de logica luptei electorale să se grupeze în jurul cadeților *. Alăturarea la cadeți a tuturor delegațiilor progresiști, alăturare pe care noi am operat-o în tabelul de mai sus, a avut loc și în realitate. În fond, lupta s-a dat între două mari forțe : una (moșierul contrarevoluționar, capitalistul și funcționarul sălbătic) era pentru guvern, iar cealaltă (moșierul liberal, mica burghezie și tot felul de elemente neprecizate ale democrației revoluționare) era împotriva guvernului. Faptul că elementele mai de stînga decît cadeții au votat pentru ei reiese în mod cert din tabloul general al alegerilor de la Peters-

* „Molva” din 22 martie : „Nu e pentru nimeni un secret că nu se așteaptă o muncă creatoare din partea acestei Dume ; mulți dintre cei care îi trimit în Dumă pe cadeți nu sînt de acord cu programul acestora și le încredințează numai misiunea sfîntă și munca uriașă de a curăța grajdurile noastre augiene, adică guvernul, de gunoii care s-a adunat de ani de zile”.

burg * ; acest lucru e confirmat și de declarațiile directe făcute de numeroși martori („oameni simpli“ au votat pentru „libertate“ etc. etc.), acest lucru rezultă indirect și din faptul că ziarele democratice, care sînt ceva mai de stînga decît ziarele cadete, au trecut pe capete în lagărul cadeților. Prin urmare, dacă nucleul actualului partid cadet este format, indiscutabil, din oameni care nu sînt, desigur, capabili de nici o treabă ca lumea în afară de vorbărie într-un simulacru de parlament, acest lucru nu se poate nicidecum spune despre întreaga masă a alegătorilor mic-burghezi care au votat pentru cadeți. „În fond, cu noi s-a întîmplat același lucru care se întîmplă la alegeri în Germania cu social-democrații – a spus un cadet unui reporter al ziarului cadet (sau semicadet) „Nașa Jizn“ (nr. 401 din 23 martie) – : mulți votează pentru ei fiindcă sînt partidul cel mai de opoziție față de guvern“.

Este foarte just. Nu lipsește decît o mică, foarte mică completare : social-democrații germani, care sînt un partid socialist de avangardă, în deplinul înțeles al cuvîntului, și combativ, grupează în jurul său multe elemente relativ înapoiate. Cadeții ruși, care sînt un partid democratic înapoiat, în deplinul înțeles al cuvîntului, și necombativ, au antrenat după sine, datorită faptului că partidele cu adevărat democratice au fost înlăturate prin violență de pe cîmpul de luptă, multe elemente democratice înaintate și capabile de luptă. Cu alte cuvinte, social-democrații germani atrag după ei pe cei care merg în urma lor ; cadeții ruși merg ei înșiși în urma revoluției democratice și atrag după ei multe elemente înaintate numai atunci cînd cei care merg înaintea lor populează mai ales închisorile și lăcașurile de veci... ** Asta o spunem în trea-

* Alegerile de la Petersburg, în care cadeții au obținut toate cele 160 de locuri, n-au făcut decît să dea la iveală în mod deosebit de limpede ceea ce s-a observat și se observă în alegerile dintr-o serie întreagă de alte localități. În aceasta constă întreagă însemnătate a alegerilor de la Petersburg.

** Este interesant să relevăm afirmațiile ziarului „Rusi“, care mărturisește că una dintre cauzele succesului cadeților este faptul că ei au admis la întrunirile lor pe „cei de stînga“. D-l S. A.—ci scrie în nr. 18 (din 22 martie) al ziarului „Molva“ : „Acest partid (cadeții) a cîștigat mult în ochii alegătorilor și datorită faptului că, acceptînd la mitingurile sale pe reprezentanții partidelor de extremă stîngă, a angajat cu ei dispute din care a ieșit învingător“. N-are decît d-l A.—ci să rămînă la părerea că cadeții au ieșit învingători din discuțiile cu noi. Sîntem pe deplin mulțumiți de rezultatele competițiilor dintre social-democrații și cadeți care au avut loc la întrunirile din Petersburg din martie 1906. Participanții imparțiali la aceste întruniri vor relata cîndva de partea cui a fost victoria.

cât, pentru ca cadeții noștri să nu se creadă prea mult atunci când se compară cu social-democrații germani.

Datorită faptului că elementele democratice înaintate au fost înlăturate din arena simulacrului de luptă parlamentară și atita timp cât va dura înlăturarea lor, cadeții au, firește, șanse să obțină preponderența în acest simulacru de parlament care se numește Duma de stat din Rusia. Dacă luăm cifrele prezentate mai sus, dacă luăm în considerație victoria de la Petersburg și celelalte victorii ulterioare ale cadeților, dacă punem la socoteală, aproximativ, uriașa precumpănire a delegaților de la sate asupra celor de la orașe și dacă adăugăm la aleșii proprietarilor funciari pe aleșii țăranilor, în general trebuie să recunoaștem că este foarte posibil și chiar probabil ca Duma să fie o Dumă cadetă.

III

CE ESTE PARTIDUL LIBERTĂȚII POPORULUI ?

Ce rol poate să joace și va trebui să joace Duma cadetă ? Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie mai întâi să facem o caracterizare mai amănunțită a partidului cadet însuși.

Am mai arătat care este principala trăsătură a structurii de clasă a acestui partid. Fără să fie legat de o anumită clasă a societății burgheze, dar fiind complet burghez prin compoziția lui, prin caracterul lui, prin idealurile lui, acest partid oscilează între democrația mic-burgheză și elementele contra-revoluționare ale marii burghezii. Sprijinul social al acestui partid îl constituie, pe de o parte, cetățeanul de rînd de la oraș, același cetățean de la oraș care construia cu zel baricade la Moscova în memorabilele zile din decembrie, și, pe de altă parte, moșierul liberal, care tinde, prin intermediul funcționarului liberalizant, spre o tranzacție cu absolutismul, spre o împărțire „inofensivă” a puterii între popor și diverșii asupritori ai poporului prin grația lui dumnezeu. Acest sprijin de clasă extrem de larg, de neprecis și plin de contradicții al acestui partid (care apare vădit, după cum s-a mai arătat mai sus, în statistica delegaților cadeți) se reflectă deosebit de pregnant în programul și în tactica cadeților. Programul lor

este întru totul burghez ; cadeții nici nu-și pot închipui o altă orînduire socială decît cea capitalistă, ale cărei limite nu le depășesc nici cele mai îndrăznețe deziderate ale lor. În domeniul politicii, programul lor îmbină democratismul și „libertatea poporului“ cu contrarevoluția, cu libertatea de a suferi a poporului de către absolutism, le îmbină cu o scrupulozitate pur mic-burgheză și profesoral-pedantă. Puterea de stat se împarte aproximativ în trei părți, acesta este idealul cadetului. O parte revine absolutismului. Monarhia rămîne. Monarhul păstrează drepturi egale cu ale reprezentanței populare, care „se înțelege“ cu el în privința legilor ce urmează să fie promulgate și care îi supune spre *sanționare proiectele ei de legi*. Cea de-a doua parte a puterii revine moșierului și marelui capitalist. Ei capătă Camera superioară, de care alegerile în două trepte și censul de domiciliu sînt menite să îndepărteze elementele „plebeiene“. În sfîrșit, cea de-a treia parte a puterii revine poporului care capătă Camera inferioară, aleasă pe baza votului universal, direct, egal și secret. Ce rost are lupta, la ce bun bătăliile intestine ? spune Iudușca-cadetul, ridicînd cu mîhnire ochii spre cer și privind cu un aer de reproș și la poporul revoluționar, și la guvernul contrarevoluționar. Fraților ! Să ne iubim unii pe alții ! Și lupul să fie sătul, și oile neatînse : și monarhia, și Camera superioară să fie inviolabile, și „libertatea poporului“ să fie asigurată.

Ipocrizia acestei poziții principiale a cadeților sare în ochi, falsitatea argumentelor „științifice“ (profesoral-științifice) aduse în sprijinul ei uluiește. Dar ar fi, desigur, complet greșit să explicăm această ipocrizie și această falsitate prin înșușirile personale ale conducătorilor cadeți sau ale unora sau altora dintre cadeți. Marxismului îi este complet străină această explicație vulgară, care ne este deseori atribuită de adversarii noștri. Nu, printre cadeți se găsesc, fără îndoială, oameni cît se poate de sinceri, care cred că partidul lor este partidul „libertății poporului“. Dar caracterul ambiguu și oscilatoriu al bazei de clasă a partidului lor dă în mod inevitabil naștere politicii fățarnice, falsității și ipocriziei lor.

Aceste frumoase trăsături apar și în tactica cadetă, poate chiar mai clar decît în programul cadet. „Polearnaia

Zvezda" ¹³¹, în coloanele căreia d-l Struve s-a ostenit cu atita zel și cu atita succes să apropie curentul cadet de cel reprezentat de „Novoe Vremea“, a făcut o caracterizare admirabilă, excelentă, incomparabilă a tacticii cadete. Atunci cind la Moscova împușcăturile încetau, cind dictatura-militar-polițienească își prăznuia orgiile sălbatice și cind în întreaga Rusie aveau loc represii și schingiuri în masă, în „Pollearnaiă Zvezda“ se făceau auzite glasuri împotriva violenței dinspre stînga, împotriva comitetelor de grevă ale partidelor revoluționare. Profesorii cadeți, care comercializează știința pe socoteala diversilor Dubasovi, au mers pînă acolo (d-l Kizevetter, membru în C.C. al cadeților și candidat în Dumă), încît au tradus cuvîntul dictatură prin cuvintele măsuri excepționale ! Pentru a minimaliza lupta revoluționară, „oamenii de știință“ și-au denaturat pînă și latina învățată de ei în liceu. Dictatura – să vă intre în cap o dată pentru totdeauna, domnilor Kizevetteri, Struve, Izgoev & Co. – înseamnă o putere nelimitată, care nu se bazează pe lege, ci pe forță. În timpul unui război civil, oricare ar fi puterea învingătoare, ea nu poate fi decît o dictatură. Dar important este că există o dictatură a minorității asupra majorității, o dictatură a unui mănunchi de polițiști asupra poporului, și există o dictatură a imensei majorități a poporului asupra unui mănunchi de asupritori, de jefuitori, și de uzurpatori ai puterii poporului. Prin denaturarea vulgară a noțiunii științifice de dictatură, prin zbierețele lor împotriva violenței dinspre stînga într-o perioadă de dezmaț al celei mai ilegale și mai mirșave violențe dinspre dreapta, domnii cadeți au arătat concret pe ce poziție se situează „conciliatorii“ în lupta revoluționară care s-a ascuțit. Cînd lupta se întetește, „conciliatorul“ se ascunde ca un laș. Cînd a învins poporul revoluționar (la 17 octombrie), „conciliatorul“ iese din vizuină, își dă ifose, îndrugă verzi și uscate și țipă cît îl ține gura : a fost o „glorioasă“ grevă politică. Cînd învinge contrarevoluția, conciliatorul începe să-i copleșească pe cei învinși cu sfaturi și povețe fățarnice. Greva învingătoare a fost „glorioasă“. Grevele învinse au fost criminale, sălbatice, absurde, anarhice. Insurecția învinsă a fost o nebunie, un dezmaț al stihiei, o barbarie, o absurditate. Într-un cuvînt, conștiința politică

și spiritul politic al „conciliatorului“ se rezumă la a se așterne la picioarele celui care este mai puternic în momentul de față, la a se încurca printre picioarele celor aflați în luptă, a împiedica când pe una, când pe cealaltă dintre părți, la a căuta să slăbească lupta și să adoarmă conștiința revoluționară a poporului care luptă cu înverșunare pentru libertate.

Țăranii luptă împotriva proprietății funciare moșierești. În prezent, această luptă atinge punctul culminant. Ea s-a ascuțit atât de mult, încât chestiunea se pune net : moșierii vor ca la cele mai mici tentative ale țăranilor de a pune stăpânire pe pământul jefuit de nobili de-a lungul veacurilor să li se răspundă cu mitraliere. Țăranii vor să ia tot pământul. Atunci „Polearnaia Zvezda“, cu o mică rezervă dulce-acrișoară, trimite la luptă pe alde domnul Kaufman, care va demonstra că moșierii au pământ puțin, că, de fapt, nici nu este vorba de pământ și că totul se poate termina prin bună înțelegere.

Rezoluția cu privire la tactică a ultimului congres cadet¹⁸² constituie un bun rezumat al politicianismului cadeților. După insurecția din decembrie, când pentru toată lumea devenise absolut evident că greva pașnică era depășită, că își epuizase toate forțele și nu mai era indicată ca mijloc de luptă de sine stătător, a apărut rezoluția congresului cadet (propusă, pare-se, de domnul Vinaver), care admite ca mijloc de luptă greva politică *pașnică* !

Splendid, admirabil, domnilor cadeți ! Cu o incomparabilă abilitate v-ați însușit spiritul și sensul politicianismului burghez. Trebuie să cauți să te sprijini pe popor. Altfel burghezia nu va ajunge și niciodată n-a ajuns la putere. Dar, în același timp, trebuie să frânezi asaltul revoluționar al poporului, pentru ca, doamne ferește, muncitorii și țăranii să nu cucerească o democrație deplină și hotărâtă, o adevărată libertate a poporului și nu una monarhică, „bicamerală“. Pentru aceasta trebuie să pui bețe în roate revoluției de fiecare dată când învinge și trebuie s-o faci prin orice mijloace, prin orice procedee, începând cu denaturarea „științifică“ a limbii latine de către „profesori“, pentru a compromite însăși ideea unei victorii hotărâtoare a poporului, și terminând, de pildă, cu admiterea numai a metodelor de luptă revoluționară care

sint *deja* depășite în momentul cînd le admiți ! Acest lucru este și inofensiv, și avantajos. Este inofensiv pentru că e evident că o armă toxică nu va aduce poporului victoria, nu va aduce la putere proletariatul și țărănimea ; în cel mai bun caz va zdruncina puțin absolutismul și va ajuta cadeților să se tocmească pentru a obține încă o fărîmă de „drepturi“ pentru burghezie. Este avantajos pentru că creează o aparență de „revoluționarism“, o aparență de simpatie pentru lupta poporului și atrage de partea cadeților simpatia unei mari mase de elemente care doresc în mod sincer și serios victoria revoluției.

Însăși esența situației economice a micii burghezii, care oscilează între capital și muncă, generează inevitabil nestatornicia și fățarnicia politică a partidului cadeților, duce la faimoasa lor teorie a concilierii („poporul are drepturi, dar dreptul de a sancționa aceste drepturi este al monarhului“) și face din partidul lor un partid al iluziilor constituționaliste. Un ideolog al micii burghezii nu poate să înțeleagă „esența constituției“. Micul burghez este întotdeauna înclinat să ia un petec de hîrtie drept fondul chestiunii. El nu prea e capabil să-și creeze o organizație de sine stătătoare, care să nu adere la una dintre clasele în luptă, în vederea unei lupte direct revoluționare. Fiind în mai mare măsură înlăturat de la lupta economică extrem de ascuțită din epoca noastră, el și în politică preferă să cedeze primul loc altor clase atunci cînd este vorba de o adevărată cucerire a constituției, de asigurarea efectivă a unei adevărate constituții. Proletariatul să lupte pentru un teren constituțional, iar pe terenul constituțional, chiar dacă acesta se menține pe cadavrele muncitorilor măcelăriți în cursul insurecției, să se joace de-a parlamentarismul amatorii de jucării, iată tendința immanentă a burgheziei ; partidul cadeților, această personificare purificată, înnobilitată, dusă la sublim, parfumată, idealizată și îndulcită a tendințelor burgheze generale, acționează cu o remarcabilă fermitate în această direcție.

Vă intitulați partid al libertății poporului ? Fiți serioși ! Sînteți partidul înșelării mic-burgheze cu libertatea poporului, partidul iluziilor mic-burgheze cu privire la libertatea poporului. Sînteți partidul libertății pentru că vreți s-o subordo-

nați monarhului și Camerei superioare, moșierești. Sînteți partidul poporului pentru că vă temeți de victoria poporului, adică de o victorie deplină a răscoalei țărănești, de libertatea deplină a luptei muncitorilor pentru cauza muncitorească. Sînteți partid de luptă pentru că vă ascundeți îndărătul unor rezerve profesionale dulci-acrișoare ori de cîte ori se înteește lupta revoluționară adevărată, deschisă, directă împotriva absolutismului. Sînteți partidul vorbelor și nu al faptelor, al promisiunilor și nu al îndeplinirii lor, al iluziilor constituționaliste și nu al unei lupte serioase pentru o constituție adevărată (și nu numai pe hîrtie).

Cînd după o luptă înverșunată urmează acalmia, cînd sus „se odihnește, obosită de victorie“, fiara ghiftuită *, iar jos „se ascut săbiile“, adunîndu-și noi forțe, cînd în adîncurile poporului începe din nou, puțin cîte puțin, să fiarbă și să freamăte, cînd abia începe să se pregătească o nouă criză politică și o nouă luptă măreață, partidul iluziilor mic-burgheze cu privire la libertatea poporului atinge punctul culminant al dezvoltării sale, este îmbătat de victoriile sale. Fiarei ghiftuite îi e lene să se ridice din nou pentru a se năpusti de-a binelea asupra flecarilor liberali (mai e tot timpul ! nu e nici un zor !). Iar pentru luptătorii clasei muncitoare și ai țărănimii n-a sosit încă timpul unui nou avînt. Tocmai acum trebuie să prindă momentul cadeții noștri, tocmai acum trebuie să adune voturile tuturor nemulțumiților (și cine este mulțumit în ziua de astăzi ?), tocmai acum trebuie să-și înceapă ei trilurile de privighetoare.

Cadeții sînt viermii revoluției. Revoluția a fost înmormîntată. O rod viermii. Dar revoluția are însușirea de a reînvia repede și de a se dezvolta din plin pe un teren bine pregătit. Iar terenul a fost minunat, admirabil pregătit de zilele de libertate din octombrie și de insurecția din decembrie. Și departe de noi gîndul de a nega munca folositoare a viermi-

* Skitaleț — „S-a lăsat liniștea în jur“ : „Coardele sînt rupte ! cîntece, amuțiți acum ! Tot ce-am avut de spus am spus înainte de bătălie. Iarăși a prins viață dragonul, fiara în agonie, și în locul coardelor au început să se audă săbiile... S-a lăsat liniștea în jur ; în această noapte îngrozitoare nu se mai aude nici un sunet din viața care a fost. Acolo, jos, învinșii ascut săbiile ; sus e învingătorul obosit. A îmbătrînit și s-a uscat fiara ghiftuită. Acolo, jos, ea vede din nou ceva, acolo se cutremură și se cîtină vechea poartă, voinicul își sfarmă lanțurile“¹².

lor în perioada de înmormântare a revoluției. Doar acești viermi bine hrăniți îngrașă atât de bine terenul..

În Dumă, țăranul va fi cadet! a exclamat cândva d-l Struve în „Polearnaia Zvezda”. Este foarte verosimil. În majoritatea lor, țăraniii sînt, desigur, pentru libertatea poporului. Țăranul va auzi aceste vorbe mari și frumoase, va vedea în fața sa ureadnici, polițai feroci, moșieri iobăgiști travestiți în diverse costume „octombriste”. El se va situa, desigur, de partea libertății poporului, va întinde mîna spre această firmă frumos zugrăvită, nu va înțelege de la început înșelăciunea mic-burgheză, va deveni cadet... va fi cadet pînă cînd mersul evenimentelor îi va arăta că libertatea poporului trebuie *abia* să fie cucerită, că adevărata luptă pentru libertatea poporului se va da *în afara* Dumei. Iar atunci... atunci și țăranul, și masa micii burghezii de la orașe se va scinda: minoritatea chiaburească, mică, dar puternică din punct de vedere economic, se poate situa atunci hotărît de partea contrarevoluției, o parte va fi pentru o „conciliere”, pentru o „împăcare”, pentru o înțelegere amiabilă cu monarhia și cu moșierii, iar o parte va trece de partea revoluției.

Micul burghez a ridicat baricade în decembrie, în timpul măreței lupte. Micul burghez și-a exprimat protestul împotriva guvernului, alegînd în martie, după înăbușirea insurecției, pe cadeți. Micul burghez se va îndepărta de cadeți, trecînd de partea revoluției, atunci cînd actualele iluzii constituționaliste se vor spulbera. Ce parte a micilor burghezi se va îndepărta de flecăreala cadetă trecînd de partea luptei revoluționare, ce parte a țărănimii se va alătura acestora, cît de energic, de organizat și cu cît succes va porni proletariatul la noul asalt, acest lucru îl va hotări deznodămîntul revoluției.

Partidul cadeților e un partid efemer, neviabil. Această afirmație poate părea paradoxală într-un moment cînd cadeții repurtează victorii strălucite în alegeri, cînd îi așteaptă, probabil, victorii „parlamentare” și mai strălucite în Dumă. Dar marxismul ne învață să privim orice fenomen în dezvoltarea lui și să nu ne limităm la aparențe, să nu avem încredere în etichetele frumoase, să cercetăm bazele economice, de clasă ale partidelor, să studiem condițiile politice obiective

care vor hotărî dinainte însemnătatea și rezultatele activității lor politice. Aplicați această metodă de cercetare la cadeți și vă veți da seama că afirmația noastră este justă. Cadeții nu sînt un partid, ci un simptom. Ei nu sînt o forță politică, ci o spumă care se formează în urma ciocnirii forțelor aflate în luptă și care sînt mai mult sau mai puțin în echilibru. În acest partid sînt într-adevăr adunate laolaltă lebăda, racul și știuca : intelectualitatea burgheză, limbută, îngîmfată, mulțumită de sine, mărginită și lașă, moșierul contrarevoluționar, care vrea să scape de revoluție plătind un preț nu prea scump, și, în sfîrșit, micul burghez, tenace, gospodăros, econom și zgîrcit. Acest partid nu vrea și nu poate să domine într-un mod cît de cît temeinic în societatea burgheză în general, nu vrea și nu poate să conducă revoluția burghezo-democratică pe o cale bine determinată. Cadeții nu vor să domine, preferînd „să se afle“ pe lîngă monarhie și pe lîngă Camera superioară. Ei nu pot să domine, pentru că adevărații stăpîni ai societății burgheze, diverșii Șipovi și Gucikovi, reprezentanții marelui capital și ai marii proprietăți, se țin la o parte de acest partid. Partidul cadet este partidul unor oameni care visează la o societate burgheză delicată, curățică, ordonată, „ideală“. Gucikovii și Șipovii reprezintă partidul capitalului murdar, autentic, real în societatea burgheză contemporană. Cadeții nu pot să ducă revoluția înainte, deoarece nu au în spatele lor o clasă unită și cu adevărat revoluționară. Ei se tem de revoluție. Ei unesc în jurul lor pe toată lumea, tot „poporul“ numai pe terenul iluziilor constituționaliste, îl unesc numai printr-o legătură negativă : prin ura stîrnită de fiara ghiftuită, de guvernul absolutist, împotriva căruia, în momentul de față, cadeții se situează pe poziția *cea mai de stînga* de pe actualul teren „legal“.

Rolul istoric al cadeților este trecător, de moment. Ei se vor prăbuși o dată cu prăbușirea inevitabilă și rapidă a iluziilor constituționaliste, așa cum s-au prăbușit, la sfîrșitul deceniului al 5-lea al secolului trecut, social-democrații francezi, care semănau foarte bine cu cadeții noștri și care erau tot mici burghezi. Cadeții se vor prăbuși, îngrășînd terenul... fie pentru un îndelungat triumf al Șipovilor și Gucikovilor, pen-

tru înmormântarea revoluției pe timp îndelungat, pentru un constituționalism burghez „serios“, fie pentru dictatura revoluționar-democratică a proletariatului și țărănimii.

IV

ROLUL ȘI IMPORTANȚA DUMEI CADETE

Așadar, Duma de stat, ne spun ziarele liberale, va fi o Dumă cadetă. Am mai arătat că această ipoteză este foarte verosimilă. Adăugăm numai că, dacă cadeții, cu toate victoriile lor actuale, vor fi în minoritate în Dumă, e puțin probabil ca această împrejurare să ducă la o schimbare esențială a mersului crizei politice care în prezent se coace din nou în Rusia. Elementele acestei crize revoluționare au rădăcini prea adânci pentru ca o compoziție sau alta a Dumei să poată avea o influență serioasă. Atitudinea maselor largi ale populației față de guvern este cit se poate de limpede. Atitudinea guvernului față de nevoile actuale ale întregii dezvoltări a societății este mai mult decât limpede. În această situație, revoluția va merge, firește, înainte. Numai în anumite privințe este probabil să se producă o încetinire a dezvoltării politice a Rusiei, o încetinire provocată de o precumpănire a sutelor negre în prima Dumă. Anume, dacă cadeții vor fi acum în minoritate, procesul prăbușirii partidului cadet și al spulberării farmecului pe care acest partid îl exercită asupra poporului va fi încetinit. Acum lor le convine foarte bine să fie în minoritate, să rămână în opoziție. O precumpănire a sutelor negre ar apărea în ochii publicului ca un rezultat al represiunilor dezlănțuite de guvern în timpul alegerilor. Discursurile opoziționiste ale cadeților, care își dau seama de caracterul „inofensiv“ al opoziției lor, ar fi deosebit de înflăcărare. În fața maselor largi ale populației înapoiate din punct de vedere politic, prestigiul cadeților ar putea să crească dacă „vorbele“ cadeților ar fi și mai răsunătoare decât acum, iar „faptele“ cadeților ar rămâne și mai nelămurite în urma majorizării cadeților de către octombriști. Creșterea nemulțumirii împotriva guvernului și pregătirea unui nou avânt revoluționar și-ar urma și atunci cursul, dar procesul

de demascare a vorbăriei cadete ar putea să fie întrucîtva încetînit.

Să luăm acum o altă ipoteză, mai probabilă, dacă e să dăm crezare actualelor afirmații ale ziarelor cadete. Să admitem că cadeții vor fi în Dumă în majoritate, bineînțeles presupunînd că liberalii fără partid, „partidele mici“ etc. se vor alătura cadeților, așa cum s-au alăturat acum în alegeri. Care va fi importanța și rolul Dumei cadete ?

Cadeții înșiși dau răspunsuri foarte precise la această întrebare. Declarațiile lor, promisiunile lor, frazele lor sfărăitoare respiră fermitate și hotărîre. Și pentru noi, membrii partidului muncitoresc, este extrem de important să adunăm cu grijă toate aceste declarații, să le ținem bine minte, să le răspîndim pe scară mai largă în rîndurile poporului, să facem neapărat ca lecțiile de educație politică (pe care cadeții le dau poporului) să nu rămînă fără urmări, ca muncitorii și țărani să știe precis *ce promit cadeții și cum își țin ei promisiunile.*

În această broșură, care nu reprezintă decît niște însemnări fugitive ale unui publicist social-democrat rătăcitor, ținut departe, prin voința lui Durnovo & Co., de munca de ziarist, în această broșură nici nu ne putem gîndi să adunăm toate declarațiile și promisiunile cadeților care participă la Dumă sau măcar pe cele mai importante dintre ele. Putem să relevăm numai cîte ceva pe baza celor publicate în ziarele pe care întîmplător le avem la îndemînă.

Iată, de pildă, ziarul „Narodnaia Svoboda“, care a apărut în decembrie și care curînd după aceea a fost suspendat de guvern. Acest ziar a fost organul direct, oficial al partidului cadet. El a fost redactat de unii dintre stîlpii acestui partid, ca d-nii Miliukov și Ghessen. Și nu încape nici cea mai mică îndoială că întregul partid cadet răspunde de conținutul lui.

În numărul din 20 decembrie, „Narodnaia Svoboda“ încearcă să-l convingă pe cititor că este necesar să participe la Dumă. Și cum argumentează organul cadeților această necesitate ? „Narodnaia Svoboda“ nici nu se gîndește să conteste faptul că, pentru Rusia, sarcina politică imediată este

convocarea unei adunări constituante. Organul cadeților consideră această teză ca un fapt dovedit. Problema este, vedeți dv., cine va convoca această adunare constituantă? Sînt posibile trei răspunsuri: 1) guvernul actual, adică de fapt absolutist; 2) guvernul revoluționar provizoriu și 3) Duma de stat, ca „*putere care concurează cu puterea*”. Și iată că ei, cadeții, resping primele două soluții: în guvernul absolutist nu-și pun nădejdea, iar în succesul insurecției nu cred. A treia soluție însă cadeții o acceptă. Ei preconizează participarea la Dumă tocmai pentru că acesta este mijlocul cel mai bun, cel mai sigur etc. etc. pentru convocarea unei adunări constituante a întregului popor.

Țineți bine minte această concluzie, domnilor! Partidul cadet, partidul „libertății poporului”, a *promis poporului* să folosească „puterea care concurează cu puterea”, să folosească precumpănirea lui în Duma de stat (dacă poporul îl va ajuta să obțină această precumpănire) *pentru a convoca o adunare constituantă a întregului popor*.

Acesta este un fapt istoric, o promisiune importantă. Este prima verificare a felului cum partidul „libertății poporului” în ghilimele va sluji libertatea poporului fără ghilimele.

În actualele ziare ale partidului cadet (și acestui partid, repetăm, i s-au alăturat *efectiv* aproape toate organele liberale, inclusiv „Rusi”, „Nașa Jizn” etc.) nu veți mai întâlni această promisiune. Se vorbește doar de „funcțiile constituante” ale Dumei, dar nu se mai vorbește de convocarea de către Dumă a unei adunări constituante a întregului popor. Pe măsură ce se apropie momentul cînd promisiunile vor trebui să fie confirmate prin îndeplinirea lor, *se face un pas înapoi*, se pregătește o *porțiță de scăpare*.

Sau, poate, totul se explică numai prin faptul că legile crunte împiedică să se vorbească acum pe față despre o adunare constituantă. Așa e, domnilor? Nu-i așa că în Dumă, unde deputații voștri se vor bucura, *în baza legii*, de libertatea cuvîntului, veți începe iarăși să vorbiți cu glas tare, veți cere convocarea... ce vorbesc eu?... *veți convoca o adunare constituantă a întregului popor*?

Vom trăi și vom vedea. Și să nu uităm promisiunea cadeților de a convoca, prin intermediul Dumei, o adunare

constituantă a întregului popor. În prezent, ziarele cadete sînt pline de declarații că ei, cadeții, vor forma „guvernul“, că vor avea „puterea“ etc. etc. Să fie într-un ceas bun, domnilor ! Cu cît mai repede veți avea majoritatea în Dumă, cu atît mai repede va veni momentul cînd polițele voastre vă vor fi prezentate ca să le onorați. Ziarul cadet „Rusi“, salutînd victoria repurtată la Petersburg de partidul „libertății poporului“, publică în numărul din 22 martie un articol înflăcărat : „Cu poporul sau împotriva lui ?“. În acest articol nu se vorbește direct despre convocarea de către Dumă a unei adunări constituante a întregului popor. Dar cu tot acest pas înapoi față de promisiunile făcute de cadeți, rămîn totuși destule perspective cadete frumoase :

„Principala misiune a Dumei care se întrunește acum și a partidului libertății poporului care va face parte din ea este de a fi biciul miniei poporului.

După ce va izgoni și va deferi justiției pe membrii criminali ai guvernului, ea va trebui să se ocupe numai de măsurile urgente, iar apoi să convoace o adevărată Dumă, o reprezentanță a întregului popor pe baze mai largi“ (adică să convoace o adunare constituantă ?).

„Aceasta este sarcina indiscutabilă a Dumei, adică sarcina pe care i-o încredințează acum poporul însuși“.

Așa, așa. Guvernul să fie izgonit. Guvernul să fie trimis în fața justiției. Să se convoace o adevărată Dumă.

Bine scrie ziarul „Rusi“. Bine vorbesc cadeții. Grozav de frumos vorbesc cadeții. Ce este rău este doar că din pricina acestor cuvinte frumoase ziarele lor sînt suspendate...

Să ținem deci minte, domnilor, această nouă promisiune făcută a doua zi după alegerile de la Petersburg, s-o ținem bine minte. Cadeții intră în Dumă pentru a izgoni guvernul, pentru a trimite guvernul în fața justiției, pentru a convoca o adevărată Dumă.

De la promisiunile cadeților în legătură cu Duma să trecem la „planurile“ guvernului în ceea ce privește Duma cadetă. Desigur, nimeni nu poate cunoaște precis aceste „planuri“ ; dar un oarecare material pentru a ne face o idee despre ele există, îl găsim chiar în aceleași ziare cadete optimiste. Așa, de pildă, relativ la împrumutul care urmează să fie contractat în Franța ¹³⁴ sosesc știri tot mai demne de încredere că acest împrumut este un lucru hotărît, că va fi

contractat înainte de întrunirea Dumei. Guvernul va fi, desigur, și mai puțin dependent de Dumă.

Mai departe, vorbind de perspectivele unui cabinet Witte-Durnovo, același ziar „Rusi“ (sau „Molva“) propune guvernului, în articolul citat mai sus, „să meargă cu poporul, adică cu Dumă“. După cum vedeți, „izgonirea membrilor criminali ai guvernului“ este înțeleasă, de fapt, numai în sensul unei anumite schimbări de persoane. Ce schimbare anume, se poate vedea din următoarele cuvinte ale ziarului :

„În prezent, chiar și pentru reacțiune, un cabinet format de un om politic ca D. N. Șipov ar fi cit se poate de convenabil. Numai un astfel de cabinet ar putea să preîntâmpine ciocnirea finală dintre guvern și societate* în Dumă“. Dar noi presupunem „perspectiva cea mai rea“, conchide ziarul, așteptându-ne la formarea unui cabinet pur birocratic. „Nu e nimic de dovedit aici - spune „Molva“ -, pentru toată lumea e limpede pînă la evidență că, dacă guvernul nu intenționează să răpească Dumei orice însemnătate, el trebuie, este dator să demită imediat pe Durnovo, Witte și Akimov. Și tot atît de limpede este că, dacă acest lucru nu se face, dacă acest lucru nu se va face, aceasta nu înseamnă decît că se intenționează să se aplice și reprezentanților poporului, și împotriva Dumei de stat, politica jandarmerească de «înfrinare și reprimare». Iar în acest scop cele mai indicate sînt, desigur, mîinile care și așa sînt mînjite pînă la coate de singele poporului. E cît se poate de limpede : dacă, în cazul cînd vom avea o Dumă opoziționistă, d-l Durnovo va fi menținut, aceasta se va face numai pentru a o dizolva. Alt sens nu are și nu poate avea menținerea lui. Toată lumea înțelege acest lucru. Îl înțelege și bursa, și străinătatea“. „A te opune“ Dumei înseamnă „să lansezi corabia statului într-o vîltoare primejdioasă“ etc. etc.

În sfîrșit, pentru a completa tabloul, mai reproducem următoarele rînduri din ziarul cadet „Nașa Jîzn“ din 21 martie în legătură cu „sferele birocratice“, asupra cărora acest ziar se străduiește să-l informeze deosebit de minuțios pe cititor :

* Aici și în alte locuri din acest volum, Lenin folosește cuvîntul societate nu în sensul obișnuit, ci într-un sens mai restrîns, înțelegînd prin acest termen pătura politiceste activă din rîndurile claselor dominante (burghezia liberală, intelectuali, funcționari din aparatul de stat etc.). — Nota trad.

„Succesul tot mai mare al partidului cadet a atras atenția sferelor înalte. La început acest succes a provocat o oarecare neliniște, dar în prezent el este privit cât se poate de calm. În legătură cu aceasta, duminică a avut loc o consfătuire neoficială a unor înalți reprezentanți ai guvernului, la care a fost clarificată atitudinea față de această problemă și, în plus, a fost trasată, ca să spunem așa, tactica. Printre altele s-au emis considerente foarte caracteristice. După părerea unora, succesul cadeților este pur și simplu în avantajul guvernului: căci dacă în Dumă ar intra elementele de dreapta, aceasta n-ar face decât să dea apă la moară grupurilor extremiste, care ar avea posibilitatea, invocând compoziția Dumei, să facă propagandă împotriva ei, susținând că ea a fost în mod artificial constituită în așa fel ca să aibă o compoziție reacționară; marea majoritate a societății va avea cu atât mai mult respect față de Dumă, cu cât vor face parte din ea mai mulți reprezentanți ai partidului cadet. În ceea ce privește tactica față de Dumă, majoritatea este de părere că, «dat fiind cadrul în care este situată Duma», după cum a spus deschis unul dintre cei de față, guvernul n-are nici un motiv să se teamă de vreo «surpriză». De aceea majoritatea este de părere că nu trebuie să se creeze nici un fel de piedici în calea viitorilor membri ai Dumei, «chiar dacă ar critica pe unele persoane din guvern». Foarte mulți așteaptă acest lucru, și în această privință părerea generală a birocraților se rezumă la următoarele: «lasă-i să vorbească»; «vor cere deferirea în fața justiției»; vor deschide, poate, un proces etc., iar apoi se vor sătura ei singuri; ce va ieși de aici se va mai vedea, dar, pînă una-alta, membrii Dumei vor trebui să se ocupe de treburile țării și totul va reintra în normal. Iar dacă le va da prin gînd să-și exprime neîncrederea în guvern, nici asta nu are importanță; căci, la urma urmelor, miniștrii nu sînt numiți de Dumă». Se spune că aceste argumente au avut un efect liniștitor chiar și asupra lui Durnovo și Witte, care la început erau neliniștiți de succesele partidului cadet“.

Așadar, v-am expus părerile, punctele de vedere și intențiile participanților interesați în această „chestiune“. Pe de o parte, perspectiva unei lupte. Cadeții promet să izgonească guvernul și să convoace o nouă Dumă. Guvernul intenționează să dizolve Duma, și atunci va fi „o viltoare primejdioasă“. Chestiunea este deci cine pe cine va izgoni sau cine pe cine va dizolva. Pe de altă parte, perspectiva unei tranzacții. Cadeții cred că un cabinet Șipov ar putea să preîntîmpine o ciocnire între guvern și societate. Guvernul își spune: lasă-i să vorbească; s-ar putea chiar să trimită pe careva în fața justiției, dar miniștrii nu sînt numiți de Dumă. Intenționat am citat numai părerile participanților la acest gheșeft, folosind numai propriile lor expresii. Nu am adăugat nimic de la noi. Dacă am fi adăugat ceva, ar fi însemnat să slăbim im-

presia produsă de mărturie. Din aceste mărturii, esența Dumei cadete reiese cum nu se poate mai limpede.

Ori se va da o luptă, și atunci va lupta nu Duma, ci poporul revoluționar. Duma speră să culeagă roadele victoriei. Ori se va încheia o tranzacție, și atunci cel înșelat va fi, în orice caz, poporul, adică proletariatul și țărănimea. Despre condițiile unei tranzacții, oamenii competenți, în adevăratul înțeles al cuvântului, nu vorbesc înainte de vreme, și numai pe „radicali” înfierbîntați îi ia uneori gura înainte: uite, de pildă, înlocuirea cabinetului birocratic cu un cabinet al „burghezului cinstit” Șipov; atunci s-ar putea ajunge la o învoială care să nu nedreptățească nici una dintre părți... Atunci am fi foarte, foarte aproape de realizarea idealului cadeților: primul loc – monarhiei; al doilea loc – Camerei superioare a moșierilor și fabricanților, cu un cabinet Șipov care să corespundă orientării ei; al treilea loc – Dumei „poporului”.

E de la sine înțeles că această alternativă, ca și orice ipoteză referitoare la viitorul social și politic, trasează numai liniile principale ale dezvoltării. În realitate se observă deseori soluții amestecate, linii care se împletesc: lupta alternează cu tranzacția, tranzacția este completată de luptă. Așa, tocmai așa raționează d-l Miliukov în „Reci” (de vineri 24 martie) cu privire la perspectivele, devenite certe, ale victoriei cadeților: degeaba, zic ei, sîntem considerați și declarați revoluționari. Totul depinde de împrejurări, domnilor – îi învață pe puternicii zilei „fermecătorul” nostru „dialectician” –, căci și Șipov a fost un „revoluționar” pînă la 17 octombrie. Dacă vreți să încheiați cu noi o tranzacție, omeneste, cu binele, atunci va fi o reformă și nu o revoluție. Dacă nu vreți, atunci va trebui, probabil, să exercităm asupra voastră o oarecare presiune de jos, să dăm puținel drumul revoluției, să vă speriem, să vă slăbim prin vreo lovitură a poporului revoluționar, și atunci veți deveni mai maleabili și, mai știi, s-ar putea ca tranzacția să fie mai avantajoasă pentru noi.

Așadar, acestea sînt datele problemei. La putere se află un guvern în care este vădit că marea masă a burgheziei nu are încredere și pe care muncitorii și țărani conștienți îl urăsc. Guvernul are în mâinile sale foarte multe instrumente

ale forței. Singurul lui punct slab : banii. Și nici asta nu se știe : s-ar putea să reușească să obțină împrumutul încă înainte de întrunirea Dumei. Împotriva sa, potrivit ipotezei noastre, guvernul are Duma cadetă. Ce vrea ea ? Prețul „umflat” pretins de ea îl cunoaștem : program cadet, monarhie și Cameră superioară cu o Cameră inferioară democratică. Prețul neumflat nu-l cunoaștem. Acolo, ceva de felul unui cabinet Șipov... Acesta, ce-i drept, este împotriva votului direct ; nu-i nimic, cumva o să se aranjeze, e totuși un om cinstit și... probabil cu el se poate ajunge la o înțelegere. Mijloacele ei de luptă : refuzul de a da bani. Nu este un mijloc de nădejde ; pentru că, în primul rînd, s-ar putea ca bani să se obțină și fără Dumă, iar în al doilea rînd, după lege, Duma are drepturi extrem de mici în ceea ce privește controlul financiar. Un alt mijloc : „să tragă ei” ; vă amintiți cum prezenta Katkov atitudinea liberalilor față de guvern : cedează, că, de nu, „ei” vor trage¹³⁵. Dar pe vremea lui Katkov „ei” erau un mănunchi de eroi care nu puteau să facă nimic altceva decît să ucidă anumite persoane. Acum „ei” sînt întreaga masă a proletariatului, care în octombrie a dovedit că este capabilă de o acțiune uimitor de solidară în întreaga Rusie, iar în decembrie că este capabilă de o luptă armată dîrză. „Ei” sînt acum și masa de țărani, care a dovedit că este capabilă de o luptă revoluționară, într-o formă răzlețită, inconștientă, lipsită de solidaritate ; dar în această masă sporește numărul elementelor conștiente, care, în condiții favorabile, la cea mai slabă adiere a unui vînt de libertate (e atît de greu acum să te ferești de curent !), sînt în stare să ducă după sine milioane de oameni. Acum „ei” pot face mai mult decît să ucidă miniștri. „Ei” pot să măture complet și monarhia, și orice aluzii la o Cameră superioară, și întreaga proprietate funciară moșierească, și chiar și armată permanentă. „Ei” nu numai că pot face acest lucru, „ei” îl vor face în mod inevitabil dacă va slăbi jugul dictaturii militare – ultimul refugiu al vechilor rînduieli, și spunem că este ultimul nu pe baza unui calcul teoretic, ci pe baza experienței practice dobîndite.

Acestea sînt datele problemei. Cum va fi ea rezolvată nu se poate prevedea cu o precizie absolută. Cum *vrem* s-o re-

zolvăm noi, social-democrații, cum o vor rezolva toți muncitorii conștienți și țărani conștienți, asupra acestui lucru nu încapă nici o îndoială : vom tinde spre deplina victorie a răscoalei țărănești și spre cucerirea unei republici cu adevărat democratice. Care va fi tactica cadeților atunci când problema se pune în felul acesta, care trebuie să fie această tactică – independent de ceea ce vrea și ceea ce gîndește o persoană sau alta – în virtutea condițiilor obiective ale existenței micii burghezii în societatea capitalistă care luptă pentru eliberarea ei ?

Tactica cadeților se va reduce neapărat și inevitabil la o manevrare între absolutism și victoria poporului revoluționar, nepermițînd nici unuia dintre adversari să-l zdrobească total și definitiv pe celălalt. Dacă absolutismul va zdrobi total și definitiv revoluția, cadeții vor deveni neputincioși, deoarece forța lor este o forță derivată din revoluție. Dacă poporul revoluționar, adică proletariatul și țărănimea răsculată împotriva întregii proprietăți funciare moșierești, va zdrobi total și definitiv absolutismul, și prin urmare vor mătura și monarhia și toate anexele ei, iar în acest caz cadeții vor fi neputincioși, deoarece tot ce este viabil îi va părăsi și va trece imediat de partea revoluției sau a contrarevoluției, în partid rămînînd cîțiva Kizevetteri, care suspină după „dictatură” și care caută în dicționare latine sensul care le convine al unor cuvinte latinești. Pe scurt, tactica cadeților poate fi exprimată astfel : *asigurarea sprijinirii partidului cadet de către poporul revoluționar*. Cuvîntul „sprijinire” trebuie să exprime tocmai asemenea acțiuni ale poporului revoluționar care, în primul rînd, să fie întru totul subordonate intereselor partidului cadet, indicațiilor lui etc., și care, în al doilea rînd, să nu fie prea hotărîte, prea ofensive și, principalul, să nu fie prea puternice. Poporul revoluționar nu trebuie să fie de sine stătător, asta în primul rînd, și nu trebuie să învingă definitiv, nu trebuie să-și zdrobească dușmanul, asta în al doilea rînd. Această tactică va fi aplicată inevitabil, în linii generale, de către întregul partid cadet și de către orice Dumă cadetă și, firește, va fi fundamentată, susținută și justificată cu ajutorul bogatului bagaj ideologic de cercetări „știin-

țifice" *, de nebulozități „filozofice“, de platitudini politice (sau politicianiste), de schelălăieli „critice-literare“ (à la Berdeaev) etc. etc.

Dimpotrivă, social-democrația revoluționară nu poate în momentul de față să-și definească tactica prin teza : sprijinirea partidului cadet și a Dumei cadete. O astfel de tactică ar fi greșită și n-ar fi bună de nimic.

Ni se va obiecta, desigur : cum ? negați ceea ce admite și programul vostru, și întreaga social-democrație internațională - sprijinirea de către proletariatul social-democrat a democrației burgheze revoluționare și opoziționiste ? Dar asta este anarhism, utopism, pucism, revoluționarism absurd.

Dați-mi voie, domnilor. Dați-mi voie să vă amintesc că, în primul rând, în fața noastră nu se pune problema generală, abstractă a sprijinirii democrației burgheze în general, ci problema concretă a sprijinirii tocmai a partidului cadet și tocmai a unei Dume cadete. Noi nu negăm această teză generală, dar cerem o analiză specială a condițiilor concrete în care urmează să fie aplicate aceste principii generale. Adevăr abstract nu există, adevărul este întotdeauna concret. Plehanov, de pildă, uită acest lucru atunci când preconizează nu pentru prima oară și subliniază în mod deosebit următoarea tactică : „Reacțiunea caută să ne izoleze. Noi trebuie să căutăm să izolăm reacțiunea“. Această teză este justă, dar e ridicol de generală ; ea se referă deopotrivă și la Rusia din 1870, și la Rusia din 1906, și la Rusia în general, și la Africa, și la America, și la China, și la India. Ea nu spune și nu dă nimic, căci toată problema este de a stabili ce este reacțiune și cu cine anume, cum anume trebuie să te unești (sau, dacă nu să te unești, să-ți pui de acord acțiunile) pentru a izola reacțiunea. Plehanov se teme să dea o indicație concretă, și de fapt, în practică, tactica lui se reduce, așa cum am arătat, la carteluri electorale între social-democrație și cadeți, la sprijinirea cadeților de către social-democrație.

Cadeții sînt împotriva reacțiunii ? Voi lua ziarul „Molva“ nr. 18 din 22 martie, pe care l-am mai citat. Cadeții vor să

* De felul cercetărilor d-lui Kizevetter, care a descoperit că în latinește dictatură înseamnă pază întărită.

izgonească guvernul. Asta e foarte bine, asta e împotriva reacțiunii. Cadeții vor să se împace cu guvernul absolutist pe baza formării unui cabinet Șipov *. Asta e foarte rău. Este unul dintre cele mai rele soiuri de reacțiune. Vedeți, domnilor : cu o teză abstractă, cu vorbe goale despre reacțiune nu faceți nici un pas înainte.

Cadeții sînt democrație burgheză ? E adevărat. Dar vezi că masa țărănească, care luptă pentru confiscarea tuturor pământurilor moșierești, adică pentru ceea ce nu vor cadeții, este și ea democrație burgheză. Atît formele cît și conținutul activității politice a acestor două părți ale democrației burgheze sînt diferite. Pe care dintre ele este mai important pentru noi în momentul de față s-o sprijinim ? Putem noi oare, *in general vorbind*, în epoca revoluției democratice, s-o sprijinim pe prima ? N-ar însemna aceasta o trădare a celeilalte părți ? Sau, poate, veți nega că cadeții, care în politică sînt gata să se împace pe baza formulei Șipov, în problema agrară sînt în stare să se împace pe baza formulei Kaufman ? Vedeți, domnilor : cu o teză abstractă, cu vorbe goale despre democrația burgheză nu faceți nici un pas înainte.

- Dar cadeții sînt un partid unitar, puternic, viabil, parlamentar !

Nu este adevărat. Cadeții nu sînt un partid unitar și nici puternic, nici viabil, nici parlamentar. Ei nu sînt un partid unitar deoarece pentru ei au votat un mare număr de oameni care sînt în stare să ducă lupta pînă la capăt și nu numai să ajungă la o tranzacție. Ei nu sînt un partid unitar deoarece baza lor socială conține o contradicție lăuntrică : ea cuprinde și mica burghezie democratică, și pe moșierul contrarevoluționar. Ei nu sînt puternici deoarece, ca partid, ei nu vor și nu pot să participe la războiul civil deschis și înverșunat care s-a încins în Rusia la sfîrșitul anului 1905 și care are toate șansele să izbucnească cu și mai multă tărie într-un viitor apropiat. Ei nu sînt un partid viabil deoarece, chiar dacă

* Poate mi se va spune : nu-i adevărat, limbuta „Molva” a trîntit o prostie, asta-i tot. S-avem iertare : după mine, este un adevăr. Limbuta „Molva” a divulgat un adevăr, desigur un adevăr aproximativ, nu unul absolut exact. Ce va tranșa controversa noastră ? Referirea la declarațiile cadeților ? În politică eu nu cred pe cuvînt. Faptele cadeților ? Da, în acest criteriu cred. Și cine va examina întreaga comportare politică a cadeților în ansamblu ei va trebui să recunoască că cele spuse de „Molva” sînt, în esență, adevărate.

idealul lor se va realiza, nu ei vor fi forța preponderentă în societatea creată potrivit acestui ideal, ci burghezia „serioși” Șipovii, Gucikovii. Ei nu sînt un partid parlamentar pentru că la noi nu există parlament. La noi nu există o constituție, ci numai un absolutism constituțional, numai iluzii constituționaliste, care sînt deosebit de dăunătoare într-o perioadă de război civil înverșunat și pe care cadeții le răspîdesc cu un zel deosebit.

Cu aceasta am ajuns la punctul central al problemei. Particularitățile momentului actual al revoluției ruse sînt de așa natură, încît condițiile obiective aduc pe primul plan lupta hotărîită, extraparlamentară pentru parlamentarism, și de aceea într-un moment ca acesta nu e nimic mai dăunător și mai primejdios decît iluziile constituționaliste și jocul de-a parlamentarismul. Într-un moment ca acesta, partidele de opoziție „parlamentară” pot fi mai primejdioase și mai dăunătoare decît partidele fățiș și pe deplin reacționare : această teză poate să pară paradoxală numai unui om care este absolut incapabil să gîndească dialectic. Într-adevăr : dacă în masele cele mai largi ale poporului revendicarea parlamentarismului s-a maturizat pe deplin, dacă această revendicare se sprijină și pe întreaga evoluție social-economică seculară a țării, dacă dezvoltarea politică ne-a adus în pragul realizării acestei revendicări, ce poate fi mai primejdios și mai dăunător decît un simulacru de realizare a ei ? Antiparlamentarismul fățiș nu e primejdios. El este condamnat la moarte. A murit. Încercările de a-l reinvia au un efect excelent, în sensul că revoluționează păturile cele mai înapoiate ale populației. Singurul mijloc de a menține absolutismul este „absolutismul constituțional”, crearea și răspîndirea iluziilor constituționaliste. Aceasta este singura politică justă, singura politică rațională pe care o poate duce absolutismul.

Ei bine, eu susțin că, în momentul de față, cadeții dau un mai mare ajutor acestei politici absolutiste raționale decît „Moskovskie Vedomosti”. Să luăm, de pildă, disputa angajată între acest ziar și presa liberală în jurul problemei dacă Rusia este sau nu o monarhie constituțională. Nu, spune „Moskovskie Vedomosti”. Da, spun în cor ziarele cadete. În această dispută, „Moskovskie Vedomosti” este progresist, pe cînd ziarele cadete sînt reacționare, deoarece „Moskovskie

Vedomosti" spune adevărul, demască o iluzie, ausspricht was ist *, pe cînd cadeții spun o minciună, o minciună bine intenționată, binevoitoare, cinstit-sinceră, de bună-credință, frumoasă, bine ticluită, cizelată științificește, înfrumusețată à la Kizevetter, elegantă, dar o minciună. Și în acest moment al luptei, date fiind condițiile obiective ale acestui moment, nu există nimic mai primejdios, nimic mai dăunător decît o minciună de acest fel.

O mică digresiune. Nu de mult am avut prilejul să țin un referat politic în casa unui cadet foarte cult și extrem de amabil. S-a încins o discuție. Închipuiți-vă, spunea gazda, că am avea în fața noastră o fiară sălbatică, un leu, și că noi doi am fi niște sclavi sortiți să fim sfișiți de această fiară. Ar avea vreun rost să stăm să discutăm? N-am fi oare obligați să ne unim ca să luptăm împotriva acestui dușman comun, „să izolăm reacțiunea“, cum foarte bine spune G. V. Plehanov, cel mai înțelept și mai clarvăzător social-democrat? — Exemplul e bun și îl accept, am răspuns eu. Dar ce-i de făcut dacă unul dintre sclavi este de părere că trebuie să-și procure arme și să-l atace pe leu, pe cînd celălalt, tocmai în timpul luptei, se uită la pieptarul cu inscripția „constituție“ pe care îl poartă leul și strigă: „Sînt împotriva violenței, fie ea dinspre dreapta sau dinspre stînga“, „sînt membru al unui partid parlamentar, mă situez pe teren constituțional“. Nu s-ar putea întîmpla ca în aceste condiții puil de leu, pe care îl ia gura pe dinainte și divulgă adevăratele scopuri urmărite de leu, să contribuie la luminarea maselor și la dezvoltarea conștiinței politice și de clasă mai mult decît sclavul care, deși torturat de leu, răspîndește credința în cele scrise pe pieptar?

Tocmai asta este că, în afirmațiile curente în legătură cu sprijinirea democrației burgheze de către social-democrație, prea adesea, din pricina tezelor generale, abstracte, se dau uitării particularitățile momentului concret, cînd se apropie lupta decisivă pentru înstaurarea parlamentarismului și cînd una dintre armele guvernului absolutist în lupta împotriva parlamentarismului este jocul de-a parlamentarismul. În aceste condiții, cînd bătălia extraparlamentară finală abia urmează

* — spune ceea ce este. — Nota trad.

să se dea, ar fi pur și simplu o greșeală fatală, dacă nu chiar o crimă față de proletariat, să se pună ca o sarcină partidului muncitoresc să sprijine partidul conciliatorilor parlamentari, partidul iluziilor constituționaliste.

Să ne închipuim că în Rusia ar exista un regim parlamentar statornicit. Aceasta ar însemna că parlamentul a devenit principala formă de dominație a claselor și forțelor guvernante, că el a devenit principala arenă de luptă între interesele social-politice. O mișcare revoluționară în sensul direct al acestui cuvânt nu există, condițiile economice și celelalte condiții nu generează explozii revoluționare în acest moment, adică în momentul presupus de noi. Nici un fel de declamații revoluționare n-ar putea, în aceste condiții, „să provoace“ o revoluție. Renunțarea la lupta parlamentară în aceste condiții ar fi absolut inadmisibilă pentru social-democrație. Partidul muncitoresc ar trebui să adopte în modul cel mai serios parlamentarismul, să participe la alegerile pentru „Dumă“ și chiar la „Dumă“, să-și subordoneze întreaga sa tactică condițiilor formării și funcționării cu succes a unui partid social-democrat parlamentar. În acest caz, sprijinirea în parlament a partidului cadet împotriva tuturor partidelor mai de dreapta ar fi datoria noastră. În acest caz nu s-ar putea obiecta în mod absolut nici împotriva unor acorduri electorale cu acest partid în cadrul participării comune la alegeri, de pildă la adunările electorale guberniale (în cazul unor alegeri indirecte). Mai mult. În acest caz ar fi de datoria noastră, a social-democraților, să sprijinim în parlament chiar și pe șipoviști împotriva reacționarilor autentici și impertinenți: reacțiunea caută să ne izoleze — am spune atunci —, noi trebuie să tindem să izolăm reacțiunea.

Acum însă nici vorbă nu poate fi de existența în Rusia a unui regim parlamentar statornicit, unanim recunoscut, real. În mod evident, în Rusia, acum, principala formă de dominație a claselor și forțelor sociale guvernante este forma neparlamentară, în mod evident principala arenă de luptă între interesele social-politice nu este parlamentul. În aceste condiții, sprijinirea partidului conciliatorilor parlamentari ar echivala cu o sinucidere pentru partidul muncitoresc și, dimpotrivă, sprijinirea democrației burgheze care acționează în

mod neparlamentar, fie chiar și spontan, răzlețit, inconștient (cum e cazul cu izbucnirile țărănești), se pune pe primul plan, devine un lucru serios, real, căruia trebuie să-i fie subordonate toate celelalte... În aceste condiții social-politice, insurecția este o realitate; parlamentarismul este o jucărie, un teren de luptă neesențial, — mai curînd o momeală decît o concesie reală. Prin urmare, nu este nicidecum vorba că noi am nega sau am subaprecia parlamentarismul, și frazele generale despre parlamentarism nu afectează cîtuși de puțin poziția noastră. Este vorba de situația concretă tocmai din acest moment al revoluției democratice, cînd conciliatorii burghezi, cînd monarhiștii liberali, deși nu neagă posibilitatea ca Durnovo să dizolve pur și simplu Duma sau ca printr-o lege Duma să fie definitiv redusă la zero, declară totuși că parlamentarismul este un lucru serios, iar insurecția o utopie, anarhism, pucism, revoluționarism neputincios sau cum altfel mai spun toți acești Kizevetteri, Miliukovi, Struvi, Izgoievi și ceilalți eroi ai filistinismului.

Închipuiți-vă că partidul social-democrat a participat la alegerile pentru Dumă, că au fost aleși un anumit număr de delegați social-democrați. Pentru a nu permite ultrareacționarilor să învingă, trebuie (din moment ce ai intrat în această comedie absurdă a alegerilor) să sprijini pe cadeți. Partidul social-democrat încheie un acord electoral cu cadeții. Cu sprijinul cadeților, un anumit număr de social-democrați sînt aleși în Dumă. Se pune întrebarea: n-ar fi mai scumpă așa decît fața? Am cîștiga din asta sau am pierde? În primul rînd, n-am putea informa, din punctul de vedere al social-democrației, pe scară largă masele asupra condițiilor și caracterului acordurilor electorale încheiate de noi cu cadeții. Ziarele cadete, în sute de mii și milioane de exemplare, ar răspîndi minciunile burgheze în legătură cu sarcinile de clasă ale proletariatului, precum și denaturarea burgheză a lor. Foile noastre volante și rezervele făcute de noi în diferite declarații ar fi ca o picătură într-un ocean. În realitate n-am fi decît o anexă mută a cadeților. În al doilea rînd, încheind un acord cu cadeții, este neîndoielnic că ne-am asuma față de proletariat — în mod tacit sau fățiș și formal, asta n-are importanță — o anumită răspundere pentru cadeți, garantînd că ei sînt mai buni decît toți ceilalți, că Duma lor cadetă va ajuta poporul,

ne-am asuma răspunderea pentru întreaga lor politică cadetă. Este problematic dacă prin „declarații” ulterioare am putea să ne degajăm de răspunderea pentru o măsură sau alta luată de cadeți, și apoi declarațiile ar rămîne declarații, pe cînd acordul electoral ar fi un *fait*. Dar avem noi oare vreun motiv să garantăm cît de cît pentru cadeți, fie chiar și indirect, în fața proletariatului și a masei țărănești? Oare nu ne-au dat cadeții mii de dovezi de asemănarea lor tocmai cu acei profesori cadeți germani, tocmai cu acei „frazecologi de la Frankfurt” care au reușit să transforme nu o Dumă, ci o Adunare constituantă națională dintr-un instrument de dezvoltare a revoluției într-un instrument de slăbire a revoluției, de sugrumare (morală) a revoluției? Ar fi fost o greșeală din partea social-democrației să sprijine partidul cadet și partidul nostru a procedat bine boicotînd alegerile pentru Dumă.

Nici acum sprijinirea partidului cadet nu poate fi o sarcină a social-democrației. Noi nu putem sprijini o Dumă cadetă. În timp de război, conciliatorii și transfuzii pot fi chiar mai primejdioși decît inamicul. Șipov, cel puțin, nu-și spune „democrat” și pe el nu-l va urma „mujicul”, care dorește „libertatea poporului”. Dar dacă partidul „libertății poporului”, după ce va fi încheiat un acord oarecare de sprijinire reciprocă între cadeți și social-democrație, ar încheia cu absolutismul o tranzacție de înlocuire a adunării constituante cu un cabinet al aceluiași Șipov sau și-ar reduce „activitatea” la discursuri răsunătoare și la rezoluții grandilocvente, ne-am vedea puși într-o situație cît se poate de falsă.

A pune ca sarcină partidului muncitoresc în momentul de față sprijinirea cadeților ar echivala cu afirmația că rostul aburului nu este de a pune în mișcare mașina vaporului, ci de a face posibilă funcționarea sirenei. Dacă va fi abur în cazane, va șuiera și sirena. Dacă revoluția va fi puternică, vor șuiera și cadeții. Șuierăturile pot fi imitate, și, în istoria luptei pentru parlamentarism, trădătorii burghezi ai libertății poporului au imitat de multe ori aceste șuierături, ducînd de nas pe oamenii naivi care se încredeau în orice „primă adunare reprezentativă”.

Sarcina noastră nu este de a sprijini Duma cadetă, ci de a folosi conflictele dinăuntru acestei Dume și cele legate de

această Dumă, spre a alege momentul cel mai potrivit pentru un atac împotriva dușmanului, pentru insurecția împotriva absolutismului. Noi trebuie să ținem seama de felul cum se dezvoltă criza politică în Dumă și în jurul Dumei. Pentru aprecierea stării de spirit a societății și pentru o mai justă și mai precisă stabilire a „punctului de fierbere“, toată această campanie în legătură cu Duma trebuie să aibă pentru noi o uriașă însemnătate, dar însemnătatea unui simptom și nu a unui câmp de luptă real. Nu Duma cadetă o vom sprijini, nu de partidul cadet vom ține seama, ci de acele elemente din rindurile micii burghezii de la orașe și îndeosebi ale țărănimii care, după ce vor fi votat pentru cadeți, vor începe inevitabil să fie dezamăgite de ei și să aibă o atitudine combativă, și aceasta cu atât mai curînd, cu cît victoria cadeților în Dumă va fi mai hotărîtă. Sarcina noastră este ca, în vederea organizării muncitorilor, în vederea demascării iluziilor constituționaliste, în vederea pregătirii unei ofensive armate, să folosim tot răgazul pe care ni-l va oferi o Dumă opoziționistă (pentru noi răgazul acesta este foarte avantajos, deoarece proletariatul trebuie să-și adune cum se cuvine puterile). Sarcina care ne revine este de a ne afla la postul nostru în momentul cînd comedia Dumei se va transforma într-o nouă mare criză politică, și atunci ne vom propune ca scop nu sprijinirea cadeților (în cazul cel mai bun, ei vor fi doar un slab purtător de cuvînt al năzuințelor poporului revoluționar), ci răsturnarea guvernului absolutist și trecerea puterii în mîinile poporului revoluționar. Dacă proletariatul și țărănimia vor învinge în insurecție, Duma cadetă va semna la iuțeală, în cîteva minute, o hîrtie prin care va declara că aderă la manifestul prin care guvernul revoluționar va convoca o adunare constituantă a întregului popor. Dacă insurecția va fi înăbușită, învingătorul istovit de luptă va fi, poate, nevoit să împartă pe din două puterea cu Duma cadetă, care va veni să se înfrupte din plăcintă și va adopta o rezoluție în sensul că regretă insurecția armată, pe care o consideră o „nebunie“ într-un moment cînd, pasămite, un adevărat regim constituțional era atât de posibil, atât de aproape... Cadavre să fie, că viermi se găsesc întotdeauna.

V

O MOSTRĂ DE MULȚUMIRE DE SINE CADEȚĂ

Analiza perioadei precedente a revoluției ruse în comparație cu perioada actuală este de o foarte mare însemnătate pentru aprecierea victoriilor cadeților și a sarcinilor partidului muncitoresc în momentul de față. Proiectele de rezoluții cu privire la tactică ale majorității și ale minorității, care au fost publicate, stabilesc două linii, două orientări de idei, legate de modul diferit de a face această apreciere. Recomandînd cititorului aceste rezoluții, ne propunem să ne oprim aici la un articol apărut în ziarul cadet „Nașa Jizn”. Acest articol, scris în legătură cu prima rezoluție menșevică, oferă extrem de mult material pentru verificarea, completarea și clarificarea celor spuse de noi mai sus despre Duma cadetă. De aceea vom reproduce în întregime acest articol (*R. Blank*. „În jurul problemelor actuale ale social-democrației ruse”, „Nașa Jizn” nr. 401 din 23 martie 1906) :

„Rezoluția fracțiunii «menșevice» a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la tactica partidului, publicată zilele acestea, constituie un document foarte prețios. Ea dovedește că învățămintele aspre ale primei perioade a revoluției ruse n-au trecut fără consecințe pentru partea cea mai sensibilă la cerințele realității și cea mai pătrunsă de principiile socialismului științific a social-democrației ruse. *Noua tactică* formulată în această rezoluție caută să îndrepte mișcarea social-democrată din Rusia pe calea pe care merge întreaga social-democrație internațională, în frunte cu marele partid social-democrat din Germania. Spun «noua tactică»; aceasta nu este tocmai exact, deoarece, în multe privințe, această tactică reprezintă o revenire la vechile principii pe care fondatorii social-democrației ruse le-au stabilit chiar de la întemeierea ei și care după aceea au fost de multe ori dezvoltate de publicisții și teoreticienii ei recunoscuți aproape de toți social-democrații ruși pînă la izbucnirea revoluției ruse. Dar ele au fost date uitării. Vîrtejul revoluției a ridicat întreaga noastră social-democrație ca pe o pană și a purtat-o cu sine cu o viteză amețitoare; într-o clipă au dispărut toate principiile și ideile social-democrate și marxiste, elaborate cu atîta siguranță și devotament timp de un sfert de veac, au dispărut de parcă ar fi fost o pulbere ușoară așezată la suprafață într-un strat subțire; înseși principiile fundamentale ale concepției social-democrate despre lume au fost zdruncinate din temelii și păreau chiar a fi smulse din rădăcini.

Dar vîrtejul s-a învîrtit în loc și s-a potolit, iar social-democrația a revenit la punctul ei de plecare. Cît de puternic a fost vîrtejul, ne putem da seama din faptul că l-a dus cu sine și pe Parvus, după

cum recunoaște chiar el; cine îl cunoaște pe Parvus și știe cât de greu e să-l urnești din loc va înțelege ce înseamnă aceasta... «To-rentul revoluției ne-a împins irezistibil înainte», spune Parvus în cunoscuta sa broșură. «Noi n-am fost decât coardele harpei pe care uraganul revoluției le-a făcut să vibreze», remarcă el într-un alt pasaj din aceeași broșură; și asta e perfect adevărat și explică foarte bine de ce în această perioadă muzica social-democrată semăna atât de puțin cu simfoniile lui Beethoven, Bach sau Marx. Toate teoriile și principiile și chiar gândirea și simpla rațiune trec pe planul al doilea, aproape că dispar în culise, atunci când pe scenă apare stihia sub forma atotputernică a forțelor elementare.

Acum însă *a venit din nou* rîndul gândirii și al rațiunii și ne putem întoarce la o activitate conștientă, metodică, sistematică. Iar prima sarcină trebuie să fie, evident, luarea unor măsuri preventive împotriva repetării celor petrecute în prima perioadă a revoluției ruse, în «Sturm-und Drang-Zeit»* a acesteia, adică împotriva acțiunii distructive a torentelor și a uraganelor revoluționare. Pentru aceasta, singurul mijloc eficient este lărgirea și întărirea organizațiilor; de aceea este foarte firesc ca fracțiunea «menșevică» să pună această sarcină pe primul plan și să-i dea o formulare largă, incluzînd în programul ei și organizațiile economice și recunoscînd necesitatea de a se folosi toate posibilitățile legale. Rezoluția este eliberată de disprețul romantic față de «activitatea legală» și de desconsiderarea aristocratică a «economicului».

Rezoluția privește cu aceeași luciditate și problema relațiilor dintre democrația muncitorească și cea burgheză, recunoscînd întru totul necesitatea unui sprijin reciproc și primejdia unei acțiuni izolate a proletariatului în momentul luptei decisive împotriva reacțiunii înarmate. O deosebită atenție merită atitudinea rezoluției față de problema insurecției armate; ea consideră că trebuie «evitate acțiunile care tîrăsc proletariatul la o ciocnire armată cu guvernul în condiții în care este condamnat să rămînă izolat în această luptă».

Numai așa se poate evita repetarea la noi a zilelor din iunie 1848 de la Paris și poate deveni posibilă o luptă coordonată, dacă nu coalizată, a democrației muncitorești și democrației burgheze, luptă fără care succesul mișcării nu este cu putință. Democrația burgheză, care, după cum spune Karl Marx, are «cea mai mare însemnătate în orice revoluție înaintată», nu are mai puțină însemnătate nici în revoluția rusă. Dacă Partidul social-democrat din Rusia nu poate sau nu vrea să-și facă din ea un aliat fățiș, în orice caz nu trebuie s-o împingă în lagărul opus, în brațele reacțiunii, ale contrarevoluției. Social-democrația revoluționară nu trebuie, nu are dreptul să facă acest lucru; ea este *datoare* să-l evite prin toate mijloacele, de dragul cauzei eliberării și de dragul social-democrației însăși. Și dacă în momentul de față democrația burgheză este împotriva insurecției armate, nici vorbă nu poate fi și nu trebuie să fie de o insurecție armată. De acest lucru trebuie să se țină seama, chiar dacă în cazul de față burghezia ar asculta numai de propria ei moliciune, slăbiciune și lași-

* — „perioada de iureș și furtună”. — Nota trad.

tate — de asemenea fapte trebuie să se țină seama ; căci chiar conducătorul social-democrației revoluționare germane a spus :

«In der Gewalt sind sie uns stets über!» — «În ceea ce privește forța brutală, ei, adică reacționarii, ne vor întrece întotdeauna!».

Poate că afirmația «întotdeauna» nu este justă, dar în ceea ce privește «momentul de față» putem în orice caz, fără să fim lași și nici măcar «molți», să împărtășim părerea lui Liebknecht și a social-democrației germane, care este de acord cu el... Rezoluția «menșevicilor» se situează, după cât se vede, pe același punct de vedere sau, cel puțin, se apropie de el ; și în alte privințe ea este tot atât de pătrunsă de spiritul realismului politic, care constituie trăsătura distinctivă a social-democrației germane și căruia aceasta îi datorește succesele ei fără seamăn.

Va adera oare întregul Partid social-democrat din Rusia la rezoluția «menșevicilor»? De acest lucru vor depinde multe în mișcarea noastră revoluționară și încă și mai multe în mișcarea noastră social-democrată, poate chiar întreaga soartă a acestei mișcări în decurs de ani de zile. Așa cum s-a întâmplat și în alte țări, în Rusia social-democrația va putea să prindă rădăcini și să se întărească numai atunci când va pătrunde în adâncul masei democratice. Dar dacă se va mărgini să cultive numai stratul de sus, fie el și cel mai fecund, al democrației, un nou uragan ar putea ușor s-o smulgă din rădăcini din solul rusesc, așa cum s-a întâmplat cu social-democrația franceză în 1848 sau cu mișcarea social-democrată engleză din deceniul al 5-lea al secolului trecut, cunoscută sub denumirea de «mișcarea cartistă».

Acesta este articolul domnului Blank. Cele mai tipice păreri ale unui „cadet”, pe care oricine a citit cu atenție ziarul „Osvobođenje” al d-lui Struve și presa cadetă legală de mai târziu le cunoaște în toate punctele lor de plecare, sînt combinate aici în așa fel, încît aprecierea tacticii politice actuale se bazează pe aprecierea unei perioade trecute a revoluției ruse. Ne vom opri în primul rînd asupra acestei *aprecieri a trecutului* ca să vedem dacă este justă sau nu.

Domnul Blank pune față în față două perioade ale revoluției ruse : prima este cuprinsă aproximativ între octombrie și decembrie 1905. Aceasta este perioada vîrtejului revoluționar. A doua este perioada actuală, pe care, desigur, sîntem în drept s-o numim perioada victoriei cadetilor în alegerile pentru Dumă, sau, poate, dacă riscăm o anticipare, perioada Dumei cadete.

Vorbînd despre această perioadă, domnul Blank spune că a venit din nou rîndul gîndirii și al rațiunii și că ne putem întoarce la o activitate conștientă, metodică, sistematică. Prima perioadă, dimpotrivă, este caracterizată de domnul

Blank ca o perioadă de discordanță între teorie și practică. Au dispărut toate principiile și ideile social-democrate, a fost dată uitării tactica pe care fondatorii social-democrației ruse au propovăduit-o întotdeauna, au fost chiar smulse din rădăcini înseși principiile fundamentale ale concepției social-democrate despre lume.

Această principală afirmație a d-lui Blank are un caracter pur factic. „Practica” din perioada vârtejului revoluționar a fost în dezacord cu întreaga teorie marxistă.

Așa să fie oare? Care este primul și cel mai important „principiu” al teoriei marxiste? Acela că în societatea contemporană proletariatul este singura clasă revoluționară pînă la capăt și de aceea în orice revoluție proletariatul este avangarda. Se pune întrebarea: vârtejul revoluționar n-a smuls oare din rădăcini acest „principiu” al concepției social-democrate despre lume? Dimpotrivă, acest vârtej l-a confirmat în modul cel mai strălucit. Tocmai proletariatul a fost principalul și, la început, aproape singurul *luptător* din această perioadă. Este pentru prima oară în istoria omenirii cînd în revoluția burgheză a fost folosit pe scară foarte largă, în proporții în care n-a fost folosit nici în fările capitaliste mai dezvoltate, un instrument de luptă pur proletar: greva politică de masă. Proletariatul a pornit la o luptă direct revoluționară într-un moment cînd alde domnii Struve și domnii Blank îndemneau să se participe la Duma lui Bulghin, cînd profesorii cadeți îndemneau pe studenți să-și vadă de carte. Cu ajutorul acestui instrument de luptă proletar, proletariatul a cucerit pentru Rusia toată acea, cu iertăciune fie spus, „constituție” care de atunci n-a fost decît denaturată, ciuntită și mutilată. Proletariatul a folosit în octombrie 1905 metoda tactică de luptă despre care vorbise înainte cu șase luni rezoluția Congresului al III-lea, *bolșevic*, al P.M.S.D.R., rezoluție care a acordat o deosebită atenție importanței îmbinării grevei politice de masă cu insurecția; tocmai prin această îmbinare se caracterizează *întreaga* perioadă a „vârtejului revoluționar”, ultimul pătrar al anului 1905 în întregime. Așadar, acest ideolog al micii burghezii a denaturat realitatea în modul cel mai nerușinat și mai scandalos. El n-a arătat nici un *fapt* care să denote existența unui dezacord între teoria marxistă și experiența practică din perioada de

„virtej revoluționar“; el a încercat să estompeze principala trăsătură a acestui virtej, trăsătură care a constituit o strălucită confirmare „a tuturor principiilor și ideilor social-democrate“, „a tuturor principiilor fundamentale ale concepției social-democrate despre lume“.

DIGRESIUNE

O EXPUNERE PE ÎNȚELESUL TUTUROR, DESTINATĂ PUBLICIȘTILOR
ȘI SAVANȚILOR PROFESORI CADEȚI

Dar care este adevărata cauză care l-a determinat pe d-l Blank să ajungă la părerea monstruos de greșită că în perioada de „virtej“ ar fi dispărut toate principiile și ideile marxiste? Examinarea acestui fapt prezintă un deosebit interes: ea ne dezvăluie încă o dată adevărata natură a filistinismului în politică.

În ce constă principala deosebire dintre perioada de „virtej revoluționar“ și perioada actuală, „cadetă“, din punctul de vedere al diferitelor metode de creație istorică a poporului? În primul rând și îndeosebi în faptul că în perioada de „virtej“ au fost folosite unele metode speciale de creație istorică, străine altor perioade ale vieții politice. Iată care sînt cele mai importante dintre aceste metode: 1) „*cucerirea libertății politice de către popor*, exercitarea ei fără a ține seama de nici un fel de drepturi sau legi și fără nici un fel de îngrădiri (libertatea întrunirilor cel puțin în universități, libertatea presei, de asociere, a congreselor etc.); 2) crearea unor noi organe ale *puterii revoluționare* – Sovietele de deputați ai muncitorilor, soldaților, feroviarilor și țăranilor –, noi autorități sătești și orășenești etc. etc. Aceste organe au fost create exclusiv de păturile *revoluționare* ale populației, au fost create în afara oricăror legi sau reguli, pe cale exclusiv revoluționară, ca produs al creației originale a poporului, ca manifestare a spiritului de inițiativă al poporului, care se elibera sau era pe cale să se elibereze de vechile cătușe polițienești. În sfîrșit, aceste organe erau toamai organe ale *puterii*, deși sub raportul compoziției și al funcționării lor aveau un caracter embrionar, spontan, difuz, neînchegat. Ele acționau ca putere, luînd, de pildă, tipografiile (la Petersburg), arestînd pe funcționarii superiori ai poliției care împiedicau poporul revoluțio-

nar să-și exercite drepturile (asemenea cazuri au fost tot la Petersburg, unde organul respectiv al noii puteri era cel mai slab, iar vechea putere era cea mai puternică). Ele acționau, ca putere, îndemnând întregul popor să nu dea bani vechiului guvern. Ele confiscau banii vechiului guvern (comitetele feroviare de grevă din sud) și îi foloseau pentru nevoile unui guvern nou, popular, — da, ele erau, fără îndoială, germenii unui guvern nou, popular, sau, dacă vreți, revoluționar. Prin caracterul lor social-politic, ele erau, în germene, o dictatură a elementelor revoluționare ale poporului, — vă surprinde d-le Blank și d-le Kizevetter? nu vedeți aici „o pază întărită“ care pentru burghez echivalează cu dictatura? V-am mai spus că habar n-aveți despre noțiunea științifică de dictatură. Vă vom explica imediat, dar mai întâi vom arăta care este *a treia* „metodă“ de acțiune în perioada de „virtej revoluționar“: *folosirea de către popor a violenței împotriva celor care exercită violența asupra poporului.*

Organele puterii descrise de noi erau, în gemene, o dictatură, deoarece această putere nu recunoștea *nici o* altă putere și *nici o* lege, *nici o* normă, indiferent de la cine ar fi emanat ea. Putere nelimitată, neîngrădită prin lege și care se sprijină pe forță în sensul cel mai direct al cuvântului, tocmai aceasta este dictatura. Dar forța pe care se sprijinea și pe care căuta să se sprijine această nouă putere nu era forța baionetei acaparate de un pumn de militari, nu era forța „secției de poliție“, nu era forța banului, nu era forța instituțiilor vechi, statornicite, oricare ar fi fost ele. Nicidecum. Noile organe ale noii puteri nu aveau nici arme, nici bani, nici vechile instituții. Forța lor — vă puteți închipui așa ceva, d-le Blank și d-le Kizevetter? — n-avea nimic comun cu vechile instrumente ale puterii, n-avea nimic comun cu „paza întărită“, dacă facem abstracție de paza întărită a poporului împotriva asupririi lui de către organele polițienești și de către celelalte organe ale vechii puteri.

Atunci pe ce se baza această forță? Ea se baza pe masa poporului. Iată *principala* deosebire dintre organele acestei noi puteri și toate organele din trecut ale vechii puteri. Cele din trecut erau organe ale puterii exercitate de o minoritate asupra poporului, asupra masei muncitorilor și țăranilor. Acestea noi erau organe ale puterii poporului, ale muncitorilor și țăranilor,

exercitate asupra unei minorități, asupra unui mănunchi de zbiri polițienești, asupra unui pumn de nobili și de funcționari privilegiați. În aceasta constă deosebirea dintre dictatura asupra poporului și dictatura *poporului* revoluționar, luați bine aminte, d-le Blank și d-le Kizevetter ! Vechea putere, fiind dictatura unei minorități, a putut să se mențină numai cu ajutorul tertipurilor polițienești, numai prin înlăturarea, prin îndepărtarea masei poporului de la participarea la putere, de la supravegherea puterii. Vechea putere își manifesta sistematic neîncrederea în mase, se temea de lumină, se menținea prin înșelăciune. Noua putere, fiind dictatura imensei majorități, a putut să se mențină și s-a menținut numai pe baza încrederii masei uriașe, numai prin faptul că a atras în modul cel mai liber, cel mai larg și cu toată tăria întreaga masă la exercitarea puterii. Nimic ascuns, nimic secret, nici un fel de regulamente, nici un fel de formalități. Ești om al muncii ? Vrei să lupți ca să scapi Rusia de un mănunchi de zbiri polițienești ? Atunci ești tovarășul nostru. Alege-ți deputatul. Alege-l chiar acum, imediat, cum îți vine la îndemână ; îl vom primi bucușoși, cu drag, ca membru egal în drepturi în Sovietul nostru de deputați ai muncitorilor, în comitetul țărănesc, în Sovietul de deputați ai soldaților etc. etc. Aceasta este o putere la care poate participa oricine, o putere care face totul în văzul maselor, accesibilă maselor, care emană direct de la mase, organul direct și nemijlocit al masei poporului și al voinței ei. — Așa se prezenta noua putere, sau, mai exact, așa se prezentau germeii ei, deoarece victoria vechii puteri a strivit foarte curînd mlădițele tinerei plante.

Veți întreba, poate, d-le Blank sau d-le Kizevetter, de ce e nevoie aici de „dictatură“, de „violență“ ? Oare o masă imensă are nevoie să facă uz de violență împotriva unui mănunchi ? oare zeci și sute de milioane de oameni pot fi dictatori peste o mie, peste zece mii ?

Această întrebare o pun de obicei oamenii care pentru prima oară au întîlnit termenul dictatură folosit într-o accepție nouă pentru ei. Oamenii sînt obișnuiți să vadă numai o putere polițistă și numai o dictatură polițistă. Li se pare ciudat că poate exista o putere fără nici un fel de poliție, o dictatură nepolițistă. Voi spuneți că milioane de oameni n-au nevoie de violență împotriva unor mii de oameni ? Vă înșe-

lați, și vă înșelați din cauză că nu priviți fenomenul în dezvoltarea lui. Voi uitați că noua putere nu cade din cer, ci se dezvoltă din vechea putere, apare alături de ea, este împotriva vechii puteri, luptând împotriva ei. Fără violență împotriva asupritorilor, care au în mâinile lor instrumentele și organele puterii, poporul nu poate fi scăpat de asupritori.

Să luăm un exemplu simplu, d-le Blank și d-le Kizevetter, ca să puteți înțelege acest lucru năstrușnic, „amețitor“, inaccesibil minții unui cadet. Închipuiți-vă că Avramov o schingiește și o schilodește pe Spiridonova. Să presupunem că Spiridonova are de partea ei zeci și sute de oameni neînarmați, iar Avramov o mină de cazaci. Ce ar face poporul în cazul când Spiridonova n-ar fi schingiuită în temniță? Ar folosi violența împotriva lui Avramov și a suitei lui. Ar jertfi, poate, câțiva luptători, care ar fi împușcați de Avramov, dar ar dezarma totuși cu forța pe Avramov și pe cazaci și, foarte probabil, ar omorî pe loc pe unii dintre acești, cu iertăciune fie zis, oameni, iar pe ceilalți i-ar băga la închisoare pentru a-i împiedica să-și mai facă de cap și pentru a-i trimite în fața tribunalului poporului.

Vedeți deci d-le Blank și d-le Kizevetter : când Avramov și cazacii lui o schingiuiesc pe Spiridonova, aceasta este o dictatură militară-polițienească asupra poporului. Când poporul revoluționar (capabil de a lupta împotriva asupritorilor, și nu numai de a da îndemnuri, povețe, de a-și exprima regretul, dezaprobarea, de a scînci și a se văita, poporul revoluționar, nu cel mărginit ca un mic-burghez) folosește violența față de Avramov și Avramovi, aceasta este o dictatură a poporului revoluționar. Este o *dictatură*, deoarece este puterea poporului asupra Avramovilor, o putere neîngrădită de nici o lege (un mic-burghez ar fi, poate, împotriva ca Spiridonova să fie scoasă cu forța din mâinile lui Avramov : dacă acest lucru nu e conform „legii“? există oare la noi vreo „lege“ ca Avramov să fie ucis? oare nu au creat unii ideologi ai micii burghezii teoria neîmpotrivirii la rău prin violență *?). Noțiunea științifică de dictatură nu înseamnă altceva decît o

* D-le Berdeaev l d-lor redactori ai ziarului „Polearnaia Zvezda“ sau „Svoboda i Kultura“!¹³⁶ Iată încă o temă pentru uriete lungi..., adică, voiam să spun, pentru articole lungi împotriva „huliganismului“ revoluționarilor. Să-l numesc pe Tolstoi mic-burghez!! — quelle horreur, cum spunea o doamnă simpatică din toate punctele de vedere¹³⁷.

putere pe care n-o îngrădește nimic, nici o lege, care nu este stingherită de absolut nici o normă, care se sprijină nemijlocit pe violență. Noțiunea de „dictatură“ nu înseamnă *altceva decât acest lucru*, țineți bine minte, domnilor cadeți. Apoi, în exemplul luat de noi este vorba de dictatura *poporului*, deoarece poporul, masa neorganizată a populației, care s-a adunat „întimplător“ în locul respectiv, intră ea însăși, direct, în scenă, face ea însăși dreptate, folosește puterea, creează un drept nou, revoluționar. În sfârșit, aceasta este dictatura *poporului revoluționar*. De ce numai a poporului revoluționar și nu a întregului popor? Pentru că în rîndurile întregului popor, care suferă mereu și în modul cel mai atroce de pe urma isprăvilor Avramovilor, există oameni abrutizați fizicește, intimidati, există oameni abrutizați moralicește, de pildă de teoria neîmpotrivirii la rău prin violență, sau abrutizați nu de o teorie, ci pur și simplu de prejudecăți, de obiceiuri, de rutină, oameni indiferenți, așa-numiții filistini, mici burghezi, care sînt în stare mai curînd să se țină deoparte de lupta aprigă, să treacă pe lîngă ea sau chiar să se ascundă (nu cumva în încăierarea asta să se aleagă cu vreun cucui!). Iată de ce dictatura este exercitată nu de întregul popor, ci numai de poporul revoluționar, care însă nu se teme cîtuși de puțin de întregul popor, care dezvăluie întregului popor cauzele care i-au determinat acțiunile sale și toate amănuntele legate de ele, care e bucuros să atragă *întregul* popor de a participa nu numai la „conducerea“ statului, ci și la exercitarea puterii și la însăși organizarea statului.

Așadar, exemplul simplu luat de noi conține *toate elementele* noțiunii științifice: „dictatura poporului revoluționar“, precum și ale noțiunii: „dictatura militară-polițienească“. De la acest exemplu simplu, pe care-l poate înțelege chiar și un savant profesor cadet, putem trece la fenomene mai complexe ale vieții sociale.

Revoluția, în sensul îngust, direct al cuvîntului, este tocmai acea perioadă din viața poporului cînd ura acumulată timp de veacuri împotriva isprăvilor Avramovilor izbucnește sub formă de *acțiuni* și nu de vorbe goale, de acțiuni ale *maselor populare de milioane de oameni* și nu ale unor persoane izolate. Poporul se trezește și se ridică pentru a se elibera de Avramovi. Poporul izbăvește de Avramovi pe toate Spirido-

novele fără număr ale vieții rusești, folosește violența împotriva Avramovilor, exercită puterea asupra Avramovilor. Desigur, aceasta nu se întâmplă atât de simplu și „dintr-o dată“ ca în exemplul simplificat de noi pentru a fi înțeles de d-l profesor Kizevetter ; această luptă a poporului împotriva Avramovilor, luptă în înțelesul îngust, direct al cuvintului, această răsturnare a Avramovilor de pe spinarea poporului durează luni și ani de „virtej revoluționar“. Tocmai această acțiune a poporului de a-i răsturna pe Avramovi de pe spinarea sa constituie conținutul real a ceea ce se numește marea revoluție rusă. Această acțiune, dacă o privim sub aspectul metodelor creației istorice, se desfășoară în formele pe care le-am descris mai sus când am vorbit despre virtejul revoluționar, și anume : poporul cucerește libertatea politică, adică libertatea a cărei înlăturare o împiedicau Avramovii ; poporul creează o putere nouă, revoluționară, o putere asupra Avramovilor, o putere asupra asupritorilor din vechiul regim polițienesc ; poporul folosește violența împotriva Avramovilor pentru a-i înlătura, a-i dezarma și a-i face inofensivi pe toți acești ciini turbați de Avramov, Durnovo, Dubasov, Min etc. etc.

Este bine că poporul folosește aceste metode ilegale, nereglementate, nemetodice și nesistematice de luptă cum sînt cucerirea libertății, crearea unei puteri noi, revoluționare, nerecunoscută de nimeni în mod formal, că folosește violența împotriva asupritorilor poporului ? Da, e foarte bine. Este cea mai înaltă manifestare a luptei poporului pentru libertate. Este epoca măreață când visurile de libertate ale celor mai buni oameni din Rusia devin *realitate*, fiind înlăturate de masele populare înseși și nu de eroi izolați. Este bine, așa cum este bine că mulțimea o scapă (în exemplul nostru) pe Spiridonova din mințile lui Avramov, că-l dezarmează cu forța pe Avramov și-l face inofensiv.

Aici însă ajungem exact la punctul central al temerilor și gîndurilor ascunse ale cadetilor. Cadetul este ideologul micii burghezii tocmai pentru că extinde asupra politicii, asupra acțiunii de eliberare a întregului popor, asupra revoluției punctul de vedere al micului burghez, care, în exemplul nostru cu schinguirea Spiridonovei de către Avramov, ar fi căutat să rețină mulțimea, ar fi sfătuit-o să nu încalce legea, să nu se

grăbească să elibereze victimele din mâinile călăului care acțiunează în numele puterii legitime. În exemplul nostru, desigur, un asemenea mic-burghez ar fi, pur și simplu, un monstru moral, iar sub raportul vieții sociale în ansamblu această hidoșenie morală a micului burghez, repetăm, nu este nicicum o însușire personală, ci o însușire socială, determinată, poate, de prejudecățile științei burgheze-filistine a dreptului, prejudecăți puternic înrădăcinate în mințile acestor oameni.

De ce socoate d-l Blank că nici nu mai este nevoie de demonstrat că în perioada de „vrtej” au fost date uitării toate principiile marxiste? Pentru că el denaturează marxismul, transformându-l în brentanism, considerînd cucerirea libertății, crearea unei puteri revoluționare, folosirea violenței de către popor „principii” nemarxiste. Această părere se întrezărește din întregul articol al d-lui Blank, și nu numai din cel al lui Blank, ci și din cele ale tuturor cadeților, ale tuturor publiciștilor din lagărul liberalilor și al radicalilor, inclusiv bernsteinienii de la „Bez Zaglaviiia”¹³⁸, d-nii Prokopovici, Kuskova și tutti quanti *, care acum îl ridică în slăvi pe Plehanov din pricina dragostei lui pentru cadeți.

Să vedem cum a apărut această părere și de ce trebuia ea să apară.

Părerea aceasta a apărut direct din concepția bernsteinistă sau, mai bine zis, oportunistă a social-democrației din Europa occidentală. Greșelile acestei concepții, care au fost demascate în mod sistematic și pe toată linia de „ortodocșii” din Occident, sînt transplantate acum „pe nesimțite”, în altă formă și în alte împrejurări, în Rusia. Bernsteinienii admiteau și admit marxismul, *cu excepția* laturii lui nemijlocit revoluționare. Ei nu consideră lupta parlamentară ca unul dintre mijloacele de luptă indicate îndeosebi în anumite perioade istorice, ci ca forma principală, aproape exclusivă de luptă, care face inutile „violența”, „cuceririle” și „dictatura”. Și această denaturare filistină și vulgară a marxismului, alde domnii Blank și ceilalți apologeți liberali ai lui Plehanov o transplantează acum în Rusia. Atît de mult s-au deprins ei cu această denaturare, încît nici nu mai socot necesar să de-

* — și alții de teapa lor. — Nota trad.

monstreze că în perioada de vîrtej revoluționar principiile și ideile marxiste au fost date uitării.

De ce trebuia să apară această părere? Pentru că ea corespunde întru totul situației de clasă a micii burghezii și intereselor ei. Ideologul societății burgheze „purificate” admite toate metodele de luptă ale social-democrației, *în afară tocmai de acelea de care le folosește poporul revoluționar în perioada de „vîrtej”* și pe care social-democrația revoluționară le aprobă și a căror aplicare o sprijină. Interesele burgheziei cer ca proletariatul să participe la lupta împotriva absolutismului, dar cer numai o participare de așa natură încît să nu se transforme într-o predominare a proletariatului și a țărănimii, numai o participare care să nu înlăture complet vechile organe absolutiste, feudale și polițienești ale puterii. Burghezia vrea să păstreze aceste organe și numai să le subordoneze controlului ei nemijlocit; ea are nevoie de ele pentru a le folosi *împotriva proletariatului*, căruia desființarea completă a acestor organe i-ar înlesni în prea mare măsură lupta sa proletară. Iată de ce interesele burgheziei ca clasă cer să existe atît monarhie cît și Cameră superioară, cer ca dictatura poporului revoluționar să nu fie admisă. Luptă împotriva absolutismului, îi spune burghezia proletariatului, dar nu te atinge de vechile organe ale puterii, am nevoie de ele. Luptă „în mod parlamentar”, adică în limitele pe care ți le prescriu eu în înțelegere cu monarhia, luptă cu ajutorul organizațiilor, dar nu al unor organizații cum sînt comitetele generale de grevă, Sovietele de deputați ai muncitorilor, soldaților etc., ci cu ajutorul organizațiilor pe care legea promulgată de noi în înțelegere cu monarhia le admite și le îngrădește, făcîndu-le inofensive pentru capital.

Se înțelege deci de ce despre perioada „vîrtejului” burghezia vorbește cu aroganță, cu dispreț, cu minie și cu ură *

* Vezi, de pildă, aprecierea făcută de ziarul „Russkie Vedomosti” nr. 1 din 1906 asupra activității Uniunii țărănești, apreciere prin care îi denunță lui Dubasov că democrația revoluționară are tendințe pugaceviste, că aprobă luarea în stăpînire a pămîntului, că creează o nouă putere etc. Plînă și cadeții de stînga de la „Bez Zaglavia” (nr. 10) au dezavuat ziarul „Russkie Vedomosti” pentru aprecierea făcută de el, asemuindu-l, pe bună dreptate, cu „Moskovskie Vedomosti”. Din păcate, cadeții de stînga dezavuează ziarul „Russkie Vedomosti” în așa fel, ca și cum s-ar justifica. „Bez Zaglavia” apără Uniunea țărănească, dar nu acuză burghezia contrarevoluționară. Nu știu dacă acest mod nu prea frumos de a polemiza cu „Russkie Vedomosti” trebuie explicat prin „teama de puternicii zilei” sau prin faptul că la acest organ scrie d-l Blank. Cadeții de stînga sînt totuși cadeții.

și de ce despre perioada constituționalismului, păzit de Dubasov, vorbește cu entuziasm, cu încântare și cu o nemărginită dragoste mic-burgheză... pentru reacțiune. E vorba de aceeași însușire constantă și invariabilă a cadeților : tendința de a se sprijini pe popor și teama de activitatea lui revoluționară.

Se înțelege, de asemenea, de ce burghezia se teme ca de foc de o repetare a vârtejului, de ce ignorează și estompează elementele noii crize revoluționare, de ce întreține și răspîndește în rândurile poporului iluziile constituționaliste.

Am explicat pe deplin de ce afirmă d-l Blank și cei de o teapă cu el că în perioada de „vârtej“ au fost date uitării toate principiile și ideile marxiste. D-l Blank, ca și toți filistinii, recunoaște marxismul *în afară* de latura lui revoluționară, recunoaște metodele social-democrate de luptă *în afară* de metodele cele mai revoluționare și direct revoluționare.

Atitudinea d-lui Blank față de perioada de „vârtej“ este extrem de caracteristică, ca o mostră de neînțelegere burgheză a mișcărilor proletare, o mostră de teamă burgheză față de lupta ascuțită și hotărîtă, de ură burgheză față de toate manifestările modului revoluționar, în înțelesul direct al cuvîntului, de a rezolva problemele social-istorice, mod radical care sfărîmă vechile instituții. Domnul Blank s-a trădat, și-a trădat dintr-o dată întreaga sa mărginire burgheză. El a auzit și a citit că în perioada de vîrtej social-democrației au făcut „greșeli“ și s-a grăbit să conchidă și să declare cu aplomb, pe un ton care nu admite replică și fără să aducă vreo dovadă că toate „principiile“ marxismului (despre care habar n-are !) au fost date uitării. În legătură cu aceste „greșeli“ vom face următoarea remarcă : a existat oare vreo perioadă în dezvoltarea mișcării muncitorești, în dezvoltarea social-democrației în care să nu se fi făcut greșeli de un fel sau altul ? în care să nu se fi observat abateri spre dreapta sau spre stînga ? oare istoria perioadei parlamentare a luptei social-democrației germane, perioadă pe care toți burghezii mărginiți din întreaga lume o consideră o limită peste care nu se poate trece, nu e plină de asemenea greșeli ? Dacă n-ar fi de o ignoranță crasă în problemele socialismului, domnului Blank i-ar fi foarte ușor să-și amintească și de Mülberger, și de

Dühring, și de Dampfersubvention¹³⁹, și de „tineri“¹⁴⁰, și de bernsteiniadă, și de multe, multe altele. Dar pe domnul Blank nu-l interesează să studieze mersul real al dezvoltării social-democrației; pentru el este important doar să minimizeze amploarea luptei proletare pentru a preamări marginea burgheză a partidului său cadet.

Intr-adevăr, dacă privim lucrurile din punctul de vedere al abaterilor social-democrației de la calea ei obișnuită, „normală“, vedem că, în perioada de „vrtej revoluționar“ și sub acest aspect, coeziunea și unitatea ideologică a social-democrației erau *mai mari* și nu mai mici decât în perioada anterioară. Tactica folosită în perioada de „vrtej“ nu a îndepărtat, ci a apropiat cele două aripi ale social-democrației. În locul divergențelor de altădată se constată o unitate de vederi în problema insurecției armate. Social-democrații din ambele fracțiuni au activat în cadrul Sovietelor de deputați ai muncitorilor – aceste organe originale ale puterii revoluționare embrionare –, au atras pe soldați și pe țărani spre aceste soviete, au lansat manifeste revoluționare împreună cu partidele mic-burheze revoluționare. Discuțiilor din trecut, din perioada dinainte de revoluție, le-a luat locul solidaritatea în probleme practice. Creșterea valului revoluționar a îndepărtat divergențele, impunând recunoașterea unei tactici combative, înlăturând problema Dumei, punând la ordinea zilei problema insurecției, creînd o apropiere între social-democrație și democrația burgheză revoluționară în vederea unei activități directe și imediate. În „Severnii Golos“¹⁴¹ menșevicii împreună cu bolșevicii chemau la grevă și la insurecție, îndemneau pe muncitori să nu înceteze lupta pînă cînd puterea nu va fi în mâinile lor. Însăși situația revoluționară sugera lozincile practice. Discuții se iscau numai în jurul unor amănunte în aprecierea evenimentelor. „Nacealo“¹⁴², de pildă, considera Sovietele de deputați ai muncitorilor drept organe de autoadministrare revoluționară; „Novaia Jizn“ le considera organe embrionare ale puterii revoluționare, care uneau în cadrul lor proletariatul și democrația revoluționară.

„Nacealo“ înclina spre o dictatură a proletariatului. „Novaia Jizn“ se situa pe punctul de vedere al unei dictaturi democratice a proletariatului și a țărănimii. Dar oare divergențe

de felul acestora și altele asemănătoare n-au existat în rîndurile social-democrației în orice perioadă a dezvoltării oricărui partid socialist din Europa ?

Nu, faptul că domnul Blank denaturează, și denaturează în mod flagrant, istoria trecutului apropiat se explică prin aceea și numai prin aceea că avem în fața noastră o mostră de platitudine burgheză pretențioasă căreia perioada de vîrtej revoluționar i se pare o nebunie („au fost date uitării toate principiile“, „gîndirea însăși și simpla rațiune aproape dispar“), iar perioada de reprimare a revoluției și de „progres“ mic-burghez (ocrotit de Dubasovi) i se pare o perioadă de activitate rațională, conștientă și metodică. Această apreciere comparativă a două perioade (perioada de „vîrtej“ și perioada cadetă) străbate ca un fir roșu tot articolul domnului Blank. Cînd istoria omenirii înaintează cu viteza unei locomotive, asta e „vîrtej“, „torent“, „dispariție“ a tuturor „principiilor și ideilor“. Cînd istoria înaintează cu viteza carului cu boi, asta e întruchiparea rațiunii însăși, e tot ce poate fi mai metodic. Cînd masele populare încep ele însele să făurească istoria, să transpună în viață în mod direct și imediat „principiile și teoriile“, făcînd acest lucru cu tot primitivismul lor naiv, cu toată hotărîrea lor simplă și cam brutală, burghezul e cuprins de teamă și țipă că „rațiunea trece pe planul al doilea“ (nu este oare invers, o, eroi ai filistinismului ? oare nu tocmai în aceste momente apare în istorie rațiunea maselor și nu rațiunea unor persoane izolate ? oare nu tocmai atunci rațiunea maselor devine o forță vie, activă și nu o forță de cabinet ?). Cînd mișcarea nemijlocită a maselor înseși este înăbușită prin execuții, prin represii, prin schingiuri, prin șomaj și prin foame, cînd ies din crăpături ploșnițele științei profesionale, întreținute cu banii lui Dubasov, și încep să acționeze în folosul poporului, în numele maselor, trădînd și vînzînd interesele acestora unui mănunchi de privilegiați, cavalerilor filistinismului li se pare că a venit o perioadă de progres potolit și calm, că „a venit rîndul gîndirii și al rațiunii“. Pretutindeni și întotdeauna burghezul rămîne credincios lui însuși : fie că veți lua „Polearnaia Zvezda“, fie „Nașa Jizn“, dacă îl veți citi pe Struve sau pe Blank, veți găsi peste tot unul și același lucru, veți găsi peste tot această apreciere mărginită, de un pedantism profesoral și de o stu-

piditate birocratică asupra perioadelor revoluționare și ale celor reformiste. Primele sînt tolle Jahre, perioade de nebunie, de dispariție a gândirii și a rațiunii. Celelalte sînt perioade de activitate „conștientă, sistematică“.

Să nu-mi răstălmăciți cuvintele. Să nu spuneți că eu vorbesc despre faptul că domnii Blank preferă o perioadă sau alta. Nu este vorba nicidecum de preferințe ; succesiunea perioadelor istorice nu depinde de preferințele noastre subiective. Este vorba de faptul că, în analiza particularităților unei perioade sau alteia (analiză care trebuie făcută în mod cu totul independent de preferințele sau de simpatiile noastre), alde domnii Blank *denaturează* fără rușine *adevărul*. Este vorba de faptul că în perioadele revoluționare creația istorică are o amploare mai mare, un conținut mai bogat, un nivel de conștiință mai înalt, un caracter mai sistematic, mai multă strălucire și îndrăzneală decît în perioadele de progres mic-burghez, cadet și reformist. Or, alde domnii Blank înfățișează lucrurile de-a-ndoaselea. Ei prezintă mărginirea drept bogăție de conținut a creației istorice. Ei văd în inactivitatea maselor oprimate sau strivite un triumf al „caracterului sistematic“ al activității birocraților și a burghezilor. Ei strigă că gîndirea și rațiunea au dispărut atunci cînd rumegării proiectelor de lege de către diverșii conțopiști birocrați și penny-a-lineri (scrib plătit cu rîndul) liberali îi ia locul o perioadă de activitate politică directă a „prostimii“, care pur și simplu sfărîmă, de-a dreptul și imediat, organele de asuprire a poporului, cucerește puterea, ia în stăpînire tot ceea ce era considerat ca aparținînd diverșilor asupritori ai poporului, într-un cuvînt tocmai acea perioadă cînd se trezește gîndirea și rațiunea milioanei de oameni oprimați, cînd se trezește nu numai pentru a citi cărți, ci pentru fapte, pentru fapte vii, omeștești, pentru creația istorică.

Priviți cu ce aer de magnificență raționează acest cavalier : „Vîrtejul s-a învîrtit și s-a potolit în același loc“. Dar dacă filistinii liberali mai sînt în viață, dacă nu i-au înghițit Dubasovii, asta se datorește tocmai acestui vîrtej. „În același loc“ spuneți ? În primăvara anului 1906, Rusia se află în același loc ca în septembrie 1905 ?

Da, în decursul întregii perioade „cadete“, Dubasovii și Durnovii tîrăsc și vor tîri Rusia „în mod conștient, metodic și sistematic“ înapoi, pentru a o întoarce la septembrie 1905, dar ei nu au destulă forță, pentru că în perioada de vîrtej proletarul, feroviarul, țăranul și soldatul rebel au împins întreaga Rusie înainte cu viteza unei locomotive.

Dacă acest vîrtej nesăbuit s-ar fi potolit cu adevărat, Duma cadetă ar fi condamnată să se ocupe de problema spoirii la-voarelor.

Dar domnul Blank nici nu bănuiește că problema dacă vîrtejul s-a potolit este o problemă de sine stătătoare și pur științifică, că răspunsul la această problemă determină o serie întreagă de probleme ale tacticii și că, dimpotrivă, fără a răspunde la această problemă, nu te poți orienta cît de cît just în problemele tacticii actuale. Nu pe baza unei anumite analize a datelor și a diferitelor considerente a ajuns domnul Blank la concluzia că în prezent nu există condiții pentru o mișcare care să ia forma unui vîrtej (o asemenea concluzie, dacă ar fi întemeiată, ar avea într-adevăr o însemnătate esențială pentru stabilirea tacticii, deoarece, repetăm, nu este permis să se stabilească tactica pe baza unei simple „preferințe“ pentru o cale sau alta) ; nu, el își exprimă pur și simplu convingerea profundă (și profund mioapă) că nici nu ar putea fi altfel. La drept vorbind, domnul Blank privește „vîrtejul“ exact așa cum îl privesc alde domnii Witte, Durnovo, Bülow și alți birocrați germani, care încă de mult au calificat anul 1848 ca „un an al nebuniei“. Cuvintele domnului Blank despre potolirea vîrtejului nu sînt expresia unei convingeri științifice, ci a prostiei filistine, pentru care orice vîrtej, și în general vîrtejul, înseamnă „dispariția gîndirii și a rațiunii“.

„Social-democrația a revenit la punctul ei de plecare“, ne asigură domnul Blank. Noua tactică a menșevicilor îndreaptă mișcarea social-democrată din Rusia pe calea pe care merge întreaga social-democrație internațională.

După cum vedeți, domnul Blank consideră, nu se știe de ce, calea parlamentară ca „un punct de plecare“ (deși în Rusia ea nu putea fi punctul de plecare al social-democrației). Domnul Blank consideră calea parlamentară ca fiind, ca să zicem așa, calea normală, principală și chiar singura

cale, calea unică și exclusivă a social-democrației internaționale. Domnul Blank nici nu bănuiește că în această privință el nu face decît să repete în întregime denaturarea burgheză a social-democratismului, denaturare care predomină în presa liberală germană și pe care și-a însușit-o cîndva bernsteiniada. Una dintre metodele de luptă burghezul liberal o consideră singura metodă de luptă. Și aici se face simțită din plin influența concepției brentaniste despre mișcarea muncitorească și despre lupta de clasă. Domnul Blank nici nu bănuiește că social-democrația europeană a pășit și a putut să pășească pe calea parlamentară numai atunci cînd condițiile obiective au scos de pe ordinea de zi a istoriei problema ducerii pînă la capăt a revoluției burgheze, numai atunci cînd regimul parlamentar a devenit într-adevăr principala formă de dominație a burgheziei și principala arenă a luptei sociale. Fără să se gîndească dacă în Rusia există sau nu parlament și regim parlamentar, el se grăbește să afirme pe un ton care nu admite replică: social-democrația *a revenit* la punctul ei de plecare. Mîntea burghezului poate concepe *numai* revoluții democratice neduse pînă la capăt (deoarece *interesele* burgheziei cer ca revoluția să nu fie dusă pînă la capăt). Mîntea burghezului se teme de orice metode neparlamentare de luptă, de orice acțiuni fătîșe ale maselor, de orice revoluție în sensul direct al cuvîntului. Instinctiv burghezul se grăbește să declare, să proclame și să considere drept autentic orice parlamentarism falsificat, ca să pună capăt „virtejului amețitor“ (primejdios nu numai pentru capul multor burghezi slabi de minte, ci și pentru buzunarul lor). Iată de ce cadeții nici nu sînt în stare să înțeleagă această problemă științifică și realmente importantă: dacă se poate considera că în Rusia metoda parlamentară de luptă are o însemnătate esențială și că în Rusia mișcarea sub formă de „virtej“ și-a epuizat toate resursele. Substratul material, de clasă al acestei neînțelegeri e foarte limpede: n-au decît să sprijine Duma cadetă printr-o grevă pașnică sau printr-o altă acțiune, dar nu cumva să se gîndească la o luptă serioasă, hotărîtă, la o luptă distrugătoare, la o insurecție împotriva absolutismului și monarhiei.

„Acum a venit din nou rîndul gîndirii și al rațiunii“, spune cu entuziasm domnul Blank despre perioada victoriilor lui

Dubasov. Vrei să știi ceva, d-le Blank ? În Rusia n-a existat nici o perioadă despre care să se poată spune că „a venit rîndul gîndirii și rațiunii“ cu atîta temei cum se poate spune despre perioada lui Alexandru al III-lea ! Chiar așa. Tocmai în această perioadă vechiul narodnicism rus a încetat de a mai fi o simplă privire visătoare îndreptată spre viitor și, prin studiile sale asupra realității economice din Rusia, a îmbogățit gîndirea socială rusă. Tocmai în această perioadă gîndirea revoluționară rusă a lucrat mai intens ca oricînd, creînd bazele concepției social-democrate despre lume. Da, noi, revoluționarii, sîntem departe de a nega rolul revoluționar al perioadelor reacționare. Noi știm că forma mișcării sociale se schimbă, că perioadelor de creație politică directă a maselor populare le urmează în istorie perioade în care domnește o liniște aparentă, în care masele abrutizate și strivite de mizerie și de munca lor de ocași tac sau dorm (se pare că dorm), în care mijloacele de producție sînt revoluționate deosebit de rapid și în care gîndirea reprezentanților înaintați ai rațiunii umane face bilanțul trecutului și creează noi sisteme și noi metode de cercetare. Căci și în Europa perioada care a urmat după înăbușirea revoluției din 1848 s-a caracterizat printr-un progres economic fără precedent și prin creații ale gîndirii ca, de pildă, „Capitalul“ lui Marx. Într-un cuvînt, „gîndirii și rațiunii“ le vine uneori „rîndul“ în perioadele istorice ale omenirii întocmai așa cum unui om politic șederea la închisoare îi favorizează activitatea și îndeletnicirile științifice.

Dar tocmai în aceasta constă nenorocirea acestui filistin burghez, că nu e conștient de caracterul de închisoare, ca să zicem așa, sau dubasovist al remarcii sale. El nu-și dă seama de problema fundamentală : oare revoluția rusă a fost înăbușită sau merge spre un nou avînt ? s-a schimbat oare forma mișcării sociale, s-a schimbat ea oare dintr-o formă revoluționară într-una care poate fi adaptată la dubasovism ? Mai există oare forțe pentru un „vîrtej“ sau nu ? Mîntea burghezului nu-și pune aceste probleme, deoarece pentru el revoluția în general înseamnă un vîrtej nesăbuit, pe cînd reforma înseamnă că a venit rîndul gîndirii și al rațiunii.

Priviți sentențioasele lui considerații asupra organizării. „Prima sarcină“ a gândirii și a rațiunii, ne învață el, „trebuie să fie luarea unor măsuri preventive ca să nu se mai repete cele ce s-au petrecut în prima perioadă a revoluției ruse, în Sturm- und Drang-Zeit a acesteia, adică împotriva acțiunii distructive a torentelor și a uraganelor revoluției. În acest scop, singurul mijloc real este extinderea și întărirea organizațiilor“.

După cum vedeți, cadetul privește lucrurile astfel : perioada uraganului a distrus organizațiile și spiritul de organizare (vezi în „Novoe Vreeme“, vreau să spun în „Polearnaia Zvezda“, articolele lui Struve împotriva anarhiei, spontaneității, spiritului anarhic în revoluție etc. etc.), pe când perioada gândirii și a rațiunii, ocrotite de Dubasov, este o perioadă a creării de organizații. Revoluția este un lucru rău ; ea distruge, este un uragan, un vârtej amețitor. Reacțiunea este un lucru bun ; ea creează, ea reprezintă vântul favorabil și o perioadă de activitate conștientă, metodică și sistematică.

Și acest filozof al partidului cadet calomniază din nou revoluția și își dă în vileag întreaga sa predilecție pentru formele și condițiile burgheze, mărginite ale mișcării. Uraganul a distrus organizațiile ! Ce minciună sfruntată ! Arătați-ne vreo perioadă din istoria Rusiei sau din istoria universală, arătați-ne o perioadă de șase luni sau de șase ani în care să se fi făcut atât de mult pentru organizațiile libere spontane ale maselor populare cât s-a făcut în perioada de șase săptămâni de vîrtej revoluționar din Rusia, cînd au fost date uitării, după cum afirmă calomniiatorii revoluției, toate principiile și ideile, iar rațiunea și gîndirea au dispărut. Ce a fost greva generală din Rusia ? Asta, după d-ta, n-a fost o organizație ? Ea nu este înscrisă în registrele poliției, nu este o organizație permanentă, și de aceea nu vrei s-o pui la socoteală. Să luăm organizațiile politice. Știi d-ta că poporul muncitor, masa înapoiată, n-a intrat niciodată atât de bucuros în organizațiile politice, n-a sporit în proporții atât de gigantice efectivul asociațiilor politice și n-a creat niciodată asemenea organizații semipolitice originale cum sînt Sovietele de deputați ai muncitorilor ? Dar d-ta te temi de organizațiile politice ale proletariatului. D-tale, ca unui adevărat brentanist

ce ești, și se par mai puțin primejdioase pentru burghezie (și de aceea mai solide, mai serioase) organizațiile sindicale. Să luăm organizațiile sindicale și vom vedea că, în pofida tuturor birfelilor filistine că în perioada revoluției aceste organizații ar fi fost ignorate, nicidecum nu s-a creat în Rusia o asemenea puzderie de organizații muncitorești sindicale ca în această perioadă. Coloanele ziarelor socialiste, și tocmai ale celor socialiste, și ale ziarului „Novaia Jizn“, și ale ziarului „Nacealo“, erau pline de știri privitoare la crearea de noi și noi organizații sindicale. Pături înepoiate ale proletariatului, ca, de pildă, personalul casnic, care într-o perioadă de progres mic-burghez „metodic și sistematic“ numai cu greu pot fi urnite în decurs de decenii, au dat dovadă de o mare înclinație și capacitate de a se organiza. Să luăm Uniunea țărănească. Acum e foarte ușor să întilnești cadeți care vorbesc cu un superb dispreț despre această uniune: dar ce-i asta, spun ei, o organizație semifictivă! Nici urmă n-a rămas din ea! Da, domnilor, aș fi vrut să văd ce ar fi rămas din organizațiile voastre cadete dacă ar fi fost nevoite să lupte împotriva expedițiilor de pedepsire, împotriva nenumăraților Lujenovski, Rimani, Filonovi, Avramovi și Jdanovi de la sate. Uniunea țărănească a crescut cu o repeziciune fantastică în perioada de vîrtej revoluționar. Ea era o organizație cu adevărat populară, de masă, care, desigur, împărtășea o seamă de prejudecăți ale țăranilor, care se lăsa influențată de iluziile mic-burgheze ale acestora (așa cum și socialiștii-revoluționari de la noi se lasă influențați), dar era o organizație a maselor incontestabil reală, avînd o „bază“, o organizație incontestabil revoluționară în esență, capabilă să aplice metode de luptă cu adevărat revoluționare, o organizație care n-a îngustat, ci a lărgit amploarea creației politice a țărănimii, care a adus pe scenă pe țăranii înșiși cu ura lor împotriva cinovnicilor și a moșierilor și nu pe semiintelectualii care sînt atît de des înclinați să născocoască tot felul de proiecte de tranzacții între țărănimea revoluționară și moșierii liberali. Nu, în disprețul obișnuit față de Uniunea țărănească se manifestă mai ales mărghinirea burgheză filistină a cadetului, care nu are încredere în activitatea revoluționară a poporului și care se teme de această activitate. În zilele libertății,

Uniunea țărănească a fost una dintre cele mai puternice realități, și putem spune dinainte cu certitudine că, dacă alde Lujenovski și Riman nu vor măcelări alte zeci de mii de tineri țărani progresiști, dacă va mai sufla cît de cît un vînt de libertate, această uniune va crește văzînd cu ochii, va fi o organizație pe lîngă care actualele comitete cadete vor apărea ca un firicel de praf *.

Să rezumăm : în perioadele de virtejuri revoluționare, creația organizatorică a poporului, îndeosebi a proletariatului, iar apoi și a țărănimii, este de milioane de ori mai puternică, mai bogată și mai productivă decît în perioadele de așa-zis progres istoric calm (care se desfășoară cu viteza carului cu boi). Păreră contrară a domnilor Blank este o denaturare burgheză-birocratică a istoriei. Pentru bunul burghez și pentru funcționarul corect, organizații „adevărate“ sînt numai organizațiile înscrise frumușel în registrele poliției și care se conformează riguros diverselor „regulamente provizorii“. El nu poate concepe că ar putea exista ceva metodic, sistematic, fără regulamente provizorii. De aceea nu trebuie să ne înșelăm în privința adevăratei semnificații a cuvintelor sfărăitoare ale cadetului care vorbește despre disprețul romantic față de activitatea legală și despre desconsiderarea aristocratică a economicului. Adevărata semnificație a acestor cuvinte nu poate fi decît una singură : teama burgheză-opportunistă în fața activității revoluționare a poporului.

În sfîrșit, să examinăm ultimul punct din „teoria“ cadetă a d-lui Blank : raportul dintre democrația muncitorească și democrația burgheză. Considerațiilor domnului Blank în le-

* Desigur, Uniunea țărănească, nefiind o organizație de clasă, conține și ea elemente de destrămăre. Cu cît mai apropiată este victoria răscoalei țărănești și cu cît această victorie va fi mai deplină, cu atît va fi mai apropiată și destrămărea acestei uniuni. Dar pînă la victoria răscoalei țărănești și pentru obținerea acestei victorii, Uniunea țărănească este o organizație puternică și plină de vitalitate. Rolul ei va înceta o dată cu victoria deplină a revoluției burghezo-democratice, în timp ce rolul organizațiilor proletare tocmai atunci va fi deosebit de important și de necesar în lupta pentru socialism, pe cînd rolul organizațiilor cadete este de a împiedica victoria deplină a revoluției burgheze, de a străluci în perioadele de pregătire a acestei revoluții, în perioadele de declin, de stagnare și de dominație a Dubasovilor. Cu alte cuvinte : țărănimea va învinge în revoluția burghezo-democratică, și prin aceasta își va epuiza definitiv revoluționarismul ei ca țărănime. Proletariatul va învinge în revoluția burghezo-democratică, și acest lucru nu va face decît ca el să-și desfășoare într-adevăr revoluționarismul său real, socialist. Cît despre mica burgheză cadetă, ea își va epuiza spiritul opoziționist tot așa cum i se vor spulbera iluziile constituționaliste chiar a doua zi.

gătură cu această temă merită să li se dea o foarte mare atenție din partea social-democrației, deoarece ele constituie o mostră de denaturare a lui Marx prin referiri la Marx. Întocmai așa cum Brentano, Sombart, Bernstein & Co. substituiau marxismului brentanismul, folosind terminologia lui Marx, invocând afirmații izolate ale lui Marx, dându-se drept marxiști, întocmai așa și cadeții noștri se îndeletnicesc cu „treaba delicată“ de a-l falsifica pe Marx în problema raportului dintre democrația muncitorească și democrația burgheză.

Fără o coordonare a acțiunilor democrației muncitorești și ale democrației burgheze, nu este posibil succesul revoluției burgheze democratice. E un adevăr sfânt. Un adevăr indiscutabil. Voi aveți impresia, domnilor Blank, Izgoev & Co., că social-democrații revoluționari au uitat acest lucru mai ales în perioada de „vârtej“? Vă înșelați sau cu bună-știință substituiți noțiunii de democrație *burgheză revoluționară* noțiunea de democrație burgheză în general, inclusiv cea monarhistă-liberală, inclusiv cea oportunistă și chiar, în primul rînd, cea monarhistă-liberală. Citiți „Novaia Jizn“ și veți vedea că *aproape în fiecare număr* se vorbește despre o acțiune comună, despre un acord de luptă între democrația muncitorească și democrația burgheză revoluționară. Despre însemnătatea Uniunii țărănești și a mișcării țărănești se vorbește în acest ziar în expresiile cele mai energice. În pofida legendelor cadete despre intoleranța și doctrinarismul îngust al marxiștilor, acolo este pe deplin recunoscută însemnătatea uniunilor și a organizațiilor *fără partid**, dar numai a organizațiilor *revoluționare* fără partid. Iată în ce constă miezul problemei, pe care brentaniștii noștri în politică îl estompează cu iscusință: *care anume* elemente ale democrației burgheze sînt capabile să ducă pînă la capăt revoluția burghezo-democratică atunci cînd această revoluție se află, ca să zicem așa, la jumătatea drumului ei? Elementele care adoptă programul monarhist-liberal, care s-au împotmolit de tot în iluziile constituționaliste și improșcă cu balele indignării, dezaprobării și regretelor filistine perioadele revoluționare, metodele revoluționare de creație istorică? Sau acelea care adoptă pro-

* Vezi în „Novaia Jizn“ articolul meu: „Partidul socialist și revoluționarismul fără partid“. (Vezi volumul de față, pag. 128—136. — *Nota red.*)

gramul unei victorii depline a răscoalei țărănești (în locul unei tranzații între țărani și moșieri), al unei victorii depline a democrației (în locul unei tranzații a unei Camere inferioare democratice cu Camera superioară și cu monarhia)? V-ați gândit vreodată la această problemă, domnilor Blank și Izgoev? Cu cine trebuie „să lovim împreună“ în momentul de față: cu *conciliatorii* burghezo-democrați sau cu *revoluționarii* burghezo-democrați?

N-ați auzit oare, stimați amatori de a-l cita și a-l denatura pe Marx, cât de necruțător a biciuit el în 1848 pe conciliatorii burghezo-democrați din Germania? ¹⁴³ Și doară acești conciliatori nu făceau parte dintr-o nenorocită de Dumă de stat, ci din Adunarea națională; ei erau democrați mult mai „hotărâți“ (în vorbe) decât cadeții noștri.

Și peste cincisprezece ani, în perioada „conflictului constituțional“ din Prusia, aceiași Marx și Engels au sfătuit partidul muncitoresc să-i sprijine pe democrații burghezi progresiști, care nu erau cu nimic mai buni decât democrații de la Frankfurt ¹⁴⁴. După părerea dv., aceasta este o contradicție și o inconsecvență a lui Marx și Engels? După părerea dv., aceasta dovedește că și lor aproape că le-au dispărut „gîndirea și rațiunea“ în timpul „virtețului revoluționar“ (aceasta este părerea majorității bernsteinienilor și a cadeților)? În realitate, nu este vorba aici de nici o contradicție: în perioada luptei revoluționare, Marx a biciuit în modul cel mai necruțător iluziile constituționaliste și pe conciliatorii constituționaliști. Cînd toate forțele „virtețului“ revoluționar s-au epuizat, cînd nu mai încăpea nici o îndoială că cadeții germani au trădat definitiv revoluția, cînd era cert că insurecțiile au fost cu desăvîrșire înăbușite și cînd starea de prosperitate economică nu permitea să se mai spere într-o repetare a lor, atunci și *numai atunci* (Marx și Engels nu erau oameni care să dea dovadă de lașitate și să-și piardă încrederea în insurecție după prima înfrîngere!), numai atunci au admis ei forma parlamentară ca principala formă de luptă. În parlament, o dată ce ai intrat acolo, nu numai că poți, dar și trebuie, în anumite condiții, să sprijini pe transfugul Izgoev împotriva lui Șipov, pe Șipov împotriva lui Durnovo. Uneori,

în lupta *pentru* un parlamentarism adevărat, nu e nimic mai primejdios decât „conciliatorii” cadeți.

Dacă vreți să-l invocați pe Marx, domnilor, încercați să demonstrați că Duma noastră este un organ al dominației burgheziei într-o Rusie liberă și nu o frunză de viță a absolutismului. Veți spune că a doua ipostază se poate transforma în prima printr-o seamă de mici schimbări și că alegerile cadete constituie tocmai o astfel de „transformare” și nu o transformare mică, ci una mare.

Bine. Dar prin aceasta nu faceți decât să îndepărtați problema, și nu s-o rezolvați. Și, în prezent, Duma actuală și-a depășit într-atâta cadrul, încât poate să fie un organ al puterii? Aceia dintre voi care cred acest lucru și caută să facă poporul să creadă acest lucru răspîndesc pur și simplu cele mai dăunătoare iluzii constituționaliste sînt de-a dreptul contrarevoluționari. Iar aceia care socot că e probabil că „Durnovo va fi menținut pentru a dizolva Duma” * sau care înțeleg că fără un asalt extra-„parlamentar”, revoluționar nu s-a asigurat încă nimic ** lasă ei înșiși să se vadă cît de șubredă este poziția lor. Prin mărturisirile lor, ei arată limpede că politica cadeților este o *politică de moment* și nu o politică de apărare serioasă a intereselor *permanente* și fundamentale ale revoluției. Aceste mărturisiri arată că, în momentul dezlănțuirii *noii crize revoluționare* care se coace în prezent, de cadeți se vor desprinde o sumedenie de elemente burghezo-democratice revoluționare, pe care batjocorirea Dumei de către alde domnii Durnovo le va împinge pe baricade. Prin urmare, întreaga deosebire constă doar în faptul că voi vreți să frînați această nouă luptă inevitabilă, *s-o limitați, s-o restrîngeți* la sarcina sprijinirii Dumei cadete, pe cînd noi vrem să orientăm toate gândurile, toate eforturile, toată munca noastră de agitație, de propagandă și de organizare spre a lărgi amploarea acestei lupte peste limitele programelor cadete, a o lărgi pînă la completa răsturnare a absolutismului, pînă la victoria deplină a răscoalei țărănești, pînă la

* „Rusi” și „Molva”.

** P. Miliukov. „Elementele conflictului”, în „Reci” nr. 30 (din 24 martie), un foarte interesant „credo” al unui conciliator.

convocarea pe cale revoluționară a unei adunări constituante a întregului popor.

Voi aveți impresia că la noi, în Rusia, nu există nici un fel de democrație burgheză revoluționară, că în Rusia cadeții sînt singura sau, cel puțin, principala forță a democrației burgheze. Dar aveți această impresie numai pentru că sînteți miopi, pentru că vă mulțumiți să observați fenomenele politice numai la suprafață, pentru că nu vedeți și nu înțelegeți „esența constituției“. În calitatea voastră de oameni politici ai momentului, sînteți cei mai tipici oportuniști, deoarece, din pricina intereselor de moment ale democrației, voi nu vedeți interesele ei mai profunde și mai esențiale, din pricina sarcinilor de moment uitați sarcinile zilei de mâine, mai importante, din pricina etichetei nu vedeți conținutul. În Rusia există o democrație burgheză revoluționară și nu se poate să nu existe atîta timp cît există o țărănime revoluționară, legată prin miliarde de fire și de sărăcimea de la orașe. Această democrație stă ascunsă *numai* din pricina isprăvilor diverșilor Rimani și Lujenovski. Și ziua de mâine va demasca inevitabil iluziile cadete. Ori regimul de represiuni va rămîne așa cum a fost, alde Riman și Lujenovski „își vor face treaba“, Duma cadetă va pălăvrăgi, și atunci pentru masele imense ale populației va deveni dintr-o dată limpede toată nimicnicia acestei Dume și nimicnicia partidului care va domina în cadrul ei. Va surveni o explozie puternică, la care, desigur, vor lua parte nu cadeții ca partid, ci tocmai acele elemente ale populației care alcătuiesc democrația revoluționară. Ori regimul de represiuni va slăbi, guvernul va face unele concesii, Duma cadetă, firește, va începe să se topească chiar de la primele concesii și va consimți nu numai la formula Șipov, ci, poate, chiar la ceva și mai rău. Natura contrarevoluționară a cadeților (care s-a manifestat deosebit de viu în perioada de „virtetj“ și care se face permanent simțită în publicistica lor) se va manifesta din plin. Dar *prima* adiere a unui vînt de libertate, prima atenuare a represiunilor va începe *în mod inevitabil* să cheme din nou la viață sute și mii de organizații, asociații, grupuri, cercuri și instituții cu caracter democrat-revoluționar. Iar acest fenomen, tot atît de inevitabil, va duce din nou la un „virtetj“, la o repetare a luptei din octombrie-

decembrie, însă pe o scară incomparabil mai largă. Cadeții, care acum strălucesc, vor fi atunci din nou eclipsați. De ce? Pentru că viermii mișună în jurul cadavrelor, nu în jurul oamenilor vii.

Cu alte cuvinte, cadeții pot face ca poporul „să capete” definitiv „poftă”, cum ar spune Durnovo, „de libertatea poporului”, dar fără îndoială că ei nu pot în nici un caz să ducă o luptă reală pentru o libertate reală, fără ghilimele, a poporului, pentru o libertate care să nu fie bazată pe o tranzacție cu absolutismul. Este cert că această luptă va trebui să fie dusă – și ea va fi dusă – de alte partide, de alte elemente sociale și nu de cadeți. De aceea se înțelege că social-democrația revoluționară nu e de loc geloasă de succesele cadeților și că ea continuă să-și îndrepte întreaga atenție asupra acestei lupte reale, nu trucate, care urmează să se dea.

Domnul Blank citează cuvintele lui Marx despre marea însemnătate a democrației burgheze. Pentru a exprima adevărata părere a lui Marx ar fi trebuit să adauge: și *marele ei rol trădător*. Marx a vorbit de mii de ori despre acest lucru în diferite pasaje din diferite opere ale sale. Tov. Plehanov, care în politica actuală înclină spre brentanism, a dat uitării aceste indicații ale lui Marx. Tov. Plehanov nici nu bănuiește măcar *ce* anume poate să trădeze democrația liberală. Răspunsul este foarte simplu, tovarășe Plehanov: partidul „libertății poporului” a trădat și va trăda libertatea poporului.

Domnul Blank ne învață că nu trebuie să împingem democrația burgheză „în brațele reacțiunii, în brațele contrarevoluției”. Îl vom întreba pe acest cadet înțelept: vreți să vorbim despre lumea ideilor, a teoriilor, a programelor, a liniilor tactice? sau despre lumea intereselor materiale de clasă? Vom vorbi și de una și de alta. Cine l-a împins în brațele contrarevoluției pe prietenul dumneavoastră, d-l Struve, și când? Domnul Struve era contrarevoluționar în 1894, când în ale sale „Note critice” formula rezerve brentaniste în ceea ce privește marxismul. Și cu toate eforturile unora dintre noi de a-l „împinge” de la brentanism spre marxism, domnul Struve a trecut definitiv la brentanism. Și nota *contrarevoluționară* n-a dispărut *niciodată* din coloanele

ziarului „Osvobojenie“, ale publicației *ilegale* „Osvobojenie“. Ce este aceasta, o întâmplare? Este o întâmplare că tocmai perioada de „vîrtej“, perioadă de activitate revoluționară a poporului, l-a determinat pe domnul Struve să fondeze „Polearnaia Zvezda“, acest organ model de bombăneală reacționară?

Ce îl împinge, în general, de partea reacțiunii și contra-revoluției pe micul producător din societatea bazată pe producția de mărfuri? Situația lui în societatea capitalistă, faptul că se află între burghezie și proletariat. În toate țările și în orice condiții politice, micul burghez în mod necesar și inevitabil oscilează între revoluție și contrarevoluție. El vrea să se elibereze de sub jugul capitalului și să-și consolideze situația sa de mic proprietar. Această problemă este, în fond, de nerezolvat, oscilațiile micului burghez sînt inevitabile și de neînălțurat, datorită însăși esenței structurii societății contemporane. De aceea numai ideologiile micii burghezii își pot închipui că *se pot concepe* manifestări ale inițiativei revoluționare a muncitorilor sau a țăranilor ridicăți împotriva proprietății funciare moșierești care *să nu împingă* o anumită parte a democrației burgheze în brațele reacțiunii. Numai cavalerii filistinismului pot deplînge acest lucru.

Oare domnii Blank și Izgoev (sau tovarășul Plehanov) își închipuie, de pildă, că e posibilă o victorie *deplină* a răscoalei țărănești, o deplină „confiscare a pămînturilor“ (lozinca lui Plehanov) moșierești fără despăgubire care să nu împingă în brațele contrarevoluției trei cincimi din „democrația burgheză“ cadetă? N-ar trebui oare, din această cauză, să începem să ne tîrguim cu cadeții asupra unui program agrar „rațional“, ce credeți, tovarășe Plehanov? ce ziceți, domnilor Blank și Izgoev & Co.?

Și acum finalul considerațiilor politice ale cadetului nostru: *dacă în momentul de față democrația burgheză este împotriva unei insurecții armate, nici vorbă nu poate fi și nu trebuie să fie de o insurecție armată.*

Aceste cuvinte exprimă întreaga esență și întregul sens al politicii cadete: să subordoneze cadeților proletariatul, să-l ia la remorcă în problema fundamentală a comportării sale politice și a luptei sale politice. Asupra acestui lucru nu tre-

buie să închidem ochii. Domnul Blank se pricepe foarte bine să deruteze oamenii : el nu vorbește despre cadeți, ci despre democrația burgheză în general. El vorbește despre „momentul de față” și nu despre insurecție în general. Dar numai un copil ar putea să nu vadă că aceasta nu este altceva decît o încercare de derutare și că adevăratul sens al concluziei lui Blank este tocmai cel arătat de noi : am mai arătat printr-o serie de exemple că domnul Blank (ca și toți cadeții) ignorează în mod sistematic democrația burgheză situată mai la stînga decît cea cadetă, că el, în conformitate cu întreaga sa poziție de susținător al iluziilor constituționaliste, îi identifică pe cadeți cu democrația burgheză, ignorînd democrația burgheză revoluționară. Ceea ce ne rămîne nouă de făcut este să arătăm că cadeții sînt, în general, împotriva insurecției armate și nu numai împotriva alegerii nereușite a „momentului” (aceste două lucruri sînt surprinzător de des confundate, și pentru cadeți este deosebit de convenabil să le confunde, să-și camufleze negarea insurecției prin considerații asupra momentului ei). Nimic mai ușor decît să dovedim acest lucru : este suficient să ne referim la publicația *ilegală* „Osvobođenje”, în care în primăvara și în vara anului 1905, după 9 ianuarie și înainte de 9 octombrie, domnul Struve lupta împotriva insurecției armate, încercînd să demonstreze că este „o nebunie și o crimă” să preconizezi insurecția armată. Evenimentele l-au dezmințit în suficientă măsură pe acest contra-revoluționar. Evenimentele au arătat că numai datorită *îmbinării grevei generale cu insurecția armată*, îmbinare prevăzută de marxiști și preconizată de ei ca lozincă, și-a cucerit Rusia recunoașterea libertății și rudimente de constituționalism. Numai niște social-democrați absolut izolați, care nu au partizani în Rusia (cum este, de pildă, Plehanov), dînd dovadă de lașitate, au spus despre insurecția din decembrie : „Nu trebuia să se pună mîna pe arme”. Dimpotrivă, imensa majoritate a social-democraților sînt de acord că insurecția a fost o ripostă necesară la răpirea libertăților, că ea a ridicat întreaga mișcare pe o treaptă superioară și a demonstrat că se poate lupta împotriva armatei. Ultimul fapt a fost recunoscut pînă și de un martor nepărtinitor, un om cumpănit și precaut cum este Kautsky.

Iar acum priviți la ce se reduce morala domnilor Blank : proletariatul nu trebuie să se gîndească la insurecție dacă partidul cadet (care niciodată n-a fost un partid revoluționar) nu e pentru insurecție (deși împotriva insurecției el este și în momentul de față și în toate celelalte momente). Nu, domnule Blank ! Proletariatul va ține neapărat seama de democrația burgheză și în problema insurecției în general, și în problema momentului insurecției în special, însă în orice caz nu de democrația cadetă, ci de democrația burgheză revoluționară ; nu de curente și partidele monarhiste-liberale, ci de cele republicane-revoluționare ; nu de flecarii care se mulțumesc cu un simulacru de parlament, ci de masa țărănească (și ea tot democrație burgheză), care își definește în alt mod decît cadeții atitudinea față de insurecție.

„Cadeții sînt împotriva insurecției“. Dar ei niciodată n-au fost și niciodată nu pot fi pentru insurecție. Ei se tem de ea. Ei au naivitatea să-și închipuie că de dorința lor, de dorința unor elemente intermediare care se țin deoparte de această luptă directă și extrem de ascuțită *depinde* rezolvarea problemei insurecției. Ce eroare ! Absolutismul se pregătește de război civil, și îl pregătește tocmai acum în mod deosebit de sistematic. În legătură cu problema Dumei se coace o nouă criză politică, mult mai amplă și mai adîncă. Și în rîndurile masei țărănești, și în rîndurile proletariatului se mai găsesc o sumedenie de elemente combative care cer nestrămutat libertatea poporului, iar nu tranzacții care ciuntesc libertatea poporului. Oare de voința unui partid sau a altuia depinde în aceste condiții dacă va fi sau nu insurecție ?

Întocmai așa cum filistinul din Europa occidentală în ajunul revoluției socialiste visează la atenuarea contradicțiilor de clasă dintre burghezie și proletariat, îl îndeamnă pe acesta din urmă să nu împingă în brațele reacțiunii pe reprezentanții celei dintîi, se pronunță pentru pacea socială și respinge cu un sentiment de profundă indignare morală ideea neștiințifică, îngustă, complotistă, anarhistă etc. a catastrofei, așa și filistinul rus, atunci cînd revoluția noastră burghezo-democratică se află la jumătatea drumului, visează la atenuarea contradicției dintre absolutism și libertatea poporului, îndeamnă pe revoluționari, adică pe toți partizanii hotărîți și

consecvenți ai libertății poporului, să nu împingă burghezia liberală în brațele reacțiunii, se pronunță pentru calea constituțională și, cu un sentiment de indignare adevărată care-și găsește un sprijin în idealismul filozofic, respinge ideea neștiințifică, îngustă, complotistă, anarhistă etc. a insurecției. Filistinului din Europa occidentală, muncitorul conștient îi spune : catastrofa nu va depinde de elementele intermediare, ci de ascuțirea extremelor. Filistinului rus (iar cadetul este un filistin ideal în politică), muncitorul conștient îi spune : insurecția depinde nu de voința liberalilor, ci de acțiunile absolutismului și de creșterea conștiinței și a revoltei țărănimii revoluționare și a proletariatului. Filistinii din Europa occidentală îi spun proletariatului : nu-l îndepărta pe micul țăran și, în general, nu îndepărta de tine mica burghezie luminată, social-liberală, reformatoare, nu te izola, numai reacțiunea vrea să te izoleze. Proletarul răspunde : în interesul întregii omeniri muncitoare, trebuie să mă izolez de cei care vor să concilieze burghezia cu proletariatul, deoarece acești conciliatori mă sfătuiesc să dezarmez, deoarece, propovăduind o înțelegere, propovăduind o atenuare a contradicțiilor etc., ei exercită o influență extrem de dăunătoare, imediat și practic dăunătoare, asupra conștiinței clasei asuprite. Dar de toată această uriașă masă de mici burghezi, de masa muncitoare care e capabilă să se situeze pe punctul de vedere al proletariatului, care nu visează la o înțelegere, nu se lasă ademenită de ideea consolidării micii gospodării în societatea capitalistă și nu renunță la lupta împotriva orînduirii capitaliste însăși, de această masă nu mă izolez.

În alte condiții, într-o altă perioadă istorică, în ajunul (ba chiar nu în ajunul, ci în mijlocul) revoluției burghezo-democratice și nu socialiste, o situație analogă are loc și în Rusia. Filistinul spune proletariatului : reacțiunea vrea să te izoleze, tu trebuie să izolezi reacțiunea, nu-l îndepărta deci pe cadet, pe cadetul luminat, liberal din punct de vedere politic și care dorește reforme. Proletarul răspunde : în vederea unei lupte reale pentru o libertate reală, trebuie să mă izolez de cei care vor să concilieze absolutismul cu reprezentanța poporului, deoarece acești conciliatori ne sfătuiesc să dezarmăm ; ei întunecă conștiința civică a poporului prin propovăduirea „păcii

politice" și prin răspîndirea iluziilor constituționaliste. Dar acești conciliatori, toți acești cadeți nu sînt nicidecum poporul, nu sînt nicidecum masa, nu sînt nicidecum o forță, cum au impresia oamenii care se lasă influențați de o stare de spirit de moment și de impresii de moment și care țipă acum despre primeidia izolării proletariatului. Adevărata masă este țărănimea revoluționară și adevărata sărăcime a populației de la orașe. Și de această masă nu mă izolez, o chem să se elibereze de iluziile constituționaliste, o chem la lupta adevărată, o chem la insurecție. De starea de spirit și de felul cum se dezvoltă conștiința *acestei* mase (și nicidecum a conciliatorilor cadeți) voi ține seama cu toată seriozitatea atunci cînd voi fixa momentul insurecției; dar de dragul unui succes de moment, de dragul falsei străluciri a parlamentarismului cadet (sau, poate, ar fi mai bine să spun a parlamentarismului dubasovist) nu voi da nici o clipă uitării lupta revoluționară împotriva absolutismului, luptă care se coace foarte repede și care se va da, probabil, într-un viitor apropiat.

A fost o vreme – nu e mult de atunci – cînd în Europa strălucea, făcea zarvă social-liberalul, micul burghez conciliator, care impunea alianțele și acordurile sale proletariatului. Aripa intelectuală a partidelor social-democrate s-a lăsat prinsă, ademenită de politica de moment și a creat faimoasa bernsteiniadă etc. Au trecut un an, doi și ceața „păcii sociale” s-a risipit definitiv, justețea poziției aripii revoluționare a social-democrației, aripă care s-a situat în mod consecvent pe punctul de vedere proletar, s-a vădit pe deplin.

În prezent, la noi în Rusia, victoriile cadeților și perspectiva unei Dume cadete au sucit capul tuturor. Există primejdia ca aripa intelectuală a partidului nostru să se lase ademenită de această strălucire, să se lase ademenită de ideea unor blocuri electorale cu cadeții, de ideea sprijinirii lor, de politica „unei atitudini pline de tact” față de cadeți și să nu vrea să definească limpede și precis, din punct de vedere proletar, natura de clasă mic-burgheză a acestui partid, caracterul dăunător al iluziilor lui constituționaliste, primejdia actuală a tacticii lui „de conciliere”. Vor trece nu cîteva ani, ci, poate, numai cîteva luni și ceața se va risipi, justețea punctului de

vedere al social-democrației revoluționare va fi confirmată de realitate, coloanele ziarelor și ale revistelor cadete vor înceta să mai abunde în laude la adresa unor social-democrați, laude jignitoare pentru proletariat și care denotă că în rîndurile social-democrației există o boală oarecare.

VI

INCHEIERE

Vorbind despre vederile domnului Blank, acest exponent cît se poate de tipic al politicii cadete, nu ne-am ocupat aproape de loc de vederile tovarășilor menșevici. Dar, din cele spuse mai sus, concluziile privitoare la poziția lor decurg de la sine. Chiar și laudele pe care cadeții le risipesc cu atîta zel la adresa menșevicilor sînt o dovadă că aceștia fac o oarecare greșeală. Presa cadetă reprezintă în momentul de față aproape nouă zecimi din întreaga presă politică din Rusia, și dacă toată această presă burgheză începe să laude, în mod sistematic și permanent, azi pe Plehanov, mâine pe Potresov („Nașa Jizn“), poimîine o rezoluție a tuturor menșevicilor, acesta este un indiciu neîndoios, deși, firește, indirect, că tovarășii menșevici fac sau sînt pe cale să facă o oarecare greșeală. Nu se poate ca opinia întregii prese burgheze să se depărteze prea mult de instinctul de clasă al burgheziei; or, burghezia simte foarte bine încotro bate vîntul.

Acesta însă, repetăm, este numai un indiciu indirect. Expunerea de mai sus ne conduce și la formularea directă a greșelilor care se observă în proiectele de rezoluții ale menșevicilor. Nu e locul să analizăm aici în amănunțime aceste rezoluții; putem să relevăm numai pe scurt ceea ce este mai important în legătură cu problema: „victoriile cadeților și sarcinile partidului muncitoresc“.

Greșeala menșevicilor este că ei nu formulează de loc și chiar, după cît se vede, dau cu totul uitării sarcina politică a proletariatului social-democrat conștient de a combate iluziile constituționaliste, sarcină care în momentul de față este atît de importantă. Într-o perioadă ca aceea prin care trece acum Rusia, proletariatul socialist, care se situează siguros pe punctul de vedere de clasă, care apreciază eveni-

mentele contemporane prin prisma concepției materialiste a istoriei și nu se abate de la această concepție și care este ostil oricăror sofisme și înșelăciuni mic-burgheze, nu poate să ignoreze această sarcină. Dacă ar ignora-o, ar înceta să fie un luptător de avangardă pentru libertatea deplină a poporului, un luptător care se situează mai presus de mărginirea burghezo-democratică. Dacă ar ignora-o, s-ar tîri neputincios în coada evenimentelor, care fac ca în momentul de față aceste iluzii constituționaliste să aibă rolul unui instrument de pervertire burgheză a proletariatului, așa cum în Europa teoria „păcii sociale“ era, pînă nu de mult, principalul instrument folosit de burghezie pentru a abate pe muncitori de la socialism.

Iluziile constituționaliste reprezintă o întreagă perioadă a revoluției ruse, o perioadă care era firesc să survină după înăbușirea *primei* insurecții armate (va urma și o a doua) și după victoriile cadeților în alegeri. Iluziile constituționaliste sînt, din punct de vedere politic, o otravă oportunistă și burgheză cu care, în milioanele lor de exemplare, ziarele cadete, profitînd de faptul că presa socialistă este redusă la tăcere, împuiază acum capetele oamenilor. Iată, avem în fața noastră ziarul „Tovarișci“¹⁴⁵, organ al cadeților, care se adresează „poporului“, și în special clasei muncitoare. În primul număr găsim o ditirambă la adresa cadeților: „În programul său, el (partidul cadet) promite (...hm ! hm ! pro-mi-te !)... să apere interesele țăranilor (à la Kaufmann ?) și ale muncitorilor (bineînțeleș !) și drepturile politice ale tuturor cetățenilor ruși fără nici o deosebire. Dacă acest partid va obține majoritatea în Duma de stat, actualul guvern, care a pricinuit poporului atîta rău, va trebui să plece, și la cîrma țării vor veni oameni noi (alde Muraviev în locul lui Witte ?), care *își vor pleca urechea la glasul poporului*“. Da, da... *Își vor pleca urechea la glasul poporului* !... Frumos mai scriu cadeții !

Sîntem convinși că nu se va găsi nici un socialist care să nu fie revoltat de această nerușinată minciună burgheză, care să nu fie în totul și absolut de acord că trebuie dusă o luptă cît mai energică împotriva acestei pervertiri burgheze a clasei muncitoare, pervertire cu atît mai primejdioasă cu cît cadeții dispun de o sumedenie de ziare, în timp ce noi, cu toate

nesfârșitele noastre încercări de a înfiripa un ziar socialist cât de moderat, cât de reținut și cât de modest, nu avem nici unul.

Mai departe. Trebuie să admitem că această minciună burgheză, această încercare de a întuneca conștiința revoluționară a poporului nu are de loc caracterul unor manifestări întâmplătoare, ci caracterul unei adevărate campanii. Mai mult. Duma cadetă (dacă Duma va fi cadetă) este, ca să zicem așa, întruchiparea vie a iluziilor constituționaliste, focarul lor, punctul de convergență al tuturor aspectelor vieții politice care sar cel mai mult în ochi (și care micului burghez, cu felul lui superficial, idealist de a privi lucrurile, i se par a fi esența sau, cel puțin, principalul fenomen al vieții politice actuale). În fața noastră se desfășoară nu numai o campanie sistematică a întregii prese burgheze, a tuturor ideologilor burghezi care tind să ducă proletariatul la remorca lor; în fața noastră avem o instituție reprezentativă a întregii Rusii, înconjurată de aureola primului, cu iertăciune fie spus, „parlament“ și care trebuie să consfințească această transformare a clasei muncitoare într-o anexă a partidului cadet. Amințiți-vă de părerea „sferelor înalte“, menționată mai sus: bine ar fi, pasămite, dacă cadeții, aflându-se în Dumă, ar câștiga încrederea societății față de Dumă și ar concentra asupra Dumei toate speranțele societății. Duma trebuie să fie un plasture împotriva revoluției, în această privință cadeții noștri sînt, în fond, de acord cu alde Durnovo și Dubasov. Aceasta este un fapt. „Polearnaia Zvezda“ a arătat în mod deosebit de pregnant acest lucru. Mai bine reforme metodice și sistematice decît un vîrtej revoluționar, în care gîndirea și rațiunea dispar, spun alde Blank. Mai bine să ne tîrguim în Dumă cu cadeții decît să luptăm avînd o armată în care nu ne putem încrede împotriva muncitorilor și a țăranilor, spun alde Durnovo și Dubasov. Les beaux esprits se rencontrent. Cine se aseamănă se adună.

Toată lumea spune despre noi că îi calomniem pe liberali. Am fost numiți calomniatori atunci cînd, încă în „Zarea“ și în vechea „Iskră“, am luat „în răspăr“ primele numere ale revistei „Osvobojenie“¹⁴⁶. Calomniile reprezentau analiza marxistă a ideologiei burgheze, analiză pe care realitatea a confirmat-o întru totul. De aceea nu ne va surprinde și nu

ne vom amări dacă vom fi acuzați acum că calomniem partidul „libertății poporului“.

Fiecare perioadă politică ridică în fața social-democrației, ca reprezentant al singurei clase revoluționare pînă la capăt, o sarcină specifică deosebită, care devine la ordinea zilei și pe care păturile oportuniste ale democrației burgheze o pun întotdeauna în umbră, o împing într-un fel sau altul pe planul al doilea. În prezent, această sarcină politică specifică a momentului, pe care numai social-democrația revoluționară poate s-o ducă la îndeplinire și pe care este datoare s-o ducă la îndeplinire dacă nu vrea să trădeze interesele permanente, fundamentale, esențiale ale proletariatului, această sarcină este combaterea iluziilor constituționaliste. Oportuniștii mic-burghezi se mulțumesc întotdeauna cu momentul de față, cu strălucirea ultimei noutăți, cu un „progres“ de moment; noi însă trebuie să privim mai departe și mai în adîncime, să arătăm neîntîrziat, pe dată acele laturi ale progresului care reprezintă o bază și o cheazășie a *regresului*, care constituie o expresie a caracterului unilateral, îngust și șubred al celor obținute și care fac necesară *continuarea luptei în alte forme și în alte condiții*.

Cu cît victoria în alegeri a cadetilor și a opoziției în general este mai decisivă, cu cît este mai probabilă și mai aproape o Dumă cadetă, cu atît mai primejdioase devin iluziile constituționaliste, cu atît mai acut se simte contradicția dintre reprezentanța „poporului“ și menținerea întru totul, ba chiar înăsprirea politicii reacționare a absolutismului, care continuă să dețină întreaga putere în miinile sale. Cu o rezeziune extraordinară generează această contradicție o nouă criză revoluționară, incomparabil mai amplă și mai adîncă, mai conștientă și mai acută decît toate cele precedente. În 1906 asistăm într-adevăr la o *reproducere* a revoluției, după expresia fericită a unui social-democrat. Istoria anului 1905 se repetă parcă, luînd-o iarăși de la început, de la absolutismul atotputernic, continuînd cu frămîntări sociale și cu o mișcare opoziționistă de o forță nemaivăzută și care cuprinde întreaga țară și terminînd... cine știe cu ce?... poate cu o „reproducere“ – sub formă de adresă sau de rezoluție a Dumei cadete – a deputăției trimise de liberali în vară (1905) la țar,

poate cu o „reproducere“ a avântului din toamna anului 1905. Ar fi ridicol să încercăm să ghicim cu precizie dinainte formele viitorilor pași ai revoluției și datele la care vor avea loc. Important este să avem în vedere amploarea incomparabil mai mare a mișcării, experiența politică incomparabil mai mare a întregului popor. Important este să nu uităm că criza care se apropie este tocmai o criză *revoluționară* și nicidecum una parlamentară. Lupta „parlamentară“ în cadrul Dumei reprezintă o etapă de mici proporții ; ea este într-adevăr o mică stație de cale ferată : „platforma cadetă“, pe calea de la constituție la revoluție. Datorită particularităților esențiale ale actualului moment social-politic, lupta în Dumă *nu poate* hotărî soarta libertății poporului ; ea nu poate fi *principala* formă de luptă, deoarece este evident că acest „parlament“ nu va fi recunoscut de nici una din cele *două* părți beligerante, nici de alde Durnovo, Dubasov & Co., nici de proletariat și țărănime.

Și de aceea social-democrația, ținând seama de toate particularitățile concrete ale momentului istoric actual, trebuie să declare hotărît și să-i convingă în mod sistematic pe muncitori și pe țărani conștienți că forma principală a mișcării sociale în Rusia contemporană rămîne, ca și pînă acum, mișcarea direct revoluționară a maselor largi ale poporului, care frîng vechile legi, suprimă organele de asuprire a poporului, cuceresc puterea politică și creează un drept nou. Duma convocată de alde Dubasov și Durnovo și păzită de acești onorabili domni va avea un rol foarte mare în mișcare, dar în nici un caz nu va schimba principala ei formă. Părerea contrară, pe care de pe acum o formulează și o răspîndesc cadeții, este o înșelare a poporului, este o utopie filistină mic-burgheză.

În legătură cu aceasta se pune problema democrației burgheze și a sprijinirii ei de către proletariat. Și în acest domeniu rezoluțiile menșevicilor sînt în parte insuficiente, în parte greșite. Cadeții se fac luntre și punte ca să identifice partidul lor cu democrația burgheză în general, ca să prezinte partidul lor drept principalul reprezentant al democrației burgheze. Este o minciună gogonată. Și orice neclaritate în definirea de către social-democrați a noțiunii de „democrație

burgheză“ dă apă la moară acestei minciuni. Sintem datorii să rezolvăm problema politică concretă a sprijinirii democrației burgheze pe baza unei aprecieri absolut precise a orientărilor, curentelor și partidelor concrete din cadrul democrației-burgheze. Și în această privință sarcina principală a momentului constă tocmai în a separa democrația burgheză revoluționară, adică acea democrație care, deși nu este pe deplin conștientă din punct de vedere politic, deși are o seamă de prejudecăți etc., este capabilă să ducă o luptă hotărâtă și neabătută împotriva tuturor rămășițelor Rusiei iobăgiste, — în a separa această democrație burgheză de democrația burgheză monarhistă-liberală, oportunistă, care este gata să încheie orice fel de tranzacții cu reacțiunea și care în orice moment critic își manifestă tendințele ei contrarevoluționare. Este în afară de orice îndoială că democrația revoluționară din Rusia cuprinde pături extrem de largi; numai pe niște observatori foarte neatenți și superficiali îi poate induce în eroare faptul că este neorganizată, că nu are o poziție de partid, că este deprimată de actualele represiuni. Cu această democrație, și numai cu aceasta, trebuie acum „să mergem pe căi diferite, dar să lovim împreună“ pentru a duce pînă la capăt revoluția democratică, demascînd în modul cel mai necruțător nestatornicia partidului cadet „predominant“ în prezent.

Și, întrucît își pune ca scop să ducă pînă la capăt revoluția democratică, partidul proletariatului socialist trebuie nu numai să știe să demaște întotdeauna orice iluzii constituționale, nu numai să desprindă din întreaga democrație burgheză elementele capabile de luptă, dar și să stabilească clar și precis, să arate limpede maselor condițiile acestei victorii decisive a revoluției, să arate maselor și să explice, în întreaga sa muncă de propagandă și agitație, în ce anume trebuie să constea această victorie decisivă a revoluției. Dacă nu vom face acest lucru (și tovarășii menșevici nu l-au făcut în rezoluțiile lor), cuvintele noastre despre „ducerea revoluției pînă la capăt“ vor rămîne niște vorbe goale și deșarte.

În articolul său, domnul Blank pomenește de „social-democrația“ franceză din anii 1848—1849. Onorabilul nostru cadet nu-și dă seama că își face propria lui caricatură. Căci tocmai

cadeții sînt aceia care repetă acum greșelile „social-democraților“ francezi, care, în fond, nu erau nicidecum social-democrați, adică marxști. Ei nu erau un partid de clasă al muncitorilor, ci un adevărat partid mic-burghez; ei erau pătrunși pînă-n măduva oaselor de iluzii constituționaliste și de credința în valabilitatea metodelor „parlamentare“ de luptă în orice condiții, chiar și în condiții revoluționare. Tocmai de aceea, deși au avut o serie de succese parlamentare uluitoare, pur „cadete“, au suferit ei acel fiasco rușinos pe care Marx l-a ironizat atît de usturător¹⁴⁷.

Și partidul nostru — dacă ar avea imprudența să încheie tot felul de blocuri, acorduri și înțelegeri electorale cu cadeții, dacă ar lăsa în umbră sarcina combaterii iluziilor constituționaliste, dacă, căutînd să se apropie de democrația burgheză, ar identifica-o cu aripa ei oportunistă, adică cu cadeții, dacă ar uita de necesitatea de a se pregăti serios în vederea folosirii metodelor extraparlamentare de luptă într-o perioadă ca aceea prin care trecem —, și partidul nostru ar fi amenințat de primejdia gravă de a avea aceeași soartă tristă ca și pseudosocial-democrația mic-burgheză franceză din anii 1848—1849.

N-avem nici un motiv să fim geloși de succesele cadeților. În popor, iluziile mic-burheze și credința în Dumă sînt încă destul de puternice. Ele trebuie stîrpite. Cu cît triumful cadeților în Dumă va fi mai deplin, cu atît mai repede vor fi ele stîrpite. Salutăm succesele girondinilor¹⁴⁸ din marea revoluție rusă! În urma lor se vor ridica mase populare mai largi, se vor ridica pături mai energice și mai revoluționare; ele se vor uni în jurul proletariatului; ele vor duce pînă la victoria deplină marea noastră revoluție burgheză; ele vor deschide epoca revoluției socialiste în Occident.

28 martie 1906

PREFAȚĂ LA EDIȚIA RUSĂ A BROȘURII
LUI K. KAUTSKY
„NU MAI EXISTĂ SOCIAL-DEMOCRAȚIE !”

Broșura pe care o prezentăm acum cititorului în traducere rusă este scrisă de unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai social-democrației germane. Autorul acestei broșuri a reușit să dea mult mai mult decât ar fi fost de așteptat, judecînd după tema tratată de el. În loc să respingă pur și simplu afirmațiile mincinoase ale d-lui Bürger, un lacheu lipsit de scrupule al fabricanților, el face o expunere extrem de limpede și de accesibilă a celor mai importante probleme ale mișcării muncitorești nu numai din Germania, ci și din întreaga lume. Decăderea micii producții, pauperizarea poporului se observă pretutindeni. Oamenii politici și savanții burghezi din toate țările se fac luntre și punte, ca și d-l Bürger, să estompeze aceste fenomene. De aceea analiza sistematică a argumentelor invocate de obicei de acești domni are o extrem de mare importanță.

Autorul broșurii operează aproape exclusiv cu date referitoare la Germania. Ar fi de dorit ca, în unele probleme, aceste date să fie completate cu date corespunzătoare referitoare la Rusia. Probabil că editorii broșurii vor face această încercare dacă broșura se va bucura de largă răspîndire pe care o merită din plin. Se cuvine să menționăm doar că statistica industrială și agricolă din Rusia, în comparație cu cea din Germania, se află într-o stare cît se poate de lamentabilă. În ceea ce privește Germania, există posibilitatea de a compara datele a două recensăminte industriale și agricole, efectuate la intervale de timp diferite în întreaga țară. În Rusia

nu s-a făcut nici un recensământ de acest fel, și, în afară de statistica zemstvelor, care a cercetat, folosind metode europene, unele mici sectoare ale economiei naționale, nu dispunem decât de statistica falsă, neglijentă și confuz-birocrațică a diferitelor „departamente”, care mai degrabă merită denumirea de scriptologie polițienească.

Birocrația din Rusia împiedică poporul rus să afle tot adevărul despre situația sa. Dar oricare cititor rus instruit își va aminti cu ușurință sute și mii de exemple din publicistica noastră cu privire la starea gospodăriei țărănești, la meșteșuguri, la viața din fabrici, exemple de natură să confirme întru totul concluziile la care ajunge autorul broșurii. Oricărui muncitor și țăran rus îi va fi ușor să constate că pauperizarea poporului despre care se vorbește în broșură are loc în Rusia în proporții și mai mari, într-un mod și mai acut și sub forme și mai brutale.

N. Lenin

Martie 1906

Publicat în martie-aprilie 1906
în broșură (Petersburg)

Se tipărește după textul broșurii

the first of these was the fact that the country was not yet settled. The second was the fact that the country was not yet settled. The third was the fact that the country was not yet settled. The fourth was the fact that the country was not yet settled. The fifth was the fact that the country was not yet settled. The sixth was the fact that the country was not yet settled. The seventh was the fact that the country was not yet settled. The eighth was the fact that the country was not yet settled. The ninth was the fact that the country was not yet settled. The tenth was the fact that the country was not yet settled.

Year	Population	Area	Capital
1776	3,900,000	3,500,000	Philadelphia
1789	4,000,000	3,500,000	Philadelphia
1800	4,500,000	3,500,000	Washington
1810	5,000,000	3,500,000	Washington
1820	6,000,000	3,500,000	Washington
1830	7,000,000	3,500,000	Washington
1840	8,000,000	3,500,000	Washington
1850	9,000,000	3,500,000	Washington
1860	10,000,000	3,500,000	Washington
1870	11,000,000	3,500,000	Washington
1880	12,000,000	3,500,000	Washington
1890	13,000,000	3,500,000	Washington
1900	14,000,000	3,500,000	Washington
1910	15,000,000	3,500,000	Washington
1920	16,000,000	3,500,000	Washington
1930	17,000,000	3,500,000	Washington
1940	18,000,000	3,500,000	Washington
1950	19,000,000	3,500,000	Washington
1960	20,000,000	3,500,000	Washington
1970	21,000,000	3,500,000	Washington
1980	22,000,000	3,500,000	Washington
1990	23,000,000	3,500,000	Washington
2000	24,000,000	3,500,000	Washington
2010	25,000,000	3,500,000	Washington
2020	26,000,000	3,500,000	Washington

CONGRESUL DE UNIFICARE AL P.M.S.D.R. ¹⁴⁹**10—25 APRILIE (23 APRILIE — 8 MAI) 1906**

Publicat pentru prima oară în 1907,
în cartea : „Procesele-verbale ale
Congresului de unificare al
P.M.S.D.R., care a avut loc la
Stockholm în 1906”, Moscova

Se tipărește după textul
apărut în carte

THE HISTORY OF THE UNITED STATES OF AMERICA

BY CHARLES A. BEAMAN

THE HISTORY OF THE UNITED STATES OF AMERICA

THE HISTORY OF THE UNITED STATES OF AMERICA
BY CHARLES A. BEAMAN
NEW YORK: THE CENTURY CO., 1910

1

REZOLUȚIE
CU PRIVIRE LA OBLIGAȚIA COMISIEI DE VALIDARE
DE A PREZENTA CONGRESULUI DĂRI DE SEAMĂ

Congresul stabilește obligația comisiei de validare de a face dări de seamă din care să se poată vedea motivele care au călăuzit organizația în alegerile pentru congres și ce criteriu a folosit ea la stabilirea calității de membru de partid.

2

INTERVENȚII FĂCUTE LA ȘEDINȚA A 2-a
A CONGRESULUI ÎN LEGĂTURĂ CU
VOTAREA NOMINALĂ A DECLARAȚIILOR
PREZENTATE BIROULUI CONGRESULUI ¹⁵⁰

1

Mă alătur propunerii tov. Șmidt și recomand tuturor celor care doresc să sprijine această propunere să-și dea semnătura.

2

Propunerea tov. Larin nu este decît o grosolană batjocorire a minorității congresului de către majoritate...

Repet : e o batjocorire grosolană a drepturilor minorității congresului, e o încercare de a lichida garanția pe care regulamentul o oferă drepturilor minorității.

3

INTERVENȚIE FĂCUTĂ LA ȘEDINȚA A 3-a
A CONGRESULUI

Lenin îi aduce obiecții lui Dan¹⁵¹ și se pronunță pentru necesitatea de a se discuta problema aprecierii momentului actual și pentru includerea pe ordinea de zi a problemei naționalităților.

4

PROPUNERE CU PRIVIRE LA FORMULAREA
PUNCTULUI VIII AL PROIECTULUI
DE ORDINE DE ZI A CONGRESULUI

La punctul VIII : „Atitudinea față de revendicarea unei adunări constituante separate pentru Polonia“, să se adauge cuvintele : „în legătură cu problema națională din programul partidului“.

5

CUVÎNT DE ÎNCHEIERE
ÎN PROBLEMA AGRARĂ ¹⁵²

Voi formula două teze fundamentale : 1) țărani nu vor accepta niciodată municipalizarea ; 2) municipalizarea fără o republică democratică, fără asigurarea absolută a suveranității poporului, fără eligibilitatea funcționarilor este dăunătoare. Pornind la dezvoltarea acestor teze, mă voi opri la început asupra obiecțiilor mai serioase aduse împotriva naționalizării. Fără îndoială că cea mai serioasă obiecție de acest fel este obiecția făcută de tov. Plehanov. Tov. Plehanov a spus textual, mi-am notat cuvintele lui : „în nici un caz nu putem fi pentru naționalizare”. Aceasta este o greșală. Am curajul să afirm că, dacă la noi se va înlăptui într-adevăr revoluția țărănească și dacă revoluția politică care o va însoți va ajunge la crearea unei republici cu adevărat democratice, tov. Plehanov va considera că este posibil să susțină naționalizarea ; și dacă în viitoarea revoluție la noi, în Rusia, se va înlăptui într-adevăr republica democratică, întreaga situație, nu numai cea din Rusia, ci și cea internațională a mișcării, va împinge la naționalizare. Iar dacă această condiție nu se va realiza, municipalizarea va rămâne și în acest caz o ficțiune ; în acest caz ea nu va putea fi realizată decît doar ca o nouă formă de răscumpărare. Tov. John folosește termenul înstrăinare, nu confiscare, și, după cum s-a văzut din cuvîntarea lui, nu întîmplător a ales el acest termen ; or, acesta este un termen pur și simplu cadet, care presupune orice vrei și cu care se împacă perfect și răscumpărarea proiectată de cadeți. Mai departe. Ce garanție avem împotriva unei eventuale restaurații, a întreat tov. Plehanov. Nu cred că această

problemă a fost pusă în mod strîns și indisolubil legat de programul pe care-l discutăm, dar, din moment ce a fost pusă, trebuie să-i dăm un răspuns absolut precis și fără echivoc. Dacă vorbim de o garanție economică adevărată, absolut reală împotriva restaurației, adică de o garanție care să creeze condiții economice de natură să excludă restaurația, trebuie să spunem : singura garanție împotriva restaurației este o revoluție socialistă în Occident ; nici o altă garanție, în sensul real și deplin al cuvîntului, nu poate exista. Fără această condiție, în ipoteza oricărei alte rezolvări a problemei (municipalizare, împărțire etc.), restaurația este nu numai posibilă, ci de-a dreptul inevitabilă. Eu aș formula această teză astfel : revoluția rusă poate să învingă cu propriile sale forțe, dar în nici un caz ea nu-și poate menține și consolida cuceririle cu propriile sale mâini. Ea nu va putea realiza acest lucru dacă în Occident nu se va produce o revoluție socialistă ; fără această condiție restaurația este inevitabilă și în ipoteza municipalizării, și în a naționalizării, și în a împărțirii, deoarece micul proprietar, oricare ar fi formele de posesiune și de proprietate, va constitui un sprijin al restaurației. După victoria deplină a revoluției democratice, micul proprietar se va întoarce inevitabil împotriva proletariatului, și asta cu atît mai repede, cu cît vor fi mai repede răsturnați toți dușmanii comuni ai proletariatului și ai micului proprietar, cum sînt : capitaliștii, moșierii, burghezia financiară etc. Republica noastră democratică nu are altă rezervă în afară de proletariatul socialist din Occident, și sub acest raport nu trebuie să pierdem din vedere faptul că revoluția burgheză clasică din Europa, și anume marea revoluție franceză din secolul al XVIII-lea, a avut loc în împrejurări internaționale cu totul diferite de acelea în care are loc revoluția rusă. Franța de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea era înconjurată de state feudale și semif feudale. Rusia secolului al XX-lea, care înfăptuiește revoluția burgheză, este înconjurată de țări în care proletariatul socialist, pe deplin pregătit pentru luptă, se află în ajunul bătăliei finale cu burghezia. Dacă și asemenea evenimente, relativ neînsemnate, cum este promisiunea făcută de țar la 17 octombrie de a acorda libertatea în Rusia, au și dat un impuls atît de puternic mișcării proletariatului din Europa

occidentală, dacă a fost destul să se primească o telegramă din Petersburg cu privire la faimosul manifest în legătură cu constituția pentru ca muncitorii austrieci să iasă imediat în stradă și să se ajungă la o serie de demonstrații și ciocniri militare în marile orașe industriale din Austria, ne putem închipui cum se va comporta proletariatul socialist internațional dacă va primi din Rusia știri nu despre o promisiune de libertate, ci despre înfăptuirea reală a acesteia și despre victoria deplină a țărănimii revoluționare. Dacă punem însă problema garanției împotriva unei eventuale restaurații pe alt teren, adică dacă vorbim de o garanție relativă și condiționată împotriva unei eventuale restaurații, trebuie să spunem următoarele : o garanție relativă și condiționată împotriva unei eventuale restaurații n-o poate constitui decât înfăptuirea revoluției cât mai hotărît cu putință, săvârșirea ei direct de către clasa revoluționară cu o cât mai mică participare a mijlocitorilor, conciliatorilor și împăciuitoriștilor de tot soiul, ducerea acestei revoluții într-adevăr pînă la capăt ; și, în ceea ce privește garanțiile împotriva unei eventuale restaurații, proiectul meu oferă maximum.

În proiectul meu se propune crearea unor comitete țărănești ca o pîrghie nemijlocită a mișcării țărănești revoluționare, ca forma cea mai de dorit a ei. Comitetele țărănești, tradus în limbaj obișnuit, înseamnă un îndemn adresat țăranilor de a se răfui ei singuri, imediat și direct, cu funcționarii și moșierii în modul cel mai hotărît. Comitetele țărănești înseamnă un îndemn adresat poporului, asupra de rămășițele iobăgiei și de rînduielele polițienești, de a lichida aceste rămășițe într-o „manieră plebee”¹⁵³, cum spunea Marx. Această premisă a unei revoluții duse pînă la capăt și care să înfăptuiască principiul alegerii funcționarilor de către popor i-a amintit tovarășului Plehanov de anarhismul atît de odios lui, ca și nouă tuturor, desigur ; dar este cum nu se poate mai ciudat că alegerea funcționarilor de către popor poate să amintească de anarhism ; este cum nu se poate mai ciudat că într-un moment ca acesta problema alegerii funcționarilor de către popor să-l poată sau să-l fi putut face să zîmbească pe un social-democrat, afară, poate, doar de Bernstein. Perioada prin care trecem acum este tocmai o perioadă în care această

lozincă - alegerea funcționarilor de către popor - capătă o uriașă însemnătate, capătă cea mai directă însemnătate practică. Întreaga noastră activitate, propagandă și agitație în rîndul maselor țărănești trebuie să constea în mare măsură din propagarea, răspîndirea și lămurirea tocmai a acestei lozinci. Să propagi ideea unei revoluții țărănești, să vorbești cît de cît serios despre o revoluție agrară și să nu vorbești totodată despre necesitatea unui democratism real, adică, printre altele, și despre necesitatea alegerii funcționarilor de către popor, este o contradicție flagrantă. Imputarea de anarhism adusă cu acest prilej îmi amintește doar de bernsteinienii germani, care de curînd, polemizînd cu Kautsky, l-au acuzat de anarhism.

Trebuie să-i spunem țaranului de-a dreptul și limpede : dacă vrei să duci revoluția agrară pînă la capăt, trebuie să duci și revoluția politică pînă la capăt ; dacă nu vom duce pînă la capăt revoluția politică, nu vom avea de loc revoluție agrară sau nu vom avea o revoluție agrară cît de cît trainică. Fără o revoluție democratică deplină, fără alegerea funcționarilor de către popor, vom avea fie răscoale agrare, fie reforme agrare cadete. Nu vom avea ceva care să merite cuvîntul mare folosit de Plehanov : revoluție țărănească. Mai departe : municipalizarea va oferi o largă arenă luptei de clasă, a spus Plehanov ; am căutat să reproduc această afirmație a lui cît mai exact și trebuie să declar categoric că această afirmație este de-a dreptul *greșită* ; ea este greșită și în sens politic, și în sens economic. Celelalte condiții fiind egale, municipalitatea și stăpînirea pămîntului de către municipalitate oferă, fără îndoială, o arenă mai îngustă pentru lupta de clasă decît întreaga națiune, decît naționalizarea pămîntului. În condițiile unei republici democratice, naționalizarea pămîntului va crea, fără îndoială, cîmpul cel mai larg pentru lupta de clasă, cel mai larg care este cu puțință și care poate, în general, să fie conceput în condițiile existenței capitalismului. Naționalizarea înseamnă desființarea rentei absolute, scăderea prețurilor cerealelor, asigurarea libertății maxime a concurenței și a libertății pătrunderii capitalului în agricultură. Municipalizarea, dimpotrivă, îngustează lupta de clasă pe plan național, fără a curăți toate relațiile de produc-

ție din agricultură de renta absolută și înlocuind revendicarea noastră generală prin revendicări parțiale ; în orice caz, municipalizarea estompează lupta de clasă. Din acest punct de vedere, problema pusă de Plehanov nu poate fi rezolvată decât într-un singur sens. Din acest punct de vedere, este indiscutabil că municipalizarea nu rezistă criticii. Municipalizarea înseamnă o îngustare și o estompare a luptei de clasă.

Obiecția următoare a lui Plehanov se referă la problema cuceririi puterii. În proiectul meu de program agrar, Plehanov a constatat ideea cuceririi puterii, și trebuie să spun că, într-adevăr, în proiectul meu de program agrar * există ideea cuceririi puterii de către țărănimea revoluționară ; dar a reduce această idee la ideea narodovolistă cu privire la cucerirea puterii este cea mai mare greșeală. În deceniile al 8-lea și al 9-lea ale secolului trecut, când narodovoliștii¹⁵⁴ cultivau ideea cuceririi puterii, ei erau un grup de intelectuali și, în realitate, o mișcare revoluționară cit de cit largă și într-adevăr de masă nu exista. Cucerirea puterii era un dezi-derat sau o frază goală a unui pumn de intelectuali și nu un inevitabil pas mai departe al unei mișcări de masă în dezvoltare. Acum, după octombrie, noiembrie și decembrie 1905, după ce masele largi ale clasei muncitoare, elementele semi-proletare și țărănimea au vădit lumii forme de mișcare revoluționară cum nu s-au mai văzut de mult, acum, după ce lupta poporului revoluționar pentru cucerirea puterii a izbucnit și la Moscova, și în sud, și în Ținutul baltic, a reduce acum ideea cuceririi puterii politice de către poporul revoluționar la concepțiile narodovoliste înseamnă să fii în întârziere cu nu mai puțin de 25 de ani, înseamnă să ștergi din istoria Rusiei o întreagă perioadă foarte cuprinzătoare. Plehanov a spus : nu trebuie să ne temem de revoluția agrară. Dar această teamă de cucerirea puterii de către țărănimea revoluționară nu este altceva decât teama de revoluția agrară. Revoluția agrară rămâne o vorbă goală dacă victoria ei nu implică cucerirea puterii de către poporul revoluționar. Fără această condiție vom avea nu o revoluție agrară, ci o răzmețiță țărănească sau reforme agrare cadete. Voi mai aminti numai, pentru a încheia cu examinarea acestui punct, că chiar

* Vezi volumul de față, pag. 261—262. — Nota red.

și în rezoluția tovarășilor din minoritate, publicată în nr. 2 al ziarului „Partiinîe Izvestiia“, se spune că în fața noastră stă acum sarcina de a smulge puterea din mâna guvernului.

Expresia „creație populară“, care se pare că nu există în rezoluțiile noastre, dar pe care, dacă ne încredem în memoria tov. Plehanov, am folosit-o în cuvîntarea mea, îi amintește de vechii cunoscuți din rîndurile narodovoliștilor și ale socialiștilor-revoluționari. Această evocare a tov. Plehanov îmi apare tot ca o întîrziere cu 25 de ani. Gîndiți-vă ce s-a întîmplat în Rusia în ultimul pătrar al anului 1905 : greve, Soviete de deputați ai muncitorilor, răscoale, comitete țărănești, comitete feroviare etc. ; toate acestea dovedesc tocmai trecerea mișcării populare la forma de insurecție, toate acestea vădesc existența unor germeni neîndoielnici ai organelor puterii revoluționare, și cuvintele mele despre creația populară aveau un conținut cît se poate de precis și de concret ; ele se refereau tocmai la aceste zile istorice ale revoluției ruse, ele caracterizau tocmai această metodă de luptă nu numai împotriva vechiului regim, ci de luptă cu ajutorul puterii revoluționare, metodă folosită pentru prima oară de masele largi ale muncitorilor și țăranilor ruși în vestitele zile din octombrie și decembrie. Dacă revoluția noastră a fost înmormîntată, au fost înmormîntate și aceste forme embrionare ale puterii revoluționare a țăranilor și muncitorilor ; dacă însă cuvintele voastre despre revoluția țărănească nu sînt o vorbă goală, dacă vom avea într-adevăr o revoluție agrară în adevăratul sens al cuvîntului, vom asista, fără îndoială, la o repetare a evenimentelor din octombrie și decembrie în proporții incomparabil mai mari. O putere revoluționară nu a unor intelectuali, nu a unui grup de complotiști, ci a muncitorilor și țăranilor a și existat în Rusia, ea a și fost înfăptuită în cursul revoluției noastre. Ea a fost zdrobită în urma victoriei reacțiunii ; dar, dacă avem temeiuri reale să fim convinși că va urma un avînt al revoluției, trebuie să ne așteptăm inevitabil și la avîntul, dezvoltarea și succesul unor noi organe, și mai hotărîte, și mai legate de țăranime și de proletariat, ale puterii revoluționare. Prin urmare, agitînd gogorița răsufletă și ridicolă a „narodovoliștilor“, Plehanov n-a făcut decît să

se eschiveze de la analiza formelor pe care le-a luat mișcarea în octombrie și în decembrie.

În sfârșit, să mai examinăm următoarea chestiune: este oare programul meu îndeajuns de suplu și poate el face față oricărei eventualități? Cred că și în această privință programul meu agrar este mai satisfăcător în comparație cu toate celelalte. Ce-i de făcut dacă treburile revoluției vor merge prost? Ce-i de făcut dacă fără înlăturarea tuturor acelor „dacă” din proiectul meu nu se va putea vorbi de ducerea pînă la capăt a revoluției noastre democratice? Atunci, fără îndoială, va trebui să ținem seama de condițiile actuale ale gospodăriei țărănești și ale folosirii pămîntului de către țărani. În legătură cu aceasta mă voi referi la un fenomen deosebit de important cum este arenda. Căci dacă vorbim de faptul că s-ar putea ca treburile revoluției să meargă prost, că s-ar putea ca ea să nu fie dusă pînă la capăt, în acest caz, fără îndoială, trebuie să ținem seama de prezența și de caracterul de neînlăturat al acestui fenomen, și în proiectul meu, pentru această eventualitate nefavorabilă, pentru eventualitatea cînd ar lipsi toți acești „dacă”, după cum se preținde, utopici, sarcinile partidului sînt prevăzute în mod mai complet, mai precis și mult mai lucid decît în proiectul tov. Maslov. Așadar, programul meu oferă lozinci practice și în condițiile actuale ale gospodăriei țărănești și ale folosirii pămîntului de către țărani, și pentru cele mai bune perspective de dezvoltare ulterioară a capitalismului. Tov. John a vrut să fie spiritual cînd a spus că programul meu conține prea multe programe, că există și confiscare și arendare, care se exclud una pe alta; dar gluma lui n-a fost prea reușită, deoarece confiscarea pămînturilor moșierești nu exclude arendarea, care se practică și pe pămînturile țărănești. Prin urmare, tov. Plehanov n-a avut nici un pic de dreptate cînd a formulat argumentul său, foarte de efect, împotriva mea. Nu este greu, zice el, să întocmești un program pentru eventualitatea cînd totul s-ar desfășura în modul cel mai fericit. Oricine poate întocmi un astfel de program, așa că tu fă bine și întocmește un program pentru eventualitatea că nu ar exista condiții optime. Și eu afirm, ca răspuns la acest argument, că, tocmai în eventualitatea celei mai nefavorabile desfășurări sau

a celui mai nefavorabil deznodământ al revoluției noastre, programul meu, care vorbește de confiscarea pământurilor moșierești și care prevede și probleme ca arenda, este deosebit de lucid și în măsură să facă față diverselor eventualități, pe câtă vreme proiectul tov. John, care nu vorbește nimic despre condițiile cele mai nefavorabile, adică despre condițiile când nu ar exista un democratism politic real, nu ne oferă decât municipalizarea ; or, municipalizarea fără alegerea funcționarilor de către popor, fără desființarea armatei permanente etc. prezintă aceeași primejdie ca și naționalizarea, ba chiar o primejdie și mai mare. Iată de ce insist eu asupra menționării acelor „dacă“ pe care Plehanov i-a condamnat atât de nedrept.

Așadar, țăranii nu vor accepta municipalizarea. Tov. Kartvelov a spus că în Caucaz țăranii sînt întru totul de acord cu socialiștii-revoluționari, dar întreabă, totodată, dacă vor avea dreptul să vîndă pămîntul pe care-l vor căpăta prin împărțire sau prin socializare. Just, tov. Kartvelov ! Observația d-tale corespunde întru totul intereselor țăranilor, în general, și felului în care își înțeleg țăranii interesele ; dar tocmai pentru că în aprecierea oricăror prefaceri agrare țăranii pornesc de la punctul de vedere dacă vor avea sau nu dreptul de a vinde pămîntul pe care îl vor căpăta în plus, tocmai de aceea ei vor fi, fără îndoială, împotriva municipalizării, împotriva zemstvizării. Țăranii confundă pînă în ziua de astăzi zemstva cu zemski nacealnik, și pentru a face acest lucru ei au motive mult mai profunde decît își închipuie impozanții profesori de drept cadeți, care rîd de ignoranța țăranilor. De aceea, înainte de a vorbi de municipalizare, este necesar, este absolut necesar să vorbim de principiul alegerii funcționarilor de către popor. Acum însă, cît timp această revendicare democratică nu a fost îndeplinită, se cuvine să vorbim numai de confiscare în general sau de împărțire. Iată de ce, în scopul simplificării problemei fundamentale pentru congres, procedez în felul următor : întrucît programul tov. Borisov prezintă o serie de trăsături comune cu programul meu și are la bază împărțirea și nu naționalizarea, eu îmi retrag programul și las ca congresul să se pronunțe în problema : împărțire sau municipalizare. Dacă veți respinge im-

părțirea, sau, poate, mai exact ar fi să spun „cînd” veți respinge împărțirea, eu va trebui, firește, să-mi retrag proiectul ca neavînd absolut nici o șansă să fie acceptat ; dacă însă veți accepta împărțirea, voi prezenta programul meu în întregime, ca amendament la proiectul tov. Borisov. Mai amintesc, drept răspuns la imputarea că aș vrea să impun țăranilor naționalizarea, că în programul meu există „varianta A”, în care este vorba în mod special de înlăturarea oricărui gînd de a impune ceva țăranilor împotriva voinței lor. Prin urmare, înlocuirea, la prima votare, a proiectului meu cu proiectul lui Borisov nu va schimba în fond absolut nimic și numai va înlesni și va simplifica lămurirea adevăratei voințe a congresului. După părerea mea, municipalizarea este greșită și dăunătoare ; împărțirea este greșită, dar nu dăunătoare.

Voi vorbi pe scurt despre această deosebire : „împărțiștii” interpretează just faptele, dar ei uită ceea ce spune Marx despre vechiul materialism : „Materialiștii nu au făcut decît să interpreteze lumea în diferite moduri ; important este însă de a o schimba”¹⁵⁵. Țăranul spune : „pămîntul este al lui Dumnezeu, pămîntul este al poporului, pămîntul este al nimănu”. „Împărțiștii” ne explică că țăranul nu spune acest lucru în mod conștient, că el spune una și gîndește alta. Adevăratele năzuințe ale țăranilor, spun ei, se reduc în întregime și exclusiv la sporirea pămîntului țăranilor, la mărirea micii gospodării și atît. Toate acestea sînt perfect adevărate. Dar divergența dintre noi și „împărțiști” nu se termină nici aici, ci abia începe. Tocmai de aceste cuvinte ale țăranilor, oricît ar fi ele de neîntemeiate sau de inconsistente din punct de vedere economic, trebuie să ne folosim ca puncte de plecare pentru propagandă. Spui că pămîntul trebuie să fie folosit de toată lumea ? Vrei să dai poporului pămîntul ? Foarte bine, dar ce înseamnă să dai poporului pămîntul ? Cine dispune de bunul poporului și de avutul poporului ? Funcționarii, Trepovii. Vrei să dai pămîntul lui Trepov și funcționarilor ? Nu ! Orice țăran va spune că nu vrea să le dea lor pămîntul. Vrei oare să dai pămîntul Petrunkeviciilor și Rodicevilor, care, poate, vor face parte din organele de autoadministrare municipale ? Nu. Cu siguranță că țăranul nu va voi să dea pămîntul acestor domni. Prin urmare, vom explica noi țăranilor, pentru ca pămîntul să poată fi dat întregului popor cu

folos pentru țărani, trebuie să fie asigurată alegerea tuturor funcționarilor, fără excepție, de către popor. Prin urmare, proiectul prezentat de mine cu privire la naționalizare, condiționată de asigurarea deplină a unei republici democratice, oferă propagandiștilor și agitatorilor noștri o linie justă de comportare, arătându-le limpede și concret că analizarea revendicărilor agrare ale țăranilor trebuie să servească drept teren pentru propaganda politică, și în special pentru propaganda în favoarea republicii. Țăranul Mișin, de pildă, care a fost ales deputat în Dumă din partea țăranilor din Stavropol, a dus un mandat din partea delegațiilor, care a apărut în întregime în „Russkoe Gosudarstvo”¹⁵⁶. În acest mandat se cer și desființarea posturilor de funcționari ai zemstvelor, și construirea de elevatoare, și predarea tuturor pământurilor în mâinile statului. Această revendicare este, fără îndoială, o prejudecată reacționară, deoarece statul Rusiei de astăzi și al Rusiei constituționale de mâine este un stat al despotismului polițienesc, militar, dar noi nu trebuie să respingem pur și simplu această revendicare ca fiind o prejudecată dăunătoare, ci trebuie „să ne agățăm” de ea pentru a-i explica lui Mișin și altora ca el cum stau, în fond, lucrurile. Trebuie să-i spunem lui Mișin și altora ca el că revendicarea predării pământului în mâinile statului exprimă, deși foarte prost, o idee extrem de importantă și de folositoare pentru țărani. Predarea pământului în mâinile statului poate fi foarte folositoare țăranilor și le va fi foarte folositoare numai atunci când statul va deveni o republică pe deplin democratică, când principiul eligibilității funcționarilor va fi îndeplinit pe deplin, când va fi desființată armata permanentă etc. Iată care sînt cauzele care mă fac să cred că, dacă veți respinge naționalizarea, în mod inevitabil veți face ca practicienii, propagandiștii și agitatorii noștri să săvîrșească aceleași greșeli pe care le-au săvîrșit în urma formulării punctului greșit cu privire la pământurile rășluite din programul nostru din 1903. Așa cum punctul nostru cu privire la pământurile rășluite i s-a dat atunci o interpretare mai îngustă decît l-au conceput autorii lui, tot așa și acum respingerea naționalizării și înlocuirea acestei revendicări cu împărțirea, ca să nu mai vorbim de municipalizare, care este o adevărată harababură,

vor duce inevitabil la o asemenea serie de greșeli din partea practicienilor, propagandiștilor și agitatorilor noștri, încât foarte curînd vom ajunge să regretăm programul „împărtășit” sau al municipalizării adoptat de noi.

Închei, repetînd încă o dată cele două teze fundamentale ale mele : în primul rînd, țărani nu vor accepta niciodată municipalizarea ; în al doilea rînd, municipalizarea fără republică democratică, fără alegerea funcționarilor de către popor este dăunătoare.

DECLARAȚIE CU PRIVIRE LA
NECESITATEA APROBĂRII PROCESELOR-VERBALE
DE CĂTRE CONGRES

Congresul trebuie să aprobe toate procesele-verbale. De aceea procesele-verbale oficiale vor fi cele întocmite de secretari. Se stenografiază numai diferitele cuvântări.

7

DECLARAȚIE PREZENTATĂ ÎN SCRIS
LA A 15-a ȘEDINȚĂ A CONGRESULUI

Chiar pe prima pagină a rezoluțiilor noastre se spune :
„interesele de clasă în *revoluția burgheză*“¹⁵⁷, rîndul 27
de sus.

8

CUVÎNT DE ÎNCHEIERE
ÎN PROBLEMA MOMENTULUI ACTUAL
ȘI A SARCINILOR DE CLASĂ
ALE PROLETARIATULUI

Voi căuta să menționez ceea ce este esențial. Tov. Ptițin mi-a amintit de zicala : vînătorului iscusit și jivinele îi pică plocon. El a întrebat : de unde văd bolșevicii că în prezent principala formă de luptă este sfărîmarea legilor etc. ? Tov. Ptițin, fă bine și scoate-ți ochelarii de cadet. D-ta ești de părere că principala formă de luptă este parlamentarismul. Privește : există o mișcare a șomerilor, o mișcare în rîndurile armatei, o mișcare țărănească. Forma principală a mișcării nu este Duma ; ea poate juca numai un rol indirect. Tov. Plehanov a spus că Hegel s-ar răsuci în mormînt dacă ar auzi că mă refer la el. Dar tov. Plehanov a vorbit înaintea tov. Ptițin și cuvintele lui sînt îndreptate împotriva acestuia din urmă. Tov. Ptițin se ploconeste în fața momentului, el nu vede decît fenomenele de la suprafață și nu observă ceea ce se petrece în adîncuri. El nu studiază fenomenele în dezvoltarea lor. După părerea tov. Ptițin, ceea ce se spune despre cap și despre coadă, despre rolul proletariatului de avangardă sau de coadă a maselor nu este decît frazeologie. Greșeala fundamentală a menșevicilor s-a vădit aici în mod deosebit de clar. Ei nu văd că burghezia este contrarevoluționară, că ea tinde în mod conștient spre o tranzacție. Ei îi invocă pe iacobini, arătînd că aceștia au fost niște monarhiști naivi și au devenit republicani. Dar cadeții nu sînt monarhiști naivi, ci monarhiști conștienți. Și tocmai acest lucru îl uită menșevicii.

Teribilul tov. Leonov a spus : Priviți : „bolșevicii“ vorbesc despre poporul revoluționar. Dar același lucru îl spun și „menșevicii“ în rezoluția lor. Tov. Leonov s-a referit la

Marx, care în „Luptele de clasă în Franța“ spune că republica este cea mai înaltă formă politică a dominației burgheziei. Tov. Leonov ar fi trebuit să citeze în continuare. Atunci ar fi văzut că republica a fost impusă burgheziei de o situație trecătoare și că burghezia, care era împărțită în două fracțiuni – legitimiștii și orléaniștii¹⁵⁸ –, n-a făcut decît să tolereze, împotriva voinței ei, republica¹⁵⁹.

Dan a spus : „bolșevicii“ nesocotesc însemnătatea organizației politice. Nu-i adevărat. Ar fi însă un truism să se vorbească despre însemnătatea organizației în general. Important este care anume forme de organizare politică sînt necesare acum. Trebuie să arătăm pe ce teren construim organizația politică. „Menșevicii“ pornesc de la premisa unui avînt al revoluției și, în același timp, recomandă mijloace de acțiune care corespund nu unui avînt al revoluției, ci unui declin al acesteia. În felul acesta, ei fac jocul cadeților, care ponegrec în fel și chip perioada octombrie-decembrie. „Menșevicii“ vorbesc despre o explozie. Introduceți acest cuvînt în rezoluție. Atunci actuala formă a mișcării – alegerile pentru Duma de stat etc. – va fi abia o formă de tranziție a mișcării.

Tov. Dan a spus: lozincile „minorității“ au fost confirmate, și s-a referit la organele de autoadministrare revoluționară, la Sovietele de deputați ai muncitorilor. Dar luați nr. 5 al revistei „Dnevnik“ a lui Plehanov. El spune acolo că autoadministrarea revoluționară „derutează“. Dar cînd și pe cine a derutat această lozincă ? Noi n-am negat-o niciodată. Dar am considerat-o insuficientă. Este o lozincă echivocă, nu este o lozincă a revoluției victorioase. Referirea la Sovietele de deputați ai muncitorilor este greșită. Noi n-am vorbit încă despre ele.

Greșeala lui Plehanov constă în faptul că nu a analizat de loc formele mișcării care au existat în octombrie. El a spus : Sovietele de deputați ai muncitorilor sînt de dorit și necesare. Dar nu s-a ostenit să analizeze ce reprezintă Sovietele de deputați ai muncitorilor. Ce sînt acestea : organe ale autoadministrării revoluționare sau organe embrionare ale puterii ? Eu susțin, și această teză nu poate fi respinsă, că este o luptă cu ajutorul puterii revoluționare. Aceasta și numai aceasta este

deosebirea caracteristică dintre lupta care a avut loc în perioada octombrie-decembrie și lupta care se dă acum ; și nu putem să impunem o formă sau alta de luptă.

Plehanov a spus : Bernstein a fost lăudat pentru teorie, pentru faptul că a renunțat la marxismul teoretic, iar eu pentru tactică. Situația nu este aceeași, a spus tov. Plehanov. La aceasta, pe bună dreptate, tov. Warszawski i-a răspuns că Bernstein era lăudat pentru tactică. Pentru străduința lui de a toci contradicțiile, așa cum fac cadeții. Bernstein voia să tocească contradicțiile sociale în ajunul revoluției socialiste. Plehanov vrea să tocească contradicțiile politice în toiu revoluției burghezo-democratice. Acesta este motivul pentru care cadeții îi laudă pe Plehanov și pe menșevici.

Tov. Plehanov a spus : noi nu sîntem împotriva cuceririi puterii, dar sîntem pentru o cucerire a puterii ca în perioada Convenției ¹⁶⁰, iar nu pentru o cucerire a puterii pe calea unui complot. Înscriseți acest lucru în rezoluția voastră, tovarăși „menșevici“. Respingeți leninismul, înfierăți pe socialiștii-revoluționari complotiști etc. etc. ; pe mine lucrul acesta nu mă înspăimîntă cîtuși de puțin, dar introduceți punctul cu privire la cucerirea puterii după tipul Convenției și noi vom subscrie cu ambele mâini la această rezoluție. Dar băgați de seamă, tov. Plehanov, de îndată ce veți scrie acest lucru, cadeții, puteți fi siguri, vor înceta să vă mai laude.

9

PROIECT DE REZOLUȚIE
CU PRIVIRE LA DUMA DE STAT
PREZENTAT LA CONGRESUL DE UNIFICARE ¹⁶¹

Avînd în vedere :

1) că legea electorală din 11 decembrie și condițiile faptice în care s-au desfășurat alegerile au lipsit proletariatul și social-democrația de posibilitatea de a participa la alegeri, propunînd și alegînd în mod independent candidați cu adevărat de partid ;

2) că, dată fiind această situație, însemnătatea reală a participării muncitorilor la alegeri trebuia, în mod inevitabil, să se reducă și, după cum a arătat experiența, s-a redus efectiv la estomparea poziției riguros de clasă a proletariatului ca urmare a înțelegerilor cu cadeții sau cu alte grupări burgheze ;

3) că numai un boicot complet și consecvent a dat social-democraților posibilitatea să sprijine lozîncă convocării pe cale revoluționară a unei adunări constituante, să lase partidului cadeților întreaga răspundere pentru Duma de stat și să pună în gardă proletariatul și democrația țărănească sau revoluționară împotriva iluziilor constituționaliste ;

4) că Duma de stat cu compoziția ei cadetă (prin excelență), care în prezent s-a și conturat, nu poate în nici un caz să îndeplinească rolul de adevărată reprezentanță a poporului, servind doar indirect la dezvoltarea unei noi crize revoluționare, și mai largi, și mai profunde, -

considerăm și recomandăm congresului să admită :

1) că organizațiile de partid au procedat just boicotînd Duma de stat și alegerile pentru Dumă ;

2) că încercarea de a crea o fracțiune parlamentară social-democrată, în condițiile politice actuale și în condițiile cînd în Dumă nu sînt social-democrați cu adevărat partinici și ca-

pabili să reprezinte partidul, nu promite un succes serios, amenințînd mai curînd să compromită P.M.S.D.R. și să arunce asupra lui răspunderea pentru un tip deosebit de primejdios de parlamentari, ceva intermediar între cadeți și social-democrați ;

3) că, date fiind cele de mai sus, nu există încă condiții pentru ca partidul nostru să pășească pe calea parlamentară ;

4) că social-democrația trebuie să folosească Duma de stat și ciocnirile ei cu guvernul sau conflictele din cadrul ei, luptînd împotriva elementelor ei reacționare, demascînd fără cruțare inconsecvența și nestatornicia cadeților, urmărind cu deosebită atenție elementele democrației revoluționare țărănești, unindu-le, opunîndu-le cadeților, sprijinind acțiunile lor care corespund intereselor proletariatului, pregătindu-se pentru a chema proletariatul la un asalt hotărît împotriva absolutismului într-un moment cînd, în legătură cu criza din Dumă, criza revoluționară generală s-ar putea ascuți cel mai mult ;

5) că, dată fiind posibilitatea ca guvernul să dizolve Duma de stat și s-o convoace într-o nouă componență, congresul hotărăște ca în cursul unei noi campanii electorale să nu se admită nici un fel de blocuri sau înțelegeri cu partidul cadeților sau cu elemente nerevoluționare de teapa lor ; cît despre problema unei eventuale participări a partidului nostru la o nouă campanie electorală, social-democrația din Rusia o va soluționa potrivit condițiilor concrete ale momentului.

„Volna” nr. 12 din 9 mai 1906

Se tipărește după textul
apărut în ziar

10

CORAPORT LA PROBLEMA ATITUDINII
FAȚĂ DE DUMA DE STAT

Tovarăși ! Nu voi da citire rezoluției bolșevicilor, întrucât probabil că toată lumea cunoaște această rezoluție. (La cererea membrilor congresului, vorbitorul mai citește totuși o dată textul rezoluției bolșevicilor.) Din comparația acestei rezoluții cu rezoluția menșevicilor, reiese o deosebire la următoarele patru puncte principale, sau patru lipsuri principale ale rezoluției menșevicilor.

1. În rezoluția menșevicilor nu există o apreciere a alegerilor, nu sînt luate în considerație rezultatele obiective ale experienței noastre politice în această privință.

2. Această rezoluție lasă să se vadă de-a lungul ei o atitudine imprudentă, ca să ne exprimăm mai blînd, sau optimistă față de Duma de stat.

3. În rezoluție nu se face o împărțire limpede a diferitelor curente și partide din cadrul democrației burgheze din punctul de vedere al tacticii pe care trebuie s-o folosim față de ele.

4. Rezoluția voastră hotărăște să se constituie o fracțiune parlamentară într-un moment și în condiții în care utilitatea unei asemenea măsuri pentru partidul proletar nu poate fi dovedită în nici un fel.

Acestea sînt divergențele reale dintre noi, dacă e să analizăm divergențele în mod serios, fără să ne legăm de cuvinte sau de fleacuri.

Să examinăm deci aceste patru puncte.

Este extrem de important să ținem seama de experiența

în materie de alegeri dacă vrem să ne întemeiem concluziile nu pe fraze generale despre parlamentarism în general etc., ci pe raportul real dintre forțele politice. Într-adevăr, doar noi am enunțat și enunțăm teza absolut limpede că participarea la alegeri înseamnă realmente sprijinirea cadeților, că participarea nu este cu puțință fără blocuri cu cadeții. Ați analizat voi, oare, în fond acest considerent? Priviți voi, oare, realitatea din punctul de vedere al datelor faptice referitoare la această problemă? Nicidecum. Akselrod a ocolit cu desăvârșire prima jumătate a problemelor, iar în legătură cu a doua jumătate a făcut două afirmații contradictorii. La început s-a exprimat cu tot disprețul despre blocurile cu cadeții în general. Apoi a spus că n-ar avea nimic nici împotriva acestor blocuri, dar, firește, ele nu trebuie să ia forma vechilor și meschinilor „șușoteli” și a unor înțelegeri de culise, ci forma unor măsuri fățișe, directe, în văzul întregului proletariat. Această ultimă „teză” a lui Akselrod este o splendidă mostră de iluzii „cadete”, de adevărate „deziderate pioase”, generate de iluziile constituționaliste. La noi nu există o constituție în fapt, nu există teren pentru acțiuni fățișe din partea noastră, dar există un „constituționalism” dubasovist. Visurile lui Akselrod vor rămâne niște visuri deșarte, iar cadeții vor trage foloase reale de pe urma acordurilor tacite sau semnate, formale sau neformale.

Și când se vorbește de „autoînlăturarea” noastră de la alegeri, se dă întotdeauna uitării faptul că condițiile politice și nu voința noastră au făcut ca în fapt partidul nostru să fie înlăturat, i-au înlăturat pe membrii de seamă ai partidului de la ziare, de la întruniri, au împiedicat ca ei să fie propuși drept candidați. Or, fără toate aceste condiții, parlamentarismul este în mult mai mare măsură un biet joc în van decât un mijloc de educare a proletariatului: este o naivitate să consideri parlamentarismul „în forma sa pură”, ca „idee”, iar nu în împrejurările reale în care există.

Când se vorbește de alegeri, se dă, de obicei, uitării faptul că pe terenul constituționalismului dubasovist lupta s-a dat efectiv între două „partide” puternice: cadeții și sutele negre. Cadeții aveau dreptate când spuneau alegătorilor că orice

fărîmitare a voturilor, orice propunere a unor „terți” candidați nu poate avea alt rezultat decît victoria sutelor negre. Să luăm ca exemplu alegerile pentru Dumă de la Moscova : Gucikov obține, să zicem, 900 de voturi, cadetul 1300. Ar fi suficient ca social-democrații să întrunească 401 voturi pentru ca ultrareacționarul să învingă. Prin urmare, felul cadeților de a înțelege participarea social-democrației la alegeri corespunde realității (cadeții au dat muncitorilor din Moscova un loc în Duma de stat pentru că muncitorii au participat la alegeri), dar felul în care ați înțeles voi, menșevicii, această participare nu corespunde realității, nu este decît un vis deșart, zadarnic. Sau nu ne apucăm de parlamentarism și nu începem să spunem despre el tot felul de banalități, sau ne apucăm de el în mod serios. Altfel ajungem într-o situație cu totul neindicată.

Punctul al doilea. În cuvîntarea sa, Akselrod a scos și mai mult în relief lipsurile rezoluției arătate de mine. În rezoluție se vorbește despre transformarea Dumei într-un instrument al revoluției. Voi priviți Duma exclusiv din punctul de vedere al presiunii exercitate de guvern asupra noastră, al reprimării revoluției de către guvern. Noi privim Duma de stat ca reprezentînd o anumită clasă, ca o instituție cu o componență de partid bine determinată. Raționamentul vostru este cu totul greșit, incomplet, construit în chip nemarxist. Voi nu țineți seama de structura internă a Dumei potrivit componenței de clasă a partidului cadet. Voi spuneți că guvernul sugrumă revoluția, dar uitați să adăugați că și cadeții și-au manifestat, încă de pe acum pe deplin și fără rezerve, tendința de a înăbuși revoluția. Duma cadetă nu poate să nu manifeste însușirile partidului cadet. Exemplul parlamentului de la Frankfurt, cînd într-o perioadă revoluționară o instituție reprezentativă și-a manifestat limpede tendința de a înăbuși revoluția (din pricina mărginirii mic-burgheze și a lașității palavragiilor de la Frankfurt), acest exemplu vă scapă cu totul din vedere.

Invocarea „puterii recunoscute de țar și consfințite prin lege” într-o rezoluție social-democrată este cît se poate de nefericită. Duma nu este o putere reală. Invocarea legii nu

întărește, ci slăbește întreaga voastră argumentare și toate lozincile voastre agitatorice care decurg din această rezoluție. Cel mai bucuros va fi să invoce „legea“ și „voința țarului“ Witte, care va împiedica cea mai mică încercare a Dumei de a depăși limitele competenței ei reduse pînă la ridicol. Nu social-democrații ci „Russkoe Gosudarstvo“ trage folos de pe urma unor argumente ca invocarea țarului și a legii.

Trec la punctul al treilea. Faptul că nu există o caracterizare limpede a cadeților, că nu este demascată întreaga lor tactică și nu se face o deosebire între cadeți și democrația țărănească și cea revoluționară constituie greșeala fundamentală a rezoluției, greșeală strîns legată de toate greșelile precedente. Or, în actuala Dumă, stăpîni pe situație sînt cadeții. Și acești cadeți au și trădat în repetate rînduri „libertatea poporului“. Atunci cînd bunul flecar Vodovozov, vrînd să se situeze mai la stînga decît cadeții, le-a amintit după alegeri de promisiunile lor cu privire la o adunare constituantă etc., ziarul „Reci“, adoptînd un ton „de mare putere“, i-a răspuns lui Vodovozov grosolan, cu o grosolanie mahalagească, că nu primește sfaturi pe care nu le-a cerut.

La fel de greșită este și rezoluția voastră în problema tendinței de a slăbi revoluția. După cum am mai spus, această tendință se observă nu numai la guvern, ci și la conciliatorii mic-burhezi, care se agită acum cel mai mult la suprafața vieții noastre politice.

În rezoluția voastră se spune că Duma tinde să se sprijine pe popor. Acest lucru este adevărat numai pe jumătate, și de aceea nu este adevărat. Ce este Duma de stat? Ne este oare îngăduit să ne limităm la o referire generală la această instituție în loc să analizăm clasele și partidele care determină conținutul ei real și semnificația ei reală? Care Dumă tinde să se sprijine pe popor? Nu cea octombristă, deoarece octombriștilor această tendință le este complet străină. Și nu Duma țărănească, deoarece țărani deputați sînt o parte indisolubilă a poporului și ei n-au de ce „să tindă să se sprijine pe popor“. *Tendința* de a se sprijini pe popor este caracteristică pentru Duma *cadetă*. Dar cadeților le sînt proprii și tendința de a se sprijini pe popor, și teama de

activitatea revoluționară a poporului. Ideile pe care le scapăm mână revoluția voastră, prin faptul că arată o latură a chestiunii și o trecere cu totul sub tăcere pe cealaltă, sînt nu numai greșite, dar de-a dreptul dăunătoare. Trecerea sub tăcere a acestei a doua laturi, subliniată în rezoluția noastră cu privire la atitudinea față de celelalte partide, echivalează cu o minciună dacă luăm în considerație semnificația obiectivă a acestei treceri sub tăcere.

Nu, în nici un caz nu ne este îngăduit să stabilim tactica noastră față de democrația burgheză fără să vorbim despre cadeți și fără să-i criticăm cu asprime. Noi putem și trebuie să căutăm numai sprijinul democrației țărănești și al democrației revoluționare, și nicidecum al celor care încearcă să atenueze contradicțiile politice ale momentului actual.

În sfîrșit, să aruncăm o privire asupra propunerii de a forma o fracțiune parlamentară. Nici chiar menșevicii nu îndrăznesc să nege că folosirea de către social-democrați a noii arme, „parlamentarismul“, trebuie făcută cu o deosebită prudență. Ei sînt absolut gata să recunoască acest lucru „în principiu“. Dar important acum nu este nicidecum a recunoaște în principiu; important este a ține în mod just seama de condițiile concrete. Recunoașterea „în principiu“ că prudența este necesară nu face nici doi bani dacă condițiile reale transformă această recunoaștere în visuri naive și deșarte. Caucazienii, de pildă, vorbesc frumos despre alegeri de sine stătătoare, despre candidați care să fie numai membri de partid, despre faptul că ei neagă blocurile cu cadeții. Dar ce valoare au aceste cuvinte frumoase dacă totodată, în cursul unei convorbiri, unul dintre tovarășii caucazieni mi-a comunicat că la Tiflis, acest centru al Caucazului menșevic, va fi ales, probabil, cadetul de stînga Argutinski și, probabil, nu fără ajutorul social-democraților? Ce valoare au dezideratele noastre cu privire la declarații cuprinzătoare și fățișe în fața maselor dacă vom avea, așa cum avem acum, numai ziarul „Partiinie Izvestiia“ al Comitetului Central față de puzderia de ziare cadete?

Trebuie să remarcăm de asemenea că cei mai optimiști dintre social-democrați speră să obțină alegerea candidaților

lor numai prin curiile țărănești. Ei vor deci „să înceapă parlamentarismul“ în practica partidului muncitoresc pornind nu de la curiile muncitorești, ci de la curiile mic-burgheze, semi-eriste. Gândiți-vă la ce politică muncitorească există mai multe șanse să se ajungă, avînd în vedere toată această situație : la una social-democrată sau una nesocial-democrată ?

11

DECLARAȚIE PREZENTATĂ ÎN SCRIS
LA A 17-a ȘEDINȚĂ A CONGRESULUI ¹⁶²

Nu am spus că cei din Tiflis au hotărît să obțină alegerea lui Argutinski. Am spus că ei consideră probabilă victoria lui Argutinski și probabilă nu fără ajutorul social-democraților.

O rectificare faptică la cuvîntarea lui *Rudenko*. N-am spus că Duma cadetă va sugruma revoluția. Am spus că cadeții, datorită însăși esenței lor de clasă, vor *tinde* să sugrume revoluția.

12

INTERVENȚIE ÎN SPRIJINUL AMENDAMENTULUI
LUI MURATOV (MOROZOV) CU PRIVIRE LA
Fracțiunea PARLAMENTARĂ
SOCIAL-DEMOCRATĂ ¹⁶³

Tov. Muratov mi-a cedat mie cuvîntul de încheiere. Nu este de loc adevărat că tov. Muratov caută să forțeze uși deschise. Dimpotrivă, el este acela care le deschide. Amendamentul tov. Muratov pune problema direct. Congresul a admis o tactică diferită de cea folosită de muncitorii din multe localități. La formarea unei fracțiuni de partid în Dumă, pentru a nu se ajunge la conflicte acute, trebuie să fie întrebați muncitorii dacă vor să aibă în Dumă un reprezentant la a cărui alegere n-au participat.

13

OPINIE SEPARATĂ ÎN PROBLEMA COMPONENTEI
Fracțiunii parlamentare a P.M.S.D.R.

1

Considerînd că respingerea amendamentului lui Stodolin este o abatere chiar și de la principiile parlamentarismului, declar că în această problemă fac opinie separată.

2

Pe baza declarației pe care am și prezentat-o, anexez la prezenta opinia mea separată în chestiunea amendamentului lui Stodolin.

În amendamentul său, tov. Stodolin propunea ca în grupul parlamentar oficial al P.M.S.D.R. să fie admiși numai membrii de partid care nu numai că activează în general într-una din organizațiile de partid, nu numai că se supun în general partidului în întregul său și organizațiilor lui de partid în special, dar care, în afară de aceasta, au și fost desemnați de către acestea din urmă (adică de către organizațiile de partid respective) drept candidați.

Prin urmare, tov. Stodolin voia ca primii pași ai social-democrației noastre pe calea parlamentarismului să fie făcuți exclusiv din însărcinarea directă a organizațiilor respective și în numele lor. Nu este suficient ca membrii grupului parlamentar să facă parte dintr-o organizație de partid. În condițiile din Rusia, aceasta încă nu exclude posibilitatea celor mai neplăcute surprize, deoarece organizațiile noastre de partid nu pot exercita un control fățiș și în văzul tuturor asupra membrilor lor. De aceea este foarte important ca primii noștri pași pe calea parlamentarismului să fie făcuți luîndu-se toate măsurile de precauție, învățate din experiența

partidelor socialiste din Europa. Partidele din Europa occidentală, și îndeosebi fracțiunile lor de stînga, insistă chiar ca propunerile de candidați pentru parlament să fie făcute de organizațiile locale ale partidului, de comun acord cu C.C. al partidului. Social-democrația revoluționară din Europa are cele mai serioase motive să ceară acest *triplu* control asupra parlamentarilor : în primul rînd, controlul general exercitat de partid asupra tuturor membrilor de partid ; în al doilea rînd, controlul special al organizațiilor locale, care trebuie să propună în numele lor candidați pentru parlament ; în al treilea rînd, controlul special al Comitetului Central al întregului partid, care, fiind mai presus de influențele locale și de particularitățile locale, trebuie să aibă grijă ca pentru parlament să fie propuși numai candidați care satisfac cerințele generale de partid și cerințele politice generale.

Respingînd amendamentul tov. Stodolin, respingînd cererea ca în fracțiunea parlamentară să poată intra numai cei pe care organizațiile de partid i-au propus direct drept candidați pentru parlament, respingînd această cerere, congresul a dat dovadă de mult mai puțină prudență în tactica parlamentară decît social-democrații revoluționari din Europa occidentală. Or, nu încapе nici o îndoială că în prezent, în virtutea condițiilor deosebit de grele ale luptei deschise a social-democrației din Rusia, avem incontestabil nevoie de o prudență mult mai mare decît cea la care a ajuns, pe baza experienței, social-democrația revoluționară din Europa occidentală.

14

DECLARAȚIE PREZENTATĂ ÎN SCRIS
LA A 21-a ȘEDINȚĂ A CONGRESULUI

Declarăm că a considera voturile nominale în probleme importante drept „material de agitație împotriva puterii hotărârilor congresului” înseamnă a nu înțelege rolul congresului sau a da dovadă de un fracționism îngust.

15

CUVÎNTARE ÎN PROBLEMA INSURECȚIEI ARMATE

Nu de mult un tovarăș a făcut remarca că noi stringem material de agitație împotriva hotărîrilor congresului. La aceasta eu am răspuns pe loc, arătînd că e mai mult decît ciudat să califici astfel votarea nominală. Oricine este nemulțumit de hotărîrile unui congres va face întotdeauna agitație împotriva lor¹⁶⁴. Tov. Vorobiev a spus că „menșevicii“ nu pot conlucra cu noi, „bolșevicii“, în cadrul aceleiași partid. Mă bucur că tocmai tov. Vorobiev a fost primul care a deschis discuția asupra acestui subiect și nu mă îndoiesc că cuvintele lui vor servi drept „material de agitație“. Dar lucrul cel mai important este, firește, materialul de agitație cu privire la problemele principiale. Și un material mai bun de agitație împotriva actualului congres decît rezoluția voastră împotriva insurecției armate nici nu ne-am putea închipui¹⁶⁵.

Plehanov a spus că o problemă atît de importantă trebuie să fie discutată cu sînge rece. Aceasta este cum nu se poate mai just. Dar a discuta cu sînge rece nu înseamnă, bineînțeles, că nu trebuie să aibă loc discuții înainte de congres și la congres, ci că trebuie să se discute într-adevăr cu calm, în mod concret conținutul rezoluțiilor. Și tocmai din acest punct de vedere este deosebit de instructiv să comparăm cele două rezoluții. Ceea ce nu ne place în rezoluția „menșevicilor“ nu este polemica – Plehanov a înțeles cu totul greșit spusele tov. Vinter în această privință –, nu polemica nu ne place, ci polemica mărunță, meschină de care este pătrunsă rezoluția „menșevicilor“. Să luăm problema aprecierii experienței trecutului, a criticării mișcării proletarietului de către social-democrație, exponenta conștientă a mișcării proletaria-

tului. În această problemă, critica și „polemica“ sînt obligatorii, dar numai o critică deschisă, pe față, evidentă și limpede, și nu șicane, nu înțepături, nu împunsături intelectuale. Și iată că rezoluția noastră, făcînd în mod științific bilanțul ultimului an, critică pe față : greva pașnică s-a dovedit a fi „o irosire de forțe“, s-a dovedit a fi perimată. Insurecția devine principala formă de luptă, iar greva o formă auxiliară. Să luăm rezoluția „menșevicilor“. În locul unei discuții calme, în locul aprecierii experienței, în locul studierii corelației dintre grevă și insurecție, vedem o renunțare camuflată, meschin camuflată la insurecția din decembrie. Punctul de vedere al lui Plehanov că „nu trebuia să se pună mîna pe arme“ străbate de la un capăt la altul întreaga voastră rezoluție (deși majoritatea „menșevicilor“ ruși au declarat că nu sînt de acord cu Plehanov). Tov. Cerevanin s-a trădat cum nu se putea mai rău prin cuvîntarea sa atunci cînd, pentru a sprijini rezoluția „menșevicilor“, a trebuit să prezinte insurecția din decembrie ca pe o manifestare fără nici o șansă a „desperării“, ca pe o insurecție care n-a dovedit nici o posibilitate de luptă armată.

Kautsky, după cum știți, s-a pronunțat altfel. El a recunoscut că insurecția care a avut loc în decembrie în Rusia ne determină „să revedem“ părerea lui Engels despre imposibilitatea luptei de baricade, că insurecția din decembrie este *inceputul* unei tactici noi. Se înțelege de la sine că părerea lui K. Kautsky poate fi greșită, că „menșevicii“ ar putea fi mai aproape de adevăr. Dar dacă punem preț pe discutarea „cu sînge rece“ și pe o critică serioasă și nu meschină, sîntem datori să ne exprimăm pe față și deschis părerea în rezoluție : „nu trebuia să se pună mîna pe arme“, dar nu este admis ca această părere să fie exprimată în rezoluție în mod camuflat, să nu fie formulată fățiș. Această dezavuare meschină, camuflată a insurecției din decembrie, dezavuare care nu are la bază nici cea mai neînsemnată critică a experienței trecute, constituie principala și uriașa lipsă a rezoluției voastre. Și tocmai această lipsă a ei ne oferă un imens material de agitație împotriva acestei rezoluții, care, în fond, înclină spre părerea tovarășului Akimov, ascunzînd doar unghiurile ei ascuțite¹⁶⁶.

Primul punct al rezoluției voastre păcătuiește prin aceeași lipsă. Acest punct începe cu o frază, căci „încăpăținarea stupidă” este o însușire a tuturor guvernelor reacționare, dar numai de aici nu decurg nicicum necesitatea și inevitabilitatea insurecției. „A smulge puterea” este tot una cu „a lua puterea”, și nostim este că cei care obiectează împotriva celui de-al doilea termen l-au adoptat pe primul. Prin aceasta, ei au dat în vileag inconsistența declamațiilor lor împotriva narodovolismului etc. Propunerea lui Plehanov ca în loc de „a smulge puterea” să se pună „a-și smulge drepturile” este cât se poate de nefericită, deoarece rezultă o formulare pur cadetă. Principalul însă, repet, este că rezoluția voastră abordează problema „smulgerii puterii” și a insurecției armate nu pe baza studierii și folosirii experienței trecutului și a datelor factice cu privire la creșterea mișcării, ci pe baza unor fraze generale care nu sînt dovedite și care nu pot fi dovedite prin nimic ¹⁶⁷.

16

**INTERVENȚIE LA ȘEDINȚA A 24-a
A CONGRESULUI ¹⁶⁸**

Cred că voi fi în asentimentul întregului congres să salut în numele social-democrației din Rusia pe noii ei membri și să exprim urarea ca această unificare să fie cea mai bună cheazășie pentru victorioasa luptă de mai departe.

17

DECLARAȚIE PREZENTATĂ ÎN SCRIS
LA A 26-a ȘEDINȚĂ A CONGRESULUI

1

Nu este adevărat că l-am „sprijinit” pe tov. Vorobiev, care a spus că bolșevicii și menșevicii nu pot conlucra în cadrul aceluiași partid. N-am „sprijinit” nicidecum această afirmație și *nu împărtășesc nicidecum această părere*. Sensul cuvintelor mele : „Mă bucur că tov. Vorobiev a fost *primul* care a deschis discuția asupra acestui subiect” nu a fost decât o ironie, deoarece învingătorii care au majoritatea la congres n-au făcut decât să-și dea la iveală slăbiciunea prin faptul că au vorbit *primii* despre sciziune*.

2

Propun următoarea notă la statutul unificării cu Bundul :
Congresul însărcinează C.C. să aplice acest statut de îndată ce va fi aprobat de Bund.

* Vezi volumul de față, pag. 380. — *Nota red.*

APELUL CĂTRE PARTID AL DELEGAȚILOR
LA CONGRESUL DE UNIFICARE
CARE AU FĂCUT PARTE
DIN FOSTA FRAȚIUNE A „BOLȘEVICILOR”¹⁶⁹

Tovarăși,

Congresul de unificare al P.M.S.D.R. a avut loc. Scindarea nu mai există. Nu numai că fostele fracțiuni, cea a „bolșevicilor” și cea a „menșevicilor”, s-au contopit din punct de vedere organizatoric, ci s-a înfăptuit totodată unificarea P.M.S.D.R. cu social-democrația poloneză, a fost semnată unificarea cu social-democrația letonă și s-a hotărât unificarea cu social-democrația evreiască, adică cu „Bundul”. Importanța politică a acestor fapte, care în orice împrejurări ar fi fost foarte mare, în actualul moment istoric este cu adevărat uriașă.

În mod evident, soarta marii revoluții ruse se va decide în viitorul apropiat. Proletariatul, care duce după sine masele largi ale sărăcimii de la orașe și sate, din primul moment al revoluției și pînă în prezent se află în fruntea ei. În vederea mărețelor și hotărîtoarelor evenimente ce se apropie, legate de lupta poporului, lucrul cel mai însemnat este de a obține unitatea practică a proletariatului conștient din întreaga Rusie, a proletariatului tuturor naționalităților ei. Într-o perioadă revoluționară ca aceea prin care trecem, orice greșeli teoretice și orice abateri tactice ale partidului sînt criticate în modul cel mai necruțător de viața însăși, care instruieste și educă clasa muncitoare cu o repeziciune fără seamăn. Într-o astfel de perioadă, datoria fiecărui social-democrat este să tindă ca lupta ideologică din cadrul partidului în problemele de teorie și de tactică să se desfășoare cît mai deschis, mai larg și mai liber, dar în nici un caz să nu încalce unitatea

acțiunilor revoluționare ale proletariatului social-democrat și să nu creeze greutate în calea acestei unități.

Marea revoluție din Rusia se află în ajunul unei coticuri. Lupta dusă de toate clasele din Rusia burgheză împotriva absolutismului a dus la o constituție pe hîrtie. O parte din burghezie s-a declarat pe deplin satisfăcută și a întors revoluției spatele. Altă parte, dorind să meargă mai departe, se autoamăgește cu speranța unei căi „constituționale” de luptă și este gata să vadă în victoria electorală a partidului burghez al cadeților, partid șovăielnic și fățarnic, o victorie serioasă a libertății poporului.

Marea masă a țărănimii, care luptă cu abnegație împotriva Rusiei vechi, iobăgiste, împotriva puterilor discreționare ale funcționarilor și a robiei moșierești, rămîne de partea revoluției, dar este încă departe de a fi pe deplin conștientă. Nici partea democrat-revoluționară a micii burghezii de la orașe nu este prea conștientă. Numai proletariatul, care a luptat eroic pentru libertate în octombrie, care a luat arma în mînă pentru a o apăra în decembrie, numai proletariatul continuă să fie o clasă revoluționară pînă la capăt, care, acumulînd noi forțe, se pregătește acum conștient în vederea unei noi lupte, și mai mărețe.

Cu o sinceritate cinică, guvernul țarist se joacă de-a constituția. El își menține vechea putere, continuă și intensifică prigonirea luptătorilor pentru libertate, urmărește în mod vădit să facă din Dumă un loc de flecăreală deșartă, un paravan pentru absolutism, un instrument de înșelare a poporului. Dacă această tactică va fi sau nu încununată de succes, acest lucru se va vedea în viitorul apropiat prin deznodămîntul pe care-l va avea noua explozie revoluționară care se coace acum.

Dacă proletariatul din întreaga Rusie se va uni strîns, dacă va ști să ridice și să ducă după sine toate păturile poporului într-adevăr revoluționare, capabile de luptă și nu de tranzacții, dacă se va pregăti bine de luptă și va alege just momentul bătăliei finale pentru libertate, victoria va fi de partea lui. Atunci țarului nu-i va reuși jocul lui de-a constituția, care nu este decît o bătaie de joc, atunci burghezia nu va reuși să încheie un tîrg cu absolutismul, atunci revoluția

din Rusia nu va rămâne neterminată, nu va fi atât de inconsecventă și în proporție de trei pătrimi infructuoasă pentru interesele clasei muncitoare și ale țărănimii, cum s-a întâmplat cu revoluțiile care au avut loc în secolul al XIX-lea în Europa occidentală. Atunci ea va fi într-adevăr o mare revoluție : victoria deplină a insurecției populare va elibera Rusia burgheză de toate cătușele vechi și, poate, va deschide o epocă de revoluții socialiste în Occident.

Tinzind spre o revoluție democratică deplină, social-democrația trebuie să țină seama în întreaga sa activitate de inevitabilitatea unei noi explozii revoluționare. Trebuie să demascăm fără cruțare iluziile constituționaliste întreținute de guvern și de burghezie prin partidul ei liberal, partidul cadetilor ; trebuie să îndemnăm țărănimea revoluționară să se unească în vederea victoriei depline a răscoalei țărănești ; trebuie să explicăm maselor largi marea importanță a primei insurecții, din decembrie, și inevitabilitatea unei noi insurecții, singura în stare într-adevăr să smulgă absolutismului țarist puterea și într-adevăr s-o predea în mâinile poporului. Acestea trebuie să fie sarcinile fundamentale ale tacticii noastre în actualul moment istoric.

Nu putem și nu trebuie să trecem sub tăcere faptul că, potrivit profundei noastre convingeri, congresul de unificare al partidului n-a înțeles pe deplin și just aceste sarcini. În cele trei rezoluții principale ale congresului ies limpede la iveală concepțiile greșite ale fostei fracțiuni a „menșevicilor“, care, sub raport numeric, a precumpănit la congres.

În programul agrar, congresul a adoptat în principiu „municipalizarea“. Municipalizarea înseamnă proprietatea țăranilor asupra loturilor lor de pământ și luarea în arendă de către țărani a pământurilor moșierești predate în mâinile zemstvelor. În fond, aceasta este ceva intermediar între o adevărată revoluție agrară și o reformă agrară cadetă. Țăranii nu vor accepta acest plan. Ei vor cere sau împărțirea directă a pământului, sau trecerea tuturor pământurilor în proprietatea poporului. Municipalizarea ar putea fi o reformă democratică serioasă numai în cazul unei revoluții democratice depline, în condițiile unui regim republican și ale alegerii funcționarilor de către popor. De altfel noi am și propus

congresului ca cel puțin să lege municipalizarea de aceste condiții, dar congresul a respins propunerea noastră. Or, fără aceste condiții, municipalizarea – care în acest caz ar avea un caracter de reformă liberală birocratică – nu le-ar da nicidecum țăranilor ceea ce le trebuie și, totodată, ar da elementelor burgheze, antiproletare, care domină în zemstve, o nouă forță, o nouă posibilitate de a-și exercita influența, lăsînd de fapt pe mîna acestor elemente repartizarea fondului funciar. Noi trebuie să explicăm această problemă maselor largi de muncitori și țărani.

În rezoluția sa cu privire la Duma de stat, Congresul a considerat că este de dorit să se creeze în această Dumă o fracțiune parlamentară a social-democraților. Congresul n-a vrut să țină seama de faptul că 9/10 din muncitorii conștienți din Rusia, printre care toți proletarii social-democrați polonezi, letoni și evrei, au boicotat această Dumă. Congresul a respins propunerea de a condiționa participarea la alegeri de posibilitatea desfășurării unei agitații cu adevărat pe scară largă în rîndurile maselor. El a respins propunerea ca numai persoanele pe care organizațiile muncitorești le-au propus drept candidați pentru Duma de stat să poată fi membri ai fracțiunii parlamentare a social-democraților. Așadar, congresul a pășit pe calea parlamentarismului, fără să pună la adăpost partidul nici măcar prin garanțiile pe care experiența social-democrației revoluționare din Europa le-a elaborat în această privință.

Ca social-democrați, noi am recunoscut, desigur, obligația principială de a folosi parlamentarismul ca armă de luptă proletară; dar toată problema este dacă, în condițiile actuale, participarea social-democrației la un „parlament” cum este Duma noastră este admisibilă. Este oare admisibilă constituirea unei fracțiuni parlamentare fără parlamentari social-democrați aleși de organizațiile muncitorești? Credem că nu.

Congresul a respins propunerea de a trasa ca o sarcină a partidului lupta împotriva jocului de-a constituția, lupta împotriva iluziilor constituționaliste. Congresul nu s-a pronunțat asupra dublei naturi a partidului „cadet” care predomină în Dumă și în care tendința de a ajunge la o tranzacție cu absolutismul, de a slăbi revoluția și de a o face să înceteze

este atât de puternică. Congresul s-a lăsat prea mult impresionat de succesul efemer și înșelător al partidului conciliatorilor burghezi, care vor să împace absolutismul cu libertatea poporului.

Nici în rezoluțiile cu privire la insurecția armată congresul n-a dat ceea ce trebuia : o critică directă a greșelilor proletariatului și o apreciere limpede a experienței din octombrie-decembrie 1905, sau măcar o încercare de a studia raportul dintre grevă și insurecție ; în loc de toate acestea, în rezoluții precumpănesc rezervele timide în legătură cu insurecția armată. Congresul n-a spus clasei muncitoare deschis și limpede că insurecția din decembrie a fost o greșeală ; totodată însă congresul a condamnat într-o formă camuflată insurecția din decembrie. Credem că, procedând în felul acesta, mai curînd se poate ajunge la întunecarea decît la luminarea conștiinței revoluționare a proletariatului.

Noi trebuie să luptăm și vom lupta pe plan ideologic împotriva acelor hotărîri ale congresului pe care le considerăm greșite. Totodată însă declarăm în fața întregului partid că sîntem împotriva oricărei sciziuni. Sîntem pentru supunere față de hotărîrile congresului. Întrucît sîntem împotriva boicotării Comitetului Central și prețuim munca în comun, am acceptat intrarea în C.C. a tovarășilor noștri de idei, deși ei vor fi acolo într-o infimă minoritate. Profunda noastră convingere este că organizațiile muncitorești social-democrate trebuie să fie unice, dar în aceste organizații unice trebuie să se discute pe larg și liber problemele de partid, să se facă critica și aprecierea liberă tovarășească a fenomenelor vieții de partid.

În problema organizatorică singurul punct asupra căruia nu am căzut de acord este numai cel referitor la drepturile redacției Organului Central. Noi am susținut dreptul C.C. de a numi și de a înlocui redacția O.C.¹⁷⁰. Am fost cu toții de acord în ceea ce privește principiul centralismului democratic, asigurarea drepturilor oricăror minorități și ale oricărei opoziții loiale, a autonomiei fiecărei organizații de partid, în ceea ce privește principiul că toți cei care dețin funcții în partid trebuie să fie aleși, că sînt obligați să dea raportul asupra activității lor și că pot fi înlocuiți. Respectarea

reală a acestor principii de organizare, înfăptuirea lor sinceră și consecventă le considerăm o garanție împotriva sciziunilor, o garanție că lupta ideologică în cadrul partidului poate și trebuie să fie pe deplin compatibilă cu o riguroasă unitate organizatorică, cu supunerea tuturor față de hotărârile congresului comun.

Pe toți tovarășii noștri de idei îi îndemnăm la o asemenea supunere și la o asemenea luptă ideologică ; pe toți membrii de partid îi rugăm să analizeze cu atenție hotărârile congresului. Revoluția este plină de învățăminte și sîntem încordințați că unitatea practică a luptei proletariatului social-democrat din întreaga Rusie va pune la adăpost partidul nostru de greșeli funeste în timpul dezlănțuirii crizei politice care se apropie. În momentul luptei, înseși evenimentele vor sugera maselor muncitorești tactica cea justă. Să depunem toate eforturile pentru ca aprecierea făcută de noi în legătură cu această tactică să contribuie la înfăptuirea sarcinilor social-democrației revoluționare, pentru ca partidul muncitoresc să nu se abată de pe calea proletară fermă, alergînd după un succes înșelător, pentru ca proletariatul socialist să-și îndeplinească pînă la capăt mărețul său rol de luptător de avangardă pentru libertate !

Scris la 25—26 aprilie (8—9 mai) 1906

Publicat în foale volante

Se tipărește după textul
foii volante

MATERIALE
PREGĂTITOARE

1871

ÎNSEMNĂRI ÎN LEGĂTURĂ CU ARTICOLUL
„GREVA POLITICĂ GENERALĂ DIN RUSIA” *

Greva politică generală din Rusia

„Barometrul arată furtună“

(„Frankfurter Zeitung“ 171)

„Journal de Genève“ 172 – revoluția este en plein **.

Greva feroviarilor ia amploare

{	Moscova	Riga
	Petersburg	Polonia
	Harkov	Saratov
	Briansk	

{ „Alle Räder stehen still, wenn dein starker Arm es will“.

{ „Toate roțile se opresc dacă mâna ta puternică vrea acest lucru“.

Întruniri politice deschise :

Moscova, Harkov

Guvernul Witte.

[Tratative cu *cadeții*]

Revendicarea unei *adunări constituante*.

Să fie zădărnicită convocarea Dumei ?

A fost zădărnicită convocarea Dumei !!

Din „Temps“ 26.X. : Witte a primit o delegație de muncitori feroviar.

* Vezi volumul de față, pag. 1—4. — Nota red.

** — în toi. — Nota trad.

„**Journal de Genève**“ 26.X : un miting de 15 000 de persoane la Universitatea din Petersburg. Îndemn la insurecția armată.

Revendicarea feroviarilor : adunare constituantă a întregului popor – vot universal.

Greva :	Simbirsk	Petersburg	{ Mase de
	Ekaterinoslav		
	Voronej		
	Saratov	<i>Poltava</i>	
	Harkov		

Balașov

Simferopol	Varșovia
Iaroslavl	Lodz
Nijni Novgorod	Riga
	<i>Finlanda</i>

Baricade la Ekaterinoslav.

Agenția telegrafică rusă : A fost semnat decretul.
Petersburg 25.X. Witte a fost numit prim-ministru.
„Guvern liberal“ ...

Inginerii de la Moscova (congresul asociației inginerilor)
s-au alăturat grevei (începută miercuri) ¹⁷³

Petersburg – Verjbolovo

Petersburg – Vilno

Petersburg – Riga

„ – Revel

Mitava – Vindava

La Moscova foamete. Lipsește apa. Pretutindeni : în școli, în uzine, pe străzi se țin mitinguri revoluționare. Poliția rămâne pasivă.

Petersburg
Ținutul baltic
(Riga, Reval)
Polonia

Sutul (Ekaterinoslav)
Crimeia (Simferopol)
Regiunea Volgăi (Saratov,
Nijni Novgorod, Simbirsk),

Moscova
Finlanda
Centrul cu
cernoziom
(Voronej).

Centrul Industrial
(Iaroslavl)

Scris la 13 (26) octombrie 1905
Publicat pentru prima oară
în 1926, în „Culegeri din Lenin”,
vol. V

Se tipărește după manuscris

INSEMNAȚII ÎN LEGĂTURĂ CU ARTICOLUL „PRIMA VICTORIE A REVOLUȚIEI“ *

Noua revoluție și noul război

Caracterul nedecisiv al victoriilor, luptă îndelungată, perseverența combatanților.

Victoria din 17 (30) octombrie nu este o victorie completă, nu este un Sedan, ci un Liaoian ¹⁷⁴.

Greva generală a repurtat o victorie, aceasta este în afară de orice îndoială, căci inamicul a părăsit câmpul de luptă. Telegrama apărută în „Times“ : „Poporul a învins. Țarul a capitulat. Absolutismul a încetat să mai existe“. Aici este un fals grosolan în ceea ce privește capitularea.

Nu este și nici n-a fost nici un fel de capitulare. Nu este vorba de nici o zdrobire totală a dușmanului. Nu-i un Sedan, ci un Liaoian. Dușmanul a suferit o înfrângere parțială și s-a retras. „Retragere cu lupte de ariergardă“.

A fost zădărnicită convocarea Dumei? Nu încă, dar a fost subminată.

Tactica boicotării active a învins.

Sensul memoriului lui Witte ¹⁷⁵ este limpede : „unirea morală cu elementele raționale ale societății“ împotriva „acțiunilor care amenință în mod vădit societatea și statul“. Citește : cu burghezia liberală împotriva muncitorilor revoluționari și a țăranilor revoluționari, împotriva popoarelor revoluționare.

Ce rezultă din memoriul lui Witte :

* Vezi volumul de față, pag. 27—34. — Nota red.

- 1) Au fost acordate libertăți cetățenești
(? *cu îngrădiri*).
- 2) Duma rămîne (?)
- 3) Consiliul de stat este ales...
- 4) Duma de stat capătă drepturi legislative ? (ne pas réagir contre ses décisions *).
- 5) Organizarea reformelor, „ca în lumea civilizată”.

M. Roland de Marès în „L'Indépendance Belge”¹⁷⁶ 30.X., articolul „La Russie rouge”. „Le général Trépoff exprimait hier l'espoir que les grévistes n'auraient pas gain de cause, la suspension de toute vie publique devant tout naturellement leur aliéner les sympathies des foules passives. Cela serait vrai partout ailleurs où la grève générale désorganise la vie normale des peuples, mais cela n'est pas vrai en Russie où la vie depuis longtemps n'a plus de caractère normal et où les foules passives subiront avec patience cette suprême épreuve, dans l'espoir que la révolution va enfin aboutir et jeter bas le gouvernement qui est responsable de tous les maux endurés” **.

În prezent :

Folosirea intensă a noilor scopuri, a semilibertăților...

Propagarea învățămintelor care se trag din „greva politică generală”. Și mai departe la fel.

Un câmp de luptă lărgit : pînă în prezent țărănimea a fost puțin antrenată, sau, mai bine zis, nu a fost de loc antrenată

* — să nu reacționezi împotriva hotărîrilor ei.

** — D-l Roland de Marès în „L'Indépendance Belge” din 30.X., articolul „Rusia Roșie”. „Generalul Trépov și-a exprimat ieri speranța că greviștii vor pierde, întrucît suspendarea întregii vieți publice le va înstrăina, în mod firesc simpatia mulțimii pasive. Acest lucru ar fi valabil oriunde în altă parte, unde o grevă generală ar dezorganiza viața normală a poporului, dar nu este valabil pentru Rusia, unde de multă vreme viața nu mai are un caracter normal și unde mulțimea pasivă va suporta cu răbdare această mare încercare în speranța că revoluția își va atinge, în sfîrșit, scopul și va răsturna guvernul, vinovat de toate suferințele pe care le îndură”. — Nota trad.

în ofensiva *politică*. Spre primăvară se va ridica și ea dacă vom acționa just.

Lupta pentru drepturi depline *reale* ale muncitorilor : vot universal.

Importanța constituției din punctul de vedere al țarismului și al liberalilor : *să evite adunarea constituuantă*. Ei au tras învățăminte din 1789 (nu un Zemski sobor, nu o adunare a reprezentanților poporului care să se întrunească o singură dată) și tot din 1789 (nu adunare constituuantă). Din 1847 (3.II : Duma de stat) au sărit direct în 1849-1850 (constituția după înăbușirea revoluției din 1849). Baza materială, de clasă a acestui salt : *tranzacția cu burghezia liberală*. Aproape au și căzut la învoială (Witte cu Ghessen).

Scris între 17 și 19 octombrie
(30 octombrie și 1 noiembrie) 1905

Publicat pentru prima oară în 1926,
în „Culegeri din Lenin”, vol. V

Se tipărește după manuscris

PLANUL ARTICOLULUI
„SOCIALISMUL MIC-BURGHEZ
ȘI SOCIALISMUL PROLETAR” *

*Socialismul mic-burghez și socialismul
proletar*

În Europa se observă dominația deplină a *marxismului* în teorie și a *mișcării muncitorești* în practica socialismului. Nu întotdeauna a fost așa. Și una și alta s-au format în cursul unui proces îndelungat de dezvoltare din „pete tenebroase”.

Trăsătura distinctivă a epocii revoluției democratice din Europa era dominația socialismului *mic-burghez* (proudhonism, adevăratul socialism, Mülberger, Dühring etc.) în diferite forme.

Idem în Rusia. Istoricul mișcării revoluționare ruse este în același timp istoricul luptei duse de socialismul vechi, „rus”, mic-burghez (narodnicismul) împotriva marxismului.

Punctul central al acestei lupte = neînțelegerea *adevărului* caracter al actualei revoluții, neînțelegerea *adevărului conținut* al mișcării țărănești.

O perla a acestei neînțelegeri = nr. 75 al ziarului „*Revoluționaia Rossiia*” „*De ce nu dintr-o dată?*”.

De ce să fie sprijinit țăranul împotriva moșierului, și nu „dintr-o dată” ?

Acest mic citat = un noian de absurdități *narodnice*.

* Vezi volumul de față, pag. 38—46. — Nota red.

Momentul istoric = înlocuirea iobăgismului prin capitalism.
Aprecierea gospodăriei moșierești

Gospodăria moșierească = capitalism.

(În gospodăriile moșierești recoltele sînt mai mari.)
Aprecierea structurii interne a gospodăriei țărănești.

„9/10 din țărănimea muncitoare = elemente mic-burgheze“.

Toate gospodăriile moșierești sînt *superioare* celor țărănești.
Satisfacerea revendicărilor țăranilor ar fi întîrziat proletari-
zarea țăranilor.

Confiscarea este ajunul socialismului.

Confiscarea reprezintă lupta
reală a păturii *democrate* a pro-
prietarilor de pămînt împotriva
celeia *reacționare*.

Socializarea este o utopie mic-
burgheză absurdă și reacționară.

Două războaie sociale. „De ce nu dintr-o dată“.

Un partid socialist de sine stătător al proletariatului – condu-
cerea exercitată de el în revoluția democratică.

Scris nu înainte de 25 octombrie
(7 noiembrie) 1905

Publicat pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. V

Se tipărește după manuscris

LISTA LUCRĂRILOR LUI
V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE

—
ADNOTĂRI

—
INDICI

—
DATE DIN
VIAȚA ȘI DIN ACTIVITATEA LUI
V. I. LENIN

THE [illegible] OF [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

LISTA LUCRĂRILOR LUI V. I. LENIN CARE N-AU FOST GĂSITE PÎNĂ ÎN PREZENT

(Octombrie 1905 — aprilie 1906)

1905

REFERAT CU PRIVIRE LA ULTIMELE EVENIMENTE POLITICE DIN RUSIA

Într-un anunț al Comitetului organizației din străinătate a P.M.S.D.R. se spune că la 2 noiembrie (20 octombrie) 1905, la adunarea de la Geneva a social-democraților ruși, V. I. Lenin va prezenta un referat cu privire la ultimele evenimente politice din Rusia (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

CUVÎNTARE CU PRIVIRE LA PROBLEMA ATITUDINII PARTIDULUI FAȚĂ DE SOVIETELE DE DEPUTAȚI AI MUNCITORILOR, ROSTITĂ LA ȘEDINȚA LĂRGITĂ A COMITETULUI ORGANIZAȚIEI PETERSBURG A P.M.S.D.R.

Despre această cuvîntare, rostită de V. I. Lenin la 8 (21) noiembrie 1905, vorbesc în amintirile lor N. Doroșenko, B. A. Breslav (vezi Lenin la Petersburg. Leningrad, 1957, pag. 70, 233, 316) și M. M. Essen (vezi Amintiri despre Vladimir Ilici Lenin, partea 1, E.S.P.L.P., 1957, pag. 311).

REFERAT PE TEMA „CRITICA PROGRAMULUI AGRAR AL PARTIDULUI SOCIALIȘTILOR-REVOLUȚIONARI”, PREZENTAT LA ADUNAREA ACTIVIȘTILOR DE PARTID DIN PETERSBURG

V. I. Lenin a ținut acest referat la 16 (29) noiembrie 1905, în clădirea Societății economice, dar nu a reușit să-l termine pentru că adunarea a fost împrăștiată de poliție. El și-a continuat referatul la 23 noiembrie (6 decembrie) în clădirea liceului Vitmer.

În legătură cu acest referat al lui V. I. Lenin există indicații în amintirile Nadejdei Konstantinovna Krupskaia (vezi N. K. Krupskaia, Amintiri despre Lenin, Editura politică, 1960, pag. 115—116), ale lui V. Stepanov (vezi „Krasnaia Letopis”, 1924, nr. 1, pag. 34—36),

precum și în ziarele „Novaia Jizn” nr. 15 din 17 noiembrie 1905 și „Rusi” nr. 23 și 30 din 18 noiembrie (1 decembrie) și 25 noiembrie (8 decembrie) 1905.

**CONSPECTE ALE RAPOARTELOR ȘI INTERVENȚIILOR
FĂCUTE LA PRIMA CONFERINȚĂ A P.M.S.D.R.
DE LA TAMMERFORS (FINLANDA)**

La conferința care a avut loc între 12 și 17 (25 și 30) decembrie 1905, V. I. Lenin a prezentat un raport în legătură cu momentul actual și unul în problema agrară. Despre această conferință Lenin vorbește în articolul „Duma de stat și tactica social-democrată” (vezi volumul de față, pag. 159). Procesele-verbale erau făcute de secretari, care erau aleși la fiecare ședință. Vorbitorul era și el obligat să prezinte un scurt conspect al expunerii. În afară de foile volante scoase în 1905, care conțineau rezoluțiile conferinței, celelalte materiale ale conferinței nu au fost găsite pînă în prezent. În arhiva pe 1905 a departamentului de poliție, sînt menționate organizațiile de partid reprezentate la conferință și numele conspirative ale delegaților (vezi „Krasnii Arhiv”, 1934, nr. 1, pag. 185—186).

1 9 0 6

**RAPORT CU PRIVIRE LA ALEGERILE
PENTRU DUMA DE STAT, PREZENTAT LA
ADUNAREA ORGANIZAȚIILOR SOCIAL-DEMOCRATE
DIN RAIONUL MOSKOVSKO-ZASTAVSKI DIN PETERSBURG**

În nr. 21 din 4 (17) februarie 1906 al ziarului „Priziv” a apărut următoarea scurtă dare de seamă cu privire la acest raport al lui V. I. Lenin: „Făcînd o trecere în revistă și o critică a legilor din 6 august și 11 decembrie în legătură cu alegerile pentru Duma de stat, Lenin a arătat că, în fond, legea din 11 decembrie cu privire la Duma de stat nu aduce nimic nou; că este în întregime alcătuită din tertipuri polițienești; că punctul prin care se acordă muncitorilor dintr-o fabrică sau dintr-o uzină cu mai mult de 50 de muncitori dreptul de a vota a fost introdus cu scopul, în primul rînd, de a înăbuși prin intermediul fabricilor și al uzinelor mici pe cele mari, unde se poate desfășura lupta proletară, iar în al doilea rînd de a lipsi masa muncitorilor evrei de drept de vot etc. În raport se arăta că, în baza legii din 11 decembrie, în nici un caz nu pot ajunge în Dumă reprezentanți ai muncitorilor. A fost dată citirii rezoluția conferinței bolșevice. Lenin a arătat că delegații muncitorilor aleși într-o altă instituție a lor, cum este, de pildă, Sovietul de deputați ai muncitorilor, nu au destulă putere. S-a arătat că la noi nu există încă constituție; și chiar dacă ar exista o constituție burgheză, social-democrații ar proceda după exemplul tovarășilor lor, social-democrații germani, adică, folosind legea burgheză, ar pătrunde în adunarea legislativă și acolo i-ar «bate» cu ajutorul propriilor lor legi etc.”

RAPORT CU PRIVIRE LA TACTICA BOICOTĂRII ACTIVE
A DUMEI DE STAT, PREZENTAT LA
ADUNAREA ACTIVIȘTILOR DE PARTID BOLȘEVICI

Despre acest referat al lui V. I. Lenin, pe care l-a ținut în februarie 1906 în clădirea școlii Tenișevski din Petersburg, vorbește V. S. Voitinski în amintirile sale (vezi Vl. Voitinski. Anii de victorii și de înfrângeri. 1924, pag. 28).

RAPORT CU PRIVIRE LA ATITUDINEA
FAȚĂ DE DUMA DE STAT, PREZENTAT LA
CONFERINȚA ORĂȘENEASCĂ A ORGANIZAȚIEI
PETERSBURG A P.M.S.D.R.

În procesele-verbale ale conferinței din 11 (24) februarie 1906, care se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S., figurează numai cuvintele „Cuvîntarea lui Lenin“; textul expunerii lipsește.

REFERAT POLITIC PE TEMA „INSURECȚIA ARMATĂ
ȘI PROLETARIATUL“

Despre acest referat, care a fost ținut la 20 martie (2 aprilie) 1906 V. I. Lenin, în broșura „Victoria cadeților și sarcinile partidului muncitoresc“, spune următoarele: „Nu de mult am avut prilejul să țin un referat politic în casa unui cadet foarte cult și extrem de amabil“ (volumul de față, pag. 298). Despre acest referat vorbește în amintirile sale și N. K. Krupskaja (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.). Din motive de conspirație, celor invitați să asculte referatul li s-au trimis bilete în care scria: „Olga Naumovna Edelhaus vă invită la ea la ceai în ziua de 20 martie 1906, ora 8^{1/2} seara. Str. 2-a Rodjestvenskaia, nr. 12, apart. 20“ (Lenin la Petersburg. Leningrad, 1957, pag. 104, 210, 243, 321).

RAPORTUL „DESPRE REVIZUIREA PROGRAMULUI AGRAR“,
PREZENTAT LA ȘEDINȚA A 5-A A CONGRESULUI
AL IV-LEA (DE UNIFICARE) AL P.M.S.D.R.

Despre expunerea făcută la congres în calitate de raportor, V. I. Lenin scria: „...Eu am susținut proiectul comisiei agrare (publicat în broșura „Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc“) și am combătut municipalizarea susținută de Maslov“ (Opere, vol. 10, E.S.P.L.P., 1956, pag. 316). În procesele-verbale ale congresului s-a consemnat: „Lenin susține punctul de vedere dezvoltat de el în broșura «Revizuirea programului agrar al partidului munci-

toresc» ; textul raportului lipsește (vezi „Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. Aprilie (aprilie-mai) 1906. Procese-verbale“, Moscova, 1959, pag. 55).

**RAPORT „DESPRE MOMENTUL ACTUAL
ȘI SARCINILE DE CLASĂ ALE PROLETARIATULUI“,
PREZENTAT LA ȘEDINȚA A 13-A A CONGRESULUI
AL IV-LEA (DE UNIFICARE) AL P.M.S.D.R.**

Despre expunerea făcută la congres în calitate de raportor, V. I. Lenin vorbește în „Raport asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R.“ (vezi Opere, vol. 10, E.S.P.L.P., 1956, pag. 337). În procesele-verbale ale congresului nu sînt decît referiri la expunerea lui V. I. Lenin ; textul raportului lipsește (vezi „Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. Procese-verbale“. Moscova, 1959, pag. 191).

**CUVÎNTARE CU PRIVIRE LA PROBLEMA ATITUDINII
FAȚĂ DE DUMA DE STAT, ROSTITĂ ÎNTR-O COMISIE
A CONGRESULUI AL IV-LEA (DE UNIFICARE) AL P.M.S.D.R.**

Despre această cuvîntare a lui V. I. Lenin vorbesc, în expunerile lor de la congres, O. A. Ermanski (Rudenko), G. V. Plehanov și P. B. Akselrod (vezi „Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. Procese-verbale“. Moscova, 1959, pag. 286, 292—293, 323).

**CUVÎNT DE ÎNCHEIERE ÎN PROBLEMA ATITUDINII
FAȚĂ DE DUMA DE STAT, ROSTIT LA ȘEDINȚA
A 19-A A CONGRESULUI AL IV-LEA (DE UNIFICARE)
AL P.M.S.D.R.**

La ședința a 17-a a congresului, V. I. Lenin a prezentat un coraport în problema atitudinii față de Duma de stat. În procesele-verbale ale congresului se consemnează că „congresul a hotărît, cu 39 de voturi pentru, să acorde raportorilor cîte 25 de minute“ pentru cuvîntul de încheiere (vezi „Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. Procese-verbale“. Moscova, 1959, pag. 320). În procesele-verbale ale congresului lipsește consemnarea cuvîntului de încheiere rostit de Lenin.

LISTA PUBLICAȚIILOR ȘI A DOCUMENTELOR
LA A CĂROR REDACTARE A PARTICIPAT
V. I. LENIN

ZIARUL „PROLETARIU”

Nr. 23—31 (18) octombrie 1905.
Nr. 24— 7 noiembrie (25 octombrie) 1905.

ZIARUL „NOVAIA JIZN”

Nr. 9 — 10 noiembrie 1905.	Nr. 19 — 23 noiembrie 1905.
Nr. 10 — 11 noiembrie 1905.	Nr. 20 — 24 noiembrie 1905.
Nr. 11 — 12 noiembrie 1905.	Nr. 21 — 25 noiembrie 1905.
Nr. 12 — 13 noiembrie 1905.	Nr. 22 — 26 noiembrie 1905.
Nr. 13 — 15 noiembrie 1905.	Nr. 23 — 26 noiembrie 1905*
Nr. 14 — 16 noiembrie 1905.	Nr. 24 — 29 noiembrie 1905.
Nr. 15 — 17 noiembrie 1905.	Nr. 25 — 30 noiembrie 1905.
Nr. 16 — 18 noiembrie 1905.	Nr. 26 — 1 decembrie 1905.
Nr. 17 — 19 noiembrie 1905.	Nr. 27 — 2 decembrie 1905.
Nr. 18 — 20 noiembrie 1905.	Nr. 28 — 3 decembrie 1905.

ZIARUL „PARTIINIE IZVESTIIA”

Nr. 1 — 7 februarie 1906.
Nr. 2 — 20 martie 1906.

SERIA DE CĂRȚI SOCIAL-DEMOCRATE
(„BIBLIOTECA IEFTINĂ”), EDITATĂ DE EDITURA
„ZNANIE” (PETERSBURG)

Într-o scrisoare adresată lui V. I. Lenin la 8 (21) octombrie 1905 din Petersburg, P. P. Rumeașev (Șmidt) spunea că trebuie să se treacă imediat la organizarea editării de către editura „Znanie” a unei serii de broșuri de popularizare („Biblioteca ieftină”) și ruga să i se comunice numele traducătorilor, redactorilor și autorilor in-

* Nr. 22 și 23 poartă aceeași dată. Este evident că data apariției nr. 23 este greșită.

vitați de Lenin (vezi „Partidul și revoluția din 1905. Documente din anul 1905 cu privire la istoria partidului”. Partizdat, 1934, pag. 180—181). Despre faptul că Lenin a făcut parte dintre colaboratorii secției editurii „Znanie” care se ocupa de scoaterea unei serii de cărți social-democrate („Biblioteca ieftină”) se vorbește în nr. 13 din 15 noiembrie 1905 al ziarului „Novaia Jizn” și în amintirile lui V. D. Bonci-Bruevici (vezi Vlad. Bonci-Bruevici. Problemele editoriale ale bolșevicilor în perioada 1905—1907. Leningrad, 1933, pag. 15).

V. KALININ. „CONGRESUL ȚĂRĂNESC”

Articolul lui V. A. Karpinski (Kalinin) a apărut în „Proletarii” nr. 25 din 16 (3) noiembrie 1905, după ce V. I. Lenin a plecat din Geneva spre Rusia. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul articolului cu îndreptările făcute de V. I. Lenin. Cele două completări făcute de Lenin la acest articol, se publică în volumul de față, pag. 79—80.

REZOLUȚIA „SARCINILE DE CLASĂ ALE PROLETARIATULUI ÎN MOMENTUL ACTUAL AL REVOLUȚIEI DEMOCRATICE”, PROPUȘĂ CONGRESULUI AL IV-LEA (DE UNIFICARE) AL P.M.S.D.R.

Această rezoluție a fost inclusă în „Platforma tactică” a bolșevicilor pentru Congresul de unificare al P.M.S.D.R., publicată la 20 martie (2 aprilie) 1906, în nr. 2 al ziarului „Partiinîe Izvestiia”, precum și în manifestele scoase de Comitetul Central unificat al P.M.S.D.R. și de Comitetul unificat din Petersburg al P.M.S.D.R. În articolul „Revoluția rusă și sarcinile proletariatului”, V. I. Lenin scria că platforma „este rodul unei munci colective” (volumul de față, pag. 213). Prin conținutul său, rezoluția „Sarcinile de clasă ale proletariatului în momentul actual al revoluției democratice” corespunde aprecierii făcute de Lenin situației din Rusia din 1906 în alte proiecte de rezoluții din „Platforma tactică”.

LISTA DE LUCRĂRI TRADUSE
DE V. I. LENIN

TRADUCEREA DIN LIMBA ENGLEZĂ
A APELULUI SOVIETULUI DE DEPUTAȚI
AI MUNCITORILOR DIN PETERSBURG

La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează un manuscris al lui Lenin care conține traducerea apelului Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg, apărut în ziarul „The Times” nr. 37 853 din 1 noiembrie 1905 într-o corespondență din Petersburg. Traducerea apelului a apărut în ziarul „Proletarii” nr. 24 din 7 noiembrie (25 octombrie) 1905, la rubrica „Din viața socială”.

TRADUCEREA DIN LIMBA GERMANĂ A ARTICOLULUI
„DESPRE NOUL MANIFEST CONSTITUȚIONAL
AL ULTIMULUI NICOLAIE”

În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul lui Lenin (fără pagina întâi) al traducerii prescurtate a articolului „Despre noul manifest constituțional al ultimului Nicolaie”, apărut în ziarul „Vorwärts” nr. 256 din 1 noiembrie 1905. Traducerea a apărut în ziarul „Proletarii” nr. 24 din 7 noiembrie (25 octombrie) 1906, la rubrica „Din viața socială”.

ADNOTĂRI

- ¹ *Uniunea feroviarilor din Rusia* s-a constituit la Congresul I al feroviarilor din Rusia, care a avut loc la Moscova în zilele de 20 și 21 aprilie (3 și 4 mai) 1905. Congresul a formulat o serie de revendicări politice și economice: realizarea libertăților politice, convocarea unei adunări constituante, îmbunătățirea condițiilor de muncă la căile ferate etc. Pe măsură ce revoluția din 1905—1907 lua amploare, creștea și influența de care se bucurau bolșevicii în uniunea feroviarilor. Congresul al II-lea al feroviarilor din Rusia, care a avut loc în zilele de 22—24 iulie (4—6 august) 1905 la Moscova, a adoptat hotărîrea de a se începe imediat agitația pentru greva politică generală a feroviarilor din Rusia. Congresul feroviarilor din Rusia (așa-numitul congres al împuțerniciților), care a avut loc în septembrie-octombrie 1905 la Petersburg, a elaborat și a prezentat guvernului, sub presiunea maselor revoluționare, o seamă de revendicări: ziua de muncă de 8 ore, eligibilitatea administrației căilor ferate de sus și pînă jos, eliberarea imediată a celor arestați pentru participarea la greve, ridicarea stării de asediu și a pazei întărite, acordarea libertății politice, amnistie, autodeterminare națională, convocarea imediată a unei adunări constituante alese pe baza votului universal, egal, direct și secret. V. I. Lenin relevă rolul important pe care l-au avut muncitorii feroviar și uniunea feroviarilor în greva politică generală din octombrie. Greva, începută la 7 (20) octombrie la linia ferată Moscova-Kazan, s-a transformat în scurt timp într-o grevă politică generală, care a dat o grea lovitură absolutismului. Conferința generală din Rusia a reprezentanților a 29 de linii de cale ferată a sprijinit hotărîrea conferinței organizației bolșevice din orașul Moscova cu privire la declararea grevei generale și, la 6 (19) decembrie 1905, a adoptat hotărîrea de a adera la grevă și de a declara imediat greva generală a feroviarilor. După înfrîngerea insurecției armate din decembrie 1905, uniunea feroviarilor a trecut efectiv în ilegalitate. În august 1906 a avut loc o conferință a feroviarilor, convocată pentru a discuta problema grevei generale în legătură cu dizol-

varea Dumei I de stat. La această conferință au luat parte delegați ai muncitorilor și funcționarilor de la 23 de linii de cale ferată, reprezentanți ai Biroului central al uniunii feroviarilor, ai grupului trudovic, ai C.C. al P.M.S.D.R., ai Bundului, ai C.C. al partidului socialiștilor-revoluționari etc. Conferința s-a pronunțat pentru organizarea grevei generale și a insurecției armate, lucru pe care V. I. Lenin l-a subliniat în articolul „Criza politică și falimentul tacticii oportuniste“ (vezi Opere, vol. 11, E.S.P.L.P. 1957, pag. 148). Spre sfârșitul anului 1906, uniunea feroviarilor, căzînd sub influența socialiștilor-revoluționari, și-a pierdut însemnătatea revoluționară. În februarie 1907, conferința principalelor organizații social-democrate de la căile ferate, convocată de C.C. al P.M.S.D.R., a cerut tuturor social-democraților revoluționari să iasă din uniunea feroviarilor, lucru care a fost aprobat de C.C. al P.M.S.D.R. — 2.

- 2 Planul articolului „*Echilibru de forțe*“ a fost scris de V. I. Lenin cu câteva ore înainte de a primi la Geneva știrea telegrafică cu privire la manifestul țarului din 17 (30) octombrie 1905. Articolul urma să apară ca articol de fond în nr. 24 al ziarului „Proletarii“. Dar, în urma primirii acestei știri cu privire la manifestul țarului, Lenin a publicat la 19 octombrie (1 noiembrie) articolul „Prima victorie a revoluției“ (vezi volumul de față, pag. 27—34). Lenin dezvoltă pe larg problemele atinse în planul articolului „*Echilibru de forțe*“ în articolul „Apropierea deznodămîntului“ (vezi volumul de față, pag. 71—78). — 5.
- 3 „*Proletarii*“ — săptămînal bolșevic ilegal; Organ Central al P.M.S.D.R., înființat pe baza unei hotărîri a Congresului al III-lea al partidului. Printr-o hotărîre a plenarei din 27 aprilie (10 mai) 1905 a Comitetului Central al partidului, V. I. Lenin a fost numit redactor responsabil al Organului Central. Ziarul a apărut la Geneva de la 14 (27) mai pînă la 12 (25) noiembrie 1905. Au apărut 26 de numere. „Proletarii“ a urmat linia vechii „Iskre“, a „Iskrei“ leniniste, și a păstrat o perfectă continuitate cu ziarul bolșevic „Vpered“.

Lenin a scris pentru acest ziar circa 90 de articole și note. Articolele lui Lenin defineau fizionomia politică a ziarului, conținutul său ideologic, orientarea sa bolșevică. O activitate deosebit de intensă a desfășurat Lenin în calitate de conducător și redactor al ziarului. Modificările sale redacționale imprimau materialelor publicate o înaltă principialitate, partinitate și claritate în tratarea celor mai importante probleme teoretice și în elucidarea problemelor mișcării revoluționare.

La activitatea redacției au participat în permanență V. V. Vorovski, A. V. Lunacearski și M. S. Olminski. Un rol important în munca redacției au avut N. K. Krupskaiia, V. M. Velicikina și V. A. Karpinski. Ziarul a avut legături strînse cu mișcarea muncitorească din Rusia; în coloanele lui se publicau articole și note scrise de muncitori care participau nemijlocit la mișcarea revoluționară. Culegerea corespondențelor și trimiterea lor la Geneva

erau organizate de V. D. Bonci-Bruevici, S. I. Gusev și A. I. Ulianova-Elizarova. Corespondența redacției cu organizațiile locale de partid și cu cititorii era purtată de N. K. Krupskaia și L. A. Fotieva.

„Proletarii“ reacționa imediat la toate evenimentele importante din mișcarea muncitorească rusă și internațională, ducea o luptă necruțătoare împotriva menșevicilor și celorlalte elemente revizioniste, oportuniste.

Ziarul a desfășurat o vastă activitate pentru propagarea hotărârilor Congresului al III-lea al partidului și a avut un rol important în făurirea unității organizatorice și ideologice a bolșevicilor. În rîndurile social-democrației din Rusia, „Proletarii“ era singurul organ care apăra în mod consecvent marxismul revoluționar și care dezbătea toate problemele fundamentale ale revoluției ce se desfășura în Rusia. Oglindind și analizând sub toate aspectele evenimentele din 1905, „Proletarii“ ridică masele largi de oameni ai muncii la luptă pentru victoria revoluției.

„Proletarii“ exercita o mare influență asupra organizațiilor social-democrate locale. Unele articole ale lui Lenin apărute în ziarul „Proletarii“ erau reproduse de ziarele bolșevice locale și difuzate în foi volante.

Curînd după plecarea lui Lenin în Rusia la începutul lunii noiembrie 1905, ziarul „Proletarii“ și-a încetat apariția. Ultimele două numere (25 și 26) au apărut sub îngrijirea lui V. V. Vorovski, dar și pentru aceste numere Lenin a scris cîteva articole, care au fost publicate după plecarea sa din Geneva. — 5.

- 4 „The Times“ — cotidian, fondat în 1785 la Londra; unul dintre marile ziare conservatoare ale burgheziei engleze. — 5.
- 5 „Daily Telegraph“ — cotidian liberal și, cu începutul din penultimul deceniu al secolului trecut, conservator; sub această denumire a apărut, la Londra, din 1855 pînă în 1937; din 1937, după fuziunea cu „Morning Post“, apare sub denumirea de „Daily Telegraph and Morning Post“. — 5.
- 6 Conferința organizațiilor social-democrate din Rusia a fost convocată de C.C. al P.M.S.D.R. la 7—9 (20—22) septembrie 1905, la Riga, în vederea elaborării tacticii față de Duma de stat. La conferință au luat parte reprezentanți ai C.C. al P.M.S.D.R., ai Comisiei de organizare a menșevicilor, ai Bundului, ai Social-democrației din Letonia, ai Social-democrației din Polonia și Lituania, ai Partidului revoluționar ucrainean. În pofida protestelor menșevicilor, conferința a aprobat linia bolșevică de boicotare activă a Dumei lui Bulîghin și a condamnat politica menșevică de participare la această Dumă. În hotărîrile conferinței se arăta că trebuie să se folosească campania electorală în vederea unei agitații largi în rîndurile maselor, pentru a organiza mitinguri, pentru a pătrunde la toate adunările electorale și a demasca adevăratul caracter al Dumei și adevăratele scopuri ur-

mărite de ea, ca fiind o falsificare grosolană a reprezentanței poporului cu scopul de a consolida puterea absolutismului, zdruncinată de mișcarea revoluționară.

Rezoluțiile conferinței au fost publicate în nr. 22 din 24 (11) octombrie 1905 al ziarului „Proletarii“ (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 94—96). În articolele „Primele rezultate ale grupării politice“ și „Istericalele celor înfrinți“ (vezi volumul de față, pag. 7—15 și 16—18), făcând aprecieri asupra însemnătății conferinței, Lenin a dat o ripostă hotărâtă menșevicilor, care în coloanele „Iskrei“ s-au ridicat împotriva hotărârilor adoptate. — 7.

- 7 *Bundul* („Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia și Rusia“) a fost organizat în 1897, la Congresul de constituire al grupurilor social-democrate evreiești, ținut la Vilno; el grupa în special elemente semiproletare din rîndurile meșteșugărimii evreiești din regiunile apusene ale Rusiei. La primul congres al P.M.S.D.R. (1898), Bundul a intrat în P.M.S.D.R. „ca organizație autonomă, de sine stătătoare doar în problemele care privesc proletariatul evreiesc“ („Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 14).

Bundul era purtătorul naționalismului și al separatismului în rîndurile mișcării muncitorești din Rusia. În aprilie 1901, Congresul al IV-lea al Bundului a hotărît să modifice relațiile organizatorice cu P.M.S.D.R., stabilite de primul Congres al P.M.S.D.R. Într-o rezoluție a sa, congresul Bundului a declarat că consideră P.M.S.D.R. drept o uniune federativă de organizații naționale și că Bundul trebuie să fie o parte federativă a P.M.S.D.R.

La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., după ce congresul a respins cererea Bundului de a fi recunoscut drept unicul reprezentant al proletariatului evreiesc, Bundul s-a retras din partid. În 1906, pe baza unei hotărâri a Congresului al IV-lea (de unificare) al partidului, Bundul a intrat din nou în P.M.S.D.R.

În cadrul P.M.S.D.R., bundiștii au sprijinit întotdeauna aripa oportunistă a partidului („economisti“, menșevici, lichidatori) și au dus o luptă necontenită împotriva bolșevicilor și a bolșevismului. Revendicării programatice a bolșevicilor cu privire la dreptul națiunilor la autodeterminare, Bundul îi opunea revendicarea autonomiei cultural-naționale. În perioada reacțiunii stolîpiniste, Bundul s-a situat pe poziții lichidatoriste și a participat activ la crearea Blocului antipartinic din august. În timpul primului război mondial (1914—1918), bundiștii s-au situat pe pozițiile social-șovinismului. În 1917 Bundul a sprijinit Guvernul provizoriu contrarevoluționar, a luptat de partea dușmanilor Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. În anii intervenției militare străine și ai războiului civil, conducerea Bundului s-a unit cu forțele contrarevoluției. În același timp, printre membrii de rînd ai Bundului s-a conturat o cotitură în favoarea

colaborării cu Puterea sovietică. În martie 1921, Bundul s-a autolichidat, iar o parte dintre membrii săi au intrat în P.C. (b) din Rusia pe bază de cereri de primire individuale. — 7.

- 8 *Partidul muncitoresc social-democrat din Letonia* a fost creat în iunie 1904, la primul său Congres. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.L., din iunie 1905, a fost adoptat programul partidului, precum și o hotărâre cu privire la necesitatea unirii cu P.M.S.D.R. În 1905 P.M.S.D.L. a condus acțiunile revoluționare ale muncitorilor și a pregătit masele în vederea insurecției armate.

La Congresul al IV-lea (de unificare) (din 1906) a fost primit în P.M.S.D.R. ca organizație teritorială. După congres a adoptat denumirea de Social-democrația din Letonia, — 7.

- 9 *Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania (S.D.R.P. și L.)* — partid revoluționar al clasei muncitoare poloneze; a luat ființă în 1893 și a activat mai întâi sub denumirea de Social-democrația din Regatul Poloniei, iar din august 1900, după Congresul organizațiilor social-democrate din Polonia și Lituania, la care social-democrații polonezi au fuzionat cu o parte din social-democrații lituanieni, a adoptat denumirea de Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania (S.D.R.P. și L.). Meritul acestui partid constă în faptul că a orientat mișcarea muncitorească poloneză spre o alianță cu mișcarea muncitorească rusă și a combătut naționalismul.

În perioada revoluției din 1905—1907, S.D.R.P. și L. a luptat sub lozinci apropiate de cele ale partidului bolșevic și a avut o atitudine intransigentă față de burghezia liberală. Totodată însă S.D.R.P. și L. a comis o serie de greșeli; ea nu înțelegea teoria leninistă a revoluției socialiste, nu înțelegea rolul conducător al partidului în revoluția democratică, subaprecia rolul țărânimii ca aliat al clasei muncitoare și însemnătatea mișcării de eliberare națională. Criticând concepțiile greșite ale S.D.R.P. și L., V. I. Lenin releva totodată meritele ei față de mișcarea revoluționară din Polonia. El sublinia că social-democrații polonezi „au creat pentru prima oară un partid pur proletar în Polonia și au proclamat extrem de importantul principiu al celei mai strînse alianțe dintre muncitorul polonez și cel rus în lupta lor de clasă” (Opere, vol. 20, Editura politică, 1959, pag. 436). La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., S.D.R.P. și L. a fost primită în P.M.S.D.R. ca organizație teritorială

S.D.R.P. și L. a salutat Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și a luptat pentru victoria revoluției proletare în Polonia. În decembrie 1918, la Congresul de unificare al S.D.R.P. și L. și al „leviței”-P.P.S., ambele partide au fuzionat, formînd Partidul muncitoresc comunist din Polonia. — 7.

- 10 *Partidul revoluționar ucrainean (P.R.U.)* — organizație mic-burgheză, naționalistă; a fost creată la începutul anului 1900.

Sprrijinea lozinca principală a burgheziei ucrainene : lozinca „autonomiei“ Ucrainei. În decembrie 1905, P.R.U. a adoptat denumirea de Partid muncitoresc social-democrat din Ucraina (P.M.S.D.U.) și a hotărât să fuzioneze cu P.M.S.D.R. pe baze federative, cu condiția ca P.M.S.D.U. să fie recunoscut drept „unicul reprezentant al proletariatului ucrainean“ în P.M.S.D.R. Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a respins propunerea reprezentantului P.M.S.D.U. cu privire la discutarea imediată a condițiilor fuziunii și a transmis această chestiune spre soluționare Comitetului Central al P.M.S.D.R. Dat fiind caracterul mic-burghez, naționalist al P.M.S.D.U., nu s-a ajuns la un acord în problema fuziunii.

În ceea ce privește programul național, P.M.S.D.U. se afla sub influența Bundului și revendica, ca și acesta, autonomie cultural-națională.

Ulterior, P.M.S.D.U. a ajuns în tabăra contrarevoluției burghezo-naționaliste. — 7.

- 11 Este vorba de „Iskra“ menșevică. La Congresul al II-lea al partidului a fost confirmată redacția Organului Central al partidului, în componența căreia intra V. I. Lenin, G. V. Plehanov și L. Martov. Dar, în pofida hotărârii congresului, menșevicul Martov a refuzat să facă parte din redacție dacă în componența ei nu intră și vechii redactori menșevici (P. B. Akselrod, A. N. Potresov și V. I. Zsulici), care nu au fost aleși de Congresul al II-lea, și nr. 46—51 ale „Iskrei“ au apărut sub îngrijirea lui Lenin și Plehanov. Ulterior, Plehanov a trecut pe pozițiile menșevismului și a cerut ca în redacția O. C. să fie cooptați vechii redactori menșevici, respinși de congres. Lenin, neputând fi de acord cu acest lucru, la 19 octombrie (1 noiembrie) 1903 s-a retras din redacția „Iskrei“; el a fost cooptat în Comitetul Central, în cadrul căruia a continuat să ducă lupta împotriva oportuniștilor menșevici. Numărul 52 al „Iskrei“ a fost redactat numai de Plehanov. La 13 (26) noiembrie 1903, procedând în mod arbitrar și încălcând voința Congresului al II-lea al partidului, Plehanov a cooptat în redacția ziarului „Iskra“ pe foștii lui redactori menșevici : Akselrod, Potresov și Zsulici. Începând cu nr. 52, „Iskra“ a încetat să mai fie organul de luptă al marxismului revoluționar. Menșevicii au transformat-o într-un organ de luptă împotriva marxismului, împotriva partidului, într-o tribună pentru propagarea oportunistismului. Ei înșiși au recunoscut că „între vechea și noua «Iskră» este o prăpastie“. „Iskra“ nouă, menșevică, submina bazele partinității : cerința ca hotărârile partidului să fie în mod obligatoriu îndeplinite era taxată drept „birocratism“ și „formalism“, subordonarea minorității față de majoritate era considerată ca o înăbușire „mecanică grosolană“ a voinței și libertății membrului de partid, disciplina de partid era calificată drept „regim de iobăgie“. Menșevicii trăgeau partidul înapoi, la fărâmișarea

și dezlinarea organizatorică, la spiritul de cerc și la metode primitive de muncă. — 7.

- 12 *Conferința de constituire din sudul Rusiei a menșevicilor* a avut loc la Kiev în august 1905. La această conferință au participat 12 delegați din partea grupurilor și comitetelor menșevice. Conferința a adoptat rezoluții în următoarele probleme: unificarea celor două părți ale partidului; Duma de stat; componența redacției ziarului „Iskra”; reprezentanța P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional; statutul organizatoric și altele.

În articolele „O nouă conferință a menșevicilor” și „Ultimul cuvânt al tacticii «iskriste» sau farsa alegerilor ca un nou mobil al insurecției” (vezi Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 305—306 și 353—371), Lenin a criticat cu vehemență hotărârile conferinței. Vorbind despre rezoluția conferinței cu privire la Duma de stat, Lenin scria că ea „va rămâne pentru multă vreme un trist monument al bagatelizării sarcinilor social-democrației” (Opere complete, vol. 11, pag. 366).

Cu privire la rezoluția adoptată de conferință în problema reprezentanței P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional, V. I. Lenin, în scrisoarea către Comitetul Central al P.M.S.D.R. din 25 septembrie (8 octombrie) 1905, scria: „1) o minciună grosolană pe socoteala mea. La aceasta răspund în nr. 20 al ziarului «Proletarii», care va apărea poimîine. 2) Plehanov este rugat să fie reprezentantul *părții lor din partid*” (Opere, vol. 34, E.S.P.L.P. 1958, pag. 352).

În articolul „Reprezentanța P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional” (vezi Opere complete, vol. 11, pag. 307—309), Lenin a expus starea de lucruri reală din partid în această problemă și a demască caracterul mincinos al rezoluției menșevice. — 7.

- 13 La 6 (19) august 1905 au fost publicate: manifestul țarului, legea cu privire la instituirea Dumei de stat și regulamentul cu privire la alegerile în Dumă. Această Dumă a primit denumirea de Dumă lui Bulîghin, după numele ministrului de interne, A. G. Bulîghin, pe care țarul l-a însărcinat să întocmească un proiect cu privire la Dumă. În alegerile pentru Dumă s-a acordat dreptul de vot numai moșierilor, capitaliștilor și unui număr restrîns de țărani-proprietari de casă. Din cele 412 de locuri de deputați stabilite prin lege, țăranilor le erau rezervate numai 51 de locuri. Majoritatea populației — muncitorii, țărani săraci, muncitorii agricoli, intelectualii democrați — era lipsită de dreptul de vot; la alegeri nu aveau drept să participe femeile, militarii, studenții, tinerii sub 25 de ani și o serie de naționalități asuprite din Rusia țaristă. Duma de stat nu avea dreptul să adopte nici un fel de legi, ci putea numai să discute unele probleme în calitate de organ consultativ pe lângă țar. Caracterizînd Dumă lui Bulîghin, Lenin scria că ea este „cea mai nerușinată batjocură de «reprezentanță populară»” (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 179).

Boșevicii îi îndemneau pe muncitori și pe țărani să boicoteze activ Duma lui Bulîghin, concentrînd întreaga campanie de agitație în jurul lozincilor : insurecție armată, armată revoluționară, guvern revoluționar provizoriu. Menșevicii socoteau că participarea la alegerile pentru Dumă este posibilă și se pronunțau pentru colaborarea cu burghezia liberală.

Boșevicii au folosit campania de boicotare a Dumei lui Bulîghin pentru a mobiliza toate forțele revoluționare, pentru a organiza greve politice de masă și a pregăti insurecția armată. Alegerile pentru Duma lui Bulîghin n-au avut loc și guvernul nu a reușit s-o convoace. Avîntul în creștere al revoluției și greva politică generală din octombrie 1905 din Rusia au măturat Duma. În problema Dumei lui Bulîghin, vezi articolele lui V. I. Lenin : „Tocmeală în jurul constituției“, „Boicotarea Dumei lui Bulîghin și insurecția“, „Unitatea dintre țar și popor și dintre popor și țar“, „În coada burgheziei monarhiste sau în fruntea proletariatului revoluționar și a țărănimii revoluționare?“ ș.a. (Opere complete, vol. 10, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 67—71 ; vol. 11, pag. 162—170, 176—185, 193—205). — 8.

14 „*Moskovskie Vedomosti*“ — unul dintre cele mai vechi ziare rusești ; a fost editat de Universitatea din Moscova (la început sub forma unei foi de format redus), începînd din 1756. Între 1863 și 1887, redactor-editor al ziarului „*Moskovskie Vedomosti*“ a fost M. N. Katkov, ultrarevoluționar și șovinist. În această perioadă, ziarul a devenit un organ monarho-naționalist, exponent al concepțiilor celor mai reacționare pături ale moșierimii și clerului ; începînd din 1905, ziarul „*Moskovskie Vedomosti*“ a devenit unul dintre principalele organe de presă ale ultrareacționarilor. A apărut pînă la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie. — 11.

15 „*Novoe Vremea*“ — cotidian ; a apărut din 1868 pînă în 1917, la Petersburg ; a aparținut, pe rînd, mai multor editori și și-a schimbat în repetate rînduri orientarea politică. La început era un ziar liberal moderat, iar apoi, din 1876, cînd a început să fie editat de A. S. Suvorin, a devenit un organ al cercurilor reacționare ale nobilimii și ale funcționărimii birocratice. Din 1905 a devenit organ de presă al ultrareacționarilor. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, acest ziar a sprijinit întru totul politica contrarevoluționară a Guvernului provizoriu burghez și a dus o campanie furibundă împotriva boșevicilor. La 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 a fost interzis de Comitetul militar-revoluționar de pe lîngă Sovietul din Petrograd.

V. I. Lenin spunea despre „*Novoe Vremea*“ că este un model de ziar venal. — 11.

16 „*Osvobojdenniști*“ — intelectuali liberali, zemți și moșieri liberali grupați în jurul revistei „*Osvobojdenie*“. În ianuarie 1904, „osvobojdenniștii“ au format „*Soiuz osvobojdennii*“ („Uniunea elibe-

rării“), care a dăinuit pînă în octombrie 1905. Împreună cu zemzii constituționaliști, „osvobojdeniștii“ au constituit nucleul partidului constituțional-democrat (cadet), principalul partid al burgheziei liberale monarhiste din Rusia, care s-a format în octombrie 1905.

„Osvobojdenie“ — revistă bilunară, care a apărut în străinătate de la 18 iunie (1 iulie) 1902 pînă la 5 (18) octombrie 1905, sub îngrijirea lui P. B. Struve. Această revistă a fost organul burgheziei liberale ruse și a promovat cu consecvență ideile unui liberalism monarhist moderat. — 11.

- 17 *Partidul constituțional-democrat* (cadeții) — principalul partid al burgheziei liberale monarhiste din Rusia. Partidul cadeților a fost creat în octombrie 1905; în rîndurile lui au intrat reprezentanți ai burgheziei, reprezentanți ai zemstvelor din rîndurile moșierilor și intelectuali burghezi. Militanții mai de seamă din rîndurile cadeților au fost: P. N. Miliukov, S. A. Muromțev, V. A. Maklakov, A. I. Șingarev, P. B. Struve, F. I. Rodicev etc. Pentru a înșela masele muncitoare, cadeții și-au luat denumirea falsă de „Partid al libertății poporului“; în realitate, ei nu mergeau mai departe de revendicarea unei monarhii constituționale. Cadeții considerau drept principalul lor țel lupta împotriva mișcării revoluționare și tindeau să împartă puterea cu țarul și cu moșierii iobăgiști. În anii primului război mondial, ei au sprijinit în mod activ politica externă de cotropire dusă de guvernul țarist. În perioada revoluției burghezo-democratice din februarie, au căutat să salveze monarhia. Ocupînd un rol conducător în cadrul Guvernului provizoriu burghez, cadeții au dus o politică antipopulară, contrarevoluționară, favorabilă imperia-liștilor anglo-franco-americani. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, cadeții s-au manifestat ca dușmani neîmpăcați ai Puterii sovietice, luînd parte la toate acțiunile contrarevoluționare armate și la campaniile intervenționistilor. Ca emigranți după înfrîngerea intervenționistilor și a albgardiștilor, ei n-au încetat activitatea lor contrarevoluționară antisovietică. — 11.
- 18 *Socialiști-revoluționari* (eserii) — partid mic-burghez din Rusia; a luat ființă la sfîrșitul anului 1901 — începutul anului 1902, prin unirea diferitelor grupuri și cercuri narodnice („Uniunea socialiștilor-revoluționari“, „Partidul socialiștilor-revoluționari“ etc.). Organele lui de presă oficiale au fost ziarul „Revoluționaria Rossia“ (1900—1905) și revista „Vestnik Russkoj Revoluții“ (1901—1905). Eserii nu-și dădeau seama de deosebirile de clasă dintre proletariat și micul proprietar, estompau diferențierea de clasă și contradicțiile din sînul țărănimii, negau rolul conducător al proletariatului în revoluție. Concepțiile lor reprezentau un amestec eclectic de idei narodniciste și revizioniste. Eserii încercau, după expresia lui Lenin, să cîrpească „găurile narodnicismului cu peticile «criticii» oportuniste — astăzi la modă — a marxismului“ (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 283). Tactica terorii individuale, pe care eserii o propagau

ca principală metodă de luptă împotriva absolutismului, aducea serioase prejudicii mișcării revoluționare și crea greutăți în calea organizării maselor în vederea luptei revoluționare.

Programul agrar al eserilor prevedea desființarea proprietății private asupra pământului și trecerea lui la dispoziția obștilor, aplicarea „principiului muncii” și al folosinței „egalitare” a pământului, precum și dezvoltarea cooperăției. Acest program, pe care eserii îl numeau program de „socializare a pământului”, nu avea în realitate nimic socialist. Analizând programul eserilor, V. I. Lenin a arătat că menținerea producției de mărfuri și a gospodăriei individuale pe pământul comun nu înlătură dominația capitalului, nu-i izbăvește pe țărani muncitori de exploatare și de ruină; în condițiile capitalismului, nici cooperăția nu poate fi un mijloc de salvare pentru țărani cu gospodărie mică, deoarece cooperăția servește la îmbogățirea burgheziei sătești. Totodată, Lenin releva că, fără a fi socialistă, revendicarea introducerii folosinței egalitare a pământului avea un caracter democrat-revoluționar, istoricește progresist, deoarece era îndreptată împotriva proprietății funciare moșierești reacționare.

Partidul bolșevic a demascât încercările eserilor de a se deghiza în socialiști, a dus împotriva lor o luptă perseverentă pentru cîștigarea influenței asupra țărănimii, a arătat că de dăunătoare este pentru mișcarea muncitorească tactica terorii individuale folosită de ei. Totodată, bolșevicii au consimțit să încheie cu eserii, în anumite condiții, acorduri vremelnice în lupta împotriva țarismului.

Caracterul eterogen al compoziției de clasă a țărănimii determina nestatornicia politică și ideologică și fărâmițarea organizatorică a partidului eserilor, permanentele lui oscilări între burghezia liberală și proletariat. Încă în timpul primei revoluții ruse, din partidul eserilor s-a desprins aripa dreaptă, care a format „Partidul socialist-populist al muncii” (enesii), partid legal, care prin concepțiile sale se apropia de cadeții și aripa stîngă, care a format uniunea semianarhistă a „maksimaliștilor”. În perioada reacțiunii stolîpiniste, partidul eserilor a trecut printr-un proces de totală descompunere ideologică și organizatorică. În anii primului război mondial, majoritatea eserilor s-au situat pe pozițiile social-șovinismului.

După victoria revoluției burghezo-democratice din februarie 1917, eserii împreună cu menșevicii și cadeții au constituit principalul sprijin al Guvernului provizoriu burghezo-moșieresc contra-revoluționar, iar liderii partidului lor (Kerenski, Avksentiev, Cernov) au făcut parte din acest guvern. Partidul eserilor a refuzat să sprijine revendicarea țărănimii cu privire la lichidarea proprietății funciare moșierești, s-a pronunțat pentru menținerea proprietății moșierești asupra pământului; miniștrii eseri din Guvernul provizoriu trimiteau detașamente de represiune împotriva țăranilor care ocupau pământurile moșierești.

La sfîrșitul lunii noiembrie 1917, aripa stîngă a eserilor a format partidul de sine stătător al eserilor de stînga. Căutînd să-și

mențină influența în rândurile maselor țărănești, eserii de stînga au recunoscut de formă Puterea sovietică și au încheiat un acord cu bolșevicii, dar curînd după aceea au pășit pe calea luptei împotriva Puterii sovietice.

În anii intervenției militare străine și ai războiului civil, eserii au desfășurat o activitate subversivă contrarevoluționară, i-au sprijinit activ pe intervenționiști și pe generali albgardiști, au participat la comploturi contrarevoluționare și au organizat acte teroriste împotriva activiștilor Statului sovietic și ai partidului comunist. După terminarea războiului civil, eserii și-au continuat activitatea lor dușmănoasă împotriva Statului sovietic, atît în interiorul țării cît și în tabăra emigranților albgardiști. — 13.

- 19 *Iacobini* — grupare politică a burgheziei în perioada revoluției burgheze din Franța de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea ; reprezentanții aripii de stînga a burgheziei franceze, care se pronunțau ferm și consecvent pentru necesitatea desființării absolutismului și a feudalismului. — 14.

- 20 „*Rabocœia Misl*“ — ziar, organ al „economistilor“ ; a apărut din octombrie 1897 pînă în decembrie 1902. Au apărut 16 numere. Primele două numere au fost tipărite la mimeograf, la Petersburg ; nr. 3—11 au apărut în străinătate, la Berlin ; nr. 12—15 au fost tipărite la Varșovia ; ultimul număr — 16 — a apărut în străinătate. Redactori responsabili ai ziarului au fost K. M. Tah-tarev și alții.

Critica concepțiilor propagate de ziarul „*Rabocœia Misl*“, care reprezentau o variantă rusă a oportunismului internațional, a fost făcută de V. I. Lenin în articolul „O orientare retrogradă în social-democrația rusă“ și în cartea „Ce-i de făcut?“ (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 235—267, și vol. 6, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 1—190 : cu privire la faptul amintit în text vezi pag. 131), precum și într-o serie de articole publicate în ziarul „*Iskra*“. — 14.

- 21 *Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.* a avut loc între 17 (30) iulie și 10 (23) august 1903. Primele 13 ședințe s-au ținut la Bruxelles. Apoi, din cauza persecuțiilor poliției, a fost mutat la Londra.

Congresul a fost pregătit de „*Iskra*“, care, sub conducerea lui Lenin, a desfășurat o muncă uriașă pentru unirea social-democrațiilor din Rusia pe baza principiilor marxismului revoluționar.

La congres au participat 43 de delegați cu vot deliberativ, reprezentînd 26 de organizații (grupul „Eliberarea muncii“, organizația „*Iskrei*“, Comitetul din străinătate și Comitetul central al Bundului, „Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“, „Uniunea social-democraților ruși din străinătate“ și 20 de comitete și uniuni social-democrate din Rusia). Întrucît unii delegați aveau dreptul la cîte două voturi, numărul voturilor deliberative la congres s-a ridicat la 51. Congresul nu avea o com-

poziție omogenă. La lucrările lui participau nu numai adepții ai „Iskrei“, ci și adversarii ai ei, precum și elemente nestatornice, șovăielnice.

Principalele probleme ale congresului au fost adoptarea programului și a statutului partidului și alegerea centrelor lui conducătoare. În cadrul congresului, Lenin și adepții săi au dus o luptă necruțătoare împotriva oportuniștilor.

Proiectul de program al partidului, elaborat de redacția „Iskrei“, și îndeosebi teza cu privire la rolul conducător al partidului în mișcarea muncitorească, punctul cu privire la necesitatea cuceririi dictaturii proletariatului și partea agrară a programului au constituit ținta unor atacuri înverșunate din partea oportuniștilor. Congresul a dat o ripostă oportuniștilor și a aprobat în unanimitate (cu o singură abținere) programul partidului, în care erau formulate atât sarcinile imediate ale proletariatului în revoluția burghezo-democratică (programul-minimum) cât și sarcinile legate de victoria revoluției socialiste și de instaurarea dictaturii proletariatului (programul-maximum). Pentru prima oară în istoria mișcării muncitorești internaționale după moartea lui Marx și Engels a fost adoptat un program revoluționar în care, la insistența lui Lenin, lupta pentru dictatura proletariatului a fost proclamată sarcină fundamentală a partidului clasei muncitoare.

În cursul dezbaterilor pe marginea statutului partidului s-a dat o luptă aprigă în problema principiilor organizatorice care trebuiau să stea la baza construirii partidului.

Lenin și adepții săi luptau pentru crearea unui partid revoluționar combativ al clasei muncitoare și considerau necesar să se adopte un statut care să bareze tuturor elementelor nestatornice și șovăitoare intrarea în partid. De aceea primul paragraf al statutului, în formularea propusă de Lenin, prevedea că, pe lângă recunoașterea programului și sprijinirea din punct de vedere material a partidului, calitatea de membru de partid trebuie să fie condiționată de apartenența la una dintre organizațiile lui. Martov a propus congresului o formulare a primului paragraf care condiționa calitatea de membru de partid, pe lângă recunoașterea programului și sprijinirea materială a partidului, numai de sprijinul personal acordat cu regularitate partidului, sub conducerea uneia dintre organizațiile lui. Formularea lui Martov, care înlesnea intrarea în partid a tuturor elementelor nestatornice, a fost sprijinită la congres nu numai de antiiskriști și de „mlaștină“ („centru“), ci și de iskriștii nestatornici, și a fost adoptată de congres cu o infimă majoritate de voturi. În ansamblu însă, congresul a adoptat statutul elaborat de Lenin. Congresul a adoptat și o serie de rezoluții în problemele tactice.

La congres s-a produs o sciziune între partizanii consecvenți ai orientării iskriste, leniniștii, și iskriștii nestatornici, partizanii lui Martov. Partizanii orientării leniniste, care au obținut majoritatea de voturi la alegerea instituțiilor centrale ale partidului,

au început să fie numiți bolșevici, iar partizanii lui Martov, care au rămas în minoritate, menșevici.

Congresul a avut o uriașă importanță pentru dezvoltarea mișcării muncitorești din Rusia. El a pus capăt metodelor primitive și spiritului de cerc în mișcarea social-democrată și a pus în Rusia bazele unui partid revoluționar marxist, partidul bolșevic. „Bolșevismul ca un curent de gândire politică și ca partid politic există din 1903“, scria Lenin (Opere, vol. 31, E.S.P.L.P. 1956, pag. 8).

Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., creînd partidul proletar de tip nou, care a devenit un model pentru marxștii revoluționari din toate țările, a constituit un punct de cotitură în mișcarea muncitorească internațională. — 14.

- 22 V. I. Lenin citează din poezia lui N. A. Dobroliubov „Într-un vagon prusian“, apărută în 1862, sub semnătura „Konrad Lilienschwager“, în nr. 8 al revistei „Svistok“, care apărea ca supliment la revista „Sovremennik“. — 15.

- 23 *Conferința menșevicilor de la Geneva* a avut loc în aprilie 1905, concomitent cu Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. Avînd în vedere numărul restrîns al participanților (au participat delegați numai din partea a 9 comitete), menșevicii au declarat întrunirea lor conferință a unor activiști de partid.

Hotărîrile conferinței au dovedit că menșevicii nu-și propuneau ca sarcină ducerea mai departe a revoluției. Ei negau hegemonia proletariatului în revoluție și politica de alianță a proletariatului cu țărănimea. Ei considerau că rolul conducător în revoluția burghezo-democratică trebuie să-l aibă burghezia liberală, în mîinile căreia trebuia să treacă puterea după victoria revoluției. Menșevicii respingeau necesitatea formării unui guvern revoluționar provizoriu și a participării reprezentanților social-democrației la acest guvern. În hotărîrile adoptate în problema insurecției armate, conferința n-a trasat sarcinile practice care stăteau în fața proletariatului în legătură cu insurecția, considerînd că partidul proletariatului nu trebuie să se ocupe de pregătirea insurecției, deoarece aceasta ar putea speria burghezia. Conferința s-a pronunțat împotriva participării social-democrației la guvernul revoluționar provizoriu. Ea nu a pus problema organizării unor comitete țărănești revoluționare pentru luarea în stăpînire a pămînturilor moșierești; rezolvarea problemei agrare era lăsată în seama viitoarei adunări constituante. Conferința anula statutul partidului, adoptat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. Hotărîrile ei în problemele organizatorice, care și-au găsit expresia în „statutul de organizare“, tîrau partidul înapoi de la Congresul al II-lea spre fărîmițare și spiritul de cerc în problemele organizatorice. Hotărîrile conferinței de la Geneva au dovedit că menșevicii dezarmau clasa muncitoare din punct de vedere ideologic și organizatoric, educînd-o în spiritul reformismului și al adaptării ei la tactica burghezii liberale, că ei erau promotorii influenței burgheze în rîndurile clasei mun-

citoare. Tactica lor era, după cum a arătat Lenin, o tactică „de trădare a revoluției, de transformare a proletariatului într-o jalnică anexă a claselor burgheze” (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 81). În articolul „Al treilea pas înapoi”, în lucrarea „Două tactici ale social-democrației în revoluția democratică”, în „Prefață la broșura «Muncitorii despre sciziunea din partid»” (vezi Opere complete, vol. 10, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 315—325; vol. 11, pag. 1—127, 155—161), precum și în alte lucrări, V. I. Lenin a dezvăluit caracterul oportunist al hotărârilor conferinței de la Geneva, supunându-le unei critici nimicitoare. — 18.

- 24 „*Vossische Zeitung*” — ziar liberal-moderat german; a apărut la Berlin din 1704 până în 1934. — 20.
- 25 În ziarul „*Proletarii*” nr. 23 din 31 (18) octombrie 1905 a apărut, fără semnătură, articolul „Mișcarea muncitorească britanică și congresul trade-unionurilor” (traducere din limba germană). V. I. Lenin a redactat traducerea și a scris două note la acest articol: o notă cu privire la procesul Taff-Vale, de care vorbește în articol, iar a doua cu privire la ultima parte a articolului. — 26.
- 26 „*Le Temps*” — cotidian conservator; a apărut la Paris din 1861 până în 1942. El exprima interesele cercurilor cîrmuitoare din Franța și, de fapt, era organul oficial al ministerului afacerilor externe. — 31.
- 27 Este vorba de apelul din 18 (31) octombrie 1905 al Comitetului Central al P.M.S.D.R. „Către poporul rus!”, lansat în legătură cu apariția manifestului țarului din 17 octombrie 1905 (vezi „Manifestele organizațiilor bolșevice din prima revoluție rusă, din 1905—1907”. Culegere în 3 părți, partea 1, Moscova, 1956, pag. 182—185). — 32.
- 28 Este vorba de Sovietul de deputați ai muncitorilor din Petersburg, care a luat ființă ca comitet de grevă unit în zilele grevei politice generale din octombrie. La 13 (26) octombrie, pentru conducerea grevei, muncitorii din fabricile și din uzinele orașului Petersburg și-au ales reprezentanți în Sovietul de deputați ai muncitorilor. Din punct de vedere organizatoric, Sovietul s-a constituit definitiv la 17 (30) octombrie, zi în care a fost ales Comitetul executiv provizoriu.

Primele Soviete de deputați ai muncitorilor au apărut în cadrul mișcării greviste încă înainte de greva generală din octombrie. În mai 1905 a luat ființă Sovietul din Ivanovo-Voznesensk, în iulie cel din Kostroma, în septembrie iau ființă Soviete de deputați pe profesii la Moscova (al tipografilor, al muncitorilor de la fabricile de tutun etc.). Chiar aceste Soviete tindeau să depășească cadrul unor comitete de grevă și să-și extindă funcțiile. Greva din octombrie și crearea Sovietului din Petersburg au constituit un impuls pentru organizarea de

Soviete în alte localități din țară. În preajma insurecției armate din decembrie ia ființă Sovietul de deputați ai muncitorilor din Moscova. Soviete iau ființă la Kiev, Harkov, Rostov pe Don, Odesa, Nikolaev, Ekaterinoslav, Vladikavkaz, Revval, Novorossiisk, Saratov, Cita, Irkutsk, Krasnoiarsk, Baku și în multe alte orașe.

Fără să țină seama de instituțiile guvernului țarist, Sovietele emiteau hotărâri, dispoziții, ordine, introduceau cu de la sine putere ziua de muncă de 8 ore, libertăți democratice. Pretutindeni bolșevicii au intrat în Soviete, iar acolo unde au reușit să câștige o influență precumpănitoare, Sovietele au devenit state-majore active în mobilizarea forțelor revoluționare, în pregătirea și desfășurarea insurecției armate. Astfel, în decembrie 1905, Sovietul din Moscova a fost organul insurecției armate, Sovietele de deputați din Krasnoiarsk și Novorossiisk au luat puterea în mâinile lor. Sovietul din Petersburg, ca „organ al noii puteri, a fost cel mai slab“ (Lenin). Deoarece conducerea Sovietului din Petersburg a fost acaparată de menșevici, acest Soviet nu și-a îndeplinit principalul său rol: nu a devenit organ al insurecției armate și al luptei pentru răsturnarea absolutismului.

V. I. Lenin a elaborat din punct de vedere teoretic problema Sovietelor. El considera Sovietele o organizație politică de masă a clasei muncitoare; el vedea în Soviete organe ale insurecției, gemeni ai puterii noi, revoluționare.

În problema rolului și importanței Sovietelor de deputați ai muncitorilor, Lenin și bolșevicii erau în divergență cu menșevicii. Menșevicii subapreciau rolul Sovietelor, reducându-le la niște organe de autoadministrare locală. În practică, menșevicii limitau activitatea Sovietelor la apărarea intereselor economice ale muncitorilor.

Sovietele din 1905 au constituit cea mai mare cucerire istorică a clasei muncitoare, au reprezentat prototipul Puterii sovietice, instaurate în 1917.

În legătură cu Sovietele de deputați ai muncitorilor, vezi articolele lui V. I. Lenin: „Sarcinile noastre și Sovietul de deputați ai muncitorilor“, „Hotărârea Comitetului executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg, din 14 (27) noiembrie 1905, cu privire la măsurile de luptă împotriva lock-outului“, „O provocare neizbutită“, „Absolutismul muribund și noile organe ale puterii populare“, „Socialism și anarhism“, „Partidul socialist și revoluționarismul fără partid“, „Victoria cadetilor și sarcinile partidului muncitoresc“ ș.a. — 32.

- 29 „Iskera“ — primul ziar marxist ilegal pe întreaga Rusie; a fost înființat de V. I. Lenin în 1900 și a jucat un rol hotărâtor în crearea partidului marxist revoluționar al clasei muncitoare din Rusia.

Intrucât, din cauza prigoanei polițienești, în Rusia nu era posibilă scoaterea unui ziar revoluționar, Lenin, încă de pe când se afla deportat în Siberia, a elaborat în toate amănuntele pla-

nul editării unui asemenea ziar în străinătate. La expirarea termenului de deportare (ianuarie 1900), Lenin a trecut fără întârziere la îndeplinirea acestui plan. În februarie 1900, la Petersburg, el a dus cu V. I. Zasulici, care venise clandestin din străinătate, tratative cu privire la participarea grupului „Eliberarea muncii” la editarea unui ziar marxist pe întreaga Rusie. La sfârșitul lunii martie-începutul lunii aprilie 1900 a avut loc așa-zisa „consfătuire de la Pskov” a lui V. I. Lenin, L. Martov, A. N. Potresov, S. I. Radcenko cu „marxiștii legali” — P. B. Struve și M. I. Tugan-Baranovski —, la care a fost discutat proiectul de declarație al redacției, întocmit de Lenin, cu privire la programul și la sarcinile unui ziar pe întreaga Rusie („Iskra”) și ale unei reviste politice-științifice („Zarea”). În cursul primei jumătăți a anului 1900, Lenin a vizitat o serie de orașe din Rusia (Moscova, Petersburg, Riga, Smolensk, Nijni Novgorod, Ufa, Samara, Sîzran), unde a stabilit legături cu grupuri social-democrate și cu diferiți social-democrați, care s-au angajat să sprijine viitoarea „Iskra”. În august 1900, după sosirea lui Lenin în Elveția, a avut loc o consfătuire în cadrul căreia Lenin și Potresov au discutat cu membrii grupului „Eliberarea muncii” programul și sarcinile ziarului și ale revistei, lista eventualilor colaboratori, precum și componența și sediul redacției. Aceste tratative erau cât pe-acum să se termine printr-o ruptură (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 326—344), dar în cele din urmă s-a ajuns la un acord în toate problemele litigioase.

Primul număr al „Iskrei” leniniste a apărut în decembrie 1900, la Leipzig; numerele următoare au apărut în München, începând din iulie 1902 la Londra, iar din primăvara anului 1903 la Geneva. La organizarea editării ziarului au dat un ajutor prețios (organizând o tipografie ilegală, procurând litere rusești) social-democrații germani C. Zetkin, A. Braun și alții, revoluționarul polonez I. Marchlewski, care trăia pe atunci la München, și H. Quelch, unul dintre conducătorii federației social-democrate din Anglia. Din redacția „Iskrei” făceau parte: V. I. Lenin, G. V. Plehanov, L. Martov, P. B. Akselrod, A. N. Potresov și V. I. Zasulici. Secretar de redacție a fost la început I. G. Smidovici-Leman, iar mai târziu, din primăvara anului 1901, N. K. Krupskaja, care purta și întreaga corespondență a „Iskrei” cu organizațiile social-democrate din Rusia. În centrul atenției „Iskrei” se aflau problemele luptei revoluționare a proletariatului și a tuturor oamenilor muncii din Rusia împotriva absolutismului țarist; o mare atenție se acorda evenimentelor importante din viața internațională, mai ales mișcării muncitorești internaționale. Lenin a fost în fapt redactorul-șef și conducătorul „Iskrei”. În coloanele „Iskrei”, el a publicat articole în legătură cu toate problemele fundamentale ale construcției de partid și ale luptei de clasă a proletariatului din Rusia.

„Iskra” a devenit un centru în jurul căruia se grupau forțele partidului, un centru de adunare și educare a cadrelor partidului. Într-o serie de orașe din Rusia (Petersburg, Moscova, Samara și

altele) au fost create grupuri și comitete P.M.S.D.R. de orientare leninist-iskristă. În ianuarie 1902, la Consfătuirea de la Samara a iskriștilor, a fost creată organizația din Rusia a „Iskrei”. Organizațiile iskriste se creau și activau sub conducerea directă a discipolilor și a tovarășilor de luptă ai lui V. I. Lenin: N. E. Bauman, I. V. Babușkin, S. I. Gusev, M. I. Kalinin, P. A. Krasikov, G. M. Krjijanovski, F. V. Lengnik, P. N. Lepeșinski, I. I. Radcenko ș.a.

Din inițiativa lui Lenin și cu participarea lui directă, redacția „Iskrei” a elaborat un proiect de program al partidului (publicat în „Iskra” nr. 21) și a făcut pregătiri în vederea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. În momentul convocării congresului, majoritatea organizațiilor social-democrate locale din Rusia se alăturaseră „Iskrei”, aprobând tactica, programul și planul ei organizatoric și recunoscând-o drept organul lor conducător. Printr-o hotărâre specială, congresul a subliniat rolul excepțional pe care l-a avut „Iskra” în lupta pentru crearea partidului și a declarat-o Organ Central al P.M.S.D.R.

Curând după Congresul al II-lea al partidului, menșevicii, cu sprijinul lui Plehanov, au acaparat „Iskra” și au transformat-o într-un organ de luptă împotriva marxismului, împotriva partidului, într-o tribună de propovăduire a oportunismului. Începând de la nr. 52, „Iskra” a încetat să mai fie un organ de luptă al marxismului revoluționar (vezi adnotarea 11). — 35.

30^l *Congresul al II-lea al „Ligii din străinătate a social-democrației revoluționare ruse”* a avut loc între 13 și 18 (26 și 31) octombrie 1903, la Geneva. Congresul a fost convocat la insistențele menșevicilor, care voiau să-l opună Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. Pronunțându-se împotriva convocării congresului Ligii din străinătate, V. I. Lenin scria: „*În momentul de față, un congres al Ligii n-ar duce decât la certuri și nu ar contribui cu nimic la buna desfășurare a muncii, adică a muncii în străinătate*” (Opere, vol. 34, E.S.P.L.P. 1958, pag. 169).

La congresul Ligii din străinătate au participat 15 partizani ai majorității (începând de la ședința a doua — 14), care aveau 18 voturi (V. I. Lenin, G. V. Plehanov, N. E. Bauman, N. K. Krupskaja, V. D. Bonci-Bruevici, M. M. Litvinov și alții), și 18 menșevici (începând de la ședința a doua — 19), care aveau 22 de voturi (P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. G. Deutsch, V. I. Zasulici, L. Martov, L. D. Troțki și alții). Unul dintre participanții la congres, K. M. Tahtarev (2 voturi), nu aderase nici la bolșevici, nici la menșevici. Congresul a dezbătut următoarele probleme: 1) raportul administrației Ligii din străinătate (L. G. Deutsch și N. K. Krupskaja); 2) raportul delegatului Ligii la Congresul al II-lea al partidului; 3) statutul Ligii; 4) alegerea administrației.

Punctul central de pe ordinea de zi îl constituia raportul lui V. I. Lenin, delegatul Ligii la congresul partidului. În raportul său, V. I. Lenin a făcut o expunere a lucrărilor Congre-

sului al II-lea al P.M.S.D.R. și, demascând oportunismul menșevicilor, a arătat cât de neprincipială a fost comportarea lor la congres. Folosindu-se de majoritatea pe care o avea la congresul Ligii din străinătate, opoziția a hotărât ca după Lenin să i se dea cuvântul lui Martov, care să prezinte un coraport. În coraportul său, Martov a apărat comportarea menșevicilor la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. și a formulat o serie de acuzații calomnioase la adresa bolșevicilor. Lenin și partizanii majorității, dându-și seama de imposibilitatea și de inutilitatea vădită a continuării polemicii cu opoziția, au părăsit ședința congresului și au refuzat să participe la dezbaterile ulterioare în legătură cu această problemă. Căutând să acapareze instituțiile centrale ale partidului, majoritatea menșevică a congresului a adoptat la al doilea punct de pe ordinea de zi trei rezoluții, în care se declara împotriva poziției lui Lenin în problemele organizatorice și chema la luptă sistematică împotriva bolșevicilor.

Congresul a adoptat, de asemenea, statutul Ligii din străinătate, care cuprindea o serie de puncte (editarea de către Ligă a unor publicații destinate întregului partid, relațiile directe dintre administrația Ligii și celelalte organizații, nu prin intermediul C.C. și O.C., precum și alte puncte) ce contraveneau statutului partidului; în afară de aceasta, menșevicii contestau Comitetului Central al P.M.S.D.R. dreptul de a aproba statutul Ligii. Reprezentantul C.C. al P.M.S.D.R. la congres, F. V. Lengnik, în numele Comitetului Central, a cerut ca statutul Ligii să fie pus de acord cu statutul partidului, iar după ce opoziția a refuzat să se conformeze, el a declarat că adunarea este nestatutară. Consiliul partidului a aprobat acțiunile reprezentantului Comitetului Central.

V. I. Lenin a spus că congresul Ligii din străinătate reprezintă „apogeul ostilităților opoziției împotriva centrelor” (vezi Opere complete, vol. 8, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 103). După congresul al II-lea al Ligii, menșevicii au făcut din Ligă un punct de sprijin în lupta lor împotriva partidului. — 35.

- 31 În pregătirea articolului „*Socialismul mic-burghez și socialismul proletar*”, V. I. Lenin a scos extrase din articolul de fond „*Marxismul ortodox și problema țărănească*”, apărut în nr. 75 din 15 septembrie 1905 al ziarului „*Revoluționaia Rossiia*”, făcând diverse însemnări, și a întocmit planul articolului său, plan care se publică la secțiunea „*Materiale pregătitoare*”, pag. 399—400 din volumul de față. Articolul „*Socialismul mic-burghez și socialismul proletar*” a fost reprodus, cu mici prescurtări, în ziarul bolșevic „*Novaia Jizn*” nr. 9 din 10 noiembrie 1905. — 38.

- 32 *Proudhonism* — curent antiștiințific, ostil marxismului, al socialismului mic-burghez, numit astfel după numele ideologului său, anarhistul francez Proudhon. Criticînd de pe poziții mic-burgeze marea proprietate capitalistă, Proudhon visa la eternizarea micii proprietăți private și, în acest scop, propunea organizarea unei

bănci „populare“ și a unei bănci „de schimb“, cu ajutorul cărora muncitorii vor putea, chipurile, să-și procure mijloace de producție proprii, să devină meseriași și să-și asigure astfel o desfășurare „echitabilă“ a produselor lor. Proudhon nu înțelegea rolul istoric al proletariatului, avea o atitudine ostilă față de lupta de clasă, față de revoluția proletară și dictatura proletariatului; el nega, de pe poziții anarhiste, necesitatea statului. Marx și Engels au dus o luptă consecventă împotriva încercărilor lui Proudhon de a impune Internaționalei I concepțiile sale. Proudhonismul a fost supus unei critici nimicitoare în lucrarea lui Marx „Mizeria filozofiei“. Lupta hotărâtă dusă de Marx, Engels și de adepții lor în cadrul Internaționalei I împotriva proudhonismului s-a soldat cu victoria categorică a marxismului asupra proudhonismului.

Lenin a calificat proudhonismul drept „o stupiditate de mic-burghez și de filistin“, incapabil să-și însușească punctul de vedere al clasei muncitoare. Ideile proudhonismului au fost folosite pe scară largă de „teoreticienii“ burghezi în propagarea ideii de colaborare între clase. — 38.

- 33 *Blanquism* — curent din mișcarea socialistă franceză, în fruntea căruia se afla Louis Auguste Blanqui (1805—1881), eminent revoluționar, reprezentant de vază al comunismului utopic francez.

Blanquiștii negau lupta de clasă și așteptau „salvarea omnirii din robia salariată nu prin lupta de clasă a proletariatului, ci prin complotul unei mici minorități de intelectuali“ (V. I. Lenin, Opere, vol. 10, E.S.P.L.P., 1956, pag. 383). Substituind activității unui partid revoluționar acțiunile unui grup secret de complotiști, ei nu țineau seama de situația concretă, necesară pentru victoria insurecției, și subapreciau importanța legăturii cu masele. — 38.

- 34 Este vorba de mișcarea țărănească care a avut loc la sfârșitul lunii martie și începutul lunii aprilie 1902 în guberniile Poltava și Harkov, prima mare acțiune revoluționară a țăranilor din Rusia de la începutul secolului al XX-lea; cauza care a dus la izbucnirea acestei mișcări a fost situația extrem de grea a țăranilor din guberniile respective, situație care în primăvara anului 1902 s-a înrăutățit și mai mult din cauza recoltei proaste din 1901 și a foametei care a urmat. Țăranii cereau o nouă împărțire a pământului și puneau mâna pe rezervele de alimente și de furaje de la fermele moșierilor. În total au fost atacate 56 de ferme din gubernia Poltava și 24 din gubernia Harkov. Pentru pacificarea țăranilor a fost trimisă armata; în urma repressiunilor puse la cale de guvernul țarist, numeroși țărani au fost împușcați, sate întregi au fost pedepsite cu biciuirea tuturor, sute de țărani au fost condamnați la deținuție pe diferite termene; țăranii au fost obligați să plătească despăgubiri în valoare de 800 000 de ruble, pentru „daunele“ suferite de moșieri ca urmare a tulburărilor țărănești. În broșura sa „Către sărăcimea satelor“ (vezi Opere complete, vol. 7, Editura politică, 1962,

ediția a doua, pag. 127—200), V. I. Lenin a analizat țelurile, caracterul și cauzele înfrângerii mișcării țărănești din guberniile Harkov și Poltava. — 39.

- 35 *Bernsteinism* — curent oportunist, ostil marxismului, din social-democrația internațională, apărut pe la sfârșitul secolului al XIX-lea în Germania; i s-a spus astfel după numele lui E. Bernstein, exponent fățiș al revizionismului.

În anii 1896—1898, Bernstein a publicat în „Die Neue Zeit” („Timpuri noi”), organ teoretic al social-democrației germane, o serie de articole sub titlul „Problemele socialismului”, în care a procedat la revizuirea bazelor filozofice, economice și politice ale marxismului revoluționar. „El a negat posibilitatea de a fundamenta științific socialismul și de a dovedi, din punctul de vedere al concepției materialiste a istoriei, necesitatea și inevitabilitatea lui; a tăgăduit faptul că mizeria crește, că are loc un proces de proletarizare și că contradicțiile capitaliste se ascut; și a declarat inconsistentă însăși noțiunea de „scop final” și a respins fără nici o rezervă ideea dictaturii proletariatului; și a negat opoziția principială dintre liberalism și socialism; și a negat teoria luptei de clasă...” (V. I. Lenin. Opere complete, vol. 6, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 7). Prin revizuirea marxismului, bernsteinienii urmăreau să transforme social-democrația dintr-un partid al revoluției sociale într-un partid al reformelor sociale.

În coloanele ziarelor lor, elementele de stînga ale social-democrației germane au început lupta împotriva lui Bernstein. În apărarea lui s-a ridicat însă aripa dreaptă, oportunistă. Comitetul Central al partidului s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de bernsteinism și nu i-a dat riposta convenită. Polemica în legătură cu articolele lui Bernstein a fost deschisă în coloanele revistei „Die Neue Zeit”, în iulie 1898, cu articolul lui G. V. Plehanov „Bernstein și materialismul”, îndreptat împotriva revizionismului.

În 1899 articolele lui Bernstein au apărut în volum separat, intitulat „Premisele socialismului și sarcinile social-democrației”.

La congresele de la Stuttgart (octombrie 1898), de la Hannovera (octombrie 1899) și Lübeck (septembrie 1901) ale Partidului social-democrat din Germania, bernsteinismul a fost condamnat, dar din cauza poziției împăciuitoare adoptate de majoritatea liderilor săi partidul nu s-a desolidarizat de Bernstein. Bernsteinienii au continuat să-și propage în mod fățiș ideile revizioniste în „Sozialistische Monatshefte” („Revista socialistă lunară”) și în organizațiile de partid.

Bernsteinismul s-a bucurat de sprijinul elementelor oportuniste din celelalte partide ale Internaționalei a II-a. În Rusia, teoriile bernsteiniene au fost sprijinite de „marxiștii legali” și de „economisții”. Cenzura țaristă a permis tipărirea în trei ediții a traducerii ruse a cărții lui Bernstein, iar Zubatov, șeful ohranei

din Moscova, a inclus-o pe lista cărților recomandate pentru muncitori.

Numai marxistii revoluționari din Rusia, bolșevicii în frunte cu Lenin, au dus o luptă hotărâtă și consecventă împotriva bernsteinismului și adepților săi. Încă din 1899 Lenin a criticat pe bernsteinieni în „Protestul social-democraților din Rusia” și în articolul „Programul nostru”; în cartea „Ce-i de făcut?” și în articolele „Marxism și revizionism”, „Divergențele din sînul mișcării muncitorești europene” și altele, Lenin a supus bernsteinismul unei critici ample (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 157—170, 176—180; vol. 6, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 1—190; Opere, vol. 15, E.S.P.L.P. 1957, pag. 17—27; vol. 16, E.S.P.L.P. 1957, pag. 345—350). — 39.

36 „*Revoluționaia Rossiia*” — ziar ilegal al socialiștilor-revoluționari; a apărut în Rusia începînd de la sfîrșitul anului 1900 (nr. 1, datat 1900, a apărut de fapt în ianuarie 1901), fiind editat de „Uniunea socialiștilor-revoluționari”. Din ianuarie 1902 pînă în decembrie 1905 a apărut în străinătate (la Geneva), ca organ oficial al partidului socialiștilor-revoluționari. — 40.

37 Vezi K. Marx. „Capitalul”, vol. III, partea a II-a, E.S.P.L.P. 1955, pag. 736—765. — 44.

38 „*Russkie Vedomosti*” — ziar; a apărut la Moscova din 1863, exprimînd concepțiile intelectualității liberale moderate. În ultimele două decenii ale secolului trecut, la acest ziar au colaborat o seamă de scriitori din tabăra democrată (V. G. Korolenko, M. E. Saltîkov-Șcedrin, G. I. Uspenski și alții); totodată, ziarul a publicat și lucrări ale narodnicilor liberali. Începînd din 1905, ziarul a devenit organul aripii de dreapta a partidului cadet. Lenin a arătat că ziarul „*Russkie Vedomosti*” îmbina în felul său „cadetismul de dreapta cu o oarecare doză de narodnicism” (Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 119). În 1918 ziarul „*Russkie Vedomosti*” a fost interzis o dată cu celelalte ziare contrarevoluționare. — 50.

39 „*Novaia Jizn*” — primul ziar bolșevic legal; a apărut zilnic începînd de la 27 octombrie (9 noiembrie) și pînă la 3 (16) decembrie 1905, la Petersburg. Oficial, ca redactor-editor al ziarului „*Novaia Jizn*” figura poetul N. M. Minski, editor — M. F. Andreeva. O dată cu reîntoarcerea lui V. I. Lenin din emigrație, la începutul lunii noiembrie, și stabilirea lui la Petersburg, ziarul a început să apară sub îndrumarea lui nemijlocită. Componența redacției și a corpului de colaboratori a fost schimbată. „*Novaia Jizn*” a devenit, de fapt, Organul Central al P.M.S.D.R. M. S. Olminski, V. V. Vorovski, A. V. Lunacearski, V. D. Bonci-Bruevici ș.a. au fost colaboratorii cei mai apropiați ai ziarului. De asemenea A. M. Gorki a colaborat activ la acest ziar, acordîndu-i totodată un important sprijin financiar.

Ziarul apărea în 4 sau 6 pagini. Rubricile permanente ale ziarului erau următoarele: din viața muncitorilor, din viața de partid, a sindicatelor, din presa rusă, din instituțiile de învățământ, din regiuni, cronică, din armată, știri din străinătate etc.

În nr. 9 din 10 noiembrie al ziarului „Novaia Jizn” a apărut primul articol al lui V. I. Lenin, „Despre reorganizarea partidului”. Apoi au fost publicate articolele: „Proletariatul și țărănimea”, „Organizația de partid și literatura de partid”, „Armata și revoluția”, „Balanța oscilează”, „Absolutismul muribund și noile organe ale puterii populare”, „Socialismul și religia” și altele. În ziar au fost publicate pentru prima oară 13 articole ale lui V. I. Lenin. În aceste articole ale lui Lenin sînt definite sarcinile și tactica partidului în perioada primei revoluții ruse.

„Novaia Jizn” a fost promotorul activ al tuturor hotărîrilor și măsurilor preconizate de C.C. al P.M.S.D.R. În suplimentul la nr. 1 al ziarului a fost publicat „Programul P.M.S.D.R.”, adoptat la Congresul al II-lea al partidului. Ziarul a propagat hotărîrile Congresului al III-lea al partidului și lozincile partidului bolșevic: greva politică generală, ziua de muncă de 8 ore, comitete țărănești revoluționare etc. Ziarul a avut un rol important în instruirea politică și în organizarea maselor, mobilizînd masele pentru insurecția armată. Ziarul a participat activ la pregătirea Congresului al IV-lea al partidului. În coloanele sale a apărut apelul C.C. al P.M.S.D.R.: „Cu privire la convocarea Congresului al IV-lea al partidului. Către toate organizațiile de partid și către toți muncitorii social-democrați”. Începînd cu nr. 21, ziarul a apărut sub lozinca „Proletari din toate țările, uniți-vă!”.

Cu privire la „Novaia Jizn”, în octombrie 1905 Lenin a scris următoarele: „*Acum*, cea mai largă tribună de pe care am putea exercita o influență asupra proletariatului ar fi un *coridian* din Petersburg” (Opere, vol. 34, E.S.P.L.P. 1958, pag. 367).

Ziarul a avut strînse legături cu organizațiile de partid și cu muncitorii revoluționari și se bucura în rîndurile lor de mare popularitate. La redacție soseau scrisori din toate colțurile țării: scriau muncitori, țărani, funcționari, militari, studenți. Sedîul redacției servea drept casă conspirativă, pentru adunări și consfătuiri de partid. Tirajul zilnic al ziarului ajungea la 80 000 de exemplare. Printre colaboratorii din străinătate ai ziarului figurau: Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht, Marcel Cachin, Paul Lafargue etc.

Ziarul „Novaia Jizn” a fost supus la numeroase represii. După apariția nr. 27 din 2 decembrie, ziarul a fost interzis de guvernul țarist. Ultimul număr, nr. 28, a apărut ilegal. În februarie 1913, Tribunalul din Petersburg a hotărît ca nr. 1, 6, 13, 14, 15, 17 și 19, iar în noiembrie 1913 nr. 21, 22, 24, 25, 26 și 27 să fie distruse. — 52.

40 *Vendéea* — departament din vestul Franței, unde, în timpul revoluției burgheze franceze de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea,

a izbucnit o răscoală contrarevoluționară a populației țărănești înapoiate, îndreptată împotriva republicii. Răscoala a fost condusă de clerul catolic, de nobilime, de emigranți regaliști, și a fost sprijinită de Anglia.

Vendéea a devenit sinonim cu rebeliune reacționară și focar de contrarevoluție. — 54.

- 41 În a doua jumătate a lunii octombrie, la Kronstadt au avut loc mitinguri de protest în legătură cu manifestul țarului, publicat la 17 (30) octombrie 1905. Luând cuvântul la mitinguri, bolșevicii demascau încercarea țarismului de a înșela masele populare. Organizația social-democrată din Kronstadt, ținând seama de creșterea rapidă a avântului revoluționar al maselor, a trasat un plan de insurecție armată pentru sfârșitul lunii octombrie. Dar evenimentele s-au dezlănțuit spontan. La 24 octombrie (6 noiembrie), marinarii, adunați într-un miting, au cerut îmbunătățirea hranei, mărirea soldei, reducerea termenului de serviciu militar, un tratament omenesc și au formulat o serie de revendicări cu caracter politic general: republică democratică, vot universal, libertatea cuvântului, a întrunirilor și de asociere, inviolabilitatea individului, desființarea stărilor sociale etc. La revendicările marinarilor s-au raliat și soldații. La 26 octombrie (8 noiembrie), lupta pentru înfăptuirea acestor revendicări s-a transformat în insurecție armată. Dar, întrucât nu aveau o conducere fermă și un plan precis de luptă, răsculații au acționat în mod neorganizat. Autoritățile din Kronstadt au cerut să li se trimită armată de la Petersburg și, în dimineața zilei de 28 octombrie (10 noiembrie), au declarat starea de asediu și au trecut la ofensivă. Insurecția a fost înăbușită. Mulți dintre cei arestați erau amenințați de pedeapsa cu moartea, muncă silnică sau închisoare. Comitetul organizației Petersburg a P.M.S.D.R. a lansat manifestul „Către soldați și marinari”, în care se spunea adevărul despre evenimentele din 26—27 octombrie (8—9 noiembrie). La chemarea bolșevicilor, muncitorii din Petersburg și din alte orașe s-au ridicat în apărarea marinarilor și a soldaților. La 2 (15) noiembrie, proletariatul din Petersburg a declarat greva generală. Speriat de această acțiune revoluționară de masă, guvernul s-a văzut silit să publice o declarație în care se spunea că participanții la evenimentele din Kronstadt nu vor fi judecați de curtea marțială, ci de un tribunal militar obișnuit. Tribunalul i-a condamnat pe arestați la pedepse disciplinare, la detențiune, iar câțiva au fost condamnați la muncă silnică. Insurecția de la Kronstadt a fost rezultatul influenței exercitate de lupta revoluționară a muncitorilor și țăranilor din întreaga țară asupra soldaților și marinarilor și al activității desfășurate de bolșevici în rândurile armatei și flotei. — 55.
- 42 Articolul „Sarcinile noastre și Sovietul de deputați ai muncitorilor (Scrisoare către redacție)”, în care Sovietele sînt pentru prima oară apreciate ca organe ale insurecției și ca germeni ai noii puteri revoluționare, a fost scris de Lenin la Stockholm,

unde se oprișe în drum spre Rusia, venind din emigrație. Articolul a fost scris pentru ziarul „Novaia Jizn”, dar nu a apărut în acest ziar. Manuscrisul articolului a fost găsit în toamna anului 1940. — 57.

43 *Scrisoarea membrilor partidului socialistilor-revoluționari delegați în Sovietul de deputați ai muncitorilor* a apărut în ziarul „Novaia Jizn” nr. 4 din 30 octombrie 1905. — 62.

44 Este vorba de greva politică generală din Rusia din octombrie 1905 (vezi volumul de față, pag. 1—4, 27—34). — 64.

45 „*Uniunea asociațiilor*” — organizație politică a intelectualității burghezo-liberale. „Uniunea asociațiilor” s-a constituit la primul congres, ținut în mai 1905 la Moscova, al reprezentanților celor 14 asociații profesional-politice, create după criterii profesionale: avocați, scriitori, medici, ingineri, profesori, agronomi, contabili etc. „Uniunea asociațiilor” s-a pronunțat pentru convocarea unei adunări constituante pe baza votului universal. Lenin a arătat că asociațiile profesionale ale intelectualilor și „Uniunea asociațiilor” sînt organizații politice ale burgheziei liberale. „În general, ele sînt asociațiile care formează nucleul așa-zisului partid constituțional-democrat, adică burghezo-liberal” (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 264). La 24—26 mai (6—8 iunie) 1905 a avut loc Congresul al II-lea al „Uniunii asociațiilor”, care a elaborat planul de organizare al asociațiilor. Congresul al III-lea al „Uniunii asociațiilor” a avut loc între 1 și 3 (14 și 16) iulie 1905, în Finlanda. Majoritatea congresului (9 uniuni) a adoptat hotărîrea de a boicota Duma lui Bullighin. Dar, după congres, ca urmare a divergențelor acute care s-au manifestat în legătură cu această problemă la adunările și la congresele diferitelor asociații, „Uniunea asociațiilor” a renunțat la hotărîrea adoptată de congres și s-a pronunțat în favoarea participării la alegerile pentru Dumă.

„Uniunea asociațiilor” s-a destrămat la sfîrșitul anului 1906. — 64.

46 *Uniunea țărănească din Rusia* — organizație democrat-revoluționară care a luat ființă în 1905. Inițiatorii creării Uniunii țărănești au fost țărani din gubernia Moscova. La 31 iulie și 1 august (13 și 14 august) 1905 a fost convocat la Moscova congresul de constituire, care a pus bazele Uniunii țărănești din Rusia. Între 6 și 10 (19 și 23) noiembrie 1905 a avut loc al doilea congres al Uniunii țărănești. La aceste congrese au fost elaborate programul și tactica uniunii. Uniunea țărănească cerea libertate politică și convocarea imediată a unei adunări constituante; ea a susținut tactica de boicotare a Dumei I de stat. Programul agrar al uniunii cuprindea revendicarea desființării proprietății private asupra pămîntului, trecerea fără răscumpărare în mîinile țărănilor a pămînturilor mănăstirești, bisericesti, domeniiale, ale coroanei și ale statului. În politica sa, uniunea, aflată sub influența socialistilor-revoluționari și a liberalilor, a dat dovadă

de inconsecvență, de nehotărâre și de șovăieli mic-burheze. Căzând lichidarea proprietății private asupra pământului, uniunea consimțea la despăgubirea parțială a moșierilor. După cum spunea Lenin, „ea era o organizație... care, desigur, împărțea o seamă de prejudecăți ale țăranilor, care se lăsa influențată de iluziile mic-burheze ale acestora (așa cum și socialiștii-revoluționari de la noi se lasă influențați), dar era o organizație a maselor incontestabil reală, avînd o «bază», o organizație incontestabil revoluționară în esență, capabilă să aplice metode de luptă cu adevărat revoluționare” (vezi volumul de față, pag. 323). Chiar de la primii pași ai activității sale, Uniunea țărănească a avut de suferit represiuni din partea poliției. Pe la sfîrșitul anului 1906, Uniunea țărănească din Rusia și-a pierdut importanța, iar la începutul anului 1907 a încetat de a mai ființa. — 68.

47 „*Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor*” — organul oficial al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg; a apărut de la 17 (30) octombrie pînă la 14 (27) decembrie 1905; a avut caracter de buletin și dădea informații despre activitatea Sovietului. Ziarul nu a avut o redacție permanentă. Materialul pentru ziar era pregătit de membrii Sovietului și tipărit, fără autorizație, în tipografiile legale. Întrucît conducerea Sovietului din Petersburg se afla în minile menșevicilor, în principalele probleme ale revoluției ziarul nu s-a putut situa pe poziții ferme din punct de vedere principial. În total au apărut 10 numere. Nr. 11 a fost confiscat de poliție în timp ce se tipărea și nu a mai fost difuzat. — 72.

48 Este vorba de „*Neue Freie Presse*” — ziar liberal austriac; a apărut la Viena din 1864 pînă în 1939. — 75.

49 *Prin manifestul de la 3 (15) februarie 1899* se stabilea o nouă rînduială: guvernul țarist putea promulga, fără consimțămîntul seimului finlandez, legi obligatorii pentru Finlanda. „Aceasta a fost — scria V. I. Lenin — o încălcare flagrantă a constituției, o adevărată *lovitură de stat*” (Opere complete, vol. 5, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 356). Desființat de fapt de revoluția din 1905—1907, manifestul din februarie a fost reintrodus prin legea din 1910. — 76.

50 În nr. 25 al ziarului „*Proletarii*” din 16 (3) noiembrie 1905 a apărut articolul lui V. A. Karpinski „*Congresul țărănesc*”, semnat V. Kalinin. Lenin, care a redactat articolul, a făcut două completări. A doua completare se publică pentru prima oară în Opere. — 79.

51 „*Împărțirea pămînturilor*” („*cernii peredel*”) — lozincă ce exprima tendința țăranilor spre o împărțire generală a pămînturilor, spre lichidarea proprietății moșierești.

În articolul „*Programul agrar al social-democrației ruse*”, V. I. Lenin arăta că revendicarea „*împărțirii pămînturilor*” în afară de utopia reacționară a eternizării micii producții țărănești

are și o latură revoluționară, și anume „dorința de a mătura prin răscoală țărănească toate rămășițele iobăgiei” (Opere complete, vol. 6, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 329).

Mai târziu, la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., V. I. Lenin a declarat: „Ni se spune că programul nostru nu poate satisface țărănimea, că ea va merge mai departe, dar noi nu ne temem de acest lucru, acest lucru este prevăzut în programul nostru socialist, și de aceea nu ne temem nici de împărțirea pământului...” (Opere complete, vol. 7, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 276). — 79.

52 „*Despre reorganizarea partidului*” este primul articol scris de Lenin pentru ziarul „Novaia Jizn” după înapoierea sa din emigrație la începutul lunii noiembrie 1905. Primul capitol al acestui articol a fost reprodus în nr. 41 din 1905 al revistei „Mogzauri”, organ al social-democrației gruzine. Articolul a servit drept bază pentru rezoluția „Reorganizarea partidului”, adoptată de Conferința P.M.S.D.R. care a avut loc în decembrie 1905 la Tamerfors (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 102). — 81.

53 „*Independenții*” — membrii organizației de provocatori „Partidul muncitoresc social independent”, întemeiat în toamna anului 1905 la Petersburg din ordinul guvernului țarist și cu sprijinul ohranei. Această organizație de tip zubatovist își propunea să abată pe muncitori de la lupta revoluționară. În programul „Partidului muncitoresc social-independent”, publicat în nr. 4 din 15 (28) decembrie 1905 al revistei „Russkii Rabocii”, se trasa ca sarcină lupta împotriva social-democrației. Pe la începutul anului 1908, acest partid a încetat să mai existe, deoarece nu s-a bucurat de succes în rândurile maselor muncitoare. — 81.

54 Apelul Comitetului Central al P.M.S.D.R. „*Către toate organizațiile de partid și către toți muncitorii social-democrați*” a fost publicat în foaie volantă și în ziarul „Novaia Jizn” nr. 9 din 10 noiembrie 1905 sub titlul „Cu privire la convocarea Congresului al IV-lea al P.M.S.D.R.” (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 98—100). — 81.

55 *Congresul al III-lea al P.M.S.D.R.* a avut loc la Londra între 12 și 27 aprilie (25 aprilie și 10 mai) 1905. El a fost pregătit de bolșevici, iar lucrările lui s-au desfășurat sub conducerea lui Lenin. Menșevicii au refuzat să participe la congres și au ținut la Geneva o conferință aparte.

La congres au participat 38 de delegați: 24 cu vot deliberativ și 14 cu vot consultativ. Președinte al congresului a fost ales V. I. Lenin. Printre delegați erau V. V. Vorovski, R. S. Zemleacika, N. K. Krupskaia, A. A. Bogdanov, A. V. Lunacearski, M. M. Litvinov, M. G. Ţhakaia și alții.

Congresul a examinat problemele fundamentale ale revoluției care se desfășura în Rusia și a stabilit sarcinile proletariatului și ale partidului său. La congres au fost dezbătute următoarele probleme: raportul Comitetului de organizare; insurecția armată; atitudinea față de politica guvernului în ajunul revoluției; despre guvernul revoluționar provizoriu; atitudinea față de mișcarea țărănească; statutul partidului; atitudinea față de partea care s-a rupt de P.M.S.D.R.; atitudinea față de organizațiile social-democrate naționale; atitudinea față de liberali; acordurile practice cu socialiștii-revoluționari; propaganda și agitația; raportul de activitate al C.C. și rapoartele delegaților comitetelor locale etc.

Lenin a scris proiecte de rezoluții în toate problemele fundamentale dezbătute la congres. El a prezentat rapoarte asupra participării social-democrației la guvernul revoluționar provizoriu și asupra rezoluției cu privire la sprijinirea mișcării țărănești, a rostit cuvântări cu privire la insurecția armată, la atitudinea față de tactica guvernului în ajunul revoluției, la relațiile dintre muncitori și intelectuali în cadrul organizațiilor social-democrate, la statutul partidului, în legătură cu raportul de activitate al C.C. și cu o serie de alte probleme. Congresul a trasat planul strategic al partidului în revoluția burghez-democratică, plan care prevedea că proletariatul trebuie să fie conducătorul revoluției și, în alianță cu țărănimea, izolând burghezia, să lupte pentru victoria revoluției: pentru răsturnarea absolutismului și instaurarea republicii democratice, pentru lichidarea tuturor rămășițelor iobăgiei. Pornind de la acest plan strategic, congresul a stabilit linia tactică a partidului. De asemenea a trasat ca sarcină principală și imediată a partidului organizarea insurecției armate. Congresul a arătat că victoria insurecției populare armate trebuie să ducă la crearea unui guvern revoluționar provizoriu, care trebuie să reprime împotrivirea contrarevoluției, să înfăptuiască programul-minimum al P.M.S.D.R., să pregătească condițiile pentru trecerea la revoluția socialistă.

Congresul a modificat statutul partidului; el a adoptat formularea dată de Lenin primului paragraf al statutului, referitor la calitatea de membru de partid; a desființat sistemul celor două centre în partid (C.C. și O.C.) și a creat un centru conducător unic, Comitetul Central; el a stabilit cu precizie drepturile C.C. și relațiile dintre acesta și comitetele locale.

Congresul a condamnat acțiunile menșevicilor, oportunistul lor în problemele organizatorice și tactice. Dat fiind că „Iskra” fusese acaparată de menșevici și promova o linie oportunistă, Congresul al III-lea a însărcinat Comitetul Central să înființeze un nou Organ Central, ziarul „Proletarii”. La plenara C.C. din 27 aprilie (10 mai) 1905, redactor al ziarului „Proletarii” a fost numit V. I. Lenin.

Congresul al III-lea a avut o mare însemnătate istorică. El a fost primul congres bolșevic. El a înarmat partidul și clasa muncitoare cu un program de luptă pentru victoria revoluției

democratice. În legătură cu lucrările și importanța Congresului al III-lea al partidului, vezi articolul lui Lenin „Congresul al III-lea” (Opere complete, vol. 10, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 212—219). Hotărârile congresului au fost fundamentate de Lenin în cartea „Două tactici ale social-democrației în revoluția democratică” (vezi Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 1—127). — 82.

56 Articolul lui Lenin „Proletariatul și țărănimea” a fost retipărit de grupul P.M.S.D.R. de la Sumî, ca supliment la „Programul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia”. Sumî, 1905. — 92.

57 Grupul „Eliberarea muncii” — primul grup marxist rus, întemeiat de G. V. Plehanov în 1883, în Elveția. În afară de Plehanov, din acest grup au făcut parte P. B. Akselrod, L. G. Deutsch, V. I. Zasulici, V. N. Ignatov.

Grupul „Eliberarea muncii” a desfășurat o vastă muncă de propagare a marxismului în Rusia, traducând în limba rusă, editând în străinătate și difuzând în Rusia diferite lucrări ale lui K. Marx și F. Engels: „Manifestul Partidului Comunist”, „Muncă salariată și capital”, „Dezvoltarea socialismului de la utopie la știință” etc. și popularizând în publicațiile sale marxismul. Grupul „Eliberarea muncii” a dat o lovitură serioasă narodnicismului, care reprezenta principala piedică ideologică în calea răspîndirii marxismului și a dezvoltării mișcării social-democrate în Rusia. În lucrările „Socialismul și lupta politică” (1883), „Divergențele noastre” (1885) etc., G. V. Plehanov a criticat de pe poziții marxiste concepțiile reacționare ale narodnicilor (teoria cu privire la calea necapitalistă de dezvoltare a Rusiei, negarea rolului de avangardă al proletariatului în mișcarea revoluționară, concepția idealist-subiectivistă a narodnicilor asupra rolului personalității în istorie etc.). Cele două proiecte de program ale social-democraților ruși (din 1883 și 1885), scrise de G. V. Plehanov și publicate de grupul „Eliberarea muncii”, au constituit un pas important în direcția pregătirii și creării unui partid social-democrat în Rusia. Un rol deosebit de important în răspîndirea concepțiilor marxiste, în fundamentarea și în apărarea materialismului dialectic și a materialismului istoric l-a avut cartea lui Plehanov (N. Beltov) „Contribuții la dezvoltarea concepției moniste asupra istoriei” (1895), care „a educat o întreagă generație de mariști ruși” (V. I. Lenin. Opere, vol. 16, E.S.P.L.P. 1957, pag. 266). Acest grup a editat și a difuzat în Rusia 4 numere din culegerea „Soțial-Demokrat”, precum și o serie de broșuri de popularizare pentru muncitori.

F. Engels a salutat apariția grupului „Eliberarea muncii”, „care a adoptat cu sinceritate și fără rezervă marile teorii economice și istorice ale lui Marx” (K. Marx și F. Engels. „Ausgewählte Briefe”, Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 455). G. V. Plehanov și V. I. Zasulici au întreținut relații de prietenie cu F. Engels și ani de-a rândul au fost în corespondență cu el.

Grupul „Eliberarea muncii“ a stabilit legături cu mișcarea muncitorească internațională și, începînd cu primul Congres al Internaționalei a II-a (Paris, 1889), în tot cursul existenței sale a reprezentat social-democrația din Rusia la toate congresele Internaționalei.

Deși n-a avut legături cu mișcarea muncitorească practică din Rusia, grupul „Eliberarea muncii“ a jucat un rol important în formarea conștiinței revoluționare a clasei muncitoare din Rusia. V. I. Lenin a arătat că grupul „Eliberarea muncii“ „a fondat doar teoreticește social-democrația și a făcut primul pas în întîmpinarea mișcării muncitorești“ (Opere, vol. 20, Editura politică, 1959, pag. 275). Membrii grupului au avut și greșeli serioase: au supraapreciat rolul burgheziei liberale, au subapreciat rolul revoluționar al țărănimii ca rezervă a revoluției proletare. Aceste greșeli au constituit germele viitoarelor concepții menșevice ale lui Plehanov și ale altor membri ai acestui grup.

Din inițiativa grupului „Eliberarea muncii“ a fost creată, în 1894, „Uniunea social-democraților ruși din străinătate“. În 1900 membrii grupului „Eliberarea muncii“ și aderenții lor s-au retras din „Uniune“ și au întemeiat organizația revoluționară „Soțial-Demokrat“. Membrii acestui grup, G. V. Plehanov, P. B. Akselrod și V. I. Zaslucii, au făcut parte din redacția ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., care a avut loc în august 1903, grupul „Eliberarea muncii“ a declarat că-și încetează existența. — 92.

- 58 Vezi rezoluția adoptată de Congresul al III-lea „Despre atitudinea față de mișcarea țărănească“ în „Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. Aprilie-mai 1905. Procese-verbale“. Moscova, 1959, pag. 454. — 93.
- 59 La ședința din 13 (26) noiembrie 1905 a Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg, V. I. Lenin a luat cuvîntul în problema măsurilor de luptă împotriva lock-outului declarat de capitaliști ca răspuns la introducerea cu de la sine putere de către muncitori a zilei de muncă de 8 ore. Lenin a propus o rezoluție în această problemă, pe baza căreia Comitetul executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg a adoptat la 14 (27) noiembrie o hotărîre cu privire la măsurile de luptă împotriva lock-out-ului. În articolul „O provocare neizbutită“, Lenin vorbește despre importanța acestei hotărîri (vezi volumul de față, pag. 105—106). — 103.
- 60 *Congresul reprezentanților zemstvelor și ai dumelor orășenești* a avut loc la Moscova între 6 și 13 (19 și 26) noiembrie 1905. Congresul s-a pronunțat împotriva convocării unei adunări constituante a întregului popor și pentru o monarhie constituțională. Moșierii liberali și burghezia ofereau guvernului sprijinul lor pentru instaurarea unei monarhii constituționale. În scopul aplicării „principiilor manifestului din 17 octombrie“, ei au propus că administrația să fie numită din rîndurile lor. Duma de stat urma să elaboreze constituția, iar proiectul de constituție

trebuia să fie sancționat de țară. Congresul și-a exprimat speranța că Duma de stat va juca rolul de pacificator al tulburărilor țărănești, adăugând câte o mică fișie la loturile țaranilor. În rezoluția congresului figura cererea de ridicare a stării de asediu în Polonia și în alte regiuni, de desființare a pazei întărite și de acordare a libertăților cetățenești proclamate prin manifestul din 17 (30) octombrie. Aceasta reprezenta o tranzacție cu guvernul. În vederea încheierii ei, congresul a ales o delegație specială, din care făceau parte cadeții Kokoșkin, Muromțev și Petrunkevici. Delegația urma să ducă tratative cu Witte, președintele Consiliului de Miniștri. — 106.

- 61 *Insurecția armată de la Sevastopol* a început la 11 (24) noiembrie 1905 și a durat 5 zile. Marinarii, soldații și muncitorii revoluționari cereau convocarea adunării constituante, instaurarea republicii democratice, libertatea cuvântului, a întrunirilor, mitingurilor, precum și introducerea zilei de muncă de 8 ore și îmbunătățirea condițiilor de trai. La insurecție au participat marinarii din divizia flotei, muncitorii de la amiralitate și soldații din regimentul 49 infanterie de la Brest. Insurgenților li s-au alăturat marinarii de pe crucișătorul „Oceakov“, de pe crucișătorul „Panteleimon“ (fostul „Potemkin“), marinarii de pe câteva torpiloare și de pe alte vase. În fruntea insurecției se afla locotenentul P. P. Șmidt. Bolșevicii căutau să îndrepte insurecția pe făgașul luptei armate. Dar menșevicii, care aveau majoritatea în Comitetul social-democrat din Sevastopol, s-au pronunțat împotriva insurecției armate, ceea ce a dus la disensiuni în rândurile insurgenților. Insurgenții nu au știut să atragă de partea lor și alte unități militare, iar cele mai multe vase aplicau tactica de defensivă. Autoritățile țariste au luat toate măsurile pentru a înăbuși insurecția: ele au adus la Sevastopol trupe de pedepsire, cea mai mare parte din flota care nu se alăturase insurecției era gata de luptă. La 15 (28) noiembrie, comandamentul flotei a dat insurgenților un ultimatum, cerându-le să se predea. Insurgenții au răspuns printr-un refuz. Atunci împotriva vaselor și a cazărmilor în care se întăriseră marinarii și soldații revoluționari s-a deschis focul de artilerie. S-a dat o luptă în care, din pricina inegalității de forțe, spre seară insurecția a fost înăbușită. La procesul participanților la insurecție, început în februarie 1906, locotenentul P. P. Șmidt și trei marinari au fost condamnați la moarte, câteva sute de oameni au fost condamnați la muncă silnică și la închisoare pe diferite termene. Aproape 1 000 de oameni au fost pedepsiți fără a fi judecați. Insurecția de la Sevastopol, deși s-a încheiat printr-o înfrângere, a avut un rol important în desfășurarea revoluției din 1905—1907. Insurecția a dovedit că conștiința necesității libertății și a luptei pentru libertate, deșteptată în rândurile marinarilor și soldaților, nu poate fi înăbușită nici chiar prin cele mai crunte represalii. În rândurile armatei și ale flotei, această conștiință se întărea tot mai mult și, dintr-un puternic bastion al țarismului, ele se

- transformau într-un focar al revoluției, pregătind „noi Kronstadt-uri și noi Sevastopoluri“ (volumul de față, pag. 112). — 107.
- 62 „Rusi“ — cotidian burghezo-liberal; în timpul revoluției din 1905, „Rusi“ era apropiat de cadeți; a apărut la Petersburg din decembrie 1903 și a fost interzis la 2 (15) decembrie 1905. Ulterior a apărut, cu întreruperi, sub diferite denumiri: „Rusi“, „Molva“, „XX vek“, „Okó“, „Novaia Rusi“. — 107.
- 63 Este vorba de participarea trupelor țarului rus Nicolaie al II-lea la înăbușirea mișcării de eliberare națională din țările vest-europene. În 1848 țarul a trimis trupe în România, Polonia, Ținutul baltic, Ucraina de pe malul drept al Niprului și a acordat împăratului Austriei un împrumut de 6 000 000 de ruble pentru a înăbuși mișcarea de eliberare națională din Italia. În 1849, cu ajutorul trupelor țariste, a fost înăbușită revoluția din Ungaria. — 107.
- 64 *Greva generală a funcționarilor de la poștă și telegraf* a durat de la 15 (28) noiembrie până la 15 (28) decembrie 1905. Cauza care a dus la izbucnirea grevei a fost interzicerea de către autorități a organizațiilor asociației funcționarilor de la poștă și telegraf și concedierea unui număr de funcționari de la poștă și telegraf organizatori ai asociației. Congresul general al asociației funcționarilor de la poștă și telegraf, care s-a deschis la Moscova la 15 (28) noiembrie, a adoptat hotărârea de a trimite lui Witte, președintele Consiliului de Miniștri, o telegramă prin care se cerea reprimirea la lucru a tovarășilor concediați. Ca termen final pentru primirea răspunsului a fost fixată aceeași zi, 15 (28) noiembrie, ora 6 seara. Întrucât, guvernul n-a răspuns în termenul fixat, congresul a transmis o telegramă pe toate liniile prin care se anunța începerea grevei. Greva funcționarilor de la poștă și telegraf a cuprins întreaga Rusie. — 111.
- 65 „*Nașa Jizn*“ — cotidian de orientare liberală; a apărut la Petersburg, cu întreruperi, de la 6 (19) noiembrie 1904 până la 11 (24) iulie 1906. — 113.
- 66 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 4, Editura politică, 1958, pag. 461—500. — 113.
- 67 „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag 37—43. — 115.
- 68 *Parlamentul de la Frankfurt* — Adunarea națională a întregii Germanii; a fost convocată după revoluția din martie 1848 din Germania și și-a început ședințele la 18 mai 1848 la Frankfurt pe Main. Principala sarcină a Adunării consta în lichidarea fărâmițării politice și în elaborarea unei constituții pentru întreaga Germanie. Dar, din cauza lașității și a șovăielilor de care a dat dovadă majoritatea liberală a Adunării, din cauza nehotărârii și inconsecvenței aripilor de stînga mic-burgheză, Adunarea s-a temut să ia în mîinile sale puterea supremă în țară și n-a adoptat

o poziție fermă în problemele fundamentale ale revoluției din 1848—1849. Ea nu a luat nici un fel de măsuri pentru a ușura situația muncitorilor și a țăranilor, nu a sprijinit mișcarea de eliberare națională din Polonia și Cehia, aprobând politica de împilare dusă de Austria și de Prusia față de popoarele subjugate de ele. Adunarea nu a cutezat să mobilizeze forțele poporului pentru a da o ripostă contrarevoluției în ofensivă și pentru a apăra constituția imperiului, elaborată de ea în martie 1849.

Curînd, guvernul austriac și apoi cel prusian și-au rechemat deputații, și, urmîndu-le exemplul, deputații liberali din celelalte state germane au părăsit și ei Adunarea. Deputații aripii mic-burgeze de stînga, care au rămas în Adunare, și-au mutat reședința la Stuttgart. În iunie 1849, Adunarea a fost împrăștiată de trupele guvernului din Württemberg. — 116.

- 69 *Manilovism* — ansamblul trăsăturilor de caracter ale lui Manilov, unul dintre personajele înfățișate de N. V. Gogol în cartea sa „Suflete moarte”. În figura lui Manilov, moșier sentimental și „mărinimos”, scriitorul a întruchipat trăsăturile tipice ale visătorului lipsit de voință, ale fantastului ușuratic și ale flecarului trîndav. — 118.
- 70 Articolul „*Absolutismul muribund și noile organe ale puterii populare*” a fost editat ca foaie volantă de Comitetul organizațiilor social-democrate unificate din orașul Nikolaev la 14 (27) decembrie 1905; a fost reprodus și în nr. 2 al ziarului „Zabai-kalskii Rabocii”, organul Comitetului din Cita al P.M.S.D.R., la 18 (31) decembrie 1905. — 119.
- 71 „*Slovo*” — cotidian burgez; a apărut la Petersburg din 1903 pînă în 1909. La început a fost organul zemților de dreapta, iar din noiembrie 1905 a fost organul partidului octombriștilor. În iulie 1906, ziarul și-a încetat apariția. La 19 noiembrie (2 decembrie) 1906 a început să apară din nou, ca organ al partidului „înnoirii pașnice”, care, în fond, nu se deosebea cu nimic de partidul octombriștilor. — 120.
- 72 „*Partidul ordinii*” — partid contrarevoluționar al marii burghezii comerciale și industriale, al moșierilor și al păturilor de sus ale birocrăției; a fost constituit în toamna anului 1905 și s-a conturat definitiv după publicarea manifestului din 17 (30) octombrie. Camuflîndu-se în dosul steagului „ordinii”, în realitate acest partid se ridica hotărît în-apărarea regimului țarist, salu-tînd dizolvarea Dumei I de stat; la alegerile pentru Duma a II-a de stat s-a prezentat în bloc cu ultrareacționara „Uniune a adevăraților ruși” și a propus și octombriștilor să intre în acest bloc. În 1907 partidul s-a destrămat: o parte a membrilor lui s-au alăturat octombriștilor, iar altă parte ultrareacționarilor fă-țiși. — 126.
- 73 *Calende* — denumirea primei zile a lunii la vechii romani. Gre-cii nu aveau asemenea denumiri. A amîna pînă la calendele

- grecești înseamnă a nu îndeplini niciodată, a face să eșueze lucrul respectiv. — 132.
- 74 *Radicalii-democrați* — organizație mic-burgheză; s-a constituit în noiembrie 1905, situându-se pe o poziție intermediară între cadeți și menșevici. Radicalii-democrați au încercat să scoată un ziar, „Radicalul“ (a apărut un singur număr). Ei revendicau republica democratică, deși acceptau și monarhia constituțională, cu condiția responsabilității cabinetului de miniștri în fața parlamentului; în problema agrară se pronunțau pentru exproprierea fără nici o despăgubire a pământurilor statului, ale membrilor familiei imperiale, domeniile, mănăstirești și bisericesti și pentru exproprierea pământurilor proprietate privată în schimbul unei despăgubiri infime. La începutul anului 1906, organizația radicalilor-democrați s-a destrămat, foștii membri ai acestei organizații s-au alăturat organelor de presă semicadete „Bez Zaglavii“ și „Tovarișci“. — 133.
- 75 Vezi articolul lui F. Engels „Literatura din emigrație“ („Der Volksstaat“ nr. 69, 73, 117, 118 din 1874 și nr. 36, 37, 43, 44, 45 din 1875). — 140.
- 76 Este vorba de Prima conferință a P.M.S.D.R., care a avut loc la Tammerfors (Finlanda) între 12 și 17 (25 și 30) decembrie 1905. Situația revoluționară creată în urma grevei generale din octombrie și cerința organizațiilor din veriga de jos de a se realiza unificarea bolșevicilor și menșevicilor într-un singur partid puneau la ordinea zilei convocarea congresului bolșevic, fixat prin statut (adoptat la Congresul al III-lea) pentru mai 1906. La propunerea lui V. I. Lenin, C.C. a adresat un apel „Către toate organizațiile de partid și către toți muncitorii social-democrați“ cu privire la convocarea Congresului al IV-lea la 10 (23) decembrie 1905. Apelul a fost adoptat în unanimitate de Comitetul Central în plen. Congresul nu s-a putut ține, din cauza grevei de la căile ferate, a insurecției armate care începuse la Moscova și a evenimentelor revoluționare din celelalte orașe ale Rusiei. Delegații care au reușit să vină au organizat o conferință. La această conferință au participat reprezentanți a 26 de organizații. V. I. Lenin a fost ales președinte al conferinței. La conferință au participat: I. V. Stalin, P. N. Mostovenko, E. M. Iaroslavski, L. B. Krasin, N. K. Krupskaja, V. A. Raduzenkovici, S. A. Lozovski, V. I. Nevski, L. M. Knipovici, P. F. Kudelli, V. I. Fridolin etc. Din partea menșevicilor a participat E. L. Gurevici (V. Danevici).
- Ordinea de zi a conferinței a fost următoarea: 1) Rapoartele organizațiilor locale; 2) Raport asupra momentului actual; 3) Raportul organizatoric al C.C.; 4) Despre unificarea celor două părți ale P.M.S.D.R.; 5) Despre reorganizarea partidului; 6) Problema agrară; 7) Despre Duma de stat.
- V. I. Lenin a prezentat raportul asupra momentului actual și raportul în problema agrară. Conferința s-a pronunțat pentru restabilirea unității partidului, pentru contopirea centrelor prac-

tice ale bolșevicilor și menșevicilor și a organelor centrale de presă ale acestora pe baza principiului egalității, precum și pentru contopirea organizațiilor locale paralele; totodată a însărcinat Comitetul Central unificat să convoace congresul de unificare.

Conferința a adoptat rezoluția cu privire la „Reorganizarea partidului” și o rezoluție în problema agrară. În rezoluția cu privire la „Reorganizarea partidului”, conferința a recomandat aplicarea pe scară largă a principiului electiv și a principiului centralismului democratic, abaterile de la acest principiu admitându-se numai în cazul existenței unor piedici practice de neînlăturat. În „Rezoluția agrară” (la raportul lui Lenin), conferința a propus, în dezvoltarea hotărârii Congresului al III-lea, să se înlocuiască punctul cu privire la „pământurile rășluite” cu revendicarea confiscării tuturor pământurilor aparținând statului, moșierilor și bisericilor. Conferința a discutat și problema atitudinii față de Duma de stat. În această problemă nu a fost prezentat un raport special. B. I. Gorev, delegat din partea organizației Petersburg, a expus, la propunerea conferinței, principiile de bază ale legii din 11 (24) decembrie cu privire la alegerile pentru Dumă și, în încheiere, și-a expus părerea, apropiată de cea a delegatului menșevic Gurevici, în sensul folosirii primei etape a alegerilor pentru Dumă. Părerea expusă de Gorev nu reflecta concepția partinică asupra acestei probleme a delegaților, și de aceea a fost respinsă de conferință. Conferința a adoptat rezoluția cu privire la boicotarea activă a Dumei I, elaborată de o comisie alcătuită din Lenin, Krasin, Stalin, Melsitov și Iaroslavski. Având în vedere că la Moscova insurecția armată era în plină desfășurare, la propunerea lui Lenin conferința și-a încheiat în grabă lucrările, iar delegații au plecat în localitățile respective pentru a lua parte la insurecție.

Rezoluțiile conferinței au apărut în nr. 21, 22 și 23 din 29, 30 și 31 decembrie 1905 (11, 12 și 13 ianuarie 1906) ale ziarului „Molva”, în nr. 1 din 4 ianuarie 1906 al ziarului „Molodaia Rossiia” și într-o foaie volantă scoasă de C.C. (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 100—103). — 143.

- 77 Articolul lui V. I. Lenin „Partidul muncitoresc și sarcinile lui în actuala situație” a apărut în ziarul „Molodaia Rossiia” nr. 1 din 4 ianuarie 1906.

„Molodaia Rossiia” — săptămînal politic-social și literar, organul legal al studenților social-democrați; a apărut la Petersburg. La acest săptămînal au colaborat V. I. Lenin, V. V. Vorovski, A. M. Gorki, A. V. Lunacearski, M. S. Olminski. Primul număr urma să apară la sfîrșitul lunii decembrie 1905, dar de fapt a apărut la 4 ianuarie 1906 și a fost confiscat. A fost interzis de autorități la 13 (26) noiembrie 1906. — 144.

- 78 Este vorba de insurecția armată din decembrie 1905 de la Moscova. Conferința orășenească a bolșevicilor de la Moscova, care

a avut loc la 5 (18) decembrie 1905, exprimând voința muncitorilor, a hotărât să se declare greva generală și să se înceapă lupta armată. La chemarea Sovietului din Moscova, la 7 (20) decembrie a început greva politică generală. Chiar din primele două zile, la Moscova au intrat în grevă peste 150 000 de oameni. În uzine și fabrici s-au organizat nenumărate mitinguri, iar pe străzi demonstrații. Au început ciocniri cu cazacii și cu poliția. Mobilizându-și în grabă forțele, autoritățile au trecut la ofensivă. La acțiunile autorităților, proletariatul a răspuns prin ridicarea de baricade. La 10 (23) decembrie, greva s-a transformat în insurecția armată. Presnea, Zamoskvorecie, raionul Rogojsko-Simonovski și raionul liniei ferate Kazan au devenit centre ale insurecției. Lupta a durat nouă zile. Presnea a devenit principala citadelă a insurecției, centrul ei; aici erau concentrate cele mai bune detașamente de luptă ale muncitorilor din Moscova. Muncitorii din Moscova au luptat cu abnegație, dar insurgenții nu aveau încă experiența luptei armate, nu aveau arme suficiente, iar legătura cu armata era slab organizată. La începutul lunii decembrie, garnizoana din Moscova șovăia, dar guvernul țarist a reușit s-o atragă de partea sa. Guvernul avea în mâinile sale linia ferată care lega Petersburgul de Moscova. Sovietul din Petersburg, în fruntea căruia se aflau menșevicii, era împotriva insurecției. Insurecția de la Moscova nu s-a transformat într-o insurecție pe întreaga Rusie. Conducerea insurecției, în ansamblul ei, rămânea în urma mișcării maselor care creștea spontan. La începutul insurecției au fost arestați activiștii de bază ai Comitetului bolșevicilor din Moscova. Dintr-o insurecție a întregului oraș, insurecția de la Moscova s-a transformat în insurecția diferitelor raioane. În cursul luptei s-a aplicat tactica apărării și nu a ofensivei. Menșevicii și socialiștii-revoluționari frînau dezvoltarea acțiunilor de luptă, cerând înțetarea luptei armate. Poziția capitulară a menșevicilor și a socialiștilor-revoluționari a contribuit la înfrângerea insurecției. Guvernul țarist a adus la Moscova trupe din Petersburg, Tver și din Ținutul apusean. La 17 (30) decembrie a început atacul împotriva Presnei, care a fost înecată în sânge. Comitetul de partid din Moscova și Sovietul din Moscova au luat hotărârea ca, începând de la 19 decembrie 1905 (1 ianuarie 1906), să înceteze împotrivirea armată, pentru a păstra forțele revoluționare și a se pregăti pentru continuarea luptei. Urmind exemplul Moscovei, în decembrie 1905 și în ianuarie 1906 au izbucnit insurecții într-o serie de alte localități: Nijni Novgorod, Rostov pe Don, Novorossiisk, Donbass, Ekaterinoslav, Perm (Motoviliha), Ufa, Krasnoiarsk și Cita. Importante acțiuni armate au avut loc în Transcaucazia, Polonia, Ținutul baltic, Finlanda. Dar toate aceste insurecții dispersate au fost înăbușite cu cruzime de guvernul țarist. Insurecția armată din decembrie a reprezentat punctul culminant al revoluției.

Bolșevicii și menșevicii au avut păreri diametral opuse în ceea ce privește aprecierea insurecției. Menșevicii au condamnat

lupta eroică a proletariatului din Rusia care s-a ridicat la insurrecție armată. „Nu trebuia să se pună mâna pe arme“, a declarat Plehanov. Dimpotrivă, spuneau bolșevicii, trebuia să se pună mâna pe arme cu și mai multă hotărâre, explicându-se maselor că revoluția poate fi cucerită numai prin luptă armată. Dând o înaltă apreciere insurrecției din decembrie, Lenin scria: poporul „a primit botezul focului. S-a călit în focul insurrecției. A pregătit cohorțele de luptători care au învins în 1917“ (Opere, vol. 31, E.S.P.L.P. 1956, pag. 519—520). Cu privire la insurrecția armată din decembrie, vezi articolul lui V. I. Lenin „Învăță-mintele insurrecției din Moscova“ (Opere, vol. 11, E.S.P.L.P. 1957, pag. 158—166). — 145.

- 79 Articolul „*Duma de stat și tactica social-democrată*“ a fost consacrat fundamentării rezoluției „Despre Duma de stat“, adoptată de Prima conferință a P.M.S.D.R., care a avut loc la Tammerfors în decembrie 1905. — 157.
- 80 *Legea din 11 (24) decembrie 1905* — lege electorală cu privire la alegerile pentru Duma de stat, promulgată de guvernul țarist ca o mică concesie făcută muncitorilor în toul insurrecției armate de la Moscova. Spre deosebire de legea cu privire la Duma „consultativă“ a lui Bulîghin (6 august 1905), noua lege prevedea crearea unei Dume „legislative“. Pe lângă curiile stabilite înainte — curia agrară (moșierii), orășenească (burgheză) și cea țărănească —, legea mai prevedea crearea unei curii muncitorești și lărgea întrucitva componența alegătorilor de la oraș, menținând același număr de delegați din partea curiei orășenești. Alegerile nu erau generale. Peste 2 000 000 de bărbați-muncitori, țărani fără pământ, popoarele nomade, militarii, tinerii pînă la 25 de ani, precum și femeile, erau lipsite de dreptul de vot. Alegerile nu erau egale. Conținutul de clasă al sistemului electoral își găsea expresia în următorii indici: un delegat revenea la 2 000 de alegători din curia agrară, la 7 000 din curia orășenească, la 30 000 din curia țărănească și la 90 000 din curia muncitorească, adică votul unui moșier echivala cu 3 voturi ale burgheziei orășenești, cu 15 voturi ale țăranilor și cu 45 de voturi ale muncitorilor. Delegații din partea curiei muncitorești reprezentau numai 4% din totalul alegătorilor pentru Duma de stat. În cadrul curiei muncitorești erau admiși la alegeri numai muncitorii din întreprinderile care aveau cel puțin 50 de muncitori. Întreprinderile care numărau între 50 și 1 000 de muncitori trimiteau un singur împuternicit. Întreprinderile mari trimiteau câte un împuternicit de fiecare 1 000 de muncitori. Alegerile nu erau directe, ci pe mai multe trepte. Pentru muncitori era prevăzut un sistem electoral cu 3 trepte, iar pentru țărani — cu 4 trepte. În fapt, alegerile nu erau secrete. Legea asigura moșierilor și capitaliștilor o uriașă precumpănire în Dumă. Lenin a arătat că, în fond, legea din 11 (24) decembrie nu a schimbat de loc caracterul alegerilor pentru Duma de stat. — 159.

- 81 „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 103. — 160.
- 82 Este vorba de așa-numitul „Manifest financiar“, apărut la 2 (15) decembrie 1905 în presa social-democrată și liberală sub semnătura Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg, a Comitetului principal al Uniunii țărănești din Rusia, a Comitetului Central și a Comisiei organizatorice a P.M.S.D.R., a Comitetului central al partidului socialistilor-revoluționari și a Comitetului central al Partidului socialist polonez. Manifestul declara că guvernul țarist trebuie să fie lipsit de resursele lui financiare și chema populația să refuze plata ratelor de răscumpărare și orice alte plăți datorate statului și să ceară statului să plătească orice obligații, inclusiv salariile, în aur, de asemenea să retragă depunerile de la casele de economii și de la Banca de stat. Manifestul se încheia cu cererea ca „să nu se admită achitarea datoriilor rezultate din toate împrumuturile contractate de stat în perioada când a luptat vădit și fățiș împotriva întregului popor“. La ședința sa din 4 (17) decembrie 1905, biroul „Uniunii asociațiilor“ a hotărât să pună în discuția viitorului congres al Uniunii problema aderării la acest manifest. Dar, congresul al IV-lea al „Uniunii asociațiilor“, care a avut loc în ianuarie 1906, nu a discutat această problemă. — 163.
- 83 Este vorba de articolul de fond din nr. 5 din 20 decembrie 1905 (2 ianuarie 1906) al ziarului „Narodnaia Svoboda“, scris de cadetul V. M. Ghessen.
„Narodnaia Svoboda“ — ziar politic, social și literar, organ al partidului cadet; a apărut la Petersburg în decembrie 1905, redactori fiind P. N. Miliukov și I. V. Ghessen. — 164.
- 84 Articolul lui Lenin „Situția actuală a Rusiei și tactica partidului muncitoresc“ a apărut în nr. 1 din 7 februarie 1906 al ziarului „Partiinie Izvestiia“, sub semnătura „Bolșevik“.
„Partiinie Izvestiia“ — ziar ilegal, organ al C.C. unificat al P.M.S.D.R., creat după fuzionarea Comitetului Central bolșevic cu Comisia de organizare menșevică, în conformitate cu hotărârea primei Conferințe a P.M.S.D.R., care s-a ținut în decembrie 1905 la Tammerfors. Ziarul a apărut la Petersburg în preajma Congresului al IV-lea (de unificare) al partidului. Redacția ziarului „Partiinie Izvestiia“ a fost creată dintr-un număr egal de redactori ai organului bolșevic („Proletarii“) și ai organului menșevic (noua „Iskră“). Din partea bolșevicilor, din redacție au făcut parte V. I. Lenin, A. V. Lunacearski și a. În total au apărut două numere: nr. 1 la 7 februarie 1906 și nr. 2 la 20 martie 1906, în care a fost publicat articolul lui Lenin „Revoluția rusă și sarcinile proletariatului“, semnat: „Bolșevik“. În același număr al ziarului a fost publicată platforma tactică a bolșevicilor și cea a menșevicilor pentru Congresul de unificare. După Congresul al IV-lea (de unificare) al

P.M.S.D.R., întrucît atît bolșevicii cît și menșevicii au scos ziarele lor, editarea ziarului „Partiinîe Izvestiia” a încetat — 168.

- 85 „*Dnevnik Soțial-Demokrata*” — organ neperiodic editat de G. V. Plehanov, la Geneva, din martie 1905 pînă în aprilie 1912 (cu mari întreruperi). Au apărut 16 numere. Editarea acestei publicații a fost reluată în 1916 la Petrograd, dar n-a apărut decît un singur număr.

În primele opt numere (1905—1906), Plehanov propaga concepții de extremă dreaptă, menșevice, oportuniste, susținea ideea unui bloc al social-democrației cu burghezia liberală, nega necesitatea unei alianțe între proletariat și țărănime, condamna insurecția armată din decembrie.

În nr. 9—16 din 1909—1912 ale publicației „*Dnevnik Soțial-Demokrata*”, Plehanov s-a ridicat împotriva menșevicilor lichidatoriști, care pășiseră pe calea lichidării organizațiilor de partid ilegale. Dar în problemele fundamentale de tactică el continua să se situeze pe poziții menșevice. În nr. 1 al publicației „*Dnevnik Soțial-Demokrata*”, apărut în 1916, erau exprimate clar concepțiile social-șovine ale lui G. V. Plehanov.

V. I. Lenin l-a criticat cu vehemență pe G. V. Plehanov pentru oportunismul și abaterea lui de la marxismul revoluționar. — 169.

- 86 Este vorba de „A doua adresă a Consiliului general al Asociației Internaționale a Muncitorilor cu privire la războiul franco-prusian. Către membrii Asociației Internaționale a Muncitorilor din Europa și din Statele Unite” din 9 septembrie 1870 (vezi Karl Marx. Războiul civil din Franța, Editura politică, 1960, pag. 25—33). — 169.

- 87 „*Pravo*” — săptămînal juridic de orientare burghezo-liberală; a apărut la Petersburg de la sfîrșitul anului 1898 pînă în 1917, redactori fiind V. M. Ghessen și N. I. Lazarevski. Acest organ era consacrat îndeosebi tratării științifice a diferitelor probleme de drept. Începînd din toamna anului 1904, „*Pravo*” rezervă spațiu în coloanele sale și publicisticii politice, devenind, de fapt, unul dintre organele legale ale „Uniunii de eliberare”. — 172.

- 88 *Conferința orașenească a organizației Petersburg a P.M.S.D.R.* a fost convocată de Comitetul din Petersburg la 11 (24) februarie 1906, pentru a rezolva problema atitudinii față de Duma de stat. Lucrările conferinței au fost conduse de V. I. Lenin. Au participat 65 de delegați cu drept de vot deliberativ. Alegerile la conferință au avut loc după discutarea și votarea platformei tactice a bolșevicilor și a celei a menșevicilor, socotindu-se un delegat la 30 de membri de partid care și-au exprimat votul. În alegeri, bolșevicii au obținut o majoritate considerabilă. Menșevicii au cerut ca voturile organizației districtuale a P.M.S.D.R., care era aproape în întregime bolșevică, să fie considerate nevalabile. În cursul discuțiilor în jurul problemei organizației

districtuale a P.M.S.D.R., V. I. Lenin a făcut diferite observații și a dat o serie de replici. Conferința a confirmat reprezentanța organizației districtuale. Ea a ascultat raportul de activitate al Comitetului din Petersburg și a adoptat rezoluția lui Lenin, rezoluție care recunoștea reprezentanța la conferință ca fiind legală, conferința ca fiind valabilă, iar hotărârile ei obligatorii. Raportul cu privire la atitudinea față de Duma de stat a fost prezentat de Lenin (în procesele-verbale ale conferinței raportul lui Lenin nu este trecut). La sfârșitul raportului, Lenin a dat citire rezoluției sale cu privire la tactica boicotării active. Martov a dat citire rezoluției menșevicilor. Cu o majoritate de 36 de voturi contra 29, conferința s-a pronunțat pentru tactica de boicotare activă a Dumei. Dar conferința nu a reușit să adopte o rezoluție care să cuprindă motivarea amănușită a tacticii de boicotare activă a Dumei.

Pentru discutarea și confirmarea definitivă a rezoluției cu privire la tactica boicotării active, la sfârșitul lunii februarie-începutul lunii martie 1906 a fost convocată o a doua conferință orășenească a organizației Petersburg. La aceasta au participat 62 de delegați. Conferința a discutat rezoluția lui Lenin, a lui Martov și rezoluția raionului Ohta, propusă suplimentar de menșevici. După o luptă îndrjțită și îndelungată, conferința a adoptat ca bază, cu o majoritate de 35 de voturi contra 24 și o abținere, rezoluția cu privire la tactica de boicotare activă a Dumei, propusă de Lenin. Conferința a ales o comisie, din care făcea parte Lenin, pentru redactarea definitivă a rezoluției cu privire la Duma de stat. Menșevicii au refuzat să facă parte din comisie și au părăsit conferința. — 177.

89 Este vorba de propunerea făcută de I. A. Konovalov (Nikolai), la conferința orășenească din 11 (24) februarie 1906 a organizației Petersburg a P.M.S.D.R., de a se pune capăt dezbaterilor în problema organizației districtuale și a organizației Viborg, de a se recunoaște că votarea este valabilă și reprezentanța este legală, precum și de a se trece la ordinea de zi. — 181.

90 V. I. Lenin se referă la următorul fapt, care vădește atitudinea ironică a muncitorilor față de Dumă și care a fost descris în nr. 382 din 1 (14) martie 1906 al ziarului „Nașa Jizn”, în nota intitulată „Povestea cu «momîia»”: „În urmă cu câteva zile, muncitorii de la uzina mecanică (din Petersburg) au făcut o momîie pe care au scris «Deputat în Duma de stat» și au plimbat-o prin uzină. Sîmbătă a venit la uzină substitutul de procuror pentru anchetarea (!) acestui caz. Substitutul de procuror a petrecut la uzină mai multe ore, încercînd să afle cine a pus la cale această glumă. A așteptat pînă a venit schimbul de noapte, în rîndurile căruia și-a continuat ancheta, dar se pare că n-a reușit să afle nimic”. — 187.

91 *Partidul octombriștilor* (sau „*Uniunea 17 octombrie*”) s-a constituit în Rusia după publicarea manifestului din 17 (30) octombrie 1905. Era un partid contrarevoluționar, care a reprezentat

și a apărat interesele marii burghezii și ale moșierilor care își duceau gospodăria în mod capitalist; în fruntea acestui partid au fost A. I. Gucikov, cunoscut industriaș și proprietar de imobile din Moscova, și M. V. Rodzeanko, mare moșier. Octombriștii au sprijinit în totul politica internă și externă a guvernului țarist.
— 188.

92 *Zubatovism* — politica „socialismului polițienesc”, care a constat în crearea în cursul anilor 1901—1903, din inițiativa colonelului de jandarmi S. V. Zubatov, șeful ohranei din Moscova, a unor organizații muncitorești legale în scopul de a abate pe muncitori de la lupta politică împotriva absolutismului. În activitatea sa de creare a unor organizații muncitorești legale, Zubatov a fost sprijinit de V. K. Pleve, ministrul de interne. Zubatoviștii se străduiau să orienteze mișcarea muncitorească pe făgașul revendicărilor economice înguste, să insuflă muncitorilor ideea că guvernul este gata să satisfacă aceste revendicări. Prima organizație zubatovistă a fost înființată la Moscova, în mai 1901, sub denumirea de „Societatea de ajutor reciproc a muncitorilor din industria de construcții mecanice”. Astfel de organizații au fost înființate și la Minsk, Odesa, Vilno, Kiev și în alte orașe.

Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., în rezoluția „Despre lupta sindicală”, a caracterizat zubatovismul ca o politică „de trădare sistematică a intereselor clasei muncitoare în folosul capitaliștilor” și a considerat că ar fi de dorit ca, în scopul luptei împotriva zubatovismului, organizațiile de partid să sprijine și să îndrumeze grevele declarate de organizațiile muncitorești legale (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Communist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 52).

Demascând caracterul reacționar al zubatovismului, social-democrații revoluționari au folosit organizațiile muncitorești legale în scopul atragerii la lupta împotriva absolutismului a păturilor largi ale clasei muncitoare. În 1905 Lenin scria: „Și iată că mișcarea zubatovistă iese din cadrul ei; inițiată de poliție în interesul poliției, în vederea sprijinirii absolutismului, a pervertirii conștiinței politice a muncitorilor, ea se îndreaptă împotriva absolutismului, se transformă într-o explozie a luptei proletare de clasă” (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 176).

Sub influența puternicului avânt al mișcării revoluționare din 1903, guvernul țarist a fost nevoit să lichideze organizațiile zubatoviste. — 188.

93 La conferința orașenească a organizației Petersburg a P.M.S.D.R. (II), care a avut loc la sfârșitul lunii februarie — începutul lunii martie 1906, Dan, liderul menșevicilor, pentru prima oară a declarat fățiș că participarea la Dumă este admisibilă, invocând poziția adoptată de organizația social-democrată din Poltava, care se pronunțase în acest sens. Până atunci, în mod oficial, menșevicii propuneau o lozincă echivocă: să se participe la ale-

- gerea de împuterniciți și delegați, dar să nu se participe la alegerile pentru Dumă. — 190.
- 94 Este vorba de manifestul C.C. unificat al P.M.S.D.R. intitulat „Către partid“; acest manifest, scos în ianuarie 1906, conținea un apel către organizațiile de partid de a înfăptui imediat unificarea organizațiilor locale paralele (vezi „Manifestele organizațiilor bolșevice din prima revoluție rusă, din 1905—1907“. Culegere în 3 părți, partea a III-a, Moscova, 1956, pag. 31—33). — 190.
- 95 *Landtagul unit din 1847* — adunarea unită a landtagurilor provinciale ale reprezentanților stărilor sociale prusiene, convocat de Frederic-Wilhelm al IV-lea în aprilie 1847, la Berlin, pentru a garanta un împrumut extern care să-i ajute să scape de dificultățile sale financiare. Landtagul unit și-a început lucrările la 11 aprilie 1847. Din pricina refuzului regelui de a satisface cele mai modeste revendicări politice ale majorității burgheze a landtagului, acesta din urmă a refuzat să garanteze împrumutul. Drept răspuns la acest refuz, regele a dizolvat landtagul în luna iunie a aceluiași an, ceea ce a făcut să crească starea de spirit opoziționistă din țară și a grăbit revoluția din Germania. — 191.
- 96 *Apelul „Către toți muncitorii și toate muncitoarele din orașul Petersburg și din împrejurimi“* a fost scris de Lenin după Conferința orășenească a organizației Petersburg a P.M.S.D.R. de la 11 (24) februarie 1906. Apelul a fost scris pe baza hotărârilor conferinței, care se pronunțase pentru boicotarea activă a Dumei de stat. În februarie 1906, apelul a fost publicat în foaie volantă de Comitetul unificat din Petersburg al P.M.S.D.R. — 194.
- 97 *Proiectul de rezoluție cu privire la tactica boicotului* a fost propus de Lenin la ședința Conferinței orășenești a organizației Petersburg a P.M.S.D.R. din 11 (24) februarie 1906. Proiectul nu s-a păstrat în prima redactare. El a fost discutat la a doua Conferință a organizației Petersburg, care a avut loc la sfârșitul lunii februarie—începutul lunii martie 1906 și a fost redactat de o comisie numită special în acest scop, la care a participat și Lenin. Textul definitiv al rezoluției, redactat de comisie, a fost publicat în martie 1906, în foaie volantă, de Comitetul unificat din Petersburg al P.M.S.D.R. — 198.
- 98 *Punctul 6 (5 bis)* a fost prezentat în completare de V. I. Lenin în timpul discutării proiectului de rezoluție cu privire la tactica boicotului, la Conferința a doua orășenească a organizației Petersburg a P.M.S.D.R., care a avut loc la sfârșitul lunii februarie — începutul lunii martie 1906. — 199.
- 99 *Legea din 20 februarie (5 martie) 1906* și cele două ucazuri către Senat cu privire la Duma de stat și la Consiliul de stat au redus la zero toate promisiunile guvernului țarist din manifestul din 17 (30) octombrie 1905. Legea transforma Consiliul de stat din-

tr-un organ consultativ într-unul legislativ. Consiliul de stat, ai cărui membri erau jumătate numiți de către țar și jumătate aleși din rândurile asociațiilor ultrareacționare ale nobililor, ale zemților, ale clerului superior și ale organizațiilor marilor capitaliști, căpăta prin lege dreptul de a confirma sau de a respinge orice hotărâre a Dumei. — 199.

- 100 În timpul discutării proiectului de rezoluție cu privire la tactica boicotului de către Conferința a doua orășenească a organizației Petersburg a P.M.S.D.R., care a avut loc la sfârșitul lunii februarie — începutul lunii martie 1906, V. I. Lenin a propus următoarea redactare pentru punctul 7: „În asemenea condiții politice, participarea la o Dumă de acest fel este considerată de majoritatea covârșitoare a partidelor social-democrate și a organizațiilor tuturor națiunilor din Rusia ca fiind cu neputință”. — 199.
- 101 *Asociația corpului didactic din Rusia* a luat ființă în primăvara anului 1905. Congresul al II-lea al delegaților asociației corpului didactic, care a avut loc între 26 și 29 decembrie 1905 (8 și 11 ianuarie 1906), a adoptat hotărârea cu privire la Duma I de stat. În hotărâre Duma era apreciată ca o nouă încercare din partea guvernului de a înșela poporul. Congresul s-a pronunțat împotriva participării la alegerile pentru Dumă, dar explicându-se populației adevăratul sens și adevărata importanță a acesteia, îndreptînd toate eforturile pentru a organiza poporul în vederea luptei pentru o adunare constituantă. — 200.
- 102 *Partidul socialist polonez (P.P.S.)* (Polska Partia Socjalistyczna) — partid naționalist reformist, înființat în 1892. Punînd la baza programului său lupta pentru o Polonie independentă, P.P.S., sub conducerea lui Pilsudski și a adepților lui, a desfășurat o propagandă naționalistă separatistă în rândurile muncitorilor polonezi și a căutat să-i abată de la lupta comună alături de muncitorii ruși împotriva absolutismului și capitalismului.
- În cursul întregii istorii a P.P.S., sub influența muncitorilor de rînd, s-au format în sînul lui diferite grupări de stînga. Unele dintre ele au aderat ulterior la aripa revoluționară a mișcării muncitorești poloneze.
- În 1906 P.P.S. s-a scindat în „levița” P.P.S. și în așa-numita „fracțiune revoluționară” a P.P.S., fracțiune șovină de dreapta.
- Sub influența P.M.S.D. (b) din Rusia, precum și a S.D.R.P. și L. (Social-democrația din regatul Poloniei și Lituania), „levița” P.P.S. a evoluat treptat spre poziții consecvent revoluționare.
- În anii primului război mondial, cea mai mare parte din „levița” P.P.S. s-a situat pe poziții internaționaliste, iar în decembrie 1918 a fuzionat cu S.D.R.P. și L. Cele două partide fuzionate au format *Partidul Muncitoresc Comunist din Polonia* (așa s-a numit, pînă în 1925, *Partidul Comunist din Polonia*).
- În timpul primului război mondial, aripa dreaptă a P.P.S. și-a continuat politica ei național-șovină; ea a organizat pe teritoriul Galiției legiuni poloneze, care au luptat de partea imperialismului austro-german.

După crearea statului burghez polonez, aripa dreaptă a P.P.S. a fuzionat în 1919 cu organizațiile P.P.S. de pe teritoriul polonez aflat până atunci sub stăpînirea Germaniei și Austriei, luînd din nou denumirea de P.P.S. Ajungînd la guvern, P.P.S. a înlesnit trecerea puterii în mîinile burgheziei poloneze, iar apoi a desfășurat o propagandă anticomunistă sistematică și a sprijinit politica de agresiune împotriva Țării sovietice, politica de cîmpire și asuprire a Ucrainei apusene și a Bielorusiei apusene. Unele grupări din P.P.S., care nu au fost de acord cu această politică, au aderat la Partidul Comunist din Polonia.

După lovitură de stat fascistă a lui Pilsudski (din mai 1926), P.P.S. se afla formal în rîndurile opoziției parlamentare, dar, în realitate, nu a dus o luptă activă împotriva regimului fascist, ci a continuat să desfășoare o propagandă antisovietică și anti-comunistă. În această perioadă, elementele de stînga din P.P.S. au colaborat cu comuniștii polonezi, sprijinind, într-o serie de campanii, tactica frontului unic.

În timpul celui de-al doilea război mondial, P.P.S. s-a scindat din nou. Partea lui reacționară, șovină, care a adoptat denumirea de „Wolność, Równość, Niepodległość” („Libertate, Egalitate, Independență”), a participat la formarea „guvernului” reacționar polonez din emigrație de la Londra. Cealaltă parte, de stînga a P.P.S., care a adoptat denumirea de „Partid muncitoresc al socialiștilor polonezi” (R.P.P.S.), sub influența „Partidului muncitoresc polonez” (P.P.R.), înființat în 1942, a aderat la frontul popular de luptă împotriva ocupanților hitleriști, a participat la lupta pentru eliberarea Poloniei de sub robia fascistă și a militat pentru stabilirea unor relații de prietenie cu U.R.S.S.

În 1944, după eliberarea părții de răsărit a Poloniei de sub ocupația germană și după formarea Comitetului polonez de eliberare națională, R.P.P.S. și-a reluat denumirea de P.P.S. și, împreună cu P.P.R., a participat la construirea Poloniei democrat-populare. În decembrie 1948, P.P.R. și P.P.S. au fuzionat, formînd Partidul Muncitoresc Unit Polonez (P.M.U.P.). — 200.

- 103 *Regim „constituțional-șipovist”* sau constituție „șipovistă” — proiectul de organizare a statului elaborat de D. N. Șipov, liberal moderat, liderul aripii drepte a zemților. Căutînd să limiteze amploarea revoluției și să obțină din partea guvernului țarist unele concesii în favoarea zemțvelor, Șipov propunea să se creeze un organ reprezentativ consultativ pe lîngă țar. Prin această tranzație, liberalii moderați urmăreau să înșele masele populare, să mențină monarhia și să-și asigure totodată anumite drepturi politice. — 202.
- 104 *Liga comuniștilor* — prima organizație comunistă internațională a proletariatului; a luat ființă la începutul lunii iunie 1847 și și-a încetat existența la 17 noiembrie 1852. Liga comuniștilor a fost înființată pe baza Ligii celor drepte, care a fost organizată de muncitori și meseriași pe la mijlocul deceniului al 4-lea al secolului al XIX-lea și care a acționat ilegal în diferite țări

din Europa. La începutul anului 1847, fruntașii acestei Ligi se convinseseră de justetea concepțiilor lui Marx și Engels și le-au propus să intre în Ligă, să ia parte la reorganizarea ei și să elaboreze programul Ligii. Marx și Engels au acceptat această propunere.

La începutul lunii iunie 1847 a avut loc la Londra congresul Ligii celor drepti, care a intrat în istorie ca primul congres al Ligii comunistilor. La baza activității Ligii, congresul a pus principiile teoriei revoluționare a lui Marx și Engels. Engels a luat parte la lucrările congresului. Noul statut, la a cărui elaborare Engels a participat activ, a definit limpede scopurile finale ale mișcării comuniste și a înlăturat punctele care împingau organizația un caracter complotist; la baza organizării Ligii au fost puse principiile democratice. Statutul a fost definitiv aprobat la Congresul al II-lea al Ligii comunistilor, care s-a ținut la Londra între 29 noiembrie și 8 decembrie 1847 și la lucrările căruia au participat Marx și Engels. Acest congres i-a însărcinat pe Marx și Engels să elaboreze un manifest care a fost publicat în februarie 1848 și este cunoscut în lumea întreagă sub denumirea de „Manifestul Partidului Comunist”. În timpul revoluțiilor burghezo-democratice care au avut loc în Franța și Germania în anii 1848—1849, numeroși militanți ai Ligii comunistilor au participat la lupta clasei muncitoare. La 17 noiembrie 1852, curînd după procesul comunistilor de la Colonia, Liga, la propunerea lui Marx, s-a autodizolvat.

Liga comunistilor a avut un mare rol istoric ca școală a revoluționarilor proletari, ca germen al partidului proletar și ca precursor al Asociației Internaționale a Muncitorilor (Internaționala I). — 203.

- 105 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 7, Editura politică, 1960, pag. 263—273, 331—338. — 204.
- 106 K. Marx și F. Engels. Manifestul Partidului Comunist, Editura politică, 1960, ediția a VII-a, pag. 91. — 204.
- 107 K. Marx și F. Engels. „A treia cronică internațională. Din mai pînă în octombrie” (vezi Opere, vol. 7, Editura politică, 1960, pag. 479). — 204.
- 108 „*Супон*”, „*domnul Cupon*” — expresie figurată, folosită în literatura deceniului al 9-lea și în ultimul deceniu al secolului trecut pentru a desemna capitalul și pe capitaliști. Expresia aceasta a fost lansată de scriitorul Gleb Uspenski în schițele sale „Păcate grele”. — 206.
- 109 *Războiul de treizeci de ani, 1618—1648* — război european, rezultat al ascuțirii contradicțiilor dintre diferitele grupuri de state europene și care a luat forma luptei dintre protestanți și catolici. Războiul a început cu răscoala din Cehia împotriva jugului monarhiei Habsburgilor și a ofensivei reacțiunii catolice. Statele europene care au intrat ulterior în război au format două tabere. Papa, Habsburgii din Spania și Austria și principii ca-

tolici din Germania, uniți sub steagul catolicismului, au pornit împotriva țărilor protestante: Cehia, Danemarca, Suedia, Republica olandeză și o serie de state germane care adoptaseră Reforma. Țările protestante erau sprijinite de regii francezi, adversarii Habsburgilor. Germania a devenit principala arenă a acestei lupte, obiectul jafului și al pretențiilor hrăpărețe ale participanților la război. Războiul, care în primul stadiu a avut caracterul unei împotriviri față de forțele reacționare ale Europei feudal-absolutiste, a căpătat, îndeosebi începând din 1635, caracterul unor invazii în Germania ale cotropitorilor străini care rivalizau între ei. Războiul s-a terminat în 1648 prin pacea din Westfalia, care a statornicit fărâmițarea politică a Germaniei. — 207.

110 Vezi F. Engels. „Revoluție și contrarevoluție în Germania“ (Opere, vol. 8, Editura politică, 1960, pag. 80—81, 99—100) și „Introducere“ la lucrarea lui K. Marx „Luptele de clasă în Franța (1848—1850)“ (K. Marx. Luptele de clasă în Franța (1848—1850), E.S.P.L.P 1957, pag. 18—22). — 208.

111 Este vorba de „Introducerea“ lui F. Engels la lucrarea lui K. Marx „Luptele de clasă în Franța (1848—1850)“. În 1895, când „Introducerea“ a fost publicată în ziarul „Vorwärts“ („Înainte“) fără știrea lui Engels, au fost scoase din această lucrare toate formulările importante cu privire la lupta de clasă a proletariatului, iar textul a fost denaturat. Cu privire la aceasta, vezi scrisorile lui F. Engels din 10 aprilie și 3 aprilie 1895 (Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, 1953, pag. 586—587).

Liderii oportuniști ai social-democrației germane au folosit acest document pentru a justifica linia lor de renunțare la revoluție, de negare a necesității insurecției armate și a luptelor de baricade ale proletariatului, pentru apărarea tacticii lor împăciuitoare.

Textul complet al „Introducerii“ a fost publicat pentru prima oară în întregime în U.R.S.S., în cartea K. Marx. „Luptele de clasă în Franța (1848—1850)“, Moscova-Leningrad, 1930. — 208.

112 „Brentanism“ — „doctrină burghezo-liberală care recunoaște lupta «de clasă» nerevoluționară a proletariatului“ (V. I. Lenin. Opere, vol. 28, Editura politică, 1959, pag. 221), propagând posibilitatea rezolvării problemei muncitorești în cadrul capitalismului prin legislația de fabrică și organizarea muncitorilor în sindicate. Denumirea acestui curent vine de la numele lui L. Brentano, unul dintre reprezentanții de seamă ai socialismului de catedră în economia politică burgheză. — 211.

113 „Platforma tactică a bolșevicilor pentru Congresul de unificare al P.M.S.D.R.“ a fost întocmită în a doua jumătate a lunii februarie 1906. Toate rezoluțiile cuprinse în această platformă, cu excepția rezoluției „Sarcinile de clasă ale proletariatului în momentul actual al revoluției democratice“, au fost scrise de Lenin. Discutarea preliminară a platformei a avut loc la consfă-

tuirea activiștilor de partid cu munci de răspundere care s-au ținut în Finlanda, la Kuokkala, unde se afla pe atunci Lenin.

În prima jumătate a lunii martie, platforma a fost discutată la Moscova, unde sub conducerea lui Lenin, au avut loc câteva consfătuiri ale bolșevicilor. La adunarea membrilor Comitetului din Moscova, ai grupului de agitatori și propagandiști și ai grupului de publiciști ai Biroului din Moscova al C.C., a membrilor comitetului districtual și a altor activiști de partid, Lenin a fundamentat această platformă. Adunarea nu a reușit să discute toate rezoluțiile. De aceea a fost fixată o nouă întrunire, care însă nu a avut loc, deoarece a fost descoperită de poliție, iar participanții, printre care și Lenin, abia au scăpat de arestare. Continuarea discutării platformei a avut loc la Petersburg pe la mijlocul lunii martie 1906, la o consfătuire prezidată de Lenin. Această consfătuire a desemnat o comisie în frunte cu Lenin, care să redacteze definitiv textul platformei. La 20 martie (2 aprilie), platforma cu privire la tactică a bolșevicilor a fost publicată în nr. 2 al ziarului „Partiinîe Izvestiia”, de asemenea a mai fost publicată sub formă de foi volante de către C.C. Unificat al P.M.S.D.R. și de către Comitetul unificat din Petersburg al P.M.S.D.R. — 215.

- 114 Este vorba de manifestul C.C. Unificat al P.M.S.D.R. „Către partid”, apărut în februarie 1906 și consacrat examinării problemelor legate de convocarea Congresului al IV-lea (de unificare) (vezi „Manifestele organizațiilor bolșevice din prima revoluție rusă, din 1905—1907”. Culegere în trei părți, partea a III-a, Moscova, 1956, pag. 34—39). — 217.
- 115 În legătură cu divergențele în problema agrară dintre bolșevici și menșevici, care s-au manifestat deosebit de acut în preajma Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., C.C. Unificat a creat o comisie specială. Din Comisia agrară făceau parte: V. I. Lenin, P. P. Maslov, P. P. Rumeanțev, S. A. Suvorov, I. A. Teodorovici, G. V. Plehanov, N. N. Jordania, A. I. Finn-Enotaevski. Comisia a grupat toate punctele de vedere cu privire la problema agrară, exprimate în cadrul social-democrației, în patru tipuri principale de proiecte: al lui Lenin, al lui Rojkov, al lui Maslov, al lui Finn-Enotaevski (considerând al cincilea tip de proiect pe cel al grupului „Borba”) și le-a prezentat congresului. Comisia, în majoritatea ei, a adoptat punctul de vedere al lui Lenin, al cărui proiect a fost prezentat congresului ca proiect al majorității Comisiei agrare a C.C. Unificat al P.M.S.D.R. Acest proiect, care susținea confiscarea tuturor pământurilor bisericesti, mănăstirești, domeniiale, ale statului, ale coroanei și ale moșierilor și naționalizarea, în anumite condiții, a întregului pământ și care a fost fundamentat de Lenin înainte de congres în lucrarea „Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc” (vezi volumul de față, pag. 239—262.), a fost susținut de majoritate și confirmat împreună cu platforma tactică

- la consfăturile bolșevicilor, premergătoare congresului, din martie 1906. — 218.
- 116 *Partidul comercianților și industriașilor* — partid contrarevoluționar al marilor capitaliști; a fost creat la Moscova de către marii capitaliști: G. A. Krestovnikov, V. P. Reabușinski etc., după publicarea manifestului din 17 (30) octombrie 1905. Declarându-se partizan al manifestului din 17 (30) octombrie, partidul cerea instaurarea unei cîrmuiri de mîna forte pentru înăbușirea mișcării revoluționare, se ridica împotriva convocării adunării constituante, împotriva naționalizării pămîntului, a introducerii zilei de muncă de 8 ore și a libertății grevelor. În alegerile pentru Duma I de stat a încheiat un bloc cu octombristii. La sfîrșitul anului 1906, partidul comercianților și industriașilor s-a destrămat, iar cei mai mulți dintre membrii săi au intrat în „Uniunea 17 octombrie”. — 226.
- 117 *Partidul reformelor democratice* — partidul burgeziei liberal-monarhiste; s-a format la începutul anului 1906, în timpul alegerilor pentru Duma I de stat, din elementele care considerau programul cadet prea radical. K. K. Arseniev, I. I. Ivaniukov, M. M. Kovalevski, V. D. Kuzmin-Karavaev, A. S. Posnikov etc. au luat parte activă la conducerea acestui partid. Neavînd o bază traicică, la sfîrșitul anului 1907 partidul și-a încetat existența. — 226.
- 118 Broșura „*Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc*” a fost scrisă de Lenin în a doua jumătate a lunii martie 1906. Această lucrare a fost consacrată fundamentării proiectului bolșevic cu privire la problema agrară, prezentat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.
Broșura lui Lenin „*Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc*”, apărută la Petersburg la începutul lunii aprilie 1906, conține ideile expuse de Lenin ulterior în raportul cu privire la problema agrară prezentat la Congresul al IV-lea (de unificare) al partidului. În septembrie 1906, guvernul țarist a confiscat broșura. — 233.
- 119 „*Soșial-Demokrat*” — culegere literară și politică neperiodică a grupului „*Eliberarea muncii*”; a apărut la Geneva (un singur număr) în 1888. — 236.
- 120 „*Zarea*” — revistă politică-științifică marxistă; a apărut legal în anii 1901—1902 la Stuttgart, fiind editată de redacția „*Iskrei*”. În total au apărut patru numere (dintre care unul dublu): nr. 1 în aprilie 1901 (de fapt la 23 martie st. n.); nr. 2—3 în decembrie 1901; nr. 4 în august 1902. Sarcinile revistei au fost stabilite în „*Proiectul de declarație al redacției ziarului «Iskra» și revistei «Zarea»*”, scris de V. I. Lenin în Rusia (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 315—325). În 1902, pe vremea divergențelor și conflictelor ivite în cadrul redacției ziarului „*Iskra*” și a revistei „*Zarea*”, Plehanov

a prezentat un proiect în care preconiza separarea revistei de ziar (el urmînd să-și asume redactarea revistei), dar această propunere n-a fost acceptată și cele două publicații au continuat să aibă o redacție comună.

Revista „Zarea” a adoptat o atitudine critică față de revizionismul internațional și față de cel rus și a apărut bazele teoretice ale marxismului. În coloanele revistei „Zarea” au apărut lucrările lui Lenin: „Note ocazionale”, „Prigonitorii zemstvelor și Hanibaliu liberalismului”, „D-nii «critici» în problema agrară” (primele patru capitole ale lucrării „Problema agrară și «criticii lui Marx»”), „Cronică internă”, „Programul agrar al social-democrației ruse”, precum și lucrările lui G. V. Plehanov: „Critică criticilor noștri. Partea I. D-l P. Struve în rolul de critic al teoriei dezvoltării sociale a lui Marx”, „Cant împotriva lui Kant sau testamentul d-lui Bernstein” și altele. — 237.

- 121 Grupul „Borba” a fost creat la Paris în vara anului 1900, fiind format din D. B. Reazanov, I. M. Steklov și E. L. Gurevici. Denumirea „Borba” a fost adoptată de acest grup în mai 1901. Incercînd să împace curentul revoluționar din social-democrația rusă cu cel oportunist, grupul „Borba” și-a asumat inițiativa de a convoca la Geneva (în iunie 1901) o conferință a reprezentanților organizațiilor social-democrate din străinătate — redacția ziarului „Iskra” și a revistei „Zarea”, organizația „Soțial-democrat”, Comitetul din străinătate al Bundului și „Uniunea social-democraților ruși din străinătate” — și a participat la lucrările congresului „de unificare” al organizațiilor din străinătate ale P.M.S.D.R., care a avut loc la Zürich în zilele de 21 și 22 septembrie (4 și 5 octombrie) 1901. În noiembrie 1901, grupul a publicat un document programatic intitulat „Înștiințare cu privire la publicațiile grupului social-democrat «Borba»”. În publicațiile sale („Materiale în vederea elaborării programului partidului”, fasc. I—III, „Manifestul grupului «Borba»” și altele), grupul „Borba” a denaturat teoria revoluționară a marxismului, interpretînd-o într-un spirit doctrinar-scolastic, și a manifestat o atitudine ostilă față de principiile organizatorice leniniste de construire a partidului. Din cauza abaterilor sale de la concepțiile și tactica social-democrată, din cauza acțiunilor lui dezorganizatoare și a lipsei de legătură cu organizațiile social-democrate din Rusia, grupul nu a fost admis la Congresul al II-lea. Printr-o hotărîre a Congresului al II-lea al P.M.S.D.R., grupul „Borba” a fost dizolvat. — 238.

- 122 „Vpered” — săptămînal bolșevic ilegal; a fost editat la Geneva de la 22 decembrie 1904 (4 ianuarie 1905) pînă la 5 (18) mai 1905. Au apărut 18 numere; tirajul lui era de 7 000—10 000 de exemplare. Organizatorul, inspiratorul ideologic și conducătorul nemijlocit al acestui ziar a fost V. I. Lenin. Tot el a propus și denumirea ziarului. Din redacție făceau parte: V. V. Vorovski, M. S. Olminski, A. V. Lunacearski. Întreaga corespondență a

ziarului cu comitetele locale din Rusia și cu corespondenții era dusă de N. K. Krupskaja.

Ziarul „Vpered“ a apărut în condițiile unei înverșunate lupte interne de partid, când, după Congresul al II-lea, liderii menșevici acaparaseră prin înșelăciune centrele conducătoare ale partidului (Organul Central, Consiliul partidului și Comitetul Central) și începuseră să scindeze organizațiile de partid locale. Activitatea dezorganizatoare a menșevicilor a subminat unitatea de acțiune a clasei muncitoare. În fața revoluției ce se apropia în Rusia, când unirea tuturor forțelor pentru asigurarea unității proletariatului în lupta care-l aștepta era deosebit de necesară, nu se putea admite o asemenea situație în partid. V. I. Lenin și bolșevicii au dus o luptă intransigentă împotriva oportunistului menșevicilor și împotriva activității lor dezorganizatoare, au început să cheme organizațiile de partid locale la luptă pentru convocarea Congresului al III-lea, ca fiind singura ieșire din criza prin care trecea partidul. Definind orientarea ziarului „Vpered“, V. I. Lenin scria: „Orientarea ziarului «Vpered» este aceea a vechii «Iskre». În numele acesteia «Vpered» duce o luptă hotărâtă împotriva noii «Iskre»“ (vezi Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 262). În ziarul „Vpered“, Lenin a scris nu numai articole de îndrumare, ci și un mare număr de note diverse și a prelucrat numeroase corespondențe primite de ziar. Unele articole, Lenin le-a scris în colaborare cu alți membri ai redacției (Vorovski, Olminski ș.a.). În manuscrisele diversilor autori care s-au păstrat pînă în ziua de astăzi se pot vedea intervenții masive și completări considerabile făcute de V. I. Lenin. Fiecare număr de ziar era în mod obligatoriu citit în pagini de V. I. Lenin. Chiar și în zilele când era cu totul absorbit de lucrările Congresului al III-lea la Londra, Lenin a găsit totuși timp să citească în șpalt nr. 17 al ziarului „Vpered“. Și numai nr. 18 a fost tipărit, după cît se pare, fără să fi fost citit în pagini de Lenin, care în acel moment se afla în drum de la Londra la Geneva. În ziarul „Vpered“ au fost publicate peste 60 de articole și note ale lui V. I. Lenin. În acestea el a elaborat linia tactică a bolșevicilor în problemele privind insurecția armată, guvernul revoluționar provizoriu și dictatura revoluționar-democratică a proletariatului și a țărănimii, atitudinea social-democrației față de mișcarea țărănească, față de burghezia liberală, față de războiul ruso-japonez. Unele numere ale ziarului, ca, de pildă, nr. 4 și 5, consacrate evenimentelor de la 9 ianuarie 1905 și începutului revoluției în Rusia, au fost aproape în întregime redactate de V. I. Lenin.

În foarte scurt timp după apariția sa, ziarul „Vpered“ și-a câștigat simpatia comitetelor locale de partid, care l-au recunoscut drept organul lor. Unind comitetele locale de partid pe baza principiilor leniniste, ziarul „Vpered“ a avut un rol important în convocarea Congresului al III-lea al partidului, ale cărui hotărâri au avut la bază tezele enunțate și fundamentate de V. I. Lenin în coloanele ziarului. Linia tactică promovată de

„Vpered“ a devenit linia tactică a Congresului al III-lea. Ziarul a întreținut o legătură permanentă cu organizațiile de partid din Rusia. Deosebit de strânsă a fost legătura cu comitetele din Petersburg, Moscova, Odesa, Baku, Ekaterinoslav și din alte localități, precum și cu Comitetul Uniunii din Caucaz a P.M.S.D.R. Articolele lui V. I. Lenin apărute în ziarul „Vpered“ erau deseori reproduse în organele locale ale presei bolșevice, apăreau în foi volante sau în broșuri. Articolul lui Lenin „Începutul revoluției în Rusia“, apărut în nr. 4 al ziarului „Vpered“, a fost publicat în foaie volantă de către comitetele din Odesa, Saratov și Nikolaev ale P.M.S.D.R., iar articolul „Proletariatul și țărănimia“ („Vpered“ nr. 11) de către Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. Comitetul Uniunii din Caucaz a P.M.S.D.R. a editat articolul lui V. I. Lenin „Dictatura revoluționar-democratică a proletariatului și a țărănimii“ („Vpered“ nr. 14) într-o broșură apărută în limbile gruzină, rusă și armeană. Congresul al III-lea al partidului a relevat, într-o rezoluție specială, rolul important pe care l-a avut ziarul „Vpered“ în lupta împotriva menșevismului, pentru restabilirea partinității, în punerea și tratarea problemelor referitoare la tactica mișcării revoluționare, în lupta pentru convocarea congresului, și a adus mulțumiri redacției ziarului. Printr-o hotărâre a Congresului al III-lea, în locul acestui ziar a început să apară, ca Organ Central al partidului, ziarul „Proletarii“, care a fost continuarea directă și nemijlocită a ziarului „Vpered“.

Ziarul „Vpered“ a avut un rol uriaș în lupta dintre orientarea politică proletar-revoluționară și cea mic-burgheză și burgheză-liberală din perioada primei revoluții ruse. — 240.

- 123 „Pravda“ — revistă social-democrată lunară în care erau tratate probleme de artă, literatură și din viața publică; a apărut la Moscova între 1904 și 1906, în special cu participarea menșevicilor. Oficial V. A. Kojevnikov, care a fondat revista, era considerat redactor-editor. La această revistă au colaborat F. I. Dan, L. Martov, P. P. Maslov ș.a. — 240.
- 124 Culegerea „Momentul actual“ a apărut la Moscova la începutul anului 1906. Această culegere a fost întocmită de grupul de propagandiști și publiciști de pe lângă Comitetul din Moscova al P.M.S.D.R. și exprima în linii generale punctul de vedere al bolșevicilor. Curînd după apariție, întregul tiraj al culegerii a fost confiscat. — 241.
- 125 „Mir Bojii“ — revistă liberală lunară pentru literatură și pentru popularizarea științei; a apărut la Petersburg între 1892 și 1906. În 1898, în această revistă a fost publicată recenzia lui Lenin la cartea lui A. Bogdanov „Curs scurt de știință economică“ (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 36—44). Între 1906 și 1918, revista a apărut sub denumirea de „Sovremennii Mir“. — 241.

- 126 Sistemului electoral care cuprindea cele patru revendicări : vot universal, egal, direct și secret i se spunea prescurtat *Ceti-rebhuostka*. — 248.
- 127 *Poșehonie* — sinonimul unei localități situate într-un fund de țară în care domnesc moravuri barbare și obiceiuri patriarhale. Această expresie a intrat în uz datorită lucrării lui M. E. Sal-tikov-Șcedrin „Poșehonia de altădată“, în care este descrisă viața nobililor stăpîni de moșii, care „s-au înfundat în cele mai îndepărtate colțuri ale Poșehonici, jecmănindu-și fără zarvă țărani iobagi și plodindu-se pe neștiute“. Marele satiric a biciuit cu mult sarcasm acest regat al ignoranței și al bunului plac. — 255.
- 128 *Comisia Șidlovski* — comisie guvernamentală specială, instituită, prin ucuzul țarului din 29 ianuarie (11 februarie) 1905, „pentru a lămurii fără întârziere cauzele nemulțumirii muncitorilor din orașul Petersburg și din suburbiile lui“ în legătură cu mișcarea grevistă care s-a desfășurat după „duminica singeroasă“ (9 ianuarie). În fruntea acestei comisii a fost numit senatorul N. V. Șidlovski, membru al Consiliului de stat. Din comisie făceau parte funcționari de stat, directori ai fabricilor de stat și fabricanți. În afară de aceasta, din comisie trebuiau să facă parte și reprezentanți ai muncitorilor, aleși potrivit sistemului de alegeri în două trepte. Bolșevicii au desfășurat o vastă muncă de lămurire în legătură cu alegerile pentru comisie, demascînd adevăratele scopuri urmărite de țarism, care, prin organizarea unei asemenea comisii, căuta să abată pe muncitori de la lupta revoluționară. Cînd însă împuterniciții au prezentat guvernului revendicări ca libertatea cuvîntului, a presei, a întrunirilor, inviolabilitatea persoanei etc., Șidlovski a declarat, la 18 februarie (3 martie) 1905, că aceste revendicări nu pot fi satisfăcute. După aceasta, majoritatea împuterniciților au refuzat să aleagă delegați și au adresat un apel muncitorilor din Petersburg, care i-au susținut printr-o grevă. La 20 februarie (5 martie) 1905, comisia a fost dizolvată înainte de a-și fi început activitatea. — 270.
- 129 Este vorba de ucuzul țarului din 8 (21) martie, publicat la 11 (24) martie 1906, în perioada alegerilor pentru Duma I de stat. Această lege, îndreptată împotriva tacticii de boicotare a Dumei, prevedea închisoarea de la 4 pînă la 8 luni pentru cei vinovați „de instigare la zădărnicierea alegerilor pentru Consiliul de stat sau pentru Duma de stat, ori la abținerea în masă de la participarea la aceste alegeri“. — 270.
- 130 „*Reci*“ — cotidian, organul central al partidului cadet ; a apărut la Petersburg, începînd de la 23 februarie (8 martie) 1906, sub îngrijirea efectivă a lui P. N. Miliukov și I. V. Ghessen și cu colaborarea activă a lui M. M. Vinaver, P. D. Dolgorukov, P. B. Struve etc. La 22 iulie (4 august) 1906, editarea ziarului a fost suspendată și a fost reluată din nou la 9 (22) august. Ziarul a fost interzis la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 de

Comitetul militar-revoluționar de pe lângă Sovietul din Petrograd. Pînă în august 1918 a continuat să apară sub diferite denumiri: „Nașa Reci“, „Svobodnaia Reci“, „Vek“, „Novaia Reci“, „Naș Vek“. — 271.

- 131 „*Polearnaia Zvezda*“ — revistă săptămînală politică și filozofică, organ al aripii drepte a partidului cadet; a apărut la Petersburg de la 15 (28) decembrie 1905 pînă la 19 martie (1 aprilie) 1906 sub îngrijirea lui P. B. Struve, cu colaborarea lui N. A. Berdeaev, V. M. Ghessen, A. S. Izgoev, A. A. Kaufman, D. S. Merejkovski, I. I. Petrunkevici, S. L. Frank etc. În total au apărut 14 numere. Revista „*Polearnaia Zvezda*“ își afirmă fățiș ura ei față de revoluție și lupta împotriva intelectualilor democrați-revoluționari. În aprilie-mai 1906, în locul revistei „*Polearnaia Zvezda*“ a apărut revista „*Svoboda i Kultura*“. — 280.
- 132 *Congresul al II-lea al partidului constituțional-democrat (cadet)* a avut loc la Petersburg între 5 și 11 (18 și 24) ianuarie 1906. În problema tacticii partidului, congresul a hotărît să adopte, „în calitate de declarație a partidului“, raportul prezentat de M. M. Vinaver la ședința din 11 (24) ianuarie 1906. Principala teză a acestei declarații se reducea la recunoașterea grevei politice ca mijloc de luptă pașnică împotriva guvernului. În declarație se spunea că partidul consideră „adunarea reprezentativă organizată“, adică Duma de stat, principala arenă a luptei sale. În fond, congresul s-a situat pe poziția unei tranzații cu guvernul. — 281.
- 133 V. I. Lenin citează poezia lui Skitaleț „S-a lăsat liniștea în jur...“ (Culegerea asociației „Znanie“ din 1906, vol. 9, Petersburg, 1906, pag. 320). — 283.
- 134 În vederea înăbușirii revoluției din Rusia în aprilie 1906, guvernul țarist a încheiat cu Franța un tratat de împrumut în valoare de 843 000 000 de ruble. — 289.
- 135 Este vorba de articolul publicistului reacționar M. N. Katkoy „Dezvăluirea împrejurărilor în care au avut loc evenimentele de la 1 martie“; a apărut în „*Moskovskie Vedomosti*“ nr. 65 din 6 (18) martie 1881. — 293.
- 136 „*Svoboda i Kultura*“ — revistă săptămînală, organ al aripii drepte a partidului cadet; a apărut la Petersburg în locul revistei „*Polearnaia Zvezda*“ de la 1 (14) aprilie pînă la 31 mai (13 iunie) 1906, sub redacția lui S. L. Frank; un colaborator a fost P. B. Struve. Au apărut 8 numere. Revista și-a încetat apariția din pricina reducerii simțitoare a tirajului. — 310.
- 137 „O doamnă simpatică din toate punctele de vedere“ — personaj din poemul lui N. V. Gogol „*Suflete moarte*“. — 310.
- 138 „*Bez Zaglavii*“ — săptămînal politic; a apărut la Petersburg de la 24 ianuarie (6 februarie) pînă la 14 (27) mai 1906. Revista apărea sub îngrijirea lui S. N. Prokopovici, cu colaborarea

activă a E. D. Kuskova, V. I. Bogucearski, V. V. Hijneakov etc. „Bezzaglavții“ — grup semicadet și semimensevic de intelectuali burghezi din Rusia. Camuflindu-se sub neapartenența lor formală la nici un partid, ei erau promotorii ideilor liberalismului burghez și ale oportunismului și susțineau pe revizionistii din cadrul social-democrației ruse și internaționale. — 313.

- 139 Este vorba de divergențele din cadrul fracțiunii social-democrate din Reichstag în problema subvenționării societăților de navigație (Dampfersubvention). La sfârșitul anului 1884, Bismarck, cancelarul Germaniei, a cerut Reichstagului ca, în interesul politicii coloniale de cotopire duse de Germania, să aprobe o subvenție pentru societățile de navigație în vederea organizării unor curse regulate spre Asia răsăriteană, Australia și Africa. În timp ce aripa stângă a fracțiunii social-democrate, condusă de Bebel și Liebknecht, a respins această cerere, aripa dreaptă, care constituia majoritatea fracțiunii, în frunte cu Auer, Dietz etc., s-a pronunțat, încă înainte de dezbaterile oficiale din Reichstag, pentru acordarea de subvenții societăților de navigație. În timpul discutării acestei probleme în Reichstag în martie 1885, aripa dreaptă a fracțiunii social-democrate a votat pentru organizarea curselor de vapoare spre Asia răsăriteană și Australia; pentru a aproba proiectul lui Bismarck, ea a pus drept condiție acceptarea unor revendicări ale sale, printre care și revendicarea ca noile vase să fie construite pe șantierul naval german. Numai după ce Reichstagul a respins această revendicare, fracțiunea a votat în întregime împotriva proiectului guvernamental. Ziarul „Der Sozial-Demokrat“ și organizațiile social-democrate au condamnat comportarea majorității fracțiunii. Divergențele au fost atât de ascuțite, încât erau pe punctul de a duce la o sciziune în rândurile partidului. F. Engels a criticat cu vehemență poziția oportunistă a aripii drepte a fracțiunii social-democrate (vezi F. Engels. Scrisoarea din 30 decembrie 1884 adresată lui Sorge, cea din 2 aprilie 1885 adresată lui Becker, cea din 4 aprilie 1885 adresată lui Bebel și cea din 3 iunie 1885 adresată lui Sorge). — 316.

- 140 „Tinerii“ din rândurile social-democrației germane — opoziție mic-burgheză semianarhistă, care a luat ființă în 1890. Principiul nucleu al acestui grup era format din tinerii publiciști și studenți (de aici și denumirea opoziției) care pretindeau rolul de teoreticieni și de conducători ai partidului. Această opoziție, care nu înțelegea că în urma abrogării legii excepționale împotriva socialiștilor (1878) condițiile în care activa partidul s-au schimbat, nega necesitatea folosirii formelor legale de luptă, se ridica împotriva participării social-democrației la parlament, învinuia partidul că apără interesele micii burghezii, îl învinuia de oportunism. F. Engels a luptat împotriva opoziției „tinerilor“. Când „Sächsishe Arbeiter-Zeitung“, organul „tinerilor“, a făcut o încercare de a afirma că Engels este solidar cu opoziția, el a

dat o ripostă acestei „colosale nerușinări” și a supus unei critici aspre concepțiile și tactica „tinerilor”.

Concepțiile teoretice și tactica opoziției reprezentau, după cum spunea Engels, „un «marxism» grosolan denaturat”. Tactica aventuristă a „tinerilor”, ruptă de viața reală, scria Engels, „chiar și pe cel mai puternic partid, care ar număra milioane de membri”, ar putea „să-l îngroape în hohotele de ris pe deplin meritate ale întregii lumi ostile lui”. Engels a ironizat îngimfarea și iluziile „tinerilor” cu privire la greutatea specifică și importanța lor în partid. „Ei trebuie să înțeleagă că «studiile» lor «academice», care impun totodată o temeinică autoverificare critică — releva Engels —, nu le dau nicidecum gradul de ofițer și dreptul la un post corespunzător în cadrul partidului; că în partidul nostru fiecare trebuie să pornească de la gradul de simplu soldat; că pentru a ocupa posturi de răspundere în partid talentul și cunoștințele teoretice nu sînt suficiente chiar în cazul cînd ele există efectiv, că pentru aceasta mai e nevoie de o bună cunoaștere a condițiilor de luptă a partidului, de însușirea deplină a formelor acestei lupte, de un devotament personal și de o fermitate de caracter verificate și, în sfîrșit, de încadrarea de bunăvoie în rîndurile luptătorilor; într-un cuvînt, că acești oameni cu «studii academice» în general au mult mai mult de învățat de la muncitori decît muncitorii de la ei” (vezi F. Engels. „Răspunsul redacției ziarului «Sächsische Arbeiter-Zeitung», apărut în ziarul „Der Sozial-demokrat”, Londra, nr. 37 din 13 septembrie 1890). În octombrie 1891, congresul de la Erfurt al social-democrației germane a exclus din partid o parte dintre conducătorii acestei opoziții. — 316.

- 141 „*Severnii Golos*” — cotidian legal, organ unificat al P.M.S.D.R.; a apărut la Petersburg de la 6 (19) decembrie 1905, după ce guvernul a interzis ziarele „*Novaia Jizn*” și „*Nacealo*”, avînd o redacție unificată, în care intrau bolșevici și menșevici. Nr. 3 al ziarului, din 8 (21) decembrie 1905, a fost interzis de guvern. O continuare a ziarului „*Severnii Golos*” a fost ziarul „*Naș Golos*”, din care a apărut un singur număr, la 18 (31) decembrie 1905. Al doilea număr n-a mai apărut, întrucît zațul a fost distrus în tipografie de poliție. — 316.
- 142 „*Nacealo*” — cotidian menșevic legal; a apărut la Petersburg de la 13 (26) noiembrie pînă la 2 (15) decembrie 1905. Au apărut 16 numere. Redactori-editori au fost D. M. Gherțenștein și S. N. Saltîkov. La ziar au colaborat L. Martov, A. N. Potresov, P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. G. Deutsch, N. I. Iordanski etc. Vezi aprecierea făcută de V. I. Lenin acestui ziar în Opere complete, vol. 10, Editura politică, 1962, pag. 359. — 316.
- 143 Vezi F. Engels. „Marx și «Noua gazetă renană» (1848—1849)” (K. Marx și F. Engels. Opere alese în două volume, vol. II, E.S.P.L.P. 1955, ediția a doua, pag. 356—365); F. Engels. „Revoluție și contrarevoluție în Germania. VII. Adunarea națională

- de la Frankfurt". K. Marx și F. Engels. Articole din „Noua gazetă renană”, 1 iunie—7 noiembrie 1848 (Opere, vol. 8, Editura politică, 1960, pag. 46—50; vol. 5, Editura politică, 1959, pag. 13—516). — 326.
- 144 Vezi F. Engels. „Problema militară în Prusia și partidul muncitoresc german”, apărut în broșură la Hamburg la sfârșitul lunii februarie 1865; K. Marx și F. Engels. „Declarație către redacția ziarului «Social-Demokrat»”, apărut în ziarul „Social-Demokrat” nr. 29 din 3 martie 1865; F. Engels. „Notă cu privire la broșura «Problema militară în Prusia și partidul muncitoresc german»”, apărut în ziarul „Berliner Reform” nr. 53 din 3 martie 1865; K. Marx. „Recenzie la broșura lui F. Engels «Problema militară în Prusia și partidul muncitoresc german»”, apărut în ziarul „Hermann” din 18 martie 1865; K. Marx. „Declarație cu privire la cauzele refuzului de a colabora la ziarul «Social-Demokrat»”, apărut în ziarul „Berliner Reform” nr. 67 din 19 martie 1865. — 326.
- 145 „*Tovarișci*” — cotidian burghez; a apărut la Petersburg de la 15 (28) martie 1906 până la 30 decembrie 1907 (12 ianuarie 1908). La acest ziar au colaborat activ S. N. Prokopovici și E. D. Kuskova.
 Formal, ziarul nu era organul vreunui partid; în fapt însă era organul cadeților de stînga. La ziar au colaborat și menșevicii. — 336.
- 146 În articolul „Prigonitorii zemstvelor și Hanibalii liberalismului”, V. I. Lenin critică liberalismul burghez, care ulterior s-a grupat în jurul revistei „Osvobojdenie”, și pe principalul lui reprezentant, P. B. Struve. Acest articol, publicat în „Zarea” nr. 2—3, a fost scris cu prilejul apariției cărții „Absolutismul și zemstvele. Memoriu secret al ministrului de finanțe S. I. Witte, secretar de stat (1899)”, cu o prefață și adnotări de P. B. Struve (vezi Opere complete, vol. 5, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 21—71). Primele numere ale revistei „Osvobojdenie” au fost criticate de Lenin și în articolele apărute în „Iskra”: „Noul proiect de lege cu privire la greve”, „Lupta politică și politica-nismul”, „D-l Struve demascat de colaboratorul său” (vezi Opere complete, vol. 6, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 389—398; vol. 7, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 33—41, 201—207). — 337.
- 147 Vezi K. Marx. „Luptele de clasă în Franța (1848—1850)” (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 7, Editura politică, 1960, pag. 9—113). — 341.
- 148 *Girondinii* — grupare politică burgheză din timpul revoluției burgheze franceze de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Girondinii exprimau interesele burgheziei moderate; ei oscilau între revoluție și contrarevoluție și au adoptat calea tranzacțiilor cu monarhia. — 341.

149 *Congresul al patrulea (de unificare) al P.M.S.D.R.* a avut loc la Stockholm între 10 și 25 aprilie (23 aprilie și 8 mai) 1906. Înainte de congres, în a doua jumătate a lunii februarie, V. I. Lenin a elaborat platforma tactică a bolșevicilor; proiectele de rezoluții ale congresului în toate problemele fundamentale ale revoluției. Rezoluțiile bolșevicilor chemau la pregătirea unui nou asalt revoluționar împotriva absolutismului. Menșevicii au prezentat congresului o platformă proprie cu privire la tactică, în care, în fond, renunțau la lupta revoluționară. Pe baza acestor platforme, mai ales când au avut loc dezbaterile privind atitudinea față de Duma de stat, s-au desfășurat și discuțiile în legătură cu alegerea delegaților la congres. Campania de discutare a celor două platforme și de alegeri a delegaților pentru congres a durat aproape două luni. Ca urmare, majoritatea organizațiilor de partid s-au pronunțat pentru platforma bolșevică.

La congres au participat 112 delegați cu vot deliberativ, reprezentând 57 de organizații locale ale P.M.S.D.R. și 22 de delegați cu vot consultativ. La congres au participat și reprezentanți ai organizațiilor naționale: câte 3 reprezentanți din partea Social-democrației din Polonia și Lituania, din partea Bundului și a Partidului muncitoresc social-democrat leton, câte un reprezentant din partea Partidului muncitoresc social-democrat ucrainean și a Partidului muncitoresc finlandez. În afară de aceasta, la congres a participat reprezentantul Partidului muncitoresc social-democrat bulgar. Numărul total al participanților la congres, inclusiv invitații în mod special și oaspeții, a ajuns la 156 de persoane.

Printre delegații bolșevici au fost V. I. Lenin, F. A. Serghiev (Artem), M. V. Frunze, E. M. Iaroslavski, M. I. Kalinin, N. K. Krupskaia, A. V. Lunacearski, I. I. Skvorțov-Stepanov, I. V. Stalin, S. G. Șaumian, K. E. Voroșilov, V. V. Vorovski.

Printre delegații cu vot deliberativ au fost 46 de bolșevici și 62 de menșevici. O mică parte dintre delegați au adoptat o poziție împăciuitoare. Precumpănirea numerică a menșevicilor se explică prin faptul că numeroase organizații de partid bolșevice, care au condus acțiunile armate ale maselor, au fost distruse și nu au putut să trimită delegați. Centrul, Uralul, Siberia, Nordul — bastioane ale bolșevicilor — au fost reprezentate printr-un număr mic de delegați. Menșevicii însă, având organizațiile cele mai puternice din punct de vedere numeric în regiunile industriale ale țării, au avut posibilitatea să trimită mai mulți delegați. Această compoziție a congresului a determinat caracterul menșevic al celor mai multe dintre hotărârile sale.

Ordinea de zi a congresului: 1) Revizuirea programului agrar; 2) Momentul actual și sarcinile de clasă ale proletariatului; 3) Problema tacticii față de rezultatele alegerilor pentru Duma de stat și față de Dumă; 4) Insurecția armată; 5) Acțiunile de partizani; 6) Guvernul revoluționar provizoriu și auto-administrarea revoluționară; 7) Atitudinea față de Societele de deputați ai muncitorilor; 8) Sindicatelor; 9) Atitudinea față de

mişcarea țărănească ; 10) Atitudinea față de diferite partide și organizații nesocial-democrate ; 11) Atitudinea față de revendicarea unei adunări constituante separate pentru Polonia în legătură cu problema națională din programul partidului ; 12) Organizarea partidului ; 13) Unificarea cu organizațiile social-democrate naționale (Social-democrația din Polonia și Lituania, Social-democrația letonă, Bundul) ; 14) Dări de seamă ; 15) Alegerile. Dar ordinea de zi nu a fost epuizată. Congresul a discutat următoarele probleme : 1) Revizuirea programului agrar ; 2) Aprecierea momentului actual și sarcinile de clasă ale proletariatului ; 3) Atitudinea față de Duma de stat ; 4) Insurecția armată ; 5) Acțiunile de partizani ; 6) Unificarea cu partidele social-democrate naționale și 7) Statutul partidului.

În jurul tuturor problemelor s-a dat o luptă înverșunată între bolșevici și menșevici. Lenin a prezentat rapoarte și a rostit cuvântări cu privire la problema agrară, la momentul actual și sarcinile de clasă ale proletariatului, la atitudinea față de Duma de stat, la insurecția armată și alte probleme ; el a făcut parte din comisia pentru elaborarea proiectului de statut al P.M.S.D.R.

Problema principală în jurul căreia s-a dus lupta la congres a fost problema revizuirii programului agrar.

Proiectul bolșevic de program agrar a fost fundamentat de Lenin în vederea congresului în lucrarea „Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc“, difuzată delegaților la congres. Esența programului agrar leninist consta în revendicarea confiscării tuturor pământurilor moșierești și naționalizării întregului pământ, adică desființarea proprietății private asupra pământului și trecerea tuturor pământurilor în proprietatea statului. Programul agrar al lui Lenin urmărea atragerea țărănimii în calitate de aliat al proletariatului de partea revoluției, deplina victorie a revoluției burghezo-democratice și crearea condițiilor pentru trecerea la revoluția socialistă.

La congres o parte din delegații bolșevici (I. V. Stalin, S. A. Suvorov ș.a.) susțineau revendicarea împărțirii pământurilor moșierești și trecerea lor în proprietate privată țăranilor. Lenin a criticat revendicările „împărțiștilor“, relevând că acestea sînt greșite, dar nu dăunătoare.

Menșevicii susțineau programul de municipalizare a pământului, ceea ce însemna trecerea pământurilor moșierești în mâinile organelor de autoadministrare locală (consiliile municipale), de la care țăranii urmau să ia pământul în arendă. Prejudiciul politic pe care-l prezenta programul de municipalizare consta în faptul că, în loc să cheme la acțiuni revoluționare, el semăna iluzii dăunătoare despre posibilitatea de a rezolva problema agrară pe cale pașnică în condițiile menținerii unei puteri centrale reacționare. Lenin a criticat cu vehemență programul menșevic de municipalizare, demascînd caracterul lui greșit și răul pe care-l aduce mișcării revoluționare. După o luptă aprigă, congresul a aprobat cu majoritate de voturi programul agrar menșevic de

municipalizare a pământului, cu o seamă de amendamente adoptate sub presiunea bolșevicilor.

În cursul discuțiilor problemelor cu privire la aprecierea momentului actual și la atitudinea față de Duma de stat, divergențele cu menșevicii au ieșit la iveală și mai flagrant. Bolșevicii s-au pronunțat pentru demascarea partidelor burghezii liberale și pentru alianța cu forțele democratice în lupta împotriva absolutismului țarist și a partidelor politice care-l susțineau. Menșevicii însă lăsau conducerea revoluției în mâinile burgheziei. Bolșevicii trasau sarcina de a lupta împotriva iluziilor constituționaliste cu privire la Dumă, pe care le semăna în rîndurile poporului burghezia liberală, de a distruge încrederea în promisiunile și legile guvernului țarist. Menșevicii însă priveau Duma ca „un centru politic al întregii națiuni“, capabil să rezolve problemele revoluției. După o luptă îndârjită, congresul a aprobat rezoluțiile menșevice cu privire la Duma de stat (s-a admis necesitatea de a sprijini Duma), cu privire la insurecția armată și a adoptat o hotărîre echivocă cu privire la acțiunile de partizani. Rezoluția cu privire la insurecția armată îndemna la împotrivire față de toate încercările de a atrage proletariatul într-o ciocnire armată. Această rezoluție, ca și expunerile făcute de menșevici la congres în legătură cu insurecția armată, era pătrunsă de spiritul oportunismului. Congresul a adoptat, fără a o pune în discuție, o rezoluție de compromis cu privire la syndicate, prin care se recunoștea necesitatea sprijinirii de către partid a organizării sindicatelor, și o rezoluție cu privire la atitudinea față de mișcarea țărănească. În problema atitudinii față de partidele burgheze, congresul s-a mulțumit să aprobe rezoluția congresului internațional de la Amsterdam.

Congresul a adoptat formularea dată de Lenin primului paragraf din statut, respingînd în felul acesta formularea oportunistă a lui Martov. Pentru prima oară a fost inclusă în statut formularea bolșevică cu privire la centralismul democratic.

Congresul a adoptat hotărîrea cu privire la unificarea cu Social-democrația din Polonia și Lituania și cu Social-democrația letonă, care au intrat în P.M.S.D.R. ca organizații teritoriale, care-și desfășoară activitatea în rîndurile proletariatului tuturor naționalităților de pe teritoriul respectiv. Congresul a mai adoptat proiectul condițiilor de unificare cu Bundul, dar într-o rezoluție specială s-a pronunțat cu hotărîre împotriva organizării proletariatului pe naționalități. Din inițiativa Partidului muncitoresc social-democrat ucrainean, la congres s-a pus problema unificării cu P.M.S.D.U., dar nu s-a ajuns la un acord cu acest partid din pricina caracterului lui naționalist mic-burghez. Contopirea partidelor social-democrate naționale din Rusia în cadrul P.M.S.D.R. a constituit una dintre marile realizări ale congresului.

Din Comitetul Central ales la congres făceau parte 3 bolșevici și 7 menșevici. În redacția Organului Central, ziarul „Sozial-Demokrat“, au intrat numai menșevici.

În istoria partidului, acest congres poartă denumirea de congres „de unificare”, pentru că atunci s-au unit formal cele două părți ale partidului: partea bolșevică și partea menșevică. Lichidînd formal sciziunea, congresul a făcut să se intensifice pentru un timp unitatea de acțiune a organizațiilor de partid, dar n-a dus și nici nu putea duce la o unificare în fapt. Lupta dusă între bolșevici și menșevici înainte de congres a devenit deosebit de acută în cursul congresului. De aceea, după cum a spus Lenin, „un rezultat ideologic important al congresului” a fost nu unificarea, ci „delimitarea mai clară și mai precisă între aripa dreaptă și aripa stîngă a social-democrației”. Lupta dusă la congres a arătat maselor de partid care este conținutul divergențelor dintre bolșevici și menșevici și cît de profunde sînt aceste divergențe.

Materialele congresului au dat posibilitate membrilor de partid și muncitorilor conștienți să se orienteze în divergențele ideologice, să înțeleagă mai bine și mai profund linia revoluționară a lui Lenin și să-și dea seama de oportunismul menșevicilor.

Imediat după congres, în numele delegațiilor bolșevici, Lenin a scris un apel către partid în care a făcut o critică principială hotărîrilor menșevice pe care Congresul al IV-lea le-a adoptat în pofida protestelor bolșevicilor.

Lenin a analizat lucrările congresului în broșura „Raport asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R. (Scrisoare către muncitorii din Petersburg)” (vezi Opere, vol. 10, E.S.P.L.P. 1956, pag. 305—373). — 345.

- 150 La ședința a 2-a a Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. s-a discutat regulamentul congresului pe baza proiectului C.C. unificat. În jurul problemei votării nominale a declarațiilor prezentate biroului congresului au avut loc dezbateri. Au fost prezentate 2 propuneri: a bolșevicului P. P. Rumeașev (Șmidt) și a menșevicului M. A. Lurie (Larin). Congresul a adoptat cu majoritate de voturi propunerea lui Rumeașev (vezi „Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. Aprilie (aprilie-mai) 1906. Procese-verbale”. Moscova, 1959, pag. 11—16). — 348.
- 151 La ședința a 3-a a Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., în timpul dezbaterilor cu privire la ordinea de zi, menșevicul F. I. Dan s-a pronunțat împotriva includerii pe ordinea de zi a congresului a problemei cu privire la aprecierea momentului actual. — 349.
- 152 Raportul lui Lenin cu privire la problema agrară prezentat la Congresul al IV-lea (de unificare) al partidului nu a fost consemnat în procesele-verbale ale congresului și nici n-a fost găsit pînă în momentul de față. În procesele-verbale ale congresului, redactate în cea mai mare parte de menșevici, nu s-a păstrat nici raportul lui Lenin cu privire la momentul actual și nici

cuvântul de încheiere în problema atitudinii față de Duma de stat. — 351.

153 Lenin se referă la următorul pasaj din articolul lui Marx, publicat în „Noua gazetă renană“ nr. 169 din 15 decembrie 1848 : „*Intreaga teroare franceză nu a fost altceva decât o manieră plebee de a sfârși o dată cu dușmanii burgheziei*: absolutismul, feudalismul și mica burghezie“ (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 6, Editura politică, 1959, pag. 117). — 353.

154 *Narodovoliștii* — membrii organizației „Narodnaia volea“ („Libertatea poporului“), organizație politică secretă a narodnicilor teroriști, care a luat ființă în august 1879, în urma scindării organizației narodnice „Zemlea i volea“ („Pământ și libertate“). În fruntea organizației „Narodnaia volea“ se afla un comitet executiv, format din A. I. Jeleabov, A. D. Mihailov, M. F. Frolenko, N. A. Morozov, V. N. Figner, S. L. Perovskaia, A. A. Kveatkovski și alții. Menținându-se pe pozițiile socialismului utopic narodnicist, narodovoliștii au pășit pe calea luptei politice, considerând că principala sarcină constă în răsturnarea absolutismului și cucerirea libertății politice. Programul lor prevedea organizarea unei „reprezentanțe populare permanente“ aleasă prin vot universal, proclamarea libertăților democratice, trecerea pământului în mâinile poporului și elaborarea unor măsuri în vederea trecerii fabricilor și uzinelor în mâinile muncitorilor. „Narodovoliștii — scria V. I. Lenin — au făcut un pas înainte trecând la lupta politică, dar n-au reușit să o lege de socialism“ (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 181).

Narodovoliștii au dus o luptă eroică împotriva absolutismului țarist. Dar, plecând de la teoria greșită a eroilor „activi“ și a gloatei „pasive“, ei considerau că vor obține transformarea societății fără participarea poporului, prin propriile lor forțe, prin teroarea individuală, prin intimidarea și dezorganizarea conducerii statului. După 1 martie 1881 (când a fost ucis Alexandru al II-lea), prin execuții, provocări și persecuții crâncene, guvernul a reușit să zdrobească organizația „Narodnaia volea“. Repetatele încercări de a reînvia organizația „Narodnaia volea“, întreprinse în cursul deceniului al 9-lea de către narodovoliști, au rămas fără rezultat. Astfel, în 1886 a luat ființă un grup, în frunte cu A. I. Ulianov (fratele lui V. I. Lenin) și P. I. Șevîrev, care continua tradițiile organizației „Narodnaia volea“. În urma unei încercări nereușite de a organiza un atentat împotriva lui Alexandru al III-lea în 1887, grupul a fost descoperit, iar membrii săi activi au fost executați.

Criticând programul greșit, utopic al narodovoliștilor, V. I. Lenin vorbea totodată cu foarte multă considerație de lupta plină de abnegație pe care au dus-o membrii organizației „Narodnaia volea“ împotriva țarismului și aprecia în cel mai înalt grad tehnica lor conspirativă și organizarea lor strict centralizată. — 355.

- 155 K. Marx. „Teze despre Feuerbach“ (vezi K. Marx și F. Engels, Opere, vol. 3, Editura politică, 1958, pag. 7). — 359.
- 156 *Mandatul dat deputatului din Duma de stat Z. S. Mișin din partea guberniei Stavropol* a fost publicat în ziarul „Russkoe Gosudarstvo“ nr. 47 din 28 martie (10 aprilie) 1906.
„Russkoe Gosudarstvo“ — ziar, organ guvernamental; a apărut la Petersburg de la 1 (14) februarie pînă la 15 (28) mai 1906. — 360.
- 157 Este vorba de punctul 2 din proiectul de rezoluție al bolșevicilor „Sarcinile de clasă ale proletariatului în momentul actual al revoluției democratice“, scris pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. — 363.
- 158 *Legitimistii* — partizanii dinastiei Bourbonilor din Franța, dețronată în 1830, care reprezenta interesele marii proprietăți funciare ereditare.
Orléaniștii — partizanii dinastiei Orléans, care a venit la putere în Franța în 1830 și care se sprijinea pe aristocrația financiară și pe marea burghezie. — 365.
- 159 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 7, Editura politică, 1960, pag. 79. — 365.
- 160 *Convenția* — a treia Adunare națională, care a ființat în timpul revoluției burgheze franceze de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea. Convenția a fost creată, în urma insurecției populare de la 10 august 1792 care a răsturnat monarhia, ca instituție reprezentativă supremă în Franța. Alegerile pentru Convenție au avut loc în august-septembrie 1792. Deputații aleși în Convenție au format trei grupuri: iacobinii — aripa stîngă, girondinii — aripa dreaptă și „mlaștina“ — majoritatea care șovăia. La 21 septembrie, sub presiunea maselor populare, Convenția a anunțat desființarea puterii regale din țară, iar la 22 septembrie a proclamat Franța republică. Convenția a ființat pînă la 26 octombrie 1795. Cea mai rodnică activitate a avut-o Convenția în perioada dictaturii iacobine (31 mai — 2 iunie 1793 — 27 iulie 1794), cînd au fost înlăturați girondinii. Convenția a realizat lichidarea definitivă a feudalismului și a reprimat fără cruțare toate elementele contrarevoluționare și împăciuitoare, de asemenea a dus lupta împotriva intervenției străine. Totodată, Convenția a consfințit intangibilitatea dreptului de proprietate privată.
După 9 termidor (27 iulie 1794), cînd a avut loc lovitură de stat contrarevoluționară, și după adoptarea așa-numitei constituții a anului al III-lea, la 26 octombrie 1795 Convenția lui termidor a fost dizolvată. — 366.
- 161 Atît bolșevicii cît și mensevicii au prezentat Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. proiecte de rezoluții cu privire la atitudinea față de Duma de stat. În momentul discutării acestei probleme la congres, proiectele, scrise încă înainte de

alegerile pentru Dumă, erau depășite și de aceea au fost prezentate alte proiecte de rezoluții. În comisia pentru elaborarea unei rezoluții comune cu privire la Duma de stat, comisie formată la ședința a 7-a a congresului din G. V. Plehanov, P. B. Akselrod, V. I. Lenin, F. I. Dan, I. I. Skvortov-Stepanov (Fedorov), A. V. Lunacearski (Voinov) și O. A. Ermanski (Rudenko), nu s-a putut ajunge la o unitate de păreri, de aceea au fost prezentate congresului două rezoluții: una menșevică — a lui Plehanov, Akselrod și Dan, și una bolșevică — a lui Lenin, Skvortov-Stepanov și Lunacearski. Noului proiect de rezoluție bolșevică, scris de V. I. Lenin, i s-a dat citire de către președintele congresului la ședința a 16-a și de către V. I. Lenin la ședința a 17-a a congresului, împreună cu coraportul său în problema Dumei. Proiectul de rezoluție cu privire la Duma de stat a fost publicat după Congresul al IV-lea (de unificare) în ziarul „Volna” nr. 12 din 9 mai 1906, cu o postfață scrisă de V. I. Lenin (vezi Opere, vol. 10, E.S.P.L.P. 1956, pag. 393). — 367.

- 162 Declarația prezentată de V. I. Lenin în scris a fost determinată de interpretarea greșită de către menșevicii N. N. Jordania (Kostrov) și N. G. Cicinadze (Kartvelov) a expunerii făcute de Lenin în problema Dumei de stat la ședința a 17-a a congresului. Cuvintele lui Lenin: „...La Tiflis, acest centru al Caucazului menșevic, va fi ales, probabil, cadetul de stînga Argutinski” (vezi volumul de față, pag. 373) au fost redatate de menșevici în așa fel, încît reieșea că organizația social-democrată din Tiflis a hotărât să facă să fie ales în Dumă cadetul de stînga Argutinski.

În aceeași declarație prezentată în scris, Lenin a făcut o rectificare la cuvîntarea rostită de menșevicul O. A. Ermanski (Rudenko).

„Observația cu privire la fapte. La Ekaterinoslav, organizația a îndemnat la boicotarea Dumei și la participarea la alegerile de împuterniciți. Muncitorii au refuzat să aleagă, considerînd acest lucru nêlogic”, această observație, făcută la aceeași ședință a congresului, aparține, probabil, lui Lenin; ea se referă tot la cuvîntarea lui O. A. Ermanski, care, în expunerea făcută, a prezentat inexact poziția echivocă și plină de contradicții a menșevicilor din Ekaterinoslav în problema alegerilor pentru Dumă: să se participe la alegerile de împuterniciți, dar să nu se participe la Dumă (vezi „Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. Procese-verbale”. Moscova, 1959, pag. 285, 288—289). — 375.

- 163 În amendamentul lui M. V. Morozov (Muratov, delegat din partea organizației din Samarkand) și al lui A. F. Lapin (Trofimov, delegat din partea organizației din Moscova), prezentat la ședința a 21-a a congresului, se cerea ca, avîndu-se în vedere că partidul nu participă la alegeri, să se considere că problema formării unui grup parlamentar social-democrat „poate fi rezolvată numai după ce se va lămuri cine sînt social-democrații

- aleși în Dumă și după ce aceștia vor fi recunoscuți de către toate organizațiile muncitorești din regiunile în care au avut loc alegerile“ („Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. Procese-verbale“. Moscova, 1959, pag. 352). Majoritatea menșevică a congresului a respins acest amendament. — 376.
- 164 V. I. Lenin se referă la incidentul care a avut loc la ședința a 21-a a congresului în legătură cu discutarea ultimului alineat al rezoluției menșevice cu privire la organizarea fracțiunii social-democrate din Dumă. După ce menșevicii, au respins (cu 47 de voturi contra 23) amendamentul prezentat de N. N. Nakoreakov (Stodolin), 10 delegați bolșevici, printre care și Lenin, au cerut ca în această problemă votarea să se facă nominal. În legătură cu aceasta, menșevicul Alekseenko, delegat al organizației din Harkov, i-a acuzat pe bolșevici că, întrucât ei adună materiale agitatorice împotriva prestigiului hotărârilor congresului, frânează lucrările acestui congres. Ca răspuns, s-a dat citire la congres declarației prezentate în scris de Lenin și V. A. Desnițki (Sosnovski) (vezi volumul de față, pag. 379). — 380.
- 165 La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., bolșevicii și menșevicii au prezentat proiectele inițiale de rezoluții cu privire la insurecția armată. Bolșevicii au caracterizat rezoluția menșevică ca o rezoluție „împotriva insurecției armate“. V. I. Lenin a subliniat acest lucru în „Raportul asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R.“ (vezi Opere, vol 10, E.S.P.L.P. 1956, pag. 354—361). — 380.
- 166 În raportul „Cu privire la insurecția armată“, prezentat la ședința a 22-a a congresului, V. P. Akimov (Mahnovet) s-a pronunțat categoric și fățiș împotriva insurecției armate. Rezoluția propusă de el cu privire la insurecția armată a fost respinsă de congres. — 381.
- 167 Este vorba de punctul 1 din proiectul menșevic de rezoluție cu privire la insurecția armată, în care se spunea : „Luînd în considerare că : 1) încăpăținarea obtuză a guvernului rus pune poporul în fața necesității de a-și smulge drepturile de la acesta...“ Această formulare îi aparținea lui Plehanov. În cadrul comisiei pentru pregătirea rezoluției cu privire la insurecția armată, Plehanov a cerut ca în locul cuvintelor „să smulgă puterea de stat“, cum scria în proiectul inițial, să se scrie : „de a-și smulge drepturile de la acesta“. Akimov s-a ridicat împotriva cuvintului „necesitate“. Pentru a-i face pe plac, Plehanov a propus o altă formulare a acestui punct, dar nici noua formulare nu l-a satisfăcut pe Akimov. Atunci Plehanov a renunțat cu totul la amendamentul propus în cadrul comisiei. Totuși, chiar înainte de ședința congresului în care urma să se discute problema insurecției armate, partea menșevică a comisiei a prezentat congresului primul punct al rezoluției în formularea lui Plehanov. Amendamentul a determinat un protest vehement din partea lui Lenin și a părții bolșevice a congresului. Raportorul, Krasin, membru

- al comisiei, a refuzat să-și continue raportul. Plehanov a fost nevoit să-și retragă amendamentul. — 382.
- 168 La ședința a 24-a a Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a fost rezolvată problema unificării Social-democrației din regatul Poloniei și Lituania cu P.M.S.D.R. — 383.
- 169 „*Apelul către partid al delegaților la Congresul de unificare care au făcut parte din fosta fracțiune a «bolșevicilor»*“ a fost scris de V. I. Lenin imediat după încheierea lucrărilor Congresului de unificare al partidului, la 25—26 aprilie (8—9 mai) 1906. Acest apel a fost discutat și adoptat la consfătuirea delegaților bolșevici, care a avut loc la „Casa poporului“ din Stockholm. Apelul a fost semnat de 26 de bolșevici participanți la congres, care reprezentau cele mai mari organizații de partid: cea din Petersburg, din Moscova, Ivanovo-Voznesensk, Nijni Novgorod-Sormovo, Baku, Harkov, Ufa ș. a. — 385.
- 170 La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., cu prilejul discutării punctului 7 al statutului de organizare, problema relațiilor dintre Comitetul Central și Organul Central al partidului a dat naștere unor divergențe. Menșevicii insistau ca redactorii O.C. să fie aleși de congres și să li se acorde dreptul de vot deliberativ la discutarea problemelor politice în cadrul C.C. Bolșevicii insistau ca redacția O.C. să fie numită de Comitetul Central, care să aibă dreptul de a-i schimba pe membrii redacției O.C. Majoritatea menșevică a congresului a reușit ca propunerea ei să fie adoptată. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., din 1907, cu prilejul revizuirii statutului partidului, acest punct a fost adoptat în formularea bolșevică (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 174—176). — 389.
- 171 „*Frankfurter Zeitung*“ — cotidian, organul marilor speculanți de bursă germani; a apărut la Frankfurt pe Main din 1856 pînă în 1943. În 1949 și-a reluat apariția sub denumirea de „*Frankfurter Allgemeine Zeitung*“; el este purtătorul de cuvînt al monopolistilor vest-germani. — 393.
- 172 „*Journal de Genève*“ — ziar de orientare liberală; a apărut începînd din 1826. — 393.
- 173 Este vorba de adunarea generală a secției din Moscova a Asociației inginerilor și tehnicienilor de toate specialitățile, care la 12 (25) octombrie 1905 a adoptat o rezoluție de aderare la greva politică generală. — 394.
- 174 *Sedan* — oraș din Franța în împrejurimile căruia, la 1—2 septembrie 1870, în timpul războiului franco-prusian, armata franceză de sub comanda lui Mac-Mahon a fost zdrobită de trupele prusiene. Peste 100 000 de oameni, în frunte cu împăratul Franței, Napoleon al III-lea, au căzut prizonieri.

Liaoian — oraş din Manciuria, unde, la 17—21 august (30 august — 3 septembrie) 1904, în timpul războiului ruso-japonez, a fost înfrântă armata rusă care s-a retras spre Mukden, pierzînd 17 000 de oameni. — 396.

- 175 Este vorba de memoriul lui S. I. Witte, numit preşedinte al Consiliului de Miniştri, prezentat lui Nicolaie al II-lea. La 17 (30) octombrie 1905, memoriul a fost aprobat de ţar la Peterhof; el conţinea principalele teze ale manifestului de la 17 (30) octombrie. Memoriul a fost publicat în „Buletinul oficial“ nr. 222 din 18 (31) octombrie 1905. — 396.
- 176 „*L'Indépendance Belge*“ — cotidian burghez, înfiinţat la Bruxelles în 1831; organ de presă al liberalilor. — 397.
-

INDICE DE LUCRĂRI
ȘI IZVOARE CITATE SAU MENȚIONATE
DE V. I. LENIN

A—ci, S. Înfrîngerea „blocului”. — „Molva”, Petersburg, 1906, nr. 18 din 22 martie (4 aprilie), pag. 3. — 287.

Akselrod, P. B. Scrisoare către tovarășii muncitorilor. (În loc de prefață). — În : Muncitor. Muncitorii și intelectualii în organizațiile noastre. Cu o prefață de P. Akselrod. Editat de P.M.S.D.R. Geneva, tip. partidului, 1904, pag. 3—16. — 82.

Alegerile. — „Russkie Vedomosti”, Moscova, 1906, nr. 76 din 19 martie, pag. 4—5. — 274.

Anul 1905. Administrația internă. Dreptul și justiția. Economia națională și finanțele. — „Russkie Vedomosti”, Moscova, 1906, nr. 1 din 1 ianuarie, pag. 3—5. — 314.

Belski, S. Așadar, ce-i de făcut ? — „Slovo”, Petersburg, 1906, nr. 364 din 25 ianuarie (7 februarie), pag. 6, la rubrica : Din viață. — 172.

Berdeaev, N. Revoluția și cultura. — „Polearnaia Zvezda”, Petersburg, 1905, nr. 2 din 22 decembrie, pag. 146—155. — 310.

„Bez Zaglaviiia”, Petersburg. — 313.

— 1906, nr. 10 din 26 martie, pag. 386—394, 405—413. — 314, 335.

Blank, R. În jurul problemelor actuale ale social-democrației ruse. — „Naša Jizn”, Petersburg, 1906, nr. 401 din 23 martie (5 aprilie), pag. 1. — 303—310, 313, 314—315, 316—322, 324, 325, 326, 329, 330—332, 335, 337, 340.

Borisov — vezi Suvorov, S. A.

- „*Buletinul oficial*“, Petersburg, 1899, nr. 28 din 5 (17) februarie, pag. 1. — 76.
- 1905, nr. 169 din 6 (19) august, pag. 1. — 8—9, 160—161, 198.
- 1905, nr. 222 din 18 (31) octombrie, pag. 1. — 27, 30, 31, 36, 37, 52—53, 71—74, 78, 107, 121, 144, 165—166, 197, 353, 396.
- 1905, nr. 268 din 13 (26) decembrie, pag. 1. — 159—160, 198, 367.
- 1906, nr. 41 din 21 februarie (6 martie), pag. 1—2. — 199.
- 1906, nr. 57 din 11 (24) martie, pag. 1. — 270.
- Campania electorală.* (De la corespondenții noștri). Moscova. — „*Reci*“, Petersburg, 1906, nr. 30 din 24 martie (6 aprilie), pag. 5. — 271.
- Candidații partidului cadet la Moscova.* — „*Nașa Jizn*“, Petersburg, 1906, nr. 401 din 23 martie (5 aprilie), pag. 4, la rubrica: „*Alegerile și partidele*“. — 266.
- Către participanții la Congresul reprezentanților zemstvelor și ai dumeilor orașenești.* — „*Rusi*“, Petersburg, 1905, nr. 27 din 22 noiembrie (5 decembrie), pag. 2. — 119—120.
- Către partid.* [Manifest]. [Petersburg], tip. Comitetului Central unificat, [ianuarie 1906]. 1 pag. (P.M.S.D.R.). Semnat: Comitetul Central unificat al P.M.S.D.R. — 190.
- Către partid.* [Manifest]. [Petersburg], tip. Comitetului Central unificat, [februarie 1906]. 4 pag. (P.M.S.D.R.). Semnat: Comitetul Central unificat al P.M.S.D.R. — 217.
- Către poporul rus!* [Manifest]. C.C. al P.M.S.D.R. [Petersburg], 18 (31) octombrie 1905. 1 pag. (P.M.S.D.R.). — 32.
- Către toți tovarășii muncitori conștienți!* (Scrisoare către redacție). — „*Iskra*“, [Geneva], 1905, nr. 105 din 15 iulie, pag. 2—3. Semnat: „*Un muncitor*“ dintre mulți alții. — 82, 89—90.
- Comunicat guvernamental.* [Discursul rostit de Nicolae al II-lea în fața delegației de țărani din jud. Șcigrî, gub. Kursk]. — „*Moskovskie Vedomosti*“, 1906, nr. 18 din 21 ianuarie (3 februarie), pag. 2, la rubrica: „*Hotărârile și dispozițiile guvernului*“. — 245.
- [*Condițiile fuzionării S.D.P și L. cu P.M.S.D.R., adoptate la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.*]. — În: *Procesele-verbale*

ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 345—348. — 385.

Conferința organizațiilor social-democrate din Rusia. Rezoluția cu privire la Duma de stat. — „Proletarii“, Geneva, 1905, nr. 22 din 24 (11) octombrie, pag. 1. — 7—8, 16, 17.

**Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, [1904]. 397, II pag. (P.M.S.D.R.). — 61, 83, 90, 115—116, 140, 143, 211, 235, 237—238, 239—240, 241, 242, 243, 244, 248, 294, 360.

Congresul al III-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, 1905. XXIX, 400 pag. (P.M.S.D.R.). — 81, 82—84, 88, 93, 170, 172, 240, 306.

Cui i se datorește succesul cadeților? — „Molva“, Petersburg, 1906, nr. 19 din 23 martie (5 aprilie), pag. 2. — 276.

Cu poporul sau împotriva lui? — „Molva“, Petersburg, 1906, nr. 18 din 22 martie (4 aprilie), pag. 2. — 276, 288—289, 291, 295, 327.

Cu privire la acțiunile de partizani. [Rezoluție adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 417—418, în secțiunea : Anexa II. Hotărârile și rezoluțiile congresului. — 389.

Cu privire la alegerile pentru Duma de stat. — „Russkie Vedomosti“, Moscova, 1906, nr. 40 din 23 (10) februarie, pag. 3. — 280, 282, 294, 307—310.

Cu privire la atitudinea față de Duma de stat. [Proiect de rezoluție prezentat de menșevici la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 204—205. — 369, 371—372, 373.

Cu privire la atitudinea față de Duma de stat. [Proiect inițial de rezoluție prezentat de menșevici la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]¹. — 369, 371—372, 373.

* Cu asterisc sunt notate cărțile, ziarele și articolele pe care există însemnări ale lui V. I. Lenin și care se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

¹ Proiectul nu s-a păstrat.

- Cu privire la atitudinea față de Duma de stat.* [Rezoluție adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 414—416, în secțiunea : Anexa a II-a. Hotărârile și rezoluțiile congresului. — 388.
- Cu privire la convocarea Congresului al IV-lea al P.M.S.D.R.* Către toate organizațiile de partid și către toți muncitorii social-democrați. — „Novaia Jizn“, Petersburg, 1905, nr. 9 din 10 noiembrie, pag. 2. — 82, 85—86.
- Cu privire la cucerirea puterii și participarea la un guvern provizoriu.* [Rezoluție a primei Conferințe generale a activiștilor de partid din Rusia]. — În : Prima conferință generală a activiștilor de partid din Rusia. Supliment special la nr. 100 al ziarului „Iskra“. Geneva, tip. partidului, 1905, pag. 23—24. (P.M.S.D.R.). — 13—14.
- Cu privire la declararea stării de asediu la Kiev.* (Dintr-o scrisoare particulară sosită din Kiev). — „Rusi“, Petersburg, 1905, nr. 27 din 22 noiembrie (5 decembrie), pag. 2. — 119.
- Cu privire la insurecția armată.* [Proiect de rezoluție al menșevicilor pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 10. Sub titlul general : Proiecte de rezoluții pentru apropiatul congres elaborate de un grup de „menșevici“ cu participarea redactorilor ziarului „Iskra“. — 356.
- Cu privire la insurecția armată.* [Proiect de rezoluție al menșevicilor care a figurat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]¹. — 380—382.
- Cu privire la insurecția armată.* [Rezoluție adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 416—417, în secțiunea : Anexa a II-a. Hotărârile și rezoluțiile congresului. — 388.
- Cu privire la momentul actual al revoluției și sarcinile proletariatului.* [Proiect de rezoluție al menșevicilor pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 9. Sub titlul general : Proiecte de rezoluții pentru apropiatul congres, elaborate de un grup de „menșevici“ cu participarea redactorilor ziarului „Iskra“. — 303, 335.

¹ Proiectul nu s-a păstrat.

Cu privire la munca în rândurile țăranilor. [Rezoluție a primei Conferințe generale a activiștilor de partid din Rusia]. — În: Prima Conferință generală a activiștilor de partid din Rusia. Supliment special la nr. 100 al ziarului „Iskra”. Geneva, tip. partidului, 1905, pag. 21—23. (P.M.S.D.R.). — 93, 113, 172, 239.

Cu privire la proiectul de convocare a unei Adunări constituante (Din viața Uniunii asociațiilor). — „Nașa Jizn”, Petersburg, 1905, nr. 338 din 19 noiembrie (2 decembrie), pag. 1. — 117—118.

Cu privire la relațiile dintre cele două părți ale partidului. [Rezoluție a primei Conferințe generale a activiștilor de partid din Rusia]. — În: Prima Conferință generală a activiștilor de partid din Rusia. Supliment special la nr. 100 al ziarului „Iskra”. Geneva, tip. partidului, 1905, pag. 27. (P.M.S.D.R.). — 89.

Cu privire la tactica uniunii țărănești. — În: Hotărârile congreselor Uniunii țărănești (ale Congresului de constituire din 31 iulie — 1 august și ale Congresului din 6—10 noiembrie 1905). Editat de Biroul regional din nord pentru sprijinirea uniunii țărănești (din Petersburg). Petersburg, tip. Klobukov, 1905, pag. 4—5. (Uniunea țărănească din Rusia). — 80.

**Dan, F. Duma de stat și proletariatul.* — În: Duma de stat și social-democrația. [Petersburg, „Proletarskoe Delo“], 1906, pag. 9—32. — 269, 273.

[*Danielson, N. F.*] *Nikolai—on. Studii asupra economiei noastre sociale de după reformă.* Petersburg, tip. Benke, 1893. XVI, 353 pag.; XVI file cu tabele. — 44.

Din viața Uniunii asociațiilor. [Hotărârea Uniunii asociațiilor cu privire la atitudinea față de manifestul financiar]. — „Molva”, Petersburg, 1905, nr. 2 din 6 (19) decembrie, pag. 3, la rubrica: Din viața asociațiilor. — 163.

„*Dnevnik Soțial-Demokrata*”, Geneva, 1905, nr. 3 din noiembrie, pag. 1—23. — 169.

— 1905, nr. 4 din decembrie, pag. 1—12. — 169—170, 171, 172, 206, 207, 208, 268, 331.

— 1906, nr. 5 din martie, pag. 1—20, 32—39. — 241, 242, 243, 246, 266—271, 295, 298, 365.

— 1906, nr. 6 din august. — 269.

- Dobroliubov, N. A. Intr-un vagon prusian.* — 14.
- Dolgorukov, P. Valul luptei agrare.* (Observații din județe). — „Pravo“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 15 ianuarie, coloanele 90—99. — 172.
- Duma de stat.* [Desfășurarea alegerilor în diferite orașe]. — „Nașa Jizn“, Petersburg, 1906, nr. 405 din 28 martie (10 aprilie), pag. 3. — 272.
- **Duma de stat și social-democrația.* [Petersburg, „Proletarskoe Delo“, 1906. 32 pag. — 269, 271, 274.
- Engels, F. Contribuții la istoria „Ligii comunistilor“.* — În : Marx, K. Dezvăluiri asupra procesului comunistilor de la Colonia. Cu o prefață de F. Engels și documente. Traducere din limba germană. Petersburg, „Molot“, 1906, pag. 3—24. — 204.
- Finn-Enotaevski, A. I. În legătură cu „socializarea“ și municipalizarea pământului.* — „Mir Bojii“, Petersburg, 1906, nr. 1 din ianuarie, pag. 63—81, în secțiunea : 2. — 240, 241, 242.
- [*Ghessen, V.*] *Petersburg, 20 decembrie.* — „Narodnaia Svoboda“, Petersburg, 1905, nr. 5 (9 144) din 20 decembrie (2 ianuarie 1906), pag. 1. — 164—166, 287.
- Glinka, S. Vinovații au fost găsiți.* — „Slovo“, Petersburg, 1906, nr. 382 din 12 (25) februarie, pag. 1—2. — 245.
- Gogol, N. V. Suflete moarte.* — 118, 310.
- Goncearov, I. A. Oblomov.* — 50, 100.
- [*Gringmut, V. A.*] *„Problema agrară“.* — „Moskovskie Vedomosti“, 1906, nr. 42 din 15 (28) februarie, pag. 1. Sub titlul general : Moscova, 14 februarie. — 245.
- Groman, V. G. Cu privire la programul agrar al social-democrației din Rusia.* — „Pravda“, Moscova, 1905, decembrie, pag. 243—260. — 242.
- Herwegh, G. Adăpost și muncă.* — 2, 393.
- Hodski, L. Care trebuie să fie atitudinea față de alegerile pentru Duma de stat ?* — „Narodnoe Hozeistvo“, Petersburg, 1905, nr. 10 din 25 decembrie (7 ianuarie 1906), pag. 3. — 153.

- Hotărârile congreselor Uniunii țărănești (ale Congresului de constituire din 31 iulie—1 august și ale Congresului din 6—10 noiembrie 1905).* Editat de Biroul regional din nord pentru sprijinirea uniunii țărănești (din Petersburg). Petersburg, tip. Klobukov, 1905, 16 pag. (Uniunea țărănească din Rusia). — 80, 95, 246.
- Hotărârile Congresului al II-lea [al partidului constituțional-democrat], din 5—11 ianuarie 1906 și programul lui.* Petersburg, 1906, 32 pag. — 280—281.
- Hotărârile și rezoluțiile Congresului de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* [Foaie volantă], [Petersburg], tip. Comitetului Central, [1906], 4 pag. (P.M.S.D.R.). — 387.
- Hotărârile și rezoluțiile Congresului [al IV-lea (de unificare)] [al P.M.S.D.R.].* — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 413—420, în secțiunea : Anexa II. — 387, 389, 390.
- Inviolabilitatea proprietății.* — „Moskovskie Vedomosti“, 1906, nr. 19 din 22 ianuarie (4 februarie), pag. 2. Sub titlul general : Moscova, 21 ianuarie. — 246.
- „Iskra“ (veche, leninistă), [Leipzig—München—Londra—Geneva]. — 35, 237, 337.
- „Iskra“ (nouă, menșevică), [Geneva]. — 7, 13, 16—17, 18, 266.
- * „Iskra“, [München], 1901, nr. 3 din aprilie, pag. 1—2. — 237.
— [Londra], 1902, nr. 21 din 1 iunie, pag. 1—2. — 237, 239.
— 1902, nr. 24 din 1 septembrie, pag. 1. — 337.
- *— 1902, nr. 26 din 15 octombrie, pag. 1. — 337.
- *— 1903, nr. 37 din 1 aprilie, pag. 2—3. — 337.
— [Geneva], 1905, nr. 105 din 15 iulie, pag. 2—3. — 82, 89—90.
— 1905, nr. 111 din 24 septembrie, pag. 6. — 8.
— 1905, nr. 112 din 8 octombrie, pag. 4. — 16, 17.
- Izgoev, A. S. „Dictatura proletariatului“.* — „Polearnaia Zvezda“, Petersburg, 1906, nr. 10 din 18 februarie, pag. 715—724. — 280.
- „Izvestiia Sovietului de Deputați ai Muncitorilor“, Petersburg. — 72, 97.
— 1905, nr. 3 din 20 octombrie, pag. 1. — 72, 73.

- În apărarea prigonitului.* — „Bez Zaglavii“, Petersburg, 1906, nr. 10 din 26 martie, pag. 386—394. Semnat : B-sov. — 314—315.
- În presă și în societate.* — „Rusi“, Petersburg, 1905, nr. 27 din 22 noiembrie (5 decembrie), pag. 3. — 120.
- Însemnătatea alegerilor din capitală.* — „Novoe Vreeme“, Petersburg, 1906, nr. 10783 din 22 martie (4 aprilie), pag. 3. — 276.
- În sferile birocratice.* — „Nașa Jizn“, Petersburg, 1906, nr. 399 din 21 martie (3 aprilie), pag. 2. Semnat : L. L. — 290—291.
- John* — vezi Maslov, P. P.
- Kailenski. Cu privire la reforma agrară.* — „Slovo“, Petersburg, 1906, nr. 383 din 14 (27) februarie, pag. 1—2. — 245.
- [Karpinski, V. A.] *Kalinin, V. Congresul țărănesc.* — „Proletarii“, Geneva, 1905, nr. 25 din 16 (3) noiembrie, pag. 2—3. — 79—80.
- [Katkov, M. N.] *Moscova, 5 martie.* — „Moskovskie Vedomosti“, 1881, nr. 65 din 6 martie, pag. 2—3. — 293—294.
- Kaufman, A. De unde să luăm pământ ?* — „Polearnaia Zvezda“, Petersburg, 1906, nr. 10 din 18 februarie, pag. 687—705. — 281.
- Kautsky, K. Problema agrară în Rusia*¹. — 206.
- *Nu mai există social-democrație!* Răspuns asociației centrale a fabricanților germani. Editat în Germania în baza unei hotărâri a Comitetului Central al Partidului social-democrat din Germania. Traducere din limba germană de M. Lapin și D. Leșcenko sub îngrijirea lui D. Leșcenko. Cu o prefață scrisă de N. Lenin. Petersburg, „Utro“, [1906]. 96 pag. — 342, 343.
- *Perspectivile mișcării de eliberare din Rusia.* (Traducere din limba germană de Țiporin). [Petersburg], „Tribuna“, [1906]. 7 pag. — 206, 381.
- Krîlov, I. A. Lebăda, Știuca și Racul.* — 285.
- *Curiosul.* — 238.
- Kuskova, E. P. B. Struve și muncitorii.* — „Bez Zaglavii“, Petersburg, 1906, nr. 10 din 26 martie, pag. 405—413, la rubrica : Spicuri din presă. — 335.
- Lenin, V. I. Atitudinea față de partidele burgheze.* [Proiect de rezoluție pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie,

¹ Intrucit în 1906 existau mai multe ediții ale traducerii acestui articol, nu este cu putință să se stabilească la ce ediție se referă V. I. Lenin.

- pag. 7—8. Sub titlul general : Proiecte de rezoluții. Pentru Congresul de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — 373.
- *Boicotarea Dumei lui Bulîghin și insurecția.* — „Proletarii“, Geneva, 1905, nr. 12 din 16 (3) august, pag. 1. — 7.
- *Burghezie sătulă și burghezie care jinduiește.* — „Proletarii“, Geneva, 1905, nr. 20 din 10 octombrie (27 septembrie), pag. 2—3. — 11.
- *Către sărăcimea satelor.* Explicație pentru țărani : ce vor social-democrații. Cu o anexă cuprinzând proiectul de program al P.M.S.D.R. Editat de Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse. Geneva, tip. Ligii, 1903. 92 pag. (P.M.S.D.R.). Autor : N. Lenin. — 239.
- *Ce-i de făcut ?* Problemele acute ale mișcării noastre. Stuttgart, Dietz, 1902. VII, 144 pag. Pe coperta exterioară și pe cea interioară figurează numele autorului : N. Lenin. — 60.
- *[Coraport la problema atitudinii față de Duma de stat, prezentat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.].* — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 237—240. — 375.
- *[Cuvîntare cu privire la relațiile dintre muncitori și intelectuali în cadrul organizațiilor social-democrate, rostită la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. în ziua de 20 aprilie (3 mai) 1905].* — În : Congresul al III-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, 1905, pag. 234—235. (P.M.S.D.R.). — 88.
- *[Cuvîntare în problema insurecției armate, rostită la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.].* — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 325—326. — 384.
- *Declarație prezentată în scris la a 21-a ședință a congresului.* [Congresul de unificare al P.M.S.D.R. 10 (23) aprilie — 25 aprilie (8 mai) 1906]. — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 305. — 380.
- *D-l Struve demascat de colaboratorul său.* — „Iskra“ [Londra], 1903, nr. 37 din 1 aprilie, pag. 2—3. — 337.
- *Doouă tactici ale social-democrației în revoluția democratică.* Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Geneva, tip. partidului, 1905. VIII. 108 pag. (P.M.S.D.R.). Autor : N. Lenin. — 13.

- *— *Duma de stat și tactica social-democrată.* — În : Duma de stat și social-democrația. [Petersburg, „Proletarskoe Delo“], 1906, pag. 1—8. Semnat : N. Lenin. — 271.
- *Greva politică generală din Rusia.* — „Proletarii“, Geneva, 1905, nr. 23 din 31 (18) octombrie, pag. 1—2. — 5, 28, 71.
- [*Hotărîrea din 14 (27) noiembrie 1905 a Comitetului Executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg cu privire la măsurile de luptă împotriva lock-outului.*] — „Novaia Jizn“, Petersburg, 1905, nr. 13 din 15 noiembrie, pag. 2. Sub titlul general : Ședința Comitetului Executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor. 14 noiembrie 1905. — 105, 106.
- *Insurecția armată.* [Proiect de rezoluție pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 6—7. Sub titlul general : Proiecte de rezoluții. Pentru Congresul de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — 380, 381.
- *Intervenții cu prilejul discutării punctelor 7 și 8 din proiectul de rezoluție fcu privire la tactica boicotului.* Conferința orășenească a organizației Petersburg a P.M.S.D.R. (II). Sfârșitul lunii februarie — începutul lunii martie 1906]. — Manuscris¹. — 190, 192.
- *Lupta politică și politicianismul.* — „Iskra“, [Londra], 1902, nr. 26 din 15 octombrie, pag. 1. — 337.
- *Noul proiect de lege cu privire la greve.* — „Iskra“, [Londra], 1902, nr. 24 din 1 septembrie, pag. 1. — 337.
- *— *Partidul muncitoresc și țărănimea.* — „Iskra“, [München], 1901, nr. 3 din aprilie, pag. 1—2. — 237.
- *Partidul socialist și revoluționarismul fără partid.* — „Novaia Jizn“, Petersburg, 1905, nr. 22 din 26 noiembrie, pag. 1 ; nr. 27 din 2 decembrie, pag. 1—2. Semnat : N. Lenin. — 317, 325.
- *Partidul muncitoresc și sarcinile lui în actuala situație.* — „Molodaia Rossiia“, [Petersburg], 1906, nr. 1 din 4 ianuarie, pag. 3—4. Semnat : N. Lenin. — 168—169.
- *Planurile ministrului-clovn.* — „Proletarii“, Geneva, 1905, nr. 23 din 31 (18) octombrie, pag. 3, la rubrica : Din viața socială. — 48.
- [*Platforma tactică pentru Congresul de unificare al P.M.S.D.R.* Proiect de rezoluții pentru Congresul de unificare al P.M.S.D.R.]. — „Partiinîe Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 5—9. — 212, 303, 356, 373, 381.

¹ Publicat pentru prima oară în revista „Proletarskaja Revoliuția“, Moscova, 1931, nr. 1, pag. 138—141.

- *Prigonitorii zemstvelor și Hanibaliu liberalismului.* — „Zarea“ Stuttgart, 1901, nr. 2—3 din decembrie, pag. 60—100. Semnat: T. P. — 337.
- *Prima victorie a revoluției.* — „Proletarii“, Geneva, 1905, nr. 24 din 7 noiembrie (25 octombrie), pag. 1. — 55, 71.
- *Primele rezultate ale grupării politice.* — „Proletarii“, Geneva, 1905, nr. 23 din 31 (18) octombrie, pag. 1—2. — 16.
- *Programul agrar al social-democrației ruse.* — „Zarea“, Stuttgart, 1902, nr. 4 din august, pag. 152—183. Semnat: N. Lenin. — 239, 250.
- *Proiect de rezoluție cu privire la Duma de stat prezentat la Congresul de unificare* — vezi Lenin, V. I. Rezoluția majorității cu privire la Duma de stat.
- *Proletariatul și țărănimea.* — „Vpered“, Geneva, 1905, nr. 11 din 23 (10) martie, pag. 1. — 240.
- *Raport cu privire la problema agrară prezentat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.*¹ — 355.
- *Răspuns la critica proiectului nostru de program.* — În: [Maslov, P. P.] X. Despre programul agrar. [Lenin, V. I.] Lenin, N. Răspuns la critica proiectului nostru de program. Editat de Liga social-democrației revoluționare ruse. Geneva, tip. Ligii, 1903, pag. 26—42. (P.M.S.D.R.). Semnat: N. Lenin. — 238—239, 245, 247, 248, 259.
- *Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc.* Nr. 1, Petersburg, „Nașa Mîsl“, 1906. 31 pag. — 239, 245, 247, 259.
- *[Rezoluția în problema agrară a Conferinței de la Tammerfors a „majorității“].* — „Molva“, Petersburg, 1905, nr. 23 din 31 decembrie (13 ianuarie 1906), pag. 4, în articolul: Problema agrară și social-democrația, la rubrica: Întruniri. — 240, 241.
- *[Rezoluția în problema agrară a Conferinței de la Tammerfors a „majorității“].* — „Nașa Jizn“ („Narodnoe Hozeaistvo“), Petersburg, 1906, nr. 16 din 3 (16) ianuarie, pag. 3—4, în articolul: Din viața Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, la rubrica: Cronica mișcării muncitorești și sindicale. — 240, 241.
- *[Rezoluția în problema agrară a Conferinței de la Tammerfors a „majorității“].* — „Pravda“, Moscova, 1906, nr. 2 din ianuarie, pag. 74—75, în articolul: [Volski, N. V.] Valentinov, N. Problema agrară și partidul muncitoresc. — 240, 241.
- *Rezoluția majorității cu privire la Duma de stat.* — „Volna“, Petersburg, 1906, nr. 12 din 9 mai, pag. 3 la rubrica: Din viața partidelor politice. — 369.

¹ Textul raportului nu s-a păstrat.

- *Rezoluția organizației Petersburg a P.M.S.D.R. cu privire la tactica boicotului.* [Foaie volantă]. Editat de Comitetul unificat din Petersburg al P.M.S.D.R. [Petersburg], tip. Comitetului Central unificat, [martie 1906]. 2 pag. (P.M.S.D.R.). — 184, 188, 190, 192, 194.
- *Rezoluție cu privire la insurecția armată* [adoptată la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R.]. — În: Congresul al III-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, 1905, pag. XVII—XVIII. (P.M.S.D.R.). — 306.
- *Sarcinile social-democraților ruși.* Cu o prefață de P. Akselrod. Editat de P.M.S.D.R. Geneva, tip. „Uniunii social-democraților ruși”, 1898. 32 pag. Numele autorului nu este indicat. — 236.
- *Trebuie să boicotăm Duma de stat?* [Dan, F.] De ce sîntem împotriva boicotării alegerilor? [Foaie volantă]. Editat de Comitetul Central unificat. Fără indicarea locului apariției, tip. Comitetului Central unificat, [ianuarie 1906]. 1 pag. — 269.
- *Ultimul cuvînt al tacticii iskeriste sau farsa alegerilor ca un nou mobil al insurecției.* — „Proletarii”, Geneva, 1905, nr. 21 din 17 (4) octombrie, pag. 2—5. — 8.
- Manifest.* 17 (30) octombrie 1905. — „Buletinul oficial”, Petersburg, nr. 222 din 18 (31) octombrie, pag. 1. — 27, 30, 31, 36, 37, 52—53, 71—74, 78, 107, 121, 123, 144, 165—166, 197, 353.
- Manifest.* — „Novaia Jizn”, Petersburg, 1905, nr. 27 din 2 decembrie, pag. 1. — 163.
- Manifest [cu privire la instituirea Dumei de stat].* 6 (19) august 1905. — „Buletinul oficial”, Petersburg, 1905, nr. 169 din 6 (19) august, pag. 1. — 8—9, 160, 161, 198.
- Manifest [cu privire la modificarea regulamentului de funcționare a Dumei de stat și a Consiliului de stat].* 20 februarie (5 martie) 1906. — „Buletinul oficial”, Petersburg, 1906, nr. 41 din 21 februarie (6 martie), pag. 1. — 199.
- Manifest [și normele fundamentale pentru întocmirea, examinarea și promulgarea legilor Imperiului rus, inclusiv Marele ducat al Finlandei].* 3 (15) februarie 1899. — „Buletinul oficial”, Petersburg, 1899, nr. 28 din 5 (17) februarie, pag. 1. — 76.
- [Martov, L.] *[Rezoluție cu privire la alegerile pentru Duma de stat, prezentată la Conferința orășenească a organizației Petersburg a P.M.S.D.R. (II). Sfîrșitul lunii februarie — începutul lunii martie 1906]*¹. — 187.

¹ Rezoluția nu s-a păstrat.

Marxiștii ortodocși și problema țărănească. — „Revoluționnaia Rōssiia“ [Geneva], 1905, nr. 75 din 15 septembrie, pag. 1—3. — 41, 42—44.

Marx, K. Burghesia și contrarevoluția. II — vezi Marx, K. Köln 11. Dezbr.

— *Dezvăluiri asupra procesului comuniștilor de la Colonia.* Cu o prefață de F. Engels și documente. Traducere din limba germană. Petersburg, „Molot“, 1906. 125 pag. — 203—204, 212.

— *Postfață* [la cartea „Dezvăluiri asupra procesului comuniștilor de la Colonia“]. — În : Marx, K. Dezvăluiri asupra procesului comuniștilor de la Colonia. Cu o prefață de F. Engels și documente. Traducere din limba germană. Petersburg, „Molot“, 1906, pag. 102—105. — 204.

Marx, K. și Engels, F. Adresa Organului Central către Liga comuniștilor. Iunie 1850. Organul Central către Ligă. — În : Marx, K. Dezvăluiri asupra procesului comuniștilor de la Colonia. Cu o prefață de F. Engels și documente. Traducere din limba germană. Petersburg, „Molot“, 1906, pag. 117—120, în secțiunea IX. Anexă. — 203, 212.

— *Adresa Organului Central către Liga comuniștilor, martie 1850.* Organul Central către Ligă. — În : Marx, K. Dezvăluiri asupra procesului comuniștilor de la Colonia. Cu o prefață de F. Engels și documente. Traducere din limba germană. Petersburg, „Molot“, 1906, pag. 105—117, în secțiunea IX. Anexă. — 203—204.

Maslov, P. P. Critica programelor agrare și un proiect de program. Moscova, „Kolokol“, 1905. 43 pag. (Prima bibliotecă nr. 31). — 240—241, 242, 247—250, 251—256, 259—260.

— *Despre programul agrar.* [Lenin, V. I.] Lenin, N. Răspuns la critica proiectului nostru de program. Editat de Liga social-democrației revoluționare ruse. Geneva, tip. Ligii, 1903, 42 pag. (P.M.S.D.R.). — 238—239, 240, 242, 244, 247, 259.

— *Despre programul agrar.* — În : [Maslov, P. P.] X. Despre programul agrar. [Lenin, V. I.] Lenin, N. Răspuns la critica proiectului nostru de program. Editat de Liga social-democrației revoluționare ruse. Geneva, tip. Ligii, 1903, pag. 1—25. (P.M.S.D.R.). — 238, 240, 242, 246, 259.

— *[Proiect de program agrar].* — „Partiinie Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 12. Sub titlul general : Proiect agrar pentru apropiatul congres. — 351—352, 357—358.

Materiale pentru elaborarea programului partidului. Fascicula a II-a. N. Reazanov. Proiectul de program propus de „Iskra“ și sarcinile social-democraților ruși. Editat de grupul „Borba“. Geneva, 1903. 302 pag. (P.M.S.D.R.). — 238.

Materiale pentru elaborarea programului partidului. Fascicula a III-a. Programul nostru. Proiectul de program al grupului „Borba” însoțit de comentarii. Editat de grupul „Borba”. Geneva, 1903. 52 pag. (P.M.S.D.R.). — 238.

[*Miliukov, P.*] *Elementele conflictului.* — „*Revi*”, Petersburg, 1906, nr. 30 din 24 martie (6 aprilie), pag. 1—2. — 288, 292, 327.
— Petersburg, 29 martie. — „*Revi*”, Petersburg, 1906, nr. 34 din 29 martie (11 aprilie), pag. 1. — 372.

„*Mr Bojii*”, Petersburg, 1906, nr. 1 din ianuarie, pag. 63—81. — 241, 242, 243.

Mișcarea muncitorească britanică și congresul trade-unionurilor. (Traducere din limba germană). Londra, 10 septembrie. — „*Proletarii*”, Geneva, 1905, nr. 23 din 31 (18) octombrie, pag. 7, la rubrica : Cronica externă. — 26.

„*Molodaia Rossiia*”, Petersburg, 1906, nr. 1 din 4 ianuarie, pag. 3—4. — 168—169.

„*Molva*”, Petersburg. — 295.

— 1905, nr. 2 din 6 (19) decembrie, pag. 3. — 163.

— 1905, nr. 23 din 31 decembrie (13 ianuarie), pag. 4. — 240, 241.

— 1906, nr. 18 din 22 martie (4 aprilie), pag. 1—2, 3. — 276, 277, 288—290, 291, 295—296, 327.

— 1906, nr. 19 din 23 martie (5 aprilie), pag. 2. — 276.

[*Momentul actual*]. Culegere. Moscova, tip. Poplavski, 1906. [291] pag. — 240, 241, 242, 265.

[*Morozov, M. V.*] *Muratov* și [*Lapin, A. F.*] *Trofimov.* [*Amendament cu privire la fracțiunea parlamentară social-democrată, prezentat la ședința a 21-a a Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.*]. — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 299. — 376.

„*Moskovskie Vedomosti*”. — 11, 245, 297, 314.

— 1881, nr. 65 din 6 martie, pag. 2—3. — 292—293.

— 1906, nr. 18 din 21 ianuarie (3 februarie), pag. 2. — 246.

— 1906, nr. 19 din 22 ianuarie (4 februarie), pag. 2. — 246.

— 1906, nr. 41 din 14 (27) februarie, pag. 4. — 246.

— 1906, nr. 42 din 15 (28) februarie, pag. 1. — 246.

Muncitor. Muncitorii și intelectualii în organizațiile noastre. Cu o prefață de P. Akselrod. Editat de P.M.S.D.R. Geneva, tip. partidului, 1904. 56 pag. (P.M.S.D.R.). — 82.

Muncitorii despre sciziunea din partid. Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Geneva, tip. partidului, 1905. VIII, 9, IV pag. (P.M.S.D.R.). — 82, 89—90.

Muratov — vezi Morozov, M. V.

Nabokov, V. Victoria de la Petersburg. — „Vestnik Partii Narodnoi Svobodî“, Petersburg, 1906, nr. 5 din 28 martie, coloanele 273—276. — 276.

„Nacealo“, Petersburg. — 316—317, 323.

[*Nakoreakov, N. N.*] *Stodolin. [Amendament cu privire la componența fracțiunii parlamentare, prezentat la ședința a 21-a a Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]*. — În: Proce-sele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 301. — 377, 378, 388.

„*Narodnaia Svoboda*“, Petersburg. — 287.

— 1905, nr. 5 (9144) din 20 decembrie (2 ianuarie 1906), pag. 1. — 164—165, 287.

„*Narodnoe Hozeaistvo*“, Petersburg, 1905, nr. 10 din 25 decembrie (7 ianuarie 1906), pag. 3. — 153.

„*Naša Jizn*“, Petersburg. — 133, 277, 288, 303, 317.

— 1905, nr. 336 din 17 (30) noiembrie, pag. 2. — 113.

— 1905, nr. 338 din 19 noiembrie (2 decembrie), pag. 1. — 117—118.

— 1906, nr. 16 din 3 (16) ianuarie, pag. 3—4. — 240, 241.

— 1906, nr. 399 din 21 martie (3 aprilie), pag. 1—2. — 291—292, 335.

— 1906, nr. 401 din 23 martie (5 aprilie), pag. 1, 3, 4. — 266, 277, 303—310, 312—316, 323, 324—332, 335, 337, 352.

— 1906, nr. 405 din 28 martie (10 aprilie), pag. 2—3. — 272, 335.

— 1906, nr. 406 din 29 martie (11 aprilie), pag. 1—2. — 372.

— 1906, nr. 408 din 31 martie (13 aprilie), pag. 1. — 288.

Nekrasov, N. A. Scenă din comedia lirică „Vinătoarea de urși“. — 292.

Nikolai—on — vezi Danielson, N. F.

- „*Novaia Jizn*“, Petersburg. — 52, 83, 316, 323, 325.
 — 1905, nr. 1 din 27 octombrie — nr. 5 din 1 noiembrie. — 59.
 — 1905, nr. 1 din 27 octombrie. Supliment la nr. 1 al ziarului „*Novaia Jizn*“, pag. 1. — 52.
 — 1905, nr. 4 din 30 octombrie, pag. 3. — 62.
 — 1905, nr. 5 din 1 noiembrie, pag. 1. — 59.
 — 1905, nr. 9 din 10 noiembrie, pag. 2. — 82, 85—86.
 — 1905, nr. 13 din 15 noiembrie, pag. 2, 3. — 105, 106, 108—109.
 — 1905, nr. 21 din 25 noiembrie, pag. 2. — 124, 125, 126.
 — 1905, nr. 22 din 26 noiembrie, pag. 1. — 316, 325.
 — 1905, nr. 27 din 2 decembrie, pag. 1—2. — 163.

„*Novoe Vreamea*“, Petersburg. — 11, 48, 55, 146, 322.

- 1905, nr. 10 608 din 13 (26) septembrie, pag. 3. — 11.
 — 1905, nr. 10 639 din 23 octombrie (5 noiembrie), pag. 5—6. — 76.
 — 1906, nr. 10 783 din 22 martie (4 aprilie), pag. 3. — 276.
 — 1906, nr. 10 784 din 23 martie (5 aprilie), pag. 3. — 276.

O caracterizare a lui Z. S. Mișin, deputat în Duma de stat. — „*Russkoe Gosudarstvo*“, Petersburg, 1906, nr. 48 din 28 martie (10 aprilie), pag. 1, la rubrica : Alegerile. — 359—360.

Ordinea de zi [a Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 3. — 350.

„*Osvobojdenie*“, Stuttgart — Paris. — 13, 17, 18, 50, 133, 305—306, 328, 331, 337.

- Paris, 1905, nr. 74 din 26 (13) iulie, pag. 398—402. — 331.

Partidele politice. — „*Tovarișci*“, Petersburg, 1906, nr. 1 din 15 (28) martie, pag. 2. Semnat : A. R. — 336.

„*Partiinie Izvestiia*“, [Petersburg]. — 373.

- 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 5—9, 9—11, 12. — 213, 303, 335, 339, 340, 351—352, 356, 357, 358, 363, 373, 380—381, 382.

- Parvus. [Prefață la cartea: *Troțki, N. Înainte de 9 ianuarie*]. — În: [Troțki, L. D.]. Înainte de 9 ianuarie. Cu o prefață de Parvus. Geneva, tip. partidului, 1905, pag. I—XIV. (P.M.S.D.R.). Autor: N. Troțki. — 212, 325, 340.
- Petersburg, 31 martie. — „Nașa Jizn“, Petersburg, 1906, nr. 408 din 31 martie (13 aprilie), pag. 1. — 289.
- Plehanov, G. V. *Despre alegerile pentru Dumă*. (Răspuns tovarășului S.). — „Dnevnik Soțial-Demokrata“, Geneva, 1906, nr. 5 din martie, pag. 32—39. — 266—271, 295, 298, 365.
- *Despre sarcinile socialiștilor în lupta împotriva foametei din Rusia*. (Scrisori către tovarășii tineri). Geneva, tip. „Soțial-Demokrat“, 1892. 89 pag. (Biblioteca socialismului contemporan. Nr. 10). — 242.
- *Divergențele noastre*. Geneva, tip. grupului „Eliberarea muncii“, 1884. XXIV, 322 pag. (Biblioteca socialismului contemporan. Partea a III-a). — 41.
- *În legătură cu problema agrară în Rusia*. — „Dnevnik Soțial-Demokrata“, Geneva, 1906, nr. 5 din martie, pag. 1—20. — 240, 242, 246.
- *Încă o dată despre situația noastră*. (Scrisoare către tovarășul X). — „Dnevnik Soțial-Demokrata“, Geneva, 1905, nr. 4 din decembrie, pag. 1—12. — 169—172, 206—208, 268, 331, 381.
- *Programul grupului social-democrat „Eliberarea muncii“*. Geneva tip. grupului „Eliberarea muncii“, 1884. 10 pag. — 92, 235—236.
- *Proiect de program al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia*. — „Zarea“, Stuttgart, 1902, nr. 4 din august, pag. 11—39, în secțiunea A. — 242, 245, 246.
- *Rusia în ruină*. (Extras din nr. 4 al revistei „Soțial-Demokrat“). Geneva, tip. „Soțial-Demokrat“, 1892. 37 pag. — 236.
- *Rusia în ruină*. — „Soțial-Demokrat“, Geneva, 1892, nr. 4, pag. 65—101. — 236.
- *Situația noastră*. — „Dnevnik Soțial-Demokrata“, Geneva, 1905, nr. 3 din noiembrie, pag. 1—23. — 169.
- „Polearnaia Zvezda“, Petersburg. — 310, 318, 329.
- 1905, nr. 1 din 15 decembrie, pag. 15—17, 86—89. — 321, 337.
- 1905, nr. 2 din 22 decembrie, pag. 146—155. — 310.
- 1905, nr. 3 din 30 decembrie, pag. 223—228. — 279, 321, 337.
- 1906, nr. 6 din 19 ianuarie, pag. 379—382. — 321, 337.
- 1906, nr. 10 din 18 februarie, pag. 687—705, 715—724, 733—737. — 279, 280, 283.

[Portugalov, V.] *Imputerniciții muncitorilor și partidul muncitoresc.* — „Nașa Jizn“, Petersburg, 1906, nr. 399 din 21 martie (3 aprilie), pag. 1. Semnat : V. P. — 335.

— *În afara „majorității“ și a „minorității“.* — „Nașa Jizn“, Petersburg, 1906, nr. 405 din 28 martie (10 aprilie), pag. 2. Semnat : V. P. — 335.

Poziția noastră în problema insurecției armate. Scrisoare către redactorul revistei „Osvobojdenie“. — „Osvobojdenie“, Paris, 1905, nr. 74 din 26 (18) iulie, pag. 398—402. Semnat : Un osvobojenist. — 331.

„Pravda“, Moscova, 1905, decembrie, pag. 243—260. — 242.

— 1906, nr. II din ianuarie, pag. 74—75. — 240, 241.

„Pravo“, Petersburg, 1906, nr. 2 din 15 ianuarie, coloanele 90—99. — 172.

Prima Conferință generală a activiștilor de partid din Rusia. Supliment special la nr. 100 al ziarului „Iskra“. Geneva, tip. partidului, 1905. 31 pag. (P.M.S.D.R.). — 13—14, 18, 89, 93, 170, 172, 240.

Prima impresie. — „Nașa Jizn“, Petersburg, 1906, nr. 401 din 23 martie (5 aprilie), pag. 3. Semnat : I. L. — 277.

Principalele rezoluții adoptate la Congresul al II-lea al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — În : Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului. [1904], pag. 12—18. (P.M.S.D.R.). — 83.

Principalele rezoluții [adoptate la Congresul al III-lea al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia]. — În : Congresul al III-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, 1905, pag. XVI—XXVII. (P.M.S.D.R.). — 83, 306.

Procesele-verbale ale Conferinței orășenești a organizației Petersburg a P.M.S.D.R. 11 (24) februarie 1906. Manuscris¹. — 179, 180, 181, 182, 183.

Procesele-verbale ale Conferinței orășenești a organizației Petersburg

¹ Publicate pentru prima oară în revista „Proletarskaia Revoluția“, Moscova, 1930, nr. 12, pag. 158—185.

a P.M.S.D.R. (II). Sfârșitul lunii februarie — începutul lunii martie 1906. Manuscris¹. — 187, 188, 190, 191, 193.

Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907. VI, 420 pag. — 348, 349, 350, 351, 352, 353—354, 355, 356, 358, 359, 362, 364—370, 371—378, 379, 380, 381—382, 384, 385, 387, 388, 389, 390.

Procesul-verbal al Congresului de constituire a Uniunii țărănești din Rusia. Petersburg, tip. Fridberg, 1905. 48 pag. — 246.

Programul agrar [adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În foaia volantă: Hotărârile și rezoluțiile Congresului de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. [Petersburg], tip. Comitetului Central, [1906], pag. 1 (P.M.S.D.R.). — 387.

Programul partidului constituțional-democrat, elaborat la congresul de constituire al partidului. 12—18 octombrie 1905. Fără indicarea locului apariției, [1905]. 1 pag. — 279, 280.

Programul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, adoptat la Congresul al II-lea al partidului. — În: Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, [1904], pag. 1—6 (P.M.S.D.R.). — 61, 83, 91, 140—143, 235—244, 248, 294, 360.

Programul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, adoptat la Congresul al II-lea al partidului. — „Novaia Jizn“, Petersburg, 1905, nr. 1 din 27 octombrie. Supliment la nr. 1 al ziarului „Novaia Jizn“, pag. 1. — 53.

Programul și statutul de organizare a partidului socialiștilor-revoluționari, adoptat la primul congres al partidului. Editat de Comitetul Central al partidului socialiștilor-revoluționari. Fără indicarea locului apariției, tip. partidului socialiștilor-revoluționari, 1906. 32 pag. — 114.

Proiect de program al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. (Elaborat de redacția ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“). — „Iskra“, [Londra], 1902, nr. 21 din 1 iunie, pag. 1—2. — 237, 239.

Proiect de program elaborat de grupul „Borba“. — În: Materiale pentru elaborarea programului partidului. Fascicula a III-a. Pro-

¹ Publicate pentru prima oară în revista „Proletarskaia Revoliuția“, Moscova, 1931, nr. 1, pag. 130—147.

- gramul nostru. Proiectul de program al grupului „Borba” însoțit de comentarii. Editat de grupul „Borba”. Geneva, 1903, pag. 3—9. (P.M.S.D.R.). — 238.
- Proiect de rezoluții pentru apropiatul congres, elaborat de un grup de „menșevici” cu participarea redactorilor ziarului „Iskra”.* — „Partiinie Izvestiia”, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 9—11. — 303, 335, 339, 356, 364, 382.
- [Proiectul condițiilor de unificare a Bundului cu P.M.S.D.R., adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.].* — În: Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 362—363. — 384, 385.
- [Proiectul condițiilor de unificare a P.M.S.D.L. cu P.M.S.D.R., adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.].* — Ibidem., pag. 353—354. — 385.
- „Proletarii”, Geneva. — 13, 16—17, 27, 98, 213, 217.
- 1905, nr. 12 din 16 (3) august — nr. 23 din 31 (18) octombrie. — 7.
- 1905, nr. 12 din 16 (3) august, pag. 1. — 7.
- 1905, nr. 20 din 10 octombrie (27 septembrie), pag. 2—3. — 11.
- 1905, nr. 21 din 17 (4) octombrie, pag. 2—5. — 8.
- 1905, nr. 22 din 24 (11) octombrie, pag. 1. — 7—8, 16, 17.
- 1905, nr. 23 din 31 (18) octombrie, pag. 1—2, 3, 7. — 5, 16, 26, 28, 48, 71.
- 1905, nr. 24 din 7 noiembrie (25 octombrie), pag. 1. — 55, 71.
- 1905, nr. 25 din 16 (3) noiembrie, pag. 2—3. — 79—80.
- Pușkin, A. S. Povestea țarului Saltan.* — 73, 323.
- R. B. Lupta de clasă și organizația de clasă.* — „Nașa Jizn”, Petersburg, 1905, nr. 336 din 17 (30) noiembrie, pag. 2. — 113.
- „Raboceaia Misl” [Petersburg — Berlin — Varșovia — Geneva]. — 14.
- Radin, B. Despre organizare. II. Sovietul de deputați ai muncitorilor sau partidul?* — „Novaia Jizn”, Petersburg, 1905, nr. 5 din 1 noiembrie, pag. 1. — 59.
- [Raportul Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., prezentat la*

Conferința orășenească a organizației Petersburg a P.M.S.D.R. 11 (24) februarie 1906]. Manuscris¹. — 182.

Răsfoind ziare și reviste. — „*Novoe Vremea*“, Petersburg, 1905, nr. 10 608 din 13 (26) septembrie, pag. 3. — 11.

„*Reci*“, Petersburg, 1906, nr. 30 din 24 martie (6 aprilie), pag. 1—2, 5. — 272, 289, 292, 327.

— 1906, nr. 34 din 29 martie (11 aprilie), pag. 1. — 372.

[*Revendicările soldaților din unitățile militare din orașul Petersburg*]. — „*Novaia Jizn*“, Petersburg, 1905, nr. 13 din 15 noiembrie, pag. 3. Sub titlul general: *Din viața soldaților.* — 108—109.

Revoluția din Finlanda. — „*Novoe Vremea*“, Petersburg, 1905, nr. 10 639 din 23 octombrie (5 noiembrie), pag. 5—6. — 76.

„*Revoluționnaia Rossiia*“, [Geneva], 1905, nr. 75 din 15 septembrie, pag. 1—3. — 40, 43—45, 399, 400.

Rezoluția [Comitetului Executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor]. — „*Novaia Jizn*“, Petersburg, nr. 21 din 25 noiembrie, pag. 2, la rubrica: *Cronică.* — 124, 125, 126.

Rezoluția Conferinței de constituire a organizațiilor din sud cu privire la Duma de stat. — „*Iskra*“, [Geneva], 1905, nr. 111 din 24 septembrie, pag. 6. — 8.

Rezoluția Conferinței majorității. [Foaie volantă]. Fără indicarea locului de apariție, tip. C.C. al P.M.S.D.R., [decembrie 1905]. 2 pag. — 152, 159—160, 164.

[*Rezoluția raionului Ohta cu privire la alegerile pentru Duma de stat, prezentată la Conferința orășenească a organizației Petersburg a P.M.S.D.R. (II).* Sfârșitul lunii februarie — începutul lunii martie 1906]. Manuscris². — 193.

Rezoluție cu privire la atitudinea față de mișcarea țărănească. [Principalele rezoluții adoptate la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R.]. — În: *Congresul al III-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, 1905, pag. XX—XXI. — 93, 170, 172, 240.

¹ Publicat pentru prima oară în revista „*Proletarskaia Revoluția*“, Moscova, 1930, nr. 12, pag. 176—177.

² Publicat pentru prima oară în revista „*Proletarskaia Revoluția*“, Moscova, 1931, nr. 1, pag. 131.

- Rezoluție cu privire la insurecția armată. [Principalele rezoluții adoptate la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R.] — vezi Lenin, V. I. Rezoluție cu privire la insurecția armată.*
- Rezoluție cu privire la partea care s-a rupt de partid. [Principalele rezoluții adoptate la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul al III-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, 1905, pag. XXI—XXII. (P.M.S.D.R.). — 89.*
- Rezoluțiile adoptate de [prima] Conferință [generală a activiștilor de partid din Rusia]. — În : Prima Conferință generală a activiștilor de partid din Rusia. Supliment special la nr. 100 al ziarului „Iskra”. Geneva, tip. partidului, 1905, pag. 15—28 (P.M.S.D.R.). — 18.*
- [Rezultatele alegerilor din 26 martie (8 aprilie) 1906 pentru Duma de stat]. — „Nașa Jizn”, Petersburg, 1906, nr. 405 din 28 martie (10 aprilie), pag. 2—3, la rubrica : Știri din Moscova. — 272.*
- Roadele spiritului de cerc. — „Iskra”, [Geneva], 1905, nr. 112 din 8 octombrie, pag. 4. — 16, 17.*
- Rojkov, N. A. Proiect de program agrar social-democrat. — În : [Momentul actual]. Culegere. Moscova, tip. Poplavski, 1906, pag. 1—6. — 241, 242, 243.*
- „Rusi” („Molva”), Petersburg. — 122, 276, 289, 290, 327.*
- 1905, nr. 21 din 16 (29) noiembrie, pag. 1. — 107.
- 1905, nr. 26 din 21 noiembrie (4 decembrie), pag. 1—2. — 120, 121, 122, 123, 124.
- 1905, nr. 27 din 22 noiembrie (5 decembrie), pag. 2, 3. — 119—120.
- „Russkie Vedomosti”, Moscova. — 50.*
- 1906, nr. 1 din 1 ianuarie, pag. 3—5. — 314, 315.
- 1906, nr. 40 din 10 februarie, pag. 3. — 280, 282, 294, 307, 308, 309, 310.
- 1906, nr. 76 din 19 martie, pag. 4—5. — 274.
- „Russkoe Gosudarstvo”, Petersburg. — 372.*
- 1906, nr. 47 din 10 aprilie (28 martie), pag. 1. — 360—361.
- Saltikov-Șcedrin, M. E. Dincolo de hotare. — 254.*
- *Domnii Golovliov. — 278.*

- *Inmormântare.* — 9, 98.
- *Poșebonia de altădată.* — 255.
- *Refugiul „Mon repos“.* — 48.
- *Saltimbancii.* — 282.
- *Scrisori către mătușica.* — 255, 319.
- *Scrisori peștițe.* — 100, 268.
- *Semnele timpului.* — 50, 303.
- *Un an încheiat.* — 9, 98.
- *Vorbe leale.* — 303.

Sarcinile de clasă ale proletariatului în momentul actual al revoluției democratice. [Proiect de rezoluție a bolșevicilor pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.] — „Partiințe Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2 din 20 martie, pag. 6. Sub titlul general : Proiecte de rezoluții. Pentru Congresul de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — 363.

[*Scrisoarea membrilor partidului socialiștilor-revoluționari, delegați în Sovietul de deputați ai muncitorilor.* 27 octombrie 1905]. — „Novaia Jizn“, Petersburg, nr. 4 din 30 octombrie, pag. 3, la rubrica : Poșta redacției. — 63.

Scrisoarea „Unui muncitor dintre mulți alții“ — vezi Către toți tovarășii muncitori conștienți.

Sevastopol, 15—XI. — „Rusi“, Petersburg, 1905, nr. 21 din 16 (29) noiembrie, pag. 1, la rubrica : Telegramme. Sub titlul general : Situația la Sevastopol. — 107.

„*Severnii Golos*“, Petersburg. — 316.

Simbirski, N. Duma și social-democrației. — „Slovo“, Petersburg, 1906, nr. 429 din 1 (14) aprilie, pag. 6. — 265.

Skitaleț, S. „S-a lăsat liniștea în jur“. — 282—284, 285.

Skvorțov — Stepanov, I. I. Din depărtare. — În : [Momentul actual]. Culegere, Moscova, tip. Poplavski, 1906, pag. 1—23. Semnat : I. Stepanov. — 265.

„*Slovo*“, Petersburg. — 120, 172, 246, 265.

- 1906, nr. 364 din 25 ianuarie (7 februarie), pag. 6. — 172.
- 1906, nr. 382 din 12 (25) februarie, pag. 1—2. — 246.

- 1906, nr. 383 din 14 (27) februarie, pag. 1—2. — 246.
- 1906, nr. 429 din 1 (14) aprilie, pag. 6. — 265.
- „Soțial-Demokrat“, Geneva, 1892, nr. 4, pag. 65—101. — 236.
- Statutul partidului* [adoptat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R.].
— În: Congresul al III-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, 1905, pag. XXVIII—XXIX. (P.M.S.D.R.). — 81, 82.
- Stepanov* — vezi Skvorțov-Stepanov, I. I.
- Stodolin* — vezi Nakoreakov, N. N.
- [*Stolîpin, A. A.*] *St-n, A. Insemnări.* — „Novoe Vreame“, Petersburg, 1906, nr. 10 784 din 23 martie (5 aprilie), pag. 3. — 276.
- Struve, P. B. Două comitete de grevă.* — „Polearnaia Zvezda“, Petersburg, 1905, nr. 3 din 30 decembrie, pag. 223—228. — 280, 322, 337.
- *Două Rusii.* — „Polearnaia Zvezda“, Petersburg, 1906, nr. 6 din 19 ianuarie, pag. 379—382. — 322, 337.
- *Insemnările unui publicist.* Congresul Uniunii 17 octombrie și convocarea Dumei de stat. — „Polearnaia Zvezda“, Petersburg, 1906, nr. 10 din 18 februarie, pag. 733—737. — 284.
- *In ultimul moment.* — „Polearnaia Zvezda“, Petersburg, 1905, nr. 1 din 15 decembrie, pag. 86—89. — 322, 337.
- *Note critice cu privire la problema dezvoltării economice a Rusiei.* Partea I. Petersburg, tip. Skorohodov, 1894. X, 293 pag. — 329.
- *Revoluția.* — „Polearnaia Zvezda“, Petersburg, 1905, nr. 1 din 15 decembrie, pag. 5—17. — 322.
- „*Svoboda i Kultura*“, Petersburg. — 310.
- [*Suvorov, S. A.*] *Borisov. [Proiect de program agrar].* — În: Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 55—56. — 358—359.
- Știri din Petersburg.* [Discursul rostit de Nicolaie al II-lea în fața delegației de nobili din gubernia Vladimir]. — „Moskovskie Vedomosti“, 1906, nr. 41 din 14 (27) februarie, pag. 4. — 246.
- „*Tovarișci*“, Petersburg. — 336.

— 1906, nr. 1 din 15 (28) martie, pag. 2. — 336.

[Troțki, L. D.] *Înainte de 9 ianuarie*. Cu o prefață de Parvus. Geneva, tip. partidului, 1905. XIV, 64 pag. (P.M.S.D.R.). Autor: N. Troțki. — 212, 325, 340.

— *Petersburg, 20 octombrie*. — „Izvestiia Sovietului de deputați ai muncitorilor“, [Petersburg], 1905, nr. 3 din 20 octombrie, pag. 1. — 72, 73.

Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la modificările și completările la legea referitoare la alegerile pentru Duma de stat]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1905, nr. 268 din 13 (26) decembrie, pag. 1, la rubrica: Acte guvernamentale. — 159—160, 161, 162, 198, 367.

Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la regulamentul provizoriu referitor la îngrădirea libertății și la normele de alegere în Consiliul de stat și în Duma de stat]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 57 din 11 (24) martie, pag. 1 la rubrica: Acte guvernamentale. — 270.

Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la reorganizarea Consiliului de stat]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 41 din 21 februarie (6 martie), pag. 1—2. — 199.

Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la revizuirea normelor de funcționare a Dumei de stat]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 41 din 21 februarie (6 martie), pag. 2. — 199.

Un bilanț — „Molva“, Petersburg, 1906, nr. 18 din 22 martie (4 aprilie), pag. 1—2. — 289—290, 291, 295—296.

Un consiliu general al deputaților. — „Rusi“, Petersburg, 1905, nr. 26 din 21 noiembrie (4 decembrie), pag. 1—2. — 120, 121, 122, 123, 124.

V. V. — vezi Voronțov, V. P.

„*Vestnik Partii Narodnoi Svobodi*“, Petersburg, 1906, nr. 5 din 28 martie, coloanele 273—276. — 276.

Vodovozov, V. *Înfrîngerea guvernului*. — „Nașa Jizn“, Petersburg 1906, nr. 406 din 29 martie (11 aprilie), pag. 1—2. — 372.

- „*Volna*“, Petersburg, 1906, nr. 12 din 9 mai, pag. 3. — 369.
- *[Voronțov, V. P.] *V.V. Destinele capitalismului în Rusia*. Petersburg, tip. Stasiulevici, 1882, 312 pag. — 44.
- „*Vpered*“, Geneva. — 240.
— 1905, nr. 11 din 23 (10 martie), pag. 1. — 240.
- [Witte, S. I.] *Memoriu prezentat țarului de contele Witte, secretar de stat*. — „*Buletinul oficial*“, Petersburg, 1905, nr. 222 din 18 (31) octombrie, pag. 1. — 396.
- X — vezi Maslov, P. P.
- „*Zarea*“, Stuttgart. — 237, 337.
— 1901, nr. 2—3 din decembrie, pag. 60—100. — 337.
— 1902, nr. 4 din august, pag. 11—39; 152—183. — 239, 242, 245, 250.
-
- „*Berliner Reform*“, 1865, N. 53, 3. März, S. 2. — 326.
— N 67, 19. März. Beilage, S. 2. — 326.
- Bildung von Nationalgarden*. — „*Neue Freie Presse*“, Morgenblatt, Wien, 1905, N 14 801, 5. November, S. 5. — 76.
- Bürger, H. *Soziale Tatsachen und sozialdemokratische Lehren*. Ein Büchlein für denkende Menschen, besonders für denkende Arbeiter. Charlottenburg, Münch, 1902. 32. S. — 342.
- A constitution grandet*. Count Witte prime-minister. (From a correspondent). — „*The Times*“, London, 1905, N 37, 852, October 31, p. 5 Under the general title: Colonial and foreign intelligence. The crisis in Russia. — 27, 31, 396.
- „*The Daily Telegraph*“, London — Manchester. — 5.
- „*Deutsch-Französische Jahrbücher*“, Paris, 1844, Lfrg. 1—2, S. 71—85. — 138.
- Einberufung des finnländischen Landtages*. — „*Neue Freie Presse*“, Morgenblatt, Wien, 1905, N 14 801, 5. November, S. 5. — 76.

Eisenbahntattentat der verjagten Gendarmen. — „Neue Freie Presse“, Morgenblatt, Wien, 1905, N 14 801, 5. November, S. 5. — 76.

***Engels, F. Einleitung* [zur Arbeit von K. Marx „Die Klassenkämpfe in Frankreich 1848 bis 1850“]. — In: Marx, K. Die Klassenkämpfe in Frankreich 1848 bis 1850. Abdr. aus der „Neuen Rheinischen Zeitung“. Mit Einl. von F. Engels. Berlin, „Vorwärts“, 1895, S. 3—19. — 208.

**— *Internationales aus dem Volksstaat (1871—75)*. Berlin, Expedition des „Vorwärts“ Berliner Volksblatt, 1894. 72 S. — 140.

**— *Ludwig Feuerbach und der Ausgang der klassischen deutschen Philosophie*. Revidierter sonder. Abdr. aus der „Neuen Zeit“. Mit Anhang: Karl Marx über Feuerbach vom Jahre 1845. Stuttgart, Dietz, 1888. VII, 72 S. — 359.

**— *Marx und die „Neue Rheinische Zeitung“ 1848—49.* — „Der Sozialdemokrat“, Zürich, 1884, N 11, 13. März, S. 1—3. — 326.

**— *Notiz über das Erscheinen der preussischen Militärfrage und die deutsche Arbeiterpartei.* — „Berliner Reform“, 1865, N 53, 3. März. S. 2. — 326.

**— *Die preussische Militärfrage und die deutsche Arbeiterpartei.* Hamburg, Meissner, 1865. 56 S. — 326.

**— *Programm der blanquistischen Kommune-Flüchtlinge.* (Volksstaat, 1874, N 73). — In: Engels, F. Internationales aus dem Volksstaat (1871—75). Berlin, Expedition des „Vorwärts“ Berliner Volksblatt, 1894, S. 40—46. — 140.

„*Frankfurter Zeitung*“, Frankfurt am Main, 1905, 26 Oktober. — 393.

„*Hermann*“, London, 1865, 18. März. — 326.

[*In Kasan*]. (Telegramm der „Neuen Freien Presse“). Petersburg. — „Neue Freie Presse“, Abendblatt, Wien, 1905, N 14800, 4. November, S. 2. — 75.

[*In Twer*]. (Telegramm der „Neuen Freien Presse“). Petersburg. — „Neue Freie Presse“, Abendblatt, Wien, 1905, N 14800, 4. November, S. 2. — 75.

** Cu două asteriscuri sînt notate primele ediții ale lucrărilor, în cazurile cînd nu se poate stabili la ce ediție s-a referit V. I. Lenin.

„L'Indépendance Belge“, Bruxelles, 1905, 30 octobre. — 397.

„Journal de Genève“, 1905, 26 octobre. — 393, 394.

*— *Kautsky, K. Die Agrarfrage. Eine Übersicht über die Tendenzen der modernen Landwirtschaft und die Agrarpolitik der Sozialdemokratie.* Stuttgart, Dietz, 1899. VIII, 451 S. — 254.

— *Die Agrarfrage in Russland.* — „Die Neue Zeit“, Stuttgart, 1905—1906, Jg. 24, Bd. 1, N 13, S. 412—423. — 206, 240, 242.

— *Die Aussichten der russischen Revolution.* — „Vorwärts“, Berlin, 1906, N 23, 28. Januar, S. 1. Unterschrift: K. K. — 206, 207—210.

— *Finis Poloniae?* — „Die Neue Zeit“, Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, N 42, S. 484—491; N 43, S. 513—525. — 250—251.

Lassalle, F. Was nun? Zweiter Vortrag über Verfassungswesen. Zürich, Meher u. Zeller, 1863. 41 S. — 297.

Luxemburg, R. Neue Strömungen in der polnischen sozialistischen Bewegung in Deutschland und Österreich. — „Die Neue Zeit“, Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, N 32, S. 176—181; N 33, S. 206—216. — 250—251.

— *Der Sozialpatriotismus in Polen.* — „Die Neue Zeit“, Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, N 41, S. 484—491. — 250—251.

Le manifeste Nicolas II. — „Le Temps“, Paris, 1905, N 16 205, 1 novembre. Sous le titre général: Bulletin de l'Étranger. — 31—32.

Marès, R. de. La Russie rouge. — „L'Indépendance Belge“, Bruxelles, 1905, 30 octobre. — 397.

**— *Marx, K. u. Engels, F. Erklärung über Kündigung der Mitarbeit am Sozial-Demokrat.* — „Sozial-Demokrat“, Berlin, 1865, N 29, 3. März, S. 4. — 326.

**— *Gesammelte Schriften von Karl Marx und Friedrich Engels. 1841 bis 1850. Bd. 3. Von Mai 1848 bis Oktober 1850.* Stuttgart, Dietz, 1902. VI, 491 S. (In: Aus dem literarischen Nachlass von Karl Marx, Friedrich Engels und Ferdinand Lassalle. Hrg. von F. Mehring. Bd. 3). — 326.

**— *Manifest der Kommunistischen Partei.* London, „Bildungs-Gesellschaft für Arbeiter“, 1848, 30 S. — 113.

**— *Revolution and counter-revolution or Germany in 1848.* By K.

- Marx, Ed. by E. Marx Aveling. London, Sonnenschein, 1896. XI, 148 p. — 208.
- **— *Revue. Mai bis Oktober.* — „Neue Rheinische Zeitung“, London — Hamburg—New York, 1950, Hft. 5—6, Mai-Oktober, S. 129—180. — 204—205, 209.
- **— *Marx, K. Erklärung.* London, 15. März 1865. — „Berliner Reform“, 1865, N 67, 19. März. Beilage, S. 2. — 326.
- **— *Das Kapital.* Kritik der politischen Ökonomie. Bd. I—III. Hamburg, Meissner, 1867—1894. — 321.
- *— *Das Kapital.* Kritik der politischen Ökonomie. Bd. III. T. 2. Buch III: Der Gesamtprozess der kapitalistischen Produktion. Kapitel XXIX bis LII. Hrsg. von F. Engels. Hamburg, Meissner, 1894. IV, 422 S. — 44.
- **— *Die Klassenkämpfe in Frankreich 1848 bis 1850.* Abdr. aus der „Neuen Rheinischen Zeitung“. Mit Einl. von F. Engels. Berlin, „Vorwärts“, 1895. 112 S. — 208, 341, 365.
- **— *Köln, 11. Dezbr.* — „Neue Rheinische Zeitung“, Köln, 1848, N 169, 15. Dezember, S. 1—2. In der Abt.: Deutschland. — 353.
- **— *Marx über Feuerbach (niedergeschrieben in Brüssel im Frühjahr 1845).* — In: Engels, F. Ludwig Feuerbach und der Ausgang der klassischen deutschen Philosophie. Revidierter sonder. Abdr. aus der „Neuen Zeit“. Mit Anhang: Karl Marx über Feuerbach vom Jahre 1845. Stuttgart, Dietz, 1888, S. 69—72. — 359.
- **— *Die Rezension des Buches: Die preussische Militärfrage und die deutsche Arbeiterpartei.* Von Friedrich Engels (Hamburg, Otto Meissner). — „Hermann“, London, 1865, 18. März, in Abt.: Kunst und Literatur. — 326.
- **— *Second Address of the General Council of the International Working-Men's Association on the War.* To the members of the International Working-Men's Association in Europe and the United States. London, September 9th, 1870, 4 p. — 169.
- **— *Zur Kritik der Hegel'schen Rechts-Philosophie.* Einleitung. — „Deutsch-Französische Jahrbücher“, Paris, 1844, Lfg. 1—2, S. 71—85. — 138.
- Massenverhaftungen von Matrosen.* (Telegramm der „Neuen Freien Presse“). — „Neue Freie Presse“, Morgenblatt, Wien, 1905, N 14801, 5. November, S. 5. — 76.
- „*Neue Freie Presse*“, Abendblatt, Wien, 1905, N 14 800, 4. November, S. 2. — 75.

- *Morgenblatt*, Wien, 1905, N 14801, 5. November, S. 4, 5. — 76, 77.
- „*Neue Rheinische Zeitung*“, Köln, 1848, N 165, 15. Dezember, S. 1—2. — 353.
- „*Neue Rheinische Zeitung*“, London—Hamburg—New York, 1850, Hft. 5—6, Mai-Oktober, S. 129—180. — 204—205, 209.
- „*Die Neue Zeit*“, Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, N 32, S. 176—181; N 33, S. 206—216; N 41, S. 459—470. — 250—251.
- „*Die Neue Zeitung*“, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, N 42, S. 484—491; N 43, S. 513—525. — 250—251.
- 1905—1906, Jg. 24, Bd. 1, N 13, S. 412—423. — 206, 241—242.
- Radikale Strömungen in Petersburg*. — „*Neue Freie Presse*“, *Morgenblatt*, Wien, 1905, N 14801, 5. November, S. 4. — 76, 77.
- Reform in Russia*. (From a correspondent). St. Petersburg, Oct. 23. — „*The Times*“, London, 1905, N 37, 846, October 24, p. 5. — 21.
- „*Social-Demokrat*“, Berlin, 1865, N 29, 3. März, S. 4. — 326.
- „*Der Sozialdemokrat*“, Zürich, 1884, N 11, 13. März, S. 1—3. — 326.
- „*Le Temps*“, Paris. — 31, 48.
- 1905, 26 octobre. — 393.
- 1905, N 16205, 1 novembre. — 31—32.
- „*The Times*“, London. — 5.
- 1905, N 37, 842, October 19, p. 9. — 11.
- 1905, N 37, 846, October 24, p. 5. — 21.
- 1905, N 37, 852, October 31, p. 5. — 27, 31, 396.
- The Tsar and the reformers*. (From a correspondent). — „*The Times*“, London, 1905, N 37, 842, October 19, p. 9. Under the general title: Colonial and foreign intelligence. — 11.
- Die Volkerhebung in Finnland*. Russische Kriegsschiffe und Truppen für Finnland. — „*Neue Freie Presse*“, *Morgenblatt*, Wien, 1905, N 14801, 5. November, S. 5. — 76.

„Vorwärts“, Berlin, 1906, N 23, 28. Januar, S. 1. — 206, 207—209.

„Vossische Zeitung“, Berlin, 1905, N 493, 20. Oktober, S. 2. — 20.
— 1905, N 494, 20. Oktober, S. 1. — 23—24.

Zuspitzung der Lage. — „Vossische Zeitung“, Berlin, 1905, N 494,
20. Oktober, S. 1. Unter dem Gesamttitel: Die Wirren in Russ-
land. — 23—24.

Die Zustände auf den baltischen Hochschulen. — „Vossische Zeitung“,
Berlin, 1905, N 493, 20. Oktober, S. 2. Unter dem Gesamttitel:
Die Wirren in Russland. — 20.

INDICE DE NUME

A

Abelevici, S. D. (A — ci, S.) — colaborator la ziarul burghezoliberal „Rusi“. — 277.

Akim — vezi Goldman, L. I.

Akimov (Mahnoveț)*, V. P. (1872—1921) — social-democrat, reprezentant de seamă al „economismului“, unul dintre cei mai înveterați oportuniști. Pe la mijlocul ultimului deceniu al secolului trecut a aderat la „Grupul narodovoliștilor“ din Petersburg; în 1897 a fost arestat, iar în aprilie 1898 a fost deportat în gubernia Ienisei. În septembrie 1898 a fugit în străinătate, unde a devenit unul dintre conducătorii „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“; a luat poziție împotriva grupului „Eliberarea muncii“, iar apoi și împotriva „Iskrei“. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a participat ca delegat din partea „Uniunii“, s-a situat pe o poziție antiiskristă; după congres a fost unul dintre reprezentanții aripii de extremă dreaptă a menșevismului. În perioada revoluției din 1905—1907 a susținut ideea lichidatoristă a creării unei „Organizații a clasei muncitoare pe întreaga Rusie“, în cadrul căreia social-democrația n-ar fi fost decât unul dintre curentele ideologice. A participat, cu drept de vot consultativ, la lucrările Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., unde a prezentat un raport în problema insurecției armate, a apărât tactica oportunistă a menșevicilor și a susținut ideea unei alianțe cu cadeții. În anii reacțiunii s-a retras din rîndurile social-democrației. — 381.

Akselrod, P. B. (1850—1928) — unul dintre liderii menșevismului. În anii 1870—1880 a fost narodnic, iar după scindarea organizației „Zemlea i volca“ a aderat la grupul „Cernii peredel“; în 1883 a luat parte la crearea grupului „Eliberarea muncii“. Începînd din 1900 a fost membru al redacției ziarului „Iskra“ și al revistei „Zareea“. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat

* În paranteze sînt scrise cu litere cursive adevăratele nume de familie.

cu drept de vot consultativ din partea redacției ziarului „Iskra”; iskrist din minoritate. După congres s-a manifestat ca menșevic activ. În 1905 a lansat ideea oportunistă a convocării unui larg congres muncitoresc, pe care el îl opunea partidului proletariului. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a prezentat, din partea menșevicilor, un raport în problema Dumei de stat și a susținut ideea colaborării politice a proletariului și burgheziei din Rusia. În anii reacțiunii a fost unul dintre conducătorii lichidatorilor și a făcut parte din redacția gazetei „Golos Soțial-Demokrata”, organ al menșevicilor lichidatori; în 1912 a participat la Blocul antiparținic din august. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste; a luat parte la Conferințele de la Zimmerwald și Kienthal, unde a aderat la aripa de dreapta. După revoluția din februarie 1917 a fost membru al Comitetului Executiv al Sovietului din Petrograd și a sprijinit Guvernul provizoriu burghez. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; în emigrație a făcut propagandă pentru intervenția armată împotriva Rusiei Sovietice. — 82, 370, 371.

Alexandru al III-lea (Romanov) (1845—1894) — împărat al Rusiei (1881—1894). — 253, 321.

Argutinski-Dolgorukov, A. M. (1860—1918) — prinț, unul dintre participanții de seamă la mișcarea zemstvelor, cadet de stînga, apoi ulterior socialist-revoluționar. În 1906 a condus organizația din Tiflis a partidului radical, care l-a delegat să candideze la alegerile pentru Duma I și Duma a II-a de stat, dar nu a fost ales. După revoluția din februarie 1917, la alegerile pentru Duma orașenească din Tiflis, la care a participat pe lista socialiștilor-revoluționari, a fost ales consilier, dar n-a intrat în consiliul comunal. Ulterior a plecat la Petrograd, unde a condus secția de aprovizionare a consiliului municipal. — 373, 375.

Avramov, P. F. (aprox. 1875—1906) — ofițer de cazaci; în 1905, cînd trupele țariste au înăbușit mișcarea țărănească din gubernia Tambov, a dat dovadă de mare cruzime; a fost ucis de un detașament de luptă al socialiștilor-revoluționari. — 310, 312, 323.

B

Bauman, N. E. (Sarafski, Sorokin) (1873—1905) — revoluționar de profesie, militant de seamă al partidului bolșevic. Și-a început activitatea revoluționară la Kazan, în prima jumătate a ultimului deceniu al secolului trecut. În 1896 a participat îndeaproape la activitatea „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg, făcînd propagandă printre muncitorii din raionul Narva. În 1897 a fost arestat și, după o detențiune de 22 de luni în fortăreața Petropavlovskaja, a fost deportat în gubernia Veatka; în octombrie 1899 a emigrat în Elveția, a intrat în „Uniunea social-de-

mocraților ruși din străinătate” și a luat parte activă la lupta împotriva „economismului”. În 1900 a fost unul dintre întemeietorii organizației „Iskrei”; în 1901—1902 a activat la Moscova ca agent al acestei organizații; în februarie 1902 a fost arestat, iar la 18 (31) august, împreună cu un grup de social-democrați a evadat din închisoarea Lukianovskaia din Kiev. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a participat ca delegat din partea Comitetului din Moscova și a făcut parte din majoritatea iskristă. În decembrie 1903 s-a întors la Moscova, unde a trecut în fruntea Comitetului local al partidului și, totodată, a condus Biroul din nord al Comitetului Central; a organizat la locuința sa o tipografie ilegală. Arestat în iunie 1904, a fost eliberat în octombrie 1905; la 18 (31) octombrie, în timpul unei demonstrații organizate de Comitetul din Moscova, a fost ucis de un ultrareacționar. Funeraliile lui s-au transformat într-o grandioasă demonstrație populară. În nr. 24 al ziarului „Proletarii” a fost publicat un necrolog al lui N. E. Bauman, scris de V. I. Lenin. — 35—36, 76.

Bebel, August (1840—1913) — unul dintre cei mai de seamă militanți ai social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a. De profesie strungar. Și-a început activitatea politică în prima jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut. A fost membru al Internaționalei I. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul muncitoresc social-democrat din Germania („eisenachienii”); a fost ales în repetate rânduri deputat în Reichstag; a luptat pentru calea democratică de unificare a Germaniei, a demascat caracterul reacționar al politicii interne și externe a guvernului kaiserului. În timpul războiului franco-prusian s-a situat pe o poziție internaționalistă; a sprijinit Comuna din Paris. În ultimul deceniu al secolului trecut și la începutul primului deceniu al acestui secol a luat atitudine împotriva reformismului și revizionismului din rândurile social-democrației germane. Cuvântările rostite de el împotriva bernsteinienilor au fost apreciate de V. I. Lenin ca „un model de apărare a concepțiilor marxiste și de luptă pentru caracterul cu adevărat socialist al partidului muncitoresc” (Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 290). Publicist talentat și excelent orator, Bebel a exercitat o puternică influență asupra dezvoltării mișcării muncitorești germane și europene.

În ultima perioadă a activității sale a comis o serie de greșeli cu caracter centrist (lupta insuficientă împotriva oportuniștilor, supraaprecierea formelor parlamentare de luptă etc.). — 11.

Berdeaev, N. A. (1874—1948) — filozof idealist reacționar și reprezentant al misticismului. Încă în primele sale lucrări publicistice s-a situat pe pozițiile „marxismului legal”, a procedat la revizuirea de pe poziții neokantiene a doctrinei lui Marx și a devenit apoi un dușman fățiș al marxismului. În 1905 a intrat în partidul cadeților. În anii reacțiunii a fost unul dintre reprezentanții curentului filozofic-religios — ostil marxismului — al zidirii de dumnezeu; a colaborat la culegerea „Vehi”, care avea un caracter contrarevoluționar.

După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca apologet al feudalismului și al scolasticii medievale, în care vedea singurul mijloc de a scăpa de comunismul în creștere. În 1922 a fost expulzat pentru activitate contrarevoluționară; în străinătate a continuat să propovăduiască misticismul filozofic și a fost unul dintre ideologii contrarevoluției. — 295, 310.

Bernstein, Eduard (1850—1932) — lider al aripii ultraoportuniste a social-democrației germane și a Internaționalei a II-a; teoretician al revizionismului și reformismului. A participat la mișcarea social-democrată începând de la jumătatea deceniului al 8-lea al secolului trecut; s-a aflat sub influența lui Dühring. Din 1881 pînă în 1889 a fost redactor responsabil al ziarului „Der Sozialdemokrat”, organ central ilegal al Partidului social-democrat din Germania. În anii 1896—1898 a publicat în revista „Die Neue Zeit”, sub titlul „Problemele socialismului”, o serie de articole, care au fost apoi editate într-un volum intitulat „Premisele socialismului și sarcinile social-democrației” (1899), în care a procedat în mod deschis la revizuirea bazelor filozofice, economice și politice ale marxismului revoluționar. Bernstein nega teoria marxistă a luptei de clasă, teoria inevitabilității prăbușirii capitalismului, teoria revoluției socialiste și a dictaturii proletariatului. „Cît privește revoluția proletariatului, oportunistul s-a deznăscut pînă să se și gîndească la așa ceva”, scria V. I. Lenin referindu-se la Bernstein (Opere, vol. 25, E.S.P.L.P. 1956, pag. 425). Bernstein afirma că mișcarea muncitorească nu are altă sarcină decît aceea de a lupta pentru reforme menite „să îmbunătățească” situația economică a muncitorilor în societatea capitalistă. El a lansat formula oportunistă: „mișcarea este totul, scopul final nu este nimic”. Concepțiile teoretice ale lui Bernstein și ale adepților săi, precum și activitatea lor oportunistă practică au dus la trădarea directă a interesele clasei muncitoare și, ca urmare, la falimentul Internaționalei a II-a. În anii care au urmat, Bernstein a continuat să lupte împotriva marxismului, militînd pentru sprijinirea politicii burgheziei imperia-
liste. — 265, 325, 353, 366.

Blank, R. M. (n. 1866) — publicist, de profesiune chimist. Pînă în 1905 a trăit în străinătate, colaborînd la revista „Osvobojenie”, organ al burgheziei liberale ruse. Cînd a venit la Petersburg a făcut parte din redacția ziarului „Nașa Jizn”, devenind apoi redactorul de fapt al acestei publicații; a colaborat la ziarul cadet de stînga „Tovarișci”. În anii 1909—1912 a participat activ la editarea revistei „Zaprosî Jizni”, publicație a cadeților, socialiștilor-populiști și a menșevicilor-lichidatori. În lucrările sale a denaturat învățătura marxistă cu privire la dictatura proletariatului. Caracterizîndu-l pe Blank drept cel mai tipic exponent al politicii cadete, V. I. Lenin a demascut într-o serie de articole esența contrarevoluționară a concepțiilor acestuia. — 303—305, 306, 308, 309, 310, 315, 316, 317, 319—320, 324, 325, 331—332, 335, 337, 340.

Borisov — vezi Suvorov, S. A.

Brentano, Lujo (1844—1931) — economist burghez german, din 1896 profesor de economie politică la Universitatea din München; adept al „socialismului de catedră”, care propaga renunțarea la lupta de clasă și posibilitatea rezolvării contradicțiilor sociale din societatea capitalistă și a împăcării intereselor muncitorilor și capitaliștilor prin organizarea de sindicate reformiste și introducerea legislației industriale. În problema agrară a fost un adept al „teoriei” reacționare a trâiniciei micii gospodării în agricultură și al legii pseudo-științifice a „fertilității descrescînde a solului”. A apărat interesele monopolurilor capitaliste. V. I. Lenin a dezvăluit legătura indisolubilă dintre „brentanism”, „marxismul legal” din Rusia și revizionismul internațional. — 325.

Bjelow, Bernhard (1849—1929) — diplomat și om de stat al Germaniei imperiale. În anii 1897—1900 a fost secretar de stat la externe; din 1900 pînă în 1909 a fost cancelar al Reichului. A prezentat un vast program de cotropiri coloniale, care reflecta tendința de dominație mondială a imperialismului german. A promovat o politică internă reacționară, recurgînd la represiuni sălbatice împotriva mișcării greviste în creștere; a dus lupta împotriva antimilitarismului. La începutul primului război mondial a fost ambasador extraordinar în Italia. Mai tîrziu s-a retras din viața politică. — 319.

Bürger, G. F. — autorul broșurii antimarxiste „Soziale Tatsachen und sozialdemokratische Lehren” („Realitatea socială și doctrina social-democrată”) (1900). Această broșură a fost primită cu multă simpatie de „Uniunea centrală a industriașilor germani” și a fost folosită de aceștia în lupta împotriva social-democrației revoluționare. — 342.

C

Cearnoluski, V. I. (1865—1941) — militant de seamă pe tărîmul învățămîntului public, socialist-populist. A participat activ la mișcarea burghezo-liberală din anii 1905—1907. A fost membru al biroului central al „Uniunii asociațiilor”. Împreună cu G. A. Falbork a întocmit un proiect pentru desfășurarea alegerilor în adunarea constituantă, pe care l-au expus amănunțit în cartea „Adunarea națională”. În 1917, în timpul Guvernului provizoriu burghez, Cearnoluski a fost președintele Comitetului de stat pentru învățămîntul public. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie a lucrat, începînd din anul 1921, la Comisariatul poporului pentru învățămînt al R.S.F.S.R.; a desfășurat o activitate pedagogică-științifică. A scris mai multe lucrări cu privire la istoria pedagogiei și la învățămîntul public. — 117.

Cerevanin N. (Lipkin, F. A.) (1868—1938) — publicist, unul dintre „criticii lui Marx” ulterior lider menșevic, lichidator dintre

cei mai inveterați. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a prezentat, din partea menșevicilor, un raport în problema insurecției armate; a participat la Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. Colaborator la publicații lichidatoriste și unul dintre autorii „Scrisorii deschise” a celor 16 menșevici, care urmăreau lichidarea partidului (1910). După conferința „din august” 1912 a fost membru al centrului de conducere menșevic (C.O.). În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste și a fost redactor la „Rabociaia Găzeta”, ziar menșevic, care a apărut la Petrograd în 1917, iar după aceea la „Rabocii Internațional”, organ central al menșevicilor. Față de Puterea sovietică a avut o atitudine ostilă. — 49, 381.

Cicinadze, N. G. (Kartvelov) (1875—1921) — social-democrat, menșevic, publicist, colaborator la o serie de ziare social-democrate gruzine. În 1905 a activat la Kutais, apoi la Tiflis. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot deliberativ, reprezentând organizația din Kutais. În 1918 a fost ministru adjunct la interne în guvernul burghezo-naționalist menșevic din Gruzia, iar apoi, până la victoria Puterii sovietice în Gruzia, ministru de război. — 358.

D

Dan (Gurvici), F. I. (1871—1947) — unul dintre liderii menșevicilor, de profesie medic. A început să ia parte la mișcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut; a fost membru al „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg. A fost arestat în nenumărate rânduri și deportat. În septembrie 1903 a fugit în străinătate, unde a aderat la menșevici. A participat la Congresele al IV-lea (de unificare) și al V-lea și la o serie de conferințe ale P.M.S.D.R. În anii reacțiunii a condus în străinătate grupul lichidatorilor și a fost redactor al gazetei „Golos Soțial-Demokrata”. În timpul primului război mondial a fost adept fervent al defensivului; după revoluția din februarie 1917 a fost membru al Comitetului Executiv al Sovietului din Petrograd și a făcut parte din Prezidiul C.E.C. al primei legislaturi; a sprijinit Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luat poziție împotriva Puterii sovietice. La începutul anului 1922 a fost expulzat peste hotare ca dușman neîmpăcat al Statului sovietic. — 179, 187, 188, 190, 191, 269, 273, 349, 365.

Danielson, N. F. (Nikolai—on) (1844—1918) — publicist rus, autor de lucrări cu caracter economic, unul dintre ideologii narodnicismului liberal din ultimele două decenii ale secolului trecut. În deceniul al 7-lea și al 8-lea a avut legături cu cercurile tinerilor raznocinți revoluționari. El a terminat prima traducere în limba rusă a „Capitalului” lui K. Marx, care fusese începută de G. A. Lopatin. În legătură cu aceasta, el a purtat corespondență cu

K. Marx și cu F. Engels, în cadrul căreia a atins și unele probleme privind dezvoltarea economică a Rusiei. Totuși, el n-a înțeles esența marxismului, și mai târziu a luat poziție împotriva lui. În 1893 a publicat cartea „Studii asupra economiei noastre sociale de după reformă”, care, împreună cu lucrările lui V. P. Voronțov, a servit drept fundamentare teoretică a narodnicismului liberal. Într-o serie de lucrări ale sale, V. I. Lenin a făcut o critică acerbă a concepțiilor lui Danielson. — 44.

Dolgorukov, Piotr Dm. (1866 — aprox. 1945) — prinț, mare moșier, militant al zemstvelor, cadet. A fost președinte al Consiliului zemstvei județene din Sudjansk. A participat la congresele zemstvelor din anii 1904—1905. Unul dintre organizatorii partidului cadet și membru al C.C. al acestui partid. A fost deputat și vicepreședinte al Dumei I de stat. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 172.

Dubasov, F. V. (1845—1912) — general-adjutant, amiral, una dintre căpeteniile reacțiunii țariste, călău sîngeros al revoluției ruse din anii 1905—1907. În 1905 a condus acțiunea de înăbușire a mișcării agrare din guberniile Cernigov, Poltava și Kursk. Începînd din noiembrie 1905 a fost guvernatorul general al Moscovei; a condus acțiunea de reprimare a insurecției armate din decembrie de la Moscova. Începînd din 1906 a fost membru al Consiliului de stat, iar din 1907 — membru al Consiliului de stat al apărării. — 144, 161, 280, 312, 315, 317, 318, 322, 337, 339.

Durnovo, P. N. (1844—1915) — unul dintre cei mai reacționari oameni de stat din Rusia țaristă. În anii 1884—1894 a fost director al departamentului poliției; în anii 1900—1905 a fost ministru adjunct la interne. Fiind numit, în octombrie 1905, ministru de interne a luat măsuri hotărîte pentru înfrîngerea primei revoluții ruse și a îndemnat organizațiile sutelor negre la pogromuri. Începînd din 1906 a fost membru al Consiliului de stat. — 161, 276, 287, 290, 312, 319, 326, 327, 329, 337, 339.

Dühring, Eugen (1833—1921) — filozof și economist german. Concepțiile filozofice ale lui Dühring reprezentau un amalgam eclectic de pozitivism, materialism metafizic și idealism. Sistemul utopic reacționar al unei economii „socialitare”, conceput de el, idealiza formele de economie semif feudale din Prusia. Concepțiile lui Dühring, care erau susținute de o parte din social-democrația germană, au fost criticate de Engels în cartea „Anti-Dühring. Domnul Eugen Dühring revoluționează știința” (1877—1878). În cartea sa „Materialism și empiriocriticism” (1909) și într-o serie de alte lucrări, V. I. Lenin a criticat în repetate rînduri concepțiile eclectice ale lui Dühring.

Principalele lucrări ale lui Dühring sînt: „Istoria critică a economiei naționale și a socialismului” (1871), „Curs de economie națională și socială” (1873), „Curs de filozofie” (1875). — 316, 399.

E

Engels, Friedrich (1820—1895) — unul dintre întemeietorii comunismului științific, conducător și învățător al proletariatului internațional, prieten și tovarăș de luptă al lui K. Marx (vezi articolul lui V. I. Lenin „Friedrich Engels” în Opere complete, vol. 2, Editura politică, 1960, ediția a doua, pag. 1—14). — 118, 140, 204, 208, 326.

Ermanski, O. A. (Kogan, O. A., Rudenko) (1866—1941) — social-democrat, menșevic. A intrat în mișcarea revoluționară la sfârșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut. În 1905 a activat în organizația din Petersburg a menșevicilor, apoi în Comitetul din Odesa al P.M.S.D.R. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al partidului ca delegat din partea organizației din Odesa. În anii reacțiunii a fost lichidator; a colaborat activ la presa menșevică și a participat la activitatea fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat. În timpul primului război mondial a fost centrist. În 1917 a fost menșevic-internaționalist. În 1918 a fost membru al Comitetului Central al menșevicilor și unul dintre redactorii organului lor central — revista „Rabocii Internațional”. În 1921 a ieșit din partidul menșevicilor; a activat pe tărâm obștesc și științific. — 375.

F

Falborck, G. A. (1864—1942) — militant de seamă în domeniul învățămîntului public și al zemstvelor. „Liberal, cadet și aproape «democrat» (1?)”, astfel l-a caracterizat V. I. Lenin (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 342). A făcut parte din biroul central al „Uniunii asociațiilor”. Împreună cu V. I. Cearnoluski, a întocmit un proiect pentru desfășurarea alegerilor în adunarea constituantă, pe care l-au expus amănunțit în cartea „Adunarea națională”. A scris o serie de lucrări cu privire la învățămîntul public. În 1912, Falborck și luat parte la pregătirea și la votarea rezoluției Dumei orășenești din Petersburg cu privire la războiul din Balcani. V. I. Lenin a denumit această rezoluție „o mostră de șovinism burhez”. — 117.

Filonov, F. V. (m. 1906) — consilier gubernial. În anii 1905—1906 a fost unul dintre conducătorii expedițiilor de pedepsire întreprinse de țarism în gubernia Poltava. În decembrie 1905 a pus la cale reprimarea sîngeroasă a țăranilor din târgușorul Bolșie Sorocinți și din satul Ustivițî. A fost ucis de un membru al partidului socialiștilor-revoluționari. — 323.

Finn-Enotaevski, A. I. (1872—1943) — social-democrat, economist și publicist. În anii 1903—1914 a aderat la bolșevici; în 1906 a făcut parte din comisia de elaborare a programului agrar pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.; s-a pronunțat împotriva naționalizării, cerînd confiscarea pămînturilor moșierești, care

să fie împărțite și trecute în proprietatea privată a țăranilor. În lucrarea sa „Programul agrar al social-democrației în prima revoluție rusă din 1905—1907”, V. I. Lenin a făcut o critică amplă programului „împărțitorilor” (vezi Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 280—286).

În anii primului război mondial, Finn-Enotaevski s-a situat pe poziții defensiste și șoviniste. A scris mai multe lucrări de economie, în care a denaturat esența marxismului. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie a colaborat la ziarul menșevic „Novaia Jizn”. În 1931, fiind implicat în procesul unei organizații contra-revoluționare a menșevicilor, a fost condamnat. — 240, 241.

G

Gbel'fand, A. L. — vezi Parvus.

Ghessen, I. V. (1866—1943) — publicist burghez rus. Unul dintre fondatorii și liderii partidului cadet, membru permanent al Comitetului Central. A condus, împreună cu Miliukov, organele de presă ale partidului cadet: „Narodnaia Svoboda” (decembrie 1906), și apoi „Reci”. Membru al Dumei a II-a de stat, președinte al comisiei ei juridice. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost un dușman al Puterii sovietice; în perioada intervenției militare străine și a războiului civil l-a ajutat în mod activ pe Iudenici; mai târziu a devenit emigrant alb. În activitatea sa publicistică s-a remarcat prin calomniile sale veninoase împotriva bolșevicilor. — 10, 287, 398.

Goldman, L. I. (Akim) (1877—1939) — a participat începând din 1893 la mișcarea revoluționară și a făcut propagandă în cercurile muncitorești din Vilno și Minsk. În septembrie 1897 a luat parte la congresul de constituire a Bundului. În 1899 a fost arestat, apoi a evadat, a activat la Odesa, iar în 1900 a plecat în străinătate, unde a aderat la organizația „Iskrei”. La începutul anului 1901 s-a înfățișat la München cu V. I. Lenin și a discutat cu el planul înființării unei tipografii a „Iskrei” în Rusia. În mai 1901 a organizat la Chișinău o tipografie ilegală, în care erau tipărite „Iskra” și alte publicații social-democrate. În martie 1902 a fost arestat și apoi deportat în Siberia. În 1905 a fugit din deportare și a plecat la Geneva; a aderat la menșevici și a fost secretar de redacție al „Iskrei” menșevice. În 1905 a făcut parte din Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. ca reprezentant al menșevicilor. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a fost ales în C.C. În 1907 a activat în Ural; a fost arestat și în 1911 deportat în Siberia. După revoluția din februarie 1917 a fost președinte al Sovietului din Irkutsk și membru al C.C. menșevic. În 1921 s-a retras din activitatea politică; a lucrat în domeniul economic și cel editorial. — 179, 182.

Gringmut, V. A. (1851—1907) — publicist reacționar rus; din 1897 pînă în 1907 a fost redactor al ziarului monarhist „Moskovskie

Vedomosti*. A luat atitudine împotriva celor mai mici manifestări ale mișcării revoluționare și de eliberare, a apărat absolutismul țarist și situația privilegiată a bisericii ortodoxe și s-a situat pe pozițiile șovinismului velicorus. În perioada revoluției din 1905—1907 a fost unul dintre organizatorii și liderii organizației ultrareacționare „Uniunea poporului rus.” — 245.

Groman, V. G. (n. 1874) — social-democrat, menșevic. Autorul unuia dintre proiectele de program agrar prezentate la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.; a participat la redactarea revistei menșevice „Nașe Delo”. În anii reacțiunii s-a situat pe poziții lichidatoriste. După revoluția din februarie 1917 a lucrat în domeniul aprovizionării la Petrograd. După Revoluția Socialistă din Octombrie, câțiva ani a activat în domeniul economic și administrativ. În 1931 a fost condamnat pentru activitate contrarevoluționară. — 242.

Gucikov, A. I. (1862—1936) — mare capitalist rus, organizator și lider al partidului burghezo-moșieresc al octombriștilor. În perioada revoluției din 1905—1907 a luptat cu înverșunare împotriva mișcării revoluționare, solidarizându-se cu politica de crunte represii a guvernului împotriva clasei muncitoare și a țărănimii. În anii reacțiunii a fost președinte al Comisiei apărării statului și președinte al Dumei a III-a de stat. În timpul primului război mondial a fost președinte al Comitetului central industrial-militar și membru al Consiliului extraordinar al apărării. După revoluția din februarie 1917 a fost ministru de război și de marină în primul Guvern provizoriu. Partizan al continuării războiului până la victoria finală. În august 1917 a participat la organizarea rebeliunii lui Kornilov; a fost arestat pe front, dar a fost eliberat de Guvernul provizoriu. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice; emigrant alb. — 98, 285, 297, 371.

Gurvici, F. I. — vezi Dan, F. I.

H

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (1770—1831) — mare filozof german, idealist obiectiv, ideolog al burgheziei germane. Filozofia lui Hegel reprezintă punctul culminant al idealismului german de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. Meritul istoric al lui Hegel constă în elaborarea profundă și multilaterală a dialecticii idealiste, care a constituit unul dintre izvoarele teoretice ale materialismului dialectic. Potrivit doctrinei lui Hegel, întreaga lume naturală, istorică și spirituală se află în neconținută mișcare, schimbare, transformare și dezvoltare; el considera însă că lumea obiectivă, realitatea, este un produs al „spiritului absolut”, al „ideii absolute”. V. I. Lenin a calificat „ideea absolută” drept o născocire teologică a idealistului Hegel. Ceea ce caracterizează filo-

zofia lui Hegel este contradicția profundă dintre metoda sa dialectică și sistemul său conservator, metafizic, care în fond implica încetarea dezvoltării. Prin concepțiile sale social-politice, Hegel era reacționar.

K. Marx, F. Engels și V. I. Lenin, prelucrând în mod critic metoda dialectică a lui Hegel, au creat dialectica materialistă, care reflectă legile cele mai generale ale dezvoltării lumii obiective și ale gândirii omenești.

Principalele opere ale lui Hegel sînt : „Fenomenologia spiritului“ (1806) ; „Știința logicii“ (1812—1816) ; „Enciclopedia științelor filozofice“ (1817) ; „Filozofia dreptului“ (1821). Opere postume : „Prelegeri de istoria filozofiei“ (1833—1836) și „Prelegeri de estetică, sau filozofia artei“ (1836—1838). — 364.

Hodski, L. V. (1854—1919) — economist și publicist de orientare burghezo-liberală. Începînd din 1895 a fost profesor de drept financiar la Universitatea din Petersburg ; un timp îndelungat a predat economia politică și statistica la Institutul de silvicultură din Petersburg. A fost redactor-editor al revistei „Narodnoe Hozeastvo“ (1900—1905) și al ziarului „Nașa Jizn“. A scris mai multe lucrări de economie și statistică, printre care și cartea „Pămîntul și agricultorul“ (1891). După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie a emigrat. — 153.

I

Izgoev (Lande), A. S. (n. 1872) — publicist burghez, unul dintre ideologii partidului cadet. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost unul dintre reprezentanții „marxismului legal“ ; colaborator apropiat al lui P. B. Struve, apoi social-democrat. În perioada revoluției din 1905—1907 a fost unul dintre partizanii activi ai trecerii fățișe a burgheziei la liberalismul contrarevoluționar și un dușman al bolșevismului. A fost colaboratorul permanent al organului central al cadeților, ziarul „Reci“ ; a colaborat și la publicațiile cadete „Iujnîe Zapiski“ și „Russkaia Mîsl“, precum și la culegerea contrarevoluționară „Vehi“. După Revoluția Socialistă din Octombrie a colaborat la revista „Vestnik Literaturi“, revistă a unui grup de intelectuali cadeți. În 1922 a fost expulzat din țară pentru activitatea sa publicistică contrarevoluționară. — 280, 300, 325, 326, 330.

J

Jdanov (aprox. 1874—1906) — șef de poliție ; în 1905 a luat parte la reprimarea sălbatică pusă la cale de guvernul țarist împotriva țăranilor din gubernia Tambov. A fost ucis de membrii unei grupe de luptă a socialiștilor-revoluționari. — 323.

John — vezi Maslov, P. P.

K

Karpinski, V. A. (Kalinin, V.) (n. 1880) — unul dintre cei mai vechi activiști ai Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, publicist și propagandist de seamă al partidului. În 1898 a intrat în P.M.S.D.R. A fost unul dintre organizatorii și conducătorii „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Harkov. A fost în repetate rânduri arestat. În 1902 a fost deportat în gubernia Vologda, de unde a fugit și a rămas în ilegalitate pînă în toamna anului 1904, cînd a emigrat în străinătate, la Geneva, unde a făcut cunoștință cu V. I. Lenin. De atunci a activat fără întrerupere în organizațiile din străinătate ale partidului, a colaborat la ziarele bolșevice „Vpered” și „Proletarii”, a condus biblioteca și arhiva C.C. al P.M.S.D.R. de la Geneva. În anii 1914—1917 a colaborat la ziarul „Soțial-Demokrat”, Organul Central al partidului, și a lucrat la editarea și difuzarea literaturii bolșevice. În decembrie 1917 s-a înapoiat în Rusia; a ocupat posturi de răspundere în aparatul de stat și de partid; a fost membru al C.E.C. din Rusia în mai multe legislaturi. În 1918 a condus secția de agitație și instructaj a C.E.C. din Rusia. A făcut parte din comisia de redactare a materialelor Congresului al VIII-lea al P.C. (b) din Rusia. În anii 1918—1927 a fost membru în colegiul de redacție al ziarului „Pravda”, redactor al ziarului „Bednota”, membru în colegiul de redacție al altor ziare și reviste. În 1936—1937 a lucrat în aparatul C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. Din 1937 desfășoară o activitate științifică și propagandistică. Este doctor în științe economice. Autor al unui număr de cărți despre V. I. Lenin, despre leninism etc. — 79—80.

Kartvelov — vezi Cicinadze, N. G.

Katkov, M. N. (1818—1887) — publicist reacționar. Și-a început activitatea politică ca adept al liberalismului moderat al nobililor; în anii 1851—1855 a fost redactor al ziarului „Moskovskie Vedomosti”, iar apoi unul dintre editorii revistei „Russkii Vestnik”. „În timpul primei perioade de avînt democratic din Rusia (începutul deceniului al 7-lea al secolului al XIX-lea)... a cotit spre naționalism, șovinism și ultrareacționarism furibund” (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 261—262). În anii 1863—1887 a fost redactor-editor al ziarului „Moskovskie Vedomosti”, care a devenit purtătorul de cuvînt al reacțiunii monarhiste. Katkov spunea singur despre el că este „un credincios cîine de pază al absolutismului”. Numele lui a devenit simbolul celei mai deșănțate reacțiuni monarhiste. — 293.

Kaufman, A. A. (1864—1919) — economist și statistician burghiez rus, profesor și publicist; unul dintre organizatorii și liderii partidului cadet. Din 1887 pînă în 1906 a lucrat în cadrul ministerului agriculturii și domeniilor statului. În cartea sa „Strămutare și colonizare” (1905) a făcut un istoric al politicii de colonizare duse de țarism. „Ca un adevărat «liberal» ce este, autorul este extrem de

respectuos față de birocrăția iobăgiștilor" (V. I. Lenin, Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 418). A participat la întocmirea proiectului cadet de reformă agrară și a colaborat activ la ziarul „Russkie Vedomosti”; a propagat pacea socială între țărani și moșieri. Clasându-l pe Kaufman printre statisticienii „prudenți”, V. I. Lenin l-a criticat pentru modul burghezo-birocratic de a aborda problema agrară. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în instituțiile centrale de statistică. — 281, 296.

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre liderii social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a; la început a fost marxist, iar mai târziu a devenit un negat al marxismului, ideolog al centrismului (kautskismului) — unul dintre curentele oportuniste din mișcarea muncitorească. A fost redactor al revistei „Die Neue Zeit”, publicația teoretică a social-democrației germane.

La mișcarea socialistă a început să participe din 1874. Concepțiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lassalleianism, neomalthusianism și anarhism. În 1881 a făcut cunoștință cu K. Marx și F. Engels și, sub influența lor, a trecut la marxism, dar încă din acea perioadă a manifestat șovăieli și oscilări spre oportunism, lucru pentru care K. Marx și F. Engels l-au criticat cu asprime. În ultimele două decenii ale secolului trecut a scris o serie de lucrări în legătură cu unele probleme ale teoriei marxiste: „Doctrina economică a lui Karl Marx”, „Problema agrară” etc., care, cu toate greșelile ce le conțin, au jucat un rol pozitiv în propagarea marxismului. Mai târziu, când mișcarea revoluționară a luat o mare amploare, Kautsky a trecut pe pozițiile oportunismului. În ajunul primului război mondial, el devine centrist, iar în timpul războiului trece în tabăra dușmanilor fățiși ai marxismului revoluționar, camuflându-și social-șovinismul sub paravanul unor fraze goale despre internaționalism. El a emis teoria ultra-imperialismului, a cărei esență reacționară a fost demascată de Lenin în „Falimentul Internaționalei a II-a” (1915), „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului” (1916) și în alte lucrări ale sale. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Kautsky a luat în mod fățiș atitudine împotriva revoluției proletare și a dictaturii proletariatului, împotriva Puterii sovietice.

În „Statul și revoluția” (1917), „Revoluția proletară și renegatul Kautsky” (1918) și într-o serie de alte scrieri ale sale, V. I. Lenin a supus unei critici nimicitoare teoriile kautskiste. Arătând primejdia pe care o reprezintă kautskismul, Lenin a scris: „Clasa muncitoare nu-și poate îndeplini rolul său revoluționar mondial dacă nu duce un război necruțător împotriva acestei atitudini de renegare, împotriva acestei lipse de caracter, împotriva acestei slugărnicii față de oportunism și împotriva acestei nemaipomenite trivializări teoretice a marxismului” (Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 306). — 206, 208—209, 240, 245, 250—251, 331, 342—343, 354, 381.

Kizevetter, A. A. (1866—1933) — istoric burghezo-liberal și publicist rus. Membru al „Uniunii eliberării” din momentul înființării

acesteia, unul dintre liderii partidului cadet. În anii 1900—1911 a fost docent la Universitatea din Moscova. A luat parte activă la lupta dusă de cadeți cu prilejul alegerilor pentru Duma I și Duma a II-a de stat; deputat în Duma a II-a de stat. A colaborat la ziarul „Russkie Vedomosti“, a fost membru în colegiul redacțional al acestui ziar și unul dintre redactorii revistei „Russkaia Misl“. În lucrările sale publicistice pe teme de istorie a denaturat însemnătatea revoluției ruse din 1905—1907. V. I. Lenin, criticând într-o serie de lucrări ale sale concepțiile contrarevoluționare ale lui Kizevetter, l-a clasat printre profesorii cadeți care fac comerț cu știința de dragul reacțiunii.

După Revoluția Socialistă din Octombrie, Kizevetter a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice, fapt pentru care, în 1922, a fost expulzat din Rusia Sovietică. În străinătate a colaborat activ la presa emigranților albi. — 280, 294, 300, 309, 310, 312.

Knunianț, B. M. (Radin, B.) (1878—1911) — revoluționar de profesie, bolșevic; activitatea revoluționară și-a început-o în 1897, în rândurile „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg. În 1901 a fost deportat la Baku, unde a devenit unul dintre conducătorii comitetului organizației locale, iar după aceea unul dintre conducătorii Comitetului unional din Caucaz al P.M.S.D.R. A luat parte la înființarea „Uniunii social-democraților armeni“ și a ziarului „Proletariat“, organul ei ilegal. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al Comitetului din Baku; iskrist din majoritate. După congres a activat ca agent al Comitetului Central în Caucaz și la Moscova. În septembrie 1905 a fost cooptat în Comitetul de partid din Petersburg și a făcut parte, ca reprezentant al bolșevicilor, din Comitetul Executiv al primului Soviet de deputați ai muncitorilor din Petersburg. În decembrie 1905 a fost arestat și condamnat la deportare pe viață în Siberia. În 1907 a fugit din locul de deportare și a plecat în străinătate; a participat la lucrările Congresului de la Stuttgart al Internaționalei a II-a și ale Conferinței a IV-a („A treia Conferință generală“) a P.M.S.D.R. de la Helsingfors. Cu începere de la sfârșitul anului 1907 a lucrat la Baku; a manifestat unele șovăieli în problemele de tactică a bolșevicilor în perioada reacțiunii. În septembrie 1910 a fost arestat. A murit în închisoarea din Baku. — 59.

Kogan, O. A. — vezi Ermanski, O. A.

Koni, A. F. (1844—1927) — eminent jurist rus, militant pe tărîm obștesc și academician. A devenit popular în urma procesului lui V. I. Zasulici, care în 1878 a săvîrșit un atentat împotriva lui Trepov, guvernatorul orașului Petersburg. Din pricină că a dat o sentință de achitare, Koni a fost îndepărtat pentru cîțiva ani de la munca în cadrul tribunalului. Din 1885 pînă la sfârșitul ultimului deceniu al secolului trecut a fost prim-procuror la Curtea de casație. Din 1907 a fost membru al Consiliului de stat. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost profesor la Universitatea din Petrograd;

a participat activ la viața socială. Koni era un bun cunoscător al literaturii ruse. El a întreținut relații de prietenie cu N. A. Nekrasov, I. A. Goncearov, F. M. Dostoievski, L. N. Tolstoi și cu alți scriitori. Moștenirea literară a lui Koni a fost adunată în lucrarea „Pe drumul vieții”, o culegere de studii și amintiri în cinci volume. — 30.

Konovalov, I. A. (Nikolai) (n. 1911). — Începînd din 1900 a luat parte la mișcarea revoluționară. În ultimii ani ai vieții sale a devenit provocator, fapt care a ieșit la iveală abia după revoluția din februarie 1917. — 181.

Kosici, A. I. (n. 1833) — guvernator al orașului Saratov în anii 1887—1891. — 30.

Krasin, L. B. (Vinter) (1870—1926) — social-democrat, iskrist, după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic, remarcabil om de stat sovietic, diplomat. În 1890 a fost membru al unui cerc social-democrat din Petersburg condus de Brusnev. În 1891 a fost expulzat de poliția din Petersburg și silit să plece la Nijni-Novgorod pentru că a luat parte la demonstrația care a avut loc cu prilejul funeraliilor lui Șelgunov. În 1894 a fost din nou arestat, iar apoi deportat pe timp de trei ani la Irkutsk. După expirarea termenului de deportare (în 1897) s-a înscris la Institutul tehnologic din Harkov, pe care l-a absolvit în 1900. În anii 1900—1904 a lucrat ca inginer la Baku, unde a organizat, împreună cu V. Z. Kețhoveți, o tipografie ilegală a „Iskrei”. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici, a fost cooptat în C.C. al partidului, unde s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de menșevici și a contribuit la cooptarea a trei reprezentanți ai menșevicilor în C.C. Curînd însă a rupt cu menșevicii, Krasin a participat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R.; la congres a fost ales membru al C.C. În 1905 a fost unul dintre organizatorii primului ziar bolșevic legal — „Novaia Jizn”, iar ca reprezentant al C.C. a făcut parte din Sovietul de deputați ai muncitorilor din Petersburg. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a prezentat, din partea bolșevicilor, un raport în problema insurecției armate; la congres a fost ales din nou membru al C.C. În 1908 a emigrat din țară. În anii reacțiunii a făcut parte un timp oarecare din grupul otzovist „Vpered”; mai tîrziu s-a retras din activitatea politică și a lucrat ca inginer în străinătate și în Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii aprovizionării Armatei Roșii, apoi membru al Prezidiului Consiliului superior al economiei naționale și comisar al poporului pentru căile de comunicație. În 1919 a intrat în diplomație. În anii 1921—1923 a fost reprezentant plenipotențiar la Londra și a participat la Conferința de la Genova și la cea de la Haga. În 1924 a fost comisar al poporului pentru comerțul exterior și reprezentant plenipotențiar al U.R.S.S. în Franța. În 1925 a fost reprezentant plenipotențiar în Anglia. La Congreșele al XIII-lea și al XIV-lea ale partidului a fost ales membru al C.C. al P. C. (b) al U.R.S.S. — 380.

Kuropatkin, A. N. (1848—1925) — general, din 1898 pînă în 1904 a fost ministru de război. În războiul ruso-japonez din 1904—1905 a fost comandant al forțelor terestre, iar după aceea al tuturor forțelor armate ale Rusiei din Extremul Orient; s-a dovedit a fi un comandant militar incapabil și lipsit de voință. În primul război mondial (în 1916) a fost comandantul Frontului din nord, iar apoi guvernator general și comandant al trupelor din Turkestan. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a stabilit în gubernia Pskov. — 208.

Kuskova, E. D. (1869—1958) — publicistă rusă, militantă burgheză pe tărîm social. La jumătatea ultimului deceniu al secolului trecut, pe cînd se afla în străinătate, a făcut cunoștință cu marxismul și s-a apropiat de grupul „Eliberarea muncii”; curînd însă, sub influența bernsteinismului, a pornit pe calea revizuirii marxismului. Documentul scris de Kuskova în spiritul bernsteinismului, care a primit denumirea de „Credo”, exprima cît se poate de pregnant esența oportunistă a „economismului” și a provocat un protest energic din partea unui grup de marxiști ruși, în frunte cu V. I. Lenin. În ajunul revoluției din 1905—1907, Kuskova a intrat în organizația liberală „Uniunea eliberării”. În 1906 a scos, împreună cu S. N. Prokopovici, revista semicadetă „Bez Zaglavii” și a colaborat în mod activ la „Tovarîșci”, ziarul cadeților de stînga. Kuskova îndemna pe muncitori să renunțe la lupta revoluționară și căuta să subordoneze mișcarea muncitorească conducerii politice a burgheziei liberale. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luat atitudine împotriva bolșevicilor; în 1921 a intrat în „Comitetul public pentru ajutorarea înfometaiților” și, împreună cu alți conducători ai acestei organizații, a încercat s-o folosească ca mijloc de luptă împotriva Puterii sovietice. În 1922 a fost expulzată în străinătate, unde a devenit o militantă activă a emigrației albe. — 313.

Kutler, N. N. (1859—1924) — lider de seamă al partidului cadet; a lucrat în ministerul de finanțe, a fost director la departamentul impunerilor directe, iar mai tîrziu ministru al agriculturii. Unul dintre autorii proiectului de program agrar prin care se urmărea crearea unui sprijin pentru absolutism în rîndurile țăranilor. În lucrările sale „Proiect de cuvîntare în Duma a II-a de stat în legătură cu problema agrară” și „Programul agrar al social-democrației în prima revoluție rusă din 1905—1907” (vezi Opere, vol. 12, E.S.P.L.P. 1957, pag. 251—283; vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 211—424), V. I. Lenin a făcut o critică amănunțită a acestui proiect de program agrar. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Kutler a lucrat la Comisariatul poporului pentru finanțe. Din 1922 a făcut parte din conducerea Băncii de Stat a U.R.S.S. — 246.

Kuzmin-Karavaev, V. D. (1859—1927) — unul dintre conducătorii aripii drepte a partidului cadet, jurist militar, general. Membru al Dumei de stat în prima și a doua legislatură, a jucat un rol

politic de seamă în înăbușirea de către țarism a revoluției din 1905—1907. În primul război mondial a fost unul dintre militanții zemstvelor și membru al Comitetului industrial-militar. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost dușman al Puterii sovietice. În perioada intervenției militare străine și a războiului civil a fost un algardist activ, a făcut parte din consiliul politic al lui Iudenici. Din 1920 — emigrant alb. — 30.

L

Lande, A. S. — *vezi* Izgoev, A. S.

Larin, I. (Lurie, M. A.) (1882—1932) — social-democrat, menșevic, unul dintre liderii lichidatorismului. A intrat în mișcarea revoluționară în 1901; a activat la Odesa și Simferopol. În 1905 a fost membru al Comitetului menșevic din Petersburg al P.M.S.D.R. În 1906 a făcut parte din Comitetul unificat din Petersburg al partidului; a luat parte la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot deliberativ. La congres și în presă a susținut programul menșevic de municipalizare a pământului. A fost delegat la Congresul al V-lea al partidului. După înfrângerea revoluției din 1905—1907 a devenit unul dintre propovăduitorii activi și fățiși ai lichidatorismului. A colaborat la o serie de publicații menșevice lichidatoriste centrale. În articolul „Criza menșevismului” (vezi Opere, vol. 11, E.S.P.L.P. 1957, pag. 335—358), V. I. Lenin a făcut o critică amănunțită a concepțiilor lichidatoriste ale lui Larin. Larin a luat parte activă la Blocul antipartinic din august; a fost membru al comitetului de organizare al acestui bloc. După revoluția din februarie a condus grupul menșevicilor-internaționaliști, care editau revista „Internațional”. În august 1917 a fost primit în partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în aparatul de stat și în domeniul economic. — 348.

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I., N. Lenin, Lenin) (1870—1924) — date biografice. — 13, 59, 60, 61, 62, 63, 67—68, 82, 86, 88, 90—91, 130, 168, 180, 182, 183, 184, 190, 191, 192, 193, 237—238, 245, 259, 270, 271, 272, 295, 297, 298, 334, 343, 349, 351, 352, 353, 354, 355, 358, 359, 365, 369, 372, 373, 375, 380, 383, 384.

Leonov — *vezi* Levițki, V.

Levițki, V. (Federbaum, V. O., Leonov) (n. 1883) — menșevic de seamă, publicist. A intrat în mișcarea revoluționară la sfârșitul ultimului deceniu al secolului trecut; a activat în organizația din Dvinsk a Bundului. La începutul anului 1906 a fost membru al Comitetului unificat din Petersburg al P.M.S.D.R.; a participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al partidului ca delegat din partea organizației Petersburg. În timpul campaniei electorale pentru Duma

a II-a de stat a făcut parte din grupul celor ce s-au desprins de social-democrați și se pronunțau pentru un bloc cu cadeții. În perioada reacțiunii a fost unul dintre liderii lichidatorismului; a făcut parte din redacția revistei „Nașa Zarea”, a colaborat la „Golos Soțial-Demokrata”, „Vozrojdenie” și la alte publicații periodice menșevice lichidatoriste. A fost membru al centrului menșevic și unul dintre semnatarii „Scrisorii deschise” cu privire la lichidarea partidului; el este autorul „faimoasei” formule: „nu hegemon în lupta de eliberare; ci un partid de clasă”, formulă care substituia marxismului social-liberalismul. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții șoviniste și a sprijinit grupul de extremă dreaptă al defensiștilor. A avut o atitudine ostilă față de Revoluția Socialistă din Octombrie și a luptat activ împotriva Puterii sovietice; în 1919 a fost implicat în procesul „centrului tactic” contrarevoluționar. Mai târziu s-a ocupat de literatură. V. I. Lenin l-a caracterizat pe Levițki ca pe unul dintre cei mai de seamă oportuniști și lideri ai reformismului rus și într-o serie de lucrări ale sale a supus unei critici nimicitoare concepțiile acestuia. — 364—365.

Lipkin, F. A. — vezi Cerevanin, N.

Lomtadze, V. B. (Vorobiev) (1879—1915) — social-democrat, menșevic; în perioada reacțiunii a fost lichidator. A participat la lucrările Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ca delegat din partea organizației de partid din Guria. În 1907 a fost deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Kutais. A fost implicat în procesul fracțiunii social-democrate din Duma a II-a și condamnat la muncă silnică, pedeapsă ce i-a fost comutată în închisoare pe termen de șapte ani. — 380, 384.

Lujenovski, G. N. (1870—1906) — consilier gubernial; lider de vază al așa-numitei „Uniuni ruse”, organizație monarhistă ultrareacționară din Tambov. În anii 1905—1906 a fost unul dintre conducătorii pogromurilor organizate de sutele negre, pogromuri cu ajutorul cărora țarismul a reprimat cu cruzime mișcarea revoluționară a țăranilor din gubernia Tambov. A fost ucis de M. A. Spiridonova, membră a partidului socialiștilor-revoluționari. — 323, 328.

Lunacearskî, A. V. (1875—1933) — om de stat sovietic, militant pe tărîm social. A intrat în mișcarea revoluționară la începutul ultimului deceniu al secolului trecut. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit bolșevic. A făcut parte din redacțiile ziarelor bolșevice „Vpered”, „Proletarii”, „Novaia Jizn”. A participat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. ca delegat din partea redacției ziarului „Vpered”; din însărcinarea lui Lenin a prezentat raportul asupra insurecției armate. A participat la Congresele al IV-lea (de unificare) și al V-lea ale partidului. În 1907 a reprezentat pe bolșevici la Congresul socialist internațional de la Stuttgart. În anii reacțiunii s-a îndepărtat de marxism, a făcut parte din grupul antipartinic

„Vpered“ și a propagat ideea îmbinării marxismului cu religia. În lucrarea „Materialism și empiriocriticism“ (1909), V. I. Lenin a dezvăluit caracterul eronat al concepțiilor lui Lunacearski și l-a criticat cu asprime. În 1911 Lunacearski s-a îndepărtat de „vperedști“. În timpul primului război mondial, el s-a situat pe poziții internaționaliste. La începutul anului 1917 a aderat la grupul „interraioniștilor“, împreună cu care a fost primit în partid la Congresul al VI-lea al P.M.S.D.R. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost, pînă în 1929, comisar al poporului pentru învățămîntul public, iar apoi președinte al Comitetului științific de pe lîngă C.E.C. al U.R.S.S. În august 1933 a fost numit reprezentant plenipotențiar al U.R.S.S. în Spania. A scris o serie de lucrări în domeniul artei și literaturii. — 191.

Lurie, M. A. — vezi Larin, I.

Luxemburg, Rosa (1871—1919) — militantă de seamă a mișcării muncitorești internaționale, unul dintre liderii aripii stîngi a Internaționalei a II-a. În mișcarea revoluționară a început să activeze în a doua jumătate a deceniului al 9-lea al secolului trecut. A fost unul dintre întemeietorii mișcării social-democrate poloneze; a luptat împotriva naționalismului din rîndurile acestei mișcări. Începînd din 1897 a participat în mod activ la mișcarea social-democrată germană, a combătut bernsteinismul și millerandismul. A luat parte la prima revoluție rusă (la Varșovia); în 1907 a participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., unde i-a sprijinit pe bolșevici. Încă de la începutul războiului imperialist s-a situat pe o poziție internaționalistă. A fost unul dintre inițiatorii creării grupului „Internațională“, care ulterior și-a schimbat denumirea în „Spartacus“, iar mai tîrziu în „Uniunea Spartacus“; a scris (în închisoare), sub pseudonimul Junius, broșura „Criza social-democrației“ (vezi articolul lui V. I. Lenin „Despre broșura lui Junius“, în Opere, vol. 22, Editura P. M. R., 1952, pag. 299—314). După revoluția din noiembrie din Germania a participat la Congresul de constituire a Partidului Comunist din Germania, congres la care a avut un rol conducător. În ianuarie 1919 a fost arestată și asasinată din ordinul guvernului Scheidemann. Lenin, care o aprecia foarte mult pe R. Luxemburg, a criticat în repetate rînduri greșelile ei (în problema rolului partidului, a imperialismului, în problema național-colonială, în problema țărănească, în problema revoluției permanente etc.), ajutînd-o astfel să adopte o poziție justă. — 250—251.

M

Mahnoev, V. P. — vezi Akimov, V. P.

Marès, Roland — autorul articolului „Rusia roșie“, publicat în ziarul „L'Indépendance Belge“ din 30 octombrie 1905. — 397.

Martov, L. (Föderbaum, I. O.) (1873—1923) — unul dintre liderii menșevismului. A intrat în mișcarea social-democrată în prima jumătate a ultimului deceniu al secolului trecut. În 1895 a participat la organizarea „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg. În 1896 a fost arestat în legătură cu procesul acestei organizații și deportat, pe termen de trei ani, la Turuhansk. În 1900, după expirarea termenului de deportare, a luat parte la pregătirile pentru editarea „Iskrei”; a făcut parte din redacția acestui ziar. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., la care a participat ca delegat din partea organizației „Iskrei”, s-a situat în fruntea minorității oportuniste și de atunci a fost unul dintre conducătorii instituțiilor centrale ale menșevismului și redactor la mai multe publicații menșevice. În anii reacțiunii a adoptat o atitudine lichidatoristă, a fost redactor la gazeta „Golos Soțial-Demokrata”, a luat parte la conferința anti-partinică din august (1912). În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste; a participat la conferințele de la Zimmerwald și Kienthal. După revoluția din februarie 1917 s-a situat în fruntea grupului menșevicilor-internaționaliști. După Revoluția Socialistă din Octombrie a trecut în tabăra dușmanilor fățiși ai Puterii sovietice. În 1920 a emigrat în Germania, unde a editat, la Berlin, revista menșevică contrarevoluționară „Sozialisticeskii Vestnik”. — 49, 179, 180, 181, 182, 187, 269.

Marx, Karl (1818—1883) — întemeietorul comunismului științific, gânditor genial, conducător și învățător al proletariatului internațional (vezi articolul lui V. I. Lenin „Karl Marx (Scurtă schiță biografică și expunere a marxismului)”, în Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 29—77). — 39, 43, 44, 113, 169, 203—205, 208, 212, 321, 325, 326—327, 329, 341, 353, 359, 365.

Maslov, P. P. (John, X) (1867—1946) — economist, social-democrat, autor al unei serii de scrieri în problema agrară, în care a încercat să revizuiască marxismul; a colaborat la revistele „Jizn”, „Nacealo” și „Naucinoe Obozrenie”. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici, a susținut programul lor de municipalizare a pământului. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a prezentat, din partea menșevicilor, un raport în problema agrară; congresul l-a ales membru în redacția O. C. În anii reacțiunii s-a situat pe poziții lichidatoriste, iar în perioada primului război mondial s-a manifestat ca social-șovinist. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din viața politică și a desfășurat activitate pedagogică și științifică. În 1929 a fost ales membru activ al Academiei de Științe a U.R.S.S. — 238, 241—242, 245, 247, 248—249, 250—256, 257, 259, 351, 357, 358.

Medvedeva, K. P. (n. aprox. 1868) — soția lui N. E. Bauman; pînă în 1905 a luat parte activă la mișcarea revoluționară; mai târziu s-a retras din mișcarea revoluționară; a trăit în Caucaz, apoi în Ural. — 35.

Miliukov, P. N. (1859—1943) — lider al partidului monarhist-liberal al cadeților, ideolog de vază al burgheziei imperialiste ruse, istoric și publicist. În 1886 a fost numit docent la Universitatea din Moscova. În studiile sale istorice a fost idealist subiectiv și eclectic; contesta caracterul logic al procesului istoric. Activitatea politică și-a început-o în prima jumătate a ultimului deceniu al secolului trecut; din 1902 a colaborat activ la „Osvobojdenie“, revistă a burghezilor liberali care apărea în străinătate. În octombrie 1905 a fost unul dintre întemeietorii partidului cadet, apoi președinte al Comitetului Central al acestui partid și redactor al ziarului „Reci“, organ central al cadeților. Deputat în Duma a III-a și Duma a IV-a de stat. După revoluția din februarie 1917, ca ministru de externe în primul Guvern provizoriu, a promovat politica imperialistă a războiului „până la victoria finală“; în august 1917 a participat activ la pregătirea rebeliunii korniloviste contrarevoluționare. După revoluția Socialistă din Octombrie a devenit unul dintre organizatorii intervenției militare străine împotriva Rusiei Sovietice și un militant activ al emigrației albe. Începând din 1921 a editat, la Paris, ziarul „Poslednie Novosti“. — 48, 287, 292, 300, 327.

Min, G. A. (1855—1906) — colonel, comandantul regimentului de gardă Semionovski. A fost unul dintre conducătorii acțiunii de înăbușire a insurecției armate de la Moscova din decembrie 1905. Autorul instrucțiunii „să nu existe arestați și să se acționeze fără cruțare“, instrucțiune ce a fost dată expediției de pedepsire care acționa pe linia ferată Moscova-Kazan. Din ordinul său, la 17 (30) decembrie 1905 a fost supusă unui foc de artilerie manufactura „Prohorov“, unde erau concentrate principalele forțe ale detașamentelor de luptă. Ca recompensă pentru represiunile sale sângeroase împotriva insurgenților, Nicolaie al II-lea l-a avansat la gradul de general-maior. A fost ucis de un membru al partidului socialiștilor-revoluționari. — 312.

Mișin, Z. S. (n. 1866) — țăran din gubernia Stavropol, staroste de plasă. A fost deputat în Duma I de stat; a aderat la progresiști. Autorul „Mandatului“ prezentat în Duma de stat din partea delegaților țărani care cereau predarea tuturor pământurilor în mâinile statului. — 360.

Morozov, M. V. (Muratov) (1868—1938) — social-democrat, bolșevic, publicist. A intrat în mișcarea revoluționară la sfârșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut. În anii 1903—1904 a dus muncă ilegală la Baku, iar mai târziu a fost unul dintre conducătorii mișcării revoluționare din Turkestan; a fost redactor la ziarele „Samar-kand“ și „Russkii Turkestan“. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ca delegat cu vot consultativ, reprezentând organizația din Samarkand; la congres a prezentat un amendament, sprijinit de V. I. Lenin, la punctul din rezoluția menșevicilor cu privire la Duma de stat în care se vorbea despre fracțiunea parlamentară social-democrată. În 1908 a trăit în ilegalitate

la Petersburg; a fost în repetate rânduri arestat. Din 1910 s-a aflat în emigrație la Paris, unde a intrat în secția bolșevică, condusă de V. I. Lenin. Revenind la Petrograd în 1917, a participat activ la Revoluția Socialistă din Octombrie; mai târziu a lucrat în domeniul economic. În anii 1930—1932 a fost vicepreședinte al Academiei de arte; din 1936 a fost directorul editurii „Vsekhudojnik”. — 376.

Muratov — vezi Morozov, M. V.

Muraviev, N. V. (1850—1908) — jurist; în calitate de procuror al Curții de apel din Petersburg, a fost acuzator în procesul narodovoliștilor, care, la 1 martie 1881, l-au asasinat pe țarul Alexandru al II-lea. În perioada 1894—1905 a fost ministru de justiție. În 1905 a fost numit ambasador la Roma. — 336.

Mülberger, Arthur (1847—1907) — publicist mic-burghez german, adept al lui Proudhon, de profesiune medic. În 1872 a publicat în organul central al Partidului muncitoresc social-democrat din Germania, „Der Volksstaat”, o serie de articole în problema locuințelor, care au provocat o critică acerbă din partea lui F. Engels. A colaborat la revista oportunistă „Die Zukunft”, editată de Hôchberg, și a scris o serie de lucrări cu privire la istoria gândirii sociale în Franța și Germania; a criticat marxismul. — 315, 399.

N

Nabokov, V. D. (1869—1922) — unul dintre întemeietorii și liderii partidului cadeților, membru al C.C. al acestui partid. Începând din 1901 a redactat publicația juridică „Pravo”, care avea o orientare burghezo-liberală, și revista „Vestnik Prava”. A participat la congresele zemstvelor din anii 1904—1905. Redactor-editor al organului săptămânal „Vestnik Partii Narodnoi Svobod”, precum și al ziarului „Reci”; deputat în Duma I de stat. După revoluția din februarie 1917 a fost director al treburilor Guvernului provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice, a intrat în guvernul regional al Crimeii ca ministru de justiție, apoi a emigrat la Berlin; a luat parte la editarea ziarului „Rul”, publicație a cadeților de dreapta din emigrație. — 276.

Nakoreakov, N. N. (Stodolin) (n. 1881) — social-democrat; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit bolșevic. A intrat în mișcarea revoluționară în 1901; a activat în cadrul comitetelor P.M.S.D.R. din Kazan și Samara; a colaborat la presa ilegală și cea legală; a fost în repetate rânduri arestat și deportat. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot deliberativ, reprezentând organizația din Ufa; la congres a prezentat un amendament în problema componenței fracțiunii parlamentare, amendament sprijinit de V. I. Lenin. În 1911 a emigrat în America, unde a fost redactor la ziarul menșevic „Novii Mir”, edi-

tat de emigranți ruși. În timpul primului război mondial a fost defensist. În 1917 s-a înapoiat în Rusia. A lucrat la edituri la Harkov, în Siberia și la Moscova; a condus Editura de stat pentru literatură beletristică. În prezent este pensionar cu pensie personală. — 377, 378.

Napoleon al III-lea (Bonaparte, Ludovic) (1808—1873) — împărat al Franței din 1852 pînă în 1870; nepot al lui Napoleon I. După înfringerea revoluției din 1848 a fost ales președinte al Republicii Franceze; în noaptea de 1 spre 2 decembrie 1851 a săvîrșit o lovitură de stat, a cărei analiză a fost făcută de K. Marx în lucrarea „Oprește brumar al lui Ludovic Bonaparte” (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 8, Editura politică, 1960, pag. 115—217). — 54.

Nicolaie al II-lea (Romanov, Nicolaie Sîngerosul) (1868—1918) — ultimul împărat al Rusiei, a domnit din 1894 pînă la revoluția din februarie 1917. A fost executat la 17 iulie 1918 la Ekaterinburg (Sverdlovsk), în urma unei hotărîri a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din regiunea Ural. — 10, 27, 28, 30, 31, 32, 34, 37, 52, 54, 65, 73, 74, 75, 76, 78, 245.

Nikolai — vezi Konovalov, I. A.

Nikolai-on — vezi Danielson, N. F.

P

Parvus (Ghelfand, A. L.) (1869—1924) — menșevic, la sfîrșitul secolului trecut și începutul acestui secol a activat în rîndurile Partidului social-democrat din Germania, făcînd parte din aripa lui stîngă; a fost redactor la „Sächsische Arbeiter-Zeitung”. A scris o serie de lucrări în probleme de economie mondială. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici. În perioada primei revoluții ruse s-a aflat în Rusia, unde a colaborat la ziarul menșevic „Nacealo”; a pledat în favoarea participării la alegerile pentru Duma lui Bulghin și a sprijinit tactica micilor tranzacții cu cadeții etc. Parvus a emis teoria antimarxistă a „revoluției permanente”, din care, ulterior, Troțki a făcut o armă de luptă împotriva leninismului. În anii reacțiunii s-a îndepărtat de social-democrație; în timpul primului război mondial a fost social-șovinist, agent al imperialismului german, s-a îndeletnicit cu specula în stil mare și s-a îmbogățit din furniturile de război. În 1915 a scos revista „Die Glocke”, pe care Lenin a caracterizat-o drept „un organ al renegării și al lacheismului murdar în Germania” (Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 418). — 49, 190.

Petrov, S. G. — vezi Skitalet.

Petrunkevici, I. I. (1844—1928) — moșier, fruntaș al zemstvelor, cadet. În 1904 a fost președinte al „Uniunii eliberării“. A participat la congresele zemstvelor din anii 1904—1905. A fost unul dintre fondatorii și liderii de vază ai partidului cadet, președinte al Comitetului central al acestui partid. În activitatea sa publică, Petrunkevici întruhipa slugărnicia politică a burgheziei liberale față de absolutism, împotriva căruia ea acționa, după cum a spus V. I. Lenin, „în mod delicat, pe calea reformelor — făcînd concesii, evitînd să se atingă de aristocrație, de nobilime, de curte —, cu prudență, fără nici un fel de sfărîmări, cu amabilitate și politețe, în mod aristocratic, cu mănuși albe“ (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 45). A fost membru al Dumei I de stat și editor al ziarului „Reci“, organ central al partidului cadet. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 359.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — militant de seamă al mișcării muncitorești ruse și internaționale, primul care a propagat marxismul în Rusia. În 1875, pe cînd era încă student, Plehanov a intrat în legătură cu narodnicii, cu muncitorii din Petersburg și s-a încadrat în activitatea revoluționară. În 1877 a intrat în organizația narodnică „Zemlea i volea“, iar în 1879, după scindarea ei, s-a situat în fruntea noii organizații narodnice, „Cernii peredel“. În 1880 a emigrat în Elveția, a rupt cu narodnicismul și în 1883 a creat, la Geneva, prima organizație marxistă rusă, grupul „Eliberarea muncii“. În primii ani ai secolului nostru a redactat, împreună cu Lenin, ziarul „Iskra“ și revista „Zarea“, a luat parte la elaborarea proiectului de program al partidului și la pregătirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. A participat la congres ca delegat al grupului „Eliberarea muncii“, făcînd parte din majoritatea iskristă, a fost ales în biroul (prezidiul) congresului.

Plehanov a scris numeroase lucrări de filozofie, de istorie a doctrinelor social-politice, de teorie a artei și literaturii, care au avut un rol important în apărarea concepției materialiste despre lume și care constituie un prețios aport la tezaurul socialismului științific. Principalele sale scrieri sînt: „Socialismul și lupta politică“ (1883), „Divergențele noastre“ (1885), „Contribuții la dezvoltarea concepției moniste asupra istoriei“ (1895), „Contribuții la istoria materialismului“ (1896), „Fundamentarea narodnicismului în lucrările d-lui Voronțov (V. V.)“ (1896), „Despre concepția materialistă a istoriei“ (1897), „Rolul personalității în istorie“ (1898) și altele. „În decurs de 20 de ani, 1883—1903 — scria V. I. Lenin —, el a dat o mulțime de lucrări excelente, îndreptate mai ales împotriva oportuniștilor, machiștilor, narodnicilor“ (Opere, vol. 20, Editura politică, 1959, pag. 360). V. I. Lenin spunea despre lucrările filozofice ale lui Plehanov că sînt cele mai bune din literatura marxistă internațională.

Dar încă de pe atunci la Plehanov au început să se manifeste greșeli serioase, care au constituit germenii concepțiilor sale menșevice de mai tîrziu. El subaprecia rolul revoluționar al țărănimii și vedea în burghezia liberală un aliat al clasei muncitoare; admițînd

numai în vorbe ideea hegemoniei proletariatului, în realitate el era împotriva esenței acestei idei.

După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., Plehanov s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de oportunism, iar mai târziu s-a alăturat menșevicilor. În perioada revoluției din 1905—1907, între el și bolșevici s-au ivit profunde divergențe în problemele fundamentale ale tacticii. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a prezentat un raport în problema agrară, susținând proiectul menșevic al lui Maslov; în problema Dumei de stat a apărat poziția de extremă dreaptă, chemând la sprijinirea Dumei cadete. După cum l-a caracterizat V. I. Lenin, Plehanov „a fost adevăratul conducător ideologic al menșevicilor la congres“ (Opere, vol. 10, E.S.P.L.P. 1956, pag. 350).

În anii reacțiunii, Plehanov a luat atitudine împotriva revizuirii marxismului de către machiști și împotriva lichidatorismului, situându-se în fruntea grupului „menșevicilor-partiiți“. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După revoluția din februarie 1917 s-a întors în Rusia și a sprijinit Guvernul provizoriu burghez; față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine negativă. — 41, 169—170, 171, 172, 190, 206, 236, 240, 242, 245, 246, 265, 266—268, 269, 272, 273, 295, 298, 313, 329, 330, 331, 335, 351, 353, 354, 355, 356, 357, 364, 365, 366, 380, 381, 382.

Pobedonosțev, K. P. (1827—1907) — om de stat reacționar din Rusia țaristă, procuror general al sinodului, șeful efectiv al guvernului și principalul inspirator al deșănțatei reacțiuni iobăgiste din timpul domniei lui Alexandru al III-lea; a continuat să joace un rol important și în timpul domniei lui Nicolaie al II-lea. A dus o luptă înverșunată împotriva mișcării revoluționare. A fost un adversar hotărât al reformelor burgheze din deceniul al 7-lea al secolului trecut, partizan al monarhiei absolute, dușman al științei și culturii. În perioada de avânt al revoluției burghezo-democratice din octombrie 1905 a fost nevoit să-și dea demisia și s-a retras din viața politică. — 48.

Potresov, A. N. (1869—1934) — unul dintre liderii menșevismului. În ultimul deceniu al secolului trecut a aderat la marxști. Pentru participarea sa la activitatea „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg a fost deportat în gubernia Veatka. În 1900 a plecat în străinătate, unde a luat parte la înființarea ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot consultativ, reprezentând redacția „Iskrei“; iskrist din minoritate. În anii reacțiunii s-a manifestat ca ideolog al lichidatorismului; a avut un rol important în conducerea revistelor menșevice „Vozrojdenie“, „Nașa Zarea“ ș.a. În timpul primului război mondial s-a situat pe o poziție social-șovină. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat; în străinătate a colaborat la „Dni“, săptămânalul lui Kerenski, în coloanele cărui s-a dat la atacuri împotriva Rusiei Sovietice. — 335.

Prokopovici, S. N. (1871—1955) — economist și publicist burghez, reprezentant de seamă al „economismului” și unul dintre primii propagatori ai bernsteinismului în Rusia. Membru activ al organizației monarhiste-liberale „Uniunea eliberării”. În 1906 a fost membru al C.C. al partidului cadet. Redactor-editor al revistei semicadete și semimenșevice „Bez Zaglavii” și colaborator activ al ziarului „Tovarișci”. Autor al unor cărți despre problema muncitorească, scrise de pe poziții bernsteinicene-liberale. În 1917 a fost ministru al aprovizionării în Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate anti-sovietică. — 313.

Ptițin — vezi Soloveicik, B. I.

R

Radin, B. — vezi Knunianț, B. M.

Riman, N. K. (1864—1917) — colonel în armata țaristă. În timpul înăbușirii insurecției armate din decembrie 1905 de la Moscova a comandat expediția de pedepsire care acționa pe linia ferată Moscova-Kazan. Având indicația „să nu existe arestați și să se acționeze fără cruțare”, a organizat în stațiile Sortirovociinaia, Perovo, Liuberți ș.a. reprimarea sângeroasă a participanților la revoluție și a populației locale. — 323, 328.

Rodicev, F. I. (n. 1856) — moșier din Tver, militant al zemstvei, jurist, unul dintre liderii partidului cadet și membru al C.C. al acestui partid. A luat parte la congresele zemstvelor din anii 1904—1905. A fost deputat al Dumei de stat în toate legislaturile. După revoluția din februarie 1917 a fost numit de Guvernul provizoriu burghez comisar pentru problemele Finlandei. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 133, 359.

Rojkov, N. A. (1868—1927) — istoric și publicist. În ultimul deceniu al secolului trecut a simpatizat cu „marxiștii legali”. La începutul anului 1905 a intrat în P.M.S.D.R. și un timp a aderat la bolșevici. După înfrângerea revoluției din 1905—1907 a devenit unul dintre conducătorii ideologici ai lichidatorismului; a colaborat la revista „Nașa Zarea” și a fost redactor la ziarul „Novaia Sibir”, publicație de orientare menșevică lichidatoristă. V. I. Lenin a criticat concepțiile lui Rojkov în articolele: „Manifestul partidului muncitoresc liberal” și „Din lagărul partidului «muncitoresc» stolpînist” (vezi Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 298—309, 339—344). După revoluția din februarie 1917, Rojkov a făcut parte din C.C. al menșevicilor și timp de câteva luni a fost ministru adjunct al poștelor și telecomunicațiilor în Guvernul provizoriu burghez. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În perioada inter-

venției militare străine și a războiului civil a luptat împotriva Puterii sovietice. În 1922 a rupt-o cu menșevicii. În anii următori s-a dedicat activității științifice și pedagogice și a lucrat în domeniul administrativ în diferite instituții. A scris o serie de lucrări de istorie a Rusiei. — 241, 243.

Romanov, Vladimir Aleksandrovici (1847—1909) — mare duce, unchiul țarului Nicolaie al II-lea. În anii 1884—1905 a fost comandant suprem al trupelor de gardă și al districtului militar Petersburg; din însărcinarea țarului a condus represaliile sângeroase de la 9 ianuarie 1905 împotriva muncitorilor din Petersburg. — 48.

Rudenko — vezi Ermanski, O. A.

Rumeantev, P. P. (Șmidt) (1870—1925) — a participat la mișcarea social-democrată începînd din 1891; a dus muncă de partid la Petersburg și în alte orașe din Rusia. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici, a fost membru al Biroului Comitetelor Majorității. A participat la Congresul al III-lea al partidului ca delegat al Comitetului din Voronej al P.M.S.D.R. În iunie 1905 a fost cooptat în C.C. al P.M.S.D.R. În 1905 a fost redactor și colaborator al primului ziar bolșevic legal „Novaia Jizn“, iar în 1906—1907 redactor și colaborator al revistei „Vestnik Jizni“. În anii reacțiunii s-a îndepărtat de partid și a lucrat ca statistician. A murit în străinătate. — 348.

S

Sarajski — vezi Bauman, N. E.

Skitaleț (Petrov, S. G.) (1868—1941) — scriitor rus de origine țărănească. La sfîrșitul ultimului deceniu al secolului trecut a colaborat la „Samarskaia Gazeta“. În anii 1898—1906 a fost prieten intim cu A. M. Gorki, sub a cărui influență și îndrumare nemijlocită s-a format ca scriitor revoluționar. În această perioadă, el a scris primele și cele mai bune lucrări ale sale, din care străbate un protest împotriva absolutismului și un sentiment de dragoste față de poporul muncitor. Poezia lui Skitaleț „S-a lăsat liniștea în jur“ a fost publicată în 1906, în vol. 9 al culegerii asociației „Znanie“. În anii reacțiunii, Skitaleț s-a îndepărtat de linia ideologică a lui A. M. Gorki. În perioada 1921—1934 a trăit în Manciuria.

În 1936, Editura de stat pentru literatură politică din Moscova a publicat operele lui Skitaleț și culegerea sa de „Versuri și cîntece alese“. — 283.

Svorțov-Stepanov, I. I. (1870—1928) — unul dintre cei mai vechi participanți la mișcarea revoluționară din Rusia, remarcabil militant de partid și om de stat sovietic, publicist marxist, autor a numeroase lucrări economice, istorice și antireligioase. A tradus cele trei volume ale „Capitalului“ și o serie de alte lucrări ale lui K. Marx și F. Engels.

Începînd din 1892 a participat la mișcarea revoluționară, iar în 1896 a intrat în P.M.S.D.R. ; la sfîrșitul anului 1904 a devenit bolșevic. În perioada primei revoluții ruse a desfășurat o muncă intensă în grupul de publiciști și propagandiști de pe lîngă Comitetul de partid din Moscova ; în 1906 a participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., unde s-a situat pe poziții leniniste. În 1907 și 1911 a candidat din partea bolșevicilor în alegerile pentru Duma de stat. În perioada reacțiunii a susținut concepții greșite în problema agrară și a avut o atitudine împăciuitoare față de grupul fracționist „Vpered“, dar, sub influența lui Lenin, și-a învins greșelile. Pentru activitatea sa revoluționară a fost de mai multe ori arestat și deportat. I. I. Skvortșov-Stepanov a luat parte activă la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, a fost membru al Comitetului militar-revoluționar din Moscova și cel dintîi comisar al poporului pentru finanțe al Republicii sovietice ; a fost ales în repetate rînduri membru al C.E.C. din Rusia și al C.E.C din U.R.S.S. ; a fost membru al Comisiei centrale de revizie a P.C. (b) din Rusia (în perioada Congreselor X—XIII), membru al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. (începînd de la Congresul al XIV-lea), redactor al mai multor organe de partid și sovietic, director al Institutului „Lenin“ de pe lîngă C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S., membru al Prezidiului Academiei comuniste. — 265.

Soloveicik, B. I. (Ptițin) (n. 1884) — menșevic, a aderat la mișcarea social-democrată în 1903 ; a activat într-o serie de orașe din sudul Rusiei, apoi la Moscova. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ca delegat din partea organizației districtuale Moscova. În 1909 s-a retras din viața politică. În deceniul al 4-lea a lucrat la Comisariatul poporului pentru industria ușoară. — 364.

Sombart, Werner (1863—1941) — economist burghez vulgar german, unul dintre principalii ideologi ai imperialismului german. Profesor la Universitatea din Breslau, apoi la cea din Berlin. La începutul activității sale, Sombart a fost unul dintre ideologii tipici ai „social-liberalismului... care are o ușoară spoială de marxism“ (V. I. Lenin. Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 54). Ulterior a devenit dușman fățiș al marxismului, prezentînd capitalismul ca un sistem economic armonios. În ultimii ani ai vieții sale a trecut pe pozițiile fascismului, proslăvînd regimul hitlerist. Principalele sale lucrări sînt : „Socialismul și mișcarea socială în secolul al XIX-lea“ (1896), „Capitalismul contemporan“ (1902) etc. — 325.

Sorokin — *vezi* Bauman, N. E.

Spiridonova, M. A. (1884—1941) — unul dintre liderii partidului socialist-revoluționar. Pentru atentatul comis în 1906 împotriva lui Lujenovski, conducătorul pogromurilor organizate de sutele negre în gubernia Tambov, a fost condamnată la muncă silnică. După revoluția din februarie 1917 a aderat la aripa stîngă a socialiștilor-revoluționari. După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat o activitate

dușmănoasă împotriva Puterii sovietice; s-a pronunțat împotriva ratificării tratatului de pace de la Brest. Mai târziu s-a retras din viața politică. — 310, 311, 312.

Stepanov — vezi Skvorțov-Stepanov, I. I.

Stodolin — vezi Nakoreakov, N. N.

Struve, P. B. (1870—1944) — economist și publicist burghez, unul dintre liderii partidului monarhist liberal al cadeților. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost unul dintre reprezentanții cei mai de seamă ai „marxismului legal”; colaborator și redactor al revistelor „Novoe Slovo” (1897), „Nacealo” (1899) și „Jizn” (1900). Încă în prima sa lucrare, „Note critice cu privire la problema dezvoltării economice a Rusiei” (1894), Struve, criticând narodnicismul, a procedat la o „completare” și la o „critică” a teoriei economice și filozofice a lui K. Marx; s-a solidarizat cu reprezentanții economiei politice burgheze vulgare și a propagat malthusianismul. „Marele maestru al renegării” — așa l-a numit V. I. Lenin (Opere, vol. 13, E.S.P.L.P. 1957, pag. 488). Struve a fost unul dintre teoreticienii și organizatorii „Uniunii eliberării”, organizație burghezo-liberală (1904—1905), și redactor al organului ei ilegal, revista „Osvobodjenie” (1902—1905). O dată cu înființarea, în 1905, a partidului cadet, el devine membru al Comitetului Central al acestui partid. După înfrângerea revoluției din 1905—1907 îl găsim pe Struve lider al aripii drepte a liberalilor; la începutul primului război mondial a devenit unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca un dușman inveterat al Puterii sovietice, a fost membru al guvernului contrarevoluționar al lui Vrangel și, în cele din urmă, emigrant alb. — 48, 73, 266, 267, 280, 284, 300, 305, 306, 317, 332, 329, 331.

Suvorov, S. A. (Borisov) (1869—1918) — social-democrat, publicist și statistician. Și-a început activitatea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut, în rândurile narodvoliștilor. Din 1900 — social-democrat; în anii 1905—1907 a activat în organizațiile bolșevice dintr-o serie de orașe ale Rusiei. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot deliberativ, reprezentând organizația din Turkestan. La congres a fost unul dintre raportorii în problema agrară, susținând revendicarea împărțirii pământurilor moșieresti și trecerea lor în proprietatea privată a țăranilor. După înfrângerea revoluției din 1905—1907 a aderat la grupul intelectualilor machiști din rândurile partidului, care porniseră o campanie împotriva filozofiei marxiste; a participat la elaborarea culegerii machiste intitulată „Eseuri asupra filozofiei marxiste” (1908). În lucrarea sa „Materialism și empiriocriticism” (1909), V. I. Lenin a supus unei critici nimicitoare concepțiile filozofice antimarxiste ale lui Suvorov.

După 1910 Suvorov s-a îndepărtat de partid; a lucrat ca statistician. În 1917 a aderat la menșevicii-internaționaliști; înainte și

după Revoluția Socialistă din Octombrie a ocupat o serie de funcții electivă la Moscova și la Iaroslavl. A murit în timpul rebeliunii contrarevoluționare de la Iaroslavl din iulie 1918. — 358.

Ș

Șidlovski, N. V. (1843—1907) — moșier din gubernia Voronej, senator, membru al Consiliului de stat. La 29 ianuarie 1905 a fost numit președinte al Comisiei guvernamentale speciale însărcinate „să lămurească fără întârziere cauzele nemulțumirii muncitorilor din Petersburg și din suburbii și să stabilească măsurile de natură să înlăture pe viitor asemenea nemulțumiri“. Comisia a fost dizolvată de guvernul țarist la 20 februarie 1905. — 270.

Șipov, D. N. (1851—1920) — mare moșier, militant al zemstvei, liberal moderat. Din 1893 până în 1904 a fost președinte al consiliului zemstvei guberniale Moscova. În noiembrie 1904 a fost președinte al „Constăturii neoficiale a reprezentanților zemstvelor“. În noiembrie 1905 a fost unul dintre organizatorii „Uniunii 17 octombrie“ și a intrat în „Partidul înnoirii pașnice“; în același an a fost ales membru al Consiliului de stat. În 1911 s-a retras din viața politică. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; a fost unul dintre conducătorii organizației albagardiste contrarevoluționare „Centrul național“. — 285, 291—292, 296, 297, 301, 326, 328.

Șmidt — vezi Rumeanțev, P. P.

Șmidt, P. P. (1867—1906) — locotenent în flota Mării Negre, democrat-revoluționar, unul dintre conducătorii insurecției de la Sevastopol din 1905. Prin cuvântările sale împotriva absolutismului, rostite la mitingurile și demonstrațiile din octombrie 1905, și-a câștigat o mare popularitate printre marinari și muncitori; muncitorii l-au ales deputat pe viață în Sovietul de deputați ai muncitorilor din Sevastopol. Curînd după aceasta a fost arestat. După o scurtă detențiune a fost eliberat la cererea maselor, dar a fost îndepărtat din flotă. În timpul insurecției de la Sevastopol din noiembrie 1905 a preluat comanda cuirasatului „Oceakov“, iar după aceea s-a declarat comandant al flotei. După înfrîngerea insurecției a fost executat pe baza sentinței unui tribunal țarist. — 107.

T

Tolstoi, L. N. (1828—1910) — genial scriitor rus, unul dintre cei mai mari scriitori ai lumii, care a exercitat o influență covârșitoare asupra dezvoltării literaturii ruse și universale. În operele sale, Tolstoi a zugrăvit viața din Rusia de dinainte de revoluție, a oglindit condițiile complexe și contradictorii din vremea aceea, care determinau psihologia diferitelor clase și a diferitelor pături ale societății ruse

în epoca de după reformă și atitudinea lor în timpul revoluției din 1905—1907.

Prin originea și educația sa, Tolstoi făcea parte din înalta aristocrație moșierească, din clasa guvernantă a Rusiei. Dar el s-a lepădat de concepțiile mediului său și s-a manifestat ca un aprig demascator al orînduirii de stat și social-economice bazate pe înrobirea și exploatarea maselor muncitoare; el a stigmatizat cu minie clasele dominante și a demascat nedreptățile săvîrșite de justiția țaristă și fățărnicia moralei burgheze etc. Tolstoi și-a îndreptat critica sa acerbă împotriva bisericii, care consfințea rînduilele absolutismului, sprijinea și căuta să justifice aspirarea și exploatarea, fapt pentru care a fost excomunicat. V. I. Lenin spunea despre Tolstoi că este „o oglindă a revoluției ruse”. Scoțînd în evidență marea personalitate a scriitorului, măiestria lui genială, însemnătatea lui covârșitoare pentru literatura rusă și cea universală, Lenin a arătat că concepția despre lume a lui Tolstoi a exprimat în mod pregnant particularitățile istorice, ale primei revoluții ruse, ca o revoluție burgheză țărănească; ea oglindea contradicțiile acestei revoluții, laturile ei tari și slabe.

Demascînd samavolnicile absolutismului, Tolstoi, în loc să cheme la luptă împotriva iobăgiei și a statului absolutist polițienesc, a propovăduit „neîmpotrivirea la rău prin violență”, abținerea de la activitate politică, renunțarea la revoluție, autoperfecționarea; în locul luptei împotriva religiei, el pleda pentru necesitatea de a înlocui religia veche cu una nouă. El n-a putut să înțeleagă nici mișcarea muncitorească, nici cauzele revoluției și inevitabilitatea ei. Învățătura lui — „tolstoismul” — a avut un caracter utopic și reacionar și a adus un mare prejudiciu mișcării revoluționare. V. I. Lenin a consacrat caracterizării concepției despre lume a lui Tolstoi și aprecierii întregii lui activități o serie de lucrări: „Lev Tolstoi, oglindă a revoluției ruse”, „L. N. Tolstoi”, „L. N. Tolstoi și mișcarea muncitorească contemporană”, „Tolstoi și lupta proletară” (Opere, vol. 15, E.S.P.L.P. 1957, pag. 192—199; vol. 16, E.S.P.L.P. 1957, pag. 320—324, 327—329, 351—352) etc. — 310.

Trepov, D. F. (1855—1906) — în anii 1896—1905 a fost șeful poliției din Moscova. A fost, după cum l-a definit Lenin, „unul dintre slugoii țariști pe care-i detestă cel mai mult întreaga Rusie și care și-a cîștigat un trist renume la Moscova prin cruzimea și brutalitatea sa, ca și prin participarea la încercările lui Zubatov de a perverti pe muncitori” (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 240). La 11 ianuarie 1905 a fost numit guvernator general al Petersburgului, iar apoi ministru adjunct la interne. Autor al „famosului” ordin din octombrie 1905 „de a nu trage cu cartușe oarbe și de a nu economisi gloanțele”. Inspirator al pogromurilor săvîrșite de sutele negre. — 28, 37, 48, 71, 72, 73, 76, 77—78, 359.

†

Federbaum, I. O. — vezi Martov, L.

Federbaum, V. O. — vezi Levițki, V.

U

Ulianov, V. I. — *vezi* Lenin, V. I.

V

V. V. — *vezi* Voronțov, V. P.

Van Gan-ce (Van An-și) (1021—1086) — om de stat chinez, reformator și savant utopist. A propus, și în parte a înfăptuit, o serie de reforme care urmăreau ca, prin revizuirea recensământului agricol, să stabilească impunerea proporțională a populației, să introducă sistemul creditelor de stat pentru țărani, să înființeze întreprinderi comerciale de stat pentru reglementarea pieței și să înlocuiască armata de mercenari printr-o armată regulată. Reformele sale au întâmpinat împotrivirea feodalilor și a cămătarilor, care le-au zădărnicit. — 246.

Vinaver, M. M. (1863—1926) — avocat, unul dintre fondatorii partidului cadet; a fost, timp de mai mulți ani, membru al C.C. al acestui partid. La Congresul al II-lea al partidului cadet, din ianuarie 1906, a prezentat un raport în problema tacticii partidului, raport care a fost adoptat de congres ca „declarație a partidului”. Împreună cu V. D. Nabokov a redactat revista burgheză „Vestnik Prava”; a luat parte activă la constituirea asociației avocaților. În 1906 a fost ales deputat în Duma I de stat.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Puterii sovietice, a făcut parte din guvernul regional al Crimeii în calitate de ministru de externe. După evacuarea Crimeii în 1919, împreună cu ceilalți membri ai guvernului, a remis francezilor valorile băncii regionale și ale administrației financiare din Sevastopol. A emigrat la Paris, unde a fost în fruntea comitetului cadeților de la Paris și a colaborat la „Poslednie Novosti”, ziar al emigranților. — 281.

Vinter — *vezi* Krasin, L. B.

Vladimir — *vezi* Romanov, Vladimir Aleksandrovici.

Vodovozov, V. V. (1864—1933) — economist și publicist de orientare narodnică liberală. Începând din 1904 a făcut parte din redacția ziarului „Nașa Jizn”; în 1906 a colaborat la ziarul „Tovarîșci”, publicație a cadeților de stînga. În perioada alegerilor pentru Duma a II-a de stat a fost trudovic; „semicadet, semimenșevic” — astfel l-a caracterizat atunci V. I. Lenin (Opere, vol. 11, E.S.P.L.P. 1957, pag. 132). În 1912, Vodovozov a publicat în „Zaprosî Jizni”, revistă a cadeților, socialiștilor-populiști și a menșevicilor-lichidatori, o serie de articole în problema relațiilor dintre democrația muncitorească și democrația burgheză și dintre partidele lor. În lucrările

sale, V. I. Lenin a criticat pe larg concepțiile burghezo-liberale ale lui Vodovozov.

În 1917, Vodovozov a intrat în redacția revistei „Bîloe” și a colaborat la ziarul burghezo-liberal „Den”. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În 1924 a emigrat în străinătate, unde a colaborat la presa albgardistă. — 372.

Vorobiev — vezi Lomtadize, V. B.

Voronțov, V. P. (V. V.) (1847—1918) — economist și publicist rus, unul dintre ideologii narodnicismului liberal din anii 1880—1900; autor al lucrărilor: „Destinele capitalismului în Rusia” (1882), „Curențele de la noi” (1893), „Studii de economie teoretică” (1895) și altele, în care susținea că în Rusia nu există condiții pentru dezvoltarea capitalismului și, în același timp, proslăvea mica producție de mărfuri și idealiza obștea țărănească. Voronțov pleda pentru necesitatea împăcării cu cîrmuirea țaristă și combătea cu hotărîre marxismul. Concepțiile lui au fost aspru criticate de V. I. Lenin în multe din lucrările sale. — 44.

W

Warski, Adolf (Warszawski, A. S.) (1868—1937) — unul dintre cei mai vechi și mai remarcabili militanți ai mișcării revoluționare poloneze. La sfîrșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut a fost unul dintre organizatorii „Uniunii muncitorilor polonezi”; a participat activ la crearea Social-democrației din Regatul Poloniei, iar apoi la crearea Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania. În 1893 a emigrat în străinătate, unde, împreună cu R. Luxemburg și alții, a început să editeze ziarul „Sprawa Robotnicza”, primul organ al social-democrațiilor polonezi, iar mai tîrziu și revista „Przeгляд Socjaldemokratyczny”. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al partidului ca delegat cu drept de vot consultativ, reprezentînd social-democrația din Polonia și Lituania. După congres a făcut parte din C.C. al P.M.S.D.R. La Congresul al V-lea al partidului a fost ales membru al C.C. În anii 1909—1910 a fost unul dintre redactorii O.C. al P.M.S.D.R. — ziarul „Soțial-Demokrat”. În această perioadă, V. I. Lenin l-a caracterizat pe Warski ca „un publicist experimentat, un marxist inteligent și un tovarăș minunat” (Opere, vol. 36, Editura politică, 1958, pag. 153). În anii primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste; a participat la Conferințele de la Zimmerwald și Kienthal. În 1916 s-a reîntors în Polonia, dar a fost arestat de germani pentru agitație împotriva războiului; după ce a fost eliberat, în 1917, a intrat în conducerea Social-democrației din Polonia și Lituania. În 1918 a fost unul dintre întemeietorii Partidului muncitoresc comunist din Polonia și membru al Comitetului său Central; a luat parte la congresele și conferințele P.M.C.P. A fost ales deputat în seimul polonez și a condus fracțiunea comunistă din seim. În 1929

a emigrat în U.R.S.S. A lucrat la Institutul Marx-Engels-Lenin, ocu-
pându-se de istoria mișcării muncitorești poloneze. În ultimii ani ai
vieții sale a fost pensionar cu pensie personală. — 366.

Wilhelm al II-lea (Hohenzollern) (1859—1941) — împărat al
Germaniei și rege al Prusiei (1888—1918). — 34, 126.

Witte, S. I. (1849—1915) — om de stat rus, exponent al intere-
selor „imperialismului militar-feudal“ din Rusia țaristă; partizan
convins al absolutismului; a căutat să mențină monarhia făcând făgă-
duieli și concesiuni neînsemnate burgheziei liberale și recurgând la
crâncene represii împotriva poporului. A fost unul dintre organi-
zatorii înăbușirii revoluției din 1905—1907. În calitate de ministru
al căilor de comunicații (februarie — august 1892), ministru de
finanțe (1892—1903), președinte al Consiliului de Miniștri (octom-
brie 1905 — aprilie 1906), prin măsurile luate de el în domeniul
finanțelor, al politicii vamale, al construcțiilor de căi ferate, al legis-
lației pentru reglementarea muncii în fabrici, prin stimularea intensă
a investițiilor de capital străin, a contribuit la dezvoltarea capitalis-
mului în Rusia și la accentuarea dependenței ei de puterile imperialiste.
„Ministru-misit“, „agent de bursă“, așa l-a calificat V. I. Lenin. —
2, 10, 21—22, 30, 47—48, 49, 50, 53, 55, 73, 74, 78, 116, 119, 120,
121, 122, 246, 290, 319, 336, 372, 393, 394, 396, 398.

X

X — vezi Maslov, P. P.

DATE DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA LUI
V. I. LENIN

(Octombrie 1905 — aprilie 1906)

1905

Octombrie 1905— Lenin locuiește la Geneva. Începînd de la 8 (21) aprilie 1906 noiembrie — la Petersburg.

Octombrie, 13 (26) Lenin scrie articolul „Greva politică generală din Rusia“ ; în prealabil, el face extrase din ziare străine, întocmește o schiță de plan al articolului și face observații pe marginea lui. Articolul este publicat ca editorial în ziarul „Proletarii“ nr. 23 din 31 (18) octombrie.

Într-o scrisoare către M. M. Essen la Petersburg, Lenin îi scrie despre treburile partidului și despre revoluția din Rusia. El își exprimă speranța că în curînd se va putea înapoia din emigrație, că se va putea scoate în Rusia Organul Central și literatură de propagandă, subliniază rolul pe care îl are propaganda prin scris în timpul revoluției și dă sfatul să fie intensificată pregătirea insurecției armate.

Octombrie, 14 (27) Într-o scrisoare adresată Biroului Socialist Internațional de la Bruxelles, Lenin face cunoscut că C.C. al P.M.S.D.R. acceptă propunerea lui A. Bebel din 15 (28) iunie 1905 cu privire la convocarea unei conferințe în legătură cu divergențele dintre bolșevici și menșevici și că la conferință au fost numiți ca reprezentanți ai C.C. al P.M.S.D.R. V. I. Lenin, F. V. Lengnik și P. P. Rumeanțev. El roagă să i se comunice data convocării conferinței.

Într-o scrisoare adresată Comitetului Central din Rusia al P.M.S.D.R., Lenin roagă să i se acorde dreptul să-l invite pe G. V. Plehanov să facă parte din comitetul de redacție și din redacția ziarului „Novaia Jizn“.

Octombrie, nu mai devreme de 16 (29) Lenin face extrase din ziarele : „The Times“, „Le Temps“ și „Vossische Zeitung“ cu privire la creșterea mișcării revoluționare din Rusia.

Octombrie, 17 (30) Lenin scrie planul articolului „Echilibru de forțe“. Lenin scrie planul cuprinsului numărului 24 al ziarului „Proletarii“. Ziarul a apărut cu un cuprins oarecum schimbat.

Între 17 și 19 octombrie (30 octombrie și 1 noiembrie) Lenin, lucrând la articolul „Prima victorie a revoluției“, face însemnări sub titlul „Noua revoluție și noul război“, întocmește tezele și o schiță de plan al articolului și scoate extrase din ziarele „L'Indépendance Belge“ și „Le Temps“.

Octombrie, înainte de 18 (31) Lenin întocmește planul articolului „Primele rezultate ale grupării politice“. Lenin redactează nr. 23 al ziarului „Proletarii“.

Octombrie, 18 (31) În nr. 23 al ziarului „Proletarii“ apar articolele lui Lenin : „Primele rezultate ale grupării politice“, „Isteria celor înfrinți“, „Ultimatumul Rigii revoluționare“, „Planurile ministrului-clovn“, „Agravarea situației din Rusia“ și două note la articolul unui autor necunoscut „Mișcarea muncitorească britanică și congresul trade-unionurilor“.

Octombrie, 19 (noiembrie, 1) În legătură cu manifestul din 17 (30) octombrie, Lenin scrie articolul „Prima victorie a revoluției“. Articolul a apărut ca editorial în ziarul „Proletarii“ nr. 24 din 7 noiembrie (25 octombrie).

Între 19 și 25 octombrie (1 și 7 noiembrie) Lenin face extrase (în limba rusă) din ziarul „The Times“ cu privire la demonstrațiile care au avut loc la Petersburg după publicarea manifestului țarului din 17 (30) octombrie și cu privire la ecurile stîrnite de acest manifest, de asemenea traduce în limba rusă apelul Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg.

Octombrie, nu mai devreme de 19 (1 noiembrie) Lenin scrie nota „Despre ecurile stîrnite în Austria de victoria greveii politice generale din Rusia și despre chemările la luptă pentru votul universal în Austria“.

Octombrie, 20 (noiembrie, 2) La o adunare de la Geneva a social-democraților ruși, Lenin prezintă un referat despre ultimele evenimente politice din Rusia.

- Octombrie, 21
(noiembrie, 3)* Lenin scrie necrologul lui N. E. Bauman. Necrologul apare la 7 noiembrie (25 octombrie) în nr. 24 al ziarului „Proletarii“.
- Octombrie, 22
(noiembrie, 4)* Lenin scrie nota „Ultimele știri“.
- Octombrie, nu
mai devreme de 24
(6 noiembrie)* Lenin scoate extrase din ziarul „Berliner Tageblatt“ cu privire la ecurile stîrnite de greva politică generală din Rusia.
- Octombrie,
înainte de 25
(7 noiembrie)* Lenin face extrase din articolul de fond apărut în nr. 75 al ziarului „Revolütionnaia Rossiia“ pentru articolul său „Socialismul mic-burghez și socialismul proletar“ și întocmește planul acestui articol.
- Lenin face o traducere prescurtată a articolului „Despre noul manifest constituțional al ultimului Nicolaie“, apărut în limba germană în nr. 256 din 1 noiembrie 1905 al ziarului „Vorwärts“.
- Lenin redactează nr. 24 al ziarului „Proletarii“.
- Octombrie, 25
(noiembrie, 7)* În nr. 24 al ziarului „Proletarii“ a apărut articolul lui Lenin „Socialismul mic-burghez și socialismul proletar“.
- Între 28 octombrie
(10 noiembrie) și
2 (15) noiembrie* Lenin face extrase din ziarul „Le Temps“ cu privire la manevrele lui Witte după apariția manifestului din 17 (30) octombrie 1905 pentru articolul său „Între două bătălii“.
- Octombrie, nu mai
devreme de 29
(11) noiembrie* Lenin scrie nota „Mărturisiri prețioase“ (neterminată). Pentru a elabora această notă, el scoate extrase din ziarul „Le Temps“.
- Octombrie, nu
mai devreme de
31 (13 noiembrie)* Lenin face extrase din ziarul „Le Temps“ cu privire la ajutorul acordat de Wilhelm al II-lea lui Nicolaie al II-lea în vederea înăbușirii revoluției.
- Sfîrșitul lunii
octombrie* Într-o scrisoare adresată lui G. V. Plehanov, Lenin îi scrie despre necesitatea unificării social-democrației, îl invită să intre în colegiul de redacție al ziarului „Novaia Jizn“ și îi propune să aranjeze o întîlnire între ei.
- Într-o scrisoare adresată lui G. D. Leiteizen la Paris, Lenin îi propune să scrie un articol sau o notă pentru ziarul „Proletarii“ sau „Novaia

Jizn" despre interviul acordat de Guesde, Lafargue și Bracke cu privire la guvernul revoluționar provizoriu și participarea la acest guvern a social-democraților ruși.

*Sfârșitul lunii
octombrie —
începutul lunii
noiembrie*

În scrisoarea „Către membrii «majorității» organizației din Odesa, Morea și Kosteă”, Lenin le face cunoscut că s-a primit „Scrisoarea către tovarăși”, trimisă de ei redacției ziarului „Proletarii”; el îi acuză pe destinatari că produc dezorganizare, că lozincă unui „congres de constituire”, pe care ei o promovează ca singura cale de unificare a partidului, este inconsistentă și susține ideea convocării a două congrese, unul al majorității și altul al minorității, în vederea unificării partidului.

Noiembrie, 2 (15) Lenin scrie articolul „Între două bătălii”, care la 25 (12) noiembrie este publicat ca editorial în nr. 26 al ziarului „Proletarii”.

*Începutul lunii
noiembrie*

Lenin pleacă de la Geneva spre Rusia, prin Stockholm.

Lenin așteaptă la Stockholm actele necesare pentru a se reîntoarce în Rusia.

*Noiembrie, 2—4
(15—17)*

Lenin scrie articolul „Sarcinile noastre și Sovietul de deputați ai muncitorilor (Scrisoare către redacție)”.

Noiembrie, 3 (16)

În nr. 25 al ziarului „Proletarii” apare ca editorial articolul lui Lenin „Apropierea deznodământului”, precum și două completări la articolul lui V. A. Karpinski (V. Kalinin) „Congresul țărănesc”.

Noiembrie, 5 (18)

Lenin sosește la Helsingfors (astăzi Helsinki), venind de la Stockholm.

Noiembrie, 8 (21)

Lenin sosește la Petersburg.

Într-o casă conspirativă a bolșevicilor, Lenin se întâlnește cu M. N. Leadov, L. B. Krasin și cu alți activiști de partid.

Lenin vizitează mormintele victimelor „Duminicii sângeroase” de la cimitirul Preobrajenskoe din Petersburg.

La ședința lărgită a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., Lenin rostește o cuvântare în pro-

blema atitudinii partidului față de Sovietele de deputați ai muncitorilor.

Noiembrie, 9 (22) Lenin conduce ședința comună a părții bolșevice a redacției ziarului „Novaia Jizn” cu activul de partid, la care se stabilește componența redacției și se elaborează programul ziarului pe perioada care urmează.

Lenin ia parte la ședința Comitetului Central la care este adoptat în unanimitate apelul, „Către toate organizațiile de partid și către toți muncitorii social-democrați”, cu privire la convocarea Congresului al IV-lea al P.M.S.D.R.

9 (22) noiembrie — 3 (16) decembrie — Lenin redactează nr. 9—28 ale ziarului „Novaia Jizn”.

Noiembrie, 10 (23) În nr. 9 al ziarului „Novaia Jizn” apare începutul articolului lui Lenin „Despre reorganizarea partidului”, primul articol scris de el după înapoierea în Rusia.

Noiembrie, 12 (25) În articolul de fond din nr. 11 al ziarului „Novaia Jizn”, „Proletariatul și țărăimea”, Lenin salută congresul Uniunii țărănești din Rusia.

Noiembrie, 13 (26) În nr. 12 al ziarului „Novaia Jizn” apare articolul lui Lenin „Organizația de partid și literatura de partid”.

La ședința Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg, Lenin ia cuvântul în problema măsurilor de luptă împotriva lock-outului declarat de capitaliști ca răspuns la introducerea de către muncitori, cu de la sine putere, a zilei de muncă de 8 ore. Rezoluția propusă de Lenin este adoptată a doua zi la ședința Comitetului Executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg.

Noiembrie, 15 (28) În nr. 13 al ziarului „Novaia Jizn” apare ca articol de fond articolul lui Lenin „O provocare neizbutită”. În același număr apare continuarea articolului „Despre reorganizarea partidului”.

Lenin scrie articolul „Armata și revoluția”. Articolul apare în nr. 14 din 16 noiembrie al ziarului „Novaia Jizn”.

- Noiembrie, 16 (29)* În nr. 14 al ziarului „Novaia Jizn” apare sfârșitul articolului lui Lenin „Despre reorganizarea partidului”. La adunarea activiștilor de partid din Petersburg, ținută în clădirea Societății economice, Lenin prezintă referatul „Critica programului agrar al partidului socialiștilor-revoluționari”. Adunarea a fost întreruptă în urma intervenției poliției.
- Noiembrie, 18 (decembrie, 1)* În nr. 16 al ziarului „Novaia Jizn” apar articolele lui Lenin „Balanța oscilează” și „Învățați de la dușmani”.
- Noiembrie, 20 (decembrie, 3)* În nr. 18 al ziarului „Novaia Jizn” apare articolul lui Lenin cu privire la Adunarea constituantă intitulat „Birocratismul revoluționar și munca revoluționară”.
- Noiembrie, 23 (decembrie, 6)* În nr. 19 al ziarului „Novaia Jizn” apare, ca editorial, articolul lui Lenin „Absolutismul muribund și noile organe ale puterii populare”.
- La adunarea activiștilor de partid din Petersburg, ținută în clădirea liceului Vitmer, Lenin își continuă referatul „Critica programului agrar al partidului socialiștilor-revoluționari”, care fusese întrerupt în urma intervenției poliției la 16 (29) noiembrie.
- Noiembrie, 24 (decembrie, 7)* Lenin scrie articolul „Socialism și anarhism”. Articolul apare în nr. 21 din 25 noiembrie al ziarului „Novaia Jizn”.
- Noiembrie, 26 și decembrie, 2 (decembrie, 9 și 15)* În numerele 22 și 27 ale ziarului „Novaia Jizn” apare articolul lui Lenin „Partidul socialist și revoluționarismul fără partid!”
- Noiembrie, 27 (decembrie, 10)* Lenin ia parte la ședința C. C. al P.M.S.D.R. la care se discută problema pregătirii insurecției armate, a schimbării componenței redacției ziarului „Novaia Jizn” și a editării la Moscova a ziarului bolșevic „Borba”. La această ședință, Lenin se întâlnește cu A. M. Gorki.
- Decembrie, 3 (16)* În nr. 28 al ziarului „Novaia Jizn” apare articolul lui Lenin „Socialismul și religia”.
- V. I. Lenin și N. K. Krupskaiia se stabilesc în mod legal la Petersburg, Greceski prospekt nr. 15/8. Stăruința cu care este urmărit de ohrană îl silește

pe Lenin să renunțe după câteva zile la locuință și să treacă în ilegalitate.

Lenin ia parte la consfătuirea comună a C.C. al P.M.S.D.R., a Comitetului organizației de partid din Petersburg și a Comitetului Executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg, convocată de urgență în legătură cu interzicerea ziarului „Novaia Jizn”. Consfătuirea a discutat și problema insurecției armate.

Decembrie, 12—17 Lenin conduce prima Conferință a P.M.S.D.R., (25—30) care a avut loc la Tammerfors (Finlanda), unde prezintă un raport asupra momentului actual și unul în problema agrară. Conferința adoptă rezoluția în problema agrară propusă de Lenin.

Lenin face parte din comisia pentru elaborarea rezoluției cu privire la atitudinea față de Duma de stat; rezoluția este adoptată de conferință.

Mijlocul lunii
decembrie

Lenin ia parte la ședința C.C. al P.M.S.D.R. — la care M. N. Leadov, membru al Comitetului bolșevicilor din Moscova, prezintă un raport despre mersul insurecției armate la Moscova — și dă indicații Comitetului de partid din Moscova cu privire la încetarea în mod organizat a luptei armate.

Decembrie, 22
ianuarie 1906

Lenin ia parte la Consfătuirea de la Petersburg a membrilor C.C. al P.M.S.D.R. și a delegaților la Conferința de la Tammerfors; el prezintă un referat despre platforma tactică a bolșevicilor cu privire la Duma de stat.

Decembrie 1905 —
ianuarie 1906)

Lenin întocmește cuprinsul și stabilește volumul (numărul paginilor de manuscris) părții a doua (cap. V—IX) a lucrării „Problema agrară și «criticii lui Marx»”.

Sfârșitul anului
1905 sau începutul
anului 1906

Lenin scrie planul articolului „Etapete, orientarea și perspectivele revoluției”.

1906

Începutul anului,
pînă la mijlocul
lunii martie

Lenin ia parte la lucrările comisiei agrare create de Comitetul Central unificat al P.M.S.D.R. în vederea pregătirii programului agrar pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al partidului.

- Ianuarie, 4 (17)* În nr. 1 al ziarului „*Molodaia Rossiia*“ apare, ca editorial, articolul lui Lenin „*Partidul muncitoresc și sarcinile lui în actuala situație*“.
- Ianuarie* În apărarea tacticii bolșevice de boicotare activă a Dumei I de stat, Lenin scrie articolul „*Trebuie să boicotăm Duma de stat? Platforma «majorității»*“. Articolul apare în ianuarie, sub formă de foi volante, editate de C.C. și C.C. unificat al P.M.S.D.R.
- Lenin sosește la Moscova, venind de la Petersburg.
- Lenin ia parte la ședința grupului de propagandiști al Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R., la care se discută bilanțul insurecției armate din decembrie de la Moscova.
- Lenin scrie articolul „*Duma de stat și tactica social-democrată*“. În februarie, articolul apare în broșura „*Duma de stat și social-democrația*“.
- Mijlocul lunii ianuarie* Lenin se înapoiază la Petersburg, venind de la Moscova.
- După ianuarie* Lenin face însemnări și sublinieri în culegerea „*Contribuții la problema agrară*“ (Supliment la revista „*Pravda*“), și anume în articolele lui P. Maslov „*În loc de prefață*“ și „*Răspuns tovarășului Nazarov*“, precum și în articolul lui Valentinov „*Încă o dată despre programul agrar*“.
- Februarie, înainte de 4 (17)* La adunarea organizațiilor social-democrate din raionul Moskovsko-Zastavski din Petersburg, Lenin prezintă raportul „*Cu privire la alegerile pentru Duma de stat*“.
- Februarie, 7 (20)* În nr. 1 al ziarului „*Partiinîe Izvestiia*“ apare articolul lui Lenin „*Situația actuală a Rusiei și tactica partidului muncitoresc*“.
- Februarie, nu mai târziu de 7 (20) — 20 martie (2 aprilie)* Lenin redactează nr. 1 și 2 ale ziarului „*Partiinîe Izvestiia*“.
- Februarie, înainte de 11 (24)* La adunarea activiștilor de partid bolșevici de la Petersburg, Lenin prezintă un referat cu privire la tactica de boicotare activă a Dumei de stat.

Februarie, 11 (24) Lenin conduce lucrările Conferinței orașenești a organizației Petersburg a P.M.S.D.R., face un raport despre atitudinea față de Duma de stat și prezintă un proiect de rezoluție cu privire la tactica de boicotare a Dumei. Cu majoritate de voturi conferința se pronunță pentru boicotare.

*Februarie,
mai târziu de
11 (24)*

Lenin scrie apelul „Către toți muncitorii și toate muncitorele din orașul Petersburg și din împrejurimi”, în care vorbește despre rezultatele lucrărilor Conferinței orașenești a organizației Petersburg a P.M.S.D.R. și cheamă la boicotarea activă a Dumei de stat. Apelul este tipărit în foaie volantă de Comitetul unificat din Petersburg al P.M.S.D.R.

*Sfârșitul lunii
februarie —
începutul lunii
martie*

Lenin conduce lucrările celei de-a II-a Conferințe orașenești a organizației Petersburg a P.M.S.D.R., face o intervenție în sprijinul rezoluției sale „Cu privire la tactica boicotului”. Conferința adoptă rezoluția lui Lenin.

Lenin lucrează la vila „Vaza” din localitatea Kuokkala (Finlanda) la pregătirea platformei tactice a bolșevicilor — proiect de rezoluție pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.

*Prima jumătate
a lunii martie*

Lenin vine la Moscova pentru a organiza discutarea platformei tactice — proiect de rezoluție pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.; Lenin ia parte la consfătuirea grupului conducător al bolșevicilor din Moscova.

Lenin ia parte la ședința Comitetului raional Zamoskvorecie din Moscova al P.M.S.D.R., ia cuvântul în timpul discutării rezoluției cu privire la atitudinea față de Sovietele de deputați ai muncitorilor.

Lenin asistă la ședința Comitetului districtual Moscova al P.M.S.D.R., unde se discută problema participării organizației Moscova la campania electorală legată de alegerile pentru Duma de stat.

*Mijlocul lunii
martie*

Lenin conduce consfătuirile grupului bolșevic din Petersburg consacrate discutării platformei tactice. Lenin este ales în comisia însărcinată cu redactarea definitivă a platformei.

*Martie, 20
(aprilie, 2)*

În nr. 2 al ziarului „Partiinîe Izvestiia” apar articolele lui Lenin „Revoluția rusă și sarcinile proleta-

- riatului" (articol de fond) și „Platforma tactică pentru Congresul de unificare al P.M.S.D.R. Proiect de rezoluție pentru Congresul de unificare al P.M.S.D.R.“
- Lenin ține un referat la Petersburg pe tema „Insurecția armată și proletariatul“.
- A doua jumătate a lunii martie* Lenin scrie broșura „Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc“. Broșura iese de sub tipar la începutul lunii aprilie, la Petersburg.
- Martie, 24—28 (aprilie, 6—10)* Lenin scrie broșura „Victoria cadeților și sarcinile partidului muncitoresc“. Broșura apare în aprilie, la Petersburg.
- Martie, 26 (aprilie, 8)* Lenin este ales delegat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. din partea organizației Petersburg.
- Martie, mai târziu de 28 (10 aprilie)* În legătură cu problema Sovietelor, Lenin face extrase din lucrarea sa „Victoria cadeților și sarcinile partidului muncitoresc“.
- Martie* Lenin scrie o prefață pentru ediția rusă a broșurii lui K. Kautsky „Nu mai există social-democrație!“
- Sfârșitul lunii martie* Lenin conduce Consfătuirea de la Petersburg a grupului de bolșevici delegați la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.
- Aprilie, înainte de 10 (23)* Lenin sosește la Stockholm pentru a participa la lucrările Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.; la o consfătuire neoficială a bolșevicilor ia cuvântul împotriva propunerii de a zădărnici congresul întrucât devenise limpede că la acest congres vor precumpăni menșevicii.
- Aprilie, 10—25 (aprilie, 23 — mai, 8)* Lenin participă activ la lucrările Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.; este ales în prezidiul congresului, face parte din comisia de elaborare a proiectului de statut al P.M.S.D.R.
- La prima ședință, Lenin prezintă o rezoluție în cadrul discutării regulamentului pentru comisia de validare. Rezoluția este adoptată de congres.
- La ședința a 2-a, Lenin ia cuvântul în legătură cu discutarea cererilor de a se pune capăt adunărilor fracționiste, cereri prezentate biroului congresului;

în sprijinul propunerii lui P. P. Rumeanțev (Șmidt) cu privire la introducerea votului nominal în problema modificării regulamentului și împotriva rezoluției lui M. A. Lurie (Larin) cu privire la votul nominal.

La ședința a 3-a, Lenin prezidează ; el dă citire ordinii de zi a congresului, ia parte la dezbaterile în problema ordinii de zi, propune ca ordinea de zi să fie completată cu problema privitoare la aprecierea momentului actual și problema organizațiilor naționale ale P.M.S.D.R. (congresul adoptă propunerea lui Lenin).

La ședința a 4-a, Lenin prezidează ; el face propunerea de a se însărcina comisia agrară să pregătească rapoarte și să desemneze raportori.

La ședința a 5-a, Lenin prezintă raportul în problema agrară.

La ședința a 7-a, Lenin prezidează ; este ales în comisia pentru problema Dumei de stat.

La ședința a 8-a, Lenin prezidează ; se continuă dezbaterile în problema agrară.

La ședința a 9-a, Lenin prezidează ; rostește cuvântul de încheiere în problema agrară.

La ședința a 10-a, Lenin prezidează ; propune congresului să aprobe toate procesele-verbale, ia cuvântul în legătură cu lucrările comisiei de validare și propune să se scoată din discuție problema activității comisiei de validare.

La ședința a 11-a, Lenin prezidează ; ia cuvântul în legătură cu votarea rezoluției cu privire la tactica în problema agrară.

La ședința a 12-a, Lenin prezidează.

La ședința a 13-a, Lenin prezintă raportul „Despre momentul actual și sarcinile de clasă ale proletariatului“.

La ședința a 14-a, Lenin ia de două ori cuvântul în cadrul discutării procesului-verbal al ședinței a 6-a.

La ședința a 15-a, Lenin prezidează ; el prezintă două declarații în scris.

La ședința a 16-a, Lenin rostește cuvântul de încheiere în problema momentului actual și a sarcinilor de clasă ale proletariatului.

La ședința a 17-a, Lenin prezintă un coraport în problema atitudinii față de Duma de stat și dă citire proiectului de rezoluție; prezintă două declarații în scris.

La ședința a 18-a, Lenin prezidează; cere să se dea cuvîntul reprezentanților organizațiilor social-democrate naționale în cadrul dezbaterilor cu privire la atitudinea față de Duma de stat.

La ședința a 19-a, Lenin rostește cuvîntul de încheiere în problema atitudinii față de Duma de stat.

La ședința a 21-a, Lenin prezidează; el se pronunță în sprijinul propunerii de a se amîna discutarea problemei organizării fracțiunii parlamentare social-democrate pînă cînd se va ști cine sînt social-democrații aleși în Dumă; face cunoscut că a fost prezentată o declarație de opinie separată în problema componenței fracțiunii parlamentare a P.M.S.D.R.; depune o declarație în scris într-o chestiune de procedură.

La ședința a 22-a, Lenin face o intervenție în sprijinul protestului lui L. B. Krasin (Vinter) împotriva amendamentelor introduse în rezoluția menșevică cu privire la insurecția armată, rostește o cuvîntare despre insurecția armată.

La ședința a 24-a, Lenin prezidează; în numele congresului salută Social-democrația din regatul Poloniei și din Lituania, care a intrat în P.M.S.D.R.

La ședința a 26-a, Lenin prezidează; el prezintă o declarație de opinie separată în problema fracțiunii parlamentare a social-democrației, două declarații în scris și o rezoluție de a se trece la ordinea de zi.

La ședința a 27-a, congresul adoptă § 1 al statutului cu privire la calitatea de membru de partid în formularea lui Lenin. Lenin se pronunță împotriva amendamentului lui K. G. Gogua (Davidov) la § 4 al statutului partidului.

*Aprilie, 25—26
(mai, 8—9)*

Lenin scrie „Apelul către partid al delegaților la Congresul de unificare care au făcut parte din fosta fracțiune a «bolșevicilor»“. Apelul este semnat de delegați bolșevici din partea a 26 de organizații de partid.

CUPRINS

Prefață	VII
-------------------	-----

1905

GREVA POLITICĂ GENERALĂ DIN RUSIA	1—4
ECHILIBRU DE FORȚE	5—6
PRIMELE REZULTATE ALE GRUPĂRII POLITICE	7—15
ISTERICALELE CELOR ÎNFRÎNȚI	16—18
ULTIMATUMUL RIGII REVOLUȚIONARE	19—20
PLANURILE MINISTRULUI-CLOVN	21—22
AGRAVAREA SITUAȚIEI DIN RUSIA	23—25
*NOTE LA ARTICOLUL „MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ BRITANICĂ ȘI CONGRESUL TRADE-UNIONURILOR“	26
1.	26
2.	26
PRIMA VICTORIE A REVOLUȚIEI	27—34
NIKOLAI ERNESTOVICI BAUMAN	35—36
ULTIMELE ȘTIRI	37

* Cu asterisc sînt notate titlurile date de Institutul de marxism-leninism de pe lingă C.C. al P.C.U.S. — Nota red.

SOCIALISMUL MIC-BURGHEZ ȘI SOCIALISMUL PRO- LETAR	38—46
ÎNTRE DOUĂ BĂTĂLII	47—56
SARCINILE NOASTRE ȘI SOVIETUL DE DEPUTAȚI AI MUNCITORILOR (<i>Scrisoare către redacție</i>)	57—68
APROPIEREA DEZNODĂMINTULUI	71—78
*COMPLETARE LA ARTICOLUL LUI V. KALININ : „CONGRESUL ȚĂRĂNESC”	79—80
1.	79
2.	79
DESPRE REORGANIZAREA PARTIDULUI	81—91
I.	81
II.	85
III.	89
PROLETARIATUL ȘI ȚĂRĂNIMEA	92—96
ORGANIZAȚIA DE PARTID ȘI LITERATURA DE PARTID	97—102
*HOTĂRÎREA DIN 14 (27) NOIEMBRIE 1905 A COMI- TETULUI EXECUTIV AL SOVIETULUI DE DEPUTAȚI AI MUNCITORILOR DIN PETERSBURG CU PRIVIRE LA MĂSURILE DE LUPTĂ ÎMPOTRIVA LOCK-OUT- ULUI	103—104
O PROVOCARE NEIZBUTITĂ	105—106
ARMATA ȘI REVOLUȚIA	107—110
BALANȚA OSCILEAZĂ	111—112
ÎNVĂȚAȚI DE LA DUȘMANI	113—114
BIROCRATISMUL REVOLUȚIONAR ȘI MUNCA RE- VOLUȚIONARĂ	115—118
ABSOLUTISMUL MURIBUND ȘI NOILE ORGANE ALE PUTERII POPULARE	119—123

SOCIALISM ȘI ANARHISM	124—127
PARTIDUL SOCIALIST ȘI REVOLUȚIONARISMUL FĂRĂ PARTID	128—136
I.	128
II.	131
SOCIALISMUL ȘI RELIGIA	137—142
*REZOLUȚIA ÎN PROBLEMA AGRARĂ A CONFERINȚEI DE LA TAMMERFORS A „MAJORITĂȚII”	143
PARTIDUL MUNCITORESC ȘI SARCINILE LUI ÎN ACTUALA SITUAȚIE	144—147
*ETAPELE, ORIENTAREA ȘI PERSPECTIVELE REVO- LUȚIEI	148—151

1906

TREBUIE SĂ BOICOTĂM DUMA DE STAT? <i>Platforma</i> „majorității”	152—155
DUMA DE STAT ȘI TACTICA SOCIAL-DEMOCRATĂ	157—167
SITUAȚIA ACTUALĂ A RUSIEI ȘI TACTICA PARTI- DULUI MUNCITORESC	168—175
*CONFERINȚA ORĂȘENEASCĂ A ORGANIZAȚIEI PETERSBURG A P.M.S.D.R.	177—184
*1. INTERVENȚII ÎN PROBLEMA DREPTULUI ORGANIZAȚIEI DISTRICTULUI PETERS- BURG ȘI AL ORGANIZAȚIEI RAIONALE VIBORG DE A FI REPREZENTATE LA CON- FERINȚA	179
1	179
2	179
3	179
4	180
5	180
6	180
7	180

8	180
9	180
10	181
11	181
12	181
*2. INTERVENȚIE ÎN PROBLEMA RAPORTULUI COMITETULUI ORGANIZAȚIEI PETERS- BURG	182
*1. Intervenție împotriva propunerii lui Martov de a se scoate de pe ordinea de zi raportul Comitetului Organizației Petersburg	182
*2. Propunere la raportul Comitetului Organiza- ției Petersburg	182
*3. Intervenție în sprijinul propunerii	183
*3. OBSERVAȚIE ÎN LEGĂTURĂ CU REZO- LUTIA CU PRIVIRE LA TACTICA BOICO- TULUI	184
*CONFERINȚA ORĂȘENEASCA A ORGANIZAȚIEI PETERSBURG A P.M.S.D.R. (II) Sfârșitul lunii februarie — începutul lunii martie 1906	185—193
*1. INTERVENȚII ÎN SPRIJINUL REZOLUȚIEI CU PRIVIRE LA TACTICA BOICOTULUI	187
1	187
2	187
*2. OBIECȚII ÎMPOTRIVA AMENDAMENTELOR LA PUNCTELE 2, 3 și 6 ALE PROIECTULUI DE REZOLUȚIE	188
1	188
2	188
3	188
4	188
*3. INTERVENȚII CU PRILEJUL DISCUTĂRII PUNCTELOR 7 ȘI 8 DIN PROIECTUL DE RE- ZOLUȚIE	190

1	190
2	190
3	191
4	191
*4. INTERVENȚIE ÎN LEGĂTURĂ CU VOTAREA PUNCTULUI 8 AL PROIECTULUI DE RE- ZOLUȚIE	192
*5. DECLARAȚIE ÎN SCRIS ADRESATĂ BIROU- LUI CONFERINȚEI	193
CĂTRE TOȚI MUNCITORII ȘI TOATE MUNCITOA- RELE DIN ORAȘUL PETERSBURG ȘI DIN ÎMPREJU- RIMI	194—197
REZOLUȚIA ORGANIZAȚIEI PETERSBURG A P.M.S.D.R. CU PRIVIRE LA TACTICĂ BOICOTULUI	198—201
REVOLUȚIA RUSĂ ȘI SARCINILE PROLETARIATU- LUI	202—213
I.	202
II.	205
III.	209
PLATFORMA TACTICĂ PENTRU CONGRESUL DE UNIFICARE AL P.M.S.D.R. <i>Proiecte de rezoluții pentru Congresul de unificare al P.M.S.D.R.</i>	215—231
Momentul actual al revoluției democratice	218
Insurecția armată	219
Acțiunile de luptă de partizani	221
Guvernul revoluționar provizoriu și organele locale ale puterii revoluționare	223
Societele de deputați ai muncitorilor	224
Atitudinea față de partidele burgheze	225
Atitudinea față de partidele social-democrate națio- nale	227
Sindicatetele	228

Atitudinea față de Duma de stat	229
Bazele de organizare a partidului	231
REVIZUIREA PROGRAMULUI AGRAR AL PARTIDULUI MUNCITORESC	233—262
I. Scurtă expunere a dezvoltării istorice a concepțiilor social-democrației ruse în problema agrară	235
II. Cele patru curente din cadrul social-democrației în problema programului agrar	240
III. Principala greșeală a tovarășului Maslov	250
IV. Sarcinile programului nostru agrar	256
V. Proiect de program agrar	261
VICTORIA CADEȚILOR ȘI SARCINILE PARTIDULUI MUNCITORESC	263—341
I. Ce semnificație obiectivă a avut participarea noastră la alegerile pentru Dumă?	265
II. Însemnătatea social-politică a primelor alegeri	274
III. Ce este partidul libertății poporului?	278
IV. Rolul și importanța Dumei cadete	286
V. O mostră de mulțumire de sine cadetă	303
Digresiune. O expunere pe înțelesul tuturor, destinată publiciștilor și savanților profesori cadeți	307
VI. Încheiere	335
*PREFAȚĂ LA EDIȚIA RUSĂ A BROȘURII LUI K. KAUTSKY „NU MAI EXISTĂ SOCIAL-DEMOCRAȚIE!”	342—343
*CONGRESUL DE UNIFICARE AL P.M.S.D.R. 10—25 aprilie (23 aprilie — 8 mai) 1906	345—384
*1. REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA OBLIGAȚIA COMISIEI DE VALIDARE DE A PREZENTA CONGRESULUI DĂRI DE SEAMĂ	347

*2. INTERVENȚII FĂCUTE LA ȘEDINȚA A 2-a A CONGRESULUI ÎN LEGĂTURĂ CU VOTAREA NOMINALĂ A DECLARAȚIILOR PREZENTATE BIROULUI CONGRESULUI	348
1	348
2	348
*3. INTERVENȚIE FĂCUTĂ LA ȘEDINȚA A 3-a A CONGRESULUI	349
*4. PROPUNERE CU PRIVIRE LA FORMULAREA PUNCTULUI VIII AL PROIECTULUI DE ORDINE DE ZI A CONGRESULUI	350
*5. CUVINT DE ÎNCHEIERE ÎN PROBLEMA AGRARĂ	351
*6. DECLARAȚIE CU PRIVIRE LA NECESITATEA APROBĂRII PROCESELOR VERBALE DE CĂTRE CONGRES	362
*7. DECLARAȚIE PREZENTATĂ ÎN SCRIS LA A 15-a ȘEDINȚĂ A CONGRESULUI	363
*8. CUVINT DE ÎNCHEIERE ÎN PROBLEMA MOMENTULUI ACTUAL ȘI A SARCINILOR DE CLASĂ ALE PROLETARIATULUI	364
*9. PROIECT DE REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA DUMA DE STAT PREZENTAT LA CONGRESUL DE UNIFICARE	367
*10. CORAPÖRT LA PROBLEMA ATITUDINII FAȚĂ DE DUMA DE STAT	369
*11. DECLARAȚIE PREZENTATĂ ÎN SCRIS LA A 17-a ȘEDINȚĂ A CONGRESULUI	375
*12. INTERVENȚIE ÎN SPRIJINUL AMENDAMENTULUI LUI MURATOV (MOROZOV) CU PRIVIRE LA FRAȚIUNEA PARLAMENTARĂ SOCIAL-DEMOCRATĂ	376
*13. OPINIE SEPARATĂ ÎN PROBLEMA COMPONENȚEI FRAȚIUNII PARLAMENTARE A P.M.S.D.R.	377
1	377
2	377

*14. DECLARAȚIE PREZENTATĂ ÎN SCRIS LA A 21-a ȘEDINȚA A CONGRESULUI	379
*15. CUVINTARE ÎN PROBLEMA INSURECȚIEI ARMATE	380
*16 INTERVENȚIE LA ȘEDINȚA A 24-a A CON- GRESULUI	383
*17. DECLARAȚIE PREZENTATĂ ÎN SCRIS LA A 26-a ȘEDINȚA A CONGRESULUI	384
1	384
2	384

APELUL CĂTRE PARTID AL DELEGAȚILOR LA CON-
GRESUL DE UNIFICARE CARE AU FĂCUT PARTE DIN
FOSTA FRAȚIUNE A „BOLȘEVICILOR“ 385—390

MATERIALE PREGĂTITOARE

*INSEMNĂRI ÎN LEGĂTURĂ CU ARTICOLUL „GREVA POLITICĂ GENERALĂ DIN RUSIA“	393—395
*INSEMNĂRI ÎN LEGĂTURĂ CU ARTICOLUL „PRIMA VICTORIE A REVOLUȚIEI“	396—398
*PLANUL ARTICOLULUI „SOCIALISMUL MIC-BUR- GHEZ ȘI SOCIALISMUL PROLETAR“	399—400

Lista lucrărilor lui V. I. Lenin care n-au fost găsite pînă în
prezent. (Octombrie 1905—aprilie 1906) 403—406

Lista publicațiilor și a documentelor la a căror redactare a
participat V. I. Lenin 407—408

Lista de lucrări traduse de V. I. Lenin 409

Adnotări 410—474

Indice de lucrări și izvoare citate sau menționate de
V. I. Lenin 475—505

Indice de nume 506—539

Date din viața și activitatea lui V. I. Lenin 540—551

ILUSTRĂȚII

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Sarcinile noastre și Sovietul de deputați ai muncitorilor”. — Noiembrie 1905	58—59
Prima pagină a ziarului bolșevic „Proletarii” nr. 25 din 16 (3) noiembrie 1905, cu articolul de fond al lui V. I. Lenin „Apropierea deznodământului”	69
Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Etapela, orientarea și perspectivele revoluției”. — 1905	149
Coperta broșurii lui V. I. Lenin „Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc”. — 1906	234—235

Bibl. Cabinet. Marxism--
Leninism-lași

Dat la cules 29.08.1962. Bun de tipar 27.10.1962. Apărut 1962. Hirtie velină de 65 g/m². 540×840/16. Coli editoriale 33,48. Coli de tipar 36,50. A. 001193/1962.
C.Z. pentru biblioteci 3C2=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 5360/20.921 la Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”, Piața Scintei nr. 1, București — R.P.R.